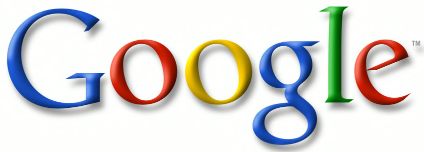

Google

MONUMENTA
HISTORIAE BOHEMICA

EDITA

AUXILIO ILLUSTRIUM AMICORUM PATRIAE HISTORIAE

AB

ANTONIO GINDELY.

STARÉ PAMĚTI DĚJIN ČESKÝCH

VYDÁVÁ POMOCÍ

VZNEŠENÝCH PŘÍZNIVCŮ DOMÁCÍHO DĚJEPISU

ANTONÍN GINDELY.

II.

V PRAZE.
NÁKLADEM KNĚHKUPECTVÍ: I. L. KOBER.
1870.

Pavel Skála ze Zhoře.

PAVLA SKÁLY ZE ZHOŘE

HISTORIE ČESKÁ

OD R. 1602 DO R. 1623.

K VYDÁNÍ UPRAVIL

KAREL TIEFTRUNK.

DÍL V.

Od r. 1621 až do r. 1623.

V PRAZE.

NÁKLADEM KNĚHKUPECTVÍ: I. L. KOBER.

1870.

Národní knihtiskárna: I. L. Kober v Praze.

Obsah dílu V.

Příběhové léta Páně 1621.

Stav věcí vojenských po bitvě Bělohorské: Plzeň, Tábor, Třeboň a Jindřichův Hradec v moci hejtmanův Fridricha falckého str. 1; kterak hr. z Mansfeldu v Plzni se opatřoval 1—2; Bukvoj a Tilly učiní s Mansfeldem příměří 2; o rozložení obou vojsk Mansfeldova a císařského 2—3; o úmyslech Mansfeldových a výpravě jeho do říše 3; vojsko jeho činí lidu robotnému v západních Čechách hrozné násilí 4; Mansfeld vrátiv se z říše, táhl z Táchova do kraje Loketského 4; o vzetí Teplé, Slavkova, Falknova, Joachimstálu 4—6; další voj. předsevzetí Mansfeldova v severo-západních Čechách 6—7; o hraběti z Nogaroly, cís. veliteli v Žatči, 7; Mansfeld vyhledává pomoci u Betléna Gábora 7—8; kterak Alb. z Waldšteina a jiní officírové císařští chovají se k městům královským, zvláště v Žatecku 8; o vpádu markraběte Krňavského do kraje Boleslavského a Hradeckého 8; manželka hr. z Turnu marně vyhledává milosti u císaře za manžela svého 8.

Kterak ve Vídni císařské klatby na Fridricha falc. a některé spojence jeho ohlašovány, a obsah jejich 9—20; některé zdání o té klatbě na Fridricha falckého 20—21; o příjezdu hr. Bukvoje k císaři do Vídně 21; psaní Kristiana staršího z Anhaltu k císaři 21—23; jemu i hraběti z Hollachu dostane se milosti císařské 23.

Mauric, čtvrtý syn falc. Fridricha, narozen 23.

O některých odměnách za služby v poslední válce činěné, jako: Karlovi kn. z Lichtenšteina, Zdeňkovi z Lobkovic a jiným 23—24.

Věci moravské: o pohrůžčivém psaní Betl. Gábora k stavům morav. 24; o poselství Moravanův k císaři 24; Kolalto porazí u Nov. Města v Rak. Budyána, spojence Gáborova, 24; Bukvoj vytáhne z Moravy k hranicím uherským 24; císař vydá patenty k najímání čerstvého vojska 24.

Legat anglický opustí Vídeň, od císaře obdarován, 25; kterak se psanci rakouští císaři na milost dávali 25; Zdeněk z Lobkovic jakožto kommissař cís. do Moravy poslán 25.

B. Gábor odveze korunu uherskou do Staré Bystřice 25; kterak se král anglický Jakub v příčině věci české v parlamentu hájil 25.

Rozjímání o porážce na Bílé hoře 26—30; o vytištění některých spisův z kancelláře Kristiana staršího kn. z Anhaltu 30.

O příjezdu arcibiskupa do Prahy 30; kterak cís. klatba na Frid. falc. i v Praze vyhlášena 30—31.

Další zprávy o Frid. falckém: týž pobyv v Kystrýně, odjel odtud do Wolfenbitlu 31; o psaní jeho hraběti z Mansfeldu 31—32; z Wolfenb. odjel Fridrich do Hamburku 32; psaní jeho odtud Gáborovi 33—35; z Hamburku odebral se do Segenberku k sjezdu knížat a stavův dol. kraje saského 35.

Věci vojenské v únoru: prospěchy vojska císařského, jež vzalo Bor, Táchov a klášter Teplský, 35—37; marný pokus lidu císařského o pevnost Třeboň 37; Mansfeldští se pokouší v Joachimstále o sebrání mince císařské 37.

Dekret císařský o to, aby některé osoby v Čechách vězením opatřeny byly, 37—38; Karel z Lichtenšteina obeslе tedy některé stavy zvláštním patentem před soud na hrad Praž. 38—40; kterak jednotlivé osoby stavův vězením opatřovány 40—42.

O obnově věcí náboženských v Praze, chrám sv. Víta znova posvěcen 43.

Poddání se Slezákův císaři: jednání o to mezi Slezáky a kurf. saským v Drážďanech 43—44; smlouva posléze mezi oběma uzavřena 44; o slavnosti z té příčiny v Dráž. odbývané 45—46; artikule smlouvy dotčené 47—48; závěrečné řeči při též slavnosti 48—50.

O kommisí císařské na hradě Praž., patent knížete z Lichtenšteina v příčině některých osob již ze světa sešlých 51—52.

Hrabě J. Ondřej Šlik od kurf. sas. jat, do Prahy odvezen a na Bílé věži vězením opatřen 52—53.

Některé zprávy drobnější: kommissaři z Prahy do Nirmberka vypraveni v příčině pokladu Mansfeldova 53; arcik. Karel přijev do Prahy, i hned zase do Drážďan se podal 53; Zdeněk z Lobkovic odevzdá ve Vídni privilegia stavův morav. císaři 54; příjezd poslův z měst morav. do Vídně 54.

První jednání kommissařův cís. na hradě Praž. 54—55.

Příběhy vojenské mezi lidem Mansfeldským a císařským 55—56; Mansfeld ustoupí na hranice falcké 56; o smlouvě mezi kommissaři císař. a hejtmany Mansfeldovými 56—58; vzdání se Planě Tillymu 58; také Freňk, voj. správce na Táboře, odtáhne odtud 58; Leininger za příčinou oné smlouvy od hr. Mansfelda na hrdle trestán 59; zpráva o té traktací Plzenské od autora akt Mansfeldských 59—62.

Věci slezské: poselství od kurf. saského i od Slezákův k císaři 62; císař potvrdí majestát Rudolfa II. stavům slezským 63; nařízení cís. z strany knížete Lehnického a markraběte Krňavského 63; voj. výprava téhož markraběte v Slezsku 63.

Další jednání kommisí císařské na hradě Praž.: kn. z Lichtenšteina cituje znovu některé osoby před soud 63; soudní výpověd na osoby z král. čes. ušlé 64—65; o exekucí nad týmiž osobami vykonané 65; všeliké návštěvy k osobám, na radnicích Praž. zavřeným, zakázány 66; evang. kněží

před administratorem 66; o pošacování statkův, jež osobám z král. čes. nálým náležely, 66; jak marně pokoušeli se příbuzní o milost pro osoby vězením opatřené 66—67; o jiných osobách obviněných, které však již byly mrtvy, 67; patent v příčině statkův a dědicův jejich vydaný 67—69; o processí na zelený čtvrtek v Praze držané 69.

Jednání kommissařův císařských na Moravě 69.

Příběhy válečné v Slezsku: markrabě Krňavský osadí Kladsko, odtud i Náchod a Nisu 69—70.

Věci válečné v Čechách v dubnu: císařští vezmou Slavkov 70; marné jednání o vzdání se města Lokte 70—71; Chebští přijmou k žádosti kurfiršta saského část lidu jeho do svého města 71; o velikém nedostatku v potravách v Slavkově 71—72; kurf. saský zmocní se Falknova 72; konečné poddání se Loketských Tillymu 72—73; Marradas obdrží na Mansfeldských zámek Vorlík 73; toliko Tábor, Třeboň a Zvíkov jsou ještě v moci lidu Fridricha falckého 73.

Další zpráva o kommissí cís. na hradě Pražském: o vyslýchání vězňův 73—78.

Věci vojenské v Čechách v květ.: Mansfeld sesílí se ve Falcu 78; Tilly učiní některá opatření proti němu 78; Marradas jme se obléhati Tábor 78.

Opět některé osoby se stavův zjímány 78.

O markraběti z Krňova: nepřátelství jeho v Slezsku 79; zmocní se hrabství Kladského 79; stavové slezští položí sobě sjezd do Vratislavi 79; psaní Fridricha falckého markraběti 79—80; o plnomocenství, jež Fridrich témuž markraběti dal, 80.

Fridrich z Tyfenpachu ve Švýcařích jat a v Inšpruku odpraven 81.

O exekucí Pražské v měs. červnu 81—92; první zpráva o tom, jak odsouzení k smrti se připravovali, 92—105; co vězňové krátce před a při smrti své činili 105—120; zpráva druhá o týchž věcech od M. Davida Lyppacha, kazatele německého, 120—127; třetí o tom zpráva od M. Vik. Vrbenského 127—142.

Píseň Šimona Lomnického o exekucí Pražské 142—147; jiné zprávy o Lomnickém 147—148.

O násilném jednání knížete se Sasů v Praze, kamž s lidem svým pro lepší města bezpečnost dán byl, 148—149. Dar cís. Ferdinanda II. do Říma po exekucí Praž. 149—150.

Kterak jeden Angličan pro potupení Fridricha falc. v Londýně potrestán 150.

Příběhy voj. v Čechách v červnu: Mansfeld udeří na lid bavorský, který pak k Táchovu ustoupí, 150; marné obléhání Tábora skrze D. Bal. de Marradas 150—151.

Stav věcí v Praze na zač. měs. července 151—152.

O markraběti z Krňavy; další nepřátelství jeho v Slezsku 152; odtud vtrhne do Moravy a opanuje některé hrady a města 152—153; zde porazí část lidu císařského 153; o patentech téhož markraběte v příčině exekucí Praž., zejmena k stavům slezským 153—156.

Věci lušické: kurf. saský na sjezdu v městě Kamenici v hoř. Lužici 156; list jeho otevřený proti dotčeným patentům markraběte z Krňavy 156—159; také Ferd. II. vydal proti nim nové mandaty 159—162; přes to přese všecko markrabě pokračoval ve svém nepřátelství v zemích koruny české 162.

Stav věcí v Čechách v měs. srpnu: navrácení se Pavla Michny z Vídně a naděje z toho vzešlá 162; kněz Matěj Ethesius z vězení propuštěn 162; jiní na Křivoklat odvezeni 162; patent kn. z Lichtenšteina o vybytí podezřelé čeládky z Prahy 163—164; opatření měst Pražských v příčině drahoty a bezpečnosti veřejné 164; o marném obléhání Tábora 164—165.

O věcech moravských: město Brno i obyvatelé po kraji od lidu vojenského všelijak souženi 165; o pardonu některým osobám v Brně 165; B. Gábor spojiv se s markrab. z Krňavy, vtrhne do Moravy 165; o vzetí Skalice a Strážnice 166—167; markrabě hnul se k městu Veselí 167; psaní jeho k Veselským, aby se mu vzdali, 167—169; tuhé bránění se téhož města, jež posléze v moc markraběte se dostalo, 169—170; některé půtky mezi oběma vojsky nepřátelskými 170; Gábor zmocniv se Lipníku a Helfenšteina, ústoupí k Uherskému Brodu 170.

Některé zprávy o Táboře a Praze: o dalším dobývání Tábora skrze D. Baltazara 170—171; kn. z Lichtenšteina vydá mandat o přetrhování častých loupeží 171; knížecí dekret k Janovi Šreplovi 171; Mat. Borbonius z vězení propuštěn 172.

O pobytu kurfiršta sas. ve Vratislavi v měs. listopadu: slavný vjezd jeho do města 172—173; slavnost předchozí dne 3. listop. 173; jednání kurfirštovo s obcí Vratislavskou a s knížaty i stavy slezskými 173—177; kurf. saský porovná spor mezi arcikn. Karlem, biskupem Nišským, a mezi hejtmanem slezským 177; nové psaní pohrůžčivé markraběte z Krňavy do Vratislavi přinešeno, a obsah jeho 177—179; o psaní B. Gábora knížatům a stavům slezským 179—180; snešení sněmu slezského o proposicí císařskou 180; mezi císařem a knížaty i stavy slezskými mír dokonalý zavřen 180. Markrabě z Krňavy vtrhne opět do Slezska 180; opatření Slezáků proti němu 181.

O konečném postoupení Tábora císařským 181—182; o stavu vojska císařského 183. Zpráva o slyšení některých stavů českých před stavy nizozemskými v Hágu 183. Některé osoby katolické opět do Čech se vrátí 184; kn. z Lichtenšteina odjede z Prahy do Vídně a poručí správu země české na čas Adamovi z Waldšteina 184.

Mandat cís., jímž kazatelé evang. z král. čes. vypovědíni, 184—187. První proměny v nábož. v Praze 188. O svévolnostech vojákův cís. 188—189.

Příběhy morav. a slezské v prosinci: půtka mezi císařským a uherským vojskem u Olomouce 189; psaní Betlénovo k Slezákům 189—190; opatření se jich proti Betl. Gáborovi a markraběti Krňavskému 191; o poddání se hrabství Kladského císaři kromě jediného města Kladska 191.

O návratu kurfiršta sas. do Drážďan 191—192. Kterak Kristianovi

mladšímu z Anhaltu od císaře milost udělena 192. Jistý Pavel Gold ve Vídni ku právu útrpnému podán v příčině obléhání Vídně skrze hr. Turna 193. O ohni v Star. městě Praž. v osadě sv. Štěpána 193. Zpráva o strašlivém povětří v Praze v měs. červnu, září a listopadu r. 1621 str. 193.

Příběhové léta Páně 1622.

Věci vojenské v měs. lednu: nesnáze Betl. Gábora v mark. morav. 194; týž obrátí se zpátkem do Uher 194; smlouva mezi ním a kommissaři cis. v Mikulově uzavřena 194; za příčinou této smlouvy markrabě Krňavský od lidu svého ujede 194; marné vyjednávání Slezákův s týmž lidem 194; města slezská, od lidu markraběcího osazená, jedno po druhém v moc císařskou přivedena 195—196.

Další zprávy o loupežnictví lidu vojenského v Čechách i jinde 197. Nepřátelský velitel Tábora Freňk od D. Baltazara ze zajetí propuštěn, do Nizozemska se vydal 197.

Některé zprávy drobnější: všeliké překupování a vyvážení obilí pro velikou drahotu v zemi čes. zapovědíno 197; o úmyslu Albrechta z Waldšteina, stavěti klášter kartusianský v Praze, 197—198; zpráva o dvou pokladech v Praze a v kraji 198.

Opět některé obviněné osoby v král. čes. obeslány, aby se z pominulé rebellie vyvedly a své neviny dolíčily, 199; způsob této inkvisice 200—207.

O nesnázích kněží vypověděných, stíhání jich skrze zvláštní špehýře 207. O zfalšování mince; zmatky a potržky z toho vzešlé 207—209. Vyměření z té příčiny v Čechách učiněné 209. Pevnost Třeboň císaři se poddá 210; o udatném hájení Kladska skrze mladého Turna 210; další obléhání tohoto města Alb. Waldšteinovi svěřeno 210.

Některé zprávy drobnější: o loupeži na Fil. Fabriciovi spáchané 210—211; o výpravě lidu neapolitanského z Moravy do Čech 211; o silném větru v Praze, jímž hlava odpraveného Prok. Dvořeckého s věže mostské stržena, 211; nemalý pokřik v Praze způsoben kázáním kněze katol. 211—212. O pozdvižení lidu v Praze, když uveden býti měl do kostela Týnského kněz pod jednou, jemuž předešlý kněz Locika fary postoupiti nechtěl, 212—213; týž Locika potom na Křivoklat odvezen 213.

O zhoubcích zemských: opat Strahovský u Znojma oloupen a zraněn 214; o mandatu proti škůdcům zemským 214; několik jich v Praze odpraveno 214.

Zvíkov císařským se vzdá 214; ale smlouva posádce Zvíkovské od císařských nezdržena 214; nedůvěra z toho vzešlá při posádce Klacké 214—215.

Karel z Lichtenšteina místodržícím v král. čes. učiněn 215; mandat cís. v příčině té vydaný 216.

O císařském pardonu v království českém 217; Don Mart. Huerta a Henr. z Berků v Žatči 217—218; k snažné žádosti vdovy po J. Ond. Šlikovi hlava jeho s věže mostské sňata a v kostele sv. Salvatora pohřbena 218; některé osoby ze stavův z Prahy na Zbiroh odvezeny 218.

O výtržnostech v Praze, jednak od vojáků císařských jednak od chasy popeněžní způsobených, 218—219; o vzbouření se sedlákův v kraji Hradeckém 219.

Posádka Kladská časté výpady do okolí činila 219; o vpádu jízdy polské do Kladska a do král. čes. 219—221; nesnáze lidu Waldšteinského před Kladskem 221.

Některé příhody Pražské: o těžkostech obyvatelův pod obojí za příčinou odnímání jim statkův 221; o veřejné potupě Matiášovi Borboniovi od cís. rychtáře Jana Šreple učiněné 222—223; týž rychtář pokutován 223; některé vyšší osoby pod jednou opět k statkům a úřadům navrátily se 223; processí jezovitův z kláštera sv. Jakuba do kostela jejich u mostu 223; všeliké zbraně poboční měšťanům evang. od zvláštních kommissařův odnímány 224. O nových patentech knížete z Lichtenšteina: první se týkal těch, jenžto cís. pardonem pohrdli, druhý se vztahoval na dědice osob odsouzených, třetím zrušen rozkaz cís. o nevyvážení obilí ven z král. čes. 224—225; o útěku Wolfa mladšího Vřesovce z hradu Praž. a král. čes. 225.

Marné pokusy arcikn. Karla o Kladsko 225; opatřování se posádky Kladské 226. Hr. Frid. z Hollachu od císaře na milost přijat 226. Posádka Zvíkovská se vzdá, ale připovědi jí od císařských učiněné nezdrženo 226—227.

Další zprávy o Praze v měs. srpnu: drahně osob z stavu měst. na dostatečné rukojmě z vězení propuštěno 227; naproti tomu hr. z Guttenšteina z Prahy jinam do vězení odvezen 228; opět nový patent po Praze rozhlášen o pozůstalosti lidí těch, kteří z král. čes. pro rebellii ujeli, 228—229.

O obléhání pevnosti Kladské: hotovost proti posádce její vyzdvižena 229—230; opatření hraběte z Turnu k obraně její 230; marná pověst, jako by obleženým pomoci z Uher dostati se mělo, 230.

Věci slezské a rakouské: knížata a stavové slez. vyhledávají toho při kurf. saském, aby se jim žádné posádky cís. do Vratislavi nedostalo, 230—231; též v hoř. Rakousích kommissaři jmenováni k vyšetření osob z rebellie obviněných 231.

Nové patenty proti nekatolikům v Praze: oba kostely německé církve pod obojí na Starém městě a Malé straně zavřeny a správcové jich z král. čes. vypovědíni 231—232; v měs. říjnu od kn. z Lichtenšteina všickni konšelé nábož. evang. z povinnosti konšelské propuštěni a osobami pod jednou nahraseni 232; dekret císařský o kazatele a školní správce něm., k Augšp. konfessí se přiznávající, 232; vykonání téhož dekretu skrze Her. Černína z Chudenic 232—233; dotčení kněží a správcové odeberou se z Prahy do Drážďan 233; jiný dekret dodán inšpektorům kolleje Karlovy, aby jí hned se vším příslušenstvím jezovitům postoupili, 233—234; tolikéž nařízeno bedlivé přehlídání všech krámův knihařských 234; podobně dálo se ve Vídni 234; o marném vyhledávání Jihlavských při císaři, aby při svobodném nábož. evang. provozování zůstaveni byli, 234—235.

Posádka Kladská pro veliký nedostatek všech potřeb konečně na jisté výminky se vzdá 235—236; o doprovázení ml. hraběte z Turnu z Kladska na pomezí brandenburské 236—237; kterak Kladským smlouva zdržena 237. Nové opatření kn. z Lichtenšteina proti loupežníkům 237.

Zpráva o pobytu star. hraběte z Turnu v Cařihradě 238. O novém

vpádu kozákův do Čech až k Nimburku 238. Výpověď kommissí cís. na hradě Praž. z strany konfiskace statkův 239.

Věci slezské v měs. říjnu: o sněmu knížat a stavův slezských 239; o pokutování nespravedlivých penězoměncův ve Vratislavi 239.

Proměny nábož. v Čechách: v městech král. a na statcích stavů vyšších dosazuje se kněžstvo pod jednou, jmenovitě jesuviti, na fary 240; na Novém měs. Praž. v osadě Svatoštěpánské a Jindřišské začnou 1. listop. služby boží pod jednou 240; mnozí počnou od nábož. evang. odpadati, příčiny toho 240—241; o třetím mandatu proti kněžím a kazatelům evang. 241; instrukcí vrchnostem a úřadům, aby nábož. pod jednou tím více se zmáhalo, 242.

O loupežnictví a drahotě v Čechách, a mandat cís. z té příčiny v král. čes. vyhlášený 243—244. Valdštein nabídne císaři jistý počet lidu, pakli by ujištěn byl, že zůstane při statcích po exekucí skoupených, 244.

O psaních v příčině reformací Praž. učiněných: psaní kurfiršta sas. knížeti z Lichtenšteina 244—245; psaní doktora Matiáše Hoë k témuž knížeti 246—250; jiný list téhož doktora o též věci k jistému příteli 250—252; psaní kurf. sas. císaři 252—259; odpověd císařova kurfiřtovi 259—266.

O trestání stavův nekatol. na Moravě 267—269.

Příběhy slezské: o těžkostech, jichž Slezáci zakoušeli, o drahotě, o lidu kozáckém 269; týž lid osadil Šmideberk, Arnsdorf, Lemnici, Buchwald a jiná místa 269; o nátiscích, jež kozáci zde onde v Slezsku činili, 270—271; o konečném jich vypuzení ze Slezska 272. O pobytu markraběte Krňavského ve Velkém Varadíně 272. O úkaze vzduchovém nad Újezdskou branou v Praze 272.

O smrti Adama z Lokšan, Ferd. Švihovského a M. Vodňanského 273.

Příběhové léta Páně 1623.

O sněmu Řezenském: stavové přítomní, o předložení některých stavů po proposicí císařské 275—277; přímluvy několika sněmovníkův v příčině reformací české 277—279; válečné přípravy mnohých evang. stavův po skončení tohe sjezdu 279. Císař obeslal na týž sjezd některé stavy české, moravské a rakouské 279—280.

Zprávy o proměnách v náboženství: rozličná protivenství obyvatelům nekat. činěna 280; o pánu z Redern a panství jeho Fridlandském 280—281.

O zmáhající se drahotě, mandat o minci vydaný 281—282.

Další zprávy o proměnách nábož. v Čechách: o pochovávání evangelikův 282; kněz Jak. Kocián 282; o obrácení se Jana Římského na víru kat. 282; kalich husitský s mečem kr. Jiřího s kostela Týnského sňat 283.

O loupežnictví okolo Prahy 283—284. Poručení kn. z Lichtenšteina o křty a pohřby 284.

Příběhy slezské: arcikn. Karel přijede do Vratislavi k sněmu slez. 284; snešení na témž sněmu 284—285; poslové do Polska vypraveni k obnovení starých smluv mezi Slezskem a Polskem 285; o novém vpádu lidu polského do Slezska 285.

Příjezd Ferdinanda II. do Prahy 285; brzo po příjezdu cís. skonal

nejv. purkrabí Praž. Adam z Šternberka na Hradčanech 286; řeč ozdobná, již scholastikus kapitoly Praž. k císaři měl, 286—306. O rychlém odjezdu Ferdinanda II. z Prahy, a příčina toho 306; někteří měšťané Praž. na svobodu dáni 306; kterak je namlouváno v příčině náboženství 306—307.

Nové pokutování stavův k zaplacení dluhův císařských 307—308. O smáhání se náboženství katol. v Čechách 308. O loupežnictví voj. v Praze za nepřítomnosti kn. z Lichtenšteina 308.

Příběhy slezské a lužické: o novém vpádu kozákův do Slezska a opatření stavův proti nim 308—309; císař postoupí obou Lužic kurfirštu sas. 309—310; kurfiršt vypraví se do Buděšína a přijme povinnost od stavův lužických 310—313.

Kostel M. Jana z Husince na Malé straně přesvěcen 314. O nedostatku obilí v zemích koruny české 314.

O věcech náboženských: kterak nakládáno s evangeliky v Rakousích a na Moravě 314—315; o okrádání kostelův 315; o konsistoří a radě v Římě, jak by víra kat. tím více rozšiřovati se mohla, 315—316.

Soud zemský větší dne 2. října opět otevřen 316.

O nové válečné výpravě Bet. Gábora: týž znovu do Moravy vtrhne, a příčiny toho 317—318; opatření cís. proti němu 318; kterak Bet. Gábor své vojsko rozdělil 318; též kn. z Lichtenšteina chystá se v Praze k obraně 319; Betl. Gábor obskočí armádu cís. na Moravě 320; císařští couvnou k Hodonínu 320; o trapném stavu lidu cís. u tohoto města 320—321; příměří s B. Gáborem, jenž z Moravy odtáhne, 321—322; odpor císařův proti témuž příměří 322; jednání z té příčiny mezi císařem a plnomocníky jeho 322; pohrůžka Gáborova týmž smlouvcům 322; kn. z Lichtenšteina žádá zbraně měšťanům propůjčené zase naspět 322; lid cís. uveden do král. čes. 323; lid turecký, vraceje se z oné výpravy domů, přepaden od hraběte ze Serýnu 323.

Druhá zpráva o též výpravě Gáborově od Mik. Bella 323—329.

O věcech nábož. a o minci v Čechách: obyvatelé evang. blíže Kutné Hory od rejtharův cís. přepadeni 329—330; převor u Matky Boží na Malé straně nařídí poddaným svým, aby buď kat. víru přijali aneb se vystěhovali, 330; cís. patent o minci vydán 330—331.

Dodatek. Vysvětlení pře české 332—393.

Příběhové léta Páně 1621.

Stav věcí vojenských po bitvě Bělohorské. *)

Když se z přepuštění Božího ta krvavá bitva a porážka 1621
přesmutná na Bílé hoře před Prahou stala, lid královský a zemí přivtělených sem i tam se rozprchl, stavové pak král. česk. s mnohými městy královskými velmi náhle k vítězi svému se přivinovali a novým slibem člověčenství se mu zavázali: tedy Arnošt hr. z Mansfeldu, kterýž té bitvě hlavní z jakých pak koli příčin s lidem svým přítomen nebyl, ale zdržoval se v Plzni, mohl snadno z toho souditi, poněvadž vojsko císařské nemělo by na ten čas v král. čes. mimo něho žádného odpůrce a nepřítele, žeť bezpochyby jeho s pokojem v zemi nezanechá, nýbrž přitáhne ku Plzni, jeho tam oblehne, a to tím směleji, čím jistší bylo tím, že mu odnikudž pomoc žádná tak snadno nepřijde. I aby se v tom dle rozumu svého co nejlépe a za času opatřiti mohl, uvedl úmysl svůj v známost tiše druhému nejvyššímu Fridricha krále, Freňkovi, kterýž v tu dobu měl poručené sobě k opatrování město Tábor, s tím přitom ho napomenutím, aby i on podlé něho na pilném pozoru sebe i město míti hleděl, ovšem pak i hejtmanů vojenských na Třeboni a v Jindřichově Hradci ležících k tétéž věrnosti ponukl, aby spolu s hrabětem a s ním Freňkem o to se upřímě a snažně postarali, zdali by s pomocí Boží dotčené pevnosti před mocí vojenskou lidu císařského zdržeti a králi i pánu svému, ač na ten čas z král. čes. vypuzenému, k dobrému budoucímu v celosti dochovati mohli.

Mezi tím hrabě také sám opatroval se na Plzni bedlivě, poručiv odevšad z celého kraje Plzenského dobytek všelijaký do Plzně sháněti, řezníkům bíti a do oudů věšeti i do láku skládati, obilé pak jak mlácené tak i nemlácené, jakož i velikou summu píce, totiž sena a slámy, svážeti, nezapomenuv ani na

*) Pokračujem i zde v stručném naznačování obsahu jednotlivých částí, což v rukopise Skálově docela schází. Red.

1621 sůl a omastek, nýbrž kde jen se čeho toho doptati mohl, dal to vše do pevnosti shromažďovati, zachystávaje se záhy k obležení potřebami všelikými. Což ovšem mezi lidem a obyvateli krajskými působilo naříkání veliké, když věci takové za tak lacinou cenu a mzdu odbývati musili, hraběti pak z Mansfeldu špatnou pochvalu. Na čež on však málo dbal, ohlédaje se na to, co takkoli napřed uchvátí, to že jemu ku pohodlí, nepříteli však k zkrácení velikému bude sloužiti, pokudž by do toho kraje vtrhl a jej na Plzni oblehnouti umínil.

Ale té přílišné starosti sprostili ho velmi brzy obadva generálové, Bukvoj i Tilly. Jimž vidělo se na ten čas býti mnohem platnější a k utvrzení vítězství císařského pohodlnější věc, aby, nezaměstnávajíce se obležením v tu zimní dobu a nevhodu Plzně, Tábora neb Třeboně, zvláště raději za čerstva na markrabství moravské dorazili a i je ku poslušnosti dokonalé císaři Ferdinandovi přivedli. Pro tu tedy příčinu učinili s hrabětem příměří do kolikas neděl na jisté výminky, a zvláště v naději té, kterou jsou sobě o něm Bavořané učinili, že hrabě, navrátě se k své dřevnější traktací, dá se pod tím nějakou vzácnou peněz summou svábiti a postoupí císaři Plzně dobrovolně, tak jak se již i on sám v tom na oko vůbec ledakdes slyšeti dal.

V tom příměří byla zahrnuta města ta všecka, kteráž se v tu dobu císaři ještě nepoddala.

Hrabě pak, obdržev na nepříteli fortel takový, hned zatím rozlosoval sobě a rozložil lid svůj jízdný i pěší sem i tam po kraji dosti daleko až do hrádku Křivoklátu, Zbírova, Rokycan a míst okolních, k tomu ovšem cíli, jedno aby Plzně z proviantu pojednou nevytrávil, druhé proto, kdyby budoucně mor mezi soldaty jeho se vtrousil, aby, ležíce jedni od druhých tak vzdáleni, sebe vespolek tak snadně nenakazili, jako by se to velmi lehce přihoditi mohlo, kdyby sobě všickni v hustých kvartýřích na hrdle leželi.

S druhé strany císařský lid také se rozdělili dosti dalece a široce po zimních stanovištěch a garnizích, a nejvíce po městech hrazených: jako hejtmané Illov a Bindhof dostali se do Stříbra, jiní do Klatov, do Domažlic, do Týna Horšova, na hrad Rombsberg (česky Ronšperk) a jinam; Albrecht pak z Waldšteina, nejvyšší, vzal sobě zimní ležení v kraji Žateckém, jemuž sama obec Žatecká musila vyčísti na jisté terminy rancionu neb výplaty za ušanování jí v loupeži 36.000 kop miš.: tak že císařští v tu dobu pro dotčené příměří byli sebou všudyž bezpečni před Mansfeldem, majíce o něm tu naději dobrou, že neřkuli jim Plzně smlouvou postoupí, ale

i lid svůj s nimi spolčí a dá se potřebovati proti Gáborovi a 1621
Uhrům nepokojným. Jakož pak i to bylo o něm sem i tam
mezi papeženci hlásáno, jako by již Plzně odstoupil.

Ale on tehdáž měl daleko jinačejší úmysl, stroje se odtud stěžně do říše mezi knížata sjednocená se vypraviti; protož lehce mohl pustiti o sobě hlas neb pověst tu, aby byl tím bezpečnější osobou svou na cestě, pro niž sice mnozí z nich velmi pilně oči i uši vlékli. Což aby mohl vykonati příhodně, obral sobě k tomu prostředek tento. Věda zajisté o tom dobře, že od Plzně byli by tři passové neb silnice nejhlavnější do hořejšího Fálcu, první u Přindy, druhý u Cetlice, třetí u Táchova na Bernavu, z nichž však první, totiž Přindní, podzimku pominulého kozáci císařští i s kostelem do gruntu vypálili, jako i druhé místo Cetlice, třetího pak passu, totiž Táchova, chtěl se zmocniti kapitán Kristian z Illova, neřkuli proto, aby ho ostříhal, alebrž aby do něho soldáty své nemocné, kteříž v Stříbře zneduživěli, položil, aby v něm zase vyvětrali: protož uspíšil se před Illem a vypravil tam po tichu svého nejvěrnějšího rytmistra Mikuláše z Linstau. Kterýžto dostav se v advent roku pominulého nejdříve do městečka, Heyde německy, po česku Boru řečeného, kteréž i s zámkem při něm pánům ze Švamberka náleželo, beze vší nesnáze s pěti kornety jízdy a dvěma prapory pěchoty netoliko je částkou lidu toho osadil, ale i samého Táchova se zmocnil, a to tím snázeji, že jak Heyde tak i Táchov v ty časy, když hrabě z Mansfeldu zavřel příměří s císařskými, přídrželi se ještě strany krále Fridricha, a on je spolu s jinými místy patrně v témž příměří vymínil.

Hrabě tedy osadiv dotčená dvě městečka vojáky svými, hned zatím vypravil se odtud bezpečně v šedesáti koních do říše k sjezdu knížat sjednocených, kterýž sobě do města Heilbronu k 28. dni ledna dle star. kal. položili.

Kterýžto jeho odjezd jak se roznesl po zemi české, vzbudil v lidech soudy a diskursy rozličné. Strana pod jednou měla z toho radost a heraltování znamenité, mluvic o tom zjevně: když jest již císaři Plzeň prodal, že nyní sám životně odjel do říše proto, aby sobě a lidu svému objednal pass svobodný, kudy by bez překážky protáhnouti a k svému starému pánu, knížeti savojskému, navrátiti se mohl. Kteréžto pověsti neřkuli lid obecný mezi papeženci dokonce uvěřil, ale i mnozí z obyvatelů pod obojí, kteříž sice byli ještě dobří královští, a rmoutili se z toho přenáramně, že naděje jich již dokonce zmizí a zahyne i s budoucím jich vysvobozením. V čemž utvrzovali oboje sami officírové Mansfeldští, když při trunku a jiných dobrých válech svých připomínali sobě a připíjeli

1621 neukrytě na zdraví pánův nových i měšťanův jich bohatých, totiž knížete savojského a Benátčanův.

V tom pak čase, co hrabě zdržoval se v říši, soldáti, v Táchově i jinde v tom kraji rozložení, počínali sobě s ubohými obyvateli, zvláště s lidem robotným, nad míru nekřesťansky a nepočestně, netoliko z peněz a jměníčka ustavičně je šumujíce a šacujíce, jakkoli oni sami od sebe byli jim ve všem volní, ale i pohlaví ženskému hrozné násilí činíce.

Takových tedy nátiskův nemohouce dotčení obyvatelé vyššího i nižšího stavu již déleji od soldátův přátelských snášeti, i utekli se pod ochranu k officírům císařským, kteříž v tu dobu v městě Stříbře leželi. Ale malého zastoupení užili od nich, protože je jen slovy jalovými troštovali, aby od nich popráni nebyli. Pod tím pak předce brali od lidí ubohých kontribuci za ochranu jak na penězích, tak i od obilé rozličného. V čemž největší vina dávala se tehdáž Janovi z Adelhofu, fendrichovi kapitána Kristiána Illyho, gubernatora v Stříbře, kterýž původem a z nabádání některých sousedů Teplských sousedům okolním znamenité škody a příkoří činil.

Zatím hrabě navrátiv se z říše zpátkem do Čech a umíniv sobě klášter Teplský i s městečkem opanovati, aby tady to časté z něho štrafování do kraje Loketského císařským zamezil, učinil psaní do Waldsassu k hejtmanům falckým, aby mu k té potřebě, co nejdříveji možná, s praporci svými přispěli na pomoc. Kteřížto ačkoli byli by to rádi udělali, avšak neměli o tom dané sobě ordinancí od vrchnosti své, protož musili na ten čas odepříti žádosti jeho. Ale hrabě nic se toho neulekl, věda o tom konečně, že, vtrhna do kraje Loketského, bude od obyvatelův jeho všudyž vděčně přijat a zvláště od havířův v městě Slavkově, kteříž vinšovali sobě toho, aby se aspoň jednou mohli nad Teplskými pomstíti a jim za plundrování sousedův okolních zaplatiti.

Dostav tedy hrabě ordinancí odkudkoli do Táchova skrze Fridricha Jiříka, doktora v právích, a povolav k sobě pět karnetů jízdy z Plzně jedním kartounem a duplovaným kusem polním, táhl s nimi upřímo k Teplé, a pozdržev se s lidem svým odtud půl míle v městečku horním Michelberce, ještě toho večera vyslal tři rejthary na kundšaft do Teplé, k čemu se míti budou.

Rejthaři přijevše tam zamyslili sobě příčinu příjezdu svého tu: že generál jejich byl by žádostiv věděti, takéli obec Teplská jest hotova, těch 6000 zl. rancionu neb výplaty na ně uložené jemu vyčísti či ne. Na to dáno jim za odpověď, že mají sobě zapovědíno přísně, aby mu ani peníze zlámaného neodvozovali. Z té příčiny zvěděv skrze týž rejthary, že

leitnant i fendrich Illyho vyvázli již s lidem svým z Teplé, hned zase na ráno vypravil tam na zvědy rejtharův padesáte, aby postavíce se v poli před městečkem, pošetřili, co dále před sebe bráti budou. Ale Teplští, jak je spatřili, dali udeřiti k šturmu na kostele i v městečku na čtyry bubny a sběhli se v hromadu spolu se 400 sedlákův, i jsouce toho úmyslu, dotčené tropě rejtharův dle nejvyšší možnosti odolávati a zahnati ji nazpátek; nebo nenadáli se, aby za nimi sám hrabě s celým vojskem svým následovati měl. Potom pak spatřivše houfy jeho již před městem v šlachtorduňku stojící, kleslo jim srdce docela. A když hrabě poslal k nim trubače svého, aby se pronesli, co dále činiti míní, tedy chasa ta obecná nevyčkavši porovnání, rozprchla se všecka strachem velikým do nejbližšího lesa, purkmistr pak zůstav doma, vzkázal hraběti po trubači slovy těmi: poněvadž opat, vrchnost jejich, je opustil a před osmi dny s konventem svým do Kadaně odjel, tedy že nevědí, co jiného činiti, než že hrabě rádi přijíti a s ním se urovnati chtějí, toliko aby on také k nim se milostivě ukázal a jim provinění jejich předešlého ničímž zlým nezpomínal. 1621

Hrabě vyrozuměv vzkázání purkmistrovu, pustil se sám osobně do městečka se 40 rejthary a urovnal se s ním a s jinými přítomnými sousedy o všecko pěkně, a hned na to uvedl tam jednu kompagnii lidu svého za druhou pokojně.

V neděli následující dal obeslati všecky sedláky klášterské, aby se postavili před ním v Teplé s motykami a s lopatami. Kteřížto domnívajíce se, že musejí zašancovati klášter, měli sobě proti tomu poručeno, aby zdi okolo něho do gruntu na několik sáhů pobořili a srovnali s zemí. Mimo to rozkázal hrabě i tři miny neb štoly vyvrhnouti, jednu pod branou klášterskou a dvě pod oběma vraty kostelními, ale nedal jich prachem roztrhnouti, jakkoli byl ten již do kláštera přivezen.

Dále bylo poručeno týmž sedlákům, aby všecky domy lidí těch, kteříž od živností svých zutíkali pryč, pobořili do gruntu aneb popelem položili, poněvadž nechovali se po ten veškeren čas k sousedům svým okolním jináče, než jako jiní loupežníci, zákeřníci, vrahové a paliči.

Městečko i okolní vsi nebyly přílišně zplundrovány od Mansfeldovských. Ale z kláštera vyvezeno všecko podstatné do Plzně, na ostatní pak věci puštěn soldátům prejs svobodný. Bibliotéky dobrou částku dostal D. Mencl, z trub pak varhanních soldáti lili sobě kulky, neušanovavše kostela v ničemž, poněvadž ani císařští vojáci, ješto leželi před tím v Teplé, neušetřovali nikdež kostelův pod obojí, ba ani těl mrtvých, kteráž kde nacházeli v nich, jakž se té ohavy dostalo užíti

1621 i pohřebnici nebožtíka Linharta Kolona, svobodného pána z Felzu, v kostele Solmském a pánův ze Švamberka na zámku Švamberce.

Na zejtří v pondělí, hned ranním jitrem, strojil se hrabě preč s ostatkem lidu, a poslav napřed s vozy špížnými pěchotu k městečku Bečovu, jenž do Slavkova i s zámkem náleželo, sám pozdržel se za dobrou chvíli s jízdou v poli před městečkem; okolo pak sedmé hodiny na půl orloji poslal sedm dragonů do kláštera, aby dvůr při něm poplužní se dvěma stodolami, s pivovárem, se sladovnou a s kovárnou zapálili, kostela však s konventem, na němž nahoře na půdách veliká summa strychů ovsa ležela, nechali v celosti.

Odtud obrátil se hrabě do Slavkova, kdežto přijali ho ochotně a odvedli mu místo výplaty 8000 zl. Jichžto příkladu následujíce Falknovští a Joachimstálští poddali se hraběti dobrovolně, kdyžto hejtman Joachimstálských Grath, kterýž se po dvakráte sám o své ujmě do toho úřadu vetřel, nad nimi zradil, a kůži svou do místa bezpečnějšího za času v celosti odnesl. Město pak Ostrov osadil hrabě lidem englickým. A ačkoli hrabě, zůstávaje v Loktě, neměl jiné naděje k výš jmenovaným hejtmanům falckým, nežli že dle vzkázání jeho jemu s praporci svými na retuňk přispějí; naposledy však dostal noviny té, že toliko okolo osmdesáti muškotýrů lidu krajského do Táchova přitáhnouti má. Ale on i to na ten čas přijal za vděk a za tou příčinou vypravil tam vskok kapitána leitnanta Šenvelinka s šedesáti koňmi, aby spolu s týmiž muškotýry dotčené město v své opatrování vzal.

Že pak v Teplé nezanechal posádky žádné, jakkoliv obyvatelé téhož místa byli dosavad sousedům svým, zvlášt náboženství pod obojí, nad míru protimyslni a škodní, měl příčinu toho tu: osadilli by městečko ňákým počtem chatrným vojákův svých, obával se, aby lidé ti, na evangeliky jízlivi, nebyli od nich když tedyž pomordováni, aneb jiným na masné krámy uvedeni; pakli by chtěl osaditi je silně, byl by musel sílu svou ztenčiti, kterouž však dle příležitosti času přítomného bylo zapotřebí mu pospolu držeti aneb v jiná místa podstatnější rozkvartyrovati. A tak pováživ všeho všudyž příběhu svého s pilností, uznal to za nejlepší, aby jízda jeho sem i tam jak po kraji Plzenském, tak i do kraje Rakovnického a Žateckého štrafovala, a nepříteli dle možnosti své škody a zaneprážděni rozmanité zavalovati nepřestávala. Odkudž povstala vůbec mezi obyvateli týchž krajův pověst ta, že hrabě toho celého úmyslu jest, Žlutic, Kralovic a kláštera Plaského se zmocniti, a třístem tím pass svobodný sobě až ku Plzni otevříti i v moci své zachovati. Ale hrabě z jakékoli příčiny vůbec neznámé

nezachoval se tak, nýbrž usadiv se s lidem svým v kraji Loketském, opanoval sobě dokonale Hertenberk, Grossengryn a jiné statky v tom položení mladému z Pisnice náležející, měv bezpochyby danou sobě od okolních sousedův jeho evangelických zprávu tu, jak by týž z Pisnice byl zvláštní přítel a milovník strany pod obojí, ovšem pak kterak jest otec jeho nebožtík doktor Jindřich, domináček z Pisnice, na statku svém Šenbachu s ubohými lidmi, kteříž jsou se na onen čas z Štýrska v čas té persekucí veřejně do téhož místa pro samé náboženství evangelického provozování svobodné shrnuli, daleko hůřeji nakládal a je k víře papežské proti svědomí jich nevážněji nutil, nežli jsou se kdy s tím v vlasti své od pána země té potkali. 1621

Vyhledával také toho i při jiných městech královských, totiž při Kadaňských, Žateckých i jinde, aby od poslušenství krále Fridricha žádnému odvozovati se nedali. Ale jak mohla města s to býti, když byla všecka všudyž lidem císařským silně osazena! Pročež také poslu tomu, kterýž v ty časy přinesl od něho psaní o túž věc k úřadu Žateckému, byl smutný a nepříjemný koláč darován. Nebo hrabě z Nogaroly, nejvyšší nad jedním regimentem pěchoty Waldšteinské, tehdejší vladař a komendant v Žatci, dostav téhož posla i s psaním, beze vší milosti na justicí před rathouzem na rynku postavené oběsiti rozkázal, aby jiní kajíce se příkladem jeho, tomu podobných listův po městech neroznášeli a lidi v poslušnosti císařské nerozpakovali.

Zatím hrabě z Mansfeldu nepominul také i u Betléna Gabora pomoci a fedruňku vyhledávati, odeslav mu stěžné psaní přátelské z Slavkova 28. d. ledna, v němžto předně 28. led.
schvaloval mu předsevzetí jeho heroitské, že podlé a spolu s jinými potentáty evangelickými snaží se o to všelijak opravdově, aby tyranství papežské s španielským jhem bylo dokonale přetrženo a v nivec obráceno. Na čemž že i on od osoby své s podobnou pilností a živostí s pomocí pána Boha všemohoucího pracovati a týmž potentátům křesťanským napomáhati chce, ovšem pak v tom, aby král Fridrich zase k důstojenství a zemím svým přijíti mohl. K čemuž poněvadž nyní byl by čas a příležitost hrubě dobrá, nebo že Hišpan penězi na vedení války delší zásoben není, a mimo Gábora a krále Fridricha že bude míti zaneprázdnění hojně s knížetem savojským a s Benátčany; Švejcaři pak že zakazují se franckému králi pomocí velikou proti Španielům, aby je z Feltlínu zase vytiskli, Holandéři také že se konečně chystají zase k nové vojně, když čas příměří jejich ku konci svému dobíhá: protož že žádá krále uherského za to služebně a snažně,

1621 aby mu, co nejdříveji bude možné, 2000 jízdy uherské do král. čes., kudykoli bude příležité, odeslal, kteréž připojí k armádě své; že na krátkých časích shledá sobě a v hromadu přivede do 15.000 lidu výborného a zkušeného, a nepomine s nimi v jisté místo hrubě platný vpád nepřátelům jich k zkrácení a ujmě veliké učiniti.

Ale Gábor pro své vlastní překážky a zaneprázdnění, kteráž mu Bukvoj v Uhřích zavaloval, žádosti té naplniti nemohl.

Mezi tím nejvyšší Albrecht Eusebius z Waldšteina, dostav od císaře za své věrné služby jemu prokazované a v odměně za statky jemu v Moravě pobrané od císaře milosti veliké, hleděl sobě dobře škodu svou na městech královských v kraji Žateckém vynahražovati; nebo mimo ten rancion veliký od Žateckých dosažený přivedl sobě k tomu i Lounské, Mostské i Litoměřické, že jsou mu několik set sudův vína dáti a do měst Pražských odvésti museli, za něž on peníze znamenité ztržil.

Co pak mimo něho ještě jiným officírům od týchž obcí na hotové summě kromě vychovávání vojákův ustavičného po kolik let pořád bylo odvedeno, jest skoro věc k víře nepodobná. Nebo sami Žatečtí po ty dvě létě první od pádu země na penězích hotových týmž officírům císařským do sta tisícû kop míšenských odvésti jsou musili, a tudy spolu s jinými městy do největší záhuby a závad přišli, že se dosavad zotaviti zase nemohou.

S druhé strany markrabě Krňavské neb z Jegerndorfu, nechtěv ještě kořiti se císaři jako jiná knížata a stavové slezští, vpadl s lidem svým, jejž vedl nejvyšší vachtmistr Berbisdorf, do kraje Boleslavského a Hradeckého, a netoliko v nich obyvatelům škody veliké zdělal, ale i něco lidu císařského v místech těch zastíženého popral a rozplašil.

Zatím manželka Henricha Matesa hr. z Turnu, vypravivší se spolu s synem jeho a pastorkem svým z Prahy 18. d. ledna do Vídně, sollicitovala při císaři velmi snažně s týmž synem jeho, aby mohla manželu svému milost objednati a k statkům jemu pobraným zase přijíti. Ale že provinění jeho císař uznával býti přetěžké, což i jí sám při audiencí stížil, pročež na ten čas málo mu zjednala, čímž by se těšiti a proto u jiných potentátův opatření svého nevyhledávati mohl.

Když pak císař Ferdinand neřkuli to slavné vítězství nad Fridrichem králem před Prahou obdržel, ale i jej z král. čes. vytiskl; tedy acht neb klatba ta, kterouž mu lonského roku nejednou hrozil, hned také zatím následovala v patách a jest publikována v městě Vídni spůsobem neb processem takovým.

Císař zajisté v pátek 29. dne ledna, ráno, přišedv s veli- 29.
kým zástupem panstva a rytířstva rozličného z pokoje svého led.
do světnice rytířské v habitu císařském, před nímž nešeni byli i klenotové císařští a meč nahý, posadil se na majestátě vysokém, k tomu naschvál připraveném. A po utišení množství lidu přítomného rozkázal Rudolfovi Buchnerovi, sekretáři tajnému v dvorské radě říšské, čísti nahlas dotčený acht neb klatbu v Vídni 22. d. ledna jazykem německým sepsanou proti témuž Fridrichovi falckraběti v smyslu takovém:

Že jest již všemu světu vědomé a známé, kterak jest při začátku toho nedorozumění českého císař Matiáš slavné paměti některým předním kníž. a kurf., mezi nimiž i falckrabě Fridrich, když se k tomu sám zamlouval, zahrnut byl, túž věc ku přátelskému porovnání a spokojení poručil a odevzdal, a napotóm hned po dotčeného cís. Matiáše smrti král Ferdinand do Frankfurtu k volení římského krále a císaře, jakožto český král a kurfiršt, od kurfiršta Mohučského dle moci a znění zlaté bulle, též obyčeje a zvyklosti starobylé povolán byl, ano i osobně se tam dostavil a od přítomných kurfirštův i nepřítomných plnomocníkův, rad a vyslaných, z jichžto počtu byli také vyslaní jmenovaného Fridricha falckraběte jakožto kurfiršta, za pořádného nápadníka, korunovaného a lénem obdařeného krále a spolu kurfiršta českého neřkuli uznán, nýbrž také k tomu nastávajícímu volení po vykonání přísahy těžké, kterouž podobně jeho Fridricha falckraběte vyslaní životně vykonali, do rady neb konsistoře jejich připuštěn byl, a on při témž jednání své náležité místo neb sessí i hlas zastával, a na to na všecko potom z jednomyslného snešení a povolení výš jmenovaných osobně přítomných kurfirštův i nepřítomných plnomocníkův a vyslaných z zvláštního řízení Božího za římského krále a císaře volen jest.

Zatím že pak hned po korunování, jsa tu v Frankfurtě ještě přítomen, všechněm kurfirštům se spolka, mezi nimiž nacházeli se i kuru falckého plnomocníci, k jich zvláštní poctivosti, na jich ustavičné a jednosvorné toho při něm vyhledávání k tomu milostivě povolil a ku přátelské interposicí neb porovnání novoleté otcovsky se zamluvil, ji dotčenému kollegium kurfirštskému dle listovního i ústního ohlášení svého

1621 zcela a zouplna svěřil a odevzdal, ano i jistý čas a místo k jednání takovému, totiž město Řezno a 20. d. m. listopadu téhož roku, jim jmenoval.

Ale Čechové proti tomu že jsou, opovrhvše to vše, skutečně a zpronevěřile k zavržení osoby jeho a zatím i k volení krále nového domnělého přikročili, téhož falckrabího za hlavu sobě vyzdvihli, kterýžto takovou věc jakožto pořádný titul k král. čes. neřkuli k sobě přijal a tou měrou všecky prostředky ku pokoji vyzdvihl a zrušil; ale nad to výše sebe samého za krále čes. korunovati dal, a tak, co na něm bylo, korunu českou, království a zemi jemu Ferdinandovi odňal a sám o své ujmě se jí ujal, ovšem pak i v dědičných jeho zemích rakouských všelijaké nepřátelství, kteréž se od nepřítele zjevného předsevzíti může, jest provozoval, vysoce škodlivé a daleko patřící smlouvy, konfederací a sjednocení s nimi zavřel, i jináč všeliké nebezpečné a takové praktiky snoval, skrze něž byl by úhlavní a všeobecný celého křesťanstva nepřítel, Turek, velmi snadně přivolán a do zemí křesťanských, které jsou zdí a bašta sv. říše, uveden býti mohl.

Potom pak dále, když Bůh císaři před Prahou proti témuž falckraběti vítězství popřál a lid jeho spolu s ním na utíkání byl obrácen, že jest se ještě tehdáž s tím se vším nepřátelsky o to pokoušeti směl, aby sobě lidem svým místa některá v Čechách osadil, nové praktiky snoval, v knížetstvích slezských sjezdy sobě pokládal a držel, poddané jeho v rebellii a neposlušnosti jejich posilňoval, titule a jména královského stále užíval, a nová pozdvižení vojenská neb rozbroje předce dále tropil a sobě zarážel.

I poněvadž již připomenutí a od dotčeného falckraběte předsevzatí účinkové a jednání byli by všemu světu vůbec vědomí a známí, a nalésali by se v terminech takových, že jest se on nimi urážky velebnosti císařské mnohonásobně dopustil, a ty všecky pokuty na takové přečinění těžké v zříz. zem. sv. říše vyměřené ipso facto, tím samým oučinkem svým, na sebe jest vztáhl, zvláště pak tím, že jest právě v tu dobu, když císař skrze jeho falckraběte i jiných spolukurfirštův jednomyslné volení na císařství římské byl vyzdvižen, jakořka na zřejmý dešpekt a zlehčení velebnosti jeho a dokázání toho na sobě, že sice od osoby své titule císaře římského jemu přeje a za toho jej uznává, pod tím pak proti osobě jeho, cti, povýšenosti a reputací, proti jmenu dobrému, vzrostu, právu dědičnému a jiným jeho spravedlnostem zjevně a neukrytě divné věci obmýšleti se neostýchal, jeho velebnosti titul královský, znamení i klenoty sobě osoboval, proti sv. římské říše a kurfirštství její zřízením a statutům v těžké věci se vydal —

podlé jejichžto moci a znění a obzvláštně dle cís. Rud. I. 1621
z strany kuru králům českým nadaného, od cís. Karla IV. potvrzeného, ano také od vlastního předka téhož falckraběte, někdy kurfiršta Ruprechta, a jiných kurfirštův oblíbeného a stvrzeného privilegium a zvyklosti neb obyčeje od starodávna zachovávané a v něm obsažené, nicméně i vedlé zlaté bulle v Normberce vyzdvižené, též jiné předešlé bulle z strany král. čes. s jistým vědomím a povolením kurfirštů vydané, kterážto mezi jinými v té posléze následující bulli Nirmberské v svém znění se specifikuje a připomíná, nápodobně i podlé nebožtíka krále Vladislava pořízení až i cís. Ferdinanda I, reversu stavům král. čes. v lětu Páně 1545 daného kur i se vším k němu příslušenstvím králům českým a dědicům jich dědičně přináleží, a dokudž kmen jich královský před rukama jest, obyvatelům téhož království žádné volení krále nenáleží — skrze přijetí k sobě toho skutečného, vysoce drzého zpronevěřilého, naskrze ničemného volení ta všecka privilegia, výsady a zříz. zem. na ruby převrátiti a práva základní, na nichž jako na gruntu pevném sv. říše založena jest, z gruntu vyvrátiti, o své ujmě vyzdvihnouti a v nivec obrátiti usiloval, a k tomu ještě dotčené král. čes., císaři z mnohých příčin podstatných a právních vlastně a spravedlivě náležející, za sebou zadržoval, nic se na to neohlédaje, jaké jest císař jemu v tom přes to všecko císařským a pokoje milovným úmyslem posledního dne měs. dubna napomenutí učinil, ovšem pak ani toho sobě nic neváživ, jak by byl císaři těžkou přísahou zavázán, že totiž jemu věren, poslušen, hotov a volný býti chce a nikda v žádné radě, v níž by cokoli proti osobě, cti, velebnosti neb stavu jeho císařskému jednáno bylo, nesedati chce, ješto zřízení zemská a snešení sněmovní sv. říše takové věci vysoce zapovídají, aby totiž naprosto žádný z kurfirštův, knížat a stavův říše cizých poddaných v ničemž proti vrchnosti jich pořádné se neujímal, jich nezastával; v létu pak Páně 1555 že stalo se jiné vzáctné snešení obecné mezi císařem a stavy říše, aby totiž žádný z týchž stavův, jakého by koli ten stavu, řádu a povolání byl, pod ztracením všech svých statkův a privilegií války žádné, buď proti císaři aneb proti kterému z týchž stavův, ani sám od osoby své nezdvihal, ani skrze koho jiného co takového před sebe nebral, což potom v druhém snešení sněmovním l. P. 1559 poznovu a do zříz. zem. sv. říše vloženo jest za právo ustavičné a neproměnné pod pokutou psanství zjevného na přestupníky jeho vyměřenou; taková potom pokuta že byla ještě zřetedlněji vysvětlena při obecném sněmě a vyzdvižení pokoje obecného v říši l. P. 1595 a to v tom: kdo by koli co toho provinil, aby tím samým účin-

1621 kem a přečiněním svým v týž pokutu upadl beze všeho osoby jeho před právo kterékoli z toho obsílání neb výnosu právního naň proto činění; od té doby že jmenované snešení sněmovní a zříz. zem. nebylo nikda žádnými poslednějšími sněmy v ničemž změněno, alebrž v mnohem lehčejších příbězích více ji potvrzeno a rozšířeno, totiž jestliže by kdo směl přes to které rebelly sv. říše v čem fedrovati, zastávati, ať se již mlčí o lidech těch, kteřížto vystavujíce se v čem takovém jiným za hlavy a vůdce vší mocí a silou jich zastávají, s nimi obcování a spolky zjevné mívají a pro obhajování jich lid válečný v říši i krom říše najímati se neostýchají, jakož pak v příčině této skutečně rebellové čeští toho se dopustili, když jsou s jmenovanou hlavou svou domnělou, falckrabětem, na velikou sv. říše záhubu, úhlavnímu pak celého křesťanstva nepříteli k fedruňku a forteli znamenitému král. uherské také zbouřiti a novou i nebezpečnou s týmž nepřítelem a s knížetem sedmihradským konfederací učiniti a národ ten do zemí císařských dědičných uvésti se neostýchali; i poněvadž povinnost jeho císařská to s sebou přináší, aby jak jiná všecka zříz. zem. a snešení sněmovní sv. říše, tak obzvláštně ta, kteráž se l. P. 1555 v Augšpurce stala a potom i jinde na sněmích říšských nejednou opáčena jsou a k vzdělání pokoje obecného vlastně se vztahují, na pilném pozoru měl, všeliké škodlivé konfederací a rocení se lidí poddaných proti vrchnosti přetrhoval, bouřky a rozbroje vzniklé zastavoval a tak o to nejvíce se staral, aby pokoj a svornost v sv. říši kvetnouti a v celosti své zachovávány býti mohly, tomu pak že nic odpornějšího a protimyslnějšího není, jako kdyby rebellie a pozdvižení proti nejvyšší hlavě v křesťanstvu vzbuzené náležitě se netrestaly, puntování všelijaká až i s poddanými dědičnými konfederací proti vrchnosti jich pořádné učiněné a zavřené se přehlídaly, a každý kladl by sobě to za svobodné, aby takové poddané neposlušné a zpronevěřilé pod ledajakýms spravedlnosti zámyslem pod ochranu svou přijímati, je zbrojnou rukou zastávati, v cizí země a panství svévolně se uvozovati, práva a výsady kurfirštské po své libosti a vůli rušiti a vyvraceti, a bližní své z statků a jmění jich z pouhé a nezřízené žádosti panování, jakž to na onen čas nebožtík Albrecht, kníže bavorské, když Čechové toho při něm vyhledávali, aby volení osoby jeho na král. čes. na patrnou ujmu a zkrácení práva krále Ladislava sobě přijal, jim za odpověď na tož přednešení jich od sebe dal, spůsobem neslušným a nekřesťanským vyzouvati a strojiti měl: — z těch tedy již připomenutých příčin, poněvadž často jmenovaný falckrabě Fridrich v pokutu výš dotčenou na pokoje zemského rušitele vyměřenou beze všeho

dalšího jeho v tom napomínání, obsílání, výpovědi neb ortele naň 1621
vynášení jest upadl a tou měrou zjevným a skutečným psancem jest, proti němuž nebylo by potřebí žádného dalšího processu právního zachovati mimo samu exekucí a dopomožení právní.

Přes to však všecko že císař pro dolíčení spravedlnosti vrchovaté a ujištění neb utvrzení toho všeho dokonalejší s zdravým svým rozmyslem i s rozvážením příležitosti vší té věci bedlivým, ovšem pak z vysoce nevyhnutedlné potřeby a závazku svého povinného, kterýž k úřadu svému císařskému jemu od Boha svěřenému učinil, poznávaje sebe býti tím povinného i tomu nejšpatnějšímu stavu sv. říše, když by v podobném příběhu byl od něho pohledáván a požádán, jmenovaného Fridricha kurfiršta falckrabě, jakožto toho, kterýž se jeho neposlušným a nevěrným rebellům za hlavu vyzdvihnouti dopustil, za potupníka i urazitele povýšenosti a velebnosti jeho císařské, za pokoje obecného, též jiných chvalitebných a užitečných snešení sv. říše rušitele, že jest v jeho a sv. říše klatbu neb acht obojí, prostý i vrchní, a tak ve všecky pokuty a trestání ta, kteráž takové klatby vyhlášení podlé práva a zvyku starobylého s sebou přináší, sám dobrovolně a skutečně jest upadl, uznal, vyhlásil, vůbec oznámiti dal, jej z pokoje říše vyňal a do nepokoje postavil, i tímto listem svým císařským uznávati, vyhlašovati, oznamovati a tak do své a sv. říše klatby neb achtu obojího, prostého i vrchního, dávati a svrchu jmenovaným pokutám, trestáním a kázni podrobovati a tak z pokoje obecného vynímati a do nepokoje přenášeti ráčí, a to vše mocí císaři římskému náležející i listu tohoto, ustrnuv se na tom dokonale, aby i k vykonání exekucí skutečné toho svého achtu a pokut i trestání v něm obsažených k témuž Fridrichovi, jenž se falckrabětem při Rejnu jmenuje, jakožto k zjevnému psanci a jeho i sv. říše protivníku a nepříteli, s pomocí milosti božské, podlé vyměření výš připomenutých práv a zříz. zem. sv. říše, neprodleně přikročil a přistoupil, tak aby císař potom bez další překážky jeho k vyzdvižení a utvrzení zase pokoje, práva a svornosti v sv. říši tím snazeji a podstatněji sáhnouti a přijíti mohl.

Při čemž že chce a z povinnosti své k tomu volně se zakazuje, všelijak se o to postarati, aby se v tom tak zachoval milostivě a otcovsky, jak na císaře křesťanského úřad, titul a jmeno přísluší, a podlé toho také i národu německého svobody, vzrostu, poctivosti, užitku a pohodlí obecného s pilností ušetřil a to vše v celosti jemu zachovati i mnohem hojněji rozšířiti, ano i jednoho každého vůbec při vysoce stvrzeném pokoji obojím, z strany náboženství i v příčinách politických, přichraňovati a obhajovati mohl.

1621 Což že listem tímto svým otevřeným všechněm se spolka kurfirštům, knížatům, duchovním i světským prelátům, hrabatům, pánům svobodným, pánům rytířům, knechtům (lidem služebným), landfritům, hejtmanům, fiktumům, fojtům, úředníkům, správcům, rychtářům, osobám radním, purkmistrům, obcem, i všechněm i všelijakým manům sv. říše poddaným a věrným, jakého by ti koli stavu, řádu a povolání byli, v známost uvozovati ráčí, aby o příčinách toho jeho slušného vysoce důležitého a nevyhnutedlného předsevzetí pravdivou a gruntovní správu a vědomost měli, co jest císaře k takové věci pohnulo a donutkalo, a že dle povahy a běhu věci té s touž exekucí již déleji žádným vymyšleným způsobem jest prodlévati, odkládati a vůkol jíti ani zastavovati nemohl.

Při tom že jim všechněm společně i jednomu každému z nich rozdílně, zvláště pak pod povinnostmi a závazky těmi, jimiž jsou kteří z nich jemu a sv. říši zavázáni, též pod uvarováním často dotčených pokut a trestání, v obecných právích i v zřízeních zem. sv. říše, jako i v právích lenních i zvyklostech starobylých na ty vyminěných, jenž se vůbec psanci zjevnými jmenují, předně pak a obzvláštně pod uvarováním jeho a sv. říše klatby neb achtu obojího, též pod propadením všechněch regalií, len, svobod, milostí, zástav a statkův zápisných, cel, mýt, práv a spravedlností, jakými by ty koli jmeny křtíti a jmenovati se mohly, jichžto předkové jejich i také oni sami od někdy jeho slavných předkův, císařův a králův římských, ano i od něho samého a sv. římské říše nabyli, až i pod stracením hrdla i statku, týmž listem svým přísně poroučeti a tomu chtíti ráčí: aby se jmenovaného Fridricha, jenž se falckrabím při Rejnu tituluje, proti císaři v ničemž nejmenším neujímali, ním se nezaneprazdňovali, jemu také k službě potřebovati se nedávali, žádné pomoci a dokladu ani penězi ani profiantem ani municí ani žádným jiným způsobem vymyšleným, zjevně ani tajně, pod jakýmkoli zámyslem by se to díti mohlo, nečinili a neprokazovali.

Pokudž by pak také jeden nebo druhý k službě jaké jemu neb jeho straně potřebovati se dal a žold neb pštelunk jaký přijal, aby ten a ti i hned, jakž by list ten jeho císařský spatřili, beze všeho odkladu dalšího a spečování se z dotčené služby neb pštelunku vystoupili, vskok zase preč odtáhli a podtud více se témuž psanci aneb jeho pomocníkům a pomocníkův pomocníkům v žádných službách potřebovati nedávali; nicméně i jmenovaného psance stavové a jemu příslušející přátelé, lidé poddaní a manové témuž Fridrichovi, jenž se falckrabětem při Rejnu jmenuje, žádného poslušenství, pomoci, fedruňku na další časy nižádnou měrou neprokazovali,

aniž se jeho rebellie, neposlušnosti, přestoupení dáleji účastné 1621
nečinili a nepřidrželi, nýbrž se ho scela a ve všem tom zúplna zhostili.

Kurfirštové pak, knížata a stavové sv. říše, všickni společně i rozdílně, v tom závazku, jímž jsou císaři a sv. římské říši zavázáni, jemu výš dotčené pokuty a trestání při témž neposlušném, nevěrném a pokoj rušícím psanci i při jeho pomocnících a pomocníkův pomocnících k místu a konci přivésti a tudy jej i je k náležité císaři poslušnosti přidržeti, aby věrně nápomocni byli a jeho ve všem tom účinlivě fedrovali, a v ničemž tom sebe žádnému rozpakovati a překážku jakou činiti nedovolovali, v žádné smlouvy, srozumění postranní a přátelství s ním neb s nimi, buď že by se co toho od koho předešle aneb teď teprva v nově stalo, obnovilo aneb naň a na ně vztahovalo, se nevydávali. Jakož pak že císař, pokudž by co toho tomuto jeho ohlášení, vysvětlení, uznání aneb sic jináč jemu jakožto jejich pořádné a nejvyšší vrchnosti na odpor čeliti, se vztahovati aneb rozumíno býti chtělo neb mohlo, poněvadž sice to vše v příčině a v příběhu tomto dle znění a moci všech práv, žádného z týchž knížat a stavův sv. říše proti témuž jeho spravedlivému úsudku a skutečnému jemu zadostičinění a vykonání bez toho v ničemž nejmenším neváže aniž hindrovati má neb může, s dobrým rozmyslem svým, s jistým vědomím a z plnosti moci své císařské tímto listem svým to vše dokonce moří, kazí, vyzdvihuje a v nic obrací, i je knížata a stavy, pokudž by kteří jemu neb jim čím tím zavázáni byli, z té plnosti mocnosti své císařské na konec neb zcela a zouplna ze všeho toho propouští, osvobozuje a prázdné činí, jako i jeho jmenovaného psance many, lidí v zástavě i pod ochranou jeho zůstávající, dědičné poddané a sebrance z jejich slibu člověčenství, povinností manských i z jakýchkoli jiných závazkův propouští a svobodné činí; těm pak všechněm, kteříž se k císaři v příčině té tak a nejinak poslušně chovati budou, svůj svobodný císařský glejt a bezpečnost týmž listem milostivě připovídati, slibovati a dávati ráčí.

Dále že i to ustanovuje, tomu chce a míní z již dotčené plnosti moci své císařské, aby proti tomu témuž psanci, ani pomocníkům jeho neb pomocníkův pomocníkům žádná naprosto milost, svoboda, potěšení, glejt, bezpečnost, pokoj zemský neb městský, ani jaké svrchu psané smlouvy, sjednocení, konfederací, práva a výsady městské, komu z nich společně neb rozdílně od císaře, předkův jeho, císařův a králův římských, aneb kterýchkoli jiných pánův a vrchností již prvé nadané aneb potvrzené, aneb které by jim ještě budoucně

1621 nadány a potvrzeny býti mohly, jako ani žádné naprosto zvyklosti, obyčejové a řádové starobylí, a summou dokonce nic jiného, což by jim ku pomoci, obraně, fedrunku jakému sloužiti a vztahovati se mělo neb mohlo, platné nebývalo a jim k ničemuž dobrému a prospěšnému žádným vymyšleným spůsobem se nevztahovalo, aniž jich téhož achtu neosvobozovalo ani před ním nechránilo a nezastávalo. Nebo že císař často řečeného psance, jako neméně všecky jeho pomocníky a pomocníkův zástupce všeho toho, jakožto lidi výš jmenovaných milostí, výsad a dobrodiní právních nehodné, zbavuje, prázdné činí a v ničemž tom zahrnovati ani do ničehož toho pojímati a zavírati nemíní a nechce.

Pokudž by pak jeden neb druhý z týchž stavův, jakého by ten koli řádu a povolání byl, přes tuto zápověď jeho tuhou v čemkoli neposlušně se zachoval a jeho Fridricha, jenž se falckrabětem při Rejnu jmenuje, proti císaři, pod jakýmkoli zámyslem aneb spůsobem by se to kdy státi mohlo, v čem nejmenším se ujímal a jemu neb náhončím a následovníkům jeho jakou pomoc a fedrunk tajně neb zjevně prokazoval, že toho každého tím listem svým vším tím spůsobem, jako jmenovaného psance samého spolu s pomocníky jeho i s pomocníkův zástupci, do své a sv. říše klatby neb achtu obojího dávati, ano i všecky ty svrchu jmenované pokuty a trestání na ně nyní jako potom a potom jako nyní v skutku a v pravdě vztahovati a je za jemu a jim podobné psance uznávati, vyhlašovati, vypovídati, ano i z pokoje obecného vynímati a do nepokoje přesazovati neb zahrnovati ráčí, a to vše podlé mocnosti císaře římského a znění listu tohoto. Čímž bude věděti se jeden každý jak dále spraviti a před budoucí škodou a záhubou svou opatrovati.

Za tím hned četl se acht neb klatba na Jiřího staršího markrabí brandenburgského, jinak z Karňova, na Kristiana staršího kníže z Anhaltu a na Jiřího Fridricha hrabě z Hollachu neb z Hohenlohe společně v smyslu a znění takovém:

Ačkoli bylo by to v právích a zřízeních zem. sv. římské říše dostatečně vyhraženo a zapovědíno, aby žádný z stavův jejích, jakého by koli ten řádu, stavu neb důstojnosti byl, jiného spoluouda svého pod jakýmkoli zámyslem nestěžoval, v ničemž neurážel, válkou nesužoval, z statku nevytiskoval, aneb spuntuje se s jinými proti němu z domův, příbytkův, sídel, zámkův, z měst, z městeček, z vesnic neb z gruntův a statkův jeho nevyháněl, o privilegia a výsady nestrojil, ovšem pak lidi poddané od věrnosti a poslušnosti vrchnosti jich neodvozoval, kdežto také i to jest doloženo a nařízeno, aby se

žádný k takové věci před sebe beroucímu za pomocníka nevydával, s ním se v ničem tom nespolčoval, ani jemu v čem nejmenším pomoci a fedruňku nějakého nečinil a neprokazoval, nýbrž že při obecných sněmích říšských v Řezně l. P. 1548 a v Augšpurce l. P. 1555 držaných stala se zápověd těžká, aby se žádný v žádné služby vojenské proti císaři neb proti komukoli z stavův říše bez jeho aneb vrchnosti své pořádné vědomí a povolení nevydával, a co takového zbraněmi neb službou svou jakýmkoli spůsobem a zámyslem nefedroval — což potom vše bylo ještě hojněji vysvětleno snešením sněmovním l. P. 1559, jakž již v předešlém achtu to jest dotknuto —; k tomu jakkoli jest císař, když nejdříve na císařství římské dosedl, pro přetržení rebellie té, v ty časy čím dále, tím více se rozmáhající, všecka ta předešlá snešení a nařízení sv. říše se všemi pokutami v nich obsaženými, což i před tím cís. Matiáš za živobytu svého také učinil, vůbec obnoviti a publikovati dal, s tím přitom všechněch stavův říše napomenutím věrným, aby na sebe v příčině té dobrý pozor měli, a nelezouce sami svévolně do nebezpečenství, v nic proti týmž zříz. zem. a snešením sněmovním se nevydávali, an sice beztoho že ve všelijakých takových obecných potržkách, rozbrojích a rebelliích, zvláště kteréž se proti vlastní osobě a důstojnosti císařské vzbuzují, nepozůstává žádného jiného pořádu a processu právního proti rebellům a rušitelům pokoje obecného, mimo samotnou a jedinou exekucí aneb dopomožení právní, poněvadž všichni stavové a oudové sv. říše společně i rozdílně k tomu se zavazují, aby císaři římskému jakožto hlavě své nejvyšší v takových příbězích všelikou věrnost a poslušnost poddanou zachovávali, prokazovali i ji proti všelijakým potutedlným obmyslům a oukladům věrně zastávali, vystříhajíce se bedlivě všech rad a puntování proti poctivosti a věrnosti jich poddané naskrze čelících: — s tím však se vším že všechněm vůbec věc dobře vědomá a známá jest, čeho jsou se v příčině té Jan Jiří starší, markrabě brandenburské, Kristian kníže z Anhaltu a Jiří Fridrich hrabě z Hohenlohe proti dotčeným právům, zříz. zem. i snešením sněmovním sv. říše dopustili, kterak totiž, založivše za hřbet všecko to, když císař z jednomyslného všech kurfirštův snešení k tomu důstojenství zvolen byl, oni nicméně rebellům jeho a poddaným zpronevěřilým v službu vojenskou se vydali, a jim toho osoby jeho královské a císařské vysoce potupného a tou měrou podlé práva naprosto ničemného a neplatného zavržení a nepořádného pak nového krále na místo jeho volení všemi možnými spůsoby hájiti a za spravedlivé zastávati napomáhali, k tomu cíli lid válečný na pšteluňk jejich najíAnno 1621

1621 mali a jej proti němu i proti poslušným jeho zemím a poddaným, aby je tudy tím snázeji od poddanosti jemu povinné odtrhli, té pak domnělé a v nově zvolené hlavě vyzískali a připojili, do pole vyvedli, na mandáty jeho císařské, jimiž je i jiné z toho předsevzetí milostivě srážel a z ležení českého domů zpátkem povolával, zprosta nic nedbali, nýbrž toho, aby se dotčené země jeho v tu nebezpečnou a celé říši škodlivou a záhubnou s Betlénem, anobrž i s tím nejúhlavnějším všeho křesťanstva nepřítelem, Turkem, konfederací vydali, původové nejhlavnější byli.

Z strany pak markraběte z Jegerndorfu že obzvláště vědí to: kterak jest dotčenou traktací v knížetstvích slezských s vymyšlením sobě proti osobě jeho císařské a královské divných pomluv a útržek všelijak fedrovati, poddané jeho v též zemi v neposlušenství a rebellii jejich posilňovati a utvrzovati, od poslušenství jemu náležitého odvozovati, k útratám, nákladům a ke kontribucím rozmanitým přivozovati, nejosvícenějšímu kommissaři jeho císařskému, kurfirštu saskému, v kommissí naň vzložené mocí zbrojnou odpor a překážku činiti, rozličnými spůsoby těžkou neúctu prokazovati, podkommissaře od něho v příčině té zřízené do vězení uvrci, poddané kurfirštské proti pánu svému posazovati, země okolní do nejtěžší miziny a záhuby uvozovati a summou, cokoli věděl a rozuměl, že by k zjitřování a zveličování rebellie té sloužiti a vztahovati se mohlo, to vše že jest před sebe snažně bráti se neostýchal a osobou svou v ničemž tom naprosto nic scházeti jest nedával.

Co se pak osoby Kristiana staršího knížete z Anhaltu dotýká, o tom že též tu povědomost dobrou mají, že mimo již připomenuté oučinky zlé a rady neb obmysly jeho krvavé, s nimiž jest jakožto přední původ vůkol šel, sám osobně také s vojskem jemu svěřeným do arcuknížetství rakouských během nepřátelským vtrhl, zámkův, hradův, měst i městeček mnohých v nich jakořka před očima císařskýma se zmocnil, lidi jeho poddané v poslušnosti rozpakoval, od něho odvozoval, válku tu otevřenou, jakými toliko prostředky uměl a mohl, až právě do přemožení a zapuzení svého fedroval, štemfloval, anobrž ještě po dosaženém vítězství praktik svých a oukladův obmyslných nepřestal, nýbrž oheň nový v Slezsku i jiných zemích okolních po druhé zanítiti jest usiloval a tou měrou pro dovršení zlosti věci ničehéhož nepominul a neobmeškal.

O hraběti pak z Hollachu že podobně všechněm vůbec vědomé jest, kterakou, neváživ sobě zhola nic jakožto člověk nejnevděčnější dobrodiní těch velikých, kteráž se jemu jak od nebožtíka cís. Rudolfa, tak ovšem teď posléze od někdy cís.

Matiáše stala, neřkuli všeho toho zlého předsevzetí a účinkův 1621
nešlechetných ještě za zdravého života cís. Matiáše účastna se učinil, ale i potom po smrti jeho, nedbav naprosto nic na svrchu jmenované mandáty a zápovědi jeho císařské, rebellii začatou všemi spůsoby fedrovati, zastávati, válku tu k vůli a zalíbení zvláštnímu hlavy své čím dále tím snažněji vésti nepřestával, lidi jeho poddané sem i tam rozpakoval, od císaře odtrhoval, to nad míru škodné s Betlénem spuntování sám jednal a zavíral, a tak za předního všeho toho pohnutí a potržky válečné, ještě až dosavád trvající, původa a strůjce a fedrovníka zjevně a patrně se vystavoval.

Odkudž že již světle a neukrytě to se seznává, že výš dotčený markrabě, kníže a hrabě, kteříž jakožto oudové, sv. říši beze všech prostředků poddaní, majíce příklad dobrý jiným na sobě dávati, a dle moci neb znění přísahy své, kterouž byli by sv. říši i císaři zavázáni, osoby a velebnosti jeho císařské před všelikou křivdou a bezprávím podlé své nejvyšší možnosti zastávati, ovšem pak bouřky a pozdvižení mezi poddanými jeho vzniklé ututlávati napomáhati, toho jsou netoliko neučinili, nýbrž nepominuli naprosto ničehož toho, což k ztenčení a zlehčení velebnosti jeho a pokoje obecného v sv. říši zrušení, jako i k fedruňku a provedení sobě skutečnému jejich oukladův proti týmž zřízením zem. a snešením sněmovním sv. říše jim platně sloužilo a se vztahovalo, ješto že takové potržky od lidí poddaných vzbuzené neb ztropené nebyly by žádná rozepře a nedorozumění postranní a privatní, alebrž obecní rozbrojové, rebellie a násilí, od poddaných proti své nejvyšší vrchnosti, jížto těžkou přísahou jsou posavad zavázáni, předsevzatí: čehož žádný člověk šlechetný a rozumný, leč by také sám rebellem a odbojníkem takovým byl, jim schvalovati a za slušnou věc uznávati nemůže.

I poněvadž tedy úřad a povinnost jeho císařská k tomu jej vede, aby dotčené rozbroje a nevole, na pouhou sv. říše zkázu, nepřátel pak jeho k užitku a pohodlí velikému vzbuzené, jakožto věci k příkladu hanebnému sloužící co nejdříveji upokojil a dočista přetrhoval, a to tím snažněji, že dotčení rebellové jeho tak daleko již v pošetilosti své zabředli, že vynasnažili se na to všelijak, aby všecka nařízení a snešení sv. říše základní neb hlavní do gruntu vyvrátili, zlatou bulli svým scestným a falešným výkladem a glossováním dokonce v jinou přemustrovali, a tou měrou v pokutu urážky a zlehčení velebnosti císařské a královské upadli: a protož že císař, měv to všecko přestoupení jich v svém považení bedlivém, že svrchu jmenované markrabě, kníže a hrabě, jakožto zpronevěřilé rebelly, buřiče a velebnosti císařské

1621 i královské urazitele, ovšem pak urputné pokoje obecného rušitele, do achtu neb klatby své a sv. říše obojí vydati umínil, a tímto listem svým, mocí svou císařskou, je za takové zjevné psance uznává, vyhlašuje a odsuzuje, přísně přitom všechněm a všelijakým vyšším i nižším stavům a oudům sv. říše o tom poroučeje, aby pod ztracením úřadův, privilegií, statkův i hrdel svých žádného z nich tajně ani zjevně ničímž nefedrovali, nezastávali, nepřechovávali, přátelé pak jich krevní neb příbuzní aby i hned, jakž by jich list ten došel, aby se jich všemi spůsoby docela zhostili a jim podtud více žádné dobré a přívětivé vůle ani přátelství neprokazovali, nic se v příčině té neohlédajíce, ani v čem tom nerozpakujíce žádnými povinnostmi, závazky neb konfederacími, pro něž troufali by býti jim čím tím povinni a zavázáni; nebo že císař to vše mocí svou císařskou ruší dokonce, moří a kazí a je ze všech těch závazkův zcela a zouplna propouští a prázdné činí, ač chtělili by se všech těch pokut a trestání zbaviti, kteréž práva a zříz. zem. sv. říše na zjevné psance a fedrovníky jich vyměřují a ukládají. —

Po přečtení nahlas toho jednoho i druhého achtu dotčený sekretář Buchner, přistoupiv k císaři s poklonou pokornou, podal mu obou exemplářův do ruky; kteréž on sedě v majestátu svém přede všemi lidmi přítomnými na kusy potrhal, na zemi povrhl i nohama svýma potupně pošlapal. V tom dva heralti císařští přistoupivše k majestátu, sebrali kusy ty achtu toho roztrhaného a vyhodili je ven z okna.

A když všecko to spůsobem tím v pokojích císařských se vyřídilo, zatím vyjeli heralti z hradu Vídenského do města s desíti trubači a s bubeníky dvěma, a dali jim vytroubiti i také sami vůbec přečtli hlasitě túž obojí klatbu, aby všickni lidé byli toho povědomi, s jakou těžkou pokutou císař na své nepřátely a protivníky nejpřednější dokračovati míní.

Ale co zase proti tomu achtu Fridricha falckraběte za obranu pokládali zástupcové pře jeho, to všecko nachází se obšírně obsaženo v mnohých spisích jejich, kteréž potom na světlo vydali, jakž se o nich na svém místě podlé potřeby dotkne. Nyní toliko toho v krátkosti tuto doložím.

Poněvadž někteří škribenti jezovitští a bavorští smějí to jistiti o tom achtu císařském, že pro tu příčinu byl by ním falckrabě Fridrich stížen, že, byv na hlavu poprán i ven z král. čes. vyhnán, kořiti se císaři nechtěl, nýbrž všelijak o to usiloval, aby se zase poznovussíliti i od přátel a zástupcův svých pomoci čerstvé proti císaři Ferd. dosáhnouti mohl, a navrátě se do král. čes. bez polepšení a usmyslení sobě císaři se nepokořil, ale jsa tím štěstím sobě odporným

ještě hůřeji zježen a zjitřen o milost jeho docela nestál, nýbrž 1621
raději novou válku sobě s ním začal: pročež škribenti a zástupcové pře téhož kurfiršta falckého divili se tomu nedůvodnému smyslu a výmluvě jezuitské, že nestydí se klásti za příčinu dotčeného achtu to, což týž acht nepředešlo, ale teprva dosti dlouho následovalo. Nebo jakž jsou, prý, ve Vídni při dvoře císařském o tom jistotně věděti mohli v dobu tu, když jsou týž acht na falckrabí publikovati dali, co bude falckrabě chtíti dále bráti před sebe, budeli se císaři kořiti, čili se proti němu hůřeji nežli předešle zpouzeti a novou válku s ním chtíti vésti, poněvadž mezi bitvou a porážkou Pražskou, kteráž zběhla se 8. d. listopadu léta předešlého a publikováním achtu d. 22. ledna zhotoveného neprošlo nic více času nežli jen deset neděl a šest dnův, v tom pak čase že falckrabě nedostal se ještě ani do Hollandu, aniž kdo z lidí smrtedlných tehdáž nemohl vyskoumati úmysl jeho, zdali on spíšeji myslí na to, aby válku tu s císařem zase obnovil, čili aby se s ním, jak bude moci nejpříhodněji, smířil! Co pak potom po některém dalším čase předsebral, to že musel učiniti z potřeby přinucené, vida, jak strana jeho odporná s vlastním jeho dědictvím zachází a jeho i rodinu jeho spolu s bratrem mladším o všecko všudyž připraviti usiluje.

Odkudž zavírají předně, že se na oko spatřuje a seznává to, že jmenovaný acht byl na ubohého falckrabě Fridricha již dávno před bitvou Pražskou ukován, ale samé toliko publikování z jistých a důležitých příčin do toho času bylo odloženo, jakž se tomu i z oněch psaní, mezi císařem, kurfirštem saským a bavorským knížetem roku pominulého prošlých, patrně vyrozumívá.

A tou příčinou že věci ty, kteréž se po publikování achtu v dosti prodlouženém čase zběhly, že nemohly císaře popuditi k tomu, aby falckrabího za psance uznati a vůbec vyhlásiti musil, poněvadž jest to věc na světě nemožná a k víře naskrze nepodobná, aby příčina původní věci některé byla poslednější časem nežli její oučinek.

Při témž aktu hrabě Bukvoj, přijev zdravý ke dvoru císařskému, presentovál mu 85 — jiní kladou toliko 30 — kornetů a praporců, kteréž v bitvě před Prahou našim odňali; ve dvou pak letech že mu jich týž hrabě odvedl 160. —

Co se markrabího z Jegerndorfu tkne, ten nedbav na tu klatbu zhola nic, nestál o žádnou milost císařskou, nýbrž dosti dlouho činil mu s lidem svým zaneprázdnění nemalé.

Ale Kristian starší, kníže z Anhaltu, dostav se po té porážce Pražské od krále Fridricha do země švédské ku králi Gustavovi Adolfovi, u něhož nemalý čas se zdržoval, učinil

1621 odtud císaři psaní pokorné, v němž ho za to prosil, aby jak jemu tak i synu jeho, na ten čas vězni svému, milost učinil a provinění jejich jim odpustil. To znělo v smyslu tomto:

„Nejmilostivější císaři! Milost ta, kterouž V. M. Cís. ráčili jste prokázati k osobám těm, ješto proti V. C. M. v válce české sloužily, ponouká mne, na ten čas u vyhnanství neb pohostinu v zemi cizí zůstávajícího, k tomu, abych i já poddaně k ní zření a útočiště své obrátil v té naději celé a potěšitedlné, že V. C. M. mně ji neméně jako i jiným uděliti ráčíte, zvláště poněvadž jsem já tím nejpřednějším původem a podnětem války té nikoli nebyl, nýbrž teprva dosti pozdě jsem k ní přišel. K tomuť já nejsem císaři římskému dokonale (absolute), alebrž mediate, to jest, skrze jisté prostředky poddaný, a v té době nebyl jsem V. C. M. žádnou povinností zavázán. Pročež pánem Bohem sobě to osvědčuji, že jsem se já žádným zlým úmyslem a nepřátelstvím proti V. C. M. jakožto vrchnosti své nejvyšší v tu válku nevydal, ale toliko proto, poněvadž viděl jsem, že stavové král. čes. v náboženství svém tak veliké nátisky a příkoří snášejí, a druhé že kurfiršt falcký byl jest vždycky každého času dobrý můj přítel, jemuž jsem rád pomoci a jeho přichrániti chtěl."

„Pod tím však nikda mi to na mysl nepřicházelo, abych já V. K. M. na odpor se stavěti mínil, nýbrž poněvadž obával jsem se toho, aby země ty sjednocené někde někomu cizímu do rukou se nedostaly, z té tedy příčiny pohledával jsem k tomu ustavičně prostředkův počestných a slušných, aby to nedorozumění k porovnání přátelskému přijíti mohlo. Když pak nebylo možné k takové traktací a smlouvě přátelské strany přivésti, a já v tom byl jsem od Čechův za generála polního zvolen, tou příčinou jináče jsem udělati a v tom se chovati nemohl, než jakž na poctivého a šlechetného hejtmana polního přísluší, zhouby pak a zpuštění toho hrozného zemí dotčených nikda jsem sobě jistě neobliboval, nýbrž jsem mnohem víceji po pokoji nežli po válce dychtil. Pročež tak vida, že pán Bůh V. C. M. vítězství takového propůjčiti ráčil, a tak v skutku se shledalo, že Bůh ne vždycky míti chce, aby náboženství mečem se hájilo a zastávalo: pročež také složil jsem zbraně své časně a radil falckrabímu k tomu, aby se V. C. M. pokořil, nic se na to neohlédaje, že byla by ještě naděje znamenitá před rukama, aby táž válka byla zase poznovu začata s mnohem lepší podstatou a prostředky nežli kdy prvé."

„Já se k tomu znám, že jsem pro tu milost a lásku, kterouž jsem měl a mám k náboženství a k falckraběti, do toho rozbroje se vplichtil, protože jsem rovně člověk jako kdo jiný,

kterýž lehce zblouditi může, a ne Bůh, jenž v bytnosti i ve skutcích svých naprosto stálý a neměnitedlný jest a zůstane na věky. A protož V. C. M. za to prosím v nejhlubší poníženosti, abyste mi to poblouzení mé prominouti a pláštěm milostivosti Vaší přistříti, ano i syna mého zase na milost přijíti ráčil. Což bude V. C. M. k neumírající pochvale a poctivosti sloužiti, mne pak spolu i s synem mým ponoukati i zavazovati k tomu, abych se toho dobrodiní vzáctného V. C. M. vždycky každého času nejpoddanější vděčností poslušně a služebně odsluhovati hleděl.“ 1621

Takové knížete Kristiana odprošení pokorné a otevřené tak mnoho mu při císaři spůsobilo, že předně týž syn jeho Kristian mladší v krátkém čase vězení neb arrestu svého zproštěn a z Nového Města za Vídní, v němžto po ten čas zajetí svého se zdržoval, do Vídně přivežen a zase k své svobodě knížecí navrácen byl. Od té chvíle zdržoval se ustavičně při dvoře císařském, až naposledy, když učinil před císařem poklonu poníženou a vyznal přestoupení své ústy vlastními, kteréž mu bylo od kancléře říšského jmenem a na místě císařském dobře stíženo, dosáhl od něho pardonu a odpuštění dokonalého, jehož potom i samému otci v létu Páně 1624 se dostalo jako i hraběti z Hollachu. —

Málo pak některý den před publikováním toho achtu, totiž 20. d. ledna, narodil se falckraběti Fridrichovi v Kystryně, městě kurfiršta brandenburského, v němž se na ten čas spolu s královnou a s dvorem svým po odjezdu z Slezska doněkud zdržoval, syn čtvrtý, jemuž dáno na křtu svatém jmeno Mauric po jeho ujci.

Některé odměny za služby v té válce.

V tytéž časy císař Ferd. učinil vzáctnou odměnu některým předním osobám a věrným sluhám svým za jejich snažnou práci a stálost, kteréž při něm po ten veškeren čas války české dokázali. Předně Karlovi knížeti z Lichtenšteina daroval město a celé panství Cistrsdorfské v Rakousích, Žampachovi, pánu moravskému, panství Sigendorf, domy pak Hofkirchovský, Starcerův a Siebekův i jiných více psancův rakouských jiným dvořanům svým.

Král také španielský dostav noviny veselé o vítězství Pražském, netoliko s větší chutí staral se o peněžitou pomoc, kterouž by fedroval císaře na další vedení války německé, ale nad to výše poslal i do říše po schválním poslu troje zlaté rouno v dar osobám těmto: první Zdeňkovi z Lobkovic,

1621 nejv. kancléři král. čes., panu Pruskovskému, nejvyššímu komorníku cís. Ferd., a třetí hraběti jednomu z Emden, hejtmanu nad drabanty neb guardií arciknížete Albrechta v Bryslu.

Věci moravské.

Když pak markrabství moravské prací a opatrností hraběte Bukvoje bylo císaři zase poznovu uvedeno v poslušnost z větší částky, a stavové téhož mark. — nic neohlédajíce se na psaní pohrůžčivé, kteráž jim Betlén Gábor 8. d. ledna učinil, vyčítaje jim důtklivě jejich zpronevěřilost a odstoupení náhlé od krále a pána jich pořádně voleného, ano i od konfederací s ním a s jinými zeměmi s náležitou podstatou a úsilím velikým zavřené, s tím přitom doložením, pokud se nenapraví, že v krátkém čase s počtem hlučným lidu válečného je navštíviti chce, mezi tím aby se postarali o to skutečně, jakby těm dvoum praporcům pěchoty, kteréž mu poslali do Prešpurku, plat jich měsíčný vyplatili, a co nad to jemu samému ještě do 17.000 tolarů reštu povinnovatého pozůstávají, jako i ty 2000 tolarů Ladislavovi Velenovi ze Žerotína, hejtmanu zemskému, od něho na cestu do Konstantinopole zapůjčených bez dalšího zadržování odvésti nepomíjeli, nechtějíli, aby sám osobně pro ně přijel a je z nich processem jim nepříjemným upomínal — skrze vyslané své do Vídně od císaře s pokornou poklonou milosti a odpuštění jim viny jejich vyhledávali: tedy pod tím houfové císařští v Rakousích na ten čas se zdržující také nezaháleli.

Když zajisté nejvyšší Preyner pro velikou lidu Dampírovského svévolnost zhostil se té služby a správy vojenské, a hrabě Kolalto spolu s Esterházym přijali k sobě opatrování téhož lidu: hned tedy zatím hnuli se s týmiž houfy svými k Novému Městu a položili se s ním Budyánovi na jeho statky okolo Réhaymu, protože ještě v tu dobu přidržel se Betléna Gábora, a svedvše s ním bitvu, poprali mu nejprvé do 900 jonáků, ostatní pak lid jeho obrátili na utíkání.

S druhé pak strany hrabě Bukvoj, připojiv k armádě své lid služebný moravský, když se císaři zakázal sloužiti, vytáhl z Moravy a pustil se přes Bílou horu upřímo k hranicím uherským, zaraziv sobě v místech těch ležení neb kvartýry zimní. A poněvadž při svedeném šermiclu s Uhry zůstalo mu na place lidu nemálo, tou příčinou císař vydal nové patenty k najímání lidu čerstvého, jízdného i pěšího, aby ním regimenty staré hrubě od nepřítele i od nemocí těžkých znuzené doplňovali. Tehdáž také zmocnil se Bukvoj hradu Záhradeckého, a zavřel tím pass svobodný Uhrům a štrafování do Moravy.

V tom čase legát englický, kterýž drahný čas zdržoval 1621
se ve Vídni při dvoře císařském, jednaje pilně jmenem krále a pána svého o spokojení nedorozumění toho českého a smíření císaře se zetěm královským, po vyžádané audiencí a vzetí odpuštění ode dvora s vzáctným darem jest od císaře odbyt a 14. d. ledna z Vídně na cestu se vypravil.

V tutúž dobu zavřen sněm rakouský, s jehožto snešením císař byl dobře spokojen. Tou tedy příčinou mnozí z psancův rakouských proměnili úmysl svůj a dávali se císaři na milost, mezi nimiž byl neposlední jeden hrabě z Hardeku. K jejichžto žádosti pokorné zamluvil se císař, že s nimi milostivě naložiti a přestana na pokárání neposlušnosti jich otcovském, v tom je s Moravany srovnati chtíti ráčí.

K tomu cíli vypravil císař z Vídně do Moravy místo pana z Lichtenšteina Zdeňka z Lobkovic, n. kancléře král. čes., aby se na jednoho každého z stavův moravských přečinění bedlivě vyptal a, které poslušné z nich shledá, ty do dalšího vyměření císařského poddanou povinností mu zavázal, k rebelům pak dle zasloužení jich se zachoval. *)

*) Skála pak vypravuje o novém, ale opět marném jednání mezi Ferd. II. a B. Gáborem, dokládaje, že Gábor posléz, císařským nevěře, korunu uherskou i jiné klenoty a ozdoby královské z Prešpurka do Trnavy odvezl a odtud do Staré Bystřice v hořejších Uhřích.

Dále rozpisuje se Sk. o parlamentu anglickém, jejž král Jakub stavům svým ke 23. dni měs. ledna položil. Na témž sněmě král hájil prý se v příčině věci české naproti stavům anglickým takto: „Když na onen čas Čechové místodržící císařské zavrhli a ven z okna vyhodili, já sem hned usiloval o to a přemýšlel, jak bych ten rumrejch spokojiti a zase v dobrou míru přivésti mohl. K tomu tedy jedinému cíli vypravil sem v místa ta legáta svého Donkastra, jemužto sice Čechové poctivost velikou prokázali, ale po třech dnech vyvolili sobě zetě mého za krále, an sem já mezitím šel vůkol s tím, kterak bych je s císařem zase smířiti mohl. To pak volení nemohl sem sobě oblibovati, jedno pro náboženství; nebo vůbec se pravilo, že se to pozdvižení pro nátisky v náboženství zběhlo, já pak nemohu toho sobě do hlavy mé vpraviti a věřiti, aby lidé poddaní pro obhajování náboženství svého měli tu moc, svobodu a právo sobě propůjčené, proti vrchnosti a pánu svému se pozdvihovati a bouřiti. Kristus pán přišel na svět proto, aby lidi poddané učil králům jich donášeti poslušnost povinnou, a ne aby se jim protiviti měli."

„Co Čechové v příčině té za právo a zříz. zem. mají, já nevím, aniž o tom soud vydati mohu, zdali jest císař dobře a spravedlivě království a země své spravoval, nýbrž mohu s právem říci: „Kdo mne ustavil soudcí nad vámi?" Mně se tak zdá, že žádnému králi nenáleží, soud svůj vydávati o regimentu neb správě té, kteráž se vede jinde kromě jeho království; nebo aniž bych já to dopustil a nesl mile, kdyby který král jiný chtěl se ujímati povinnosti neb úřadu soudce v království mém aneb valchovati mne v správě mé, dobřeli či zle v něm šafuji. Kdybych byl chtěl tak rád býti soudcím a roze-

1621

Rozjímání o porážce na Bílé hoře. *)

Ačkoli pak to uvažování sněmovní stavův království englického, jako i žádost krále Jakuba k stavům (za pomoc, aby vpád nepřátelský od zemí dědičných zetě svého zastavil), bylo samo v sobě dosti podstatné a živé; ale co za tím následovalo k platnosti a vychvácení z pohany té Fridricha falckraběte a kurfiršta? Mimo veliké pojezdy legátův englických jednak k císaři do Vídně, jednak k arciknížatům do Brysla i k jiným okolním potentatům křesťanským, jiného téměř nic, jakkoli k tomu po porážce Pražské ještě dva i tři dílové království českého byli sobě svobodní, že do nich lid císařský téměř ani nohou za kolik neděl nevkročil, Morava pak se Slezskem zůstávaly v celosti a v svobodě, po boku měli také ještě věrného a silného pomocníka a spolukonfederanta Betléna Gábora s dobrým dílem stavův království uherského, kterýž měl na pohotově drahný počet lidu válečného a zakazoval se týmž zemím a králi Fridrichovi ku pomoci přispěti.

Nad to výše v říši knížata a stavové sjednocení byli v tu dobu ještě v své podstatě, země jich, mimo samý Falc dolejší, nezakusily žádného obzvláštního svízle a nátiskův od lidu Spinolova; vojsko jich bylo v celosti a dosti silné a nepříteli svému k odpírání dostatečné, leželo také v zemi nad míru úrodné a všemi dobrými věcmi oplývající. Nicméně král Veliké Britannie, tchán Fridrichův, přijal týž Falc dolejší pod svou ochranu a radil se stavy svými, jak by jej témuž zeti a rodině své zdržeti mohl. Král pak denemarkský, švédský a sjednocení stavové v Nidrlantu nebyli od toho, aby témuž králi a kurfirštu potlačenému dále pomáhati neměli.

Jaká tedy byla toho příčina, že s tím se vším ti všickni prostředkové nic falckrabímu nepomáhali, nýbrž všecka mysl a srdce jak v něm samém, tak ovšem i v přátelích a zemích

---

znavatelem jiných, ano i k zbraněm, jako jiní, sáhnouti, vystavě se sám za jednu stranu spornou, to by mi se bylo ne všelijak dobře trefovalo. Přes to však všecko nepominul sem také pomoc učiniti, nýbrž i to sem dovolil, aby se v zemi mé jistá kontribucí neb daně ku potřebě té sebrala. Nad to chtěje ten vpád nepřátelský do zemí dědičných zetě mého zastaviti, odeslal sem k tomu v dar knížatům sjednoceným do říše tři tisíce liber šterlinků, t. j. 15000 tolarů, a nyní myslím na to všelijak, kterak by zeť můj k zemi své zase přijíti a sobě ji rukou brannou dobýti mohl...“ Ku kteréžto potřebě stavové na žádost královu znamenitou pomoc králi svolili. Red.

*) Ruk. Skálův, d. X., str. 48. Red.

jeho oslábla a klesla, žádné jednomyslnosti v udílení mu rady 1621
dobré, ovšem pak pomoci skutečné při nich se nenacházelo, jakž sice neřkuli lidé vůbec toho se od nich nadáli, i sami ligistové té vichřice nové náramně se obávali; nýbrž že sou všickni, vypustivše z rukou svých zbraně, i radu platnou ztrativše, jakousi zázračnou a k víře nepodobnou choulostivostí a strachem byli podjati a téměř všickni napořád jedni přes druhé lezli k kříži a hledali při císaři milosti: proti tomu ligistové spolu s císařem čím dále, tím zdárněji rostli na horu? Zdali nerozšafnost a neskušenost věcí politických i vojenských při radách jeho tejných, jakž jim tím škribenti bavorští a zástupcové ligistův vytýkají?

Ale oni tomu odpírají patrně a praví: že to nikoli v moci jich nebylo, a oni se toho nikda do týchž přátel kurfiršta, pána svého, nenadáli, aby jej a země jeho tak náhle a dokonale opustiti, aneb vidouce na oko, jak živě, jednosvorně a stále papeženci sebe a pře své zastávati a stranu jich utiskovati hledí, s podobnou horlivostí ducha a neustálostí náboženství ani svobod svých starobylých nezastávati měli; nýbrž že ta všecka pohroma a pád dokonalý zemí tolika, až i samého kurfiršta falckého překvačila je tajným a spravedlivým soudem božím, poněvadž naučili se z písma sv., že samým řízením a úsudkem ukrytým pána Boha všemohoucího a svrchovaně spravedlivého, jenž jest mocný a dokonalý ředitel a správce všech a všelijakých rad i činův a předsevzetí lidských, jakkoli nejmoudřeji a nejrozšafněji usedělých a začatých, zde v světě takové všeobecné v národech a v krajinách jich proměny a směsice se přiházejí a na lid i vrchnosti pro hříchy a nepravosti jejich těžké dokračují.

Nebo co se jen samých věcí a příběhův vojenských dotýče, tu že lidé rozšafní dobře vědí o tom přísloví obecném: že nikdež v žádných jednáních a případnostech lidských méněji rady jich zdravé, usedělé s oučinkem neb s skutkem a skončením svým se nesrovnají, jako v válkách.

Příčiny také politické, jimiž jak kurfiršt falcký, tak i stavové král. čes. s zeměmi přivtělenými podstatu a spravedlnost pře své vůbec provedli a prokázali, že byly od všelikého spůsobu lidí rozumných vyššího i nižšího stavu v říši i krom říše za slušné, právní a podstatné uznány a schváleny. Že sou pak zástupcové přední dotčené pře české cíle svého, k němuž směřovali vlastně, na ten čas nedosáhli, nýbrž straně své odporné z placu ustoupiti museli: tím že ani pře jejich spravedlivá v podezření zlé uvedena není, ani rádcové jich z neopatrnosti, všetečnosti a neumělosti obviňovati se nemohou. Nebo že tato regule dvojí předce v své váze a podstatě ostati musí: „Non

1621 est judicandum ex eventu" a „saepe optime cogitata pessime cedere", t. j., že se o věci kterékoli dobrotě neb ničemnosti po účinku a zdárnosti její souditi nemusí, poněvadž začasté se to mezi lidmi i těmi nejmoudřejšími přihází, že i nejzdárnější a nejvýbornější rady a obmyslové jejich dařívají se jim nejhůřeji a nejodporněji, jakž o tom onen Pavel Foxius, Jindřicha III. franského krále rada tejná, muž nad jiné příběhův světa nejpovědomější a dvořák nejzkušenější, velmi moudře u Jakuba Thuána v knize historií jeho 49. takto promlouvá:

„Jakož, prý, věci lidské, a obzvláštně vojenské, téměř na pouhém štěstí záleží, tak také častokráte přihází se to, že to, což v radě zdravě uváženo bývá, nikoli tak šťastně a zdárně, jakž naděje byla, nám se nepoštěstí a nezvede; proti tomu pak ledajakés všetečné rady dařívají se lidem nejzdárněji. Odkudž pochází to, že lid obecný, soudě o věcech spíšeji podlé prospěchu jejich, nežli podlé rozumu zdravého, po skončení nešťastném i tu nejopatrnější a nejlepší radu tupí a haní, to pak, co se z pouhé všetečnosti začalo, do nebe vychvaluje a velebí, pro to samé, že se jen poštěstilo a zdařilo výborně."

Pročež já se sám k tomu znám, že pře i ta nejspravedlivější na větším díle nezdárného a neprospěšného cíle a konce dochází.

K tomu zdaž není v historiích starých i nových příkladů dosti, že i jiným králům, knížatům a vůdcům válečným veleslavným v podobných příčinách štěstí ustavičně nesloužívalo, nýbrž že sou v svých zdravých a moudrých radách i předsevzetích válečných i politických nad míru zmýleni a oklamáni bývali? Komu to vypadlo z paměti, jak přesnadničce a jakořka ze hry ta strašlivá a, za jakouž ji papeženci vůbec dlouhý čas vyhlašovali, nepřemožená armáda španielská od Alžběty královny englické léta Páně 1588 jest v nic obrácena? Kdo však buď tehdáž buď potom mluvil to o radách tejných krále hišpanského, že sou týž věc velmi špatně a bláznovsky useděli a pána svého k tak převeliké škodě neprozřetedlností svou přivedli?

Co pak již onano horlivost Filipa II. staršího hišpanského krále vyčichla lidem z paměti, s kterouž jest po koruně franské tak nezřízeně toužil po smrti oukladné Jindřicha III., franského krále, že již neostýchal se město Paříž sa bonne ville de Paris, svým milým městem, nazývati? an potom předce v naději té své byl převelice zmýlen, když s nosem dlouhým z Frankreichu potupně vandrovati a koruny té jinému, pořádnějšímu pánu zanechati musil, vynaloživ na to daremně mnoho množství millionů zlata a stříbra indianského, za něž byl by mohl drahně knížetství i kurfirštství v říši sobě skou-

piti. Tu opět žádný z ničehož toho neobviňoval a nenaříkal 1621
na jeho rady, že sou krále, pána svého, mrzutě zavedli a v neumírající pořekadlo celému světu uvedli.

A zdaliž teď před málokolikasi lety Zikmund III., polský král, s svými nejpřednějšími senátory a radami polskými z svého dědičného království švédského s hanbou utéci a na ně hřbetem svým, a ne očima, od té doby patřiti nemusil?

Takéli sou pak o toho kterého pána lidé neorázní a nestydatí jazyk svůj lehkomyslný tak špinavě utírali, o nich i o radách jejich hrozné paškvilly, rytmy a písničky skládali, kuprštiky ryli a malovali, jakéž sou papeženci o stavích království čes. i králi a pánu jich sníženém a souženém bez počtu téměř sobě vymýšleli, i směle a svobodně s srdečnou radostí a plesáním tisknouti dali?

Naposledy, zdaliž nebožtík arcikníže Maximilian, byv nejprvé od některých pánův polských na království to zvolen, potom od strany odporné a krajanův jejich přemožen a zajat nebyl? Kdo však o něm jaké paškvilly neb cedule zrádné spisoval, lípal a roztrušoval, prvé dosti zbědovanému ještě víceji bídy, soužení a úštipkův přidával, rádce pak jeho z neprozřetelnosti vinil a naříkal?

A tak že by slušelo takovým pomluvačům, ješto se z cizího neštěstí a pádu srdečně radují, bedlivě povážiti oněch slov toho slavného Římanína a válečníka Pavla Aemilia (ap. Liv. Dec. 5. l. 5.), jimiž krajanův svých napomínal řka: „Tuhle vidíte znamenitý příklad proměny a nestálosti věcí lidských (ukázav jim prsten krále od sebe přemoženého a a jatého); protož šetřte se toho budoucně, abyste v čas štěstí o žádném nic pyšně a násilně neobmýšleli, nemluvili ani proti němu neradili, ovšem pak nezpoléhali na štěstí přítomné, poněvadž neví z vás žádný, co mu s sebou večerní čas šťastného neb odporného přinese. Tenť teprva muž udatný a rozšafný jest, jehožto mysl ani dobrým a zdárným štěstím se napopne a nenadme, ani neštěstím neklesne a neoslábne."

A přitom i sentencí a přísloví následujících (že by slušelo jim povážiti): že ještě slunce všechněch dnův neb večerův nezapadlo, jakž onen král u historika římského Livia propověděl, a že časem i lidem přemoženým navracuje srdce zmužilé a hrdinské do prsův se zase. Též co onen Julius Caesar, monarcha římský (l. 2. de bel. Gal.) napsal perem i smyslem právě křesťanským: že Bůh nesmrtedlný zachovává při lidech obyčej ten, aby oni nad proměnou losu a štěstí svého potom tím bolestněji žalostiti a naříkati musili, že před tím za dosti dlouhý čas jim folkuje a štěstí zvolného popřívá, s pokutami pak zasloužilými prodlévá. A tak že nemají proč usmívají-

1621 címu se na ně štěstí příliš se dověřovati, poněvadž ono sklenné jest, a když nejvíceji se třpytí a leskne, v tom praskne a zlomí se nenadále. *)

O návratu arcibiskupa Pražského.

Prvního dne měs. února arcibiskup Pražský, jenž při začátku pozdvižení českého tajně z království čes. ujel, přijel zase do Prahy v osmdesáti koních a na kolikasi vozích, a to dosti nádherně a slavně. Nebo vyjeli proti němu netoliko některé přední osoby z stavu duchovního, ale i z panstva a rytířstva mnozí, přivítavše ho a uvedvše až do domu na Hradčany s úctivostí náležitou a s hlučným ve všecky zvony kostela sv. Víta na hradě Praž. za drahnou chvíli zvoněním.

Acht na Fridricha falc. v Praze vyhlášen.

Právě toho dne, totiž 1. února, kteréhož arcibiskup Praž. zase do Prahy přijel, císař Ferdinand vydal v Vídni mandát svůj vůbec, v němžto nařizoval za exekutory neb kommissaře k vykonání skutečnému toho achtu, na falckrabího Fridricha a jiné psance málo předtím vyšlého, jmenovitě: Maximiliana kn. bavorské do hořejšího Falcu, arcikníže Albrechta do dolejšího, proti pak knížeti z Anhaltu a markraběti z Jegerndorfu kurfiršta saského a proti hraběti z Hollachu biskupa Bamberského a Wircpurského, a poručil jej rozeslati sem i tam po říši, aby v místech obyčejných s obyčejnou slavností byl publikován.

Zatím 15. d. února dotčený acht, proti falckraběti a jiným v Vídni publikovaný, byl také ve všech třech městech Praž. v místech výsadních vyhlášen vůbec skrze dva heralty s trubou, šesti a jedním bubeníkem, a to spůsobem a pořádkem tímto.

*) Po dotčeném rozjímání připomíná Sk. na str. 51. toto: „Když v té pamětihodné bitvě před Prahou vítězové mezi jinými kořistmi bohatými také i kancelláře Kristiána staršího kn. z Anhaltu dostali; tedy Dr. Vilém Jocher, přední tajná rada knížete bavorského, s pomocí Dr. Leikharta, též bavorského dvořenína, vybral z ní to, co se jemu k předsevzetí jeho platné vidělo (při čemž poně i sám kníže bavorské dle zprávy lidí hodnověrných jim nápomocen byl a mnohá psaní z dotčené kancelláře vybraná v jistý pořádek uvedl) a v létu tomto při konci měs. ledna nejdříve v jazyku německém, pak v latinském v Mnichově pod titulem tajné kancelláře Anhaltské vytisknouti dal. Posléze zelotové papeženští neměvše na tom dosti, přeložili ji i do vlaštiny pod titulem „Pensieri di protestanti“, obmyslové protestantův, a odeslali ji v dar do Říma, kdežto také se zjevně prodávala.“

Nejdříve dali se najíti před dům neb příbytek Karla knížete z Lichtenšteina, na Malé straně proti stupněm ležící, před nimi v place stál praporec pěchoty a podlé ní z každé strany jedna kompagnie rejtharstva, dotčení heralti dva v habitě svém podlé hejtmanův a rychtářův císařských ze všech tří měst, vše jezdecky. 1621

A když čas toho ukazoval, tedy heralt říšský, sňav s hlavy klobouk, přečetl nejprvé dekret knížecí k obcem Pražským svědčící v ten rozum: „Jakož jest JM. římský císař, uherský a český král, z vysoce důležitých a pohnutedlných příčin výše dotčené osoby knížecí a hraběcí do klatby aneb achtu sv. říše dáti a za takové lidi vyhlásiti musiti a dotčený acht i tu v městech Praž. vůbec náležitě publikovati milostivě poručiti ráčil: pročež kníže, uznávaje býti sebe tím povinného, aby takovému rozkazu JMC. poslušně zadosti učinil, že tímto dekretem svým za to všechněch vůbec i jednoho každého obzvláštně z obyvatelův žádá, aby dotčeného achtu vyhlášení pod uvarováním nemilosti císařské i těžké a přísné pokuty s náležitou úctivostí a povolností přeslyšeli.“

Potom četl týž dvojí acht ze dvou exemplářův, jeden po druhém, a po publikování jednoho i druhého bilo se potřikráte na bubny a troubilo vesele. Naposledy byli přibiti dotčení patentové achtu na tři tabule černé, kteréž se zavěsily na každém rathouzu Pražském. *)

Další zprávy o Fridrichovi falckém.

Král Fridrich, zůstávaje v Kystrýně a vyrozuměv tomu, jak jest tím achtem, všudyž v říši publikovaným, známým i neznámým, přátelům i nepřátelům velice zoškliven, ustrnul se na tom, aby za některý čas, jak pro lepší svou a svých bezpečnost, tak ovšem i pro ušetření švagra a jiných přátel i příbuzných svých, aby jim tím svým mezi nimi se zdržováním při císaři nemilosti nějaké nespůsobil a jich do těžkosti nebezpečné nepřipravil, dokonce preč z říše postoupil a do Hollandu k ujci svému knížeti Moricovi se odebral.

Hnuv se tedy z Kystrýna, nejdříve přijel k knížeti Brunšvickému do Wolfenbitlu a učinil odtud 12. d. února psaní přátelské k Arnoštovi hraběti z Mansfeldu, v němžto po vzkázání mu milosti své královské a vinše zdraví i jiného všeho dobrého a líbezného, těšil se z té zprávy, kteráž byla dána mu

*) Ruk. d. X. str. 60.

1621 o hraběti, kterak on netoliko přísahu svou, osobě jeho královské předešle vykonanou, dosavad na pilném pozoru míti nepřestává, na ni upřímně pamatuje a expedicí vojenskou, kterouž mu král poručil, s náležitou snažností a opravdovostí řiditi sobě neobtěžuje, ale nad to výše i rozličných měst, městeček a zámků v království jeho českém nepříteli odňatých se zmocnil a králi ku poslušnosti zase přivedl; i toho přitom dále doloživ:

Poněvadž by nižádnou měrou toho úmyslu nebyl, na království české a jeho regalia, jemu od pána Boha propůjčené a s právem náležející, se zapomenouti a od něho dokonce upustiti, nýbrž toho, což mu nepořádně a násilně odňato, zase pořádem práva a mečem sobě dobývati; z těch příčin že listem tím žádá hraběte, aby v umíněné sobě horlivosti stále a nepromĕnně setrvati, na přísahu svou se nezapomínati, při dobývání a vyziskání mu zase téhož království čes. žádné práce, starosti ani nákladu nelitovati a tou měrou jak Bohu tak i králi a pánu svému i potomkům milým službu dobrolíbeznou a přede vším světem počestným chvalitebnou vykonati se snažil.

Proti tomu že král také jej dostatečným lidem i pomocí peněžitou ve všelikých případnostech fedrovati, jemu na retuňk přispěti i jemu volnost tu vší milostí a přízní svou královskou štědře neb bohatě vynahraditi se zakazuje.

Na ten pak čas že král zaneprázdněn jest s shledáváním a doplňováním sobě vojska svého, nevinšuje sobě hlavy své s pokojem položiti, až by se nad nepřátely svými s pomocí toho nejvyššího neb svrchovaného soudce a mnohých potentátův velikomocných vymstil a k zahanbení je přivedl; jakož pak že jest té celé a neomylné naděje, že v krátkem čase pokusí se o věc takovou, nad níž by pán Bůh své zvláštní zalíbení míti ráčil, jeho a náboženství křesťanského nepřátelé náramně se užasnouti, veškerý pak okršlek zemský jí se slušně podiviti a sobě v paměť složiti mohl, poněvadž nevěří, aby se dále s čím takovým potkati měl, což by ho od úmyslu jednou dokonale utvrzeného, aby totiž slova Božího a zemí jednou od pána Boha propůjčených s vynasazením na to hrdla i života zastával a obhajoval, odvésti a nazpět obrátiti mohlo.

Což že chtěl jemu na ten čas v krátkosti uvésti v známost, s tím milostí svou královskou a přízní k němu na další časy nakloněný zůstávaje.

Z Wolfenbitlu pustil se král k moři, totiž do města Hamburku, přijev tam na čtyřech vozích komorních a s reithary dvanácti; kdežto národ anglický přijav ho mimo jiné všecky

obyvately slavně a úctivě, vykázal mu hospodu v domě englickém a vychovával ho, pokud mezi nimi zdržoval se, se vším komonstvem jeho na svůj vlastní groš. 1621

Z toho místa odeslal opět schvální psaní latinské 18. d. února Betlénovi Gáborovi v smyslu takovém: Že má ku pánu Bohu tu naději a dověrnost, že Betlén až posavád v mírném a příjemném spůsobu zdraví dobrého postaven jest. Ale co se osoby jeho tkne, že nachází při sobě zdraví sice tělesné dosti příhodné, ale na mysli a v srdci svém že není všelijak čerstvý a zdravý; nebo jak vysoce a bolestně staral by se o království čes. s zeměmi k němu přivtělenými, ovšem pak i o své země dědičné, totiž dolejší a hořejší Falc, jenž na ten čas v přetěžkém protivenství, soužení a nebezpečenství hluboce vězejí, to že pánu Bohu samému jakožto vševědoucímu srdcí lidských zpytateli nejvýborněji povědomo jest.

Když jest se zajisté sám osobně se vším dvorem svým, co ho na ten čas při sobě má, při konci léta 1620 pominulého z knížetství slezských do markrabství brandenburského oumyslem tím, aby sobě tam všecky potřeby k vedení války další spraviti a na místě postaviti mohl, uchýlil; že jest se ničehéhož jiného nenadál, než že stavové a obyvatelové, lidé poddaní jeho, v týchž knížetstvích slezských na přísahu a závazek, králi a vrchnímu knížeti slezskému jako ani na konfederací s nimi učiněnou a zavřenou, nikoli se nezapomenou, ale jemu v poslušenství setrvají, povinnost a přísahu jemu jakožto od Boha jim zřízené, představené vrchnosti a králi pevně zdrží a tou měrou své předešlé stálosti chvalitebné při něm až do dchnutí svého posledního skutečně dokáží.

Nicméně však že jest ho, ne bez veliké nelitosti a bolesti srdce, zpráva hodnověrná o tom došla, že dotčení Slezáci na nic toho nedbajíce, jmenovanou přísahu svou zrušili a se bez jeho vědomí, vůle a povolení kurfirštu saskému jmenem a na místě císařském poddali a s ním zvláštní, ač neslušnou a nepořádnou, smlouvu zavřeli a tou měrou příkladem těch rebellských a zproněvěřilých Moravanův, kteříž sou podobně věrnost, povinnost, závazek a poslušnost, kterouž sou králi tak vysoce a nábožně slíbili a učinili, nepoctivě a nešlechetně zrušili a pomocí tehdáž jim zakázanou i ochranou královskou dokonce pohrdli.

Král dále praví, že poznává sebe býti tím povinného, aby o nic snažněji se nestaral, jako o zbraně a o moc válečnou a válku ještě dáleji vedl, všecky nad povinností a závazky svými zapomnělé poddané mečem i ohněm docela plenil a potíral a tak toho, což jemu mocí násilnou odňato, s pravou horlivostí a opravdovostí zase vyhledával a dobýval . . .

1621 I poněvadž král přemýšlel by na to všelijak, aby s pomocí hospodinovou i mnohých velikomocných potentátův křesťanských to vše v skutečné vyřízení sobě uvedl: z té příčiny že vyhledává toho při JK. důstojnosti a za to přátelsky prosí, aby, připustě k srdci svému a rozpomena se na jejich předešlé společné, jehož on sobě i ještě dosavad draze váží a na velikém pozoru stále má, přátelství, jeho v této nynější nuzné potřebě radou i skutečnou pomocí neopouštěl, tak aby on z toho poznati mohl, že král uherský na konfederací jednou s ním uzavřenou a utvrzenou vždy pamatuje a tomu všemu, což by jak jiným všechněm souženým, tak ovšem i jemu k retuňku a zastání- cti a důstojnosti jeho prospěšně sloužilo, dosti činiti míní.

Na ten pak čas že nic víceji od něho nežádá, jediné aby tu začatou válku v Uhřích proti cís. Ferdinandovi dle své nejvyšší možnosti předce dále vésti nezanedbával, tak aby Rakousy, Štýrsko a Korytany dokonce zhubeny, Morava v drt obrácena, Slezsko pak s jinými zeměmi přivtělenými do gruntu zkaženo a popelem položeno bylo. Mezitím že on král Fridrich s pomocí krále Veliké Britannie, svého vysoce vzáctného a milého tchána, jako i králův denemarského a švédského, nicméně i slavných knížat a stavův v dolejším kraji saském více nežli 20.000 lidu, jízdného i pěšího, náležitě upraveného sobě shledal, jsa toho úmyslu dokonalého, ještě více každodenně sobě ho najímati dáti a potom s ním po projití dvou měsícův k království českému znovu se přiblížiti a dotčenou zemi s přičiněním a s pomocí hr. z Mansfeldu, kterýž se dosavad v službě jeho vojenské věrně a rytířsky chová a jemu i vojsku jeho k dobrému všecky hlavní passy, do téhož království vedoucí, na dobrém pozoru a opatrování má, aby otevřeni zůstávali, pod moc svou sobě zase uvésti a podmaniti, potom pak i všecka místa v Falcu s pomocí a fedruňkem pánův stavův sjednocených v Nidrlantu a slavné unie evangelické v říši z hrdla Španielův vytrhnouti a k předešlému spůsobu zdárnému a svobodě starobylé zcela a zouplna přivésti a navrátiti.

Což vše aby se mu tak šťastně dařilo, jak opravdově a živě začato bude, že prosí krále uherského ještě jednou pro náboženství křesťanské, jehož on s vynaložením statku i hrdla chrániti míní, jak nejvýše může býti prošeno, aby on radu, možnost a sílu svou všecku s ním spolčil a jemu toho posměchu, s nímž se v Čechách potkal, pomstiti a tak jeho i potomkův jeho při náboženství pravém přichraňovati i před mocí násilnou a tyranstvím španielským i domu rakouského retovati a z ní vysvoboditi věrně a opravdově nápomocen byl.

Čímž že pánu Bohu věc velice líbeznou, všechněm budoucím 1621
a potomkům jich skutek vzáctný a chvalitebný učiní a po
sobě zůstaví.

Král Fridrich potom odjel z Hamburku do města Ségenberku v knížetství holšteinském, tři míle od Hamburku vzdáleného, aby se tam při tom sjezdu, jejž Kristian, král denemarský, knížatům a stavům dolejšího kraje saského k 2. dni m. března dle nov. kal. rozepsal, jak s králem tak i s jinými knížaty a stavy shledati a potřebu svou přítomným přednésti mohl. *)

Věci vojenské.

Mezi tím, když hraběte z Mansfeldu lid usadil se dosti dobře v kraji Loketském a troufal sobě v tu krutou zimu, kteráž okolo hromnic převelmi silně zatahovala, před oùtokem a štráfy lidu císařského v něm bezpečně se osaditi a v jízbách teplých ji převáleti, zvedlo se jim daleko jináč. Nebo Kristian z Illova, jeden hejtman císařský, jenž kvartýr svůj měl v Stříbře a to slovo o sobě měl, že byl soldát rozšafný, povlovný a pánu svému hrubě věrný, nepřál jim té zvůle, nýbrž vznesv předsevzetí jejich a příležitost, kterouž v témž kraji Loketském sobě udělali, na vrchnost svou vojenskou, tak mnoho touž zprávou rozšafnou spůsobil při ní, že jest mu poslala proti nim pomoc dosti silnou, s kterouž by Mansfeldské z těch kvartýrův zimních vypuditi mohl.

Spravivše tedy sobě věci všecky, k tomu tažení a vpádu
potřebné, učinili s týmž lidem první útok na městečko Švam-
berské Bor (Haida) v sobotu před hromnicemi. Kdežto na 30.
zámku ležel hejtman Adrian, pod regiment Viléma knížete led.
saského z Weimaru náležející, s 260 mušketýrů; dole pak v městečku nenacházelo se jízdy přes 30 koní, kromě něco v nově verbovaných soldátův, ale ti nebyli ještě zmustrováni. Kteřížto neuznávajíce býti sebe tak silné, aby městečko i zámek ten s tak slabou mocí před císařskými obhájiti mohli, umluvili se s nimi, byvše propuštěni odtud s věcmi i s filci svými beze všeho hyndruňku a příkoří, a doprovozeni od nich až do Táchova.

V úterý potom, jenž byl den památní očišťování Marie 2. ún.
panny, jinak hromnic, Lindenaur, nejvyšší cajkmistr knížete

---

*) Skála tu opět odkazuje na Paralipomena str. 275., jež dosud nalezena nejsou. Red.

1621 bavorského, připojiv k sobě lid císařský v Stříbře, v Domažlicích, v Tejně Horšovském a na Ronšperce ležící, k nimž přirazilo se nemálo zemanův z toho kraje papeženských, takže bylo toho lidu pospolu 10 karnet rejtharstva a 6 praporců pěchoty, přitáhl s ním před Táchov ráno mezi 10. a 11. hodinou na půl orloji.

Což když na městě Mansfeldští spatřili, udělali lermo; ale že přední houf ztratil se zase vskok z pole, neměli tehdáž za jiné, než že jen ňáká rota po štráfu se pustila. Až po chvíli uhlídali, že to celé vojsko přibližuje se k městu; kteréž nejvyšší postavil před městem v místě takovém, že je měšťané mohli dobře spatřiti, jakby bylo silné. Pročež uleknuvše se ho, nechtěli více držeti při soldátech Mansfeldských, kteříž podali se z města na zámek; nýbrž vysekavše sami bránu dolejší, lid císařský vpustili do města nadávše se, že zplundrováni nebudou.

Císařští jsouce měšťany dobře ujištěni, zasadili se tím živěji o zámek a dobývali ho dosti silně, jimžto Mansfeldští odpírali zase střelbou za dobré dvě hodiny hrdinsky. Až naposledy, když Don Martin de Huerta poslal k nim trubače s vzkázáním a napomenutím takovým: poněvadž vědělo by se dobře, že by hrstka jich dosti skrovná zavřela se na zámku a byli dosti tence municí i profiantem zaopatřeni, tak že nebylo by jim možná dlouho se zdržovati, ovšem pak pomoci jaké spěšné od hraběte se dočekati, pročež aby se za času s nimi jakožto s přátely a ne s nepřátely smluvili, že mají dobrého akkordu užíti —; Mansfeldští pováživše všeho toho s bedlivostí, zachovali se tak, a zavřevše s císařskými a s bavorskými nejvyššími smlouvu, ještě toho večera vytáhli z Táchova v 62 koních a 53 mušketýřích. Měšťané pak proti vší nadálosti své byli vydáni chase vojenské za kořist, tak že, co se komu kde líbilo, bral sobě svobodně. A že těch dnův byli mrazové třeskutí, tou příčinou vojáci bavorští zlořečili a láli velmi těžce na hrabě z Mansfeldu, že jest jim v tu zimu krutou posvícení takové začal, mluvíce o něm zjevně, že mohl dobře obvyknouti na tom, aby, dostana od císaře pardonu neb milosti a k tomu 200.000 zl., též titule knížete říšského, pěkně s pokojem a s reputací znamenitou z Čech vandroval, teď pak, když na tom přestati nechce, že musí ho s svou obtížností velikou z hnízd jeho co sysla z díry vytloukati.

Třetího dne po vzetí Táchova táhli císařští a bavorští k klášteru Teplskému, a že nebyl ani městečko lidem žádným osazen, dostali ho pojednou a rozložili se na tom panství sem i tam po vůli a libosti své. A ač sedláci k klášteru náležející nadáli se míti na tom lidu, s nimi v náboženství pape-

ženském na větším díle se srovnávajícím, lepší přátely a zá- 1621
stupce nežli na Mansfeldovských; potom však brzo zkusili lítost jejich, když musili jim ustavičně robotovati a forovati a všecko všudyž po vůli jejich dělati.

V tytéž časy přitáhlo do Čech z hořejších Rakous jiného lidu bavorského 5 praporců pěchoty a 2 karnety jízdy, aby pokoštovali, zdali by pevnost Rožmberskou Třeboň z moci Mansfeldovy vymoci a císaři ku poslušnosti přivésti mohli. Ale Mansfeldští, jichžto správcím byl Syton Angličan, neobávali se nic, aby s tak chatrnou mocí jim co ublížiti a k ňákému porovnání a vzdání města přinutiti je měli.

Pokoušeli se také Mansfeldští v Joachimstále o to, aby minci císařskou sebrati a, cokoli od peněz neb stříbra nezmincovaného tam se nacházelo, k užitku svému obrátiti mohli. Ale úřad městský i horní postavoval se jim v tom tuze na odpor, ano i kurf. saského skrze psaní šetrně za to žádal, poněvadž i jemu také na zachování v celosti téhož města horního nemálo záleží, protož aby ho v takové potřebě nuzné pomocí svou milostivou neopouštěl, nýbrž jim neprodleně ku pomoci přispěl. Ale staloli se, věděti se nemůže.

Císařský dekret do Čech.

Před tím publikováním pak v městech Pražských achtu císařského proti falckraběti Fridrichovi a generalům jeho vojenským čtyry dny, totiž 11. d. února, odeslal císař z Vídně knížeti z Lichtenšteina dekret německý z strany opatření vězením všechněch direktorův někdejších, ješto se v král. českém dosavad zdržovali, i jiných některých osob z vyššího a nižšího stavu, jimž dávala se vina rozličných proti důstojnosti císařské a královské přečinění.

V kterémžto dekretu obsahovala se také jmena komissařův, k vyřízení processu toho hrdelního od císaře zřízených, v smyslu tomto:

„Jakož jest J. M. římský císař a český král, pán nás všech nejmilostivější, z vysoce důležité potřeby na tom zavříti a toho nijakž nepominouti moci ráčil, aby proti těm bouřlivým rebellům v král. čes. a jich osobám, hrdlům i statkům zvláštní pořád neb process práva, jakž toho jednoho každého z nich velikost přečinění, provinění a urážky velebnosti císaře potřebovati a ukazovati bude, co nejdříveji nařízen i skutečně začat byl, a k té potřebě osvícené a vysoce urozené kníže a pána Karla, kníže a vladaře domu Lichtenšteinského, pána na Niklšpurce, JMC. tajnou radu, komorníka a plnomocenstvím nařízе-

1621 ného kommissaře, též vysoce urozené, statečné a vysoce učené pány, Adama z Waldšteina na Hrádku nad Sázavou a Lovosicích, JMC. komorníka a nejv. hofmistra král. čes., Fridricha z Talenberka, radu, komorníka a presidenta nad appellacími na hradě Pražském zřízenými, Krištofa Vratislava z Mitrovic, radu a hejtmana Menšího města Pražského, Wolfa Viléma Lamingera z Albenreytu, Ottu Melandra, Jana Václava, vše rady dvorské, Melichara Gnyzena z Kobachu, Václava z Flissenpachu, Daniele Kapra z Kapršteina, doktory v právích a rady nad appellacími, Kašpara Švába a Pavla z Ello, doktory práv obojích a rady regimentu rakouského, obrati a naříditi ráčil: a protož že ráčí JMC. dotčeným, knížeti z Lichtenšteina JM. a jiným pánům a radám, společně i rozdílně, milostivě o tom poroučeti, aby se k jmenované kommissí i hned, jakž by jim bylo dodáno poručení neb dekret tento, náležitě přihotovili a všickni společně i rozdílně, pro odvedení jim k tomu potřeb a instrukcí JMC. další, co nejdříveji do hlavního města královského, Prahy, najíti dali, aby výš psaný process neb pořád práva začíti a jej, co nejdříve bude možné, k místu a konci přivésti mohli, vědouce, že na tom JM. knížecí i jmenovaní kommissaři JMC. milostivou a líbeznou vůli naplní. S tím že JMC. jak k knížeti JM. tak i jiným pánům kommissařům svou císařskou, královskou a arciknížecí milostí obzvláště nakloněn býti a zůstávati ráčí."

O obeslání stavův před soud na hrad Pražský.

Kníže tedy dostav spolu s jinými pomocníky svými dekretu takového, zachoval se v tom tak povolně, a vydav z kancelláře své knížecí v Menším městě Pražském na ten
17. ún. čas zůstávající 17. d. února patent v jazyku německém, citoval neb obsílal ním nejprvé osoby ty ze všech tří stavův král. čes., kteréž hned po bitvě Pražské ven z král. čes. buď s králem Fridrichem neb posléze ujeli, aby se před ním ke dni jistému životně postavili a další žaloby proti sobě doslechli.

Což samo v sobě znělo takto:

„Na nejjasnějšího, velikomocného a nejnepřemoženějšího knížete a pána, pana Ferdinanda toho jmena druhého, voleného říms. cís., po všecky časy rozmnožitele říše v Germanii, uherského, českého, dalmátského, horvátského a slavonského krále, arciknížete rakouského, knížete burgundského, markraběte moravského, knížete lucemburského, slezského, brabantského, štýrského, korytanského, gránského, wirtemberského a trgského,

knížete v Švábích, markraběte lužického, knížecího hraběte 1621
z Habšpurku v Tyrolu, v Firtu, Khyburku a v Gercu, lantkraběte v Elsasích, markraběte sv. říms. říše v Ensu a Burgavě, pána na Vindišmarku, Portenově a Salýnu, pána nás všech nejmilostivějšího, rozkaz neb poručení my Karel z Boží milosti kníže a vladař domu Lichtenšteinského, kníže Opavské, JM. římského císaře tajná rada, komorník a na ten čas v král. čes. plnomocenstvím nařízený kommissař vám zejmena: Henrichovi Matesovi hraběti z Turnu, Bohuchvalovi Berkovi, Joachimovi Ondřejovi Šlikovi hraběti, Václavovi Vilémovi z Roupova, Václavovi Berkovi, Janovi Albinovi Šlikovi hraběti, Radislavovi ze Vchynic, Adelspachovi Berkovi, Adamovi Lokšanovi, Smilovi z Hodějova, Janovi z Bubna, Pavlovi Kaplířovi, Petrovi Milnerovi, Lanfridovi Berbisdorfovi, Smilovi z Michalovic, Janovi Milnerovi, Janovi Baptistovi Lysenovi, Janovi Oršînovskému, Fridrichovi Jiřímu doktoru, Benjaminovi Fruveinovi, Danielovi Škrétovi, Václavovi Píseckému, Eliášovi mladšímu Rozínovi, Janovi Felixovi, Goliášovi Samuelovi z Veleslavína, Oldřichovi Ertlovi, Pavlovi Ješínovi, Pavlovi Kutnaurovi, Janovi Knotovi, Jakubovi Hufnagelovi, i jiným všechněm společně i obzvláštně, kteříž jsou odsud v té rebellii preč z král. čes. ujeli a slibu člověčenství nevykonali, tímto listem naším na vědomí dáváme a oznamujeme: že JMC. ráčil jest na tom milostivě postaviti, aby proti těm nevěrným rebellům a poddaným v JM. dědičném král. čes. jistý process neb pořád práva nařízen a skrze nás i jiné k tomu zřízené rady to vše, co by dle jejich velikého zavinění náleželo, opatřeno a předsevzato bylo, k tomu cíli milostivě nám poručiv, abychom všecky společně i jednoho každého obzvláštně z těch, kteří jsou, jakž již dotknuto, ven ze země ustranili, k tomu skrze otevřený mandat citovali a obeslali.“

„Pročež tak činíce, citujeme a obsíláme vás společně i rozdílně mocí výš dotčené a nám svěřené kommissí, též jmenem a na místě JMC. jakožto pořádně korunovaného a panujícího krále, též nápadníka dědičného v Čechách, přísně vám o tom přikazujíce a tomu chtíce, abyste se vy i všickni ti, kteřížto, jak napřed připomenuto, při té trvající rebellii ven z král. čes. ustoupili a slibu člověčenství nevykonali, od datum listu tohoto počítajíce, v šesti nedělích pořád zběhlých, — kterýžto termin my vám za první, druhý a třetí a poslední den právní ukládáme a jmenujeme peremtorně, to jest, pod pře vaší ztracením — a pakli by týž termin nebyl den právní, tedy na druhý hned po něm následující den právní, sami osobně před námi zde v JM. cís. a královské residencí a městě hlavním, Praze, postavili a toho přítomni byli i doslýchali,

1621 co se vám v příčině vašich nevěrných, rebellských a nad přísahami, závazky zapomnělých oučinkův a přečinění předkládati, i také co na to dále vám vyměřeno, uznáno a nalezeno bude."

„Buď pak, že byste se na týž den před námi dostávali neb nedostávali, tedy vždy předce JMC. výpovědi spravedlivé, i mínění a vůli konečnému od nás zadosti se státi, a to vše k místnému vyřízení tak, jakž slušné a náležité jest, přivedeno býti má. V čemž budete věděti, jak dále se spraviti." —

Ale že se v tom čase žádný z výš poznamenaných osob
20. ún. stavěti nemínil, protož hned zatím 20. d. února kníže přistoupil s arrestem předně k direktorům někdejším a podlé nich k jiným některým osobám vyššího i nižšího stavu, poručiv je vězením dostatečným zjistiti spůsobem a pořádkem takovým.

Co se dotýkalo direktorův a jiných stavu panského osob a rytířského, ty dal obeslati před sebe téhož dne skrze komorníky od desk zemských s vzkázáním takovým: poněvadž bylo by zapotřebí, jim jisté vyměření neb dekret JMC. jemu teď nedávno z Vídně odeslaný uvésti v známost, pročež aby se k němu do příbytku jeho okolo druhé hodiny německé popolední osobně najíti dali.

Kteřížto zachovavše se tak poslušně, měli sobě oznámený výš položený dekret císařský s napomenutím dalším takovým: poněvadž jsou se rebellie pominulé předně a nejvíce účastné učinili a ji fedrovali, z té příčiny aby v místo sobě vykázané poslušně se postavili a v něm dalšího od JMC. vyměření očekávati odporni nebyli.

Čemuž nemohouce ani nevědouce kterak odepříti, tak se zachovali, a byvše doveženi na vozích z domu knížecího nahoru na hrad Pražský, jsou opatřeni všickni vězením v pokojích při úřadě purkrabském okolo osob desíti, jmenovitě: Vilím starší Popel z Lobkovic, Václav Budovec, Pavel z Říčan, osoby z stavu panského, Kašpar Kaplíř, Otta z Losu, Bohuslav z Michalovic, Prokop Dvořecký, Šťastný Váslav Pětipeský, osoby z stavu rytířského, vše direktorové někdejší, a při nich N. pan Švihovský, N. Vracký, Diviš Černín z Chudenic, hejtman hradu Pražského. Nejposléze pak přivezen k nim do Prahy buď na statku svém nebo kdekoli postížený Krištof Harant z Polžic, president komory české za krále Fridricha.

Mezi tím, když se to dálo s nimi u knížete, vešel podobný dekret z jeho kancelláře dolů do všech tří měst Pražských rychtářům císařským, aby, obešlíce jeden každý z nich osoby jim na rejstříku v témž dekretě poznamenané, k úřadu purkmistrskému jednoho každého města, jim jmenem a na

místě knížecím výš dostavenou vůli a rozkaz císařský oznámili a je všecky hořejším vězením rathouzným dostatečně opatřiti dali. 1621

Což když se stalo od obeslaných, že jsou se dostavili před purkmistry města svého, tu rychtářové císařští po přečtení jim dekretu knížecího vzali je s sebou na vozy a dovezli je též na rathouzy a vykázali jim místa v pokojích těch, v nichž lidé pro dluhy a onačejší na hrdla obyčejně sedají.

Dálo se pak to arrestování jich po několik dnův pořád zvláště na Novém městě Pražském. Nebo toho dne 20. února, to jest v sobotu po neděli po devítníku, Jan Chrysostom Šrepl, rychtář císařský Novoměstský, dal obeslati k úřadu purkmistrovskému toliko osoby tři, totiž Valentína Kochána z Prachové, direktora stavu třetího z Nového města, Lukáše Karbana z Volšan, osobu radní, a D. Matiáše Borbonia z starších obecních a vpravil je spůsobem již oznámeným do arrestu okolo samé 24. hodiny u večer.

Když pak oni žádali, aby jim místo ňáké příhodnější bylo vykázáno, poněvadž na ně jakožto lidi poctivé ještě nic scestného provedeno není; on zpečoval se toho sám o své ujmě učiniti, nýbrž vzav o to naučení s knížetem, ještě toho večera při navrácení se svém mezi ně okolo druhé hodiny na noc vzkázal jim nahoru do vězení: poněvadž jim při knížeti žádné jiné zvolnosti objednati nemohl, pročež aby na témž místě přestali a sobě v něm dle možnosti a příležitosti jeho pohodlí, jak nejlépe rozumějí, udělali.

Na ráno v neděli masopustní 21. dne února přiveden mezi ně nemocný Tobiáš Štefek z Koloděj, měštěnín Novoměstský a někdejší direktor; 25. pak d. února přibyli k nim jiní čtyři, Eliáš starší Rozín z Javorníka, konšel, Jiřík Řečický, Ondřej Kocour a Simeon Vokáč, osoby radní a měštané Nov. měs. Praž. 26. d. února přidán k nim Joachim Babka, osoba rytířská, a 27. Jan Kamaryt; jsa v domě svém zatčen žádal toho, aby pro ukrácení tesknosti mohl též mezi jinými spolusousedy svými na rathouze seděti, čehož i užil. 21. ún. 25. ún. 26. ún. 27. ún.

Potom 8. dne března Jan Šultys z Felsdorfu, měštěnín od Hory Kutny, též na onen čas direktor, přivezen do toho vězení na rathouz Novoměstský, a 17. d. Jan Švehla, prokurator při hořejších soudech tolikéž s jinými mnohými měštany Novoměstskými tovaryšstvo jich zvětšil.

Jaký pak process zachoval se měšťanům Starého a Menšího města Praž., a kdy kteří do arrestu bráni, v jistotě dověděti jsem se nemohl; jest však věc k víře podobná, že byla ke všechněm jedna a táž slavnost neb ceremonie zachována.

1621 Nicméně tyto níže psané osoby dostaly se tehdáž do arrestu na Starém městě: Martin Fruvein z Podolí, hofrychtýř měst královských i králové, Jan Theodor Syxt z Ottrsdorfu, rada nad appellacími, obadva na onen čas z počtu direktorův; Jan Peldřimovský z Vyškovic, sekretář komory české a potom i v direkcí zemské, D. Jan Jessenius z Jesenova, lékař a rektor akademie Praž., Simeon Sučický z Sonenšteina, Abraham Anjel z Englsperku, radní, Jan Kutnauer z Sonnenšteina, jeden z hejtmanův nad lidem městským, Jiří Závěta, sekretář kancelláře české dvorské za krále Fridricha, Melichar Teichprecht, prokurator při soudech vyšších, Natanael Vodňanský z Vráčova, Leander Ryppl, německých knížat některých agent při dvoře krále Fridricha, Jiří Haunšild z Firštenfeldu, rada královský nad appellacími, Pavel Pečka, depositor při dskách zemských, Václav Maštěrovský z Jizbice, Pavel Syxt, Jan Moravec, Daniel Stříska, Daniel Sláma, Jan Baptista Garges hodinář, Mikuláš Diviš a Václav Bažecký, služebníci při úřadě purkmistrském.

Naposledy přivezen mezi ně z Žatče i Maximilian Hošťálek z Javořice, též z počtu direktorů jeden, jejž rytmistr Gradýn, v tu dobu s kompagnií jízdy v Lounech ležící, z příbytku jeho vyzdvihl a do Prahy dodal, zloupiv nejdříve kancellářku jeho a v ní drahně od zlata mincovaného i dělaného, načež on, manželka i dítky jeho, ač mlče, však žalostivě dívati se musili; jinému pak žádnému z přátel krevních ani příbuzných navštíviti ho a s ním se rozžehnati nedovolil.

Na Malé Straně opatřeni vězením podobným: Krištof starší Kober z Kobersperku, direktor, Baltazar Globič, primas, Bonaventura John, radní, Jiří Neher, radní, Jiří Apatykář, radní, mistr Andres Šteimán, chirurgus dvorský, Franc Plumberger, někdejší fenrich Malostranský, Jakub Hybel, paušreiber dvorský, D. Kašpar Luk, rada nad appellacími, Kober, švec a kostelník kostela německého na Malé straně.

Mimo tyto osoby byli v tu dobu ještě jiní přední páni v domích svých vzati na závazek, jako N. z Talenberka, nejv. komorník král. čes., Štefan Jiří z Šternberka, Rudolf Trčka, Fridrich Švihovský; ale že ti nikda dobrovolně s stavy v ničemž se nespolčovali a s direktory nic činiti neměli, protož také tím snázeji buď po odvedení summy nemalé buď jakékoli jiné satisfakcí netoliko arrestu toho zproštěni, ale i při statcích zůstaveni jsou, zvláště z Šternberka a Trčka, kteříž s stranou císařskou měli po ten veškeren čas srozumění dobré, jakž se k tomu syn starší téhož z Šternberka zjevně znal a Trčka podobně. O čemž na svém místě bude se psáti víceji.

A poněvadž s tou proměnou království českého ve věcech politických měla následovati v patách i reformací neb obnova v náboženství, pročež stalo se nařízení císařské k arcibiskupu Pražskému a kněžstvu jeho i k nejv. úřed. a soud. zem., aby předně kostel královský sv. Víta na hradě Pražském od ná kvasy kacířské a pikhartské vyčištěn a zase poznovu posvěcen, kde pak jací oltářové, obrazové, krucifixové a jiné ozdoby kostelní vzali porušení a škodu nějakou, to vše aby k napravení slušnému a obnovení přivedeno bylo.

Pročež arcibiskup přihotoviv se k tomu posvěcení, vykonal je 20. d. února v témž kostele zámeckém s ceremoniemi u Římanův obyčejnými. Při čemž také kdosi buď z kanovníkův neb z mužův učených měl obšírnou orací latinskou. Po vyřízení slavnosti té držela se muzika rozkošná s hlučným a veselým bubnováním a troubením, ano i střelba veliká pouštína na valích zámeckých.

Poddání se Slezákův Ferdinandovi II.

Když knížata a stavové knížectví slezských s jedné strany běh času nynějšího nebezpečný a strastný, že jim nebylo by možné, moci císařské a kommissařův, od něho k exekucí vojenské nařízených, žádným vymyšleným způsobem odolati, s druhé pak strany psaní kurf. saského napomínajících i zakázání v nich obsažených se vší bedlivostí při sobě rozvažovali, mezi tím pak král Fridrich a kurfiršt falcký odjel od nich ze Vratislavě do Kystrýna, chtěje se ňák proti císaři Ferd. poznovu zsíliti: tedy naposledy ustrnuli se na tom do konce, aby se s týmž kurf. saským v začaté jednání, k němuž jich pobízel ustavičně, vydali.

I vypravili k němu do Drážďan z Vratislavě 12. d. ledna poselství slavné, jehožto hlava přední byl Karel Fridrich kníže Minsterberské, sídlem v Olešnici, s jinými osobami vyššího i nižšího stavu vzáctnými a rozšafnými. Kteřížto byvše připuštěni k audienci před vlastní osobu kurfiršta saského, přednesli mu jmenem a na místě principálů svých mínění své celé v artikulech těchto:

I. Že se k tomu znají, že jsou příliš daleko z mezí neb šranků poddané povinnosti vykročili, když jsou se proti JMC., jakožto vrchnímu knížeti a pánu svému, beze vší dané jim k tomu příčiny postavili na odpor.

1621 II. Aby kurfiršt, jakožto JMC. kommissař vzáctný, jim knížatům a stavům hlavní a všeobecný pardon neb odpuštění viny jejich při císaři objednal.

III. Že oni proti tomu císaře nyní i na časy budoucí za svého pravého, korunovaného a pomazaného krále a pána uznávati, jej náležitou úctivostí předcházeti a poslušnost poddanou jemu prokazovati chtějí.

IV. Že toto všecko přísahou novou náležitě dotvrditi chtějí.

V. Že stavy a stranu katolickou při všech jejich svobodách, výsadách a právích beze vší překážky a nátisku zcela a zúplna zůstaviti míní.

VI. Že JMC. na zaplacení lidu válečného a pro přetržení další záhuby země od lidu jeho starého pět tun zlata (jiní kladou toliko tři) mezi sebou shledati a na hotově v roce pořád zběhlém na tři terminy nebo lhůty odvésti se uvolují.

VII. Že od konfederací s král. čes. a s jinými královstvími a zeměmi okolními na konec upustiti a jí se odřeknouti chtějí.

Jiní přidávají k nim ještě tyto punkty:

VIII. Aby jim císař na přímluvu kurf. jak jiná privilegia jich starožitná, tak ovšem i majestát na svobodné náboženství provozování náležitě potvrdil.

IX. Kdyby je někdo časem v nábož. dle Augš. konf. sužovati a jakými nátisky obtěžovati chtěl, aby kurf. byl povinen v příčině té je zastávati.

X. Aby v tom také prostředkoval při císaři, aby úřadové zemští v tom spůsobu, jak a kým nyní osazeni jsou, i na další časy zanecháni býti mohli.

Kurfiršt saský vzav dotčené pronešení s radami tajnými v své uvážení bedlivé, tak dlouho o ně s týmiž vyslanými rokoval, až naposledy 17. d. února o všecko všudyž na níže psaný spůsob přátelsky a pokojně se porovnali, a tou měrou netoliko hořejší i dolejší Slezsko, ale i oboje markrabství lužické a spolu s nimi i ta dvě města Gerlice a Žitava (ač jim to z prvopočátku dosti těžce přišlo, když za drahně dnův audiencí při kurf. uprositi sobě nemohli a musili po ten celý čas v hospodě na vlastní groš tráviti, protože jsou před tím kurfirštu příliš hrdí byli a na vzkázání jeho odpovědi drsnaté dávali), nicméně i hrabství Kladské a Hlohovské císaři Ferd. v předešlou ochranu a poddanost se uvedly.

Při publikování pak a utvrzení smlouvy neb porovnání toho jich přátelského, kteréž vykonalo se v Drážďanech 18. d. února (rozumíli se tuto a výše 17. a 18. den února dle star. kal., tedy podlé nového trefilo se to 27. a 28. ledna, t. j.

v sobotu první v postě a v neděli Invocavit) zachovala se 1621
slavnost a pořádek tento.

Předně v týž den Páně nedělní před kázaním velikým držela se v kostele zámeckém muzika líbá na všelijaké nástroje hudební; za tím četl epištolu k též neděli přiloženou M. Vavřinec, prostřední kazatel dvorský. Po čtení zpívala se píseň duchovní samým toliko chorálem: „Christ, der du bist Tag und Licht“, Kriste, jenž jsi světlem i také dnem nazván. Opět přečtlo se evangelium nedělní, a po něm figurovali žalm 46: „Eine feste Burg etc.“ s přičiněním k hlasu lidskému instrumentův všelijakých až i trub a vlaských bubnův. Naposledy zpíváno německy i snešení víry obecné apoštolské.

Když pak nastal čas kázaní slova Božího, tedy D. Hoë, přední kazatel dvorský, vstoupiv na kazatedlnici, vzal před sebe obyčejný text evangelium, ku první neděli postní Invocavit oddaného, totiž o pokušení Krista pána od ducha zlého, z něhož vzal sobě k vysvětlení tuto věc dvojí: *a)* o všetečném satanově spasitele našeho pokoušení a lákání, co mu v mysl vkládati směl; *b)* o moudré Krista pána odpovědi, kterouž pokušitele i lákání jeho svrhl. Kteroužto dvojí věc vztahoval a připodobňoval na přítomné jednání slezské, všech všudyž posluchačův přítomných k tomu napomínaje, aby pánu Bohu za šťastné jeho skoncování srdci zkroušenými poděkovali a pokoje drahého sobě i bližním svým žádali a vinšovali. Při modlení užil také zvláštní modlitby ku přítomné věci se šikující, což vše naposledy veselým a hlučným prozpěvováním, muzikováním a troubením obyčejného Te Deum laudamus a požehnáním lidu daným jest v kostele zámeckém zavříno.

Těm službám církevním byly přítomné osoby knížecí tyto obojího pohlaví: kurfiršt saský s kurfirštovou manželkou a paní mateří svou, kněžna z Lichtenberku, vdova po někdy Kristianovi II., kurf. saském, pozůstalá, Anna Marie kněžna saská, a mnoho fraucimoru ctného; Karel Fridrich kníže Minsterberské, přední vyslaný slezský, s jinými k němu přidanými osobami, jakož i rady a dvořané téhož knížete mimo tajné rady, panstvo a rytířstvo kurf. sask. Lidu pak městského bylo tak mnoho, že všickni do kostela vjíti nemohli.

Po dokonání služeb božských uchýlili se všickni do pokojův svých; kurfiršt pak saský pojal s sebou do pokoje životního rady své tajné, kdežto potrvav asi za půl hodiny, potom vyšel ven s týmiž radami do světnice radní na zámku, vzkázav vyslaným slezským, aby i oni k němu v místo to najíti se dali. Což když se stalo, nalezli kurfiršta stojícího při stole, majícího na sobě šaty i plášť zlatem i hedbávím černým naskrze krumplované a při boku rapír bohatě pozla-

1621 cený. Po jehožto levé dosti opodál od kurfiršta stál Ber
z Pelnic, kancléř, podlé něho Kašpar z Šenburku, presid
a za tímto Joachim z Losu, přední tajná a komory ›ří
rada; na pravé pak ruce, též vzdálený nemálo, Karel
drich kníže z Minsterberka a od něho též opodál ost
vyslaní slezští, jichž bylo osob pět, totiž: Adam z Šta
knížete lehnického rada, doktor Reinhart Růže, syndikus
tislavský, Jan Wirth, purkmistr města Svidnice, a Jan Ricl
purkmistr z Velikého Hlohova.

Po malé chvíli otevříny dvéře dotčené světnice doko
aby ti, ješto vně před ní očekávali, do ní také vstoupiti,
se dále díti bude, i spatřiti i doslýchati mohli.

Po utišení hluku od lidu přítomného president z Šenbu
učinil promluvení k tomu shromáždění vzáctnému jazy
německým v smysl tento: „Nejosvícenější a vysoce uroz
kníže a pán, pan Jan Jiří, kníže saské, sv. římské říše a
maršalek a kurfiršt, ráčí se v tom dobře pamatovati, v j
příčině knížata a stavové v hořejším i dolejším Slezsku
osvícené a vysoce urozené kníže a pána, pana Karla Fridr
kníže z Minsterberka, jakožto nejvyššího, spolu s jinými sp
vyslanými, po uvedení jim v známost kommissí té vy
vzáctné, kterouž císař římský na kurf vzložil, a při
i jeho výstrahy a napomenutí srdečně upřímného, již p
pěti nedělmi neb týhodny s instrukcí dostatečnou a pl
mocí vypravili k němu, i kterak jest kníže spolu k sobě
danými osobami a pomocníky při kurf. za audiencí neb
šení volné žádal i také jí užil.

Nad to potom že ráčil se rozpomenouti i na to výbo
v čem a jak jsou dotčená knížata a stavové proti římsk
císaři, též uherskému a českému králi, v mnohých příčin
provinili a tou příčinou JM. za odpuštění jim toho jich
vinění i udělení milosti neb pardonu pokorně prosili: kur
pak podlé moci a kommissí sobě svěřené jim toho všeho u
dáti, jednu i druhou věc v své bedlivé a zdravé uvážení sp
s radami svými vzíti a, co se kdy kterého dne v příčin
dálo, to vše sobě s dostatkem přednášeti, ano i do protok
jemu předneŝeného s pilností nahlédnouti a jej přečísti,
naposledy o to o všecko s knížetem a s pomocníky jeho z
žehnání pána Boha svrchovaného v jistou smlouvu a porovn
vjíti a dokonale zavříti a ji v spis uvésti poručiti ráčil; kte
nyní již k vyhlášení svému zjevnému přijíti a knížeti i jin
spolupomocníkům jeho do rukou odevzdána býti má."

Po té vystoupil z prostředku rad kurfirštských tajný j
sekretář Kundrat Géhe a četl nahlas túž námluvu jich s

lečnou v jazyku německém po artikulech slovo od slova. 1621
Kteráž obsahovala v sobě věci tyto:

I. Že knížata a stavové v hořejších i dolejších Slezích pardonu neb milosti císařské užíti, a přečinění neb výstupkové jejich nikda více od žádného člověka jim ničímž zlým nezpomínáni, ani kdo z nich od nejvyššího až do nejnižšího a zase nazpět proč toho na dlouze neb na krátce netrestáni býti mají.

II. Že táž knížata a stavové mají a chtějí císaře Ferdinanda za svého pravého, voleného, korunovaného a pomazaného krále a vrchní kníže v Slezsku držeti, ctíti a uznávati, a to přísahou zvláštní zase poznovu dostatečně dotvrditi.

III. Že císaři JM. mají a chtějí v roce pořád zběhlém, počítaje od sv. Jiří, na tři terminy, o něž se vespolek snesou a JMC. v známost je uvedou, na zaplacení lidu jeho válečného tři tuny zlata odvésti.

IV. Proti tomu pak že s kurfirštem falckým potud více nic činiti a míti nechtějí, nýbrž konfederací té, v kterouž jsou se na onen čas s Moravany, s Slezáky, s Sedmihradčany, s Uhry a s jinými zeměmi okolními vydali, original kurfirštu saskému co nejdříveji odeslati mají, tak aby kurf. sám ji zrušiti a kassirovati mohl.

V. Že lid svůj válečný i hned z služby a pšteluňku svého propustiti a odbýti mají a chtějí nic víceji ho sobě v službě nezanechajíce, dokavadž by ta potržka vojenská trvala, nežli 1000 koní a 3000 pěchoty, však tak a na ten spůsob, aby ho proti JMC. ani proti kurf. saskému žádnou vymyšlenou měrou během nepřátelským neužívali a nepotřebovali.

VI. Proti tomu že kurf. saský lid svůj, na ten čas v knížetství Saganském ležící, také odtud vyzdvihnouti a preč odvésti dá.

VII. Že kurfiršt chce při císaři o to bedlivě jednati a přičiniti se přímluvou svou, aby dotčená knížata a stavy slezské při majestátu jich na nábož. zůstaviti, přichraňovati i jiná privilegia jejich jim potvrditi, v stížnostech jich obecných náležité zpomožení učiniti, handlů a obchodů všelijakých provozování do Moravy i do Čech zase jim připustiti, statky obstavené neb odňaté v celosti navrátiti a pro privilegia jejich na Karlšteině vyhledaná a jim spravedlivě náležející žádného nebezpečenství jim nezavalovati ráčil.

VIII. S druhé pak strany že Slezáci budou povinni, všechněch těch, ješto se k náboženství papeženskému přiznávají, jak na duchovenstvích a v klášteřích, tak ovšem i v jiných místech bydlících, tím vším spůsobem, jakž se to prvé dálo, při pokojném vládnutí a užívání věcí jim příslušejících

1621 beze vší překážky a nářku zanechati, a žádného z nich od největšího až do nejmenšího a zase od nejmenšího až do největšího v ničemž nesužovati a nezhoršovati.

IX. Pokudž by pak kdy Slezáci pro náboženství luteránské nezfalšované od koho v čem utiskováni býti měli, že kurf. saský v příčině té se jich ujíti a ve všem tom zastati chce.

X. Jestliže Kristian, kníže lehnické, jakožto vrchní hejtman v knížetstvích slezských, dle zakázání svého v šesti nedělích pořád zběhlých bude míti líbost a žádost k tomuto akkordu neb porovnání také se přiznati, že do něho pojat býti má; pakli by se toho od něho nestalo, aby táž věc při další JMC. vůli a vyměření zanechána byla.

XI. Ale s strany Jana Jiřího markraběte z Brandenburku a Kristiana staršího knížete z Anhaltu, kteřížto před zavřením smlouvy této jsou od císaře do achtu obojího, jeho a sv. říše, dáni, ti aby do též smlouvy pojímáni nebyli.

Kterýžto akkord neb porovnání podlé kurf. sas. jak jmenované kníže Karel Fridrich Minsterberské, tak i jiní spoluvyslaní slezští 18. d. února podpisy rukou vlastních i pečetmi svými přirozenými náležitě a dostatečně ztvrdili.

Po přečtení toho všeho výš jmenovaný president z Šenberku vzav od sekretáře jeden original smlouvy té na pergameně psaný, přinesl jej knížeti Minsterberskému a dal mu jej do rukou s promluvením k němu slov těch: „Jeho milost kurf., pán můj milostivý, ráčí skrze osobu mou tento original smlouvy, mezi JM. a V. knížecí milostí i přidaným k ní spoluvyslaným knížat a stavův slezských zavřené a ztvrzené, V. knížecí milosti odevzdávati a vinšovati jim k tomu štěstí, míru a pokoje svatého, zůstávaje V. kn. M. ku prokazování přátelství dobrého hotový, k ostatním pak spoluvyslaným milostí svou kurfirštskou nakloněný."

Na tu řeč promluvil zase jmenem a na místě knížete a jiných poslův slezských D. Reinhard Růže, syndikus Vratislavský, k kurfirštu saskému v ten rozum:

„Nejosvícenější a vysoce urozený kurf. a pane!

Že pán Bůh všemohoucí JM. římského císaře, též českého a uherského krále a vrchního knížete v hořejším i v dolejším Slezsku, pána našeho nejm., srdce tak jasně osvítiti ráčil jest, že JM. na vaši kurfirštskou milost takovou vysoce vzáctnou kommissí vzložiti a V. K. M. ji, poněvadž ne ku pomstě, alebrž k navrácení zase pokoje se vztahuje, k sobě ste dobrovolně přijíti a nejdříve knížatům a stavům knížectví slezských, podlé svého napomenutí a výstrahy milostivé, srdečně a upřímně v známost uvésti, ano i osvícenému a vysoce urozenému

knížeti a pánu, panu Karlovi Fridrichovi z Minsterberka 1621
jakožto vrchnímu neb přednímu, i jiným týchž knížat a stavův vyslaným, když před pěti téhodny ke dvoru V. kurf. M. přijeli, přátelského a milostivého slyšení dopříti, až naposledy po bedlivém věci té od V. kurfir. M. uvážení k tomuto nyní vůbec přečtenému, skoncovanému a do rukou dodanému akkordu prostředkův příhodných poskytnouti a jim požehnati ráčil: za to my všickni předně jeho velebnosti božské čest a chválu vzdáváme, a přitom JMC. u vší nejhlubší pokoře a poddanosti, V. pak K. M. snažně a poníženě děkujeme. My zajisté vyslaní nemůžeme jináče říci a vyznati, jediné že V. K. M. tím ničehéhož neráčili jiného ste obmýšleti a vyhledávati, než cti a slávy Boží, JMC. a sv. římské říše reputací náležité a podlé toho i míru a pokoje obecného a principalův našich i nás všechněch pohodlí nejlepšího, nežádajíce od nich ani od nás ničehéhož neslušného a scestného, nýbrž ráčili ste věc neb skutek veleslavný prokázati a sobě tudy při budoucích a potomcích V. K. M. i našich pochvalu a památku neumírající spůsobiti, mnohé krve nevinné prolití přetrhnouti a zastaviti. Což ten svrchovaný hospodin V. K. M. i celému slavnému domu saskému časným i věčným blahoslavenstvím bohatě odplatiti ráčí. Mimo to jak jeho Milost knížecí tak i my všickni spolu s principaly našimi budeme povinni, V. K. M. i celému slavnému domu saskému vždycky každého času, pokudž nám pán Bůh živobytí vezdejšího popřívati ráčí, toho dobrodiní velikého našimi ustavičnými poníženými a poslušnými službami věrně a hotově se odsluhovati.

Podlé toho také děkujeme V. K. M. za všeliké přátelství a vlídnost, po ten veškerý čas, co sme již při V. K. M. dvoře se zdržovali, od V. K. M., domácích V. K. M. až i od nejpřednějších pánův rad, officírův a dvořanův nám prokazovanou, uznávajíce býti sebe tím povinné, abychom to vše všudyž před šlechetnými a vzáctnými lidmi velebili, i také dle možnosti naší nejvyšší za túž milostivou a přátelskou vlídnost a kortezii velice a hotově se odsluhovali a odměňovali; na závírku V. K. M. za to prosíce, abyste nás, dáli pán Bůh, zejtřejšího jitra od V. K. M. laskavě propustiti ráčili, tak abychom my se zase s pomocí pána Boha dobrotivého i na cestu naši vydati, i k našim milým pánům principalům a domácím domů v dobrém zdraví šťastně a bezpečně navrátiti a je všecky vyřízením naším zdárným potěšiti a obveseliti mohli."

Když se to vše tak dokonalo, tedy kníže Minsterberské přistoupě nejdříve ke kurf. ruky mu podal, a totéž i jiní všickni poslové s úctivostí náležitou po něm vykonali. S tím kurf. odebral se od nich spolu s svými tajnými radami do

1621 pokoje svého a poslové též do lozumentův svých. U večer pak stolili všickni s kurfirštem a byli dobré mysli, obveselivše se po večeři i tancem s fraucimorem knížecím.

Podobná zdvořilost a přívětivost byla jim prokázána i předtím 15. dne února, když je netoliko kurfiršt při tabuli své právě po knížecku uctil, ale i potom po jídle i na palác svůj, vůbec Riesensaal řečený, k rozličným kratochvílem uvedl. Kurfirštová pak jedna i druhá s šlechtičnami a s fraucimorem svým ku poctivosti poslův pěknou maškarádu jim připstrojily, prsteny a klenoty drahými jednoho každého z nich darovaly a i k tanci veselému přivedly: což trvalo dosti dlouho na noc.

Čehož dověděv se král a kurf. Fridrich, nesl to velmi těžce a netoliko Betlénovi Gáborovi o tom stížné psaní již napřed položené odeslal, ale i knížatům a stavům slezským to předsevzetí jich hrubě stížil. Kteřížto dávajíce mu naň zas odpověd svou odbyli ho zkrátka v smyslu tomto:

Ačkoli sice nic víceji a raději sobě nevinšovali jako toho, aby byl král je v potřebách a v neštěstí jejich nynějším zastati a je v poslušnosti jako i při jednou stvrzené konfederací zdržeti a zachovati mohl; ale poněvadž pán Bůh jináče tu věc říditi a k daleko jinačejšímu cíli a skončení přivésti ráčil, tak že nebylo by jim lze v tomto nynějším jich spůsobu na jakou další pomoc a ochranu lidskou se bezpečiti a od ní přichráněnu býti: z těch příčin že jsou měli před sebou tuto dvojí cestu otevřenou, aby aneb milost jim od JMC. poskytnutou v poddané pokoře ujali, aneb vlast svou milou dočista zavedli, sebe pak samé spolu s lidmi poddanými svými předně o pravé náboženství, potom i o všecka privilegia starobylá připravili a tak na dokonalou mizinu a zkázu přivedli. Poněvadž pak ta poslednější nepříležitost čelilá by patrně proti svědomí jich dobrému, tak že nemohli by z ní ani před pánem Bohem ani přede vším světem nijakž právi býti a odpovídati; z té příčiny že jsou z donucené nouze vol neb nevol k oné první výmince sáhnouti a ji sobě oblíbiti musili. V čemž že neuznávají aby co proti povinnosti a přísaze své proviniti měli, kdyžto je JM. král tím svým od nich odjezdem z ní propustiti a osvoboditi ráčil. —

Že pak Slezáci vydali se tak náhle v to jednání, někteří kladou toho příčinu tu: že byli od papeženců v některých na to přemluveni psaními jich, kteráž i tištěna jsou, jakoby hr. z Mansfeldu s kn. bavorským také se již smluvil a od krále svého Fridricha k císaři dokonce odstoupil. *)

*) Dále vypisuje se, kterak Uhři, ač s nimi příměří na dvanácte dní uzavřeno bylo, do zemí císařských časté vpády činili, jmenovitě do Mo-

1621

O kommissí cís. na hradě Pražském.

Když kommissaři někteří císařští, totiž Fridrich z Talenberka, president nad appellacími na hradě Praž., D. Otto Melander, D. Jan Václav a Wolf Vilém Laminger, dle dekretu císařského k tomu soudu a examinování někdejších direktorův a jiných osob z stavův pod obojí král. čes. z Vídně do Prahy 13. d. března přijeli; nemeškali se s tou věcí dlouho, nýbrž 13.
vykonavše přísahu k té kommissí před knížetem z Lichten- břez.
šteina v ten rozum, že v povinnosti té, na ně od císaře Ferd. jakožto českého krále vzložené, neohlédajíce se na žádnou přízeň neb nepřízeň, lásku neb nenávist něčí, věrně a upřímě se chovati, soud spravedlivý vynášeti chtějí, tak aby i před Bohem i přede vším světem v tom ostáti a právi býti mohli.

Za tím hned na ráno 18. d. března dali se najíti všickni 18.
do pokoje toho na zámku neb hradě Praž., kdež se obyčejně břez.
rada dvorská říšská držívala, a drželi tam své zasednutí neb radu o též věci první.

Téhož dne 18. břez. kníže z Lichtenšteina vydal opět v příčině některých osob, již z světa v tom pozdvižení českém sešlých, mandat český v smyslu takovém:

„Jakož jest J. M. římský císař, uherský a český král, pán nás všech nejm., na nás spolu s jinými k tomu nařízenými kommissaři jistou kommissí k deklaratornímu a exekutornímu processu proti J. M. zpronevěřilým rebellům a poddaným v J. C. M. dědičném král. českém milostivě vzložiti ráčil, s tím přitom doložením a milostivým poručením, aby se tolikéž z strany těch, kteříž jsou se v živobytu svém též takové zpronevěřilosti, rebellie, perduellionis a uražení J. M. cís. a královského důstojenství dočinili a v tom zemřeli, to, což práva vyměřují a s sebou přinášejí, vedlo a konalo: v čemž aby J. M. cís. a královské milostivá vůle v tom artikuli od nás skutečně a poslušně naplněna byla, jmenem a na místě Jeho cís. a král. M. z mocnosti kommissí na nás vzložené vás pozůstalé dědice Petra z Švamberka (kterýž v l. 1620 na jaře při obnově úřadu konšelského v Menším městě Pražském nenadále šlakem poražen, a vnesen jsa do domu Jana Kechle z Hollenšteina, podlé samého rathouzu Malostranského ležícího, tam v dolejší světnici veden a v rukou manželky své a jiných vzácných lidí obojího pohlaví po malé chvíli umřel), Leonharta Kolóna z Felzu, Albrechta Jana z Smiřic, Rudolfa

---

ravy. Což aby zamezeno bylo, Bukvoj položil na místa pohraničná část lidu svého, aby na průsmyky či passy bedlivý pozor měli. Red.

1621 Štubenbergera, Michala Slavaty z Chlumu a Košumberka, Henricha Jakuba Tejřovského z Einsidlu, Henricha Buriana hr. z Guttenšteina, Oldřicha ze Vchynic a z Tetova, Oldřicha Gerštorfa z Gerštorfu a z Malšvic, Mikuláše Gerštorfa odtudž, Albrechta Pfefferkorna, Blažeje Griespeka z Griespachu, Zdeňka Smolíka z Slavic, Mikuláše Klusáka z Kostelce, Václava z Bubna, Jindřicha Jiřího Zejdlice, Bernharta Elsnice, Zikmunda Belvice z Nostvic, Jana Krištofa Myšky, Bohuslava Víthy, Šebestiana Aujezdeckého a Jana staršího Bukovského a tak všechny i jednoho každého toho, kdož by ku pozůstalosti těch z světa sešlých, kdyby se byli nadepsané zpronevěřilosti, rebellie, perduellionis a uražení důstojenství Jeho cís. a král. milosti nedočinili, právo míti měl, tímto otevřeným listem a ediktem citujeme a obsíláme a přitom přísně přikazujeme, tomu chtějíce, aby ve čtyrech nedělích od datum listu tohoto pořád zběhlých — kterýžto termin my vám za první, druhý, třetí a poslední a tak konečně za den soudný ukládáme a peremptorně jmenujeme, aneb, pokudž by se toho dne soud nedržel, tedy k nejprvnějšímu dnu soudnému potom — všickni sami osobně před nás a jiné spolunařízené kommissaře zde v Praze, jakožto při J. M. C. a král. residenci a hlavním městě král. čes., na hradě JM. Pražském jistě a konečně se najíti dali k spatření a doslýchání, kterak v příčině dotčených z světa sešlých spronevěřilých rebellův podlé práva procedirováno a vedeno, též památka týchž předdotčených rebellův zmařena pobráním statkův jejich bude. Kdybyste se pak i nepostavili, tedy nicméně J. C. a K. milosti spravedlivá výpověd a konečná vůle tak, jakž v takových zřejmých proviněních v rebellii a uražení důstojenství J. C. a K. M. náleží a sluší, vynešena, exekvirována a vykonána býti má. A tím se spraviti moci budete."

Hrabě J. Ondřej Šlik od kurf. sas. jat.

Pod tím kurf. saský, dověděv se toho v jistotě, že Joachim Ondřej Šlik hrabě z Pasounu a z Lokte, odjev z král. čes. zdržuje se v městě Fridlandu, 4 míle od Gerlice, u svého přítele krevního p. N. z Rédern, vypravil tam po tichu s jednou karnetou rejtharův Wolfa Krištofa z Litychova, rytmistra. Kterýžto dostav se tam nenadále, netoliko téhož hrabě tam zastihl, ale i v dobrém spůsobu zdraví jatého s sebou do Drážďan 18. dne března přivezl.

I vykázáno mu obydlí od kurfiršta v domě nebožtíka Augusta knížete saského, bratra nejmladšího kurfirštova, kdežto byl dobře chován, jak na osobu jeho hraběcí náleželo, maje

k každému jídlu krmí dvanácte a konfektův šest šálův. Kdykoli obědval nebo večeřel, bývali k němu vždycky pouštíni syn jeho, hofmistr a dva dvořané kurfirštovi, osoby rytířské, buď že jídali s ním, aneb že hleděli mu na službu; ale jak ubrus z stolu byl sklizen, musili hned všickni zase odcházeti z pokoje jeho a zdržovati se v pokoji svém, tak že mimo barvíře jeho životního žádný při něm nezůstával. 1621

Jak nejdříve dostal se do Drážďan, tak hned vzkázal mu kurfiršt, že ne jeho, ale J. M. C. vězněm jest, a co tu koli kurfiršt učinil, to že se stalo na poručení císařské. Nad čímž nemálo použasl se hrabě nejdříve; ale potom upamatovav se, řekl na to slovy těmi: že ví o tom dobře, jak a na čem by s osobou jeho bylo; statky své v král. čes. že jest ztratil, tělo jeho že mají tu, duši svou že pánu Bohu poroučí.

V kterémžto spůsobu arrestovaný ztrávil v Drážďanech 9 nedělí a 4 dní; nebo teprva d. 23. máje dal ho kurfiršt odvézti z Drážďan do měst Praž. s průvodem 100 koní a přidav mu za kommissaře doktora Kaule a D. Hadavera. Kteřížto přijeli s ním na hrad Praž. 27. d. máje, t. j. ve čtvrtek po neděli Exaudi, a odevzdali ho, komuž bylo poručeno. Tu hned vykázáno mu místo neb pokoj na Bílé věži, kdežto spolu s jinými jest dobře opatřen.

Některé zprávy drobnější.

V tutúž dobu m. března vypraven z Prahy hejtman Šlíf a Abraham Gyncl za kommissaře do Nirmberka, aby jmenem a na rozkaz císařský poptali se tam bedlivě, byloli by tak v skutku a v pravdě, jakž vůbec o tom hrubě pověst v Čechách procházela, že by Arnošt hr. z Mansfeldu měl míti v témž městě říšském u jistých osob znamenitý poklad od peněz hotových a klenotův drahých, kterýž by stál za mnoho tun zlata, jako že i mnozí z stavův pod obojí král. čes. své nejdražší věci v též místo ustranili; a pokud by bylo co toho vyhledáno, aby to vše týmž jmenem císařským dostatečně zjistili a obstavili, ano i samou osobou jeho, jestli že by tam neb někde jinde bezpečně podskočiti se mohl. Ale jak mnoho vyřídili, vůbec potom věděti se nemohlo. —

V tom arcikníže Karel 26. d. března přijev z Vídně do Prahy, proti němuž kníže z Lichtenšteina vyjel z města a přivítal jej slavně, nezdržel se tam dlouho, nýbrž poobědvav toliko u knížete, hned zase vyjel z Prahy stěžně k kurf. saskému do Drážďan a dostačil ještě toho dne až do městečka Lovosic. —

Nejvyšší pak kancléř král. čes. Zdeněk z Lobkovic, vrátiv se do Vídně s jinými kommissaři, do Moravy na examen

1621 rebellův nedávno před tím, totiž d. 12. břez., vypravenými, a odevzdal císaři všecka privilegia zemská, stavům téhož markrabství i s tou federací českou odňatá.

A toho také 12. d. břez. přijeli do Vídně vyslaní z předních měst moravských, jmenovitě z Olomúce, z Brna a z Znojma, a přivezli s sebou císaři, bezpochyby za pardon, dle zprávy některých 200.000 tolarův širokých a hotových.

Mimo to dávala se zpráva, že stavové, chtějíli užíti milosti od císaře, musejí 5000 lidu císařského vojenského zaplatiti službu jich zadržalou.

Jednání kommissařův cís. v Praze.

Výš pak jmenovaní kommissaři císařští, v král. čes. k oznámenému processu nařízení, dostavše do rukou protokollu Benjamina Fruveina z Podolí, někdejšího sekretáře v direkci české, kterýž on jim skrze Jana Gábu, prokuratora při hořejších soudech a měštěnína Novoměstského, (nepamatuji se, zdali před odjezdem svým z Prahy, když ho jeden rodič Nirmberský příjmím Rychthauzer, jenž drahný čas mezi mladými měštany Staroměstskými po známosti se zdržoval, na kolesách do houní zaobaleného nejprvé z Prahy a potom i dokonce z král. čes. vyvezl, čili teprva po odjezdu) odevzdal, — zdali proto, aby sobě tudy a bratru svému staršímu, Martinovi, již arrestem opatřenému milost ňákou při císaři a polehčení spůsobil a objednal, čili z jaké jiné příčiny, — vzložili tu práci na doktora Melandra, aby jak z něho tak ovšem i z jiných přijatých akt a spisův direktorských vytáhl jisté artikule, přečinění týchž direktorův, jak by byli podlé nich potom examinováni i odsouzeni, a jak těžce sou proti císaři, králi a pánu svému provinili.

Co se pak tklo přečinění i obvinění jiných osob, vězením opatřených po rathouzích všech tří měst Praž., z stavu třetího, v tom užili jmenovaní kommissaři processu a prostředku takového. Odeslali dekrety všechněm rychtářům císařským v Praze, aby oni, povolajíce před sebe na rathouzy všecky měšťany pod jednou jednoho každého města Praž., pod dobrým svědomím jejich je napomenuli s dostatkem: kdo by koliv z nich mohl se v čem tom upamatovati, co kdy v tu celou potržku českou od koho z dotčených osob městských arrestem opatřených na ujmu a potupu buď důstojenství císařského a královského, buď náboženství a strany katolické z úst jich slýchali, aby, neohlédajíce na žádnou jich přízeň neb dobré sousedství a přátelství, před nimi to vše s dostatkem seznali, a císařští rychtářové, uvedouce jednoho každého relací v poznamenání náležité, kommissařům ji neprodleně odvésti nepomíjeli.

To tedy D. Melander spraviv a do 132 artikulův neb dotázek přečinění jejich zavřev, podal jich knížeti a jiným spolukommissařům k uvážení v radě jich 28. d. břez. 1621

Nazejtří pak 29. d. nařízeno od knížete, aby hned časně před polednem všickni direktorové někdejší z stavu městského ze všech rathouzův na hrad Pražský přivezeni a spolu s druhy svými vyššího stavu v výš dotčené světnici radní od zřízených k tomu kommissařův náležitě zexaminováni byli. Což když stalo se, byly doprovázeny osoby ty, z rathouzů Praž. až na zámek na vozích vezené, od jistého počtu soldátův; a jak vjeli s nimi do zámku, tak hned uzavíraly se všecky brány při hradu Praž. a žádný se nepouštěl v tu dobu z něho neb do něho, leč kdo k věci té přináležel aneb z rozkazu kommissařův k nim vyslán byl. 29. břez.

V dotčené světnici přední byla připravena tabule pro kommissaře a nad ní zavěšeny čalouny neb nebesa z aksamitu červeného, pod nimiž seděli při ní v pořádku svém. Direktoři pak, ješto toho dne tam na examen uvedeni jsou, byli zejmena tito: Vilém starší z Lobkovic, Pavel z Říčan, Václav z Budova, z pánův; Prokop Dvořecký z Olbramovic, Kašpar Kaplíř z Sulevic, Jindřich Otta z Losu, Fridrich z Bílé, Bohuslav z Michalovic, z rytířstva; Martin Fruvein z Podolí, Theodor Sixt z Ottrsdorfu, Tobiáš Štefek z Koloděj, Krištof Kober z Kobersperku a ještě dvě osoby městské starožitné. I musili státi před nimi v šraňcích a doslýchati z nich týchž dotázek, na ně popořád činěných, aneb, jak jiní zpravují, obvinění na všecky ouhrnkem od prokuratora císařského Přibíka Jeníška složeného. Mikuláš pak Belly jistí, že sou na ty artikule obvinění nejdříve nic neodpovídali, ale co němí mlče stáli, potom pak že se k všemu tomu znali, nač byli tázáni. Ale examinování jich následující jinak ukazuje.

A tu hned na vystoupení jedna každá osoba doprovázela se od jistých lidí v místo aneb do pokoje zvláštního; v nichž tak rozlosováni po různu ostatní čas až do exekucí seděti musili, zvláště co bylo lidí předních, a před jednoho každého pokojem stála varta osazena.

Podobným processem bylo přistoupeno i k některým osobám z stavův rakouských hořejších v městě Linci i v Vídni, kteréž činily se účastné toho pozdvižení českého.

Věci vojenské.

Mezi tím hrabě z Mansfeldu, jakkoli dostal Slavkova vidělo se mu zapotřebné býti, aby jej ňákým dílem lidu svého osadil; však na snažnou prosbu měšťanů, předkládajících mu

1621 veliký nedostatek profiantův a zvláště muk, k nimž pro tu ukrutnou zimu v mlejnech zamrzlých nijakž přicházeti nemohli, ušetřil jich sice v tom, ale proti tomu dal tím posilu nepříteli svému, že se on potom téhož místa sám zmocnil a lidem svým osadil.

Čemuž když hrabě porozuměl, povolav k sobě lid svůj pěší, rozlosoval jej do Falknova, Bečova a Lokte: v Loktě měl poručenou správu vojenskou Joachim Kyrbicer jinak Karpicon, v Bečově hejtman Grosch a v Loktě hrabě z Ortenburku. Ti všickni měli tu dobrou naději, poněvadž místa ta byla by velice hornatá, že tu budou v nich hrubě bezpeční před jízdou císařskou i bavorskou.

Pod tím přitáhlo do kraje Plzenského a Loketského jízdy císařské 4 karnety a 3 praporce pěchoty, kteříž neprodleně pokoštovali štěstí svého při Bečově; ale že zámku dosti pevného netroufali sobě tak snadno dobýti, toliko městečko pod ním ležící položili popelem, že dost málo domů v něm zůstalo.

Hrabě tedy vida, ano nebylo by mu možné s šesti kompagniemi rejtharstva 14 karnetám císařských odolávati, i ustoupil před nimi s touž jízdou do hořejšího Falcu a položil se s ní v Najštetlu nedaleko města Vejdy na pomezí falckém a českém na gruntech Vilíma staršího z Lobkovic, aby byl před nimi trochu bezpečnější, až by se potom v Falcu lépeji zmocnil a zsílil.

Tu jeho nepřítomnost vzavše hejtmané jeho někteří, ješto v Plzni s lidem svým leželi, na pilný pozor — nebo hrabě zdržoval se v tu dobu osobně v Amberce, staraje se o čerstvý lid k ruce krále Fridricha —, vydali se s knížetem z Lichtenšteina i s generalem Tyllym v jisté rokování, pokudž by jim císař pardonu uděliti, o službu jim a lidu jich zadržalou snesitelně se urovnati a svobodného odjezdu z Čech popříti chtěl, že by mu pevnost Plzenskou postoupiti chtěli. K tomu cíli 11. d. března vypravili k nim do Prahy doktora Jana Vilíma Leiningera, generalšultýsa vojenského, aby s týmiž kommissaři císařskými a bavorskými jistou smlouvu zavřel.

I ačkoli vůbec po Praze byli v tom domnění postaveni, poněvadž týž generalauditor Mansfeldský neměl od hraběte samého plnomocenství žádného k jednání tomu, ale toliko od jeho hejtmanů a to ještě ne všechněch, ale toliko od pěti osob, jmenovitě Jana Píryce, Linharta Syracha, Wolfa Zikmunda Teyfle, Jana Grotta a Magnusa Lauerwalda; tou měrou že musí býti v tom foch nějaký a hrabě ničehož jiného pod tím nevyhledává, jediné aby čas sobě vyzískati a v něm se náležitě spraviti a zsíliti mohl: nicméně však dotčený šultýs

vojenský tak dlouho sem i tam o to jezdil a rokoval, až naposledy 26. d. břez. týž akkord mezi svrchu oznámenými stranami byl v městě Stříbře zavřín na výminky a artikule tyto: 1621

I. Že všichni ti, ješto v témž akkordu se obsahují, generalního pardonu neb milosti císařské užiti mají, na ten a takový spůsob, pokudž aneb jak dlouho kteří z nich proti císaři římskému, kurf. saskému, knížeti bavorskému a všechněm jich následovníkům sloužiti nebudou a nedají se potřebovati.

II. Že se jim povoluje, aby se všechněmi a všelikými břemeny, filci a nábytky i svršky, s praporci letícími, pobočními i vrchními zbraněmi, s bubnováním, lunty neb knoty rozžatými a s kulkami v ústech preč odtáhnouti mohli.

III. Povoleno k tomu, aby hejtmané a befelichshaberové neb správcové vojenští své i soldátův svých bagáže neb vozy špížné s jistým počtem prachu a olova, jak by toho obého jednomu každému hejtmanu pod jeho praporci bylo zapotřebí a s sebou odvézti mohli, svobodně a bezpečně odstěhovali.

IV. Ale beze všeho všudyž jak kostelův a stavu duchovního, tak ovšem i měšťanův a sousedův ublížení a plundrování, nýbrž všechněch aby při jmění a statcích jich zachovali s pokojem a bez příkoří všelijakého.

V. Že podlé žádosti své náležitou konvojí neb průvodem až na abdankplac, totiž do města Klatov, po zavření a vyplnění akkordu neb smlouvy s nimi zavřené doprovozeni býti mají. Odtud potom aby jeden každý měl moc a svobodu, komuž by se nelíbilo, buď císaři, neb kníž. bavorskému v službu vojenskou dobrovolně se zakázati, dle příležitosti své dobré kamkoli svobodně beze všeho hyndruňku a překážky se odebrati. K té potřebě že dostatečnými pascetly, a pokudž by potřeba toho ukazovala, i průvodem opatřeni býti mají.

VI. Že jmenovaným hejtmanům a vojákům jich, proti odvedení a vytažení z města a pevnosti Plzně i z toho celého kraje, 140.000 zl. (počítaje na každou kompanii neb praporec 20.000 zl.) na hotové summě odvedeno a vydáno býti má, a na to že budou od stavův král. čes. z pšteluňku jich propuštěni.

VII. Takové pak skutečné téhož města a pevnosti Plzně postoupení a summa peněz proti tomu připověděná že od datum smlouvy této v osmi dnech pořád zběhlých, jmenovitě dne 2. dubna dle kalendáře nového, konečně vyčtena býti má spůsobem tímto: Aby dotčení hejtmané a správcové vojenští, na ten čas v posádce Plzenské zůstávající, některé osoby z prostředku svého k příštímu dni úternímu po neděli Judica

1621 do měst Praž. vypravili a jmenovanou summu peněz tu, kdež náleží, do rukou svých přijali i odtud zase s konvojí náležitou až do Klatov (jiní kladou do Táchova) doprovozeni byli. A když by se to stalo, tedy aby hned zatím s lidem svým ven z Plzně k dotčenému abdankplacu se obrátili, lid pak císařský do Plzně vtrhl, dále pak z Klatov jeden každý z nich s lidem svým z král. čes. odjel, kde jeho další příležitost ukazovati bude.

VIII. Mezi tím časem aby všecko a všeliké nepřátelství mezi nimi a lidem císařským dokonce zastaveno bylo, výpadové z Plzně žádní nikam se nečinili, a jak duchovní lidé tak ani měšťané a poddaní jich v ničemž nejmenším od žádného stěžováni a sužováni nebyli.

IX. Co se koli svrchu píše a mezi stranama narovnáno jest, tomu všemu že se pod rytířskou věrou a slovy a ctí beze vší všudyž výminky, ouskoku a obmyslu, kterýž by lest lidská vymysliti mohla, náležitě a upřímě od strany obojí za dosti státi, to vše zúplna se držeti a proti tomu nic naprosto před sebe nebráno býti má.

A pro lepší všeho toho jistotu a bezpečnost dotčená smlouva od obojí strany podpisy rukou vlastních podepsána a pečetmi jich obyčejnými stvrzena jest. —

Čehož dověděv se hr. z Mansfeldu v městě Amberce, nesl to těžce týmž hejtmanům a napomínal jich skrze poselství rozličná, aby, pamatujíce na svou přísahu a jmeno dobré, od té smlouvy upustili a na jeho pomoc neb sukkurs konečně v desíti dnech očekávali, že jich nikoli opustiti nemíní; přitom aby pamatovali na to, dostanouli peněz mnoho, že jim soldáti bavorští mnoho také poberou, jimž není co věřiti.

Ale bylo již pozdě; nebo dotčení hejtmané dostavše summu připověděnou zcela a zúplna, 3. d. dubna samému generalovi Tyllymu město Plzeň odevzdali, a vytahvše z ní do Klatov, zanechali ji v moci jeho dokonale. Kterýž položil do ní tři praporce pěchoty bavorské. Ale nejvyšší Freňk, kommandant neb správce na Táboře, neučinil se účastna smlouvy té s svými třmi neb čtyřmi praporci pěchoty; než toliko žádal toho při Tyllym, aby s nimi do hořejšího Falcu svobodně odtáhnouti mohl, kteréhož i na výminky poctivé od něho užil.

Z těch sedmi kompagnií pěchoty daly se potřebovati kníž. bavorskému čtyry a zanechány jsou podlé jiného lidu jeho v Plzni. Freňkovi pak praporcové v jisté místo od bavorských upřímě doprovozeni, přitáhvše do Falcu se všechněmi věcmi a filci svými, s zbraněmi obojími, užili od Mansfelda milosti.

Ale nejvyššímu jejich připisuje hrabě z Mansfeldu v své apologii, kterouž v ty časy vydal na světlo, vinu tu předce:

že jest též spolu s jinými tehdáž šibaloval a s císařskými 1621
vydal se v jiný obzvláštní handl z strany postoupení jim města Tábora proti odvedení mu 130.000 zlatých; dověděv se pak, že regiment-šultýs Leininger jest proto od hr. z Mansfeldu tuhým vězením opatřen, že jest se toho tak přenáramně ulekl, až skůro s smyslem se pominul, a ač potom postavil se před hrabětem v Amberce, chtěje bezpochyby nevinu svou dovésti, však že při dobré příležitosti své odjel odtud tiše a znikl nebezpečenství života, kteréhož týž Leininger katu v rukou zanechati musil. Nebo když se to naň vyhledalo, že jest sám za tu traktací dostal od císařských 40.000 (jiní píší toliko o 4000 zl.), byl s týmiž penězi v městě Hyršavě postižen, jat a proto od hraběte na hrdle ztrestán. —

Ale autor akt Mansfeldských podlé své přívětivé náklonnosti, kterouž v celé té historii k hraběti z Mansfeldu prokazuje, činí o té traktací Plzenské zprávu takovou.

Když, prý, to silné bitvy Pražské hromobití do rebellie české udeřilo a ji rozplašilo na různo, z Mansfeldu pak vyskoumal to snadně, že císařští a bavorští generalové, zanechajíce s ním traktací předešlé, před bitvou u Plzně započaté, s svým vojskem vítězným jej v Plzni navštíví a k jinému handlu jej donutkají; i ležel tiše v své Plzni jako liška v svém doupěti, čekaje, až by se mu ku podobnému handlu ňáká příležitost lepší naskytla. K čemuž podali mu velmi brzo příčiny stavové král. česk. s povolením knížete z Lichtenšteina. Nebo poněvadž tak dobře kníže jako general Tylly znali Mansfeldové štrychy výborně a věděli, že on jen na peníze bije, navrhli týmž stavům, poněvadž jsou Mansfelda s lidem jeho vzali na svůj pšteluňk, aby hleděli ho také z něho propustiti a zakázali se mu záplatou náležitou. I zachovali se tak a učinili jemu i kapitánům jeho Plzenským o to psaní, a to právě v čas; nebo soldáti jeho již od drahného času žoldu svého se dovolati, mnohem pak méně po zapuzení falckraběte odnikud nadáti se nemohli. Tou příčinou byli již Mansfelda syti a žádali sobě služby jeho prázdni býti a pšteluňk bavorský ujíti. Hejtmané pak jich jsouce také toho úmyslu, tiskli to tuze, aby podání stavův král. čes. ujali.

Ale z Mansfeldu, z důležitých a podstatných příčin a v naději té neomylné, že tou příležitostí bude moci milosti a fedruňku při domu rakouském dosáhnouti, vinšoval sobě toho, aby raději s hrabětem Bukvojem o túž věc uhodili; pročež odkládal s tím na ten čas, tím se kojiv, že císařští pro krutost zimy z král. čes. nikam dále se nepohnou.

Ale když hrabě Bukvoj pookřáv po nemoci své, nedal

1621 sobě nepříležitostí zimní v úmysle svém nic překážeti, nýbrž po spokojení Moravanův podal se dolů k hranicem uherským a Mansfelda v naději jeho zmýlil: pročež pustiv od Bukvoje, vydal se s generalem Tyllym v jednání a vyhledával při něm, aby pro snadší věci té vyřízení stalo se mezi nimi doněkud příměří; jehož i užil, ne na ten cíl, jako by sobě službu pod Bavorským obliboval, ale že mínil Plzeň za jistou summu peněz prodati.

Poněvadž pak rozuměl tomu dobře, že takový trh nebyl by s žádnou jeho pochvalou, kdyby jej zjevně zavříti měl, pročež myslil na všelijaké prostředky, kterak by jej s zachováním sobě v celosti svého jmena dobrého začíti a pod tím měšec svůj našpikovati mohl. I učinil tak, a vytáhv z král. čes. s dílem lidu svého do hořejšího Falcu, dal návěští jak jiným hejtmanům svým, tak ovšem i nejvyššímu Freňkovi, aby oni v nebytu jeho doma dotčenou traktací k místu a konci vedli toliko proto, aby on, skoncovalili by ji, osobou svou před lidmi, jako by se to všecko bez jeho vědomí zběhlo, vymluviti a z pomluvy lidské tím snázeji vytáhnouti se mohl.

Pod tím pak vypravil také sám s podobnou instrukcí podtají do Prahy k knížeti a k Tyllymu rentmistra svého Jeronyma de la Porta, aby jmenem a na místě jeho s nimi o túž věc rokoval.

Ale hejtmané jeho v Plzni zůstávající, dověděvše se toho a nemohvše žádnou měrou na grunt toho přijíti, proč on v tom kraji jednak sem, jednak tam s lidem se přenáší a laviruje, myslili sobě, že tu což tož pod tím ležeti musí, i vlekli uši se vší pilností po jeho obmyslu. A jak domakali se toho, že rentmistr jeho zdržuje se v městech Pražských, vzali ho hned v domnění to, že by on mohl velmi snadně skrze své potutedlné praktiky přivésti k tomu, aby sám těch peněz dostal a jich v Plzni na holičkách zanechal. Pročež smluvili se proti němu podtají neprodleně, aby oni udělali mu ten kousek, kterýž on jim udělati mínil. A vypravili z prostředka svého jistou osobu k Don Martinovi de Huerta, tehdejšímu gubernatorovi v městě Sušici, s vzkázáním takovým: poněvadž v nepřítomnosti Mansfelda měli by Plzeň v moci a rukou svých, pročež chtěllí by a mohllí by jim to při knížeti z Lichtenšteina objednati, aby jim jistá summa na zaplacení žoldu jich byla vyčtena, že by chtěli císaři dotčenou pevnost postoupiti a odevzdati.

Don Martin vyrozuměv podání hejtmanův, vznesl to vskok na kníže s doložením tím, že srozumívá konečně z týchž hejtmanův, že podání jejich bylo by opravdové a beze všeho podvodu.

I zlíbila se příležitost ta knížeti hrubě dobře, a od té chvíle usiloval o to všelijak, aby se to, co nejdříve a nejpříhodněji bude možné, k místu a konci přivedlo. Pročež napsal zase Don Martinovi, aby hleděl v příčině té tak opatrně kráčeti, aby se Mansfelda to jednání žádnou měrou nedoneslo, pro snadší pak ukrytí té korrespondencí aby mezi tím postavil se na oko proti hejtmanům Plzenským tak, jako by byl dokonalým a opravdovým nepřítelem jejich, a učinil vpád s lidem svým k Plzni, zda by které z soldátův jejich zajíti mohl. Což když se stalo bezpochyby s vědomím týchž hejtmanův, tedy hejtmané Plzenští, potáhvše v to i nejvyššího Fraňka, odeslali Mansfeldovi stěžné psaní, oznamujíce mu, kterak nepřátelsky Don Martin k nim se chová a salvy kvardie jejich onde i onde po vesnicech jim vyzdvihuje. 1621

Majíce naději tu, jakž sice lakota věc nenasycená jest, že mimo to jednání Pražské také i od samého Mansfelda nějaký řemen z té kůže dostanou, pročež podali mu v témž psaní nížepsaných artikulův:

Předně, poněvadž měli by v penězích nedostatek veliký a tou příčinou že soldátův svých v žádné dobré kázni a řádu déleji zdržeti nemohou, pročež že nežádají již déleji v službě kurf. falckého zůstávati, pokudž by jich on z strany služby a záplaty jejich náležitě a dostatečně neujistil. Za druhé chtěli věděti na něm, čím a jak král Fridrich v reštu jejich starém je spokojí, buď že by se mu dobře neb zle zvedlo. Za třetí, že, ač král chtěl by jim na další oučet služby za měsíc vypraviti, tím však že není jim nic zpomoženo, že nemohou ani na dvouměsíčném platu přestati a obvyknouti. Za čtvrté, poněvadž jak sám Mansfeld, tak ovšem ani oni neměli na knížeti z Anhaltu přítele dobrého, z té příčiny že nevinšují sobě déleji pod správou a komandou jeho zůstávati, pamatujíce ještě na to dobře, s čím sou se na onen čas od něho jak v Rakousích, tak i v Plzni potkali.

Tou měrou nadáli se dobří kapitanové, že jedním chrtem dva zajíce po jednou uhoní. Ale Jeronym de la Porta domakav se divné té praktiky a vida patrně, že ona velmi brzo k skonání a vyřízení svému bude přivedena, i myslil také sám na sebe, aby i on odtud nějakého užitku dosáhl. Pročež zanechav na straně sollicitování o věc pána svého, pustil od něho a pronesl se dotčeným hejtmanům do Plzně v úmyslu svém: chtějíli ho také do spolku svého přijíti, že mají službu jeho v Praze při knížeti velmi platnou poznati, a že věc jejich co nejdříve k vyřízení přivede.

Pod tím Mansfeld nedověřoval se cele tomu jednání Pražskému, nýbrž hledaje všelijakých prostředkův, jak by sobě dále

1621 pomoci mohl, vypravil podtají jednoho hejtmana svého mezi knížata sjednocená do Heilbronnu, chtěje užíti při nich fedruňku a zastoupení nějakého; ale nezlovil při nich mimo slova a trošty jalové nic podstatného, nebo nebohá knížata neměli sami zásobení žádného ani prostředkův jakých, jimiž by lid svůj spokojiti, ovšem pak Mansfelda fedrovati mohli.

V tom doneslo se Mansfelda to pokoutní hejtmanův jeho snování, i jak by s ním vlastní jeho sollicitator Porta pohrával. Psal tedy o tom jim všechněm společně i jednomu každému rozdílně, namlouvaje jich všemi spůsoby dle rozumu a prozřetedlnosti své, aby je s toho úmyslu jich z strany odevzdání Plzně do rukou císařských srazil, vida že z té summy ani haléře nedostane. Na to také vypravil i regiment-šultýsa svého do Prahy, zda by jim to ňák zkartiti aneb při nejmenším i sám také nějaký díl odtud dostati mohl. Ale šultýs byl mu rovně tak věrný jako druzí, nýbrž dav se sloviti čtyrma tisíci tolarův říšských, odjel zase zpátkem k Mansfeldovi, vymlouvav se mu, že v Praze žádné audiencí jak při knížeti tak i při Tyllym užíti nemohl. Mansfeld pak vykunšoftovav peníze ty, kteréž on dostal, sáhl na ně i na osobu jeho, a dav mu hlavu sraziti, poděkoval mu za nevěrné sollicitování.

Naposledy dotčená traktací přišla předce k svému skoncování v městě Stříbře 26. d. března 1621 mezi Tyllym jmenem a na místě císařském a kn. bavorského s jedné a výš oznámenými hejtmany pěti z strany druhé na již připomenuté výminky, jakž o tom nejvyšší Fraňk a Jeronym de la Porta v Praze zprávu činili.

Věci slezské.

Když knížata a stavové slezští na předložení obšírné kurf. sask. ku poslušnosti císařské zase se navrátili skrze smlouvu s ním měsíce pominulého zavřenou, tedy kurfiršt dle zakázání svého vypravil k císaři do Vídně Zikmunda Hybnera, služebníka svého komorního, aby mu túž smlouvu v známost uvedl a za konfirmací jí náležitou požádal. Císař vyrozuměv tomu všemu s gruntem, byl nad tím i sám i celý dvůr jeho nemálo potěšen, ano i kurfirštu po jmenovaném vyslaném konfirmaci svou odeslal, darovav mu za tu práci pěkný řetěz zlatý ze sta dukátů.

Zatím také i sami knížata a stavové vyslali k císaři kurýra schválního s tím zakázáním poddaným, že dle námluvy s kurfirštem učiněné jemu na dokázání poslušnosti své těch třikráte

sto tisícû tolarû širokých na tři terminy v roce pořád zběhlém shledati i k rukoum jeho dodati chtějí. 1621

Proti tomu císař odeslal jim zase konfirmací majestátu, jim na onen čas od cís. Rudolfa na svob. nábož. jich provozování daného, však s tou přitom limitací a výhradou, jakouž jest sám kurf. saský v věci té učinil a vyřkl: aby se táž milost totiž na samotnou konfessí Augš. tu, kteráž v l. P. 1530 někdy cís. Karlovi V. podána byla, vztahovala a ta jediná v knížetstvích slezských místo a průchod svůj měla. Co se pak tkne osoby knížete Lehnického a Břehského, ten aby se v šesti nedělích pořád zběhlých v Vídni před vlastní osobou císařskou postavil, s ním se o své přečinění umluvil a mezi tím všecky kazatele kalvinianské z panství svého vybyl a jiné evangelické na místo jich přijal, i z strany náboženství svého před ním světle a patrně se vyměřil. Ale markraběti z Jegerndorfu že se na ten čas žádné milosti uděliti ani osoba jeho do toho akkordu pojata býti, ovšem pak ani v knížetstvích slezských trpína býti nemůže a nemá.

Kterýžto nedbav nic na ten ortel, nepřestával s lidem svým, jehož měl okolo sebe do 6000 jonákû branných, sem i tam po Slezsku štrafovati a obyvatelûm škody nemalé činiti, zmocniv se dvojího knížetství v Slezích, totiž Svidnického a Javorského, ač obec Svidnická nechtěla ho pustiti do města s větším počtem lidu leč v padesáti koních. Proti němuž chystali se kurfiršt saský i kn. bavorské, aby mu to štrafování přetrhnouti mohli.

Další jednání císařské kommissí na hradě Praž. *)

Poněvadž pak (ať navrátím se zase k dalším příběhûm letošním) osoby ze všech tří stavûv král. čes., z země ušlé a od knížete z Lichtenšteina ku postavení se před ním a kommissaři jinými obeslané, v čase od něho vyměřeném ani sami životně ani skrze žádné plnomocníky dle obeslání toho se nezachovaly a do měst Praž. najíti se nedaly: z té příčiny rozkázal je ještě jednou 2. d. dubna skrze herolty zjevně citovati na 2.dub. všech třech ryncích Pražských.

Ale že ani po té citací žádný z nich se nenašel, pročež hned zatím 5. dne dubna byla z rozkazu téhož knížete i kom- 5.dub.

*) Ruk. Sk. d. X. str. 153. Red.

1621 missařův císařských s podobnou ceremonií a slavností vůbec publikována u přítomnosti všech tří rychtářů císařských a jednoho sta mušketýrův výpověd na jmenované osoby, z král. čes. ušlé, v smyslu a znění takovém.

„Jakož sou od JMC. pan Karel kníže z Lichtenšteina v král čes. plnomocenstvím nařízený kommissař, jako i jiní k té inkvisicí zřízení kommissaři jisté poručení a plnomocenství dostali, aby proti JMC. nevěrným rebellům a poddaným v JM. dědičném království českém spěšný neb krátký process právní v příčině deklaraci rebellie jich a exekucí nařídili, a co by dále podlé jejich vysokého zavinění činiti měli, to před sebe vzali, a k tomu cíli i jiné všecky společně i jednoho každého z týchž rebellův ven z země ušlých skrze otevřené mandaty před sebe citovali a obeslali: i chtějíce se v tom ve všem na též JMC. poručení milostivé tak poslušně zachovati, že jsou zvláštním patentem pod datum 17. dne m. února l. přítomného, dle moci kommissí jim svěřené, dotčené rebelly sběhlé, ano i všecky jiné, kteříž jsou se koli rebellie té skutečně účastné učinili a po dosaženém vítězství preč z král. čes. ustoupili a slibu člověčenství nevykonali, nejináč než jakoby jmeny svými vlastními v témž patentu dostaveni byli, peremptorně citovali, aby byli povinni postaviti se osobně před týmiž kommissaři v šesti nedělích, od datum téhož patentu pořád zběhlých, tak jakž to vše v témž předešlém patentu neb citací slovo od slova šířeji se obsahuje a zavírá.

I ačkoli táž citací tak dobře v Praze, jako i jinde po krajích král. čes. zjevně přibita, ano i na větším díle v domích a příbytcích jmenovaných osob náležitě v známost uvedena byla, tak že s náležitým o ní oznámením naprosto nic tu nesešlo; avšak poněvadž jsou se jmenovaní rebellové přes to všecko dokonce nepostavili, nýbrž neposlušně vně zůstali, z té příčiny že jest ku přítomnému processu a exekucí naschvále zřízený a zvláštní povinností zavázaný JMsti cís. a královské prokurator Přibík Jeníšek z Újezda je z té neposlušnosti se vší bedlivostí obvinil a při nich kommissařích to obdržel, že jest na jeho snažné při nich vyhledávání ještě jedna citací a provolání na ně sešlo a skrze císařské a královské heralty s náležitou slavností a ceremoniemi jak na jeho JMC. královském hradě, tak i ve všech třech městech Pražských vůbec vyhlášeno bylo. Ale oni s tím se vším vždy předce v své neposlušnosti dokonale setrvali.

Pročež že jest dotčený prokurator císařský a královský hned zatím netoliko hlavní artikule žaloby své proti jmenovaným rebellům zběhlým v příčině těžkého jich provinění před týmiž kommissaři právně složil, ale také, an též pro-

vinění jich vůbec vědomé a známé jest a nic jiného, jediné 1621
hotové odsouzení a exekucí, s sebou nepřináší, jich za to se vší náležitou snažností a šetrností požádal, aby jemu proti týmž rebellům to, cožkoli v takových zřejmých a vůbec známých příbězích neb rebellii a oučincích, pokoj obecný rušících, též v příčině urážky velebnosti císařské a královské činiti náleží, beze všeho dalšího zaměstknání právního svým spravedlivým a dokonalým výnosem za právo vyřkli a vypověděli.

Tu JM. knížecí a jiní k té věci zřízení císařští páni kommissaři všeho toho, jako i dotčeného prokuratora JM. kr. neomylných a nad slunce nebeské jasnějších dokument a průvodův, až i skutku vůbec zjevného se vší pilností mezi sebou povážívše, toho v té při jsou za právo uznali a vyřkli: že všecky v dotčeném patentu jmenované osoby týchž rebellův zběhlých společně, i jedna každá z nich obzvláštně a rozdílně, pro své veliké, světu i celému království známé přečinění, rebellii a pokoj obecný rušící perduellii neb zjevné nepřátelství a velebnosti cís. a král. urážku, i což se nad to více toho přidrží, hrdla, cti i statky své JMC. propadli a do klatby neb achtu samým právem a tím účinkem svým (ipso jure et facto) upadli a tak z pokoje obecného do nepokoje se přenášejí, ano i na hrdla i životy jejich všechněm vůbec i jednomu každému obzvláště svobodný preis a moc se dává a propůjčuje, statkové jejich všelijací, mohovití i nemohovití, komoře JMC. české i hned skutečně se přisuzují a přivlastňují, jakož pak výš jmenovaný JM. kníže i jiní páni kommissaři často řečené rebelly listem tímto za takové psance vůbec uznávají, odsuzují, vyhlašují, i všeho toho odříkají a na konec zbavují, vše podlé práva.

Nedlouho pak po publikování ortele neb nálezu toho, totiž 23. dne dubna okolo 9. hodiny na půl orloji ráno, to jest na den sv. Jiří rytíře, vykonala se exekucí nad osobami 30, týmž nálezem za psance vyhlášenými a v patentu neb citací knížecí 17. Febr. prošlé zejmena dostavenými, způsobem tímto.

Kommissaři císařští poručili jmena jejich na šesti tabulkách černých bílou barvou v jazyku českém a německém literami patrnými napsati a mistru popravnímu do rukou odevzdati. Kterýžto přijav tabulky ty k sobě, přinesl je k justicii neb šibenici vojenské, na rynku Staroměstském postavené, a přibil jednu po druhé na ni. A aby též osoby byly na nejvyšší zlehčeny, byl také toho dne zločinec jeden, zdali z soldátův čili který jiný z luzy obecné, na též justicii a jako nad hlavami jejich provazem ztrestán a oběšen, visev na ní až do soumraku dne sobotního, jenž byl 24. d. dubna. Kteréhož dne nějaký žák v škole Tejnské pod krovem sám

1621 sobě hrdlo provazem odňal, jak slovo vůbec šlo, pro náboženství.

O jiných pak vězních, po rathouzích Pražských arrestovaných, sešlo poručení 10. d. dubna dolů k úřadům do vězení,
10. dub. aby k nim potud více žádných neřkuli jejich známých, alebrž ani manželek vlastních hospodářové rathausští nepouštěli.

14. dub. Zatím 14. d. dubna byvše obesláni všickni kněží evangeličtí, čeští i němečtí, před administratora dolejší konsistoře Pražské, měli předložené sobě od něho na ústní nařízení Pavla Michny artikule tyto: 1) Aby jeden každý z nich k milostivému JMC. zalíbení a z poddanosti povinné jistou summu peněz dle možnosti své zapůjčili. 2) Aby posvěcení k úřadu svému kněžskému neb ordinem od arcib. Pražského přijali a s církví římskou ve všech všudyž řádích a ceremoniích církevních naskrze se srovnali. 3) Kteřížkoli mezi nimi neženatí jsou, aby manželek sobě nepojímali; ženatí pak aby jich do smrti při sobě zanechali, ale ne manželkami než toliko kuchařkami svými je nazývali. 4) Aby volení a korunování falckraběte Fridricha za neslušné a nepořádné ústy svými vyhlásili a potupili.

Na kteréžto punkty nevěděvši kněžstvo Pražské dáti tak na spěch jakou odpověd místnou, prosili za dání jim lhůty k dalšímu o túž věc se urazení, pod tím pak poně odeslali přípis jich kurf. sas., za naučení dobré v tom ho pokorně požádavše, jak by se v příčině té chovati měli.

V tytéž časy stalo se pošacování na poručení buď císařské neb knížecí všechněch statkův pozemských a nemohovitých osob těch, kteréž z král. čes. ujely, předtím z světa sešly aneb na ten čas arrestem na hradě Pražském i na rathauzích městských opatřeny byly; kteréž v jedné summě vyneslo 5,278.996, aneb, jakž jiní zaznamenali, 5,374.449 kop miš.

Mezi tím manželky a děti osob, od kommissařův cís. vězením opatřených, hleděly pomáhati manželům a rodičům svým, jak a kde nejlépe a nejpříhodněji věděly. Pročež utekly z nich některé i o fedruňk a přímluvu k knížeti bavorskému, prosíce ho slzavě i kněžny manželky jeho, aby se za ně, za dítky i za manžely jejich k vlastní osobě císařské přimluvili a jim milost a hrdlo při něm objednali a uprosili. I ačkoli k žádosti jejich kníže i kněžna učinili to, ale mezi tím odbyli jich odpovědí tou, aby měly strpení a očekávaly v příčině té resolucí od císaře.

Jak pak přímluva ta sepsána a těm zarmouceným lidem platna a prospěšna byla, věděti se nemohlo; ale rozuměti jest, čím byly manželky i dítky jejich po domácku od knížete z Lichtenšteina a jiných pánův předních troštovány daremně,

že i v Bavořích s tím se potkaly. Naposledy však měly sobě 1621
některé z nich to potěšení dané od jisté osoby katolické, jmenovitě Jana Gellera, hejtmana Brandejského: byť třebas sám pán Bůh s nebe sstoupil a manželům jich pomoci chtěl, že by jich z rukou císařských vytrhnouti a ortele na ně vyneseného zprostiti nemohl. Ale nebyloli to přehrozné rouhání proti Bohu a velebnosti jeho všemohoucí, nechť člověk bohomyslný posoudí!

V tom kníže z Lichtenšteina, doptav se spolu s jinými kommissaři k němu přidanými ještě jiných osob, kteréž mimo předešlé direktory a jiné obyvatele král. čes., v patentu knížecím 18. d. března poznamenané, v čase toho nedorozumění z světa sešly a císaři statky své propadly, totiž: Abrahama a Rohoslava Bohdaneckého, Viléma Vojtěcha Doupovce, Adama Řepického, Ladislava Víthy, Karla Bechyně, Adama Kokořovce na Prádle, Jindřicha Hozlaura, Jana Bezděkovského z Římku a Karla Přehořovského, — vydal o nich zvláštní patent německý 15. d. dubna, v němžto podobně dědice jejich i ty 15. dub.
všecky, kteříž s právem měli by míti právo a spravedlnost k statkům a pozůstalostem, kdyby se byli výš jmenovaní obyvatelé rebellie té a urážky velebnosti císařské a královské podlé jiných nedopustili, před sebe citoval a jim přísně poručil, aby se od datum téhož patentu neb obeslání ve třech nedělích pořád zběhlých na hradě Pražském před týmiž kommissaři konečně osobně postavili i toho všeho doslechli: jakým způsobem proti jmenovaným osobám a předkům jich v tom obvinění osob jejich z tak hrozné rebellie process práva zachován, památka jejich a jmeno dobré umořeno a potupeno, statkové pak jejich všickni a všelijací komoře královské přisouzeni budou; což vše, byť se krásně žádný z nich v místo určité nepostavil a najíti nedal, předce k vyřízení svému skutečnému přivedeno býti má. Jakož pak k tomu i přišlo, když 26. d. dubna předešle citovaní dědicové Petra z Švamberka, 26. dub.
Albrechta Jana Smiřického, Linharta Kolóna z Felsu a jiných osob, v tom prvním patentu zejmena dostavených, postavili se dle terminu jim uloženého v kommissí na hradě Praž., že byla výpověd na ty osoby v rebellii z světa sešlé nejdříve týmž dědicům jejich v světnici aneb v radě kommissařův od písaře přísežného přečtěna; potom pak publikovala se dole v městech Pražských skrze herolty císařské a královské spůsobem málo výše oznámeným a obsahovala v sobě výnos takový:

„Jakož jest osvícený kníže pán, pan Karel kníže z Lichtenšteina a vladař domu Lichtenšteinského, i jiní k tomu Pražskému processu hrdelnímu, který začat jest proti JMC.

1621 rebellům a poddaným nevěrným v jeho dědičném král. čes., zřízení císařští páni kommissaři jistou citací neb obeslání, pod datum v Praze 15. d. března roku tohoto, na dědice osob v dotčené citací zejmena dostavených a v té rebellii z světa sešlých, zjevně vydali a publikovati poručili, tak jakž ona to vše v sobě šířeji obsahuje a zavírá: potom při terminu neb dni určitém jak JM. cís. a králov. k témuž processu zřízený a zvláštní přísahou zavázaný prokurator, pan Přibík Jeníšek z Újezda, tak ovšem i výš dotčených osob z světa sešlých dědicové na větším díle, zachovavše se na túž citací poslušně, osobně sou se postavili. A dotčený císařský prokurator proti týmž dědicům svou summovní žalobu s průvody jest složil, s tou přitom žádostí svou poslušnou: poněvadž týchž z světa sešlých rebellův bylo by vysoké provinění, všemu světu i království známé, rebellie, zrušení pokoje obecného a perduellie, to jest nepřátelství zjevného, též urážky velebnosti císařské a královské se dotýkající a tou měrou nic jiného, jediné odsouzení a exekucí hotovou s sebou přinášející; aby dotčení císařští páni kommissaři rychým ortelem týchž osob z světa sešlých všecku památku zkaziti, statkův jejich je odsouditi a na to na všecko náležitou výpověd učiniti a vynésti nepomíjeli."

„Za kteroužto příčinou týž kommissaři dali sou túž žalobu jeho po artikulích zjevně přečísti a dědicům jich k tomu obeslaným ji přednésti (kteřížto podlé potřeby uznalé obrany své jakož ústné tak i v spisích proti též žalobě zase jsou předkládali), a potom vzavše všecko to pře vedení jako slunce na obloze nebeské patrné, nicméně i samý skutek ten vůbec všechněm dobře povědomý v své náležité a zdravé uvážení, takto o tom před právem vejnos svůj učinili a vypověděli, a listem tímto činí a vypovídají: že následujících osob, jmenovitě Petra z Švamberka, Linharta Kolóna z Felzu, Jana Albrechta Smiřického, Rudolfa z Štubenberku, Henricha Buriana z Gutenšteina, Oldřicha z Vchynic a z Tetova, Oldřicha Gerštorfa z Gerštorfu a z Malšvic, Mikuláše Gerštorfa, Albrechta Pfeferkorna, Václava Var. z Bubna, pro jich přetěžké a všemu světu, královstvím a zemím známé přečinění v příčině rebellie, pokoje obecného zrušení, perduellie a velebnosti cís. a král. urážky, a cokoli více k tomu připojeno jest, památka všech společně i jednoho každého z nich rozdílně na věčné časy moří se a za proklatou neb nepoctivou odsuzuje, jakož i statkové jejich mohovití i nemohovití JMC. koruně k dobrému i hned skutečně se přivlastňují a obracejí."

„Avšak dotčené týchž osob památky prokletí a zavržení podlé zvláštní JMC. milosti a obdarování, v příčině té učině-

ného neb stalého, dědicům neb budoucím jich k žádné dokonce 1621
ouhoně a ujmě cti a jmena jejich dobrého sloužiti a vztahovati se nemá. V čemž JM. cís. a král. z své císařské a královské mocnosti dotčené dědice a budoucí tímto listem milostivě opatrovati a ohražovati ráčí."

„A protož výš jmenovaný kníže JM. spolu s jinými císařskými pány kommissaři svrchu připomenutých památku nyní a na věčné časy listem tímto odsuzují, proklínají, moří a vymazují, a je týchž všechněch a všelijakých statkův jejich zcela a zouplna odsuzují a zbavují, a to sobě v moci své další pozůstavují, vyhražují a zanechávají: vše podlé práva."

Dědicové po přeslyšení ortele takového učinili JMC. a pánům kommissařům dle svědectví Mikuláše Bella z tak milostivého nálezu neb vejpovědi skrze prokuratory své poddané a ponížené poděkování. —

Zatím v zelený čtvrtek držána byla slavná processí od duchovníkův i od panstva rozličného, při níž do 40 osob, zvláště z řeholy kapucinské, zjevně se mrskalo a takovou měrou jizvy pána Ježíše nesli a doplňovali na těle svém.

Kommissaři císařští na Moravě.

Podobná inkvisicí i reformací dála se od kommissařův k tomu od císaře zřízených i v markrabství moravském. Neb v Olomúci předně odňali měšťanům zbraně všecky; zatím obnovili radu, propustivše z povinnosti konšelské všecky osoby evangelické, a dosadili na místa jejich papežence pouhé; z těch pak měšťanův evangelických, kteříž prvé byli v úřadě, zanechali šest osob na rathouze v arrestu.

Odtud potom sjížděli dotčení kommissaři celé markrabství sem i tam a vyzdvihovali ze všech far a kollatur kněžstvo pod obojí a doplňovali je kněžími pod jednou, odkudž mohlo se již zřejmě viděti, co dále z takového předsevzetí počátečného tu v Moravě i v jiných zemích, od císaře ostrostí meče aneb dobrovolným se poddáním opanovaných, následovati bude.

Věci válečné v Slezsku.

Pod tím markrabě z Jegerndorfu hleděl se v Slezsku sem i tam čím dále tím více zmáhati. Zmocniv se měsíce tohoto města i hradu Glackého, zjímav nenadále osoby některé z stavu rytířského a městského, kteréž z hrabství toho byly vypraveny do Prahy za příčinami důležitými, město a zámek osadil dvěma

1621 praporci pěchoty pod správou nejvyššího leitnanta Špéta, jako i druhý zámek Náchod, nedaleko odtud ležící, jednou kompagnií muškety̆rův.

Odtud přitáhv s 8000 lidu jízdného i pěšího před město Nysu, žádal býti puštěn do něho. A poněvadž obyvatelé nebyli tak mocní, aby toho rukou brannou odepříti měli, slovy pak pěknými a přátelskými netroufali sobě tak mnoho při něm obdržeti, i pustili jej s jistým počtem do města a hleděli ho sobě, jak mohli, vyzískati, aby s jich záhubou dokonalou nebylo.

Věci vál. v Čechách.

Z druhé strany císařští a bavorští nejvyšší, porozuměvše tomu, že hrabě z Mansfeldu s dobrým dílem vojska svého z Čech na pomezí Falcu hořejšího před silou jich ustoupil, byli o mnoho udatnější a netoliko lid svůj služebný, co ho měli v kraji Plzenském a Loketském do hromady svedli, ale lidu sedlského nemálo mezi soldáty své přimíchali, aby zdáli se býti silnější.

Potom táhli s nimi nejdříve k městu Slavkovu, v němžto že nebylo žádné posádky Mansfeldské, tou příčinou také poddalo se jim beze všeho odporu. Jakkoliv Joachim Karpizon, jeden přední z officírův hraběcích, byl toho celého málo před tím úmyslu, vypadna z Lokte, dotčené město vypáliti, aby nepřítel v něm stanoviště svého míti nemohl; ale potom změnil mínění to, ušanovav předně hor stříbrných a potom mnohých sousedův, kteříž králi Fridrichovi mnoho dobrého přáli.

Odtud pustili se k Falkenovu, ale že Engličané v něm zavření počali jim odpírati velmi tuze, zanechali ho na ten čas s pokojem a přitrhli před Loket, jejž měl v opatrování s jistým počtem lidu jeden hrabě z Ortenburku, pán mladý. I ačkoli císařští činili mu pohrůžky nemalé až do třetice, pokudž by města dobrovolně nevzdal, že nebudou v něm ani dítěte v životě mateřském šanovati; avšak Mansfeldští dali jim na to odpověd krátkou: majíli líbost a žádost opravdivou zkusiti rekovství svého, aby jen tím dříve přitáhli a dokázali ho, oni že proti tomu také budou hleděti se tak chovati, jak na poctivé soldáty náleží.

Když tedy císařští a bavorští porozuměli, že Loketských slovy jalovými nedobudou, a kočky té bez rukavic nelapí, i přikročili k nim jinou povlovnější cestou a podávali jim příměří za měsíc. Za kteroužto příčinou Joachim Karpizon

shledal se jednoho dne v jistém místě mezi Loktem a Slavkovem s Kristianem z Illova, jedním hejtmanem císařským; ale nemohvše se sami o nic jistého a snesitedlného porovnati, zůstali aspoň na tom, aby regiment-šultýs hraběte z Mansfeldu, doktor Jan Vilím Leininger, spolu s hejtmanem Bindhofem do Prahy sjel a tam tu věc na místě postavil. Ale ani tehdáž k smlouvě žádné přivedeno býti nemohlo. 1621

Právě pak v tu dobu, když to jednání trvalo, kurfiršt saský učinil psaní napomínací k úřadu a obci města Hba, aby pro své dobré toliko zatím, až by se s císařem jinak dokonaleji porovnali, jemu jakožto zřízenému kommissaři císařskému pod ochranu se vzdali a skrovný počet jízdy a pěchoty jeho, pro uvarování nebezpečenství dalšího od lidu císařského neb bavorského, do města a do vesnic svých přijali, že toho pykati nebudou, s tím proti tomu jich ujištěním, že při náboženství svém i privilegiích svých zcela a zouplna zůstaveni býti, v ničemž tom od žádného nejmenšího zkrácení a příkoří pocítiti nemají.

Hebští vzavše psaní to v své považení bedlivé, nemohli se vespolek tak pojednou na jisté věci ustanoviti; nebo větší díl měšťanstva vedl k tomu, aby zůstali v neutrálství, jakož se v tom i kommissaři císařskému Zeidlicovi pronesli: poněvadž město Heb nebylo by žádné město královské, koruně české přivtělené, ale toliko jí zastavené, kdo tedy jakožto český král na stolici královské sedí a v Čechách vládne, toho že oni také za svého milostivého krále a pána uznávati a míti a k němu všelijakou věrnost prokazovati chtějí.

Jiní pak přimlouvali se k tomu: poněvadž král Fridrich byl by ven z země české vyprán, konfederací česká zrušena, země pak okolní, totiž Rakousy a Morava, s císařem se smluvily, Slezáci pak spolu s Lužičany učinili jistou námluvu s kurfirštem saským: z těch příčin aby milostí jim od kurfiršta poskytnutou nezhrzeli, poněvadž týž kurfiršt srovnával by se s nimi v nábož. evangelickém; a poněvadž vidí se na oko, jak soldáti císařští a bavorští velmi přátelsky a přívětivě s lidmi ubohými všudyž v kraji zacházejí, totiž jako liška v kurníku, tedy aby raději jeho nežli čí jiný lid pro bezpečnost svou a města na jisté výminky přijíti hleděli. A na tom bylo naposledy zavříno, tak že kurfiršt položil do Hba kornetu rejtharův, okolo sta koní silnou, a praporec pěchoty od půl třetího sta pacholkův po předměstí, s tou vejminkou: mnoholi tíž soldáti jeho protráví, aby také tak mnoho platili. Přestalili sou však na vejpovědi té, čas ukázal.

Pod tím císařští zsílili se hrubě v Slavkově a počali míti tam nedostatek v potravách veliký, a zvláště v chlebě pro

1621 mlejny zamrzlé: pročež městečka okolní, totiž Teplá, Ostrov, až i sami Hebští musili je profianty fedrovati dle nejvyšší možnosti své. Ale bavorští odplatili se Hebským zlým, když vesnice jejich obecné i zádušní dobře vyšumovali a poplundrovali.

Takový nedostatek z strany meliva vida nejvyšší bavorský Lindenaur, nařídil to aby okolní rybníkové někteří, totiž Plánský a Teplští, byli spuštěni, a voda aby byla obrácena na mlejny u Slavkova, pověděv, že menší škoda jest, aby ryby pro nedostatek vody zemřely, nežli tolik tisíců lidu. Čímž stala se ujma na rybách znamenitá, jakkoli pro nastávající půst bylo i těch hrubě potřebí, zvláště mezi vojáky papeženskými; ale jest naděje, že mnozí z nich, nedbajíce na odpustky papežské, paznehty za herynky a dobrou pečeni hovězí místo kaprův a štik přijímali za vděk.

Když pak v tom čase hrabě z Mansfeldu zsílil se v hořejším Falcu nemálo, k němuž neřkuli soldáti na Bílé hoře roku pominulého rozehnaní zase se navracovali, ale i lid unie evangelické po svém abdaňku za pána ho sobě zvolil, tak že již drahně tisícův okolo něho se nacházelo, poněvadž jim kořisti všecky osvobozoval: tou příčinou kurfiršt saský nařídil to při lidu svém, aby se ode Hba hlouběji do kraje Loketského podal a, pokudž možné bude, Falkenova se zmocnil. I ačkoli Mansfeldští počali se s prvopočátku v městě udatně brániti, naposledy však, srozuměvše tomu, že sasští podkopali se pod město a mínili by je rozhoditi prachem, smluvili se s nimi časně, a byli od nich se všechněmi věcmi a břemeny svými jako i s praporci a zbraněmi poctivě propuštěni a až na hranice falcké doprovozeni.

Ale při obležení Lokte general bavorský Tylly měl zaneprázdnění těžší; nebo co jim ve dne na zdech a baštách rozstřílel, to oni zase časem nočním všecko zamazali a zadělali.

Ku posledku však, nevidouce zbytí, učinil hrabě z Ortenburka smlouvu s ním 27. d. dubna takovou: 27. dub.

1) Aby hrabě se všemi officíry a vojáky svými s praporci roztaženými, knoty rozžatými a s kulkami v ústech preč odtáhl. 2) Aby se ani on ani žádný z lidí proti císaři, kurf. saskému a knížeti bavorskému, summou proti žádnému stavu katolickému za tři měsíce potřebovati nedal. 3) Kdo by z soldátův jeho buď císaři neb kurf. a bavorskému dobrovolně sloužiti chtěl, aby mu toho bráněno nebylo, a takový každý že i hned za dvě měsíce služby na ruku dostati má. 4) Bagáže a vozy špížní i břemena soldatská, které sou s sebou do města přivezli a přinesli, ty všecky také aby sobě

preč odvézti a odnésti mohli, jako i to vše, cožkoli tu v pevnosti hraběti z Mansfeldu vlastně náležejícího se nachází. 1621
5) Aby byli jistým počtem lidu Tyllovského až na pomezí falcké i s nemocnými doprovozeni.

Co se měšťanův a okolního rytířstva týče, kteréž na ten čas v Loktě se zdržuje s manželkami, s dětmi i s věcmi svými, když general dostane se do města a vyrozumí věcem jejich s gruntem, že také s nimi naložiti chce dle jednoho každého zasloužení. Poněvadž pak mezi jinými byl zastižen v Loktě doktor Fridrich Jiří z Oldenburku, kterýž ten patent z strany zbavení kurfiršta saského len fojtlandských nemálo fedroval a nyní jmenoval se kommissařem hraběte z Mansfeldu a do toho akkordu od Tyllyho pojat nebyl, pročež snažil se o to všelijak, aby aspoň ňák nevědomky mezi jinými officíry z rukou jeho vyklouznouti mohl. Ale že byl při vzdání města od někoho vyzrazen, Tylly vzal ho tu hned do arrestu a spolu s ním ještě jiných osob onačejších osmnácte; kteréž potom kommissaři cís. tam z Prahy vyslaní tuze examinovali a některé s týmž doktorem do Prahy přivezli a obci privilegia její odňali, kteréž, chtělali ujíti vyplundrování, musela je jedním stotisícem kop neb zl. Tyllymu dosti perně vyplatiti.

V tytéž časy Don Baltazar de Marradas smluvil se s Mansfeldskými o zámek Švamberský Vorlík, dav je vyprovoditi pokojně až k hranicím falckým.

A tak již nepozůstávalo v král. čes. nic více v moci krále Fridricha a hraběte z Mansfeldu mimo samý Tábor, Třeboni a Zvikov, kdež nejvyšší Freňk a Gray Engličan měli správu vojenskou a zachystávali se proti moci císařské všelijakými potřebami a profianty vojenskými, jak nejlépe rozuměli.

Další jednání kommissařův cís. na hradě Praž.

Kommissaři císařští k exekuci Pražské zřízení, zasedvše opět měsíce máje na examinování vězňův sem a tam po rathouzích Pražských rozlosovaných, začali sobě týž examen na rathouze Novoměstském 6., 7. a 22. s osobami z konšelův 6., 7.,
a měšťanův Nového města Pražského těmito: s doktorem 22.
Matiášem Borboniusem, s Eliášem starším Rozínem z Javor- květ.
níka, Lukášem Karbanem z Volšan, Ondřejem Kocourem, Simeonem Vokáčem, Jiříkem Řečickým, Janem Švehlou a Janem Kamarýtem.

Jaké pak dotázky na ně činili těch dnův D. Václav

1621 z Flissenpachu a doktor Jan Kapr z Kapršteina, tomu může se porozuměti z nížepsaných artikulův, kteříž byli předstíráni Lukášovi Karbanovi, aby na ně odpověd světlou a neukrytou i hned tu před nimi dával, ačkoli na jednoho každého jiná a jiná interrogatoria, skůro na dvou kněhách papíru sepsaná, pospolu byla zhotovena, na něž musil každý obzvláštně, byv samotný toliko k nim do pokoje puštěn, zprávu svou ex tempore činiti, s takovým přitom jemu doložením a napomenutím učiněným, aby se i hned upřímě a pravdivě na všecky dotázky spravoval, což mu povědomého jest, ničehož nezatajoval, tak aby nebylo zapotřebí proti němu svědkův zavozovati aneb některak jinak k osobě jeho přistupovati, načež by pak potom sám naříkati musil.

Otázka I. Ználi se k tomu, že jest byl dobré a sv. paměti JMC. Matiáši přísahou a povinností konšelskou zavázán? Odp. Že zná.

Ot. II. Ználi se k tomu, že jest proti JMC. přetěžce zhřešil, vykonav přísahu jinou, nejsa z první propuštěn? Odp. Že tak mnoho tehdáž rozeznati nemohl jest, poněvadž osoby v jedné a též povinnosti zůstávající, an z nich mnozí trojnásobní léta jeho měli, jí vykonati se nezpečovali a tak po sobě i jeho potáhli.

Ot. III. Proč a co tím míněno bylo, že desítisoudcové spolu s staršími obecnými chtěli rozděliti osoby radní a s samými osobami evangelickými toliko věci některé uvažovati? Odp. Že neví, proč by to jiného učinili, jediné pro ten titul a nápis psaní od defensorův prošlého, kterýž samým podobojí svědčil, pročež také k tomu vedli, aby sami pod obojí je uvažovali.

Ot. IV. Takéli on k tomu se přimlouval a proč, aby do kolleje mezi defensory vysláno bylo, an byla zápověd císařská? Odp. Že se přimlouval, však teprva na mazhouze, kdežto obec zbouřená jinak upokojiti se nemohla a dáti nechtěla, čehož sám rychtář císařský svědkem jest, neb bylo se obávati dobře ještě většího nebezpečenství. Žádné pak jiné ohlášení že se před defensory tehdáž nestalo, jediné to, k němuž od císařského rychtáře také přistoupeno bylo, tak jakž se to i manualem, při úřadě purkmistrském zůstávajícím, zapsané nalézá, a to v nejmenším proti JMC. milostivé vůli nečelilo, poněvadž se v něm vysoce JMC. vyměňovati ráčil.

Ot. V. Kde byla rada držána o vypovědění jezuitův, a proč jest se on k dodávání jim dekretu potřebovati dal? Odp. Kde by rada taková držána býti měla, o tom že jistotně neví; ale že do domu pána z Felzu skrze komorníka podlé jiných osob byv i on také obeslán, že tu, vol neb nevol,

dekret takový devět osob k sobě přijíti a jim jej dodati musilo. 1621

Ot. VI. V jakých kommissích v ty časy více byl potřebován? Odp. Mimo tu jedinu k jezuitům a druhou s hejtmanem Pintou k spatření prolámaných děr z kláštera slovanského do vinice, témuž opatu slovanskému přináležející, že v žádných jiných nebyl užíván.

Ot. VII. K desarmací osob katolických proč radil i také k tomu potřebovati se dal? Odp. K tomu že jak živ rady žádné nedával aniž v tom se potřebovati dal; neb to v direkcí uváženo bylo, a osoby, které to exekvirovaly, že sou manualem radním zaznamenány, tam se to najde.

Ot. VIII. Proč jest ale hejtmany vojenské, pod jejichžto správu lid městský uveden byl, nařizovati pomáhal, jim povinnost vydával a, aby se zmužile proti lidu JMC. vojenskému chovali, v tom napomínal? Odp. Že nikdy žádné povinnosti ani hejtmanům ani lidu pod jich správu uvedenému nevydával; ale v tom že se pamatuje, že asi po třikráte po pronunciací sousedův Novoměstských, k mustruňku svolaných, jmenem purkmistra a konšelův za takovou jich volnost a poslušnost jim poděkování učinil.

Ot. IX. Proč konfederací českou, uherskou a tureckou pečetí městskou pečetil, ješto to dobře znal, že ve všem proti JMC. čelila a na vyvrácení domu rakouského se vztahovala? Odp. Konfederací uherské že nepečetil, o turecké, aby se s Turkem jaká kdy státi měla, že jak živ neslyšel; ale českou že spečetil tehdáž, když na sněmě generálním ode všech stavův byla schválena a to nařízeno, aby pět exemplářův, jedné každé zemi po jednom, bylo zhotoveno a pečetmi jak stavův vyšších tak i městskými stvrzeno, kdež on rovně tehdáž úřad purkmistrský držel a to vykonati musil, nejsa tak mocný, aby tomu, což všichni stavové schválili, sám jediný odepříti mohl.

Ot. X. Psaní od direktorův vypravená kolikráte pečetí městskou za úřadu svého purkmistrského pečetil, též co v nich a kterým osobám psáváno bylo? Odp. V tom že se mu upamatovati možná věc není, poněvadž rozličná i častá bývala; než že pamatuje, že jednoho času upečetil psaní jedno králi ňákému svědčící; originalů však že nikda nečetl, protože spečetění k úřadu přicházeli, ale kopie týchž psaní že často kráte čítával, v nichžto osobám těm, k nimž svědčila, předně věci v král. čes. zběhlé se vypravovaly, a podlé toho žádost na ně se vkládala, aby jiným zprávám, kteréž by snad mohly jim o stavích král. čes. učiněny býti, místa při sobě nedávali

1621 a na záhubu jich žádných durchcugův lidu válečnému nedopouštěli.

Ot. XI. Proč jest praporce nové za úřadu purkmistrského svého zdělati dal a s primasem pošeptmo s smíchem, aby znamení ku potupě někomu na nich vyšita byla, se namlouval? Odp. Protože čtyři praporcové noví byli zděláni: jedno, že primas přednášel, kterak by Staroměstští zlaté a černé barvy čtyry praporce již dělati dali, chtíce pod ně lid svůj městský ku poctivosti a přivítání Fridricha uvésti, pročež aby i Novoměstští také v tom s nimi se srovnali; druhé, poněvadž staří praporcové ani pro barvu ani pro znamení jistá k tomu se netrefovali, pročež na tom zavříno bylo, aby se nimi nehýbalo, nýbrž pro památku se chovali; třetí, náklad na ně z měšce obecného že nešel, ale vexlíři židé dávno úředníkům šestipanským ku potřebě obecné jistým počtem loktův tykyty prosté se zamluvili, pročež aby se to od nich dosáhnouti mohlo, že sou noví zděláni. V tom však že sobě pána Boha za svědka béře, že jest na to, aby na potupu něčí toho něco do nich všívati dáti měl, ani nepomyslil aniž to v moci své měl, poněvadž o tom v radě nebylo snešeno.

Ot. XII. Proč se k tomu přimlouval, aby JMC. byl rejicirován neb zavržen a na místo něho falckrabě za krále zvolen? Odp. K tomu že on od osoby své byl špatný, aniž také bylo by co na přímluvě jeho záleželo, jakožto na osobě stavu třetího; že pak témuž volení přítomen byl, neví, jak jest tím mnoho zhřešil.

Ot. XIII. Proč jest pak proti němu ven jezdil a jej vítal? Odp. Když tak houfně lidé i katoličtí na horu jeli i šli, on že také jako člověk mladý, aby se na to, co se tu při takovém jeho do Čech přivítání konati bude, podíval, že se tam podlé jiných vypravil.

Ot. XIV. Proč ale potupná slova o JMC. Ferd. mluvil, kterak by těla mrtvá pod obojí osob z země vykopávati dal, živých pak v své zemi dokonce trpěti nechtěl? Odp. Že z potupy nic nemluvil; ale po tom vítězství Lorence Koutného, navštěvujícího jej, že se zeptal, byloli by to také v skutku, což stavové o JMC. v svém jednom sněmě doložili. Kterýž ho z toho vyvozoval a příklad jeden oznámil, kterak se kdesi v Štýrsku musilo s tělem jedním materským hýbati; odtud potom že lidé nedůvodný ten pokřik sobě s toho učinili, jako by JMC. ráčil tak ukrutný pán býti, kterýž ani mrtvým tělům odpouštěti nechce. A těch řečí že původem největším byl starý hrabě z Turnu, kterýž také od toho dne ze všech zemí těch od JM. byl vypovědín na věčnost.

Ot. XV. Proč se na katoliky o vykonání přísahy jim

uložené nutkal? Odp. V tom punktu že se mu před pánem 1621
Bohem a vším světem křivda děje; neb se to neprávě od koho pak koli naň sčítá, a nechceli se jeho slovům věřiti, že svědky jmenuje celou radu tehdejší, kteráž mu to spíšeji vysvědčí, že svou přímluvou tak daleko za úřadu purk. Simeona Vokáče přivedl, že ty osoby katolické další lhůty k rozmejšlení svému, tak jakž toho žádali, skutečně užili.

Ot. XVI. Proč pak jim k tomu radil, aby túž přísahu vykonali, s pohrůžkou, že sice v zemi trpíni nebudou, a potom jiným časem, že zase řekl: buďto že ji vykonají neb ne, že předce v zemi trpíni nebudou, neb se jim důvěřovati nemůže, aby podobojí nepomordovali; a že se to pro ně zle stalo, když někteří z katolických přísahu takovou již vykonali? Odp. Že tak jest, že Lorencovi Koutnému, radícímu se s ním, zdání své pověděl, přečetv jemu týž artikul, jak v snešení sněmovním tak i v té konfederací doložený; též že i toho dotekl, že se to pro ně zle stalo, kteříž přísahu takovou učiniti se zpečují, poněvadž někteří z stavův vyšších ji při dskách již učinili a tak byť jakou mitigací od krále v tom míti žádali, pro onyno že jí neužijí: ale v tom že jest on jemu žádného vyměření nečinil, nýbrž jako dobrý jeho přítel to, což mu na srdci bylo, všecko vyjevil. Co se punktu prostředního tkne, toho že nikda nemluvil, nýbrž že tomu odpírá.

Ot. XVII. Když na Bílé hoře potkání to bylo, kde tehdáž byl? Odp. Ráno na rynku Staroměstském, dívaje se na mustrování jich soldátův, o polednách doma, od večera pak na rathouz Novoměstský byl obeslán.

Ot. XVIII. Co tehdáž na rathouze rokováno? Odp. Že zmeškal to shromáždění, a tak, co se tu uvažovalo, o tom že neví; nebo po rozhlášené v městě porážce lidu českého že všickni od rathouzu domů běželi, obávajíce se nenadálého pádu ňákého.

Ot. XIX. Po obdrženém takovém JMC. vítězství kdo jest zase obec bouřil, k bránění napomínal a, aby se nižádným spůsobem nepoddávali, k tomu radil? Odp. Že neví, že jest o tom ani neslyšel aniž věřiti může, aby kdo tak zmužilého srdce tehdáž měl nalezen býti, ješto by lid obecný k tomu měl ponoukati, an se tehdáž bylo nic nespatřovalo mimo hrůzu, strach a zděšení na lidech sem i tam běhajících.

Ot. XX. Proč peněz sirotčích po knězi katolickém se ujímal, an po něm děti před rukama byly? Odp. Že ani zlámaného peníze sobě neosobil; že pak při inventáři a podělení jich podlé jiné osoby radní byl, tím že se znal na poručení purk. býti povinen. V tom pak že se pamatuje, že summa, na sirotky nezletilé přišlá, ku potřebě obecní od po-

1621 ručníkův byla vypůjčena, z níž úrok obyčejný na vychování jich z solnice nařízen byl.

Ot. XXI. Proč vejběrčství JMC. z vín vycházejícího se ujímal, povinnost tu neřádně na sebe potahoval, an k tomu jiný od JMC. zvolen a nařízen byl? Odp. Že byl k tomu od purkm. a radních donucen, a z takového domnění že jeho tři spisové, o to do rady o propuštění ho z práce té rozdílného času podaní vymlouvají, kterýchž také že za vyhledání žádá a v tom se opět na celou radu odvolává.

Věci vojenské v Čechách.

Mezi tím hrabě z Mansfeldu čím dále, tím více sílil se v hořejším Falcu, dostav k sobě lidu Weimarského nemálo, tak že v tu dobu počítal se již býti mocný okolo 10.000, položiv se s týmž vojskem potom okolo města Dyršenrýtu, blíž pomezí českých nedaleko Hba.

Tou příčinou general bavorský Tylly, obávaje se od něho zase ňákého vpádu do Čech, přivětšil posádky Pražské o tři kornety jízdy knížete z Sasů; dal také rokovati s nejvyšším Freňkem z strany postoupení císaři Tábora. Ale to jednání nešlo jim tehdáž; nebo obležení dali císařským od sebe resolucí takovou, že se do posledního pacholka brániti chtějí. Pročež Don Baltazar oblehl je zdaleka. Pročež obležení, vypadvše ven z pevnosti, mínili nepříteli škodu učiniti; ale byvše časně prozrazeni, sami se s ní, jak Bellius píše, od něho potkali, když při tom šermiclu do 80 osob, a to na větším díle z rytířstva českého, jichž se na Tábor velmi mnoho zavřelo, v štychu nechati musili. Po tom vejskoku jich Don Baltazar podal se jim k městu blížeji a oblehl je opravdově.

Některé osoby obviněné zjímány.

V tutúž dobu v mark. moravském bylo zjímáno jedenácte osob z stavu panského, rytířského i městského, kteříž se z rebellie obviňovali, totiž: Pertold Bohobud z Lipého, dědičný maršalek král. čes., Jiří z Wurmu, dva páni z Kounic, Rudolf Šlejnic, Henrich Vít hr. z Turnu, Jan Lycek, Zikmund Jakušský, Ludvík Kreciger, Jindřich Vodický a Ondřej Seidel.

V. markrabství pak kulmbachském zjistili se tehdáž také někteří náhončí Erazima a Jiřího z Landavy, Rakušanův, a strojili se do Vídně jich dodati.

1621

O markraběti z Krňova.

V Slezsku pak markrabě z Jegerndorfu nechtěl se ještě spokojiti; nebo jakkoli větší díl knížat a stavův dalo se císaři pod ochranu a v poslušnost, on však markrabě, chtěje se achtu svého pomstiti, neřkuli Slezska s lidem svým kvitovati nechtěl, alebrž ještě více se zsílil a za plnomocníka dokonalého Fridricha, českého krále, světle a neukrytě se vydával v patentích, kteréž sem i tam v knížectvích slezských publikovati a v místech výsadních přibíjeti dal, čině přitom v zemi škody obyvatelům, zvláště papeženským, znamenité a žádaje od knížat a stavův, aby lidu jeho a předkem svému službu jeho zadržalou odvedli. Zmocniv se tedy celého hrabství Glackého, město a hrad v něm jako i město Nysu lidem služebným osadil.

Aby tedy knížata a stavové slezští tomu rozbroji domácímu ňák vzhoditi a markraběte na jisté výminky k upokojení přivésti mohli, položili sobě sjezd společný do Vratislavě, aby se o ty i jiné věci potřebné uradili vespolek, zvláště poněvadž markrabě v tom se jim patrně pronesl, že on před dokonalou lidu záplatou jeho nijakž od sebe rozpustiti nemíní a nechce.

Psaní to, kteréž král Fridrich markraběti učinil z Hágu 23. d. máje, obsahovalo v sobě to:

Že král, věda o tom výborně a v jistotě, kterak markrabě vždycky jest byl k němu té poctivé a horlivé mysli i náklonnosti, že, kde jen a jak mohl, jeho nejlepšího a zvelebení živě vyhledával, jeho lásky tímto svým psaním přátelským ještě poznovu za to milostivě žádá, aby i dále v tom šlechetném i heroitském úmysle setrval, postaraje se o to všelijak, kterak by ostatky lidu jeho válečného jak v král. čes. tak i v Moravě v devocí a v poslušnosti královské nyní i na budoucí časy zdržeti mohl. K tomu tedy cíli že jest král osobu jeho sobě za general-kommissaře a plnomocníka ke všemu tomu oblíbil a tímto psaním jej nařizuje, v té celé a neomylné naději a dověrnosti, že on nic osobou svou sjíti nedá, nýbrž dle moci sobě dané všecky ty věci podlé své dobrolíbeznosti a prozřetedlnosti zvláštní tak říditi a opatrovati bude, aby jim s obojí strany k dobrému a chvalitebnému cíli sloužiti mohly. Jakož pak že ku pánu Bohu tu dokonalou dověrnost má, že při jeho, pro jejížto zastání všecko své jmění časné vynasaditi hotov jest, sobě poručenou míti i podivně vyvésti, jemu pak tak mnoho milosti a prostředkův k tomu dáti ráčí, aby se markraběti za tu upřímou volnost a služby jemu pro-

1621 kázané zase milostí svou královskou i vším dobrým a líbezným odměniti mohl vrchovatě jako i jiným všechněm, kteřížkoli k osobě jeho královské v tomto nynějším losu zarmouceném a protivném jaké věrnosti a hotovosti opravdové dokazovati se nestydí. —

Summa pak plnomocenství královského byla taková:

Jakož jest král až dosavad nikda osobou svou scházeti nic nedal v tom, cožkoli k dobrému a prospěšnému království a zemí jeho vzdělání se vztahovalo, tak že ovšem i po odjezdu svém z něho přemýšlel bedlivě na cesty a prostředky všelijaké, aby, vzdělaje a ustanově poznovu mír a pokoj v témž král. svém a zemích k němu přivtělených, všecka a všelijaká privilegia a svobody stavův svých poslušných jak obecná a všechněch vesměs se dotýkající, tak ovšem i jedné každé země a stavu obzvláštní, jak na náboženství tak i na jiné věci politické se vztahující, v své celosti, váze a podstatě zůstavena a zachována byla.

Kteroužto snažnost a starost svou že jest seznal býti nedaremní, a toť v tom, když jest z požehnání božského prostředkův takových dosáhl, kteříž budou mu k dosažení cíle sobě představeného nad míru platní a prospěšní.

A protož že osvícené markrabě brandenburské Jana Jiřího sobě k tomu za general-kommissaře obral a tímto listem svým královským nařizuje a vůbec vyhlašuje, dávaje jemu jím plnou a dokonalou moc k tomu: aby věci všecky potřebné jmenem a k ruce jeho královské dle své dobré vůle a zdání prozřetedlného říditi a netoliko lid válečný najímati, ale i všecko všudyž k vedení další války potřebné a důležité obádati a tou měrou dobrého, užitečného i vzdělání království a zemí jeho dle potřeby uznalé snažně vyhledávati mohl a moc měl, všechněch vůbec i jednoho každého obzvláště z svých věrných a poslušných poddaných a upřímých synův vlasti v tom milostivě a dostatečně napomínaje i žádaje, aby dotčenému nejvyššímu kommissaři a plnomocníku jeho královskému ve všech slušných a povinných příčinách a případnostech povolnost poslušnou prokazovati se nezpečovali, a jemu radou dobrou i skutečnou pomocí a fedruňkem rádi a ochotně nápomocni byli, nedadouce se od svého dobrého úmyslu a předsevzetí naprosto ničímž žádnému z protivníkův a nepřátel jeho odvozovati a v čem tom rozpakovati. Což že jim od něho zase vší milostí a příznì královskou nyní i na časy budoucí zpomínáno býti má. —

konání měsíce tohoto, totiž 27. d. máje, Fridrich z Tyfen- 27.
dejší nejvyšší nad lidem stavův mark. mor., jehož květ.
někteří officírové císařští v jedné teplici švej-
dodali do Inšpruku, jest tam ztrestán mečem
císařského neb arciknížete Leopolda. Neb před
děláno na rynku lešení z prken, na něž byv
pán dotčený na stolici, protože pro podagru
nemohl, i měl býti tak sedě odpraven. Ale on
že popravce potrhuje se za meč, a chtěje ještě rád
slovo promluviti, i obával se, aby se naň popravce
neuspíšil: tou příčinou zapomenuv na bolest a oudy
podagry sklíčené, ztýčil se z té stolice rychle, a rozepnuv
sobě vlastníma rukama kabát, z těla jej svlékl, a poklekv
na kolena, pánu Bohu duši svou skroušeně poroučel a naposledy s veselou myslí a tváří smrt tu ohavnou, ale před Bohem drahou a vzáctnou, podstoupil, nechtěv žádného z kněží římských ku správě svědomí svého připustiti, ale opatřil ji sobě sám u vězení zůstávaje, jakž na křesťana věrného náleželo.

O exekucí Pražské. *)

Již následuje v měsíci červnu ta přesmutná tragedie exekucí Pražské, nad osobami ze všech tří stavův král. čes. podlé ortele, na ně od kommissařův císařských vyneseného a od císaře Ferdinanda v Vídni obzvláštně ratifikovaného a potvrzeného, vykonané. Kteráž jakým se spůsobem a pořádkem nad nimi vykonala, i jak se k té smrti své před světem potupné a ohavné kteří z osob odsouzených strojili a chystali: to vše tuto opět ne slovy svými, ale jiných, kteříž to vše obšírně a, jakž naděje jistá vede, i pravdivě, jak se to samo v sobě zběhlo, zaznamenali, netoliko z národu našeho českého, alebrž i z německého, popořád slovo od slova položím, aby nebylo řečeno, že sem sám z své vlastní hlavy a náruživosti o tom příběhu psal, k čemuž by mě buď přízeň neb nenávist něčí ponoukala a vedla. červen

Zpráva česká psaná rychtáře městsk. Píseň o té exekucí od Šimona Lomnického česká. Pravdivá zpráva o pobožném k smrti se připravování věrných Čechův, tištěná, od K. Jana Rozacia; druhá M. Viktorina Vrbenského, psaná; třetí, též psaná, M. Davida Lippacha, kazatele německé církve v Praze, z němčiny do češtiny přeložená.

---

*) Ruk. Sk. d. X., str. 207. Red.

1621 Dříve tedy, nežli den k dotčené exekucí uložený nastal, a když již vyslaní z prostředku kommissařův císařských k císaři do Vídně navrátili se s ortely od císaře uváženými
7. červen a schválenými zpátkem do měst Pražských, trefila se 7. dne června hrozná příhoda Martinovi Fruveinovi z Podolí, člověku v ty časy v král. čes. hrubě známému a vzáctnému. Kterýžto dostav se v mladém věku svém z Falcu hořejšího s bratrem svým mladším Beniaminem do Čech, oblíbili sobě obadva práci a povinnost prokuratorskou, v kteréžto v krátkém čase tak mnoho prospěli, že neřkuli k velikému bohatství skrze ni přišli, mezi lidmi slavnými na slovo hrubě vzati byli, ale potom za času direkcí v království českém nařízené starší bratr do počtu direktorův a rad zemských z stavu městského, mladší pak do povinnosti sekretářské potaženi jsouce, naposledy za panování Fridricha krále skrze tu práci svou při direkcí vedenou i do stavu rytířského od rytířstva král. čes. přijati byli.

Ten tedy Martin Fruvein byv zároveň s jinými direktory předešlými a v tu dobu v městech Pražských zastiženými 20 d. února roku přítomného do vězení vzat a na rathouz Staroměstský vsazen, odtud potom 29. d. března byl nahoru na hrad Pražský přenešen a vězením na Bílé věži spolu s jinými opatřen.

Dne pak 7. m. června po polednách okolo 20. hodiny české vyšedv z komůrky své, v níž vězněm zůstával mimo soldáta, kterýž při něm na stráži stál, uchýlil se na seces, a zase, nežli týž soldát to znamenal, odtud vystoupiv, pospíšil sobě tiše po schodích na podkroví, a vyhledv neb vytáhv se tělem svým z jednoho dymníku ve střeše cihelné udělaného, a do příkopův zámeckých, pod mostem prašným hluboce vybraných, týmž dymníkem — to se pak již věděti nemůže, zdali svévolně a chtě, čili náhodou a nedopatřením nějakým — beze vší obrany dolů upadl a hned tím násilným pádem duši z sebe vypustil.

Za nímž když spadlo také něco cihel krajných, kteréž bezpochyby pod tíží těla jeho se zlomily a hřmot nemalý u věži Bílé způsobily, tu teprva soldát strážný jeho, uleknuv se hřmotu toho, běžel pod krov a z okna toho do příkopu vyhledv, téhož Fruveina dole pod samou věží již ležícího a zabitého spatřil, a udělav pokřik, co se stalo, korporalovi svému a ten potom jiným tu příhodu nešťastnou oznámil, až se potom i pověst její před samo kníže a jiné kommissaře císařské ještě toho dne dostala. Pročež bylo o něm poručeno, aby se popravce podlé ortele na osobu živou již vyšlého, ale

nedočkalého, k tělu jeho mrtvému náležitě zachoval. Kterýžto exekucí sobě poručenou vykonal nad ním 9. d. června způsobem a processem takovým. 1621 9. červen

Přede dnem mistr popravní a s ním rychtářové Pražští přijevše ku bráně pod Bruskou a jsouce od soldátův ven z města propuštěni, přijeli ke zdi, okolo obory neb zahrady císařské vystavené, a rozkázali pacholkům mistra popravního, přelézti tu zeď, kteráž pod touž zahradou okolo příkopu běží. Ti dostavše se do příkopu, šli až pod věž Bílou a vzali tělo mrtvé Fruveinovo do pytle, a vlekvše je po zemi až k místu tomu, kudy tam přelezli, přehodili je s pytlem tím a vložili na vůz korbičný, pospíchajíce s ním Bruskou nahoru přes tumlplac, až se na Bílou horu dostali.

Tu vzavše je s vozu na zemi, nejdříve odťali hlavu od těla, potom tělo rozsekali na čtyry čtvrtě, střeva pak jeho i jiné všecky droby ven z něho vykydvše, tu na témž místě je zakopali, a čtvrt těla první také tu při té hrobce na kůl vstrčivše, silně a hluboko do země postavili, čtvrt druhou vyzdvihli na silnici za zámkem k Velvarům ležící, třetí za bránu Vyšehradskou vyvezvše, opět na rozcestí křížovém postavili, čtvrt pak poslední za branou Horskou v podobném místě křížovém vstrčili na kůl. Naposledy hlavu jeho vzali a na justicii, na Koňském trhu v Novém městě Praž. již dávno před tím vyzdviženou, ufasovavše ji železy dobře, aby spadnouti aneb v noci od někoho sňata býti nemohla, postavili a přibili.

Odkudž bylo již snadno souditi, jak se i s ostatními osobami na smrt ortelovanými v následujících dnech díti a zacházeti bude.

O příčině pádu toho povstali v lidu soudové divní. Někteří připisovali jej pozoufání jeho, jiní, že myslil, že by tudy z vězení sobě pomoci mohl; ostatní soudili, že nebyl od té doby rozumu a paměti zdravé, jak s ním hrabě jedno z Salcu v domě jeho, chtěje míti na něm velikou summu peněz, tak nekřesťansky zacházeti poručil, když mu mimo jiné muky všecko lůno svíčkami neb fakulemi chasa jeho na rozkaz panský vypálili. Bůh nejlépe ví, jak se to s ním dálo.

Téhož dne kněz Matěj Ethesius, farář od sv. Vojtěcha v Novém m. Praž., dán do vězení na rathouz Novom., protože prý učení pikhartské rozsíval a lid z kazatedlnice bouřil.

Potom pak v krátkých dnech následovala poprava a exekucí jmenovaných osob hlavní pořádkem a spůsobem tímto.

Kníže Karel z Lichtenšteina, od císaře Ferd. kommissař v král. čes. nařízený, měv sobě o tom spolu s jinými kommissaři jemu přidanými poručeno, aby túž exekucí v pondělí

1621 po druhé neděli po sv. Trojici 21. dne června k místu a konci přivedl a přivésti rozkázal, zachoval se tak a ve čtvrtek před
17. června. tím 17. d. června povolal do Prahy 7 kornet rejtharstva, pod správu knížete z Sasů náležejícího, z nichž pět kornet rozloženo po Starém městě a dva po Novém. A ti všickni hned od toho dne držívali varty své sem i tam při Starém městě; času pak nočního zůstávala vždycky celá kompagnie též jízdy na rynku před rathouzem Staroměstským.

18. červ. Na ráno dne pátečního, to jest 18. d. června, roubilo se v obecném dvoře Staroměstských lešení neb theatrum z dříví, na němž potom dála se exekucí, a dne následujícího, totiž 19. Junii, postaveno bylo v samý večer na rynku před samým rathouzem z té strany k trhu rybnému, že se na ně z něho rovnou nohou jíti mohlo. Dotčené lešení, vyvýšené nad dlažení čtyry lokte, bylo 22 kročejů na šíř a 22 na dýl, mající vůkol a vůkol zábradlí dřevěné.

19. červ. V sobotu 19. d. června, u přítomnosti mnoho tisíců lidu stavu a řádu všelikého i pohlaví obojího, okolo 9. hodiny na celém orloji vyzdviženo bylo 13 vězňův z Nového a 10 z Starého města, a vezli se všickni na několika vozích koňmi obecnými na horu na hrad Pražský, majíce okolo sebe silný průvod rejtharstva a muškétýrův; kdežto očekávali na ně jiní vězňové z stavu panského, rytířského i městského, po Bílé věži rozlosovaní.

Zatím hned zasedlo kníže s jinými kommissaři v světnici soudné nad kancellāří českou k vyhlášení ortelův na jednoho každého vynešených. V jmenované světnici byl přistrojen majestát neb stolice, od země trochu povýšená a fialovým aksamitem přistřená, na níž kníže se usadilo, a jiní kommissaři též na svých stolicech přistřených popořád seděli.

A tu již pouštěli se vězňové mezi kommissaře do té soudnice jedni po druhých, po jedné osobě; kdežto předně prokurator královský předstoupiv před kommissaře, skládal žalobu svou proti každému z nich v jazyku českém a německém, žádav na ni proti osobě přítomné od něho obžalované nálezu neb vejnosu spravedlivého. Což když dokonal, tedy Dr. Otto Melander dal mu po každém obvinění jmenem knížete a spolukommissařův ostatních na to zase odpověd v jazyku německém takovou: poněvadž týž ortel, za nějž JMsti cís. a královské prokurator Přibík Jeníšek z Újezda žádá, byl by již zhotoven a sepsán, pročež že nyní i hned bude vůbec přečten, v němžto nic jiného obsaženo a dostaveno není, leč což jednomu každému z týchž obviněných právo a spravedlnost s sebou přináší a k zachování v celosti JMC. reputací a velebnosti vlastně se vztahuje.

Totéž po něm bylo opětováno i od dokt. Daniele Kapra 1621
v řeči české.

Na to pak četl se jednomu každému ortel nejprvé německy od císařského rychtáře Malostranského a pak česky od jiné osoby. V nichžto níže psaných osob 45 byle hrdla, oti i statkův zároveň (vyjmíc samotná věna manželkám jich náležitá) odsouzeno, ačkoli potom některým z nich učiněna milost od císaře nížepsaným způsobem:

1) Vilím starší Popel z Lobkovic, někdejší nejvyšší hofmistr král. čes., 2) Pavel z Říčan, 3) Jan Vostrovec z Vlašimě, 4) Šťastný Václav Pětipeský z Chýše a z Egenberka, 5) Dr. v lékařství Matiáš Borbonius, měštěnín Nového města Pražského, 6) Fridrich Jiří z Oldenburku, doktor v právích, 7) Eliáš starší Rozín z Javorníka, měštěnín a radní Nového města Pražského, 8) Lukáš Karbán z Volšan, měštěnín a radní téhož města, místo ztrestání mečem odsouzeni k vězení do smrti; poslednímu pak ač od císaře hrdlo darováno, avšak měl býti do Rábu zavezen, ale i to potom také za vězení do jistého času směněno jako i Borboniovi, v statek pak jeho všecek a všelijaký zvedl se 28. d. června císařský rychtář Novoměstský jménem a k ruce komory české. 9) Wolf Hozlauer, osoba rytířská, a 10) Melichar Teiprecht, měštěnín Star. města Praž. a prokurator při soudech hořejších, místo ven z země na věčnost vypověděni měli býti z milosti císařské v poutech do Rábu dodáni. 11) Kašpar Uhler, měštěnín a radní Nov. města Praž., měl býti z okna rathouzu Novoměstského oběšen, ale z milosti zanechán v vězení za jistý čas. 12) Jiří Závěta z Závětic, sekretář kancelláře české dvorské za krále Fridricha, místo vězení neb vypovědění do smrti zůstával do určitého času u vězení. 13) Pavel Pečka, depositor při dskách zem., odsouzen k vězení do roka, a 14) Jan Kamarýt z měst Praž. i z země do roka vypovědín.

Následující osoby v počtu 28 byly ortelovány k meči a k jiným těžkým pokutám (některým však z nich prokázána milost): jmenovitě tři osoby z stavu panského:

1) Joachim Ondřej Šlik hrabě z Pasounu a z Lokte, někdejší nejv. sudí zemský, rada královská tajná, landfogt v hořejších Lužicích a direktor. Tomu bylo nejprv nalezeno, aby mu ruka pravá utata, potom tělo za živa čtvrceno, čtvrti na silnice sem i tam rozvěšeny, hlava pak a pravice na bráně mostu Pražského přibita byla. Ale podlé milosti byl toliko stat, ruka pravá uťata a s hlavou na dotčené věži s jinými vystavena. 2) Václav z Budova, president nad appellacími, podobně ortelován, ale potom hlava toliko sťata a na věži mostské postavena. 3) Kryštof Harant z Polžic, president

1621 komory české, sťat a hlava při těle mrtvém zanechána. Sedm osob z stavu rytířského: 4) Kašpar Kaplíř z Sulevic, nejvyšší písař zemský, měl býti též sťat, čtvrcen a sem i tam rozvěšen; ale z milosti pro sešlost věku, když přes 80 let měl, zůstaveno při stětí a hlavy na věži postavení. 5) Prokop Dvorecký z Olbramovic, podkomoří král. čes., též dle milosti sťat a hlava na věž mostskou postavena. 6) Fridrich z Bílé, německých lehen hejtman, podobně ortelovaný, milostí podobnou darován, jako i 7) Jindřich Otta z Losu, purkrabí Karlšteinský. 8) Vilím Konecchlumský z Konecchlumu sťat, ale hlava při těle zůstavena. 9) Bohuslav z Michalovic, někdy místokancléř král. čes. a posléze purkrabě kraje Hradeckého, měl býti čtvrcen, ale z milosti toliko sťat, pravá ruka mu uťata, a to obé na věži vystrčeno. 10) Diviš Černín z Chuděnic, hejtman hradu Pražského, sťat, hlava při těle zanechána, ač měli mu dva prsty u pravé ruky utíti, a hlava na příkopích hradu Praž. vystrčena býti.

Z stavu pak městského bylo v tu dobu v též světnici ortelováno na smrt osob 16, jmenovitě:

1) Valentin Kochan z Prachové, měštěnín Nov. m. Praž., 2) Tobiáš Štefek z Koloděj, měšt. Nov. m. Praž., 3) Krištof starší Kober z Koberšteina, měštěnín města Pr. Menšího, aby byli sťati a hlavy jich na věž mostskou dány. 4) Jan Šultys z Felsdorfu, Horník, 5) Maximilian Hošťálek z Janovice, měštěnín města Žatče, byli též sťati, a hlavy jich, onoho do Hory Kutny a tohoto do Žatče, po pacholcích katových odeslány a na brány městské přibity byly, Hošťálkova na bráně Pražské, do města k rynku hledě, a ne na pranýři, jak v českém poznamenání tištěném položeno jest, aneb na justicii, jak Němci píší. 6) Jan Jessenius z Jesenova, doktor v lékařství a akademie Pražské rektor, měl přečten sobě ortel takový: aby mu jazyk týlem za živa vytažen, potom čtvrcen a čtvrtě ven za město na silnicích hlavních rozvěšeny byly. Ale potom stalo se mu polehčení takové, aby mu toliko kus jazyka za živa se uřezalo, hlava sťala a s tím kusem jazyka na věži postavila, tělo pak ven za Horskou bránu v pytli vyvezené a tam rozčtvrcené na kolí vstrkáno a vyzdviženo bylo. 7) Jan Theodor Syxt z Ottersdorfu, rada nad appellacími, odsouzen též k meči, ale potom, když již při exekucí v pondělí vystoupil na lešení k smrti se bera, tu ujcové jeho, bratří Platejsové, z nichž nejstarší Jan byl kanovník kostela hradu Pražského a Olomúckého, předstoupivše před kommissaře na altán rathouzský, ohlásili se před nimi, že jisté poručení JM. knížecí jest, aby tu na rathouze Starom. u vězení do další JMC. resolucí byl zanechán, jest zpátkem do rathouzu odveden.

8) Václav Maštěrovský z Jizbice, měštěnín Star. m. Praž., 1621
9) Jindřich Kozel z Peclinovce měl též z okna rathouzu Novoměstského vyvěšen býti, ale z milosti císařské ztrestán mečem, 10) Ondřej Kocour, 11) Jiřík Řečický, 12) Michal Witman, 13) Sim. Vokáč: vše měšťané a osoby radní Nov. m. Praž., ti všickni hrdla odsouzeni a hlavy při těle jich zanechány. 14) Jan Kutnauer z Sonnenšteina, měšt. Star. m. Praž. a hejtman městský u věcech vojenských, 15) s Simeonem Sušickým odtudž, otčímem svým, též měštěnínem a radním Staroměstským, odsouzeni, aby spolu na jednom trámě ven z okna rathouzního oběšeni byli. 16) Natanael Vodňanský z Uračova, měšt. Star. m. Praž., oběšen obzvláště na justicii v rynku Staroměstském postavené. — Mikuláš Diviš, přední služebník při úřadě purkmistrském Star. měs. Praž., měl nejdříve jazyk ztratiti, ten na justicii přibit a on do Rábu v poutech zavezen býti; ale dle milosti byl toliko přibit za jazyk k justicii za hodinu a potom vězením opatřen. Druhý pak služebník úřední téhož města, Václav Božecký, k metlám ortelován a z země vypovědín, jako i Josef Kubín a Jan Švehla, prokuratoři mladí při soudech hořejších.

Když těm všechněm výš jmenovaným osobám byli ortelové jich pořád přečteni, tedy prokurator císařský a královský učinil poděkování kommissařům německy i česky z ortele spravedlivého. S tím kommissaři z míst svých vyvstavše, rozešli se do příbytkův svých mezi 1. a 2. hodinou německou. Osoby pak ortelované odevzdány a odvezeny zase jedna každá do arrestu neb vězení svého, kdežto dobří známí a přátelé jich navštěvovali je, rozžehnávajíce se s nimi s myslí i tváří truchlivou.

Následující noci teprva uvedena v známost vejpověď Leandrovi Ryplovi, tajné radě kurf. falckého a jiných některých knížat říšských agentu, též Jiřímu Haunšildovi z Firstenfeldu, radě nad appellacími: že obadva stati, Ryplova ruka pravá samotna na planýři u rathouzu Staroměstského přibita, ale hlava při těle zanechána; Haunšildovi pak ruka uťata a s hlavou na věži vystrčena býti má.

V neděli druhou po sv. Trojici 20. d. června ráno manželky, děti a přátelé krevní odsouzených, vyžádavše sobě vstoupení před kníže, prosili ho všickni s poníženou pokorou a s vyléváním slz hojných, aby manželům, rodičům a přátelům jejich aneb z milosti hrdlo darováno, aneb aspoň přísnost ortelův obměkčena byla. Ale ubozí sollicitatorové obešli se s odpovědí nelibou a neveselou: že knížeti možné není a v jeho moci to nezůstává, aby ortel císařský v čem nejmenším komu změněn neb prominut býti měl. A tak s truchlivou myslí a tváří od něho odjíti musili. 20. červ.

1621 Téhož dne nedělního mistr David Lippach, kazatel německý, napomenul po kázání velikém posluchačův svých zjevně: aby na osoby k smrti odsouzené při svých modlitbách obecných i domácích nikoli nezapomínali, pána Boha prosíce, aby jim při skončení životův jejich stálosti a udatnosti křesťanské popříti a jim tu smrt ohavnou osladiti, i do svého blahoslavenství věčného je všecky přenésti a přijíti ráčil. A na to hned začal jim sám modlitbu velmi zkroušenou, tak že drahně lidí tu v kostele při tom modlení srdečně plakalo a úpělo.

Když pak osobám těm odsouzeným z stavu městského, kteréž z zámku dne sobotního byly zase přivezeny na rathouz Novoměstský, rychtář císařský Šrepl vzkázal nahoře do vězení po městském rychtáři okolo 22. hodiny české, aby jeden každý z nich s pánem Bohem svým se umluvil, a chceli kdo z nich, i správce církevního k sobě povolal a to jmenovitě z fary sv. Václavské aneb Štěpánské; pakli by kdo obliboval sobě kněze katolického, že i toho užíti má: pročež vzkázali i hned dotčeným farářům od sv. Václava a Štěpána velikého, aby je u vězení, dáli Bůh, na ráno v neděli okolo 14. hodiny navštívili a po napomenutí spasitedlném i svátostí velebnou večeře Páně jim posloužili. I zakázali se volně obadva to učiniti.

Ale nežli ta hodina čtrnáctá nastala, tožt okolo hodiny 12. na celém orloji předešli je jezuviti dva a přišli na rathouz k nim právě v tu dobu, když vězňové sami modlitby a zpěvy své pobožné vykonávali. Vstoupivše tedy mezi ně do pokoje, oznámili vězňům, že k žádosti JMC. rychtáře Novoměstského, ano i dle regule a povinnosti své je navštěvují, chtíce je slovem Božím potěšiti, i k známosti pravé Boha a jediné církve jeho svaté na tomto světě rytěřujíci poučiti, která by ta byla. Kteřížto všickni ze spolka jim poděkování učinivše, požádali jich, aby jim v tom žádné další překážky nečinili, poněvadž jeden každý z nich toho úmyslu jest, dnešního dne od správcův svých k tomu dožádaných velebnou svátost přijímati a s pánem Bohem svým v dokonalou úmluvu vjíti, a v tom náboženství že i umříti míní. Jezuviti vidouce, že by nic nespůsobili, učinivše vězňům pozdravení, odešli preč.

Po hodině 14. dožádaní pak správcové přišedše k nim, učinili jim nejdříve napomenutí křesťanské a nábožné, a nejprvé sobě a potom pak i všechněm bratřím tou svátostí posluhovali, a tak ten den celý v písničkách a modlitbách s vyléváním slz hojných ztrávili, s manželkami, s dítkami i s přátely svými nejmilejšími se rozžehnávajíce.

Po hodině pak 24. bylo jim vzkázáno od císařského rychtáře po hospodyni rathouzské, aby se k hodině sedmé na českém orloji ráno zhotovili. Toho žalostivě doslechše, pro

občerstvení mysli zbědované, rozžehnavše se vespolek, odebrali 1621
se na odpočinutí.

V tutéž dobu večerní, které osoby z odsouzených vyššího i nižšího stavu zůstávaly v arrestu dosavad na hradě Pražském, ty všecky byly svezeny na pěti vozích dolů na rathouz Novoměstský, a provázel je praporec pěchoty. Kde koho z známých viděli na ulicích, rozžehnali se se všechněmi přívětivě a přátelsky. V tom také lešení to dřevěné bylo přikryto a obestřeno všecko vůkol a vůkol i po svrchu suknem černým. Jak sou se pak ortelovaní křesťansky tu celou noc i na ráno k smrti své chystali, oznámí se málo níže se vším dostatkem.

Na ráno v pondělí 21. dne června, nežli se co toho díti 21.
začalo v Starém městě Pražském, tedy vězňové Novoměštští červ.
vstavše okolo sedmé hodiny české, pána Boha srdcem zkroušeným vzývali a písně pobožné, totiž „Když přijde má, Hospodine atd. Kriste, synu z panny, v poslední hodinu atd.“ a „Ej, nuž z světa přebídného atd.“ sezpívavše, slzami štědrými tváře jedni druhých omývali a skropovali, vespolek se rozžehnávajíce. Což dálo se okolo tři čtvrti na hodinu osmou.

V tom vyhlídvše někteří z nich ven z oken vzhůru k nebi, spatřili dvě duhy jasné vedlé sebe a utvrzovali sebe tím znamením nebeským o zázračné milosti a přítomnosti božské. Někteří pak jistili o těch duhách to: že před tím něco málo spatřili duhy ty dvě, jednu přes druhou křížem položenou. Jiní dávali zprávu o Janovi Kutnaurovi takovou: když dne včerejšího nedělního přišli k němu do vězení pro navštívení ho někteří dobří přátelé a známí jeho, že jest jim měl mezi jinou řečí to předpověditi, že dáli Bůh ráno, když budou míti je zprovozovati z světa, Bůh ukáže nad nimi zvláštní znamení ochrany a lásky své otcovské na nebi, protož aby na to pilný pozor měli a zpomenuli naň. A to znamení že se ukázalo v těch duhách dvou.

V tom vzkázáno bylo od rychtáře císařského Novoměstského nahoru do vězení, aby z počtu vězňův sešlo dolů těchto pět osob: Simeon Vokáč, Michal Witman, Ondřej Kocour, Jiřík Řečický a Jindřich Kozel. Kteřížto rozžehnavše se s pláčem s pozůstalými u vězení bratřími, odvezeni jsou do Starého města k jiným na rathouz a vedeni do světnice obecní. A když osoby na rathouze Novoměstském zanechané poroučely své milé spolubratry i jiné k smrti se strojící pánu Bohu v ochranu na svých modlitbách, tu hned, jak udeřilo na zámku pět hodin německých, což jest okolo 9. hodiny české, byla vystřelena rána z děla na hradě Pražském, a dáno znamení kommissařům k exekucí obraným, aby se jí již začátek stal.

1621 Po té zavřely se obědvě brány na mostě Pražském, a lešení dole na rynku bylo obklíčeno ode dvou kornet rejtharstva a třími praporci pěchoty, že žádný z lidu obecného pro ně blízko k lešení přistoupiti a mluvení osob odsouzených doslýchati nemohl a nesměl. K tomu po ten celý čas se na bubny tlouklo, že člověk skůro slova svého neslyšel.

Na altáně při rathouze bylo připraveno sedění pro úřad Staroměstský a rychtáře císařské všech tří měst Pražských. Rychtářové pak městští tři chodili sem i tam z lešení do rathouzu a povolávali osob zejmena, jak kdo po kom na theatrum ku popravě své vycházeti měl. Jeden také z služebníkův úředníkův, v černé smutkové kapí po celé tváři zakuklený, vystavil na lešení krucifix, aby před ním ortelovaní poklekli a smrt svou podstupovali. Což se pořádkem tímto na zavolání rychtářův konalo.

Nejprvnější vyšel z rathouzu na lešení hrabě Šlik v černé aksamitové sukni, drže knihu v rukou, prost a nikdež nesvázaný, ukazovav na sobě mysl i obličej veselý; po modlení rozepnul sobě kabát s pomocí služebníka svého náležitě a klekv na kolena, právo své vystál. Služebník pak jeho položil ruku jeho pravou na špalík, aby mu ji mistr popravní, již mrtvému, dle ortele uťal. Zatím přistoupivše k tělu na sukně tom ležícímu šest mužův, též černým suknem zakuklených, snesli je dolů schůdky pod lešení, tak že popravce žádného z těch osob, jež mečem z světa sklízel, rukou se ani nedotekl.

Po něm následoval Václav z Budova, Krištof Harant, Kašpar Kaplíř, Prokop Dvořecký, Fridrich z Bílé, Jindřich Otta, Vilém Konecchlumský, Bohuslav z Michalovic, Diviš Černín, Valentin Kochán, Tobiáš Štefek, Jan Šultys, Maximilian Hošťálek, doktor Jan Jessenius, Jiřík Haunšild, Leonhard Rypel, Václav Maštěrovský, Jindřich Kozel, Ondřej Kocour, Jiřík Řečický, Michal Witman a Simeon Vokáč.

Jak mistr popravní koho z nich sťal, tak hned osoby k tomu zřízené v počtu šest, jsouce v černých kuklách zastřené, tělo to i s hlavou do sukna, na němž klečel každý, zaobalili a dolů pod lešení snesli. Zatím nové sukno pokaždé se jim prostíralo ode dvou osob zakuklených, tak že žádný z odsouzených předchůdci svého odpraveného neviděl, kromě těch, ješto provazem byli ztrestáni.

Toto odpravení osob těchto mečem vykonalo se od jednoho a téhož mistra popravního skůro ve čtyrech hodinách, tak bystře, že ani při jedné osobě rány ňáké zmateční uděláno

není, a to meči čtyřmi: prvním odpravil jich 11, druhým pět, 1621
ostatními dvěma osm.

K tomu také v tom čase vykonal exekucí právní provazem na těch třech osobách, totiž na Janovi Kutnaurovi, Simeonovi Sušickém a Natanaelovi Vodňanském. Ti tři byli odpraveni hned po Ryplovi a tak dříve nežli ostatní, počnouc od Maštěrovského až do Vokáče, snad proto, aby popravce sobě trochu povydechl. Tělo doktora Jessenia téhož dne vyvezené za bránu Horskou rozčtvrtil a na kolí vtekl; hlav pak dvanácte, totiž Šlikovu s rukou na ústa položenou, Budovcovu, Kaplířovu, Dvořeckého, z Bílé, Ottovu, Michalovcovu s rukou na hlavu vloženou, Kochánovu, Štefkovu, Koberovu, Jesseniovu s kusem jazyka, Haunšildovu též s rukou na hlavu vstavenou, na věž mostskou proti jezuitům s strany jedné k východu slunce do Staré Prahy patřící šest a s strany druhé na západ k Malé straně též šest vnesl a to vše železnými pruty neb klamry dobře, aby žádná dolů nespadla, opatřil, ano i Ryplovu na planýři Staroměstském přibil, a to vše dne toho pondělního vykonal.

Kteří lidé patřili na to divadlo smutné, byli mysli a srdce nad míru troudného, rozvažujíce při sobě nestálost věcí a štěstí lidského, též věk osob těch starožitný; nebo někteří sečtli to, že deset osob tehdáž ortelovaných mělo let věku svého do 700.

Na druhý den v úterý 22. d. června vymrskáni metlami 22.
od rathouzu Staroměstského až za Horskou bránu a ven červ.
z země na věčné časy vypovědíni: Josef Kubín, Jan Švehla a Václav Božecký, služebník při úřadě purkmistrském v Star. m. Praž. Mikuláš pak Diviš, služebník nejstarší při témž úřadě, byv téhož dne vyveden z šatlavy, přibit jest za jazyk k justicii na rynku, u kteréž přibitý tak dlouho státi musil, dokavadž se mistr popravní od vymrskání svrchu jmenovaných osob a vyvedení jich za bránu zpátkem nevrátil. Odtud potom odtržen a zase do šatlavy od téhož kata doveden a v ní dosti dlouhý čas držán byl, a ne, jakž němečtí škribenti jistí, život svůj dokonal. Nebo potom netoliko milost a hrdlo při císaři sobě objednal, ale i spolu s jinými emigranty, když náboženství evangelického opustiti nechtěl, do města Pyrna se dostal a tam drahně let svobodně pohostinu přebýval.

Naposledy těla postínaných a některých i s hlavami, jako Harantovo, Konecchlumského, Černínovo a Ryplovo, byvše do truhel k tomu již přihotovených položena, propustila se manželkám, dítkám a přátelům krevním. Kteréžto vzavše jedna každá, aneb komu bylo to poručeno, do domův a lozumentův svých, pěkně je obmyti, připraviti daly, a k hodině na noc v místech a při krchovích k tomu od jednoho každého obraných

1621 na ramenou přátel, švagrův, tchánův a jiných známých okolo hodiny na noc jsou pokojně a tiše pohřbena. Maximilian Hoštálek a Jan Šultys, jakožto lidé přespolní, jsou spolu v jednom hrobě na krchově u Matky Boží nad Louží u přítomnosti manželky a přátel pochováni.

Mimo ty osoby k smrti odsouzené pozůstávali ještě jiní mnozí z stavu městského na rathouzích všech tří měst Praž. u vězení, na něž až dosavad žádné vejpovědi učiněné nejsou. Z toho počtu potom jedni propuštěni, jiní zase z novu arrestem opatřeni jsou.

Tím spůsobem vykonala se ta přesmutná a v král. čes. nikda prvé nevídaná ani neslýchaná tragedie. Poněvadž pak mnoho na tom záleží, s jakou myslí a svědomí svého upokojením neb zkormoucením člověk z tohoto světa buď přirozenou aneb i násilnou smrtí schází a k ní se připravuje: protož i tuto také nyní položím slovo od slova správu troji tří rozdílných správcův duchovních, kteříž při všech skůro těch věznich českých před skončením jich, jak na hradě Praž. tak i potom na rathouze Staroměstském, až do té poslední hodiny tak opravdově pracovali, a jaké jich k té smrti násilné a před světem potupné bylo připravování.

První zpráva, tištěná v jazyku českém, jest nejobšírnější. Tu buď že ji sám kněz Jan Rozacius Hořovský, toho času správce církevní u sv. Mikuláše v Menším městě Pražském, assesor konsistoře pod obojí, jakožto ten, jenž s nejonačejšími osobami pracoval, sepsal, aneb kdokoli jiný, kterýž však jistí o sobě to, že jest ji psal věrně a pravdivě, jakož toho všeho s týmž knězem Janem přítomný, a načež se sám i očitě díval i ušima svýma doslýchal. Zní sama v sobě od počátku až do konce takto:

Když sou ti poctiví, vzáctní, urození, učení a Bohu věrní i při pravdě Boží stálí páni Čechové, kteříž na hradě Pražském svá vězení měli, 19. Junii l. p. 1621 odsouzeni byli k smrti, toho sobě žádali ti, kteříž z jednoty bratrské byli, aby jim dáni byli správcové jejich; druzí pak, kteříž byli z řádu administratorova, jednomyslně žádali za dotčeného kněze Jana Rozaciusa.

I bylo těm, jenž byli z jednoty bratrské, odepříno, tak že dva, totiž Václav z Budova a Jindřich Otta, bez posluhování svátosti velebné umřeli. Však jakž jsou i ti velikou důvěrnost ku p. Bohu měli a nebeským životem v Kristu p. se potěšovali, o tom se níže doloží. Ale druhým, jejichž jmena sou položena v pořádkn svém doleji, bylo povoleno, aby téhož kněze Jana k správě svědomí a ku posluhování svátostí i ku potěšení proti smrti užíti mohli.

I bylo vzkázáno dolů k sv. Mikuláši od paní Pruskovské, 1621
tuhé papeženky, strejny Kašpara Kaplíře, že jest kníže z Lichtenšteina povolil, aby kněz Jan mohl na hrad Praž. jíti a s těmi pány promluviti. A v tu chvíli, když již kněz Jan na sebe plášť vzal a práci k nim vážiti chtěl, přišlo poselství i od jiných s podobnou žádostí. Ale poněvadž toho dne sobotního, jenž byl 19. Junii, to povolení již k večeru okolo 22 hodin se stalo, nebylo tedy možné všechněch toho dne navštíviti, pročež toliko samého Kašpara Kaplíře navštívil a jiným, že na druhý den všecky navštíviti chce, vzkázal.

Ctož když stalo se, a on s nimi dle povinnosti a povolání svého pracoval, co sou promlouvali a jak se k smrti zhotovovali, já jsa přítomen všemu tomu, toho sem bedlivě pozoroval a to v poznamenání uvedl pro památku a ku potěšení potomkům věřícím, aby věděli, že ti vzáctní sloupové země české herojtsky a zmužile zemřeli ne pro ňáká zlosynství, ale pro slávu Boží a zastávání pravdy slova a zákona Božího, privilegií a svobod proti nátiskům antikristovým.

A předně tuto položím o panu Kaplíři.

Když sme na hrad Pražský 19. Junii k němu přišli, s pláčem nás přivítal a ta slova promluvil: „Hle já nebohý starec, dávno sem mého milého p. Boha prosil, aby mi milostiv býti a mne s tímto světem rozloučiti ráčil, ale nestalo se toho; nebo chtěl pán Bůh, abych také v své starosti světu za divadlo, jemu pak za slávu byl a pro zastávání slávy a pravdy jeho tu smrt, kteráž, věřím jeho milosti božské, drahá bude před obličejém jeho, podstoupil, kterážto, ač ovšem bude potupna a ohavna, však bude před Bohem slavna.“

A tu kněz Jan posadil se s ním a jeho těšil: aby měl v p. Bohu své potěšení, nebo že vždy na to každému přijíti musí, aby umřel; ale poněvadž to zná a vyznává, že pro nic zlého, než pro slávy a pravdy Boží zastávání umře, to že od něho rád slyší; a aby stálý a trpělivý přitom byl, že jeho napomíná, nebo ne ten, kdož začne Boží cti zastávati, ale kdož v tom setrvá a sám sobě se opírá, duši svou na smrt vydá, slavnou korunou v nebesích poctěn a korunován bude. A tu doložil, že prosí pána Boha a připovídá se zaň i za jiné věrné modliti, dokud duše jejich v těle zůstávati bude, aby je milostivý pán Bůh potěšením ducha sv. dařiti, posilňovati, zmužilé a udatné činiti ráčil, aby se té smrti nestrachovali, nýbrž ji rádi podstoupili a životem věčným se v jisté naději doufanlivě utvrzovali.

Na to poděkoval mu Kaplíř a za modlitby svaté i za vyslyšení zpovědi, za sv. rozhřišení i za posloužení svátostí

1621 velebnou ho žádal. Což vše měl zaslíbeno, a toho do ranního času odloženo.

Mezi tím vypravoval Kaplíř o svém životě:

Že ačkoli z mladosti také rád světu s dobrým tovaryšstvem sloužil, a to k vůli jiným že často činiti musil, však že chválí p. Boha přitom z toho, že vždycky p. Bohu svému milému, králům i pánům svým, i vlasti své víru i dobré svědomí zachovával, čtyrem císařům sloužil a vždycky jim věren nalezen byl; nyní pak že má takovou záplatu míti, to že Bohu poroučí, kterýž spravedlivě souditi bude a ví, že jest on v tom ve všem, co se tu dálo, slávy své ani bohatství nevyhledával, nýbrž když stavové nemohli již snášeti pro čisté náboženství Kristovo nátisků a protivenství a pohrůžek, an je již prvé tak byli k smrti odsoudili psaním císařským, že musili se příti a slávy Boží zastávati; nebo volili sobě raději zemříti, zastávajíce pravdy Boží, nežli ke všemu již více mlčeti, za nejhorší kacíře slouti, Bohu nesmíti volně sloužiti a živu býti tak bídně a potupně na světě.

„A že pak“, prý, „nyní nám na to přichází, abychom pro tu horlivost, kterouž sme k Bohu a pravdě jeho svaté měli, zemřeli: vůli Boží v tom poznávám, kterýž mne v těchto časích posledních i jiné mé milé tovaryše, o nichž tu naději mám, žeť se také k té smrti strojí pobožně, k tomu obral, abychom krví naší ozdobili pravdu jeho a spečetili stálost naši. Děj se vůle Boží! A jistě ačkoli po té výpovědi tělo počalo se lekati, ale z milosti Boží, chvála Bohu mému, již se nic té smrti nelekám, když jsem jen vás dostal, kterýž mne slovem B. potěšíte a v mé víře skrze posloužení večeře svaté Kristovy posilníte.“

Proti té řeči promluvil kněz Jan, řka:

„Můj pane Kaplíři! Nejbezpečnějšíť jest věc, ve všem vůli Boží se poddati; nebo jistá věc jest, pevná a dokonalá, kterouž že i vy v té smrti, kteráž již ve dveřích jest, poznáváte, dobře činíte, ve zlém zajisté, totiž v hřešení, vůle B. není, ale v pokutách pro hříchy jest vůle Boží. Vy pak že se k hříchům znáte, že ste se také světu propůjčovali k vůli tovaryšstvu, toť ovšem dobře činíte; nebo sedmkráte spravedlivý za den padá, a hříchové člověka i ti z nevědomosti páchaní, nadto pak vědomě činění pokut zasluhují, jakž se David v žal. 19. za to modlil: „Poblouzením, pane, kdo rozumí? protož i od tejných očisť mne.“ A tak hříchy proti Bohu i proti bližnímu činěné vyznávati sme povinni, jakž nás duch B. napomíná: „Zpovídejte se Pánu, nebo dobrý jest, a na věky trvá milosrdenství jeho.“ Ale co se dotýče odsouzení vašeho k smrti, tu že svým svědomím jisti jste, že ste

tu nic svévolně proti Bohu ani proti člověku pro slávu a bohatství nebrali před sebe, nýbrž pro zastávání slávy Boží a svobody v provozování náb.: toť při vašem svědomí zůstává. Nebo vyť víte a i Bůh zná myšlení a srdce vaše; nicméně i tu povinni sme znáti Boží spravedlnost i lásku: spravedlnost v tom, že v té své lásce, kterouž k vám dokazuje a vás k tomu obírá, abyste, jakž pravíte, pro zastání cti a slávy Boží a nábož. obhajování smrt podstoupili, také i spravedlnost svou osvědčuje a nedostatky hříchů tresce, poněvadž p. Bůh, kterýmž chce dobře učiniti, zde soud svůj s nimi začíná, zde hříchy jejich i tresce i odpouští a krví Kr. Jež. očišťuje. A protož dobrýť jest váš úmysl, pánu Bohu hříchy vyznati, rozhříšení sv. dosáhnouti a svátosti velebné požívati, v čemž ve všem vám rád posloužím. Vy zatím s sebou v soud vejděte, sami se zkušujte a p. Bohu vinni se dejte, těšíce se přitom, žeť vám milostiv jest odpustiti hříchy, osladčí tu smrt a dá vám život věčný." 1621

I poděkovav mu za to napomenutí, za tím vypravoval dále:

„Vzkázala mi", prý, „má strejna, že jest tomu vyrozuměla od knížete, kdybych milosti hledal, že by mi život byl darován, však na ten způsob, abych do smrti vězněm zůstával. Ale já sem jí vzkázal, že já jim z takové milosti děkuji; nýbrž toliko milosti B. hledám a do mé smrti hledati mínim proto, že sem proti pánu Bohu zhřešil, ale milosti knížecí žádati nemínim, nebo sem proti němu nic nezhřešil. A kdybych milosti hledal, dal bych se vinen, jako bych něco zlého učinil a té smrti hodně zasloužil."

„A také co mi to jaké milosti podávají, abych živ byl a vězněm do smrti zůstával! I však jest mi lépeji umříti, než se u vězení trápiti. Já bez toho dávno p. Boha žádal, aby mne z toho světa pojíti ráčil. Již mám věku svého osmdesáte a šest let, tak že mi se spravedlivě na tom bídném světě stýská. Jímli co, nevím dobréli jest; pijili co, nevím, vínoli či pivo piji; žádného koštu ani chuti nemám. Sedímli, stýská mi se; ležímli, stýská mi se; choditi pak hned naprosto nemohu, jen kde mne odvedou aneb na berličkách se odnesu. A kdybych dále vězněm ostával, nevím, dalili by mi úpravu jísti a píti aneb služebníka, kterýž by mne opatroval a ošetřoval. A kdybych nyní smrti té podniknouti a toho, že sem slávy a pravdy B. zastávati a obhajovati pomáhal, tou smrtí dotvrditi nechtěl, snad by na mne Bůh šlak aneb ňákou nemoc dopustiti ráčil, že bych se sám mrzel a smrti na sebe žádati musil. A nad to nevím, mělli bych potom takovou mysl horlivou a dověrnou ku pánu Bohu mému, jak nyní, chvála Bohu, mám, tak že se té smrti nic nebojím. O milosti

1621 Boží, že mi pro smrt svého milého syna milostiv jest hříchy odpustiti a duši mou, jak ta šedivá hlava má ze mne spadne, do nebeské radosti vzíti ráčí, silně a nepochybně věřím. A protož, když oni praví, že sem smrti zasloužil a že mám umříti, ve jmeno B. nechť umru, děj se jeho vůle sv.“

Zatím, poněvadž již večer byl a brány zámecké zavírati měli, kněz Jan potěšiv ho ještě, pánu Bohu jej poručil a odešel.

Na druhý pak den 20. Junii, jenž byl den Páně nedělní, kněz Jan poručiv služby církevní jednomu pohostinnému knězi konati v kostele sv. Mikuláše, sám se mnou, s zvoníkem a s syny svými na hrad Pražský po páté hodině na půl orloji šel a předně Kaplíře již připraveného a naň očekávajícího nalezl a navštívil. Při čemž to jest podivení hodné, že měvše dotčení páni vězení rozličná, na první však dotázku kněze Jana dávali mu odpověd jednostejnou: jestliže slovo které bylo rozdílnější, však smysl byl sobě při všech podobný a jednostejný.

Dotázka pak ta obsahovala v sobě to: znajíli to v svém svědomí, že sou spravedlivě k smrti odsouzeni?

Na to odpověděli Kaplíř, z Michalovic a Dvořecký:

„Můj milý pane otče! Kdybychom to v našem svědomí poznávali, že sme původové těch zlých věcí, jistě bychom se vinni JMC. prvé byli dali a milosti hledali. Ale víť to p. Bůh, a jest to již známé vůbec všechněm, i tou apologií sepsanou prokázáno dostatečně, jaké nátisky strana pod jednou nám pod obojí činili, nás za horší nežli židy měla, nic nás sobě nevážíc. Nebo kostely bořiti, zavírati dali, majestát na svobodné náb. provozování zrušiti a summou pravdu B. vyvrátiti usilovali, a když sme se stavové v kolleji shledali, psaním císařským, kteréž sami v Praze na kancelláři kopirovali, nás ku pokutám hrdelním odsoudili, tak že musili se stavové příti a nás podlé jiných za direktory zvoliti. Naše pak předsevzetí nebylo jiné, než abychom slávy Boží a svobody v náboženství i privilegií našich obhajovali. Ale že sme přemoženi a k smrti odsouzeni, vidíme že Bůh chce, abychom té horlivosti a stálosti při víře pod obojí i smrtí naší zpečetili. A protož jináče nemůžeme toho v svém svědomí najíti, než že sou pod jednou těmi všemi věcmi zlými vinni. A pro tu také příčinu, když sme obviněni byli, nechtěli sme padnouti a milosti hledati, abychom člověku cti té, kterouž sme pánu Bohu dlužni, neučinili a na sebe viny hodné smrti neuvedli. A ačkoli nám mnohé artikule čtli a na nás je uvésti chtěli; my však o některých sme jak živi ani neslyšeli a protož na tom, že sme ve vší věci té samé slávy Boží a zastání svobody v náb. i dobrého

vlasti vyhledávali a nic zlého přitom ani vlastní slávy neb 1621
bohatství neobmýšleli, rádi chceme umříti. Ukáže to ten spravedlivý soudce v den soudní, že jináče není. A věříme pánu Bohu, že smrt naše bude smrt mučedlnická a před obličejem Božím drahá, pročež tím snažněji pospícháme k ní, abychom k houfu sv. mučedlníkův připojeni byli."

Co se dotýče direktorův z stavu městského, též na tu otázku odpověděli takto:

Krištof Kober: „Já na větším díle od vyšších direktorův v kommissích býval sem posílán, a co se hlavních věcí tkne, tohoť sem se nemnoho dotýkal."

Jan Šultys, primas na Horách Kutnách: „Já byl nemocen více nežli čtvrt léta, že sem ani v direkcí nebýval, a co mi jaký artikul čtli, o tom sem nic naprosto nevěděl."

Maximilian Hošťálek: „Já za příčinou nemoci manželky mé také mnoho téhodnův v Praze sem nebyl, také nevím, co se tam dálo, a zvláště z strany toho ňákého psaní, o kterémž praví, že bychom Turka do křesťanstva uvésti chtěli, o tom Bůh ví, nic sem nevěděl a nevím."

Ti tři byli v jednom pokoji. A naposledy všickni tím řeč svou zavírali: že, co jsou koli v tom direktorství činili, všeckno jejich mínění bylo, aby cti a slávy Boží a svobody v náboženství i dobrého vlasti zastávali. A poněvadž proto dobré mínění mají umříti, že se v tom pánu Bohu poroučejí a rádi umrou, vědouc, že sou nic zlého neučinili; nebo že to ovšem známé, že pod jednou sou toho všeho příčina, což ukáže Bůh v den poslední soudný.

V druhém vězení zůstávali Valentin Kochán a Tobiáš Štefek. Ti k otázce té za odpověd dali toto:

Kochán předně: „Co se osoby jeho tkne, že ví kněz Jan o tom dobře, kterak naň vždycky pod jednou oko měli od toho času, jak sem, prý, spravedlivě se ozval při volení krále Ferdinanda, že nám Čechům sluší dáti pozor na Slezáky a Moravany, a proto sem s potupou i s úřadu byl svržen. Tak se dálo a děje, že žádný úst nesměl a nemohl otevříti a o věc dobrou se ozvati; tak daleko antikrist nás se zmocnil. A co se dotýče věcí zašlých, sami papeženci toho sou původové, nebo nás pod obojí dokonce chtěli potlačiti. Já že sem direktorem byl, co na mne bylo vloženo, to sem rád pro slávu Boží a pravdu jeho svatou činil, a pro tu slávu i pravdu jeho, kteréž sem zastávati pomáhal, rád umru, jsa tím jist, že mne můj milý spasitel korunou mučedlnickou obdařiti a ozdobiti ráčí. Vás tedy, můj milý pane otče, prosím, že mne podlé jiných tovaryšův utrpení Kristových u víře sliby Božími a posloužením svátostí večeře K. P. posilníte."

1621 Nato odpovídaje mu kněz Jan, řekl: „Ačkoliv vím, že ste se posavad spravovali správci církevními z jednoty bratrské, nicméně, poněvadž ke mně a k služebnostem svatým církevním důvěrnost tu máte, rád vaši žádost naplniti hotov sem.“

Tu on poděkovav mu, dále obšírně a pěkně mluvil o sjednocení stavův král. čes. z strany náb., kterak se těžce stalo, proti naději a vůli papežencův, kteříž rozdvojením evangelických stavův překážku činili majestatu na svobodné provozování náboženství. „Ale když se mezi námi sjednocení, podlé něhož dostali sme majestatu toho od cís. Rudolfa, stalo, protož záviští pod jednou biskup s některými nepřátely našimi protivenství nám obmýšleli a strojili, až sobě dovedli toho, že nás k smrti přivedli. A protož ját sem sobě toho sjednocení sv. vysoce vážil, správci našimi pro řády, jimž sem zvykl, sem se řídil, o vás pak v direkci dobře smýšlel i smýšlím, a proto i k správě vaší svědomí své důvěrně poddávám. Co se pak smyslu mého tkne o večeři Páně, tak sem smýšlel a smýšlím, jakž z tohoto spisu poznati můžete.“

A tu podal knězi Janovi Kazatele domovního a ukázal mu odpověd na otázku: Proč jest večeře Páně ustanovena? Zatím pak naříkal: „Ó, kdyby všickni stavové na to sjednocení byli pamět a pozor lepší měli, jedni proti druhým s obojí strany záští, kyselosti, zvláštnosti a domnění zlého na straně zanechali, nýbrž jak kněží tak i političtí v svornosti, v lásce a v pokoji vespolek zůstávali, a raději sobě s radou i pomocí pomáhali: nikdy bychom tak dalece zavedeni nebyli! Ale pán Bůh, qui non est Deus dissensionis sed pacis, spravedlivě král. čes. pro neupřímnost a roztržitosti mnohých trestati ráčí.“

Tu řeč schválil mu kněz Jan a na to ruky podal, po vyslyšení řeči Štefkovy k služebnostem církevním s oběma přistoupiv.

Štefkovo promlouvání obsahovalo v sobě to: „Já“, prý, „sem v direkcí byl, však nemnoho sem se čeho, zvláště v předních věcech, dotýkal; nebo mne na větším díle v kommissích posílávali, když měli co největšího říditi. A to nám také, kteříž sme byli z měšťanův, direktorové přední říkávali, že bez nás direkcí dobře by mohla býti, kromě jen Fruveina. A tak, co se dotýče věcí větších, pán Bůh ví, žeť sem já nic o tom nevěděl a jináč nevím, než že páni stavové dáleji nemohli snášeti křivdy a nátiskův pro náboženství činěných od strany pod jednou, tak že musili se opříti; pročež i já, ačkoliv sem té smrti nezasloužil, však že sem Bohu a vlasti byl věrný a pravdy B. zastávati pomáhal, umru rád a věřím

mému spasiteli, že mne k sobě přijme do nebe, vidít ten pán 1621
všecko, co se děje.“

Ta slova mluvil s pláčem velikým, nebo náramně tvář zarmoucenou a mysl pokornou měl, a ustavičná vzdychání i očí k nebi pozdvihování od něho sme spatřovali.

To o dotázce z strany smrti jich. — Již oznámím, co tak obzvláštního při posluhování jim velebné svátosti se dálo.

Předně posluhovalo se Kašparovi Kaplíři, potom třem spolu, Koberovi, Šultysovi a Hošťálkovi, potom v jiném vězení dvoum, totiž Kochánovi a Štefkovi, zatím Prokopovi Dvořeckému, po něm Bohuslavovi z Michalovic i manželkám těchto obou, až naposledy i Krištofovi Harantovi a Konecchlumskému.

Řád přitom znamenitý zachován byl: zpívání pěkné, napomenutí horlivé, vyznávání hříchův srdečné, rozhřišení svaté a potěšené, přijímání svátosti velebné vážné, tak že jistě jak v ústech kněze, tak i v poslouchajících uších, v zpívajících ústech a v přijímajících srdcích ducha sv. přítomnost, přebývání a dílo bylo patrně viděti a znamenati. Nebo ačkoli to sv. posluhování od šesti hodin ranních do 12 se protáhlo, avšak chvíle maličká nám přítomným se zdála, a všech nás mysl i těch soldátův, kteříž česky uměli, tak vroucí ku poslouchání a spatřování těch věcí svatých byla, že bychom do večera sobě byli při tom neposteskli; a nejen ti, kteříž česky uměli a rozuměli, ale i Němci, kteří nerozuměli, z samého spatřování s pláčem pravili: „Ej! jisti sme tím, že tito jsou svatí lidé a milí Bohu, a dá jim p. Bůh slávu věčnou.“

Když po posluhování bylo, všickni p. Bohu děkovali, že jest jim tak mnoho milosti prokázati a jim potěšení slova B. a požívání velebných svátostí ráčil dáti: pročež také všech i těch, kteříž před přijímáním žalostivou tvář na sobě ukazovali, potěšenější mysl i tvář veselejší byla, všickni to mluvíce: „Nu již hotovi sme umříti a přebývati s Kristem. Přijď, přijď, ó p. Ježíši, a nechtěj meškati!“

Obzvláštní slova již po posluhování tato byla mluvena:

Kašpar Kaplíř učinil k Janovi promluvení takové: „Jakož sem p. Bohu poděkoval a na věky, Bůh dá, jemu v nebi děkovati budu, že jest mi vás, abyste mne slovem Božím potěšili a svátostí velebnou mi posloužili, dal: tak i vám děkuji a věřím p. B., žeť vám to odplatí, a cítím to v srdci svém, žeť sem s svým milým p. Bohem smířen a upokojen v svém svědomí. A protož když mám pokoj s Bohem, nedbám nic, aniž se co bojím člověka, aniž jaká již líbost jest má na světě. Doufanlivě s Davidem sv. pravím: „Ač tělo mé i srdce mé hyne, ale Bůh jest díl můj a spasení mé na věky.“ Již nemám na světě, nač bych měl pomysliti, jediné na ty mé

1621 dva malé vnuky. Vím, že do chudoby přijdou, a všecko jim poberou, ačkoli to vše po mé milé ženě bylo; jen prosím p. Boha, aby k víře spasitedlné a známosti Boží vedeni byli."

V tom dal knězi Janovi postillu německou Mollerovu, řka: „Prosím vás, dejte ji paní Mandičce, mateři jejich, ať jí dochová až Zdeníček doroste. Nechť mu ji dá, ať mne aspoň má památku, nebo sem do ní vlastní rukou mnoho poznamenal, a ať má ze mne příklad stálosti při pravdě Boží až do smrti. Vám je po pánu Bohu poroučím, můžeteli co při nich učiniti, prosím vás, učiňte. Ale vím, že i vás, našich milých otcův a pastýřů duší našich, bez pokušení a soužení nenechají. My napřed a vy za námi. Ale, p. Bože, ochraňujž nás pro slávu svou a pro naše milé přátely a nedejž té lité šelmě babilonské dokonce potlačiti pravdy své. Budeteli živi tak dlouho, napomínejte vnukův mých k bázni Boží a ať se varují co nejvíce mohou, sloužiti domu rakouskému."

Prokop Dvorecký po posluhování promlouval takto: „Což jest ten starý Adam celou noc se mnou zápasil, až sem všecek v potu byl. Ale již, chvála milému pánu Bohu, s pomocí jeho svatou duch můj přemohl všecka ta pokušení, již nyní znamenité mám potěšení a svědomí veselé. Divně mi to, prý, vykládají, že jsem včera pravil, záležíli co tomu císaři na mé hlavě, nechť ji sobě vezme; a já to i nyní opakuji. Nechť sobě s námi zde svou vůli provede, na duši nebude míti a nemá žádné moci. Již se tvé milosti, všemohoucí Bože, poroučím; přijmiž duši mou pro smrt syna svého k své nebeské radosti a dejž mi potěšení tvého ducha sv., ať bych se smrti té nelekal a bázní přílišnou mým nepřátelům příčiny ku posměchu nepodal! Ty jsi, pane Bože, těšil sv. mučedlníky, věřím, že i mne posilniti k té smrti ráčíš."

Bohuslav z Michalovic mluvil v ten rozum: „Věřte mi, pane otče, a Bůhť jest mi svědek, aby mi chtěl císař život můj darovati, i mé všecky statky navrátiti a k tomu ještě panství veliké přidati, abych zase v kancelláři při svém úřadě prvnějším byl, žeť bych toho k sobě nepřijal a raději bych volil sobě umříti; nebo já vím všecky jejich tajnosti, co a jak oni smýšlejí a zavřeli u sebe o podobojí straně. Nebo kdybych živ zůstal, musil bych se na hrozné tyranství a soužení mých milých přátel dívati; nebo byloli kdy zle v král. čes., to po naší smrti bude. Já sem jen žádal p. Boha, abych mohl s ním smlouvu obnoviti skrze rozhřešení svaté a požívání svátosti velebné. A poněvadž mi dal již k tomu přijíti, hotov sem umříti, a raději dnes, než zjitra; jen aby tu ten popravce byl, s potěšením kleknu a jemu tu hlavu dám, duši mou pak p. Bohu poroučím. Věřím, že ji pro rány

Krista p. v své svaté ruce přijíti a slávou nebeskou obdařiti ráčí. Lépeji jest mi, s dobrým svědomím umříti, nežli proti svědomí k vůli té šelmě babilonské něco činiti a živu býti. Věřím také, že i tělo mé, kteréž vezme smrtí ohavnou porušení, zase slavně od mrtvých bude vzkříšeno a s duší spojeno, i do nebeské slávy přivedeno; však na maličkou chvilku ten zármutek pobude, ale vynahražovati se bude zase radostí věčnou.“ 1621

Krištof Kober na místě jiných dvou i od osoby své pěknou ORACÍ učinil, v ní p. Bohu i knězi Janovi děkoval, pána Boha všickni tři prosíce, aby jemu za tu práci s nimi vedenou odplatil; sami že by mu něco rádi darovali, ale že jim po výpovědi pobrali všecko. A že tu byli dva synové kněze Jana, Samuel a Jan, velmi pěkné požehnání jim dávali a všeho dobrého vinšovali. Podobně i Valentin Kochán na místě Tobiáše Štefka i od osoby své učinil.

Dále dožádal se Krištof Harant a Vilém Konecchlumský, kteříž při purkrabství vězení měli, aby i jim bylo posloužíno velebnou svátostí. I když sme přišli mezi ně, pan Harant k knězi Janovi řeč svou učinil s velikou žalostí ducha, řka: „Ach, můj milý otče, i já mám umříti a nevím proč! Ty dvě příčiny proti mně čelí: jedna, že sem k Vídni s jinými táhl, u ní ležel a do oken, kde císař byl, stříleti dal; druhá, že byv prvé přísahou zavázán, presidentství komory české na sebe sem vzal; ješto, co se první věci dotýče, to od direktorův pod ztracením cti, hrdla i statku na mne vzloženo bylo, a nejen na mne, ale i na jiné, kteříž také, jako i já, táhnouti musili. A že sem k sobě ten úřad přijal, komuž bylo lépeji, jako kněžím pod jednou? nebo jim jejich deputáty zúplna sem vydávati poroučel, čehož by žádný sice jiný byl neučinil. Ach, to sem sobě na domu rakouském vysloužil!“

Vilém pak Konecchlumský řekl: „Já pak hned naprosto nevím, proč mám umříti. Položili mi příčinu tu, že sem knížeti z Jegerndorfu kundšafty donášel a zemi zrazoval, a já chudina chromý, hned mně s to není; k tomu sem jak živ toho knížete neviděl, ani nevím, kdo jest. Obelhal mě smyšleně Chuchelský. P. Bože! rač mu to odpustiti, jáť mu také odpouštím.“

I byl přitom Diviš Černín, ten také pravil: „Já mám umříti a vím o těch věcech tak mnoho, jako ta stěna“, ukázav na ni prstem, „ona nic neví a já také. Položili mi příčinu, že sem stavy král. čes. vojensky do zámku pustil, a to mi purkrabě N. Adam z Šternberka poručil. A v zříz. zem. to za instrukcí má hejtman hradu Praž.: kdyby král nebyl v zemi,

1621 že se hejtman má ve všem spravovati nejv. purkrabím, podle čehož já sem se poslušně ku poručení jeho zachoval. Nebo když sem se ho ptal, že slyším, kterak silně stavové nahoru jedou, co mám činiti, mámli zámek zavříti; on řekl: „Nezavírejte, nebo sou naši milí páni přátelé.“ Což sem já učinil? I jestli žeť já mám proto umříti, předněť by měl purkrabě umříti.“

Po těch řečech kněz Jan dal mírnou odpověd: že p. Bůh všecky věci zná a vidí; pročež, když jináče býti nemůže, aby p. Bohu své věci poručili a to, což na ně přichází, trpělivě nesli, že jest Bůh spravedlivý a spravedliví soudové jeho, ale u prostřed kázně a trestání svého že se smiluje a odpustí jim hříchy i dá život věčný.

Zatím pak podlé pořádku dobrého služebnosti sv. oltářní konal: předně napomenutí, potom zpověď k otázkám vyslýchal a rozhřešení svaté jim dával a potom i svátostí velebnou posluhoval. Při čemž bylo spatřovati podobné dílo mocné ducha sv. jako i při jiných.

Toto pak nesluší tuto mlčením pominouti, co se tehdáž při osobě Diviše Černína sběhlo. Ten, ačkoli býval od mladosti podobojí, však potom učiněn byl pod jednou. I že byl ovšem prvé povědom řádů svatých pod obojí přijímajících neméně, než jako tito dva, pobožnost velikou k svatým službám prokazoval, vedlé Krištofa Haranta stál, napomenutí s myslí pozornou poslouchal, vzdychal, k nebi slzavýma očima vzhlédal. Když v napomenutí připomínáni byli slibové Boží, příkladové milosrdenství Božího nad hříšnými, hotovost Boží k smilování; když se o svátosti velebné mluvilo, že na ní chtěl Kristus pán o milosrdenství Boha otce a své zásluze tělem a krví osvědčiti, i v srdcích věřících skutečně svědčí, že kdo věří tomu, kterýž jej poslal na svět, nezahyne a v soud nepřijde, ale že hned z smrti přichází do života věčného: tu se v prsy uhodil rukou pravou a hlasem, krůpěje slz z očí svých vypouštěje, zvolal: „I já tomu všemu věřím a s tím umříti hotov jsem.“ Ta když slova mluvil, kněz Jan se pozastavil, a potom zase řeč svou konaje, Bohu za to děkoval a, nad tím že jest velice potěšen, o něm i k jiným, že jim pán Bůh dal tovaryše víry, oznamoval.

Za tím když kněz Jan otázky činil na tyto dva, ke všemu také s nimi odpovídal, z hříchův se zpovídal, víru, že věří míti v samém milosrdenství Božím a v zásluhách jediného spasitele Kr. Jež. odpuštění hříchův i život věčný, vyznával, s nimi klekl, zpověď obecní říkal, když jiným rukou vzkládáním rozhřešení sv. dáváno bylo, přistoupil a hlavy své na-

klonil, tak že i on rozhřešení sv. dostal: odkudž sme všickni 1621
soudili, že také i svátosti velebné požívati bude.

Ale když těmto dvěma posluhováno bylo, tu on dále na stranu klekl a tak se horlivě modlil, že všechněm přítomným ku podivu bylo. Po posluhování pak zase k nim přiklekl, s nimi pánu Bohu děkoval a všecko pobožně vykonal, krom samého požívání, až i požehnání sv. přijal.

Když pak oni dva pánu Bohu poděkovali, děkovali také i knězi Janovi s velikou pobožností, toho také doloživše, že již hotovi jsou umříti a duši svou poroučejí pánu Bohu a že vědí, že jejich spravedlnost a nevinu v den soudný na jevo vynese a tu potupu, kterouž ponesou, věčnou slávou vynahradí. Tu také Černín řekl na to: „Budiž chvála milému p. Bohu, že sem tu přítomen byl a na to štěstí žádného ku překážce přítomného neměl. Moji milí přátelé, což mám nad vámi srdce potěšené, a jak vám toho srdečně přeji, že ste tak svatě a pobožně duše své opatřili!“

Tu kněz Jan doložil k tomu: „Však milost Boží i cesta k ní také vám byla otevřena, a já za jiné sem neměl, než, poněvadž ste se k víře spasitelné v K. J. přiznali a i na vyznání vaše z hříchův rozhříšení svaté přijali, že se také k kšaftu syna Božího přiznáte a tělo i krev p. K. na potvrzení té víry přijmete.“ Tu Černín odpověděl: „Ovšem že sem to mohl i měl učiniti; ale...“ A ta slova řekv, umlkl a v prsy se uhodil, vzdechl a zaplakal. A opět řekl: „Nyní na tom přestávám, co mi p. Bůh podlé těchto mých milých přátel skrze vás dobrého učinil, a věřím p. Bohu mému, že to ode mne přijal milostivě a dá mi život věčný, tak že se tam s těmito milými přátely shledám a na věky jeho oslavovati budu.“ Měl pak naději ještě složenou v milost lidskou, a nedošel jí. My pak, poněvadž sme pospíchali zase k jiným, požehnav jich kněz Jan, odešli sme, a také hned ve dveřích, jdouce z domu, dva kapucíny sme potkali.

Po odbytí práce duchovní pozůstal kněz Jan u oběda při Bohuslavovi z Michalovic. Byl oběd dosti hojný, ale velmi málo se požívalo, než v svatém rozjímání chvíle strávena byla.

Mezi tím vzkázal Václav Budovec, aby se u něho kn. Jan zastavil; což i učinil. Po vinši učiněném oznámil mu pán, proč byl žádostiv přítomnosti jeho, slovy těmito:

„Děkuji pánu Bohu, že jest mi to ráčil dáti, abych vás míti mohl a rozmluviti s vámi, i vás za svědka míti a pozůstaviti proti mým utrhačům, z nichž někteří ze zlosti, jiní pak z nevědomosti mne, an ještě živ jsem, začínají pomlouvati, že sem sobě poslal pro kapucíny a nad pravdou Boží pozna-

1621 lou zoufal a k straně antikrista, syna zatracení, k té šelmě babilonské, přistoupil. Děkuji i vám, že ste se tak mnoho ponížili a ke mně přišli; i prosím vás velice, že mé víry a svědomí mého dobrého, kteréž mému p. Bohu hotov sem a volen zachovati, svědkem budete. I oznamuji vám, že jsou včera ke mně přišli dva kapucíni, kterýchž sem se lekl a sám v sobě podivil. Ale nezpomenuv na jejich všetečnost, že jsou čela protřelého jako nevěstka nestydatá, hned sem na to přišel, co mi chtějí: pročež sem vyvstal, je přivítal a, že neuměli česky, latině s nimi sem mluvil. Kteřížto oznámili, že oni z milosrdného skutku mne navštívili."

„Já se jich ptal, jaký pak milosrdný skutek mi prokázati míní? Oznámili: Abychom vám cestu k nebi okázali. Jimž sem odpověděl: V čem a kudy mi ji ukázati chtějí, já z milosti Boží cestu znám a sem tím jist, že mne chybiti nemůže, nebo jest na pevném gruntu založena. Odpověděli: Pán, prý, toliko má domnění, že ví a zná cestu k spasení; ale jest na omylu, poněvadž sv. církvi není připojen a, v ní účastnosti nemá, a extra ecclesiam non est salus, krom církve není spasení. Já jim zase řekl: Z žádného domnění neřekl sem, že vím a znám cestu k nebi, ale z víry srdečné, kterouž mám v mého milého spasitele K. J., kterážto víra má základ na písmích Mojžíšových, prorockých, žalmových a apoštolských. Vím také i to, že kromě církve, jenž jest shromáždění věřících na všem světě, není spasení, nebo ona jest koráb Noelův; kdo v ni vchází, ten zachován a spasen bude. Ale povězte vy mi, koho vy a co tou církví rozumíte? Odpověděli: I tu kterou K. P. na Petrovi sv. založil, a která podnes posloupně v náměstcích Petra sv. zůstává a do dne soudného zůstávati bude. Na to sem řekl jim: Rozumím tomu dobře, že vy tu církev míníte, vašeho papeže a kardinály i jiné řeholníky. Ale povězte mi, po čem já mám poznati to, že sou oni a vy s nimi pravou církví Boží? Odpověděli: Předně po posloupnosti, nebo od sv. Petra až posavad vždycky jedni druhých následovali a následují; druhé po řádích a poslušenství, nebo všickni za jedno sme a zůstáváme."

„K tomu sem řekl: To jsou velmi špatná znamení, po kterýchž bych já měl postoupiti a papeže s kardinaly za církev pravou znáti; nebo co se tkne té posloupnosti, jest nejisté cestu spasení na ní zakládati, nebo seděli na stolici Davida krále sv. i jiní bezbožní králové, jako i Achab, ale že neměli posloupnosti v známosti a poctách Božích a zavrhli zákon Boží, nemohli slouti věrní náměstkové Davidovi také tito. Nebo ačkoli toho nemůžete prokázati, aby sv. Petr kdy byl v Římě biskupem, a byť ste pak i mohli; toho však ne-

ukážete, aby takovou slávu a přednost sobě osoboval, jako 1621
váš papež a kardinálové. On o trpělivosti psal, trpěti a v tom K. P. následovati napomínal. Ale papež sám jiné trápí a nic od žádného strpěti nechce. Petr sobě mnoho slova B. zákona vážil 2. ep. 1., přepevnou řečí svící svítící v temném místě je nazval a osvědčil, že z vůle lidské pravda zákona B. a proroctví sv. nepošla, ale duchem svatým puzeni byvše svatí a Boží lidé že mluvívali. Ale papež a kardinálové zavrhli zákon B. a příkladem Achaba a Fariseův svá ustanovení nad zákon B. vyvyšují, nimi srdce lidská obtěžují. Co se pak řádův a, nechť dím raději, neřádův a poslušenství, svornosti a jednomyslnosti vaší dotýče: co jest to divného? však K. pán o ďáblích praví, že jsouce zlí a nepřátelé B. sou svorni a nejsou proti sobě rozděleni, ale jak ste vy svorní v učení, to již dávno jest od mnohých vzáctných lidí prokázáno. A také sami víte, že podnes papež dominikánův s jezovity o početí panny Marie srovnati nemohl a nemůže; ale my máme jedno učení, jeden zákon B. Jestliže pak u výkladích některým dal p. Bůh světlejší smysl, tím zákon Boží zlý není. A tak páni vězte, že při církvi té sem, která má za znamení slovo Božího zákona, té se přidržím, v ní věřím míti s svatými obcování, hříchův odpuštění a život věčný v K. J. pánu našem. Mám já cestu k nebi mého milého spasitele K. J., kterýž řekl sám o sobě: „Já sem cesta.“ Pravidlo mám té cesty jeho přepevné sliby, že, kdo v něho věří, nezahyne, ale má život věčný: protož také té se církve přidržeti budu do smrti. O vašem pak papeži smýšlím to: že jest náměstek ďáblův, antikrist, syn zatracení, ta šelma babilonská, kteráž se, hle, nyní mně a jiným vyvoleným B. protiví a v krvi naší kochání má. Protož jděte s ním na věčné zatracení a mně pokoj dejte; než chceteli se ode mne ještě cestě spasení učiti, já ji vám ukáži. Po té řeči bili se v prsy a křižovali se, pravíce: že sou nikde tak zatvrzelého kacíře a rúhače neviděli, a s tím odešli. A protož prosím vás kn. Jene, buďte mi svědkem před Bohem i před lidmi.“

Za tím rozmlouval o nátiscích činěných podobojí, v tom na apologii se odvolávaje, a srovnal s jinými se v řeči; naposledy rozžehnal se s námi pobožně.

Již následuje zpráva o dni pondělním, co v něm vězňové činili před a při smrti své.

Po půlnoci na pondělek kněz Jan vstav opět, vzal mne a jednoho syna s sebou, též jednoho soldáta z varty na rynku Malostranském ponocující, též kněze jednoho přespolního, a

1621 šli sme na rathouz Starom., kdež v neděli před večerem ti páni dovezeni a rozdílnými vězeními a vartami silnými opatřeni byli. Jak sme se dostali do rathouzu, vešli sme nejprvé do světnice, kdež byli hrabě Joachim Ondřej Šlik, Václav Budovec, Krištof Harant, Fridrich z Bílé, Vilém Konecchlumský. Tu kněz Jan požehnav všech a jim potěšení z slova B. učiniv, šel s námi, kde byli jiní páni z rytířstva, Krištof Kaplíř, Prokop Dvořecký, Jindřich Otta, Bohuslav z Michalovic. Těch opět potěšiv slovem B. a zpívání jim nařídiv o víře v K. P. a o nesmrtedlnosti, šli sme na třetí, kde trvali z měšťanův direktorové: Valentin Kochán, Tobiáš Štefek, Krištof Khober, Jan Theodor Syxt, kterémuž život darován, Jan Šultys, primas od Hory Kutny, a Maximilian Hošťálek, někdejší primas Žatecký. Těch podobně potěšil, a nařídil jim zpívání.

Mezi tím pak netoliko tito, ale ve všech jiných pokojích, kde byli ti svatí lidé, ode všech zpívání a modlení pobožná dála se. Učinil také kn. Jan pánům a rytířům napomenutí z slova Božího. A když dokonával napomenutí mezi rytíři, byl odvolán od pánův, tak že mezi měšťany zanechal druhého kněze a dal jemu knížku, z níž jim četl věci potěšitedlné.

Kázaní pak to založeno bylo od kn. Jana na slovích z zjevení sv. Jana, z kap. 14. v. 13., těchto: „Blahoslaveni atd.“ Vedlé nichž ukazoval, že trojím spůsobem lidé živi jsou i umírají: První že živi jsou bez víry v K. P., v spasení své ne v jeho dostiučinění, ale v jiných smyšlených věcech proti zjevnému slovu B. zakládajíce, pročež takoví že také bez K. P. umírají, a smrt takových že jest nejhorší. Žal. 33. Druzí že živi jsou u víře v K. P., v něm samém odpuštění hříchův i život věčný a všecko své potěšení v životě i smrti mají a z té víry pobožné a šlechetné obcování vedou: ti také že v P. K. blahoslaveně umírají a odpočinutí věčného docházejí. Třetí že sou, kteří pro P. K. a vyznání a zastávání jeho sv. evangelické a samospasitedlné pravdy protivenství, soužení, nepravé nářky i smrti ohavné podnikají; ti že také jako věrní mučedlníci Boží pro pána umírají, a smrt takových že jest předrahá před obličejem Božím. Žal. 115.

Ten pak dvojí poslední spůsob života a smrti na ty poctivé lidi obrátil, a aby sobě ho přivlastňovali, že oni jsou ti, kteří v P. K. a pro P. K. umírati budou, mnohými důvody toho dokazoval, a jim ku potěšení proti té smrti čtyry věci předložil: 1) Zřízení Boží, kteréž neděje se vedlé vůle naší, ale vedlé vůle B. Vůle jejich že jest byla, pravdy Boží a svobod mečem obhajovati; ale vůle B. že ty věci tak řídila, aby oni

toho obhajování pravdy evangelické a stálosti vylitím krve 1621
své od meče na sobě dokázali: a protož, když se nezvedlo vedlé vůle jejich, aby se vůli Boží trpělivě poddali. 2) Příklad sv. prorokův, apoštolův, mučedlníkův a vyznavačův; poněvadž sou jich následovali u vyznání a obhajování pravdy, aby jich následovali i v trpělivosti, chtějíli jich následovati i v slávě skrze K. J. 3) Uložením B., že jakož jim tak i jiným všechněm lidem uloženo jest jednou umříti, a potom bude soud. 4) Odplatou hojnou života nebeského.

Ty všecky věci kn. Jan důvody písem svatých i historiemi zákonními a církevními tak obšírně, zvláště mezi pány z rytířstva, vysvětloval, že odtud znamenitého potěšení nabyli a tím trpělivěji k té smrti se měli. —

Mezi tím pak co jest který tak obzvláštního promlouval, tuto se také položí.

Předně o hraběti Šlikovi. Když kněz Jan zase od rytířův a od měšťanův se navrátil a přišel mezi pány, šel upřímo k hraběti a řekl mu: „P. Bůh rač V. M. těšiti svým svatým duchem a posilniti, abyste tu smrt mile podstoupili, a duši V. M. rač k sobě přijíti.“ Na to hrabě odpověděl mu řka: „Děkuji vám, můj milý otče, z tak pobožného svatého vinše. Dal mi to p. B., že se nic té smrti nebojím; nebo když sem se směl opříti jednou antikristu, slávy B. i čistého náb. zastávati, smím také svou smrtí té stálosti při pravdě B. dokázati. Já nyní sem na soudu světa, čekaje smrti časné; ale ti, kteříž nás soudili, musejí státi na hroznějším soudu toho, kterýž bude spravedlivěji souditi.“

Více kněz Jan nemluvil s hrabětem, nebo byli u něho němečtí kněží, kteříž nepochybně o jeho i jiných stálosti oznámiti nepominou. Nicméně proti utrhačům lživým a pravdě Boží odporným toho doložiti musím. Po smrti těch poctivých lidí pošlo lživé utrhání, jakoby hrabě opilý býti měl, i někteří jiní. A to ovšem odtud pošlo, že sou tak zmužile a bez strachu umírali a tak ochotně se svlačeli, jako by na nejpěknější lože k odpočinutí se oddati měli. Ale křivda před živým p. Bohem všem se dála, a toho jest důvod ten:

Bylo posláno pro půl žejdlíka vína španělského přede dnem proto, že hrabě teprva ráno v pondělí svátosti velebné přijímal. A když bylo po posluhování asi po hodině, již mezi 4. a 5. hodinou, řekl hrabě: „Myslím,“ prý na to, „že se tak s námi dají katovati; kýž mi ale té ruky při těle nechají!“ Na to ozval se mu Fridrich z Bílé: „I pane hrabě, což to chce býti, a ty nejzmužilejším zdál si se býti, i dokažiž zmužilosti té nyní! Nebo byť nás, když budeme bez duše, na kusy rozsekati dali, již nic cítiti nebudeme; a byť tělo naše po kusích

1621 rozházeli aneb rozvěšili, všecko to náš milý spasitel v den soudný shledá a s duší spojí a dá nám tělo oslavené.“ Opět po chvíli řekl hrabě: „Co velmi žízním!“ Řekl mu zase z Bílé: „I však jest zůstala částka po posluhování vína, napí se.“ Odpověděl: „Již nebudu píti ani jísti. O tom pokrmu a nápoji, kterého sem nyní užil, půjdu na svadbu toho beránka Božího K. J., nebo sem tím jist, že nám v nebi strojí kalich věčného potěšení.“

A tak pekelná křivda činí se těm poctivým lidem, jako by opilí byli. Pán Bůh ví, žeť jest žádný z nich trunku žádného nápoje, krom požívání velebné svátosti, neudělal.

A v tu chvíli pověděno nám, že se pěkná duha na obloze nebeské ukázala. I šli sme ven a viděli sme ji velmi pěknou a světlou, což s podivením bylo. Nebo před tím dnem, ani tehdáž, ani potom na druhý den nepršelo, a tak sme soudili, že p. Bůh znamení milosti své ukázal těm poctivým pánům; o čemž když jim bylo oznámeno, tím se nemálo všickni potěšovali.

Mezi tím dva jezoviti, kteříž tam po rathouze celou noc sem a tam od jedněch k druhým chodili, avšak žádného neodvedli od Krista, přistoupili k Budovcovi a mluvili s ním latině, ale vydělali na něm tak mnoho opět, jako před tím kapucíni, řkouce: „My vidíme, že pán dobře se učil a prospěl v umění. My bychom rádi duši jeho vyzískali k spasení a ten skutek milosrdenství jemu proukázali.“ Jimž odpověděl: „Milí patres, vy že byste mou duši rádi vyzískali k spasení? Anobrž raději já bych vám přál, abyste vy o svém spasení tak mnoho věděli a ním jisti byli, jako já, chvála milému p. Bohu, ním pro mého milého spasitele K. J. ujištěn sem.“ I odpověděl na to jezovita: „Nechť pán tak mnoho svým spasením se nechlubí a sám sebe marným domněním ať nesvozuje; nebo praví písmo, že žádný neví v tomto životě, v milostili Boží či v hněvu zůstává.“ Replikoval na to Budovec a řekl: „I toliž jest ten skutek milosrdný, a duši mou chtíti vyzískati k spasení? a vy raději přivésti mne usilujete k zoufání, kdybych já z milosti B. nebyl u víře spasitedlné v K. J. tak silně a dobře utvrzen. I však to písmo samo v sobě se vysvětluje, co se ním míní, totiž: že neví člověk, kdy zde v tomto světě p. B. jemu milostiv jest, totiž, kdy jej milostí a jakou slávou neb bohatstvím obdaří, a zase kdy svým hněvem a pomstami časnými pro hříchy jej navštíví. Ale nerozumí se tím písmem, abychom jsouce zde na světě živi neměli věděti a ujištěni býti svým spasením. Nebo kdybychom nebyli jisti ním a odplatou života věčného, čím bychom se zde v zármutkách těšili? Proč bychom pro slávu a pravdu B. protivenství a sou-

žení i tu smrt podstupovali? Syn B. praví: Kdo věří ve mně, 1621
nebude odsouzen, ale kdo nevěří, již jest odsouzen." I co jest jiného věřiti, než ujištěnu býti pro Krista a jeho zasloužení svým spasením; a zase co jest jiného pochybovati o spasení, než nevěřiti a k odsouzení jíti. Jináče sv. Pavel smýšlel a učil, nežli ti jezovité. On napsal: Vím, komu sem uvěřil, a jist sem tím, že mocen jest toho, což sem v něho složil, ostříhati až do onoho dne. A opět: Vím, že jest mi připravena koruna spravedlnosti."

Tu ten černý jezovit vskočil mu v řeč a řekl: „To sv. Pavel o sobě pravil a ne o jiných." Ale z Budova zase s hněvem řekl: „Není pravda, neb hned za tím dokládá: A netoliko mně, ale všechněm, kteříž očekávají příští jeho. Ale poněvadž tím písmem chcete jíti, že neví člověk v tomto životě, v milostili B. či v hněvu zůstává; povězte mi, kde to psáno stojí." I řekl jezovit: „I. píše to prý sv. Pavel." A tu opět selhal. Pán řekl: „Medle, prý, kde to píše?" Odpověděl jezovit: „Jestli se, prý, nemýlím, k Tymoteovi aneb k Titovi." Tu pán ulál ho řka: „Osle, chceš mne učiti cestě spasení a nevíš, kde v zákoně to špatné slovíčko položeno jest; protož jdí ode mne, satane, a nepokoušej mne více." I šli od něho.

Po těch řečích šli sme zase mezi pány a rytířstvo, a málo tam pobyvše, uhodilo pět hodin na půl orloji, a v tom na hradě Praž. bylo z kusu udeřeno. I pravili nám potom Harant a Konecchlumský: když hrabě Šlik uslyšel to vystřelení, že řekl: „To jest heslo, a na mne pořádek. Et tu Domine noster,. Jesu Kriste, miserere nostri, a ty pane náš J. K. smilujž se nad námi."

A v tu chvíli císařští rychtářové přišli mezi pány, oznamujíce, že jest hodina exekucí, protož aby hotovi byli, a na koho voláno bude, ten aby šel. Jakož pak hned za nimi přišli městští rychtáři a volali nejprvé na hraběte Šlika. S tím šli čtyři němečtí kněži; a když dolů se schodů scházel, tu dva jezoviti stáli, z nichž jeden sloul Sudetius. Ten řekl k němu: „Domine comes, recordare adhuc. Pane hrabě, rozpomeň se ještě." Ale hrabě spěšně odpověděl: „Jam me facias missum. Již mne nech na pokoji."

Za ním bylo voláno na Václava z Budova. Ten s sebou žádného kněze nevzal.

A mezi tím Krištof Harant pro kněze Jana poslal, aby k němu šel, že již na něho pořádek přichází. A když přišlo se k němu, naříkal na svou nevinu, že se mu křivda děje; avšak on to pánu Bohu poroučí a na ten soud spravedlivý K. P. se odvolává. A mezi tím prosil a zavázal kn. Jana,

1621 aby oznámil manželce jeho věci tyto: Předně, že ji napomíná, aby při náb. byla stálá. „Nebo já, prý, vím tak mnoho, že jest velmi vrtkavá a nestálá, a dokud vy budete na Malé straně, ať se vámi spravuje. Připomeňte jí to, že sem já mnohé země projel, a i v náboženství mnoho prohlídl a zkusil, a naposledy sem nic jiného nenašel, než to, že v samém milosrdenství B., na zásluhách dostatečných jediného spasitele K. J. hříchův odpuštění i života věčného docházíme, a v té víře hotov sem umříti. A sem tím jist, že dnes mého milého spasitele tvaří v tvář viděti a s ním i se všemi svatými toho života požívati budu. Jestliže má milá manželka setrvá u víře podobojí, nechť sobě to jistotně zaslibuje, že se se mnou v slávě nebeské shledá; pakli ne, nechť se tím marně nekojí. Druhé, řekněte jí, prosím, ať s poddanými nakládá mírněji, robot jim nepřivětšuje, ale raději chudé poddané ať fedruje a jim platy a roboty odpouští. Třetí, z strany mých dětí že jí dostatečně poroučím a vůli mou poslední oznamuji, aby jim za preceptora jezovitu anebo kohokoli pod jednou nebrala; nebo já vím, že by za tím subtilným jedem antikristovým nakvasili, z kteréhož by mládež ne tak snadně vyjíti mohla; ale ať jim podobojí dobré lidi za preceptory jedná. A toho doložte: jestliže její nedbanlivostí aneb původem který z mých dětí převeden bude, že na ni v den soudný budu pánu Bohu žalovati, a z toho ona jemu hrozný počet vydávati musí. Synů také mých ať napomíná, dáli jim Bůh vzrůst šťastný, aby věděli, jakým pánům sloužiti. Nechť v tom pana děda, kterýž přes 40 let domu rakouskému sloužil, i mne, ješto sem od mladosti též císařům platné služby prokazoval, sobě za příklad vezmou, co sme sobě na domu rakouském vysloužili, a jakou já odměnu za ně nyní beru. A co vás tu prosím, to také sem jí napsal, ale víceji snad na vaše předložení než na mé psaní učiní."

To kněz Jan potom skutkem vykonal, ale jináč se děje. Potom s vzdycháním pan Harant doložil i toho: „Ach, můj milý Bože, jaké země sem projel, v jakých nebezpečenstvích býval, za kolik dnův chleba nevídaje, pískem sem se jednou zasypal, a ze všeho mi můj milý p. Bůh pomohl; a nyní v své milé vlasti nevinně umříti musím. Odpustiž, pane Bože, mým nepřátelům!"

A v tom zavolali na něho. Pročež rozžehnavše se, šli sme až na to zarmoucené theatrum a šlachtatu antikristovu.

Toto pak tuto za slušné poznamenati sem uznal: že když na koho z těch svatých lidí a Božích mučedlníkův bylo zavoláno, tu k velikému podivu rozžehnání pěkné, až srdce v nás plesalo, konalo se, nejináč než jakoby na panket neb

na nějakou kratochvíl jíti se strojili: „Nu, moji milí přátelé 1621
požehnej a ostříhej vás tu pán Bůh; dejž vám potěšení ducha sv., trpělivost a zmužilost, abyste toho, že ste Boží cti zastávali srdečně a udatně, i při této smrti na sobě dokázali. Já vás předcházím, abych uzřel prvé slávu Boží věčnou, slávu našeho milého spasitele, ale dočkám vás hned za sebou; již nám této hodiny pomine žalost vezdejší, a nastane radost nová, srdečná a věčná.“ Na to odpovídali jim zase pozůstávající: „Požehnejž vám také p. B. cesty té pro nevinnou smrt pána našeho J. K., pošliž anjely své svaté vstříc pro duši vaši. Předejdětež nás k té nebeské slávě; my vás také následovati budeme a sme tím jisti pro toho, v koho sme uvěřili, J. K., že se tam dnes všichni shledáme a s naším milým spasitelem, s anjely i se všemi vyvolenými Božími radovati budeme.“

Jdouce pak cestou, i na místo přišedvše, kdež mučedlnictví přijímali, potěšení od kněze Jana s velikým potěšením srdečným přijímali, a zase takové mu odpovědi na to dávali, že nemohl kn. Jan připomenouti písma sv., aby, než odpověděl, zase jiného písma sv. nepřivedli.

Na tom theatrum byli tak zmužilí, že strachu na sobě neukazovali, znamenitou paměť na sobě měli, tak horlivě se modlili a p. Bohu poroučeli, že nám to všechněm přítomným ku podivu bylo. A to sme viděli, že nejednou rychtářové slzy z očí pustili. A kdyby byli nedali tak silně bubnovati, mohli ti vzáctní lidé slyšeni býti; i jistě bylo by mnoho lidí i nepřátelů k pláči přivedeno.

Když sme se pak zase zpátkem vraceli mezi jiné na rathouz a o horlivosti a zmužilosti jich vypravovali, říkali: „Chvála p. Bohu! Pane Bože, dejž i nám to potěšení ducha sv. a obdař nás takovou zmužilostí.“

Ale navraťme se k vypravování cesty a slov umírajících. Krištof Harant, jda ze světnice, řekl: „V tebeť sem, p. Bože můj, od mladosti mé doufal, nedejž mi na věky zahanbenu býti.“ A za tím s kn. Janem říkal modlitbu, až přišli na theatrum, a tu hledě do nebe zvolal: „V ruce tvé p. J. K. poroučím duši mou,“ a svlekv se s kabátu klekl, a opět po k. Janovi hlasitě, do nebe hledě, volal: „V tebeť sem, p. Bože můj, od mladosti mé doufal, věřím a tím sem ujištěn, že mne pro smrt ohavnou syna svého a spasitele mého K. J. po tomto zahanbení časném věčným oslavením poctíti ráčíš; a protož v ruce tvé, Bože, poroučím duši mou, neb si ji vykoupil, ó [illegible]že pravdy! Pane Jež. Kr., synu Boha živého, přijmiž duši [illegible]u, toběť ji poroučím, ó pane Jež. Kriste!“ A v tom stať byl [illegible] život zemský bídný v slavný a nebeský proměnil.

I ten kat, že byl pod obojí, dal pozor na to, že v mo-

1621 dlitbách jim překážky činiti nechtěl, ale čekal času, až smysl modliteb dokonán byl.

Po něm voláno na Kašpara Kaplíře. Před tím rozprávěl, nežli byl zavolán, že to své bídné tělo v noci na polštář položil. „Ale," prý, „jakýť jest můj sen mohl býti! Zdřiml sem, v tom zdálo se mi, že ke mně dva anjelé přišli a otírali tvář mou rouchou velmi pěknou a napomínali mne, abych se spěšně strojil s nimi jíti," doloživ toho: „I věřímť mému p. Bohu, že ne ve snách, ale v skutku je mám přítomné, a s nimi má milá duše že půjde do nebeské slávy. Potom sem sám s sebou examen měl a vždy na to sem přišel, že milost Boží jest větší, nežli všeho světa prohřešení, a zásluha Kr. pána, mého milého spasitele, tak dostatečná, byť hříchové naši nad počet písku mořského byli rozmnoženi, žeť nám prospívá k zhlazení jich všech a k spasení, nebť on jest lítostivá oběť za hříchy naše. A protož sem se již cele odevzdal mému milému p. B., nechť přijde hodina smrti, kdy chce, hotov sem poručiti duši mou jemu; a věřím, jak ta má šedivá hlava se mne spadne, že ji můj milý spasitel do nebeské slávy přijme. Však sem se již toho světa dosti jako lžicí nasytil."

Když pak na něj zavoláno bylo, řekl: „Ve jmenu Božím! však na to žádostivě očekávám;" a hned vstal a rozžehnav se s jinými, šel a zvolal: „Pane Bože, buď mi milostiv v tuto mou poslední hodinu a posilniž mne nebohého starce, abych mohl na to divadlo dojíti, a duši svou tobě poruče, bez strachu blahoslaveně umříti." A jdouc zamotal se, nebo pro starost sotva nohy zdvíhal; pročež řekl k knězi Janovi: „Můj milý otče, prosím vás neostýchejte se mne, nechť na vás ruku vložím, abych mohl s těch schodův sjíti pěkně; nebo kdybych spadl a hlavu srazil, nepřátelé moji by řekli, že sem sobě zoufal. Když mám býti za divadlo světu, nechť jsem. A můj milý spasitel potupu větší trpěl pro mne, i já rád trpěti chci tu smrt pro slávu jeho, nebo semť jí obhajoval." Tu kněz Jan vzal jej za ruku a říkal s ním modlitbu.

Když přišli na theatrum, tu opět stoje modlil se hlasitě a potom velmi těžce klekl; nebo mu kněží obadva pomáhali. Byl pak prosil kněze Jana, aby řekl katu, když klekne, aby nemeškal títi proto, aby nepadl ze mdloby, nebo klečeti dlouho nemohl. Ale že shrbeně klečel, kat nechtěl títi. I dávali návěští rychtáři k. Janovi, aby ho napomenul ku pozdvižení hlavy. Kterýžto řekl k němu: „Pane, poněvadž ste již duši pánu Bohu poručili, dejtež také tu vzáctnou šedivou hlavu pánu Bohu a zdvihněte ji k nebi a zvolejte k němu." I řekl: „Ve jmenu Božím!" a zdvihv hlavu s mocí, volal: „Pane Jež. Kriste! v ruce tvé poroučím duši mou, přijmi ji

v své sv. ruce, ó pane Jež. Kr.!" A tu ten starý život bídný, 1621
s kterýmž sobě zde na světě stýskal, blahoslaveně dokonal a v lepší, nebeský jej proměnil.

Po něm zavoláno na Dvořeckého. Ten o domu rakouském připomínal, že jest mnoho zlého král. čes. činil, a co dále i jak činiti míní, že se vidí. Potom paní manželce své i synu vzkázal, aby při víře stálí byli. Když pak naň zavolali, hotov jsa řekl: „Nu chvála p. Bohu, nechť se jeho svatá vůle děje; jemuť sem živ byl, jemuť také umírám. Ale jakož jest můj milý spasitel umřel i z mrtvých vstal, aby nad živými i nad mrtvými panoval; tak věřím, že duše má jemu živa bude, a tělo mé zase v den poslední vzkřísí a k tělu jasnému a slavnému svému je podobné učiní." A zatím říkal modlitbu.

Když přišli na lešení, obrátil se ku pavlači, kde byli císařští rychtáři, a řekl: „Povězte tomu císaři, že já nyní stojím na jeho nepravém soudu, ale on státi musí na hrozném a spravedlivém." Ale že tak silně se bubnovalo, s těžkostí byl slyšán od nich; pročež napomenut jsa od kn. Jana, obrátil se a šel k místu, kde kleknouti měl, a rozstrojil se. Mezi tím spatřiv na hrdle svém měšeček, sňal jej s hrdla a tu přístojícímu jednomu člověku groš veliký zlatý, na němž korunování krále Fridricha památka byla vyrytá, z něho dal, řka: „Přísahou vás zavazuji, když můj milý král Fridrich zase dosedne na stolici královskou, dejte mu ten groš a řekněte, že sem jej na hrdle svém pro něho až do smrti, pro lásku, kterouž k němu mám, nosil, a pro slávu i pro něho že rád krev svou vycezuji a umírám." A tu klekl a poroučeje hlasitě duši svou p. Bohu, právě, když ta slova zvolal „Pane J. K., smiluj se nade mnou a přijmi duši mou!" blahoslavené skončení vzal a do nebe se dostal.

Po něm volali Fridricha z Bílé. S tím byli kněží němečtí.

Po z Bílé zavolán Jindřich Otta. Ten prvé, než byl volán, ta slova promluvil: „Nu milý císaři! utvrdiž trůn svůj krví naší. Než jak z toho budeš p. Bohu odpovídati v den soudný, to ty zvíš. Býval sem mezi barbary, a takového tyranství sem neviděl a nic o něm neslyšel, co o nás čteno bylo, aby nás čtvrtili, hlavy jinam, čtvrti také jinam vystrčili. Ale nechť jest, jak chce, byť pak hlavy mé kdeť nechali sobě, jednu čtvrť do Turek, druhou do Španiel, třetí do Říma a čtvrtou za moře poslali; věřím já mému milému spasiteli, že to všecko v den soudný shledá a mne zase obleče koží mou a učiní tělo mé oslavené, k tělu jasnosti slávy své podobné, a dá mi očima mýma vlastníma sebe viděti, ušima slyšeti, ústy chváliti a s sebou se na věky radovati srdci mému."

Když sme se vrátili od vyprovázení Dvořeckého, a mezi

1621 tím z Bílé kněží němečtí vyprovázeli k smrti, tu Otta, jak sme vešli do pokoje, jako vytržený z mysli, skočil s stolice, na kteréž seděl, a řekl: „Můj milý k. Jene, což vás rád vidím, abych vám s velikým potěšením pověděl, co jest mi se stalo. Sedl sem na tu stoličku a počal sem tesklivě na to mysliti, že sem správci žádného nemohl míti, který by mi svátostí velebnou posloužil. A litoval sem toho i lituji, že sem vás k sobě nepovolal, nebo vás od mnoha let znám a vždycky všecko dobré sem o vás slýchal, i při vás vídal, že ste dobrého svědomí člověk, a v tom přemýšlení zdříml sem. Věřte mi, že mi se ukázal můj spasitel a řekl ke mně: „Dosti máš na mé milosti, nebo já tebe krví svou očišťuji," a v tom na mé srdce krůpěji krve že jest pustil, a já v tom se schytil. Věřtež mi pak, že mne čistě na srdci chladí a občerstvuje; cítím to patrně. Ach, děkuji tobě, můj milý spasiteli, že si mne tak potěšil a o tvé milosti a odpuštění hříchův mých ujistiti ráčil! Nyní vím a poznal sem, co jest to v příčině bezelstné a v nemožnosti „crede et manducasti, věř a požíval si." Ej, již se nic nestrachuji té smrti, rád vesele umru, a vás, můj milý p. otče, prosím: prokažte mi to milosrdenství, neopouštějte mne a, když na mne voláno bude, vyprovoďte mne a připomínejte mně sliby Boží ku paměti, kdybych se ňák příliš lekl; však vám to p. B. odplatí, i vašim dítkám dá své svaté požehnání."

Což zakázal se kněz Jan rád, srdečně a upřímě učiniti. V tom bylo zavoláno naň. I řekl: „Pojďtež se mnou." I šli sme. A kn. Jan řekl: „Neukázal se vám milý spasitel nyní v vaší dřímotě? těšte se, že i hned duše vaše bude jej viděti, ne v dřímotě, ale tak, jakž jest v své slávě a jasnosti." Odpověděl: „Sem tím jist, žeť nyní vychází s anjely svými vstříc duši mé, aby ji vzal na svadbu svou věčnou, tamť s ním bude ten kalich nový radosti a potěšení píti až na věky, a vím, že mne ani ta smrt neodloučí od něho." I říkal za tím s knězem Janem modlitbu.

Když sme pak přešli rathouz a vycházeli ven ze dveří na schůdky k theatrum, zdvihl oči k nebi, a vytrhv se z modlení, zvolal: „Aj vidím nebe otevřené;" a pozdvihv ruky, ukazoval řka: „Podívejtež se, prosím vás, tamto hle, tamto!" I pohleděli sme a spatřili sme mezi pošmournými oblaky velmi jasný kus nebe jako slunce, právě nad námi, v tom místě, kde toho času slunce o polednách bývá, tak že nemohli sme do toho místa pro jasnost hleděti, ješto tehdy sotva dvě neb tři hodiny na den byly. I spatřivše to, vyšli sme na theatrum. A jak přišel k místu, kde kleknouti měl, padl na tvář po pravé straně, a leže tak tiše se modlil, asi co by po čtyřikráte modlitbu Páně vyříkati mohl, a potom vstav svlekl

kabát, a kn. Jan zříkal s ním modlitbu: „V tebeť sem, pane, 1621
doufal atd.“ Poklekv počal říkati opět s k. Janem: „V tvé ruce, p. Bože, poroučím duši mou.“ A sám při ní dokládal: „Pro J. K. a jeho smrt nevinnou smiluj se nade mnou a přijmi mne k věčnému oslavení.“ A v tom také ustoupil z země bídy, pláče a smrti do domu živých. Ač pak za to měl a toho se nejvíce bál, že tělo jeho bude na čtvero rozděleno; ale nestalo se toho, nebo bylo pochováno od přátel jako i jiných.

Za ním následoval Diviš Černín, s nímž šli dva jezoviti. A když vyšel na lešení, padl na tvář a modlil se tiše. Po té vstav, duši svou Bohu poroučeje bez milosti sťat jest.

Za tím přišel pořádek na Viléma Konecchlumského, kterýž ač před tím naříkal velice na svou nevinu, avšak také znamenitě potěšenou mysl měl: summou, my, kteří sme přítomni byli, mnohem mysl i srdce naše nad smrtí jejich zarmoucenější a truchlivější sme měli nežli oni. Byla pak jemu Chuchelská vzkázala po k. Janovi, že ho prosí, aby jí a manželu jejímu odpustil, co sou proti němu provinili, oni že jemu též všecko promíjejí. Což když uslyšel, řekl: „Já sem včera, maje přijímati velebnou svátost, pánu Bohu a vám se ohlásil, že všechněm nepřátelům mým odpouštím. Než, prosím vás, řekněte jí zase, ať se oni pánu Bohu modlí, aby jich Bůh pro mne netrestal, neb oni sou příčina mé těžkosti. Já vím, odpustili jim Bůh věčně, že je časně trestati bude, pročež ať trpělivě nesou od p. Boha trestání časné, a za odpuštění věčných pokut ať pánu Bohu pilně se modlí.“

Když pak bylo naň zavoláno, řekl: „Půjdu, abych umřel, a nevím proč. Pane Jež. Kr., který jsi nevinně pro hříchy naše umřel, dejž mi umříti smrtí lidí spravedlivých a přijmi duši mou v tvé svaté ruce.“ Zatím pokorně modlil se s kn. Janem pánu Bohu a duši svou jemu poroučel a taky svatě život dokonal.

Potom zavolali na Bohuslava z Michalovic. Ten dříve, nežli vyšel z pokoje, opáčil svou předešlou protestací z strany života a úřadu dřevního; přitom však hotovil se k smrti s znamenitou myslí udatnou, těšiv se věčnou radostí a velmi pěkně o životu věčném rozmlouvaje. Ale když zavolání uslyšel prvé na jiné než na osobu svou pozarmoutil se a řekl: „I pane Bože, co se to děje! však ví se, že sem se tobě cele odevzdal. Nemeškej, pospěš, povolej a vytrhni mne z tohoto zlořečeného světa k své věčné nebeské slávě!“ A když potom zavolali naň, kněz Jan s námi přišel napřed a řekl mu: „Nu z Michalovic, poněvadž tak horlivě a srdečně ku p. B. a k té nebeské slávě pospícháte, již nyní na vás voláno bude; dejte sobě dobrou mysl a poručte se p. Bohu.“ I odpověděl:

1621 „Chvála milému Bohu, děkuji tobě, můj milostivý p. Bože, že jsi mi mou poslední hodinu oznámiti ráčil, že již s tím světem mám rozdělen a k mému milému spasiteli mám připojen býti.“ Tu po kn. Janovi vzkázal manželce své, aby pro jeho smrt přílišně se nermoutila, on že ji p. Bohu poroučí a tím jist jest, že ji s dítkami živiti a opatrovati bude, a že se s ní po smrti jistotně shledá v slávě nebeské. V tom doložil: „Pojďmež ve jmenu blahoslavené a nerozdílné Trojice svaté.“ A přišedvše rychtářové, pojali nás s sebou.

K němuž řekl kněz Jan: „Toužili ste po té věčné slávě, již se nyní těšte a radujte, žeť náš nejmilejší spasitel na duši vaši s anjely sv. očekává a naplní nyní to, což slíbil: Neopustím vás sirotkové, ale přijdu a poberu vás k sobě samému, abyste, kde sem já, i vy byli.“ A než ta slova k. Jan dobře dopověděl, s veselou tváří, jako by se pozasmál, řekl: „Věřím, věřím tomu cele, nebo netoliko zaslíbil pro nás přijíti a neopustiti nás, ale i toho doložil: Otče, chci, kde jsem já, aby byl i služebník můj a aby viděl slávu mou, kterouž sem měl u tebe prvé, nežli svět byl. A poněvadž jest Bůh otec s svým milým synem vůle jedné, a syn jeho milý chce, abychom spaseni byli, i beze vší pochybnosti se to stane. S tou tedy dověrností pospíchám k té smrti, abych toho tím rychleji došel.“ S tím šli sme až na místo, kdež hned se svláčel, a zříkav modlitbu s kn. Janem stoje: „V tebeť sem pane atd.“ klekl a zvolal: „V ruce tvé, p. J. K., poroučím duši mou, nebo si ji vykoupil, ó Bože pravdy, přijmiž ji p. J. K!“ A tu vzal skončení blahoslavené, a k čemu pospíchal, toho došel, že již vidí slávu Kristovu a požívá jí.

Potom volán byl Valentin Kochán. Co se dotýče měšťanův, jistě znamenitá rozmlouvání mezi sebou měli a o smrti i o životu věčném se těšili: tak tuto Kochán. Prvé, nežli byl povolán, velice pěkně rozjímal ta slova: „Naše obcování jestiť v nebesích, odkudž i spasitele očekáváme Jež. Kr., kterýž promění toto tělo naše ponížené, aby bylo podobné k tělu jasnosti slávy jeho, podlé mocnosti té, kteréť jest mocen, i všecky věci podmaniti sobě. A tu pravil, že věřící lidé na světě nejsme než jako stín, ale obcování naše i v té zdejší bídě že jest v nebi. A poněvadž mysl věřících, dokud sme živi na světě, tím poctěna jest, že obcování má v nebi, jisté jest, že i duše naše po smrti obcovati bude v nebi, tělo pak naše, ač jest ponížené, však se těšíme, že bude zase oslavené.“

A když zavoláno bylo na něho, chtěl syna svého vzíti k smrti, aby viděl skončení jeho; ale kn. Jan zbránil toho, pročež Krištof Khober odpustil s ním služebníka svého, že vzal zase šaty jeho a ošetřil jej. A tak jsa zavolán a roz-

žehnav se s jinými, šel a tato slova mluvil: „Můj milý spasitel pověděl před svou smrtí: Duch jest hotov, ale tělo nemocno. Ale posilniž mě, můj milý p. B., a dej mi, ať to údolí strašlivé smrti překročím, a přivediž mne do země živých, nebo víš, že sem tebe a pravdu tvou miloval.“ A za tím verš poslední z žal. 16. říkal tak, jak jest v české rytmy uveden. Jda modlil se s kn. Janem vesele až na theatrum, kdež potom sám říkal slova Simeonova: „Nyní propouštíš pane atd.“ V tom poklekna hlasitě volal latině: „In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum, redemisti me Deus veritatis.“ Kněz Jan vida, že ještě mohl některé slovo zvolati, volal s ním: „Smiluj se nade mnou beránku Boží, pane J. K., přijmi duši mou.“ A tu přijal odplatu u světa žalostivou, ale před Bohem slavnou. 1621

Dále zavoláno na Tobiáše Štefka. Ten před tím s velikou pokorou mysle promlouval nemnohá slova; nebo, když slyšel od jiných neb od kn. Jana slova potěšená o smrti, o životu věčném mluviti, ruce zpínal, oči k nebi zdvíhal a sliby B. sobě přivlastňoval a jim důvěrně se těšil. Mezi jinými pak slovy pověděl i tato: „Můj milý p. Bůh ráčil mi dávati všecko dobré na tom světě, ale nyní dává mi píti kalich utrpení; sem tím jist, že činí k mému dobrému, abych skrze žalostivou a ohavnou smrt tou ouzkou cestou přišel do království nebeského. Ját sem sice nezasloužil na jeho B. milosti toho, aby mne s těmi vzáctnými lidmi korunou mučedlnickou pro zastávání pravdy jeho poctíti ráčil; ale kdyžť se tak jeho B. milosti líbí, budiž mu ze všeho věčná čest a chvála.“

Když pak bylo naň zavoláno, sepal ruce a do nebe s tváří velice pokornou a obličejem smutným pohleděl očima slzavýma a řekl: „Můj milý spasitel, když měl pro mne umříti, zvolal k otci nebeskému: Otče, ne, jak já chci, ale jak ty chceš, děj se vůle tvá. A což já červ bídný, prach a popel, mám se vůli jeho protiviti? Jdu, můj milý Bože, poslušně a prosím, smiluj se nade mnou, sejmi a shlaď ze mne všechny hříchy a nepravosti a nenechávejž na mně poskvrny ani vrásky k odsouzení. Očisť mne Bože izopem, a očištěn budu, obmej mne krví K. J., syna tvého milého, a nad sníh zbílen budu.“

Tu kn. Jan, vida jej tak truchlivého, řekl: „Těšte se, že brzy p. Bůh pro zasloužení našeho milého spasitele zármutek váš obrátí v veliké potěšení a tu smrt promění v život nesmrtedlný.“ Na to on ozval se: „Věřím tomu, že jak duše má z těla vyjde, že setře p. Bůh slzy z očí mých, odejme pláč a kvílení, bolest i naříkání a dá mi radost věčnou.“

1621 Zatím kn. Jan modlil se s ním až na místo, i když klekl. A když slova ta s velikou pokorou volal: „Pane J. K., beránku Boha živého, kterýž snímáš a shlazuješ hříchy všeho světa, sejmiž ze mne všecky hříchy a nepravosti mé; v ruce tvé, p. J. K., poroučím duši mou, přijmiž ji v své svaté ruce, ó p. J. K!“; tu slzy a zármutkové jeho proměněni jsou v plesání a v radost věčnou.

Při smrti D. Jesseniusa, kterýž následoval Štefka, Jan nic nepracoval, kromě že rozžehnav se s ním, také jej toliko na theatrum doprovodil a na smrt jeho se díval; nebo kněži němečtí pracovali při něm bedlivě.

Po Jesseniovi následoval Krištof Khober. Ten že byl nejstarší mezi direktory z stavu městského, měl také přednost v mluvení, pročež netoliko sám byl dobré a heroitské mysli proti té smrti, ale i jiných napomínal a těšil je, jako i kn. Janovi opět na místě jiných poděkování velice pěkné, jak na rathouze i na theatrum, i vinš pobožný s požehnáním horlivým učinil, a zač velice prosil, aby kn. Jan synův jeho k sv. pobožnosti a stálosti při pravdě B. napomínal. Manželce pak své vzkázal, že ji prosí, aby sobě pro něho nehořekovala, ale těšila se tím, že jí p. Bůh zde na zemi neopustí, a že se zase spolu v nebi shledají. Ten připomínal slova apoštolská kp. 14. v. 22: „Musíme skrze mnohá protivenství přicházeti do království nebeského“, a přivozoval příklady proroků, apoštolů a mnohých mučedlníků, i M. Jana Husa, M. Jeronyma a jiných, kteří se opravdově o pravdu ujímali, že musili se s mnohými zármutky potkávati, a tu na všecky obrátil řeč svou, že i oni, poněvadž sou obhajovali a zastávali pravdy evangelické a učení apoštolského, musejí také s nimi míti díl v utrpeních, chtějíli míti díl v slávě; připomenuv z propovědění Ignacia sv., řka: „Nedávno před tím, než sme se do vězení dostali, slyšel sem od p. otce na kázaní, že jeden z mučedlníkův Božích, když byl odsouzen k smrti, řekl: Pšenice Boží sem, nechť, prý, zubami šelem sem semlen. Tak i my sme, dí, pšenice Boží, nasil nás na rolí církve a nyní nás k užitku věčné slávy přivozuje, pročež i my musíme od šelmy semleny býti. Ale těšme se, že vždycky církev Boží v krvi věrných rostla, tak že může p. Bůh z každé krůpějičky krve naší na tisíce svých ctitelův vzbuditi; nebo ač pravda nyní násilí trpí a trpěti bude, ale žádný Krista p. s trůnu jeho na věky nesrazí. Syn B. praví: Blahoslaveni ste, když protivenství trpíte pro jmeno mé; radujte se a veselte se, odplata vaše hojná jest v nebesích.“

Když v tom bylo naň zavoláno, řekl: „Jdu ve jmenu B. a nestydím se za to, že trpěti musím pro slávu B.; nebo vím,

komu sem umřel. Boj dobrý sem bojoval, běh dokonal, víru 1621
sem zachoval.“ A zatím po k. Janovi říkal modlitbu horlivě. Na theatrum přišedv, se všemi se rozžehnával a obrátil se k tomu místu, kde měl umříti, jda k němu zmužile, jako by měl s tou smrtí zápasiti, a promluvil: „Nu tuto mám umříti; avšak neumru, ale živ budu a vypravovati skutky Páně a líbiti se budu p. Bohu mému v zemi živých.“ Ta slova vzal z žalmu Davida sv., a po té rozstrojiv se, klesl volaje: „Bože! v ruce tvé poroučím duši mou, neb jsi mne vykoupil krví syna tvého, smiluj se nade mnou, p. J. K., pro tvou smrt nevinnou a přiveď mne do království tvého.“ A v tom, čemuž se těšil, toho došel, že v smrti u světa ohavné vzal slávu a nesmrtelnost a poctěn jest od knížete mučedlníkův korunou slávy a raduje se na věky.

Po něm přišel pořádek na Jana Šultysa. Ten neméně, než jako i jiní, sliby Božími se těšil a proti smrti slova z žalmu 42. tak rozjímal: „Proč jsi smutná, duše má, a proč se rmoutíš? Posečkej na Boha, nebot ještě vzývati jej budu, i hojné spasení v tváři jeho.“ A tu připomenul z knihy moudrosti kap. 3.: „Ačkoli, prý, zdá se nemoudrým, že spravedliví, krví Kristovou vykoupeni, mrou, a počítáno bývá vyjití jejich za bídu a odjití od nás za potření, ale oni jsou v pokoji: tak našim nepřátelům zdá se, že my bídně na tělích hyneme, a že i na duši potřeni budeme. Ale my tím jisti jsme, že ta smrt bude nám dveřmi, skrze něž duše naše i hned přijdou před tvář Boží a oslavovati jej budou. Ty pak, ó náš nejmilostivější nebeský Bože, pomožiž nám v tom stínu smrti časné, abychom tobě víru a dobré svědomí zachovajíce, k světlu nepřistupitedlnému a jasnosti slávy tvé přivedeni byli a tebe i hojné spasení tvé vypravovali. Což že se stane pro J. K., nepochybně věříme.“

A zatím rozpomínal se na své syny a s největší horlivostí a žalostí srdečnou na mistra Jiříka, řka: „Nemám těžší věci na srdci, jako o mého Jiříka; slyším, také že jest arrestován v svém domě. P. Bože! pro své milosrdenství račiž jej sám opatrovati a ze všech těžkostí mu pomáhati.“ Zatím prosil kn. Jana, aby zastavil se u něho, oznámě mu, že jej i dítky jeho p. Bohu poroučí a věří velebnosti jeho, že v nebi před trůnem B. potěšenější bude jejich shledání, nežli toto jejich přezarmoucené rozžehnání.

A když byl zavolán, rozžehnav se s přítomnými, šli sme s ním, on pak modlil se: „Pane J. K., ty jsi přislíbil, že každého k tobě přicházejícího přijmeš a žádného nevyvrhuješ ven. Prosím tvé svaté milosti, přijmiž i mne k tobě jdoucího, buď mi milostiv a odpusť mně mé hříchy a nepravosti; já v ruce

1621 tvé sv. poroučím duši mou." Zatím modlil se taky s knězem Janem: „V tebeť sem p. B. doufal", a poklekv též volal: „V ruce tvé poroučím duši mou." A to řekv a ruce od sebe vztáhv nápodobně, jak sv. Františka malují, volal nahlas: „Veni, veni D. Jesu et noli tardare! Přijdiž, přijdiž p. J. a neprodlévej!" Vzav v těch slovích skončení blahoslavené, připojen jest k houfu sv. mučedlníkův, kdež již duše jeho hojné spasení a slávu B. spatřuje a vypravuje až na věky.

Po něm zavolali na Maximiliana Hošťálka. Ten byl ducha truchlivého a často na své dítky vzpomínal. A když jiní potěšení z slova B. o životu věčném a proti zármutkům i protivenstvím vezdejším připomínali, on řekl: „Všemu tomu věřím; avšak připomínám sobě hříchy mladosti naší, že p. B. i ty na nás pokutuje, abychom, jakož sme prvé při požívání velebné svátosti pojištění víry, odpuštění hříchův našich došli, také nyní, jsouce již na smrti, proti hříchům a smrti tou připomenutou milostí B. a zásluhou K. p. u víře ujištěni byli, že v té kázni hříchy naše, jak v starosti tak i v mladosti naší dočiněné, dokonale snímá a krví Kristovou očišťuje, spravedlivost i milosrdenství své s námi koná, abychom očištěni a jako sníh od poškvrn všech hříchův zbíleni jsouce, přivedeni byli k jasnosti věčné a nebeské slávy."

Když naň zavoláno bylo, řekl: „Všemohoucí Bože! spravujž ty cestu mou, abych neusnul v smrti, aby neřekl nepřítel můj: Přemohl sem jej." A po té modlil se s knězem Janem. Přišedv na theatrum, říkal také latině slova Simeona starce: „Nyní propouštíš služebníka." To vykonav, klekl a zvolal: „V ruce tvé p. B. poroučím duši mou"; a v tom mučedlnickou korunou poctěn jest. Již se hříchu ani smrti nebojí, nebo ty věci zde pominuly.

To o přípravě k smrti i o smrti těch, kterýmž kn. Jan svátostí velebnou posluhoval, pravdivě sem poznamenal; o jiných jiní psali.

Zpráva druhá jest zhotovena od M. Davida Lyppacha, kazatele německého, a přeložena do češtiny v smyslu tomto:

Jezoviti a kapucíni častokráte k vězňům přicházeli, chtějíce je k tomu přivésti, aby od víry odpadli, jakož pak hrabě Šlik mnohá a rozličná pokušení od nich míval; ale nic dovésti nemohli, jsouce ode všech každého času stále odbyti a přemoženi. Aniž pro to nestydaté mouchy přestávaly, i toho dne, když se ortelové čtli, i potom, když exekucí měla býti vykonána, štěstí svého koštovávati.

Nebo v sobotu 19. Junii večer okolo páté hodiny byv k doktorovi Jesseniusovi povolán, brzy v patách dva jezoviti

za mnou do pokoje jeho vešli, chtíce ho potěšovati. Začež 1621
jim poděkoval a na mne ukázal: „Já za tou příčinou zpovědlníka svého dal povolati, aby s ním promluvil a své věci tak zřídil, aby pobožně a svatě z toho světa vykročiti mohl.“ Načež oni odpověděli, aby jednou dobře do toho trefiti uměl, nebo že nedosáhne žádného pravého rozhřešení, mnohem pak méněji svátosti těla a krve Páně. Já vskočiv jim v řeč, ptal sem se jich, proč? Odpověděli: že nejsem pořádně ordinován neb svěcen. Ptal sem se dále: od koho byli by pak oni ordinováni? Oznámili: že od náměstka neb místodržícího Krista p. a sv. Petra. Dotázal sem se po třetí: kdo by ten byl? Papež, řekli. Když sem žádal důvodů, přednesli ona slova Kristova: „Pas ovce mé“, a chtěli zavříti z nich to, že Petr byl by i hlava církve i místodržící Krista. Když sem pak řekl jim na to, že apostata, satan a pokrytec jest biskup římský, a tím, jímž ho oni býti praví, že žádnou měrou býti ani slouti nemůže: těmi slovy sem oheň dokonce roznítil a velikého hříchu, jak za to měli, se dopustil, a vždycky z jednoho do druhého lezli, snažíce se o to, aby sv. Petra za papeže provedli, a mezi tím svou starou píseň ústavně opětujíce: „Ty jsi Petr, a tobě dám klíč.“

Mezi jinou řečí i svou velikou tupost a nepovědomost písem sv. na světlo vynesli, když to z skutkův apoštolských dokazovati chtěli, že i sv. Pavel do Říma za Petrem šel, aby s ním o evangelium rozmluvil a pilnějšího poznání od něho nabyl. Na to když sem jim contrarium ukázal a jejich nepovědomosti písem jim vytýkal, pravili, že uštipačné řeči užívám. Přišli sme i k artikuli o ospravedlnění, kdežto zjevně pravili a potvrzovali, že naši dobří skutkové mají a musejí připojeni býti k zásluze K. pána a tak že potřební jsou k spasení; ale důvodův, kterými by to provedli, neměli žádných. Odkudž když sem jim ignorantiam, neznámost písem, jednou i po druhé vytýkal, opěti mě za utrhače položili. A pravil obzvláště ten jeden, abych druhého za ignoranta, nedouka v písmích sv. neměl a nedržel, poněvadž již na čtvrtý rok doktorem a professorem theologie jest. I dal sem mu za odpověd: byť pak i deset let v ní byl, však že v skutku nic jiného nepronáší na sobě, nežli že hlupec aneb nedouk jest.

Mezi tím s Jesseniusem mnoho rozmlouvali. Načež on dal jim za odpověd tu: „Vy patres, bych krásně nejraději chtěl k straně vaší přistoupiti, obávám se však toho, poněvadž živobytu mého vezdejšího již velmi na mále pozůstává, že bych nikoli nemohl v té kratičké chvíli tak mnoho skutkův dobrých činiti, jak mnoho vy jich máte. Tou měrou jak by bylo s mým spasením, a jak bych já byl ním ujištěn?“

1621 Na to řekl mu hned jeden z nich, nadáv se, že ho má již v saku: „Můj Jesseni, toliko mějte vůli k tomu hotovou, že byste chtěli a žádostivi byli skutky dobré činiti, již potom, byť ste měli i hned této chvílky umříti, my vám konečně slibujeme, že vskok odsud do nebe vyletíte.“ K té řeči jeho nemohl sem se déle zdržeti, nýbrž ozvav se mu na ni řekl sem: „Ho, ho! i kdežtě se tou měrou očistec váš poděl?“ Z toho opět sme se hádali, a čím předešle náměstka Kristova a domnělou hlavu církve prokázati chtěli, tak se i při artikuli o očistci chovali, a zprosta jiné učení neb smysl od toho, jenž se v knihách jejich nachází, ustanovovali a zastávali. K čemuž řekl sem: „Milostnějšího článku víry, kterýž v žádném patrném a výslovném textu písma sv., ale toliko na pouhých konsekvencích nebo výkladu vašem základu a gruntu svého nemá!“ S tím odešli od Jessenia.

Na ráno pak, totiž v neděli, hned brzo zase se navrátili. A když opět o artikuli z strany ospravedlnění mluvili, řekl ten jeden ignorant: „Písmo dí: Neví člověk, zdali nenávisti čili milosti hoden jest. I tedyť člověk o spasení svém pochybovati má.“ Ale D. Jessenius v tom ho dobře odbyl a propovědění to vysvětliv, doložil přitom slov těch: „Zachovejž mne můj milý Bůh, abych měl o svém spasení pochybovati.“ Ti když odešli, mnoho sem s Jesseniusem mluvil, kterýž sebe p. B. poroučel a žádal, abych mu ráno velebnou svátostí těla a krve K. p. posloužil.

Tehdáž Ryppl a Haunšild ještě nic nevěděli o svém orteli, ale teprva o půl noci na neděli bylo jim to v známost uvedeno od Staroměstského a Novoměstského císařských rychtářův, obou dobře podroušených. Načež mě oni brzo ráno okolo čtvrté hodiny k sobě povolali. A po vykonaném kázaní zase sem k nim šel, kdež Jessenius, Ryppl a Haunšild velebnou svátost přijímali; u nichž sem se zdržoval do tří hodin. A tak ta služba B. vykonala se s nábožností velikou.

Odpoledne po kázaní pohřebním šel sem k nim poznovu s mým kollegou neb pomocníkem okolo hodiny páté, a s nimi i s jinými v arrestě zůstávajícími trochu sme pojedli a se napili. Potom do dvou hodin sme se modlili a zpívali, kdežto Ryppl poněkud truchliv se ukázal pro svého nejmenšího synáčka, jehož velice miloval; avšak potom zase se potěšil.

Mezi tím přivezli jiné vězně z zámku na rathouz. Potom okolo desáté hodiny přišel císařský rychtář s soldáty, dal Jessenia do pokoje obzvláštního, mne s Rypplem a Haunšildem také jinam, avšak před každým pokojem stráž a vartu osadil. Oni se dali trochu na odpočinutí, zříkavše před tím

spolu modlitbu večerní, a pospali obadva téměř do půl čtvrté 1621
hodiny; já pak bez spaní čas ten sem ztrávil.

Zase okolo první hodiny šel sem z pokoje k jiným vězňům, kteříž proti nám byli, totiž: Natanael, Kutnauer, Maštěrovský a Sušický, u nichž byl farář sv. Havelský a M. Viktorin Vrbenský. Ztrávili téměř celou noc v zpívání a modlitbách, byli srdnaté a dobré mysli, zvláště pak Kutnauer hrdinsky se ukazoval jako lev nějaký.

Musím toto připomenouti, co Bůh skrze Haunšilda, neposledního sice theologa, při jmenovaných lidech u vězení trvajících, obzvláště při Kutnaurovi, spůsobiti ráčil. Nebo, poněvadž oni všickni bratrské víry byli, mnohá i častá rozmlouvání míval s nimi, učení kalvinské jim vypravoval a k tomu přivedl, že všickni od kazatele českého velebnou svátost těla i krve Páně přijímali. Odtud také M. Viktorina tak velice zamilovali, že téměř žádného okamžení od nich odjíti nemohl. Žalovali také sami na sebe, že ho předešle nenáviděli a velikou křivdu mu činili.

Od nich šel sem zase k Jesseniusovi, a poněvadž Prokop Dvořecký v noci žádal mne skrze služebníka, abych jej na ráno navštívil, šel sem do spodních pokojův, kdež sem opět na jednoho jezovitu trefil. Potom vešel sem do jedné světnice, v níž byli Khober, Syxt, Štefek, Kochán, dva primatorové Horský a Žatecký. Dav jim pozdravení, potěšoval sem jich slovy některými a prosil sem, aby mi za zlé neměli, že sem tak nenadále k nim vešel. Oni pak děkovali mi z toho přátelsky, žádajíce, abych při nich chvilku potrval a jich dáleji potěšoval. Já posadiv se vedlé nich, četl sem z jedné knihy De vitae gloria, čehož všickni s velikou pilností a bedlivostí pozorovali. A poněvadž sem tomu srozuměl, že nevšickni dobře německy umějí, mluvil sem jim latině, což vše s velikou vděčností od nich přijato. Žádali mne také, abych je dáleji navštívil a jiných přátelsky jmenem jejich pozdravil a jim jejich stálost a dověrnost ku pánu Bohu oznámil, i je ku podobné stálosti napomenul.

Od těchto přišel sem do pokoje Dvořeckého, kdežto nalézali se Kaplíř, z Michalovic a Otta. Ti mne také velmi rádi viděli. Po mnohém potěšování, rozmlouvání a napomenutí shledal sem je tolikéž všecky srdnaté, veselé a hotové býti, jakož pak i toho při oblácení šatův svých dokázali; neb se tak oblačeli, aby jim budoucně nebylo potřebí k exekucí se strojiti a hotoviti. Starožitný pan Kaplíř oblekl svrchu na své šaty pěknou bílou košili kmentovou, kteráž šla mu až do kůtkův, a pravil ke mne: „Hleďte, nyní beru na sebe své svadební roucho.“ Načež odpověděl jsem: „Pane,

1621 dobře činíte; neb ste na křtu sv. krásného ženicha dostali, kterýž jest dobře hoden takového počestného roucha, ano i ještě lepšího, jakož nepochybuji, než že ste tím pěkným a drahým rouchem spravedlnosti Kristové srdce své odíli a přiozdobili.“ K kteréžto řeči doložil: „Ovšem to jest nejpřednější, avšak já jemu ku poctivosti chci se také zevnitřně k té svadbě okrášliti“; a tu odíl se také v dlouhý kanaváčový plášť. Dvořecký pak nalezv při sobě ještě jeden dukát, dal mně jej řka: „Aj tento dukát naposledy dávám vám, to máte všecko mé jmění a zboží na tomto světě.“ Pravil také: že chtěl dáti mne na zámek povolati, abych jemu velebnou svátostí posloužil; poněvadž pak český kazatel z Malé strany jiným přisluhoval, že jest také s nimi přijímal; sice jindy, že starého Dykasta z Tejna užíval, ale nyní že toho pokrytce snésti a trpěti nemůže.

Když se pak již oblekli, dali sobě nahoře obojky u kábátu odřezávati, aby při nich nic na překážku nebylo. Ptali se také mne popořád, byloli by to tak dobře spraveno, čili ještě co na překážku jest.

Od těch pánův, poněvadž nápodobně jako svrchu dotčení činili, šel sem jiných pozdravovati a je k stálosti napomínati. Přišedv do pokoje hraběte Šlika, nalezl sem při něm Budovce, Haranta a z Bílé, Konecchlumského a černého jezuvitu, kterýž také u Jessenia byl a mluvil s Budovcem. Já pak šel sem u přímo k hraběti. A tehdáž přišli z Malé strany i němečtí kazatelové, pro kteréž byl sem poslal.

Pozdraviv tedy hraběte, potěšoval sem ho. Mezi jinou řečí ptal sem se ho: zdali velebnou svátost přijímal? Odpověděl: že ne, ale že nedávno v Drážďanech kommunicíroval, z čehož že se posavad těší. On proti tomu zeptal se zase mne: zdali sem co slyšel, jak by s tou exekucí se ještě dělo? katolici že jej potěšují milostí císařskou. Ale já naproti tomu řekl, aby na to se nebezpečil, netroštoval a za tou příčinou srdce nerozděloval, aby jedna polovice pána Boha, druhá pak věcí časných se přídržela. Na to odpověděl: „Však já toho také neučiním, nýbrž dnešního dne pánu B. srdečně sem hříchy své vyznal a jemu cele se oddal a poručil.“ Mluvil dále i to, že ještě neví, jak by s jeho tělem zacházeti a nakládati chtěli, avšak se nenaděje, aby jej tak ohavně měli rozsekati.

Naposledy prosil, pokudž by tělo jeho bylo puštěno, aby do našeho kostela německého sneseno bylo. Což se potom také stalo; nebo sloup, na němž kazatedlnice stojí, jest právě nad tělem jeho, a tak kazatedlnice jeho epitaphium jest učiněna. Pravil mi také, že s svou manželkou se nerozžehnal,

pročež žádal mne, abych jí potěšil a na jeho místě s ní se rozžehnal, jiných pak abych velice pozdravil a jich k stálosti ponukl. Stěžoval sobě též na jezovity, a v tom přišel také Budovec od toho jezovity mezi nás a tolikéž sobě na nestydatost jejich toužil. Kteříž potomně samotni zůstavše, stáli, a zdálo mi se, podobné je spatřovati, jako ďábla malují, když kajícího hříšníka opustiti a od něho ustoupiti musí, jak křivolace a po straně na něj vzhlédá; a za to konečně mám, že při této exekucí ďábla nic víceji nemrzelo, jako to, že ode všech potupen a zavržen byl. S tím vzal sem odpuštění od hraběte s zakázáním, že brzo jej zase navštívím; kaplana však Malostranského prosil sem, aby při něm zůstal. A hrabě již na svá kolena padl, obrátiv tvář svou k stěně, a modlil se p. B. s sepatýma rukama velmi horlivě. A poněvadž Fridrich z Bílé ještě kommunikoval, tedy i hrabě s ním velebnou svátost přijímal. 1621

Odtud šel sem k jiným vězňům, ale ani na jednom nejmenší bázně a strachu sem neshledal, nýbrž takovou horlivost a žádost, aby jen poslední hodinka brzo se přiblížila, to sem viděl. Když sem pak zase k Rypplovi a Haunšildovi přišel, tehdáž modlili se s jinými a o jinších víře a stálosti zprávu s radostí přijali, tolikéž sobě žádajíce, aby jen brzo v nebeském království shledati se mohli, aniž od sebe upustiti chtěli.

Nedlouho potom, okolo páté hodiny, dán lozunk neb znamení z velikého kusu, když prvé před tím duha křížem nad rathouzem se ukázala, kterouž také někteří z vězňův sami spatřovali; z čehož oni byli nemálo potěšeni, jakož také i jiní, jimž sem to oznamoval. A že se to v skutku tak stalo, to sou mně rozdílné a vzáctné osoby z stavu panského vypravovaly, že sou túž duhu svýma očima viděly. Aniž jest před tím aneb po tom kdy jaký dešť byl, nýbrž teprva ve středu 30. d. června po 24. hodině u večer bylo tak přehrozné a veliké povětří, hřímání a bliskání s hojným deštěm, že se nebe skůro nezavíralo. Odkudž mnozí za to drží a mají, že duha ta nebyla bez zvláštního divu a zázraku božského.

Brzo potom hrabě Šlik šel k exekucí. V tom ukázalo se slunce velmi jasné, odkudž M. Wagner vzav sobě příčinu, mluvil k hraběti, že jakož nyní na jasné slunce patří, tak že brzo slunce spravedlnosti K. p. svýma očima uzří. Ale hrabě s heroitskou myslí kráčel k smrti, tak že i knížecí osoby od pláče se zdržeti nemohly, anobrž všickni soldáti musili kvíliti a plakati, když všickni starožitní páni, jeden po druhém, ven vycházeli a jako lvové hotovili se k boji. Před nimi, kde klečeli, byl dřevěný krucifix postaven, na

1621 kterýž krev hraběte s velikou silou tekla a i přes půdu neb lešení dolů na zemi kapala.

Diviš Černín na kejklování a kříže líbání jezuitův málo dbal, nýbrž padv na tvář svou, modlil se tiše, potom pozdvihv ji k nebi, mezi jinou řečí řekl i to: „Tělo zajisté vzíti mi mohou, ale duše mi vzíti nemohou.“

Mezi Bohuslavem z Michalovic a Fridrichem z Bílé byla by brzo nevole vznikla, nebo z Bílé byv dříveji zavolán nežli z Michalovic, řekl tento: „I proč pak z Bílé nyní přede mnou se volá, však sem já vždycky před ním chodíval.“ Když pak v též řeči byl zavolán, tedy s veselou tváří i myslí skokem z zástolí vyskočil.

A když již asi jedenácte neb dvanácte osob bylo odpraveno a ještě jich vždy více vycházelo, řeklo tovaryšstvo mistra popravního: „Co pak té krve není ještě dosti vylito?“

Přišel potom pořádek i na našeho Jesseniusa, kterýž s radostným zjevem na místo popravištné šel, sám jazyk svůj mistru popravnímu vyplazil, a ač plná ústa krve měl, když jazyk byl mu uřezán, předce však po nás říkal a sobě to za obzvláštní počestnost býti pokládal, že my němečtí kazatelé všickni čtyři s ním šli, a nedbal na to nic, že tělo jeho mělo býti čtvrceno, ale jako hrabě tak i on pravil: že to nic nepřekáží a překážet nebude těla jeho vzkříšení. Mezi jinými věcmi nic mu tak bolestného a žalostného nebylo, jako že jemu jazyk měl uřezán býti, kterýmžto on častokráte před císařem, králi a knížaty s velikou pochvalou a platností mluvíval. Dne nedělního za obědem sedě řekl: „Slyšte, vy páni! zítra okolo tohoto času nebudu se ptáti, co žito platí, jestli válka neb pokoj; ale vy, jenž živi zůstanete, nejlépe o tom zvíte.“ *)

Haunšild následoval ho s zpěvem, jak by k veselému tanci šel, a smál se; když pak již klečel, říkal latinskou modlitbu tak hlasitě, že ačkoli hluk veliký byl od bubnování a troubení, však jej předce v německém domě slyšeti bylo.

Za ním šel Ryppl, jemuž poněkud naděje učiněna byla k milosti, avšak k napomenutí mému žádné k tomu důvěrnosti nepřiložil. Přišedv ku theatrum, ptal se vyslaných, jestli jaká milost před rukama. Že pak i hned odpověď dána nebyla, tedy s veselou myslí ubíral se na smrt. A když klečel, pozdvihv rukou svých k nebi, volal hlasitě, ale oči stiskl v hromadu. Když pak hlava byla mu sťata, ležela na

*) Opět se ukazuje na Paralip. str. 361.

pravé straně a otevřela oči dalece proti slunci. Což sem já 1621
jistotně viděl. A jakž němečtí kazatelé z Malé strany zprávu dávají, hlava pána z Bílé upřímo se postavila a tolikéž oči proti slunci otevřela. To musím říci, že sem ani jedinkého nejmenšího slova neslyšel, aby měl kdo co proti císaři mluviti, nýbrž všickni z srdce jemu odpustili. Věděli také dobře o tom, že při kommissařích některých mnohý nedostatek a obzvláštní náruživosti se nacházely, ješto sice mnohý ortel mohl mírněji a milostivěji vyrčen a vykonán býti.

Abych pak k konci a zavírce přišel: když naši němečtí páni exekvirováni byli, šli sme společně do mého lozumentu; ale tím sem zpraven, že i ostatní tolikéž srdnaté mysli byli.

K Novoměstským ještě sem také ku posledku mluvil a jim napomenutí učinil. Byli v pravdě čistí lidé, aniž na to gruntovně přijíti mohu, co sou jen někteří z nich provinili, obzvláště pak, poněvadž jejich pobožnost a počestnost všem vůbec známa a povědoma byla a jest. Kdyby toho bubnování a pískání nebylo, byli bychom podivné věci spatřovali i doslýchali, kterak s srdnatou myslí a veselou všickni umírali.

Mezi Rypplem a Haunšildem jako základ nějaký položen byl, že tento bude dříveji než druhý volán. Nad to nade všecko všickni volali ku pánu Bohu, aby on sám ráčil jejich nevinu nějakým obzvláštním znamením osvědčiti. Těšili se také i tím, že p. Bůh bez pomsty nenechá toho, anobrž potomkům jejich že jistým znamením to osvědčí: což skrze spatření těch dvou duh všickni za to mají a drží.

Mezi Staroměstskými též se to dělo, že jeden přes druhého rádi k té smrti pospíchali a ji srdnatě a hrdinsky podstoupili.

Třetí relací jest autor neb spisovatel mistr Viktorin Vrbenský; v níž obsáhl práci tu, kterouž vedl s osobami zejmena poznamenanými, a to v pořádku a smyslu takovém:

Léta Páně 1621 v sobotu před večeří velikou, to jest před 2. nedělí po sv. Trojici — na kterýžto den před 91 rokem v Augšpurku u přítomnosti Karla V., cís. římského, a Ferd. I., českého krále, vůbec hlasitě čtena na sněmě konfessí svatá, odkudž Augšpurská slove — 19. Junii po hodině 18. vrátivše se vězňové, kteříž z rathouzu Staroměstského na hrad Pražský na vozích k slyšení ortele podlé jiných pánův direktorův a stavův arrestovaných vezeni byli, žádostivě toho vyhledávali, zvláště českého jazyka požívající, abych v nepřítomnosti faráře sv. Haštala jim hned ku potěšení slovem B., na ráno 20. Junii svátostí velebnou posloužе, i ostatní hodiny života

1621 jejich v modlitbách sv. a pilném slova B. jim připomínání ztrávil.

Žádosti jejich slušné i hned zadosti učiniti s Boží pomocí sem chtěl; ale nemohli oni užíti toho, proto, prý, že farář nejsem, vyhnán jsa z fary sv. Mikuláše v Starém městě Praž. Po službách Božích, kteréž sem konal u sv. Haštala, a to při hodině 16. k nim sem přišel a puštěn byl, i s nimi až do odchodu jejich z světa věrně a upřímě sem trval, totiž do hodiny 13. v pondělí 21. Junii.

Co tam v pokoji, co na cestě jejich poslední, co na místě rytěřování vítězného se dálo, v pravé pravdě, dokudž mi čerstvá paměť sloužila, sepsati z příčin slušných sem umínil. Předně, do jednoho pokoje z jiných, v nichž rozdílně až do mého příchodu zůstávali, sešli se Simeon Sušický, Jan Kutnauer, Václav Litoměřický jinak Maštěrovský a Natanael Vodňanský — k jiným pak vycházel sem porůznu, jako k doktorovi Jesseniusovi, k Jiříkovi Haunšildovi, D. Leandrovi Rypplovi, k smrti velice srdnatě přihotoveným — aby společně tu obývajíce, o duší svých dobré ve jmenu Božím se mnou pečovali. Pročež práce tyto mé tak šly, že ani do večera ani v noci ani ráno do chvíle smrti jejich nepřestávaly.

O prácech do večeře.

Práce tyto v promlouvání byly dvojího rozdílu. V prvním o věku nynějším, v druhém o budoucím řeč byla: vše k jejich předsevzetí. Věku nynějšího los ukázán útrpný i podlé zákona i podlé evangelium. Zákonu poddáni jsme my právem přirození pokaženého: poddán byl Kristus dobrovolně pro nás, a tak ukázáno, že, nad kterýmižkoli panuje hřích, pod zlořečenstvím sou, a nic jim zdraví, síla, důstojnost, bohatství ani dlouhověkost neplatí, nýbrž k větší škodě jest, že, měvše od Boha to, nebyli vděčni.

Po delším napomenutí dali sme se v zpívání písní o vyznání hříchů a o pokání sv. Po dobré chvíli přístup sem učinil ku promlouvání o kříži aneb útrpném losu podlé evangelium sv. Evangelium sv. jest ovšem učení pokoje, kteréž míří kajícího člověka s Bohem; ale jest i učení kříže, neb nám jistí, že ospravedlněni jsouce z milosti B. skrze víru v K. p., zde obvykati musíme nejedněm neřestem. Tyť pak jsou v rozdílu dvojím. Prvních spůsob dotýká všech věrných, v rozdílných však stupních; neb jiní lehčeji, jiní příkřeji navštěvováni bývají, nesouce buď na zdraví neb na jmění aneb jináč nedostatky. Ten spůsob jest a slove vlastně kázeň neb cvičení člověka ospravedlněného, aby mrtvě v sobě žádosti těla, odvykal světu, odpíral ďáblu, a poslušně poddávaje se Bohu, od něho přichránění aneb dokonalého z těch neřestí

vyproštění došel. Tu vlastně má místo přísloví: „Jako zlato ohněm, tak věrný pokušením průbován bývá.“ Nebo mnoho ještě člověk maje při sobě poškvrny a jako trusku, má tak pulerován býti. 1621

Druhý spůsob neřestí až k věrným patří, však ne ke všem, než které by Bůh k němu obral. Tu místo své má řeč Páně: „Jestli ho chci nechati, co tobě po tom; ty pojď, následuj mne.“ Pro to slovo „mučedlnictví“ slavná koruna a vzáctná okrasa přihotovena těm, kteříž se nestydí za evangelium Kr. Jest pak při mučedlnictví takovém podlé těla přehrozné zohavení a snížení člověka, když nevinný od tyranův násilí pod jmenem mnohých nářkův snášeti musí. Žádný není z mučedlníkův zloupen, vyhnán, zamordován, neuctěn jako nevinný, než jako nejhorší zločinec. Kristus byl jim svůdce po smrti; Pavel Neronovi buřič. Pod těmi tituly všem se dostalo umírati. Ale co praví Kristus: „Blahoslaveni budete, když vám zlořečiti budou lidé, lhouce pro jmeno mé; tak zajisté i prorokům sv. činívali, kteříž byli před vámi.“ K témuž p. B. i vás povolal, na důvod lásky své i k vlasti vaší nejmilejší i k vám samým. Neb jakých nepřátel za mnoho času v krytě zakoušela a jak již patrně proti ní povstali, nejsme tak zpozdilí, abychom nevěděli, ač nejedni jsou, kteréž marnost těla zavedvši, na jiný smysl navodí, aby přítomného nebezpečenství neznali a od sebe ho, dokudž ještě mohou, neodbývali. Jistě již čas přišel, aby tříbeni byli svatí, a jejich stálost při Kristu v známost vešla nyní všemu křesťanstvu a potom i potomkům. Ortel smrti ste slyšeli a podlé svého svědomí znáte se, že vina vám se nevinně přičítá. Já, jako i jiní služebníci církevní, nejsem soudce vystavený k správě politické, než svěřené mám evangelium k lékařství duší, v duchu a v pravdě se vyznávajících Bohu. Protož mohu netoliko na to šetřiti, co soud politický neb světský vynáší, ale i co vaše, pod tak mnohým soužením a snižováním s velikou stálostí u velikých slzách a odvolávání se k Kristu spravedlivému, svědomí vynáší a jistí. Svědomí pak žádný člověk pod nebem, buď on jakkoli veliký, rozkazovati, ukládati, nadto pak nad ním panovati nemůže a nemá, než toliko sám p. B. Pročež nemůže žádný míti za zlé služebníkům slova Božího, mluvímeli ku potěšení vás v Kristu, svou při dobrou pokládajících. A tak na to přichází předce, abych vám to jistil v pravdě, že Kristovy pře svědkové jsouc, od Krista máte mučedlnickou slávou poctěni býti.

Při vypravování těchto věcí obrané sme měli písně, o mučedlnících a vyznavačích pravdy svaté složené a v církvi pobožným známé.

1621 A když po spívání zase ku promlouvání sem přistoupil, tedy o losu našem po smrti sem jim předkládal a ukazoval: 1) co tělo podstoupí od duše oddělené; 2) jaké místo duším pán opatřil; 3) k jakému obé to zase neřkuli spojení, ale i oslavení přijde.

O první věci slušelo mluviti k mužům pobožným; nebo o tom věděli dobře, že jim smrt nastává násilná a zdravé tělo od duše oddělí, a s tělem jináč nakládáno bude nežli s přirozeně umrtveným. Jestli tedy těla od duše odděleného neslíčnost nese s sebou to, že ku porušení svému pospíchající očím lidským těžké a ošklivé jest; co pak těla jejich, kteráž za divadlo i na čas celá i z částky dlouho očím živých býti mají! Připomenuto jim i to, že i z žalosti dobrých lidí žalost nyní mají, o nichž dobře vědí, že jakož jim smrt nepřejí spůsobu toho, tak také žádostivi nejsou, dívati se na zohavení jejich. Žalost pak táž ještě více jitří, když se ví, že zlosynové nemohou takměř dočekati času zohavení jejich uloženého, anobrž nebudou moci s chechtáním dosti se nadívati na těla neb oudy jejich; nad to pak nebudou moci dosti s usmíváním se pobožnému srdci při svých schůzkách se narozpráběti, jak se nad nimi vychladili, leč by jim to sám p. B spravedlivý zastaviti podlé svých soudův ráčil. Protož vedl sem k tomu podlé písma, aby nevedli o to zbytečné starosti, předně, jak dlouho na odivu lidem budou, druhé, kde se jich těla dostanou. Nebo K. proto nesl na těle svém ohavu, aby ji na těle našem přikryl; a věrní jeho, když by je svět k rozvláčení sem i tam i k sežrání lité zvěři i ptactvu vydal, proto žádné škody nenesli a nenesou. Přijde na to, že, čím kdo ohavnější pro Krista na těle nesl potupení, tím jemu oslavenější dáno bude v témž těle vzkříšení. Nerozpakujž se tedy v žádném z vás srdce vaše, když připomínáte sobě, jaký ste ortel proti tělu vašemu slyšeli.

Doloženo bylo také z potřeby i to: aby se i tím potěšovali, že těla jejich po smrti v tu lehkost vydána nebudou od Boha, aby v spůsobu jich obludy neb ďáblové se ukazovali, a tak je po smrti lidem ve zlou pamět a pověst uvoditi měl. Nebo jsouc oni chrámové ducha sv. a nyní boj vedouc v utrpení tomto s ďáblem i se vším peklem jeho, té cti dojdou od Boha, aby památka jejich v požehnání zůstávala; čímž mnohem jistší jsou a býti mají, nežli ti, kteříž se v kápích a kuklích mnišských pochovávají, v jejichžto nestrojném křtaltu, ať dím, liberaji ďábel velice rád, sic prvé sám v sobě nad míru nekřtaltovaný, se ukazovati obyčej má.

Poočerstvivše se v mysli své promluvením takovým, ano i pánu Bohu poděkovavše obranými písněmi o pohřbích

i o slavném těl vzkříšení, zatím přistoupil sem k vysvětlování 1621
částky druhé, totiž, jaké místo dušem pán opatřil.

O té mluviti se musilo proti šípům ohnivým ďáblovým. A tiť jsou obzvláštně ta od lidí, ortelův a soudův divných proti spasení vynášení, an obyčejně ze zlosti i duši muky strojívají, jakýž příklad toho na sněmu Konstanském při odsouzení mistra Jana Husa: jichž nic milostivější není zběř nynější. Tu ukázáno bylo, že duše jejich nepůjdou do očistce, nepůjdou nadto do pekla muk, jakouž cestu morděřové jich ukazují; ale půjdou z smrti v život věčný, z bídy do radosti, z kvaltování nynějšího k věčnému odpočinutí, an mají i zámluvy od p. Jež. i příklady na věrných jeho. Obé to při tom druhém punktu podlé písem svatých obšírně připomenuto bylo, až i k tomu přišlo, že zpěvy pobožnými opěti se z strany odpočinutí věčného duší svých potěšovali s poroučením je v ruce vykupitele svého.

A tak potom stal se přístup k částce třetí, totiž, k jakému to obé, duše i tělo jich, netoliko spojení, ale i oslavení přijde. Obé zajisté očekává spojení pro zamluvenou slávu. Tělo sproštěno jsouci porušitedlnosti a tak hmotnosti své, postaví se neporušitedlné v své podstatě k hlasu volajícího: „Vstaňte mrtví"; a opět: „Procitte obyvatelé z prachu země!" Jiného vyznání nebyl Job; jináč nemyslil Ezechiel odpovídaje pánu. Maria, sestra Lazarova, tím se těšila; Pavel sv. to tajemství pěkně vypsal, protož i o obcování našem v nebesích složeném mluviv, doložil: že Kr. p. podlé moci té, kterouž může podmaniti sobě všecko, promění těla naše, aby byla podobná k tělu slávy jeho. Protož nemůže se vypraviti, jaká žádost duší blahoslavených, s těly svými od hříchův sproštěnými se spojiti, a nepochybně to volání duší zbitých pod oltářem v nebi bydlících sem patří, an žádají dokonalé pomsty nad morděři spoluúčastníkův svých. Jakéž túžebnosti a žádosti jest všecko stvoření podrobeno nechtě, očekávajíce vyjevení slávy synův B.

O spojených pak duše a těla slávě kdo může vypravovati? Pán řekl o svých, že budou jako anjelé B., slávu jejich připodobnil k ozdobě nebeské. Janovi svatému ukázal je jako nevěstu okrášlenou ženichovi svému. Vše to jen z částky se vypravuje pro mdlý smysl náš; protož vám na smrt odsouzeným to všecko veliký podnět jest k živému oblíbení sobě kříže Kristova a smrti vám nastávající, abyste, jsouce jistí, jaká sláva vám přihotovena jest, s apoštoly svatými se srovnávali v děkování p. B., že vás hodné učinil, abyste trpěli pro jmeno jeho a vyznáním doufanlivým se upevnili o božím milosrdenství, žeť vás nic odloučiti moci

1621 nebude od lásky B., kteráž jest v K. J., pánu našem, obzvláště když dáte pozor na slova sv. Pavla, že svatí svět i anjely brzy souditi budou. Zde souženi i souzeni býváme; ale tam soudcové naši nynější nás soudce své viděti, chtějte oni neb nechtějte, musejí.

V tom smyslu zavříno jest promlouvání až do večeře trvalé s připojením k věci té příslušných písní nejedněch.

O prácech při večeři. Potom strojivše se k večeři, všickni osvědčovali sobě, že sice pokrmu živelního tak obzvláštně nepotřebují; ale pro společné se i tak občerstvení že chtějí zakusiti pokrmů i nápojů. Tak z nich jeden ubrus prostíral, a jiný taléře rozkládal, jiný po požehnání pokrmy dělil, až i k sobě řekli: že posledně zde večeří, ale nazejtří že s K p. beze vší pochybnosti stoliti budou v království nebeském. Tu zlého srdce člověk, hospodář rathouzský, ta slova mluvená zle přijal; vyšedv zajisté ven, řekl k ženě své: „Ti se tam těší, že zjitra s Kristem večeřeti budou; bodej jen K. pro ně kuchaře a kuchařky nechoval! Nechciť já tak večeřeti.“ Což brzo i k uším dobrých lidí při přítomnosti mé zase doneseno jest.

Ale promlouvajícím o večeři, k níž zasedli, netoliko připomenul sem spasitedlné užívání K. p., an toho dne při ranní chvíli přistupovali k němu, ale také to poslední s učedlníky stolení Páně, dříve než trpěl, na pamět sem jim přivedl, že jako pán s žádostí pro vykoupení pokolení lidského k smrti hodinu od hodiny se strojil, však nejednou zkormoutil se v duchu: tak i oni, ač jsou hotovi, však musejí, čím bližší smrti jsou a budou, s mnohými zálusky i těla i ďábla zápasiti. Pročež ukázal sem jim věc dobrou býti, aby těch hodin Páně bedlivě šetřili a, co ho kormoutilo, povážili.

Kormoutilo jej pak to tré: nejprv, že v zástolí zrádci svého, žádných řečí k napravení svému nepřijímajícího viděl. Tak i vy, řekl sem, v zástolí zrádce a převivače slov pobožných vašich máte, kterýž tu ponavětřev z řečí vašich, jak se k slávě budoucí hotovíte, a nesměv patrně před vámi chechtu svého zlosynného pronésti, sobě podobné to k společnému opálání aspoň vně oznámiti musil, aby však jiní to slyšeli. Slyšíť pak i pán Bůh nejlépeji, a slyší i anjelé jeho sv., ovšem pak jsúc pamětlivi, nezapomenou nenapravitedlným to v onen den k jejich věčnému zahanbení připomenouti. Nepochybně i tento usmíšek v trpký zármutek jim obrácen bude. Mluví písmo zajisté: „Nemylte se, Bůh usmíván nebude.“ Vy jen buďte dobré mysli, vědouce to, že i na pánu K. totéž se našlo; nýbrž toliko pečujte o to druhé, což pána kormoutilo, aby vás ďábel nezarmoutil. Co to jest? To druhé jest křehkosti

lidské odpírání. Pán mluvil vůbec i obzvláštně o tom: vůbec 1621
ke všechněm učedlníkům, že té noci pohorší se všickni nad ním; obzvláště mluvil Petrovi pro všecky, oznámiv mu, že jest je ďábel na svou řídčici vyprosil, a proto že on Petr třikrát zapře pána svého. Z těch tedy příkladů ukázáno, že i oni s radostí čekají hodiny vykročení svého, však že nejednou zakusí při sobě mnohého pokušení. A že se to, i jak, co sem předpověděl, stalo, v místě příslušném oznámím.

O třetím Páně truchlení povím, kteréž bylo v zahradě při modlitbě mezi hlubokým snem jiných blíže postavených učedlníkův; hrůza smrti a tíž hněvu B. zajisté jej obklíčila, až se potem krvavým potil. Netajil pak skutku svého před svými, nebo řekl: „Smutná jest duše má až k smrti.“ Dokud tedy neodbyl smrti, nepozbyl smutku pán, smutku pak takového, kterýž přesvatou duši jeho, již nic poškvrniti nemohlo, náramně soužil. Dejtež tedy pozor na sebe, aby i vás to v pochybování o přítomnosti milosti Boží neuvodilo: jedno, že k smrti ohavné jdete; druhé, modlitby vaše mdlobou těla vašeho mdlejí s přemyšlováním, proč Bůh, moha vás vyprostiti, jakoby se všeho odmlčoval, tak na nynější zlých předsevzetí dívati se ráčí.

Takové promlouvání trvalo přes celou večeři. A v tom, když se sbíralo s stolu, po díkův činění pánu B. navrhla se příčina k jinému promlouvání, a to taková:

O prácech po večeři až do noci.

Václav Maštěrovský otevřeně s poděkováním přede všemi námi pronesl se o tom: že cítí při sobě pokušení nemalé pod slibným přátelstvím, když mu tu před pokojem — neb byl před večeří ven vyšel — dáno návěští pod mnohým ho ujišťováním, že má sobě hrdlo darované míti; protož že žádá u přítomnosti jiných ode mne rady, kdyby na theatrum neb lešení mělo býti mu oznámeno, že se mu hrdlo daruje s zatajením poctivosti a statku, co by tu činiti měl. Já, maje dávati odpověď, přede všemi sem ho napomínal, aby povážil, budeli to, aneb který jest nástrojen, nadto který nastrojil toho posla, jak jistý pravdou byl. Řekl sem tedy, že snad není tak pravdivý zvěstovatel, jako oni synové Jakubovi o bratru svém Josefovi: „Josef syn tvůj živ jest.“ Neb dobře se rozumí, že ďábel aspoň chce nás nezhotovené a zemdlené míti k tomu boji svatému, aby ještě něco sobě provedl nad námi; protož dobře bude tak se hotoviti k hodině jednomu každému, jako by při jiných a s jinými týž los podniknouti měl. Když tak každý ohražen bude, již budeli i na tom místě oznámeno komu, že se mu hrdlo daruje, tedy vzpomeňte na Jakuba a rodinu jeho přichráněnou před náhlostí Lábana. Ne on zajisté

1621 přichránil, ale Bůh, kterýž zbránil nerciliť uškoditi, ale ani zlým a důtklivým slovem Jakuba zarmoutiti. Tím tedy příkladem poděkujte Bohu, kterýž život dává; děkujte i vrchnosti oblomené, kteráž Boha nad sebou býti zná. Že se pak dokládá v dotazu o poctivosti a statku, toto vězte: statek malá ztráta jest pro Krista, a poctivosti žádná moc odníti nemůže, jediné ten, kdož ji má od Boha. Ztratiti se tedy může, a ne odníti, poctivost. A poněvadž víte, že ste až posavad poctivě se chovali, co se máte báti těch, kteříž by odnímati chtěli to, což v moci jich není? Nad to zdaž, dáli komu z vás Bůh zdejší život, nedá s poctivostí? Zdaž nedá i s statkem, jakéhož by život váš podlé jeho dobrolíbeznosti svaté potřeboval? Protož všecko na Boha a v jeho rukou složené pro nás býti znejme.

Když sem v tomto promlouvání trval, byl Simeon Sušický ven vyvolán; avšak i hned přišel zase, a nezatajil, co mu vtroušeno bylo v srdce jeho, totiž, že z nich čtyr třem hrdlo darováno bude. Tu já zase sem se v promlouvání vydal, ukazovav jim, že jest tento šíp mnohem těžší nežli Maštěrovskému ukázaný; nebo tak jest ta lest nastrojena, aby každý i sebe i druhého jednak potahoval v počet na milost přijatých, jednak zase vylučoval. Když zajisté čtyři jsou, jistá jednomu smrt, ale kterému? Třem život se ukládá. Podlé čehož, který by života čekal — a kdo jest, ješto by sobě toho přirozeně nežádal! — nejspíšeji by se s smrtí potkal: tehdy k tomu sem je měl, aby se všickni hotovili podlé ortele k smrti, a zavrhnouce nejisté zvěstovatele o životu, poručili se pánu Bohu.

Odkudž by pak pocházela slibování taková, i tehdáž i na druhý den před samou hodinou v skutku se našlo. Darů zajisté nesytí milovníci zamlouvali se, přímluvami a běháním svým jim život zachovati. Poctivé manželky a přátelé jejich čeho byli by raději neoželeli, kdyby jim jen jejich nejmilejší manželé zanecháni byli! Darovali tedy slepě, ale v upřímnosti; brali pak neskytové také slepě, avšak pod mnohými šibalstvími. Pod dobrým svědomím to pravím. Ten druhý den v uši své slyšel sem od Simeona Sušického, že ještě v pátek před tím několik kusů zlata přijali od něho milovníci darův pod vysokými sliby, ano i hroznými klatbami, že mu život obdrží. Tak tedy šlechetní lidé, když od žroutův na statku byli nuzeni, byli též také i ďáblu naháníni, aby, kdyby se starali o vysvobození z soužení toho, zanedbali duše své. Jest jim připomenut příklad neštastného Felixa vladaře, kterýž sv. Pavla u vězení proti svému svědomí zdržoval jen proto, že očekával, aby podtají nějakých peněz od něho dosáhl, ješto

to v hlavu apoštolu Božímu nešlo, aby sobě v dobré při hrdlo 1621
od lakomce kupoval. Protož potřebí jest příkladu toho nyní.

Nicméně vydavše se tu opět v zpívání pobožné o stálosti při Kristu, potom promluvení sem učinil jiné, podlé tohoto dvojího dotazu, pro potěšení a posilnění jejich:

1) Takéli se nacházejí v písmě sv. příkladové o křehkosti svatých lidí v takovém pokušení, a proč je pán i na ně dopustil, i je poznamenati poručil? Odpověd: Není nesnadné najíti příklady, poněvadž vedlé vyznání svého sami to vyřkli, že sedmkráte padá za den spravedlivý, a opět: „Není člověka pod nebem, který by nezhřešil.“ Předložme některé: Joba. Ten chce svatý býti před očima všech trpících, a vidíme, že v duchovních pokušeních dni početí i narození svého zlořečil, co dím, Boha na soud citoval a sebe bez viny býti jistil. Nechtěl Bůh déle mlčeti, ale ozval se tak prudce, až přivedl ho k mlčení a ku pokání. Však pro ta slova, z hořkosti v zármutku mluvená, zdaž ho zavrhl pán? Nikoli. David svatý kolikráte na ta slova přicházel: „Jižť mne Bůh opustil, již zavržen sem.“ Co naříkal i poselství od Boha skrze Natana do domu otce svého vypravené! Když byl mezi bratřími před očima otce svého na království pomazán, naříkal, pravím, je v svém svírání. I řekl: Všeliký člověk (a takž i ten Natan, kterýž mu království slíbil) lhář. Nicméně z těch mračen není vychvácen, a od Boha přichráněn. Tehdy dobře můžeme rozuměti tomu, že měl pán příčiny, proč na ně připouštěl nechvíle také. Ovšem: 1) aby i nejsvětější znali svou nemožnost a pilněji zde volali ku pánu Bohu třetí, šestou a sedmou prosbou modlitby svaté o pomoc jeho; 2) aby byla známa i milost i moc Boží při věřících ku přichránění jich; 3) aby bez výmluvy nebyli, kteříž slepě v propast zahynutí lezou, že, ač pohrůžky páně za hřbet kladou a tříbení synův B. spatřují, sobě však toho k napravení obraceti neumějí.

Bezbožní také bez výmluvy buďte, když sobě vůni spasení evangelického v vůni smrti obracíte, dávajíce sobě zaslepovati srdce svá bohu věku tohoto, jenž jest ďábel. Tím zajisté těžší pokutu ponesou, čím pověděmější jsou pádův svatých. Pády se vymlouvají a na obrácení se ku p. B., jakž učinili oni, summou nemyslí. K vám již, přátelé milí, řeč obracím, a vida vás ještě z těla nevyšlé, od něhož tato pokušení vás tříbí, dobré mysli abyste byli, vás napomínám. Máte Krista p. pro sebe, máte před očima svatých útrpnosti: bolestili oni, pomohl jim pán; pomůžeť i vám, důvěrnost toliko mějte.

A tak k druhému dotazu již přistoupím: 2) Takéli jest p. B. na některých svatých ukázal moc svou, že potupili

1621 soužení veliká? Odp.: Abele chce míti duch B. v registříku svatých napřed; o Abrahamovi víme, že i zemi narození svého opustil, i v sešlém věku svém v naději proti naději syna i přijal i obětoval. Mojžíš zavrhl podání království egyptského, vyvolil sobě býti v potupení s lidem Božím pro tu naději k životu věčnému. Pavel sv. boj svůj pilně vypsal (2. Kor. 3.) a dokazuje, že jej p. Bůh provedl a u vítězství korunoval. To pak, ať summovně dím, podlé historií církevních jisté jest, jisté i podlé zkušenosti na mnohých, že útrpnostmi svými věrni, stáli jsouce při Kristu, víceji zlost bezbožných zemdlívali, nežli oni mohli jakého z jejich snížení tělesného rozveselení dojíti. Tohoť i vám, dověřujte se jen slibům jeho sv., když nejpotřebněji bude, propůjčí i udělí sám pán B. Amen. —

Po takovém rozmlouvání zpěvové dáli se opět z žalmův sv. i z písem prorockých. A poodpočinuvše chvilečku, čekali sme, když slavné pány, sloupy církve B., z hradu Pražského s vojenským průvodem k rathouzu dovezou, abychom je pobožnou písní s napomenutím všech nás k též důvěrnosti uvítali.

Když tedy při soumraku byli přivezeni veselého srdce v Kristu bojovníci a starci ušlechtilí s nemalým pláčem lidu, u velikém počtu tu stojícího, z vozů ssedavše, do rathouzu i do kvartýrův svých se odbírali: v tom my sobě na čest Bohu zpívali přede vším lidem píseň tu: „Křesťané, pravdy Boží praví milovníci", též „Ač kdo chce erbován býti" a jiných několik žalmův sv., až svíčka se rozžala, a noc pravá dokročila. Té noci jaké práce naše byly, čas jest oznámiti.

O prácech té noci vedených:

1. Dokud se neuložili. 2. Když se složili. 3. Když vstali.

I) Dokud se nepoložili k užití sna, přišlo na nás poněkudž protimyslné pohoršení, ale p. B. je brzy obměkčil a odvrátil. Když zajisté císařský rychtář jiné ortelované pány v kvartýřích jejich mušketýřskou vartou osazoval, i do dveří otevřeného pokoje našeho (neb v něm bylo parno i dušno pro úzkost místa) nám hned dva muškety̌ry postavil. Učili sme neprodleně smrad nepříjemný od luntu, a slyševše mluvícího císařského rychtáře a nadávše se, že přihlídne mezi nás, byl úmysl náš žádati ho, aby opodál poručil jim státi. Ale když nevšel mezi nás a odešel jinam, nám pak bylo potřebí i se projíti i čerstvého povětří užíti, okno sme ovšem otevřeli, aby vítr procházel, ano i dobří páni oznámili muškety̌rům, že sme mezi nimi, pro kteréž varty potřebí není. Ale oni omlouvali se, že tu pro rozkaz vyšších státi musejí. Co se

stalo? Když sme počali pracovati v promlouváních i zpěvích, ti vartýři seznali pobožnost vězňův, ano i s úctivostí jmeno pána J. K. s námi i s poklonou ctili, ovšem pak i písně, kterým rozuměli, zpívali, složivše z rukou muškety, aby nám luntův smradem obtížni nebyli. V pravé pravdě svědčím, že, když oni hodinu svou vystáli a jiní na místo jich přivedeni byli, pán Bůh dal jim milost tu, že sou na sinci při nás zůstali, a což i jiní jejich příkladem učinili, nebo jich plná siňka byla. A tak nám bylo volno vyjíti, s nimi mluviti i mezi nimi choditi. Však té chvíle žádný z pánův nechtěl jich svým vycházením, kromě nás a sloužících, zaneprážďnovati. Tak tedy sme přes třetí hodinu s pokojnější myslí v zpěvích a v promlouvání slova B. pracovali. Nebo když sem já v obšírnějším výkladu druhou kapitolu k židům i potom zápas Jakuba s Bohem v modlitbách jim připomenul: tedy kněz Vít Jakeš, toho času farář u sv. Havla, připomenuv jim šťastné účastenství stolu Kristova — neb jim ráno posluhoval — vykládal jim přitom řeč Jobovu: „Byť pak mne i zabil Hospodin, však já budu v něj doufati.“ 1621

Tu po skonání řeči zpěvové mimo jiné večerní děli se, a nejvíce nás jako k odpočinutí nutkali, stlavše nám sami; sami také, ne, jako by je sen přemáhal, složiti se strojili, jiný na zemi, na stole jiný, jiný na lůžku; ale, prý, aby schopnější hlavu k smrti po ránu měli. Ale jak nám nelíbil se sen, tak i oni málo ho užili.

II) *O složení se jich k odpočinutí.* Václav Maštěrovský nejdéle mezi všemi pospal, takměř za tři čtvrtě hodiny, snad proto, že jej řeč ta lidská uchlácholila a jako ukolíbala, jakž nahoře povědíno. Kutnauer pak a Natanael Vodňanský, na větším díle na zemi u dveří leževše, s mušketýry německy mluvili.

Simeon Sušický často se ze sna probuzoval vzdycháním; hrůza jej jistě smrti děsila, protož k každému jeho vzdechnutí ozval sem se s potěšováním. Což jistě po třikrát, dokud sme svíčky zase nerozsvítili, „Hospodine, uslyš hlas můj“, začal i dozpíval se mnou. Tu naň přišlo dvoje svírání: první, že písmo praví: „Zlořečený každý, kdož by visel na dřevě.“ Žádal ode mne zprávy srdnatě. Pročež sem mu túž řeč Boží vysvětlil: předně, že jistá jest věc, v policii židovské že nejohavnější byla smrt oběšení; druhé, že to na Krista v figuře podlé svědectví písma sv. patří, an pro nás učiněn jest zlořečený, podlé vyřknutí toho. Protož také na něm ohava ta přestala, a všickni, kteříž by pro jmeno jeho co ohavného trpěli, toho nářku a ohavy čistí sou. Podlé čehož více, jakž historie církevní svědčí, že chtěvše tyrané největší

1621 potupu uvaliti na věrné, na tu ohavu smrti myslili. Druhé svíralo ho: co dějí přátelé jeho a známí milí, uslyšíce, co se s ním potkalo, a na jaká místa se dostal. Odpověděl sem o přátelích dvojích, totiž: podlé krve a podlé ducha. Jsouli v krvi pobožní, budou silněji křivdu poroučeti Bohu a mezi tím i to sobě za čest položí, že v své krvi mají mučedlníky, kteréž Kristus na nebi kanonisuje, byť pak v Římě jináč bylo; o jiných pak že žádné pochybnosti není, aby neměli dobré smrti dobrých sobě dobře a svatě připomínati.

Tak to promlouvání odjalo i jiným sen. Právě v půl páté hodině Jiřík Haunšild v pokoji svém s Leandrem Rypplem dal se vysokým hlasem u veselé prozpěvování, an proti nám přes sinci maličkou pokoj měli, v jazyku německém. K jehožto dveřím přistoupivše i vartýři i jiní z muškety̆rův tu pozůstalí, pomáhali jim opravdově zpívati, jakož pak znamenav on býti jich tu počet nemalý, dvéře pootevřel, aby i blíž přistoupili i volněji poslouchati mohli.

III) *Když vstali.* Naši tedy slyševše zpěv, povstali s radostí, a což před složením se ku pokoji vinšovali, to též v žádosti své obnovili, totiž, aby sám pán Bůh, jestli jeho vůle sv., ráčil i lid o nevině jejich i je samé v předsevzetí mučedlnickém svatém jakýmkoli znamením utvrditi. Načež já odpovídaje, pravil sem, že i oni i lid pobožný v sobě mají jisté znamení neviny jejich: oni oslazenou smrt, ješto zlým jest hořká; lid pak důvěrnost k Bohu, že pravých pravdy zástupcův nenechá v křivdě té. Tak k ošetřování těla svého mytím a česáním přistoupivše, i té chvíle bez písní pobožných nenechali. Písně byly ranní a na modlitbu Páně. Až tak byvše všickni nahotově, k modlitbám s pokleknutím přistoupili, a zasedvše za stůl, promlouvání z písem sv. poslouchali. Byla pak písma tato za základ téhož promlouvání: z zjevení sv. Jana kap. 14. v. 13. k Řím. 5. v. 28. až do 39. A ten text často potom k žádosti jejich připomínal se. Z skutkův ap. kap. 14. v. 22. Toho písma výklad učinil kněz Vít Jakeš. Což trvalo až do svítání s velikou jich radostí a vděčností, zavřevše je naposledy žalmem sv. v náramné své úzkosti.

Po zpěvu tom promluvil sem zase k nim, že jim sice slunéčko naposledy zde vychází, ale již nikdy více nezapadne, pravé pak slunce K. p. tváře své jasné před nimi neukryje na věky. Svítání toto že jest jim jako svítání Lotovo, při němž Sodomu a Gomoru opustil, jsa vyveden rukou anjelův s ženou a s dcerami. Ale i tu že ještě zápas těla se ozve. Pročež že potřebí jest jim pamatovati na řeč Páně: „Pomněte na ženu Lotovu.“ Jistě bylo jí líto oželeti rozkoš místa, viděvši ona před sebou jen hory, kdež Lot zachován jest. Tak nevidí tělo,

aby hory spasení zdály se nám hrozné, a roviny světa pokojem a vším dobrým oplývající. Z jakéhož pokušení vysvobodiž vás a vytrhni vůdce života p. J. K. Amen. 1621

V tom již se hodně rozednívalo, an jináč každá hodina jim obdloužní býti se zdála, a oni, kolik hodin ještě života vezdejšího míti budou, počítali, hotovivše se k cíli svému. A tak ranní hodiny ještě rozděliti musím.

Jiné sou před dáním lozunku k exekucí, jiné po dání lozunku.

O prvních hodinách, totiž od 8 až do 9, prošel sem rat houz pro shledání se s jinými pány u vězení zůstávajícími, a předně doktora Jesseniusa navštívil sem. On při rozžehnání se srdnatost stálou ukázal na sobě s připomenutím nejednou slov promluvených, že, co před pány kommissaři pověděl, v skutku se stane, totiž, že jeho i jiných spolutovaryšův ortele mstíti budou mnozí, a hlavy jejich zase s počestností odtud, kde s potupou budou postavené, sňaté budou. Shledal sem se dále při té chvíli i s Haunšildem a s Rypplem; onen u veliké radosti sebe postaveného býti pokládal, že podlé jiných pobožných k hodině nastávající přihotoven jest v Kristu. Činil také zprávu, jak před tím dnem s ním jezuviti jednati o odstoupení evangelium Kristova začali, a jak on jích dobře a slušně odbyl.

Byli pak jmenovaní jezuviti též v neděli u Václava Maštěrovského. Ale nevyzískali nic.

V tom byl sem žádostiv, podlé návěští dobrých lidí, i pány direktory navštíviti; k nimž s vinšem od pánův, s nimiž práce má byla, sešedv, toliko v pokoji u berně direktory z stavu městského, totiž M. Kochána, Jana Theodora Syxta, Maximiliana Hošťálka a Jana Šultysa sem našel. Neb v jiných místech jiní páni byli, u nichž kazatelé němečtí pracovali. Jim tedy vinš i od sebe i od jiných pánův sem učinil s potěšením jich proti přístrachu smrti, a tuť i zpěvem pobožným pánu B. se poroučeli. Po tom zpěvu dával na místě všech odpověd M. Kochán a poroučel též pány Boží péči, a aby stále při pravdě Boží dočekali s nimi vykročení šťastného v slávě věčného života.

Po rozžehnání se s nimi pospíchal sem zase mezi své; ale mimo jiné s dobrými pány na té cestě potkání trefilo se mi, že vyběhl mi v cestu mládenec nějaký žádající, abych Maštěrovskému dal návěští, aby se do košile a harckapu k smrti přistrojeného neobláčel, ale tak v plášti a šatech obvyklých na plac, když bude naň voláno, vyšel, že jistotně má mu život darován býti. Ale já sem tak brzy nahoru nevyšel, měv stavuňk nejeden s poctivými lidmi, až mi to skrze jiné

1621 oznámeno bylo. Přišedv pak nahoru, spatřil sem své náramně rozveselené z toho, že viděli duhu jasnou na nebi, kteráž oblaků dešťových neměla, a za to nepochybně drželi, že jich Bůh tím znamením o své k nim milosti ujišťovati ráčí. Protož připomenul sem jim netoliko, co Bůh Noelovi o znamení takovém mluví, ale i z knihy zjevení to vidění trůnu B., kdež i duha postavena byla, s tím doložením, že velmi snadně pán trůn svůj postaví k soudu a odtud i nespravedlivé i spravedlivé, tyto s jejich oslavením, onyno s jejich hanbou souditi bude. Po obšírnějším promlouvání žádali, abych s nimi pánu B. za to vyjevení poděkoval a se pomodlil. I padli sme všickni na kolena, a já je řečí předcházel, oni pak následovali.

Po zajití pak duhy té milostné hned lozuňk dán na hradě Pražském z kusu jednoho, a k tomu ozvání i hned také, an již všecko na hotově bylo, na šest bubnův začali bíti, nepřestavše, až se všecko při všech vykonalo.

O hodinách po dání lozunku.

Srozuměvše my pak, že již ta hodina boje posledního nastala, i na sebe i na všecky k té útrpnosti poznamenané sme srdnatě vzpomínali, žádajíce, aby jedni po druhých v svaté stálosti svět zahanbili, Krista oslavili a svým potomkům dobrého jmena zanechali. Byly tedy modlitby a zpěvové proti hrůzám smrti konáni. A tu přicházeli k nám zprávy netoliko, kdo veden a doveden jest, ale i jak dobromyslně trpěl.

Páni direktorové nejprvé po jednom sou bráni, snad o nich jiní, an při nich byli, psáti budou. Když se ti vypořádali, za nimi voláni byli z revíru našeho:

Předně D. Jessenius, druhý Haunšild. Tu se moji pozastavili, domnívajíce se, že, kdo po kom ortel slyšel, také tak půjde; ale viděli v tom proměnu, i nesli to těžce, i tím chtěvše dokázati, jak sou žádostivi vykročiti k p. K. s velikou radostí, an, což i jiní činili, mnohými slovy, objímáním a líbáním s námi se žehnali.

Třetí byl volán Ryppl. Mezi tím opět trošt sužoval Maštěrovského, jako by zachován býti měl při životu; pročež ani do harckapu se nepřistrojil, tak jakž byl na to naveden. A jiní viděvše to, z té duše mu přáli života, a vinšovavše požehnání, poroučeli mu své manželky a dítky nejmilejší. Předivné bylo to žehnání. Však vždy byl napomínán, aby hotov stál k boji.

Po odbytí oněch tří, již na naše přicházel pořádek. Když tedy písař rychtářský přišel, řka: „Pojďte zavolaní!“ I zavolán šel Jan Kutnauer s takovou ochotností, že podav ruky

tovaryšům svým a s nimi se rozžehnav, sám sobě začal píseň, 1621
málo slov v ní proměniv, „Již přišla ta hodina, v kterouž já mám umříti atd.“ Vyprovázeli sme ho tedy s knězem Vítem dolů po schodech až na theatrum. Tu požádal potěšení a přijal je; padl s námi na kolena a poroučel se K. p., vyvstav dopustil přistoupiti k sobě popravci, kterýž se v své povinnosti omlouval úctivě; jemuž také Kutnauer i hned s měšečkem částku peněz dal, žádaje, aby s ním nahoře nepospíchal a potom aby mu pomohl od dlouhého se trápení. Což popravce učiniti přislíbil i také skutkem splnil. Podal mu tedy Kutnauer za pás rukou, a on svázav je, jej také po žebříce nahoru k oknu rathouznímu, odkudž břevno veliké vystrčeno bylo, za sebou vedl. V kterémžto vzhůru vstupování Bohu všecky poroučel, všechněm odpustil, se všechněmi se mířil, obzvláštně pak když modlitbu Páně na nejvyšším šprysli říkal, pátou prosbu totiž: „Odpusť nám naše viny“, rozšířil velice pěkně, tak že každé bohabojné srdce, slyše (!) takové horlivé modlení, opravdové se s bližními míření a nepřátelům odpouštění, splakati mohlo. A potom sám také dav návěští popravci a jsa z žebříku strčen pokojně beze všeho hnutí skonal.

Z lešení toho šli sme k oněm třem, a vzat jest Simeon Sušický. I on rozžehnav se s přítomnými zpěvem: „Kriste pro naše spasení atd.“, doprovozen jest od nás až k místu tomu, kdež ještě zpíváno bylo: „Kriste, synu panny atd.“ Poslední hodinu podobně potěšení přijal, s pokleknutím se modlil, ano, aby se s ním modlilo, i když po žebříku veden bude, žádal. Zatím podal rukou popravci k svázání a veden byl vzhůru. Modliv se s námi, dokudž slyšeti mohl, a po té hlasitě rozžehnávaje se, osvědčoval to, že pro čest a slávu Boží a pro vlast svou milou rád trpí; pomodliv se pak na nejvyšším šprysli, také jest dolů svalen a tak v Kristu dokonal, přiloživ líce své k líci pastorka svého Kutnauera.

Když dokonal tento, sšedše k oněm dvěma, vyprovázeli sme Natanaele Vodňanského. Po rozžehnání s jinými zpíval s námi: „Aj přišla ta hodina! Svatý Bože, odvrátiž se hněv tvůj. Kriste pro naše spasení.“ A přišedv na lešení, pohlídl vzhůru a vzdechl velice a řekl s pláčem: „Lítoť jest mi, moji milí a věrní tovaryši, tohoto boje, že nemám tu spolu s vámi viseti, ale že k místu ohavnějšímu, totiž na šibenici, jíti musím.“ Jehož sem potěšoval, aby věděl, že čím potupnější bude u světa, tím u Krista pána v slávě bude oslavenější. Šel tedy s námi přes to lešení a potom dolů po schůdkách na rynk, po rynku mimo kašnu k té dřevěné šibenici. A tu mnohými slovy jsa potěšován, an mu toho i popravce rád

1621 přál a nad řeči prodloužením těžké mysli nenesl; nýbrž i také sám slzel, podal se vůli B. a vstupoval nahoru, maje ruce svázané, a modlil se s námi p. B., až i konec života svého vzal, trápiv se však déleji oněch dvou. Neb když sem já zase při svém navracování se na lešení přišel a odtud naň se poohlédl, ještě bylo při něm hnutí spatříno. Odbíraje se pak tak, viděl sem i vojáky i služebníky právní neb rychtářské truchleti a slzeti, z nichž jeden řekl: „Já věřím, že duše jejich jsou u Boha.“ Což já uslyšev, poděkoval sem mu za takovou důvěrnost pobožnou.

Že sem byl již velice ustál a téměř na to přicházel, že Maštěrovský pominut bude, vdole sem sobě posezením oddechnouti chtěl. Ale tudíž předce pro něho rychtářové šli. Znamenav já to, žádal sem kněze Víta, aby sám nahoru k němu šel, že jich tu počkám. Vyprovozen byl tedy dobrý muž nemálo jsa smutný, a přistoupiv ke mně, řekl: že na má slova přichází. Ale potěšiv ho a připojiv se k němu, doprovodil sem ho až na místo. K stojícímu po zpívání promluvil sem, utvrzovav ho v stálosti u víře. On ovšem to přijal, ale vždy, zdali mu milost bude učiněna, pozoroval. Jakož pak, když z něho mládenec plášť snímal, domnívaje se, že se mu návěští dává, poohlídl se; ale viděv, že jináč jest, padl na kolena s námi a modlil se, ano i potom přemilostné verše nejedné písně sám zpíval. Z místa toho vyvstav, s shotovenou srdnatostí na sukno vykázané klekl a mezi modlitbami svatými meče na sebe dočekal, a tak bez milosti lidské v milosti Kristové k slávě věčné s jinými a za jinými se odebral.

Po vykonání této práce veliké, již sem myslil k oddechnutí. Ale ještě z pánův Novoměstských pozůstávali poznamenaní k témuž boji. Poroučeje je tedy sám u sebe pánu Bohu, vyčkal sem chvíli tu, až i rathouz byl otevřen, a tak k odjití mému příhodnost se mi dala.

Toť jest pravdivé, upřímé a sprostné všech těch věcí zběhlých při osobách jmenovaných poznamenání M. Viktorina Vrbenského pro jich slavnou památku a potomkův dobré.

O exekucí Pražské píseň Šimona Lomnického.

O té exekucí Pražské a ztrestání osob již připomenutých pocházeli mezi lidmi jak soudové tak i spisové rozdílní, jak kdo k nim přízní neb nepřízní a nelíbostí podňat a zažžen byl.

Z počtu prvních soudcův naléžá se Šimon Lomnický z Budče, jenž sebe vůbec poetou českým jmenuje, i v písni své o exekucí této složené tak o těch ortelovaných osobách soudí. (Jako: „Ach, ach, ouvech na mé hoře atd.“)

I. Zlý začátek zlé skončení vždycky téměř mívá: 1621
ten srozumí, že klam není, kdo píseň přezpívá.
Zle začali kalvinové, zle dokonali stavové,
všickni rebellové.

II. Ano všecken svět zbouřili, z marné pejchy, zlosti;
za jedno se shloučili proti své vrchnosti.
Majíc krále, pána svého, prvé řádně voleného
korunovaného,

III. zvolili sobě jiného, jenž byl z jejich roty,
jsa učení kalvinského, z té slepé jednoty.
Chtěli ve všem předek míti, páni a svobodní býti,
jiné potupiti.

IV. To jich nejvíce mrzelo, že v úřadech nejsou,
závistí srdce hořelo. Protož myslili jsou,
jakby se toho ujali, mnohé rady o to brali,
až vojnu začali.

V. Zavřeli na tom svou radu, nemajíc příčiny
ani dobrého základu, dva pány bez viny
z kancelláře vyhodili, vražedlně se jich zmocnili,
aby je pobili.

VI. Třetího pana Filipa, pana sekretáře,
pravili, že co had štípe, nadýmá císaře,
by neměl žádné lásky k nim; řkouce, může také z okna k nim,
ať jest podoben jim.

VII. Na vzdory Ferdinandovi, královské milosti,
a byli hned hotovi odpírat v rychlosti.
Prvé, nežli to začali, soldáty se zachystali,
na to přísahali:

VIII. Že Ferdinanda za krále pána mít nechtěji;
než stojíc při sobě stále, radče umřít chtějí,
a dům rakouský vyhladí buďto zjevně nebo kradí,
že jim nejvíc vadí,

IX. a v religii překáží, nemaje k nim chuti,
a na na ně velmi nevraží, k papežstvu je nutí.
To oni že všecko zkazí, když ho na hlavu porazí
beze všech nesnází.

X. Mezi tím úřady sobě sami rozdávali,
řkouc: „Tento mně, tento tobě“, o ně losovali,
residencí se ujali a zámek opanovali,
na potupu králi.

1621 XI. Zavedli naši milou vlast, ji plundrovali,
uvedli na ni velkou strast a příčinu dali,
že jsou mnozí zmordováni, obloupeni a obráni,
činí naříkání.

XII. Pohnuli také jinými králi a knížaty,
a svedli svár mezi nimi, rušíc pokoj svatý,
a podvedli zemi českou, potom mocí i moravskou
i také uherskou.

XIII. Kdo bude odpovídati Bohu nebeskému,
za to počet vydávati lidu nevinnému?
Jaké se škody jim staly, jaké nepravosti dály,
kdož by nesplakali!

XIV. Tři léta to plně stálo, takové jich štěstí;
a potom je teď potkalo veliké neštěstí.
Bůh uslyšel svých věrných hlas, když byl k tomu příhodný čas,
i zarmoutil je zas,

XV. ano k přístrachu každému hrozně spokutoval,
císaři, pánu našemu, vítězství daroval.
Soudové jsou spravedliví; kdo se vrchnosti protiví,
pán Bůh ho neživí.

XVI. Jakož pak se vykonala nad nimi věc hrozná,
jenž se prv nikdy nestala; aniž jest více možná,
by se neměli zhroziti, té pokuty předěsiti,
tomu podiviti.

XVII. Léta spasení našeho, Krista vtěleného,
tisícího šestistého jedenmecítmého,
v pondělí po svatém Vítu, měli exekucí hbitů,
hlavy ztratili tu.

XVIII. Čtyrmecítma jich stínáno a tři oběšeni.
To nad nimi vykonáno jiným k předěšení,
by se toho vařovali, víc nerebellovali
proti svému králi.

XIX. Stalo se to vše k výstraze, co se tu dálo jim,
rovně jinde jako v Praze, aby se báli tím.
Stínáni jsou i věšeni, také někteří čtvrceni,
podlé zasloužení.

XX. Každý podlé provinění svou pokutu nesl,
nebyl také bez trápení, když jazykem klesl.
A tak, jakož právo svědčí, kdo měl provinění větší,
měl pokutu těžší.

XXI. Někteří vypovědíni jsou z země na věčnost, 1621
a jiní ještě v vězení čekají na milost,
opět vymrskáni jiní. Rebellové jsou tím vinni,
co se koli činí.

XXII. Ó přežalostné divadlo! mnozí se užasli,
a nejedněm srdce chřadlo, až se hrůzou třásli;
nebo není pamětníka, aby nastala tolika
tak žalost veliká.

XXIII. Dvanácte hlav vystrčeno na mostě na bráně,
aby bylo vyhlášeno v každé světa straně,
kdo jsou byli rebellové, nešťastní direktorové,
zlého původoyé.

XXIV. Čtvrti na rozcestí dány po každé silnici,
ano ruce zutínány, ty prsty mající,
jenž falešně přísahaly a nahoru se zdvihaly,
věrnost slibovaly.

XXV. Ach, ach! zle jsou posloužili manželkám, dítkám svým,
mnohé jiné zarmoutili tím svým účinkem zlým,
i zlou pověst zůstavili, věku sobě ukrátili
a hrdlo ztratili.

XXVI. A kde jsou rozumy poděli ti starci šediví,
že jsou se pokusiti měli, hle! každý se diví,
zprotiviti pánu svému, zbraň zdvihnouti proti němu,
to však k svému zlému.

XXVII. Kohoť má pán Bůh zkaziti, rozum mu odejme:
můžeme tomu věřiti, neb jest již to zřejmé.
Teď sme toho příklad měli, na to patřili, hleděli,
očima viděli.

XXVIII. Jaká jest božská zuřivost nad hříchy lidskými
a císařské ruky mocnost nad rebelly svými,
ach! mohouť na to pomněti potomci i jejich děti
a toho želeti.

XXIX. I poněvadž jsou ztrestáni, kteří provinili,
zasloužili děkování ti, jenž věrní byli;
neb chtěli radši umříti a ode všeho pryč býti,
než vrchnost zapříti.

XXX. Protož na to paměť mějte, každý hospodáři,
toho se nedopouštějte mladí ani staří;
ale jiným rozprávějte, všechněm výstrahu dávejte,
je napomínejte.

1621 XXXI. Nechajíc rebellování, ctěme vrchnost naši,
dá nám pán Bůh požehnání, zas pokojné časy
a zbaví nás nepřítele. Majíc radost v duši, v těle,
rcem Amen vesele.

XXXII. Přitom s žádostí pokornou vedlé povinnosti,
vůlí, myslí jednosvornou té naší vrchnosti
žádejme všeho dobrého, zvlášť požehnání božského,
vítězství šťastného.

XXXIII. Ó Ježíši! Teď prosíme, uslyš naše hlasy,
dej nám, ať brzy uzříme milou vrchnost naši
a spolú se s ní těšíme, chválíme Tě, také ctíme,
věčně velebíme.

XXXIV. Tato historie bude všemu světu divná,
a kdekoli věčně půjde, bude zlým protivná;
neb žádný toho neslýchal, ani v kronikách nečítal,
co tu ďábel zdmíchal.

XXXV. Tolik osob zahynulo dosti v malé chvíli,
a jeden den jich minulo, přišly k svému cíli.
Bože! pro sebe samého takového pádu zlého
uchovej každého. Amen.

Napomenutí.

A protož vůbec každému,
mladému, také starému,
má toto k výstraze býti,
vrchnost svou za vrchnost míti,
nechceli toho pykati,
s týmž neštěstím se potkati,
jako tito jmenovaní
v lehkost, hanbu věčnou dáni.
Ačkoli sou vytrpěli,
avšak těm nic neprospěli,
oč sou koho připravili,
statku, živnosti zbavili.
Skrz to své rebellování
budou míti naříkání
na sebe vždy bez přestání,
snad až do světa skonání.
Kdo se mezi ně nepletli,
jako by již nyní kvetli,

i sou sobě volni, svobodni, 1621
darů, poctivostí hodni.
Tak ten, kdož věrnost zachová,
potká ho milost taková,
že bude sobě děkovat,
z toho se velmi radovat,
jsa Bohu mil i vrchnosti,
dojde pak věčné radosti.

Týž Lomnický, jak v této písni stavy král. čes. pod obojí těžce z rebellie a z jiných provinění obviňuje a naříká, krále pak jich Fridricha tupí a haní, tak zase je i jeho v jiných svých písněch, kteréž před tím o příjezdu krále do Čech i korunování jeho skládal, vysoce vychvaluje a velebí, kdež dí:

A protož, králi Fridriše,
prosíme, jak můž', nejvýše:
vyžeň nepřátely z vlasti
a nedej jim více krásti.
Dejž Bůh tobě požehnání
a dej šťastné panování,
i také slavné vítězství,
kdo jsou s námi v nepřátelství.
Ať volnou svobodu máme,
pod obojí přijímáme
tělo, krev pána Ježíše,
spůsob to, králi Fridriše!
A zahanbi ty buřiče,
ať čím dále vždycky více
podlé Boha tě chválíme,
tvou důstojnost velebíme.

A opět o stavích král. čes. dí takto:

A protož, milí Čechové,
stateční, udatní lvové,
buďte věrní, také stálí
při svém pánu novém králi!
Poprosme zaň pána Boha,
ať kraluje léta mnohá.

1621 A jinde:

Tedy, Bože! tvé milosti
prosíme s dověrností,
učiň krále dlouhověkého,
vezmi v své ruce srdce jeho.
Pán Bůh pak rač všech žehnati,
všecko vám dobré dáti,
podobných nepřátel zbaviti
a v nebi věčně oslaviti.

Byv tedy z toho dvojitého srdce i jazyka po vítězství císařském od Pavla Michny příkře pokárán, že směl a smí z jedněch úst i dobrořečení a chvály, i zase zlořečenství a hany vylévati, vymlouval se mu a ospravedlnil tím: že jest musil se časem spravovati a, kam vítr vál, tam také plášť svůj pouštěti, maje v tom za dobrý příklad a zreadlo mnoho z kněží a řeholníkův římských, kteříž v ty časy, složivše habit svůj a kápě řeholní, sem i tam po Praze i po ryncích v kolářích a šatech světských, ba i pod peřím jako jiní soldáti neb lidé rytířští se procházeli. Při čemž byl také od něho zanechán, zvláště poněvadž hanění toto poslední převyšovalo daleko ony předešlé chvály a zvelebování předsevzetí jak samého krále Fridricha, tak ovšem i stavův král. čes. pod obojí.*)

O knížeti ze Sasů.

Ale navrátíme se již zase ku posloupnosti příběhův v měsíci tomto stalých. Málo výše bylo oznámeno, že nejvyšší kníže z Sasů byl povolán do Prahy 17. dne června s jednou kompagnií rejtharstva svého pro lepší města ubezpečení, aby snad při nastávající exekucí nějaká potržka v něm se nezběhla. Když tedy dotčené kníže zůstávalo tu osobně dvanácte dnův, a umluvilli se s Pražany či toliko na nich žádal, aby mu na vychování osoby jeho každého dne dávalo se sto zl.; však že takový deputát dosavad se mu nevypravil z jaké pak koli příčiny, buď že Pražané k té summě svoliti nechtěli, buď že pro nedostatek peněz jemu jí tak naspěch

---

*) Po tom následuje jiný potupný spis, v jazyku německém sepsaný, kterýžto zavíral v sobě supplikací odsouzených k cís. Ferdinandovi podlé slov modlitby páně. Naproti tomu, kteří neměli je za rebelly, sepsali jim ku pochvale krátká epitafia latinská, jež Skála v X. d. na str. 263—266 podává; nejsou však obsahu důležitého. Také zde Skála odvolává se na Paralip. str. 284. Red.

vypraviti nemohli: pročež kníže jsa zhorka nakvašený a nerozváživ při sobě toho bedlivě, co mu z nešlechetnosti jeho bude moci pojíti, vzal sobě v úmysl, aby sobě sám tím dříveji k záplatě reštu svého dopomožení skutečné učinil. 1621

Přijev tedy 28. d. června do domu tehdejšího purkmistra Staroměstského, kdež vůbec u Toulu proti kolleji jezuitské říkají, pod zámyslem a spůsobem přátelským, vloudil ho sobě pěkně na vůz a poručil kočím i čeládce své, aby jeli s ním upřímo z Prahy do jeho kvartýru starého, a tou měrou velmi opovážlivě učinil znamenitý posměch a despekt celému úřadu Pražanův Staroměstských. 28. červ.

Čehož dověděvše se úřad i obec, stížili sobě týž pych a výtržnost knížecí před knížetem z Lichtenšteina a žádali v tom býti proti knížeti opatřeni podlé slušnosti. I učinil kníže nejvyššímu velmi tuhé psaní, zveličiv mu to drzí předsevzetí velmi dobře. Kterýž sice osobu purkmistrovu zase do Prahy dostavil, avšak pod tím přinutil ho k tomu, že se mu v tisíci zlatých zapsati musil.

Když tedy dotčený purkmistr navrátil se domů s hofmistrem knížecím, kterýž takovou summu zapsanou od něho přijíti chtěl, i uvedli to Pražané knížeti z Lichtenšteina časně v známost. Pročež kníže učinil zápověd dostatečnou, aby takové peníze bez vědomí a povolení jeho žádnému vydávány nebyly; hofmistra pak obeslav před sebe, jemu dobrou kapitolu dal, ano i vězením tuze hrozil. Naposledy pak dav se oblomiti prosbou jeho pokornou, poněvadž on jakožto sluha pána svého rozkaz jeho vykonati byl povinen, k tomu ho přivedl, že jemu zapsání to neb pojištění purkmistrovo odvésti a kassirovati musil.

Dar cís. Ferdinanda II. do Říma.

V krátkém čase po exekucí Pražské císař Ferdinand, dav udělati pěknou korunu z zlata ryzého a kamením drahým vysázenou, odeslal ji v dar po zvláštním poslu do Říma, aby ji jmenem a na místě jeho oferoval panně Marii de la Scala na dokázání k ní vděčnosti nábožné, že jest jemu v bitvě před Prahou i v jiných mnohých potřebách a případnostech jeho vysoce důležitých dobrotivou a věrnou zpomocnicí i patronkou bývala a prosby jeho skroušené vyslýchala. Připojil k tomu také některé praporce, kterýchž soldáti jeho při témž potkání od Čechův dostali, aby v témž kostele jejím jak pro okrasu jeho, tak ovšem i pro budoucí toho vítězství šťastného památku zavěšeni byli.

1621 Mikuláš pak Bellius píše, že císař učinil tu oféru v Mariencelle v Rakousích, sjev tam naschvále s arcikn. Karlem, bratrem svým.

Příběhy vojenské v Čechách.

Mezi tím hrabě z Mansfeldu, spraviv sobě lid svůj do hromady, i s tím, co mu kníže z Weimaru přivedlo, tak že již v tu dobu do 15,000 silného sebe býti pokládal, učinil outok 18. d. června čtvrt míle od Plajenšteina na lid bavorský a svedl s ním šarmicl dosti tuhý, v němž zůstalo na place bavorských do 200 a z strany jeho okolo 100 osob. Pročež bavorští netroufavše s něj býti, podali se zase odtud zpátkem k Táchovu, Mansfeld pak obral se s svými k městu Kamu v hořejším Falcu. *)

Ačkoliv Don Baltazar snažil se o to, aby Mansfeldské soldáty z Tábora vytisknouti a jej císaři zase v poddanost uvésti mohl; obležení však neřkuli naň nic nedbali, ale i velmi zhusta a udatně vypádili ven na lid jeho, tak že mu dosavád drahný počet z vojákův jeho potloukli. Pročež uznávaje býti

*) Na str. 263—277 vypisují se příběhy uherské a říšské, na str. 278 pak nalésá se zpráva tato: „Áčkoli tomu od Boha na ten čas sníženému p. Fridrichovi, kurf. falckému a českému králi, ledajaký člověk ničemný, zlopověstný a lehkomyslný v král. čes. i jinde po říši směle a svobodně proti patrné zápovědi jak práva božského tak i lidského, ano i počestnosti měšťanské utrhal, o něj jazyk svůj nečistý potupně oplakoval a otíral, divné paškvilly, malování i spisy latinské, německé i české o něm a snížení jeho vůbec prodával a roztrušoval, s nemalým i mnohých onakých osob té svévolnosti lehkovážné sobě oblibováním; avšak jinde taková smělost nevážná tak volného průchodu neměla, nýbrž potkala se s pomstou a s trestáním hodně zasloužilým, jako se to stalo měsíce tohoto (června) 2. dne v městě Londu v král. englickém jednomu štěkavci neb prokurátoru prostořekému. Ten zajisté, byv v tom od hodnověrných lidí usvědčen, že jest z pouhé nevážnosti o falckraběti a manželce jeho, dceři krále a pána svého dědičného, slova ta mluviti směl: „Mohl by, prý, nyní falckrabě s paní svou dobře přijedti do Engelandu, a najmouc někde krčmu neb dům šenkovní, pivo englické šenkovati,“ — byl vězením opatřen a potom v Westminstru (jest díl města, kdež král sídlo a zámek svůj má) posazený na koně s hlavou odkrytou, spátkem tváří k ocasu konskému, jejž místo uzdy v ruce držeti musil, byl tak veden odtud až na rynk hlavní Londýnský. Kdežto potom mistr popravní postavil ho a přivázal neb připial k planýři, při němž za dobrou chvíli všemu lidu na odiv stál. Zatím když jej odvedli zase zpátkem do Westminstru, byly mu tam nejprvé uši uřezány, chřípě nožem rozpoltěny a naposledy cejch na čelo připálen.“ — Potom Skála vypravuje dále příběhy říše něm. a na str. 282 vrací se opět k dějinám českým.

sebe proti nim mdlého, vyhledával toho při císaři neb při 1621
generalu jeho, aby mu s lidem čerstvým přispěli na pomoc, ano i více kusů střelby odeslali.

Za tou příčinou vypraven k němu do ležení nejvyšší Paradyzer s jistou lidu částkou. Ale nemnoho co platnějšího i ten při témž obležení dovedl; nebo vyjev jednoho dne z kvartýru svého na shled pevnosti aneb pro opatření některých jiných věcí potřebných, tak že velmi blízko k městu se přitočil, v tom udělal k němu někdo ze zdí neb bašt městských ránu z muškétu a prostřelil mu nos i líce; nad to dva z dvořanův neb aufvarterův jeho zůstali tu při něm na place, byvše podobně z města prostřeleni.

Don Baltazar tedy chtěv pomstíti nejvyššího, roskázal stříleti velmi silně ke zdem městským, aby, udělaje mezeru v nich, mohl pustiti lid k šturmu. V čemž jej obležení zmužilostí a snažností svou velice zmýlili, když díru tu proraženou velmi rychle zase zatarasovali a zahradili, že jim šturmem naprosto nic ublížiti nemohl, ani lidu svého na masné krámy svévolně vyvésti nesměl.

Věci v Praze.

Mezi tím lid císařský v městech Pražských nepřestával vždy předce prostopášnost všelijak beze všeho ostychu zjevně a v bílé dni provozovati. Nebo v pátek den památný navštívení Alžběty od Marie panny, to jest 2. d. července, vydařil 2. červenec
se jeden z té lehkovážné zběře, že netoliko po Starém městě Pražském sem i tam toulal se, ale i na hrad Pražský přijedti směl v celém kyrysu, drže fakuli rytířskou v hrsti, a červený věnec růžový visel mu z hemelínu dolů. Vedlé něho pak šli osoby čtyry, jemu v lehkomyslnosti podobné, nesoucí v rukou svých fakule černé též rozsvícené, a pátý pacholek předcházel je s lucernou mající v sobě svíčku rozžatou.

Takovou komedii neb kasací zarazil sobě podobnou měrou
i nazejtří v sobotu, však v hábitě proměněném, totiž v zeleném, 3. červ.
jsa obstrkán, bezpochyby po koni, vůkol a vůkol májovím zeleným. Koho pak hledal, aneb komu takovou bravuru neb zdvořilost, zdali ku poctivosti čili na zlehčení, prokazoval, věděti se nemohlo. Summou, v tu dobu chléb a mozolové čeští měli hrubé rohy a šídla ostrá neb špičatá, že těm cizozemcům lehkovážným a trapičům lidí ubohých s pokojem doma seděti nedopouštěli.

Tehdáž také věžňové, po exekucí Pražské ještě onde i onde po rathouzích Pražských v ustavičném strachu, úpění

1621 a lkání vězící, v jejichžto statky pod tím rychtářové císařští soběli samým či komoře královské se uvazovali a zvozovali, netoliko sami císaři do Vídně o milost a propuštění jich z toho arrestu těžkého supplikovali, ale někteří z nich i psaní od úřadův přímluvčích k Zdeňkovi z Lobkovic, nejv. kancléři král. čes., užili, vyhledávajíce v též potřebě své fedruňku i při Pavlovi Michnovi, kterýž 13. d. července za důležitými příčinami z Prahy do Vídně k císaři odjel.

O markraběti J. z Krňova.

Mezi tím jakkoli knížata i stavové v obojím Slezsku starali se o to všelijak, až i to v skutek uvedli, že sou markraběte z Jegerndorfu lidu službu jeho zaplatiti i jeho dle možnosti své spokojiti hleděli, aby jen déle v zemi s tím lidem na dokonalou jich a poddaných lidí záhubu se nezdržoval; on však netoliko dle zámluvy své odtud se tak pojednou nehnul, alebrž ještě více lidu služebného sobě najímal a s ním měst mnohých, a mezi jinými Nisy a Opavy, se zmocnil.

Nad to výše v témž městě Nise nejdříve 4 přední osoby, správce a úředníky téhož knížectví zemské, do arrestu vzal a jim pohrůžku takovou učinil: ačkoli měl by k tomu příčin dosti, aby s nimi rovně tak zašel, jak jest teď nedávno bylo naloženo v Praze s mnohými osobami předními ze všech tří stavův, poněvadž sou oni toho lépeji zasloužili, nežli ti lidé z světa zprovození; avšak aby poznali, že on krve jejich nežízní a nežádá, protož chtějíli hrdla sobě zachovati, aby mu ve dvou dnech 10,000 dukátů shledali a odvedli, pakli ne, tedy že poručí se zachovati k nim tak, jakž jim právo to s sebou přinese. Kteřížto nevědouce sobě jinak z té těžkosti pomoci, jako i úřad a celá obec, musili mu vyplatiti se 70,000, jiní kladou 100,000, tolary říšskými.

Mimo to žádal také od kanovníkův kapitoly Vratislavské 60.000 rancionu neb výplaty. To pak vše vyřídiv, teprva hnal se z Nisy 14. d. července s armádou svou, k nížto přirazilo se ještě 6000 Uhrův v knížectví Těšínském, nezanechav v Nise posádky žádné, kromě Gladsko 3000 lidu s 13 kusy střelby a dva zámky Pruskovskému, vrchnímu hejtmanu císařskému v Slezsku, náležející blíže hranic uherských a polských jistým počtem osadiv.

Odtud potom vzal cestu svou k Opavě, již také opanovav, z větší částky zplundrovati dovolil, a odcetl se potom až u samé Olomúce, přitáhv k ní o dvě hodině posléze, nežli regiment lidu Waldšteinského, pro nějž nemohl se již města zmocniti.

Nicméně však opanoval sobě jiná některá města a hrady 1621
okolní.

Pod tím 20. d. července trefilo se, že jeden nejvyšší císařský, po rodu Spinello, přepadv nenadále v jednom kvartýru něco lidu markraběcího, vypral jej z něho ven. Ale markrabě nahradil sobě škodu tu zase velmi brzo a vrchovatě. Když zajisté nejvyšší nad lidem neapolitánským Kosey vytáhl proti markraběti, honosiv se tím z vysokomyslnosti vlaské, že netoliko celou armádu jeho náležitě ztumlovati, ale nad to výše i jeho samého buď na živě neb mrtvého s sebou zpátkem přivésti chce; tedy markrabě dostav o tom předsevzetí jeho časného kundšaftu, uspíšil se dříve, a učiniv na Vlacha a lid jeho outok, do 400 mušketýrův mu popral a ostatní obrátil na utíkání. V kterémžto potkání dotčený nejvyšší netoliko markraběte nedostal, alebrž sám se kams poděl, že naspěch nemohlo se věděti o něm v jistotě, zdali také tu hnáty své složil čili byl zajat, aneb s Vaňkem záhy se poradil.

Chtějí tomu někteří: když dotčení Neapolitánové měli vytáhnouti z Krňavy, kvartýru svého někdejšího, do pole proti nepříteli a viděli, že Němci tam zůstati mají; i mrzelo to některé jejich hejtmany, pročež jeden z nich, chtěje se aspoň hubou vychladiti na Němcích, dal se v tom slyšeti zjevně, že Němci jsou rovni kočkám nevěrným a neupřímým, oni pak Vlaši a Valoni že sou podobni psům věrným, kteříž pro císaře římského jakožto pána svého hotovi jsou hrdla i životy své vynasaditi a opykati. Čehož doslechv v své uši kardinal z Ditrichšteina, dal mu na vskok odpověd zdvořilou takovou: že se mu toto jeho podobenství výborně líbí, a tou příčinou že se jim dobře děje, poněvadž se sami přirovnávají k věrným a nelenivým psům, že nyní s právem vedou se do pole na štvání, aby císaři dobrou zvěřinu ulovili a věrnosti své ku pánu svému netoliko řečí ale i skutkem dokázati hleděli; naproti tomu pak, kdyžť kočky zůstávají doma, aby myši lapaly, tedy že slušně se toho nyní Němcům dostává, že doma pro města osazení a obranu zanecháni býti mají.

O tom zvěděv Karel z Žerotína a chtěje markrabí, jak by mohl, uchlácholiti, aby vlast jeho nehubil, vymohl to některým, aby pokoštovali rokovati s ním přátelsky, jmenovav jim místo od Brna dvě míle, aby se tam z obojí strany sjeli. Od čehož ani kardinal z Ditrichšteina, Seifrid Breiner a nejvyšší z Waldšteina nebyli; ale potom ze všeho toho sešlo.

Dříve však, nežli markrabě vytrhl z Slezska do Moravy, vydal vůbec 3. d. července patenty velmi příkré neb ostré, v nichž dával na vědomí všechněm, ne bez náramné bolesti a zármutku srdce, jaká přeukrutná a horší nežli barbarská

1621 exekucí v král. čes., v hlavním jeho městě Praze, teď nedávno v konečnosti jest vykonána, a při ní nejpřednější království toho sloupové neb podpory, totiž synové vlasti neb patriotové nejonačejší, a při nich i jiní mnozí dobří a počestní muži na hrdle ztrestáni a tak pro zvláštní při náboženství svém stálost a věrnost svou, kterouž králi a pánu svému se zavázali, z prostředku živých nad míru ukrutně a nelítostivě zprovozeni byli. Kterýžto účinek nad nimi spáchaný že Bůh bude věděti dobře, jak časem svým na předních jeho původech pomstíti.

A poněvadž přitom docházely by ho také i ty zprávy hodnověrné, že by podobný process v krátkém čase chtěl také zachován a užíván býti i v městě Vratislavi a v jiných místech po knížetstvích slezských, pokudž by sám pán Bůh toho úmyslu zlého změniti a té věci zastaviti neráčil, a to beze všeho rozmyslu a ohledání se na milost a pardon ten, kterýž jest Slezákům uprošen a zaslíben, aneb nějakou námluvu, oč toho s nimi učiněnou, tak že taková přeukrutná inkvisicí španielská k žádnému jinému cíli by se nevztahovala, jediné k dokonalému pravého křesťanského a evangelického náboženství potlačení a vyplenění: z těch tedy příčin že všechněch vůbec a jednoho každého obzvláště a rozdílně z obyvatelův knížetství slezských, předně pak a jmenovitě obec města Vratislavě a Svidnice i všechněch měšťanův a obyvatelův v nich věrně a upřímě v tom napomíná a vystráhá, aby se na bedlivém pozoru měli a řečem úlisným a slibným lidí těch, kteří šetříce více svého vlastního užitku a pohodlí nežli dobrého obecného jich vlasti, toliko samé sebe se škodou a záhubou jiných v tom opatrovati a vzdělávati snaží, sebe svozovati a víry žádné k nim nepřikládati hleděli; nýbrž cizím neštěstím a příkladem se káli, a zachovajíce poddanou věrnost a poslušnost králi, pánu svému předešlému, i při té konfederací společné neproměnitedlně setrvati se neliknovali a tak vysvobození svého z té tyranské poroby dokonalého od samého a jediného pána Boha sobě žádali a vinšovali, nemajíce o tom pochybnosti naprosto žádné, že pán Bůh s prostředky k té věci příhodnými a potřebnými v krátkém času jim ku pomoci přispěti ráčí.

Jestliže by pak vždy kteří z nich, mimo jeho naději a očekávání, več odporného se vydali a v nebezpečenství nějaké samoděk a svévolně vběhli, tedy aby příčiny zkázy té své nepřipisovali žádnému jinému kromě samým sobě. Čímž že budou věděti, jak dále se zachovati. —

Mimo ten patent vydal ještě jiný, který vztahoval se k knížatům a stavům slezským vesměs, v smyslu takovém:

Že nepochybuje, aby neměli vyrozuměti z předešlého patentu 1621
jeho mínění a napomenutí upřímému. Přes to všecko že nechce tajiti před nimi, jaká kommissí od Fridricha, českého krále, byla by naň vzložena, nýbrž že jim ji listem tímto otevřeným uvozuje časně v známost, přátelsky a milostivě za to jich žádaje, aby se žádný z nich tomu, cožkoli tu před sebe béře a činí, nedivil, poněvadž netoliko to, ale mnohem víceji ještě povinnost a přísaha, králi a pánu jeho vykonaná, vyhledává od něho, ovšem pak konfederací ta, kterúž sou Slezáci s Betlénem, uherským králem, a s jinými zeměmi přivtělenými nedávno před tím učinili a zavřeli.

A protož že knížatům a stavům knížetství slezských to na vědomí dává: poněvadž v dotčené konfederací obsahovalo by se mezi jinými věcmi zřejmě a výslovně i to, pokudž by kdy přišlo k tomu, že by která z zemí sjednocených od kohokoli válkou jakou stížena byla, tedy že ostatní země a konfederanti povinni jsou, jí s jistým počtem lidu válečného na pomóc přispěti, nyní pak vůbec vědomé by bylo, kterak na dotčeného krále uherského moc a síla nepřátelská velice doléhá; z té příčiny že jest umínil sobě, maje o tom od krále českého poručení dostatečné, jemu s lidem svým přispěti na pomoc.

Nemaje tedy o požehnání a pomoci božské pochybnosti naprosto žádné, aby se mu týž úmysl jeho poštěstiti, mnohem pak méně o Betlénovi, aby té služby rytířské a křesťanské jemu s vděčností náležitou odměniti se neměl; z těch příčin že v nepřítomnosti své knížat a stavův v tom s dostatkem napomíná, jmenem pak a na místě krále českého jim o tom poroučí a to míti chce: aby sobě svědomí svého křivopřísežnictvím a nevěrou svévolně nepoškvrňovali, alebrž povinnost a závazek svůj jemu jednou vykonaný na pilném pozoru měli, toho, což sou koli v jmenované konfederací jiným zemím spolu sjednoceným nábožně slíbili a přiřkli, nerušili a žádnému jak řečmi a trošty slibnými, tak ani jalovými pohrůžkami nepřátelskými sebe na něco tomu odporného namlouvati se nedovolovali. Pokudž by pak co toho vzali před sebe, aby tím jisti byli, že soudu Božího spravedlivého nikoli nezniknou; a on také že od nich daleko vzdálený nebude, aby mezi ně zase s užitkem a prospěchem jich velikým v krátkém čase přijeti neměl.

Mezi tím že jich nečiní tajné, kterak jest Krištofa z Gelhornu a Krištofa z Strachvic, biskupství Nišského administratory neb místodržící, jako i Jana France Rádhába a Melichara Daubera z Daubenfurtu tím úmyslem, aby se mezi tím příkoří a nátisk žádný věrným radám, správcím, služebníkům, měšťa-

1621 nům a lidem poddaným jeho v knížetstvích slezských, jako ani evangelickým měšťanům města Nisy i toho biskupství celého obyvatelům v ničemž od žádného nedál, ani žádnými posádkami vojenskými obtěžováni, ani jakýmkoliv jiným způsobem do náležitého nevolí těch spokojení na hrdle ani na statcích svých utiskováni nebyli — jako v rukojemství aneb v zástavě s sebou vzal a je v ochraně své míti chce, a ne, jakž by mu to snad někdo na zlou stranu vykládati chtěl, aby jim v čem nejmenším ubližovati aneb na zdraví jejich škoditi měl.

O věcech lužických.

Právě pak v tu dobu, když ti patentové vyšli na jevo, kurfiršt saský měl shledání své s stavy hořejších Lužic v městě Kamenici za příčinou tou, aby, maje sobě postoupené od císaře to oboje markrabství k držení a užívání v odměně jak za práci při kommissí jemu svěřené vedenou, tak ovšem za outraty a náklady vojenské na túž věc vynaložené, a to tak dlouho, dokavadž by mu císař summy hlavní i s úroky na ní vzešlými nedal a neoplatil, dotčení stavové jej za pána svého přijali a jemu slib člověčenství, na jisté však výminky, vykonali.

Pročež zvěděv tam o těch patentích a chtěv to časně při knížatech a stavích slezských předjíti, aby se snad nimi v úmysle svém a námluvě s nimi učiněné i také dostatečně utvrzené ňák rozpáčiti nedali, nýbrž aby byli raději při všem tom stále a neproměnně zdržáni, i vydal proti nim zase v témž městě Kamenici 16. d. července list svůj otevřený, v němž obšírně vyvozoval z toho domnění a napomínal k věrnosti císaři povinné všech knížat a stavův slezských v ten rozum:

Po vzkázání jim jakožto svým milým ujcům, švagrům a přátelům svým přátelských služeb, všeho nejlepšího a nejpříjemnějšího, i milostivého pozdravení a vůle k nim náklonné, uvozoval jim v známost z své zvláštní přátelské a milostivé příchylnosti, kterouž bez chlouby v mnohých příčinách k nim všechněm společně i rozdílně dokázal, ano i budoucně ještě prokazovati míní: kterak při jmenovaném sjezdu, když již téměř byl zavřín a stavové markrabství hořejšího jak povinnost náležitou od sebe jemu vykonali, tak i jistou sbírku k zalíbení císařskému mezi sebou svolili, chtějíce se již domů rozjížděti, dostali se mu k rukoum dva patentové markraběcí pod datum v městě Nise 3. d. července, s nichž vynašel kurfiršt to, že ta císařská a královská exekucí, kteráž teď nedávno

byla vzata před sebe z jistého J. M. C. nařízení a kommissařův 1621
jeho uvážení bedlivého v městech Praž. proti některým J. cís. a královské velebnosti potupníkům za hrozně ukrutný a více nežli barbarský skutek neb účinek se naříká a vyhlašuje, s tím přitom doložením dalším, jako by podobný process i proti jiným zemím, obzvláštně pak ve Vratislavi, předsevzat býti měl, a jim ani pardon neb milost císařská ani smlouva žádná k obraně jaké sloužiti a postačovati nemohla, a protož že dotčený markrabě, jak knížat a stavův, tak obzvláště a zejmena těch dvou měst hlavních Vratislavě a Svidnice s měšťany a obcí jich evangelickou v tom napomíná a jim výstrahu činí, aby se v věci té na plném pozoru měli, ledakomus příliš mnoho nevěřili, mnohem pak méně proti těm, ješto dotčené patenty nedůvodné vůbec vydávají, na odpor se nepostavovali. Odkudž seznává se, že to před očima jich plápolající nepřátelství chtělo by se ochranou a zastoupením jich titulovati a nazývati.

I ačkoli sice kurfiršt byl by výborně povědom knížat i stavův šlechetné a poctivé mysle, ví také o nich i to, že byli by lidé prozřetedlní a rozumem vzáctným a vysokým od Boha obdařeni, tak že sami od sebe budou moci tomu dobře porozuměti, k jakému by cíli dotčení patentové směřovali, a kterak nimi nic jiného se neobmýšlí, jediné to, aby ten s znamenitým úsilím zavřený a stvrzený s nimi pokoj neb smlouva v nic obrácena, a oni knížata neb stavové do těch předešlých bíd, neřestí, nebezpečenství a nevolí zase poznovu zavedeni a zapleteni byli, tak že nevidělo by se kurfirštu býti za potřebné, aby je v čem tom napomínati a jim jaké naučení dávati měl, a zvláště nevida toho příčinu žádnou, pro niž by knížata a stavové při tom jednou zavřeném a skoncovaném akkordu neb porovnání stále setrvati, a JMC. povinné své devocí a poslušnosti, k čemuž je jak dotčená smlouva, tak ovšem vlastní jich svědomí vede a víže, donášeti neměli: přes to však všecko, že kurfiršt na dokázání k nim péče a starosti své opravdové i úmyslu upřímého uznal to za slušné a potřebné, aby jim týž věc tím svým listem otevřeným v známost uvedl a vyjevil.

Předně pak a nejprvé, co se tkne toho nářku a slov, dobré cti a velebnosti JM. cís. a královské, pána jich všech nejmilostivějšího, vysoce urážejících, jako by JMC. hroznou, tyranskou a více než barbarskou exekucí v Praze nařídíti míti ráčil: toho že kurfiršt při JMC. uvážení a pomstě náležité zanechává, poněvadž knížatům a stavům vědomé jest, i také skutek sám osvědčuje, že všecko jináče se dálo, a jinší process a pořád, nežli se vůbec o tom roztrušuje, byl zachován,

1621 Ale aby ve Vratislavi ňáký tomu podobný process měl předsevzat býti, a jim ani žádné milosti císařské ani smlouva s nimi zavřená platiti a napomáhati neměla, že kurfiršt nikoli nenaděje se toho do nich, aby oni k takovým pouze smyšleným věcem víru jakou přikládati, po nich postupovati, aneb JM. cís. a králov. v tak těžké a scestné podezření bráti chtěli, poněvadž jejich láskám a jim zůstávalo by to v paměti čerstvé, kterak jest JM. cís. a král. dotčený zavřený a potvrzený akkord, na jeho kurfiršta ponížené toho při císaři vyhledávání, císařsky a královsky, ve všech všudyž jeho klauzulech a punktích, obzvláště pak ten v něm obsažený pardon a odpuštění jim viny jich veřejné, milostivě sobě oblíbiti, ratifikovati a pro lepší všeho toho jistotu i ubezpečení i hlavní konfirmací všech a všelijakých jejich privilegií, majestátů, svobod, práv a spravedlností tím vším spůsobem, jakž se to i od předkův JMC. prvé vykonalo, zcela a zouplna jim odvésti ráčil. Což vše knížata a stavové až dosavad v rukou a moci své mají; a při tom že i všickni dále a na budoucí časy císařsky a královsky chráněni a zůstaveni býti mají, pokudž jen při jmenovaném porovnání stále a neproměnně trvati budou a sami sebe z něčeho toho svévolně nevyvedou a nehodné neučiní.

Podlé toho že i kurfiršt od osoby své knížata a stavy, mimo svou předešlou a v akkordu obsaženou assekurací, slovy svými kurfirštskými v tom ujišťuje: že ten pardon a milost jim učiněná spolu s celým akkordem pevně a stále jim zdržán býti aniž jaká exekucí, nechť by se ta jakýmikoli jmeny jmenovala, proti čemuž tomu se nařizovati a vykonávati má, leč by oni sami z akkordu toho dobrovolně vykročiti a do předešlého nebezpečenství samoděk zase vlézti a neštěstí takové s potracením všech svých privilegií, majestátův, svobod, práv a spravedlností na sebe uvaliti chtěli. V čemž že by již kurfiršt slušně vymluven býti, a JM. cís. a královské žádný za zlé nemíti musil, kdyby jeho milost mocí úřadu a povinnosti své k takovým přestupníkům dle vyměření práv náležitě a spravedlivě přistoupiti a se zachovati míti ráčil.

Přitom pak že kurfiršt vedlé kommissí císařské a královské naň vzložené jejich lásek a jich otcovsky, přátelsky, milostivě, věrně a opravdově napomíná, aby oni všickni na svůj šanc dobrý a pilný pozor měli, o své milé vlasti obecné dobré, vzdělání a zvelebení náležitě pečovali a s tou svou pomocí lidu jízdného i pěšího, o kterémž sou se již vespolek snesli, i hned neprodleně a beze všeho odtahu dalšího na hotově byli, s ní do pole vtrhli a v místě i na passy ty, kdež by toho potřeba jich největší ukazovala, týž lid svůj rozložili a je dostatečně osadili, a zvláště pass ten při Jablonce, a summou

všecko to spěšně nařiditi a opatřiti poručili, což by koli k defensí a obhajování jak jich samých, tak ovšem i celé vlasti jejich milé platně a prospěšně se vztahovalo, nedadouce v tom žádnému živému člověku odstrašiti se nižádnými smyšlenými a vůbec roztroušenými diškursy ani pohrůžkami jalovými, i jinými těmi podobnými obmysly, poněvadž Bůh spravedlivý ještě dosavad živ jest, kterýž před tím také pře spravedlivé a vrchnosti nejvyšší i pomocníkův jejich mocným zástupcím a obhajcím býti ráčil a od té doby v tétéž všemohoucnosti a ochraně své nikoli nezemdlel a zkrácení nejmenšího nevzal. 1621

A protož že kurfiršt napomíná jak vůbec všechněch knížat a stavův, tak i obzvláště města Vratislavě a Svidnice i jiných, kteříž na přednějších passích leží, aby měli na všecko všudyž pozor bedlivý a nařídili po zemi sem i tam denní i noční varty pilné a silné, kteréž by měly pozor na lidi sem i tam po zemi vandrující a se projíždějící, a seznalyli by koho býti v čem podezřelého, tomu aby kázaly ven ze země cestou svou se obrátiti, aneb byloli by naň co jiného shledáno, aby se ním zjistily náležitě, opatrujíce se všickni v tom moudře, aby někde od někoho mimo všecku svou naději lstivě přepadeni a uspíšeni nebyli.

Nad to aby po celé zemi veřejnost neb hotovost vojenskou nařídili, a kdybykoli jim od vrchního hejtmana bylo dáno znáti, aby rychle beze všeho odkladu vzhůru byli, a obrátíce se s lidem svým v místo jim vykázané, vlasti své obhajovati vespolek sobě napomáhali.

Ale aby kurfiršt osobou svou vlastní v ničemž tom scházeti nedal, cokoli vidělo se mu býti za platné a potřebné k odvrácení nebezpečenství jakého od vlasti jich, že jest jim již odeslal ku potřebě té regiment pěchoty, vše lidu služebného, kterýž také nepochybně již i dostal se do Slezska, dav mu ordinancí dostatečnou, aby knížat a stavův, i všeho toho, cožkoli jim milo a příjemno jest, náležitě obhajovali a zastávali; i v tom se jim ještě zamlouvaje, že ani napotom nechce jich ani pomocí ani radou dobrou opouštěti, jak čeho kdy potřeba nastalá vyhledávati bude: s tím zůstávaje k nim vším libezným přátelstvím i milostí a přízní svou kurfirštskou výborně nakloněn.

Týmž spůsobem i císař hned na druhý den po datum patentu kurfiršta saského, totiž 17. d. července, dal publikovati mandat svůj veřejný všudyž po královstvích a zemích svých dědičných, předně pak v Slezsku, jímž porážel nářek ten těžký markraběte z Jegerndorfu v smyslu tomto:

Že dává všechněm na vědomí, kterak ho došel in originali

1621 list otevřený tištěný, jejž psanec ten zjevný, Jan Jiří starší, ješto se markrabětem z Brandenburku jmenuje, sem i tam po Slezsku roztrousil, a v němž naskrze všetečně a nevážlivě, nedůvodně a podvodně jistiti smí, jako by ta teď nedávno v městech Praž. proti některým nejonačejším původům a buřičům toho pominulého rozbroje nebezpečného předsevzatá exekucí obzvláště proti a na zkázu náboženství se vztahovala a vykonána byla, ano i jako by také v jeho zemi slezské, předně pak a obzvláště v městě Vratislavi, ňákého tomu podobného processu bylo se obávati, proti němuž by pardon neb prominutí jim viny a milost císařská, ani jakákoli smlouva s nimi zavřená postačovati jim nemohl, a což nad to výše více od něho pro vylití jeho srdečného jedu a mysle zlobivé, na toliko lidu obecného oklamání, v témž listu dostaveno a zahrnuto jest.

Již pak že jeho poslušným knížatům a stavům, jako i na díle všechněm všudyž vůbec to dobře vědomé a známé jest, jak mnoho zlého a nešťastného jmenovaný psanec již od drahně let na rozličných místech dovozoval a páchal, jak jest mnohé země do velikého neštěstí připravil, obzvláště pak od chvíle té, jak jest se v knížetstvích slezských osadil, jak mnohonásobné nevole a roztržky mezi knížaty a stavy ztropil, jak protimyslně se oboum dvoum předkům a pánům strejcům, totiž nebožtíkovi císaři Rudolfovi i Matiášovi slavné paměti, ve všelijakých příčinách na odpor postavoval, a krátce mluvě, kterak od té doby, co do Slezska přijel, nikde téměř žádného pokoje ani oddechnutí pohodlného v něm jest nebylo.

Odkudž že knížata, stavové i jiní všickni lidé rozumní snadno při sobě souditi mohou, že rovně totéž, cožkoli on nyní opět skrze ty své patenty vůbec rozsívá a lidi prosté nač namluviti míní, nebylo by jiného nic, jediné jeho starý a ustavičný obyčej a navyklost zlá, aby jen nové nevole a potržky v zemi plodil; když pak kdo zdravě do toho předsevzetí jeho nahlédne, že nenajde v něm nic více, jediné pouhou a pravou nepodstatu a klam.

Co se zajisté tkne té exekucí Pražské, ta že jest na podstatném a pevném gruntu práva a orteli kommissařův jeho k tomu náležitě zřízených — jehožto však přísnost že jest císař milostí svou obzvláštní, již dotčeným odsouzeným tu prokázal, z větší částky změkčil a napravil — založena a v příčině výstupkův vůbec známých a vysoce těžkých, a to toliko nad některými a takovými osobami a buřiči předními s dobrým rozmyslem vykonána, kteřížto neřkuli toho velice škodlivého pozdvižení, skrze něž jeho země a lidé poddaní na znamenitou mizinu a zkázu, Evropa pak téměř celá do nepokoje

přivedena jest, a tak mnoho nevinné a křesťanské krve vylito, ti nejprvnější počátkové a hlavy byli; ale také že i jeho dobrým úmyslem nařízenou kommissí, kterouž jim v známost časně uvésti dal, i milostí císařskou tak potupně a neváženě pohrdli, tak že kdyby byl císař jakožto vrchnost nejvyšší z přinucené a nevyhnutedlné potřeby s tou pokutou a trestáním k nim přikročiti neměl, že by z toho před Bohem, dokud živ, práv býti nemohl. 1621

Ale co se mimo to z strany mnoha set lidí, kteříž by v král. českém podobného na hrdle ztrestání na sebe očekávati měli, jako i z strany jeho země slezské, jmenovitě pak v příčině města jeho Vratislavě, a ztrestání jich podobného od dotčeného psance roztrušovati a rozvolávati smí: to aby jeden každý za věc naskrze nedůvodnou, vymyšlenou a podvod světlý u sebe držel a užíval. Nebo jakož v výš jmenovaném král. jeho českém, odkudž vlastní výprysk a pramen všeho toho neštěstí vyplývá, místo mnoha tisíců, kteříž císaře k tomu, aby se království svého zase mečem zmocnil a ku poslušnosti své přivedl, donutkali, toliko kolikas málo osob a to beze všeho rozdílu náboženství, jakožto přední buřičové a hlavy, ortelem spravedlivým k smrti odsouzeni a odpraveni jsou: takž také že císař může se o tom upamatovati výborně, jaký jest milostivý pardon a prominutí viny knížatům a stavům poslušným v Slezsku udělil, a tomu též cele chce, jakož prvé tak i ještě budoucně, své věrné knížata a stavy, ano i všecky obzvláštní a privatní osoby a obyvatele dotčené země, kteříž mu koli v poddané devocí a poslušnosti věrně a stále setrvají, tímto listem svým v tom ujistiti a ubezpečiti, že oni všickni při všem tom, cožkoli ten od jeho vysoce vznešeného kommissaře kurfiršta sas. s nimi zavřený akkord neb smlouva v sobě obsahuje a zavírá, od císaře cele, zouplna a neproměnně zůstaveni a zanecháni, přichraňováni a obhajováni býti a pro nic toho žádné nejmenší pokuty a trestání, kteréž by proti témuž pardonu a milosti veřejné neb generální v čemkoli čelilo, neobávati se mají aneb mohou.

Proti tomu pak že také císař knížat a stavův i všechněch lidí svých poddaných vesměs v tom milostivě a otcovsky napomínati ráčí, aby se ani těmi dotčeného psance praktikami podvodnými a falešnými smýšlenkami, ani komukoli jinému, nechť by ten kdokoli byl, na nic odporného navozovati aneb přemlouvati nedali; nýbrž raději na místě svém jeden každý podlé povinnosti své a často řečeného akkordu chovati se snažili a, co na kom jest, všelijak o to opravdově se postarali a přičinili, aby jmenovaný psanec, od něhož sami jsou tak hanebně a nešlechetně podvedeni, jakožto nepřítel vlasti

1621 své se všemi jeho pomocníky a následovníky dokonce potlačen, země slezská od něho očištěna a již jednou aspoň v mír a pokoj vinšovaný znovu uvedena byla. Jakož pak že císař nic jiného do nich milostivě se nadíti neráčí, nýbrž že chce, podlé ochrany a obhajování jich náležitého, často jmenované knížetství své slezské v císařské a královské milosti vždycky každého času míti sobě dostatečně poručené. —

Nicméně markrabě nedav na ty mandaty císařské a kurfirštské zhola nic, netoliko v Slezsku a v Moravě hospodařil zle, ale i v Čechách potáhl sobě drahný počet sedlákův v kraji Hradeckém, kteřížto spolčivše se s částkou jeho lidu, vtrhli na statky Smiřické, a opanovavše sobě Kostelec nad Černými lesy a jiná místa příhodná, činili zaneprázdnění a příkoří obyvatelům, zvláště papeženským, veliké. *)

Stav věcí v Čechách.

Mezi tím v král. čes. stavové a obyvatelé pod obojí zůstávali ještě u velikém strachu, protože nevěděli, jak i s nimi ostatními císař naloží, a takéli jaké milosti od něho dosáhnou,
3. srp. až když 3. d. srpna Pavel Michna z Vacinova s některými jinými vyslanými Pražanův vrátiv se na poště z Vídně, potěšil je trochu, když se to vůbec rozhlásilo, že by s sebou generalpardon, to jest veřejnou milost a odpuštění viny jich, vyjmíně málo osoby některé, ješto onde i onde v arrestu se zdržovaly aneb ještě do něho bráti se měly, od císaře přinésti a kníže z Lichtenšteina podlé příležitosti dobré jej
4. srp. zjevně publikovati dáti měl: jakož pak hned na ráno 4. d. srpna, kněz Matěj Ethesius, farář od sv. Vojtěcha v Smradařích v Novém městě Pražském, 7. d. června vězením rathouzním téhož města opatřený, jest na jistý revers z něho propuštěn.

Proti tomu pak 24. d. srpna okolo 9. hodiny na půl orloji D. Kašpar Luk, někdejší rada nad appellacími za krále Fridricha a před tím sekretář německý v direkcí, z Malostranského rathouzu, D. Fridrich Jiří z Oldenburku a Mikuláš z Štolců, na onen čas hejtman neb sudí zemský v kraji Loketském, z Bílé věže na hradě Pražském vyzdviženi a na jednom voze s dostatečným průvodem do vězení na hrádek Křivoklat sou odvezeni. Jedenáctého a 26. dne srpna přibita na justicii neb šibenici Malostranské jmena jednoho hejtmana

---

*) Na str. 290—298 ruk. Sk. vypravuje se o věcech uherských a o mandatu, jímž Ferd. II. hraběte z Mansfeldu po druhé do klatby dal. Red.

a do 400 prostých soldátův, kteříž přijavše závdavek k službě 1621
císařské, předc od praporce zutíkali.

Před tím pak 12. dne srpna Karel kníže z Lichtenšteina, 12.
císařský v král. čes. plnomocenstvím nařízený kommissař, vy- srp.
dal vůbec patent německý i český, dávaje ním věděti všechněm vůbec, jak císařským a královským hejtmanům všech tří měst Pražských, tak i rychtářům, purkmistrům a radám, až i jiným všechněm měšťanům a obyvatelům dotčených měst:

Ačkoli jest se toho v jistotě nadál, že nad tím nedávního času vyhlášeným nařízením jeho, v příčině vybytí podezřelé a daremné čeládky u žádných pánův služeb nemající, ješto o ní žádný neví, odkud by byli, co by v Praze činiti měli a u koho se přechovávají, lepší pozor míti a podlé toho se náležitě chovati budou; však že ho jisté zprávy docházejí, kterak by se proti takovému jeho chvalitebnému a dobrému nařízení netoliko všelijaká, služeb žádných nemající čeládka podezřelá, tak i jiní lidé neosedlí, kteříž žádného obchodu nevedou, bez opovědi a dovolení do měst Pražských den ode dne čím dále, tím více vluzovati a v nich zdržovati měli.

Pročež aby takoví daremní, škodliví a podezřelí lidé aspoň jednou vybyti byli, a tudy budoucně všelijakým škodlivým neřestem, pokudž nejvýš možné, v cestu vkročeno býti mohlo, pročež, pohnut jsa k dalšímu věci té nařízení náležitému, že jmenem a na místě císařském a královském, pána jich všech nejm., dle plné a od něho sobě dané moci o tom dále všem přísně poroučí: aby od datum téhož mandatu nižádný víceji, nejsa osedlý aneb nemaje od vrchnosti k vedení živnosti a obchodu sobě pořádně dovoleno, neb že by v službách JMC. vojenských potřebovati se nedal, aneb u mistra řemesla svého nedělal, kromě podruhův a nádenníkův, žádného jiného v tom nevymiňujíc, pod uvarováním trestání přísného, skutečného, bez vědomí a dovolení knížecího, též na to dané licencí listovní, v Praze se nezdržoval, nýbrž i hned města prázden byl a z něho se preč odebral; přikazuje přitom nadepsaným hejtmanům, úřadům i jiným všem měšťanům a obyvatelům týchž tří měst Pražských jmenem císařským, aby žádný, buď ten kdokoliv, na podobné podezřelé, zahálčivé lidi a osoby, skrze něž všelijaké nepříležitosti obyvatelům se činí a na šlak soldátův lidé na silnicích se loupí, buďto tejně nebo zjevně pod neprominutedlným trestáním do hospody nepřijímal, jich nepřechovával, jim žádným spůsobem potrav žádných nedodával a ničímž nefedroval, nýbrž mnohem raději, věda o takových zahálčivých a podezřelých osobách a znaje je, kteříž by žádného dovolení listovního od knížete neměli, ty a takové osoby vrchnosti představené, JMC. hejtmanům

1621 neb rychtářům, k dalšímu náležitému věci té opatření aby oznámil a žádným spůsobem pod uvarováním přísného trestání nezatajoval. Čím se jeden každý spraviti moci a před budoucím neštěstím svým jak vyvarovati a vystřáhnouti věděti bude, věda, že na tom také JMC. jistou a konečnou vůli naplní.

A poněvadž jakož jinde všudyž, tak ovšem obzvláštně v městech Praž. rozmáhala se drahota a nedostatek v potravách rozličných znamenitý, pročež, aby to mohlo býti časně přetrženo, Pražané všech tří měst svolavše obce své na rathouzy, nařídili to při nich a zvláště při cechmistřích řemesel rozličných, aby jeden každý hospodář neb cech hleděl se obilím a jinými potřebami za času zásobiti, a dotčení cechové potom mezi své mladší proti jisté záplatě je rozdělovali, tak aby každý na den živ nebýval, a v tyto tak těžké časy a příběhy válečné na každý trh se nespoléhali a tudy sebe s dětmi, s manželkami a s čeládkou neb s tovaryši přístavnými před hladem tím snázeji obhájiti mohli.

Nad to výše bylo i to podáno od knížete na Pražany, aby z pokladnice neb z důchodův obecných najali sto pacholkův jízdných, jako za pojezdné, kteříž by silnice všecky okolo Prahy každodenně projížděli a té záškodné a loupežné chase, lidem počestným a přes pole pracujícím překážející, to již nad míru rozhojněné loupežnictví a okrádání zastavovali a přetrhovali, poněvadž téměř žádné silnice a cesty již bezpečné nebyly, a při skonání měsíce tohoto, míli toliko od Prahy, něco vozův nákladných a rozmanitým zbožím kupeckým naladovaných bylo od těch škůdcův zemských ztečeno a vyplundrováno.

Město Tábor také až posavád neoblevovalo nic v udatnosti své, jakkoli Don Baltazar jednou i po druhé k němu šturmem silným přikračoval, ztrativ přitom lidu několik set. Ale obležení ani mocí ani pěknými a lahodnými slovy nedali se mu sloviti, nýbrž zkázali mu tak: poněvadž sou jednou k obhajování pevnosti jim svěřené přísahu vykonali, tedy že na ni jako poctiví soldáti také pamatovati a při ní hrdel a životův svých vynasaditi chtějí.

Poněvadž Don Baltazar byl jim hrubě slabý, pročež poslána mu ku pomoci ňáká hrstka lidu Waldšteinského s 15 centnéři prachu. Nejvyšší pak Paradyzer hojiv se v Praze, dal sobě 24. d. srpna vyřezati kulku tu, kterouž raněn byl nedávno před Táborem, a kteráž zůstala mu vězeti mezi okem a nosem. Ten také činil zprávu o Táboru takovou, že by byl velmi dobře spevněn a s těžkostí bude moci se dostati bez zvláštní moci a kvaltu velikého. K tomu byť i císařští dostali se krásně i na zdi městské, však že obležení ohradili se

a zakopali vnitř v městě za zdmi tak mocně a mistrovsky, že ne tak snadno mohlo by se k nim přistoupiti a města zmocniti. 1621

O věcech moravských.

V markrabství moravském v ty časy měli stavové neřkuli nepřítele trojího, totiž markrabě z Jegerndorfu, hrabě staré z Turnu a Uhry, ale i císařské Valony, kteříž je měli před oněmi hájiti; ale oni tak dobře nuzili je jako přední. Nebo když byli vyvedeni měsíce tohoto z Brna, a na místě jejich položili se tam dva praporcové pěchoty německé, tedy rozhněvali se z toho náramně, a položivše se sami o své ujmě na vrchu nad městem ležícím a Spiegelberk řečeném, hrozili městu, že do něho stříleti a ohněm házeti chtějí. Ale naposledy, davše se zase přátelskými slovy a snad i darem ňákým ukojiti, hnuli se odtud preč; ale po kraji sem i tam sužovali obyvatele ubohé a lid robotný právě nekřesťansky.

Osoby pak arrestované v Brně ze všech tří stavův téhož markrabství dostaly potěšení ode dvora císařského, že pardonu užíti mají. Pročež vypravili do Vídně sollicitatora svého, ňákého z Berchova. I ačkoli potom po některém čase stavové téhož mark. dosáhli od císaře pardonu generalního, avšak z počtu jich bylo vymíšeno drahně osob, kteréž sobě císař k trestání pozůstavil, jakož na svém místě se oznámí. Stavové tedy od císaře na milost přijati aby dokázali k němu za túž milost vždy vděčnosti nějaké, zakázali se mu, že chtějí co nejdříve jistý počet lidu jízdného i pěšího na svůj vlastní groš dáti najíti a ním vlasti své před nápady kterýchkoli nepřátel císařských i svých dle nejvyšší možnosti hájiti a zastávati. *).

Zatím Betlén Gábor sraziv lid svůj s lidem markr. z Jegerndorfu, při nichž měl se nacházeti osobně i Henrich Mates hrabě z Turnu, pustili se 20. d. září upřímo od Trnavy přes Bílou horu, na pomezí moravském ležící, do téhož markhrabství, vypravivše 25. d. září napřed tisíc Uhrův k obehnání města Skalice, v níž jest pass přední do Moravy i do Slezska, kdež ležel hejtman Rauber, od císaře nedávno před tím přijatý na milost, s jedním praporcem pěchoty císařské.

A toho dne také přiběhl kurýr k markraběti od hraběte z Mansfeldu, kterýž činil zprávu Betlénovi i knížeti o svém

*) Str. 301—371 obsahuje příběhy uherské, německé, nizozemské, polské (str. 334—340), pak opět německé, zvláště voj. činy hr. z Mansfeldu. Red.

1621 předsevzetí proti knížeti bavorskému. V psaní pak hrabě žádal Betléna za odeslání mu ku pomoci jistého počtu jízdy uherské; ale toho se nestalo.

Na ráno 26. d. září pouštělo se vojsko přes Bílou horu do rovin moravských a 28. položilo se v poli před samou Skalicí. General z Jegerndorfu odeslav k výše jmenovanému hejtmanu osobu jistou, požádal od něho, aby mu město vzdal dobrovolně. Kterýžto vzav sobě na rozmyšlenou do třetího dne, lhůty té užíti nemohl; i podvolil se naposledy, že tak učiní a pevnosti jim postoupí, však s výminkou touto: aby bylo jemu i vojákům jeho dopříno, se všelijakými věcmi a břemeny jejich, též s praporcem letícím neb rozvinutým, se zbraní obojí, svobodně a bez překážky preč odtáhnouti. Čehož jak užil, ještě toho dne vytáhl z města, a proti tomu markrabě osadil město praporci dvěma. Třetího dne, totiž 29. září, maje dále vandrovati, pronesl se markraběti: pokudž při službě své a soldáti jeho při praporci a zbraněch svých budou zůstaveni a mimo to služby za jeden měsíc dostanou, že sou toho úmyslu celého, poněvadž z větší částky předešle sloužili stavům mark. morav. a králi Fridrichovi k dobrému, že při markraběti ještě dále zůstati chtějí. V čemž bylo s nimi narovnáno, a tou měrou týž hejtman Rauber i celý praporec jeho generalovi z Jegerndorfu k ruce Fridricha krále vykonal povinnost.

Právě také toho dne poslal markrabě kusy veliké s několika praporci knechtů napřed k městu Strážnici. A poněvadž kapitanové tam zůstávající, majíce sobě od nejvyššího z Waldšteina jistou připověd učiněnou, že pomoc bude jim odeslána, aby se jen bránili, města vzdáti nechtěli: pročež lid markraběcí napřed poslaný i hned téhož večera, jak se tam dostal, zmocnil se při městě mlýna jednoho, mostu na díle shozeného a pivováru nad vodou. A tu také rychle na stranu k vodě patřící do jakési zahrady kusy obrátili, 30. pak dne září, když právě v tu dobu celé vojsko k městu také přitáhlo, dobývání města začátek střelbou učinili; v čemž ten celý den jako i druhý, 1. d. října, ztráven byl.

Když vyrozumělo se, anobrž na oko se spatřovalo, že by při témž městě střelbou málo se vyřídilo, pročež hned té noci, při čemž sám markrabě stále byl přítomen, přes vodu od pivováru k zámku baterie a laufgroby dělati se začaly; a tu také při napomínání dělníkův jeden kapitan Ekfeld jest zastřelen, jehož kníže i jiní officírové a soldáti litovali velice.

V tutúž noční chvíli přitaženo bylo několik kusův střelby na druhou stranu. Ranním pak jitrem 2. d. října puškáři nelitovali práce žádné pouštěním střelby ke zdem a baštám městským.

Vidouce tedy soldáti na městě zavření opravdovost nepřítele, nemeškali bubeníka ven poslati s vzkázáním tím: pokudž kvartýr bude jim zamluven, a oni by ho dosáhnouti mohli, že by chtěli se poddati. Ale kapitani jejich žádali odkladu do dne třetího, aby nejdříve o tom generalu svému oznámiti mohli. Čehož nebylo jim dopříno, nýbrž samým toliko knechtům milost připověděna, kapitanům pak vzkázáno, aby se na milost i na nemilost vzdali. I nelíbilo se to nic hejtmanům, tak že příčinou tou s soldáty svými v nedorozumění těžké vešli. Při kteréžto nevoli hejtman Haugvic dva z nich zastřelil. 1621

Nicméně mnozí z týchž soldátův zjitřených, nechtěvše dočekati vzdání města, hned bez meškání s povrchními i s pobočními zbraněmi, což bylo jistě ku podivu, a mezi nimi také i některé láryně jich, přes valy dolů se spouštěli a do ležení nepřátelského přibíhali, oznamujíce generalovi, jaký rozbroj mezi nimi a hejtmany jich vzešel.

Po nich dostal se ven i hejtman jeden, Drtleb neb Dretleb. Ostatní knechti v městě pozůstalí, vzavše hejtmana Haugvice s druhým kapitanem za krk, přivedli naposledy k tomu, že město se vzdalo, a jakž jiní dokládají, dotčené hejtmany své odevzdali svázané Betlénovi a markraběti; kteréž Betlén chtěl dáti rozsekati, kdyby byl jim markrabě milosti neuprosil, že jich při hrdle zanechal. A tak ještě toho večera všickni ti knechti, jichž bylo přes tři sta, ven z Strážnice vyvedeni a město padesáti knechty německými a padesáti Uhry jest osazeno.

Zatím dotčení soldáti císařští dali se též všickni potřebovati markraběti, kterýž je pod jiné praporce své rozstrkati poručil.

Třetího dne října po polední markrabě hnul se od Strážnice se svým praporcem svobodným dragonův a s kolikasi kompagniemi jízdy, též s dílem lidu uherského, vzav s sebou 4 kusy střelby, a dostal se k městu Veselímu, asi v hodinu na noc. Nebo Veselští měvše sobě dané návěští 1. dne října schválním psaním, kteréž jim předně markrabě a přitom i Ladislav Velen z Žerotína (na onen čas za panování Fridricha krále hejtman zemský mark. morav., jakýž titul ještě i nyní v témž listu sobě dával mimo titul rady a komorníka českého krále) z ležení polního u Strážnice učinil, aby se moci takové neprotivili, uposlechnouti jich nechtěli. Summa toho psaní byla taková:

Jaké psaní JM. nejjasnějšího a velikomocného knížete a pána p. Fridricha, z Boží milosti českého krále, general a plnomocný kommissař, osvícené kníže a pán p. Jan Jiří, nej-

1621 starší markrabě z Brandenburku, jim učiniti ráčil, že jim je týž Velen z Žerotína odsílá. Přitom že také nepochybuje, aby jim dobře vědomé nebylo, kterak JM. nejjasnější a veliké kníže a pán p. Gabriel, z Boží milosti volený uherský král, přitáhv s nemalým počtem lidu válečného na hranice král. uher., s mark. morav. se stýkající, město Skalici opanoval a odtud hned přes hranice do téhož markrabství vtrhl a zámek Strážnici oblehl.

I poněvadž jak jiní stavové mark. morav., tak i oni Veselští z dopuštění Božího, původem některých zlých a neupřímých synův vlasti netoliko od krále, pána svého, dobře a řádně voleného, ale i od té mezi král. čes. spolu s zeměmi k němu přivtělenými a královstvím uher. vyzdvižené a drahými přísahami stvrzené konfederací odstoupivše, v ukrutné a přetěžké jho španielské uvedeni sou, v kterémžto až posavád s velikou zkázou a záhubou zůstávají a vězejí, nyní pak milosrdný p, Bůh ráčil to dáti a spůsobiti, že JM. král uherský, kterýž obzvláštním řízením božským dotčenou konfederací sám tak, že k dokonalému zrušení nepřišla, zdržeti ráčil, jakož jiných v též konfederací obsažených zemí, tak i mark. morav., vlasti jich milé, se ujímati a ji retovati chtíti ráčí: pročež že jest pominouti nechtěl, toto schvální psaní jim učiniti jmenem a na místě výš jmenovaného JMK. pána jich všech nejmilostivějšího, z úřadu hejtmanského jim poroučeje a od osoby své přátelsky jich napomínaje, aby se zase, ničímž se v tom rozpakovati nedadouce, k dotčené konfederací navrátili a neprodleně jisté osoby z prostředku svého z úřadu i z obce do ležení JM. královského a knížecího vypravili, však aby se ty osoby prvé při něm hejtmanu zemském ohlásily, s nimiž by on tak o to, což by jim i celé obci téhož města k dobrému sloužilo a prospěšné bylo, volněji promluviti a všecko s pomocí věčného p. Boha na dobré míře postaviti mohl.

Dále, poněvadž k tak velikému počtu lidu válečného — jehož někteří pokládali býti do 50.000 — nemálo profiantu potřebí jest, tolikéž jim poroučel, od osoby své pak žádal, že to při pekařích a jiných spolusousedích svých dostatečně nařídí, aby hned bez meškání všelijakých viktualií, t. j. chleba, ovsa, vína, piva, soli, másla, též octův a jiných potřeb co nejvíce do ležení královského i knížecího dováženo a dodáváno bylo; že to všecko, cožkoli tak přivezeno a dodáváno bude, toliko aby se ti, kdož profianty takové přivezou, u královského a knížecího profiantmistra ohlásili, náležitě hotovými penězi placeno býti má. Pokudž by pak se jakého nebezpečenství na cestách, aby snad buď profiantův aneb koní lidem

jich bráno nebylo, obávali, že bude dostatečná konvoj ku provázení dotčených profiantův nařízena. Jiné naděje že k nim není, než že se v tom tak a ne jináč zachovají. 1621

Pakli by, čehož o nich nesmýšlí, toho poručení a upřímého napomenutí jeho sobě k srdci připustiti nechtěli a proti JM. králi uherskému, též proti markraběti a lidu jich válečnému v čemkoli stavěli se na odpor, že se jim v tom osvědčuje, že JM. král spolu s markrabětem (v čemž se jim také i markrabě týmž psaním opověděl, povolným pak vší ochranou a milostí se zakázal) k nim i k jednomu každému takovému jakožto k zjevným nepřátelům se zuřivě a nepřátelsky ukázati a je ohněm i mečem, bez všelijaké lítosti a ušetření jakého, hubiti a kaziti poručiti ráčí. Čímž že se budou věděti jak spraviti a před neštěstím i zkázou svou dokonalou vyvarovati.

V postskriptě pak doložil toho: že téhož dne, právě když to psaní hotoviti dal, od JM. krále českého uherskému králi, markraběti a jemu hejtmanu psaní přišlo, v němž jim oznamovati ráčí, že se král. čes. a zemí k němu přivtělených opravdově ujímati a již s nemalým počtem výš 40 do 50 tisíců lidu válečného táhnouti a k němu se přibližovati ráčí. O hraběti pak z Mansfeldu, jak jest lid knížete bavorského těmito časy více než jednou potloukl, že nepochybuje, aby také sami již slyšeti neměli. Protož jestliže by snad ještě jakou pochybnost o JM. Fridrichovi, králi čes., měli, že by se zemí těch ujímati nechtěl a nemohl, že tím z takového pochybování sebe i jiné vyvésti a cele se na to ubezpečiti mohou, že, kdyby se výš jmenovaným králi a knížeti protiviti chtěli, nic by jiného než dokonalé zkázy na sebe očekávati nemusili. —

Dostav se tedy markrabě s lidem k Veselímu a vida, že sebou hnouti dáti nechtějí, rozkázal pěchotě rozlosovati se po domích předměstských blíže k valům, ranním pak jitrem 4. d. října pouštěti střelbu na město, vzkázav jim také přitom ještě jednou, aby se poddali. Ale dosáhl od nich odpovědi zaryté, že sobě umínili brániti se násilí svému do nejposlednější krůpěje krve. Ano také vskok sami město na několika místech rozdílných zapálili a do gruntu popelem položili; lid pak retoval se do zámku.

Pátého dne října knížecí po své straně odpočívali s střílením, a král uherský s ostatním svým ležením dostal se také k městu.

Šestého dne střílelo se opravdově k zámku ze tří rozdílných míst, až od té prudkosti o polední půl věže zámecké na dýl dolů a s ní něco osob se ssulo a spadlo. Nicméně předce ze všech těch kusův šla střelba ustavičně až do večera, tak že dne toho sečtlo se ran tři sta.

1621 Nazejtří 7. dne odpočívali opět s střelbou, protože obleženým noci předešlé voda odňata býti měla. Ale oni asi ve dvě hodině na noc odtud se preč tiše vykradli a zámku pustého zanechali, a tou měrou město to pevné, ač spustlé, z rukou císařských vyšlo a v moc markraběti se dostalo.

I aby takovému Gáborovu a markraběte předsevzetí nebezpečnému mohla se nějaká přítrž a překážka podstatná státi, pročež nejvyšší Albrecht Eusebius z Waldšteina shledav sobě 14 kornetův rejtharstva, a Hannibal z Donína něco lidu slezského, k nimž také připojila se hrstka nějaká vojákův moravských (kteréžto vojsko tak odevšad nahbit sebrané počítali někteří 20.000 silné), táhli proti nepřátelům svým a snažili se jim činiti odpor, kde a jak mohli, tak že těmi šermicly častými, kteříž zbíhali se mezi nimi, zhynulo obojí straně lidu nemálo.

Před tím pak z Donína, nežli se srazil z Waldšteinem, opanoval město Krňavu jinak Jegerndorf a vyzdvihl z ní koliko kusů střelby, jež pojal s sebou.

Za tím, co tak blízko sebe leželi, zběhlo se dvojí potkání neštastné. První nenadále mezi markrabětem a z Waldšteina, kdežto markrabě ztratil lidu do 400. O čemž dověděvše se Uhři, hleděli ho pomstíti a udeřivše v jistém místě na z Waldšteina, potloukli mu zase několik set pacholků. V tu dobu byl také osobně Waldšteinovi přítomen Don Karel de Austria, pan Karel rakouský, syn kteréhokoli arciknížete poboční.

Okolo těch časův vzešel v ležení císařském oheň veliký z nedopatření lidského a zdělal v něm na staních a vozích špížných škodu dosti velikou.

Mezi tím Betlén Gábor hnul se i s markrabětem z svých stanovišť předešlých a podali se zase zpátkem k Uherskému Brodu, zarazivše sobě tu ležení polní. V tom tažení zmocnili se zámku Lipníku a Helfenšteina.

Některé zprávy o Táboře a Praze.

V království českém mezi tím mimo Tábora obležení téměř nic paměti hodného v běhu vojenském se nedálo. Nebo ačkoli Don Baltazar ležel vždy předce před městem toliko s 4000 pěchoty a s 600 rejtharstva a pokoušel se o ně i střelbou velikou i ohnivými kulemi, ano i hnáním štol, až i slibnými zámluvami obležené odtud vymoci a vypuditi; oni však nedali se ničímž tím ustrašiti ani uchlácholiti, nýbrž když jedné chvíle poslali mu ven z pevnosti jisté výminky, na něž byli by hotovi císaři ji postoupiti, a on uznal, že by se vztahovaly

k veliké ouhoně a ujmě velebnosti a reputací císařské a krá- 1621
lovské, a že bez toho troufal by sobě mocí a rukou brannou náležitě zkompeškovati: pročež od té doby obležení zařekli se vysoce, že pevnosti nevzdají, leč budou museti, nýbrž chtějí jí do nejposlednější krůpěje krve brániti, anobrž, nežli by ji poddali, že raději sami město zapálí a spolu s ním shoří na popel.

Po některém pak čase trefilo se měsíce října, že sou vypravili z pevnosti posla s psaním k hraběti z Mansfeldu, jehož bavorští, kteříž leželi okolo Domažlic, i s tím listem přejali: kdežto stěžovali sobě do něho nemálo, že jich tak drahný čas tam na holičkách seděti nechává, o ně nic nepečuje, an již netoliko v municí a v profiantu, ale i v potřebných lékařstvích a barvířích rozumných nedostatek a zkrácení veliké trpěti musejí; z těch příčin že. ho vždy za to prosí, aby upřímnost a zmužilost jejich k srdci svému zdravě připustil a co nejdříve jim .s pomocí čerstvou na retuňk přispěti neobmeškával, sic nestaloli by se toho, že by se déleji než do sv. Martina žádnou měrou zdržeti nemohli.

Což když doneslo se Don Baltazara, uložil sobě k tomu terminu ještě jednoho šturmu hlavního pokoštovati, zdali by ním obležené přemoci a tu jejich zpouru skrotiti a zlomiti mohl. Což jak se mu poštěstilo v následujícím měsíci se oznámí. —

Před tím pak v městech Pražských kníže z Lichtenšteina, jakž již nahoře bylo psáno o tom, dav přivěsiti mandat otevřený z strany přetrhování loupeží a drancování lidí přes svět pracujících po silnicech od zběři zahálčivé a loupežné, hned za tím také měl k tomu Pražany i jiné, kterýmž to opatrovati náleželo, aby se dotčené silnice bedlivě sjížděly, a chasa taková záškodní pomalu tříbila. Což když se dálo, byli podskočeni mezi jinými těmi škůdci i některé osoby rytířské, kteréž hlásaly se k armádě knížete bavorského; nicméně bylo od nich ku právu poručeno, aby se na ně pilný pozor měl, a rychtářové Pražští žádného naprosto k nim do vězení nepouštěli.

Dále 22. d. září sešel dolů z kancelláře knížecí dekret 22.
k Janovi Chrysostomovi Šreplovi, JMC. rychtáři Nového mě- září
sta Pražského, aby se dvěma osobami z stavu rytířského ještě té noci zjistil a je do vězení rathouzního dodati poručil. V čemž se on tak poslušně zachoval. Z těch dvou osob jedna byla Jiří Sekerka z Sedčic; jimž dávala se vina, že by s hrabětem Mansfeldem tajné měli srozumění k velké ujmě a nebezpečenství celého král. čes. Ale po některém čase byli arrestu toho zase osvobozeni, buď že se toho nic na ně nevyhledalo,

1621 buď že u císaře milosti užili a snad i s ním v náboženství se srovnali.

Tehdáž také, totiž 9. d. října, Matiáš Borbonius, v lékařství doktor a měštěnín Nového města Pražského, z vězení Novoměstského na rukojmě jest propuštěn. *)

Kurfirst saský ve Vratislavi.

Ačkoli sněm obecný knížatům a stavům slezským byl položen a rozepsán do města Vratislavě ku památce sv. Michala archanjela, z jistých však příčin stal se toho odklad až do 2. d. m. listopadu. Poněvadž pak Jan Jiří, kurfiršt saský, jakožto od císaře římského kommissař zvláštním plnomocenstvím k řízení věcí těch ustanovený, dotčené knížata a stavy předešle s císařem a pánem jich smluvil; protož povinnost jeho vydávala, aby je také jemu k ruce slibem člověčenství zavázal a jiné věci platné jim jmenem a na místě jeho ku povážení přednesl.

Za tou tedy příčinou hnuv se při skonání měsíce října s dvorem svým a s drahným počtem lidu válečného, jízdného i pěšího, z ležení, přijel do Vratislavě v dobrém spůsobu zdraví 15. d. října, to jest v pondělí po 20. ned. po sv. Trojici, spůsobem a s pompou takovou. Pro vzáctnější osoby jeho vítání vyjelo proti němu z města opodál dvé knížat slezských, Lehnický a Minsterberský, kteříž tu dobu nacházeli se již ve Vratislavi s komonstvem svým; úřad pak městský pro větší zřetel a reputací kurfirštovu i svou připojil k jízdě jejich také rejtharstvo své pěkně vypravené, tak že obojí bylo do 550 koní. Sjevše se s kurfirštem v jistém místě, netoliko úctivě jej přivítali, ale i do města v pořádku pěkném uvedli.

Napřed přede všemi jinými jela jízda slezská, po nich následovalo rejtharstvo životní, vůbec einspennigerové řečené, a za nimi 12 koní povodních s bubeníkem a s trubači, též dva edlknábové v kyrysích, vše kurf. saského. Po těch všech jel úřad Vratislavský a za ním těch dvé knížat a potom sám o sobě kurf. sas., maje pod sebou koně velmi spanilého, oděný zlatohlavem i jinými klenoty drahými ozdobený jsa; okolo něho pak s obojí strany šli při něm drabanti v nové liberaji. Za kurf. následovali v silném počtu rady a rozliční officírové a dvořané.

*) Str. 376—428 vypisují se příběhy říše německé, zejmena dlouhé jednání mezi Ferd. II. a stolicí papežskou o zemi falckou. Red.

Dříve nežli kurf. dojel lozumentu neb hospody své, předešla ho knížata, a ssedvše dolů s koní svých, šli před ním pěšky, ukazujíce mu cesty až do příbytku proň opatřeného. Kudy kurf. skrze předměstí do města až k témuž lozumentu jel, v těch místech stáli předně 2 praporce pěchoty verbované okolo 600 pacholků, odtud potom měšťané Vratislavští, náležitě vypraveni s zbraněmi pobočními i vrchními; mimo ty některé sto jonákův mladších městských bylo rozstaveno sem i tam po valích a baštách s praporci rozvinutými. A když kurf. již vjel do hospody, tu teprva všecka ta pěchota byla vedena mimo hospodu jeho a pouštěla střelbu svou pořádně. 1621

Po kurf. sas. přijel také z Vídně do města Nisy 30. d. října Karel arcikníže, biskup Vratislavský, na několika dvacíti vozích a ve 30 koních, pod zámyslem tím, aby témuž sněmu také přítomen byl, ale v skutku více pro to tajné jednání z strany přenešení kuru falckého na Bavora.

Kurfiršt ty dny od příjezdu svého až do 3. d. listopadu zdržoval se ustavičně v svém domě a dal sobě kázati v jednom pokoji prostranném. Když dotčený 3. den m. listopadu, jenž trefil se ve středu po památce všech svatých, nastal, tu hned ranním jitrem okolo 7. hodiny německé soldáti Vratislavští byli v místa určitá pod praporci svými zavedeni a postaveni dvěma řady, udělavše ulici prostrannou od lozumentu kurfirštova až právě k kostelu hlavnímu sv. Alžběty. Po osmé pak hodině jel kurfiršt do kostela k službám Božím, maje na sobě šaty z aksamitu černého pasamany zlatými premované a takovou také deku neb prostěradlo na koni. Za kurfirštem jeli nejprvé knížata slezská a po nich zástup veliký stavův a jiných lidí onakých.

Před kázaním slova B. držela se muzika instrumentalní i hlasy lidskými libá a ozdobná. Zatím vrchní kazatel jeho dvorský D. Matiáš Hoë učinil řeč neb kázaní usedělé k lidu, vzav sobě za základ slovo z žalmu 85. v. 9.—14., zavíraje naposledy modlitbou skroušenou, která se s textem i s jednáním přítomným dobře srovnávala, ano i muzikou příjemnou: což vše až do 9. hodiny trvalo. Kdežto kurfiršt navrátil se zase v podobném pořádku, ne do příbytku svého, ale uchýlil se na hrad Vratislavský, kdežto knížata a stavové slezští vykonali od sebe před ním k ruce císaři, jakožto vrchnímu knížeti slezskému, slib člověčenství, podávajíce jeden každý z nich podlé pořádku a předností svých kurfirštu rukou místo přísahy a závazku ústního. Na to potom pouštěla se všudyž na baštách střelba veliká.

Na ráno 4. d. listopadu volána byla od úřadu obec celá, a davši se najíti na rynk před rathous u velikém počtu pro

1621 mladost i pro starost, tedy kurfiršt postaviv se v jednom okně pokoje svého, z něhož visel dolů černý aksamitový koberec, a podlé něho Kašpar z Šenberku, rada tajná a president nad appellacími, učinil řeč k obci, oznamujíc příčinu shledání jejího, i jak týž slib císaři, králi a pánu svému vykonati bude povinna, totiž místo přísahy životní že rukou dáním poddanost a poslušnost mu slíbí. Poněvadž se to dobře trefovati nemohlo, aby všickni k kurfirštovi do pokoje nahoru jíti a rukou podávati měli, pročež vybrali z sebe tři sta mužův, kteříž takovou povinnost na místě celé obce před kurf. vykonali.

Tím spůsobem neb během skoncovalo se to první jednání, pro něž kurf. saský práci do Vratislavě vážil, a to dříveji, nežli markrabě z Jegerndorfu odeslal tam knížatům a stavům po dvou trubačích nové psaní, v němž je v předsevzetí tom velice opět rozpakoval, jakž málo níže se oznámí.

Následujících pak dnův kurfiršt dav svolati knížata a stavy přítomné na zámek Vratislavský, přednesl jim následující žádost a proposicí císařskou k bedlivému uvážení i k naplnění skutečnému v ten rozum:

Že JM. řím. císař ráčil jest poručiti, knížatům a stavům obojího Slezska přednésti a oznámiti předně milost svou císařskou a přitom milostivě to od nich přijímati, že jsou se tak poslušně a povolně k přítomnému sjezdu neb sněmu knížecímu najíti dali.

K tomu že by císaři JM. nebylo nic milejšího, jako i to, kdyby byl mu k tomu i čas postačoval, aby se byl mohl osobně mezi ně dáti najíti a to, což by koli jim i celé zemi slezské, vlasti jich milé, k dobrému užitečnému platně sloužilo, zříditi a na místě postaviti. Ale poněvadž JMC. na ten čas pro mnohá jiná JM. zaneprázdnění vysoce důležitá k tomu dostačiti lze nebylo, že jest proto kurf. sas. sobě v tom za plnomocného kommissaře obral a nařídil, aby na jeho místě potřebu jeho další knížatům a stavům přednésti a o to všecko spolu s nimi jednati, i také na dobré míře dotčené jednáni postaviti mohl. Čemuž že jest kurf. saský na dokázání tudy jak k JMC. poslušnosti své nejpoddanější, tak ovšem i k knížatům a stavům slezským lásky a příchylnosti své obzvláštní nijakž odepříti nemohl, nýbrž kommissí tu k sobě hotově přijal a mezi ně se vypraviti nepominul.

I ačkoli JMC. ráčil by sobě toho obzvláště vinšovati srdečně, aby byly jak tato slezská, tak ovšem i jiné všecky jeho království a země v tom svém předešlém zdárném, svolném a pokojném spůsobu, v němž sou se na onen čas za šťastného panování předkův JM. nacházely, i ještě déleji

zůstávati a trvati mohly; ale kdyžtě pán Bůh všemohoucí pokutu a metlu tu na ně přepustiti ráčil, a ta věc již tak daleko zašla, že lidé ti, ješto pod smyšleným náboženství zámyslem sami od sebe a svévolně, z pouhé žádosti nezřízené cizích věcí, aby s cizích zemí škodou a záhubou zbohatnouti mohli, toho vysoce škodlivého rozbroje a nedorozumění přední původové a počátkové byli, JMC. poslušné a věrné poddané proti vší věrnosti a závazku svému, anobrž proti obecnému všech národův právu bouřili, pozdvihovali, přeznamenité loupeže a kořisti z týchž zemí vyvezli, naposledy s Turky a Tatary se spolčivše, podlé nich a spolu s nimi dotčené země a obyvately jejich válkou zjevnou šacují, nebohé křesťany nevinné jim co prejs svobodný vydávají a do věčné a nejohavnější poroby a otroctví přivozovati je napomáhají: kteréžto věci poněvadž císař vždycky u veliké ošklivosti měl, pročež že jest také v tom žádné snažnosti a úsilí opravdivého nikda nelitoval, ani osobou svou v tom nejmenším scházeti nedal, až naposledy s pomocí milosti pána Boha všemohoucího a jeho pracným a bedlivým prostředkováním k tomu přišlo, že knížectví hořejšího i dolejšího Slezska zase ku pokoji a spůsobu takovému přivedeny jsou, že již nyní nade všecky země takových škod a neřestí vojenských pocitují a zakoušejí nejméně. 1621

I poněvadž JMC. neráčil by o tom míti pochybnosti žádné, aby poslušní knížata a stavové při JM. stále, tak jakž i JM. při nich totéž činiti míniti ráčí, statkův, hrdel i krve své dle zakázání a povinností svých vynasaditi a JM. v tak vysoce důležitých a nevyhnutedlných potřebách, jakž se ty na oko spatřují, dle nejvyšší možnosti s jich ovšem užitkem a pohodlím nejlepším, též pro odvrácení od nich nepřítele toho barbarského a vpádu jeho do země, rukou podati i s pomocí skutečnou i platnou na retuňk přispěti neměli: z těch příčin že JMC. při knížatech a stavích toho milostivě vyhledávati ráčí, aby JM. jistou pomoc peněžitou, jmenovitě 500,000 tolarů, učiniti a ji ku potřebě té mezi sebou pohledati nepomíjeli, a to tím volněji pro příčinu tu, poněvadž jiné daleko chatrnější a skrze válku pominulou mnohem víceji zhubené země jsou se, dle rozvržení jistého, štědře k JMC. ukázati a zachovati nepominuly.

Dále, poněvadž poslušným knížatům a stavům výborně vědomé jest, jak by mnoho JM. i zemím jeho na hranicích uherských záleželo, z té tedy příčiny že slavní předkové knížat a stavův také JMC. veleslavným předkům, králům českým, vždycky každého času věrně i volně pomoci k tomu jsou činívali; nyní pak že by mnohem větší nebezpečenství v místech těch nastávalo, nežli kdy prvé, a jim knížatům a stavům

1621 nebylo by proč nemenšího, anobrž skůro většího, nežli kterým jiným JMC. královstvím a zemím, odtud se obávati: proto tedy, a aby dotčené země tím lepší příčinu a prostředky k bezpečnějšímu jmenovaných pomezí a hranic opatření míti a tudy i často dotčená knížata a stavy v náležitou bezpečnost uvésti a v pokoji zachovati mohly, že JMC. od knížat a stavův ještě milostivě žádati ráčí, aby k oznámené potřebě 100,000 tolarů svolili a JM. každoročně za šest let pořád zběhlých na opatrování zámkův a pevností hraničných v témž království odvozovati se nezpěčovali.

A jakož také i posudné na vychování dvoru JM. z prvopočátku od knížat a stavův obzvláštně svoleno a nařízeno bylo, a kromě kolikasi málo let od úřadu nejvyššího hejtmanství v Slezsku vždycky zcela a zouplna beze všech porážek a umenšování těch 6 grošův se odvozovalo: pročež i v tom že JMC. pohledává milostivě knížat a stavův, aby rozhlednouce se na to bedlivě, že JMC. neméně nežli jako předkové JM. při nich povinnost svou zastávati jest ráčil a i napotom ještě totéž od sebe činiti chtíti toho celého úmyslu býti ráčí, jako i toho při sobě považujíce, že JM. důchodové komorní daleko víceji nežli kdy předešlých let ztenčeni, a skrze tu bez nejmenší jeho viny vzniklou válku domácí téměř dočista vyprázdněni a vysušeni jsou, i v tom artikuli k JMC. věrně a volně se ukázali a jmenované posudné zcela dle starobylého obyčeje zouplna a na deset let pořád zběhlých svolili.

Naposledy, poněvadž by poslušným knížatům a stavům samým na tom záleželo nejvíce, aby sedes belli, to jest stanoviště a sídlo války této, daleko od vlasti jich vzdáleno, a dotčená válka někde jinde kromě země jich vedena, a tou měrou oni všech obtížností svého vlastního lidu vojenského zbaveni a osvobozeni byli; tedy že JMC. ráčí býti k nim té milostivé naděje a dověrnosti, začež jich také skrze kurfiršta laskavě žádá, aby při lidu svém válečném to nařízení neprodleně učinili, aby, po osazení sobě hranic a passův přednějších dostatečném, týž ostatní lid svůj do Uher proti nepříteli vypraviti, jemu touž mocí náležitou odpírati a jmenovanou pomoc dotud a tak dlouho, pokudž by toho potřeba obecní vyhledávala, tam na svůj vlastní groš chovati *mohli*.

Jakož tedy JMC. o volnosti knížat a stavův poslušných, že oni JM. z již oznámených příčin důležitých v ničemž tom neoslyší, žádné nejmenší pochybnosti míti neráčí: tak zase na druhou stranu že císař poslušné knížata a stavy, z strany těch věrných a poddaných pomocí a sbírek svolených, obyčejným a náležitým reversem, že totiž to jejich dobrovolné svolení jim ani budoucím jejich nyní i na časy budoucí ku

protržení a k skrácení jejich od JMC. i od JM. slavných předků dosažených a potvrzených privilegií a svobod nijakž sloužiti a vztahovati se nemá a nebude, netoliko milostivě opatřiti, alebrž také tu volnost a věrnost poslušnou jak všechněm společně, tak také jednomu každému z nich rozdílně neb obzvláštně váš milostí svou císařskou ve všelijakých nahodilých potřebách a případnostech zpomínati chtíti ráčí. Načež že kurf. saský jakožto JMC. kommissař od knížat a stavův poslušných skutečné a účinlivé odpovědi a pronešení očekávati bude. 1621

Mezi tím kurf. sas. v neděli 22. po sv. Trojici, to jest 7. d. listopadu, byl přítomen životně službám církevním a doslýchal kázaní slova B. v kostele sv. Alžběty od doktora Zachariáše Heřmana, superintendenta Vratislavského, učiněného. Po vykonání pak služeb B. byl hostem u arciknížete Karla, biskupa Nišského, vně za městem ve dvoře jeho biskupském, jehož před tím ve středu 13. d. listopadu kurfiršt podobně uctil nákladně a přívětivě spolu se všechněmi knížaty slezskými.

Pátečního dne 5. listopadu shledl kurf. všecky cajkhouzy neb střílnice obce Vratislavské, jichžto zásobení a hotovost líbila se mu nemálo.

V pondělí 8. d. listopadu udělal kurf. dobrou vůli všechněm přednějším kněžím a správcům církve téhož města evangelické, kteříž na větším díle dali se k tabuli jeho poslušně najíti, sešedvše se nejdříve všickni v obydlí doktora Hoë.

A jakož dotčený arcikníže Karel již od dávního času měl veliký spor a strkot s vrchním hejtmanem knížectví slezských z strany přednosti místa — nebo arcikníže pokládal sobě míti k tomu právo a spravedlnost, aby nad vrchním hejtmanem sedal i před ním chodil, netoliko že jest osoba duchovní, ale ovšem i pro důstojnost a rod svůj arciknížecí; v čemž pak hejtman neuznával býti sebe jemu tím povinného pro příčinu tu, že on v té příčině není osoba prostá knížecí, ale místodržící JMC. jakožto českého krále a vrchního knížete v Slezích, a tou měrou osobu jeho na sobě nese a ukazuje, pročež i při tomto shledání a sněmu obecném chtěl též přednosti užíti —: i vložil se v to kurf. saský a porovnal je v sporu tom přátelsky, bez ujmy však a úhony úřadu vrchního hejtmanství královského, na způsob ten: aby arcikníže od té doby při takových a těm podobných sjezdích neb shledáních přátelských místa předního užíval. A na to potom arcikníže 9. d. listopadu ponejprvé do sněmu mezi knížata přišel a jednání jich sněmovnímu přítomen býval.

V tom hned na ráno ve středu 10. d. listopadu přijeli do Vratislavě od markraběte z Jegerndorfu vyslaní trubači dva

1621 a přinesli s sebou psaní pohrůžčivé, knížatům a stavům pod datum v Německém Brodě 4. d. listopadu svědčící, kteréž obsahovalo v sobě věci tyto:

Ačkoli markrabě byl by rád již dávno knížatům a stavům v známost to uvedl pro gruntovnější jich zprávu a výstrahu, co jest koli sultan turecký skrze jednoho svého čouše knížeti sedmihradskému před tím přednésti dal; ale poněvadž neměl k tomu přístupu a příležitosti žádné, aby takové psaní v celosti k nim proneseno býti mohlo, když psaní jeho na díle se nepřijímala, na díle pak neotevřená zpátkem zase se k němu odesílala: přes to však všecko že jest pro tu lásku, kterouž k vlasti své nakloněn jest, nemohl a nechtěl déle toho pominouti mlčením, aby jim výš dotčeného čouše relací a podlé ní i punktův těch, na kteréž polský král s císařem tureckým zavřel pokoj, úmyslem dobrým příležitě odeslati neměl. Z čehož budou moci snadno vyrozuměti, co by dále týž sultan mínil a s jak velikou horlivostí túž věc provésti by usiloval, jakož pak že k tomu cíli již několik tisíců Turkův a Tatarův knížeti sedmihradskému posílá, a ti každé hodiny k němu přiraziti se mají.

I poněvadž tedy to vše k tomu jedinému a samotnému cíli se vztahuje, aby nad tou konfederací společní, k níž sou se podlé a spolu s jinými zeměmi sjednocenými věrně a upřímě přihlásili a zavázali, ruka ochranná držána, a všickni její oudové stálí náležitého obhájení užíti mohli: z těch příčin že jich všechněch společně a rozdílně v tom s dostatkem napomíná z křesťanské a srdečné, upřímé affekcí a náklonnosti, kterouž jest od osoby své každého času k vlasti své milé a k nim všechněm i k jednomu každému obzvláštně měl a prokazoval, aby při té jednou věrně těžkými povinnostmi stvrzené konfederací a tak i při svém pořádně voleném králi Fridrichovi stále a neproměnně setrvali, a s žádným darebným a bezpotřebným od jedné i od druhé věci se odtrhováním sebe samých ani vlasti své milé do nejtěžší a nejdokonalejší záhuby a miziny nepřivozovali a ji spolu s sebou cizím národům barbarským v loupež samoděk nevydávali. Což jak by markraběti i všechněm jiným konfederantům věc žalostivá a nemilá byla, ti že mohou to snadničce souditi, jimžto jeho upřímé mínění a předsevzetí věrné výborně známé jest.

Poněvadž to o sobě s právem a v pravé pravdě říci může, že on jediný toliko tomu až dosavád v cestě byl a tomu zbraňoval, aby žádný vpád nepřátelský do Slezska se nestal; poněvadž pak nyní bylo by již na tom postaveno, aby se předně pánu Bohu a potom té tak vysoce a draze stvrzené konfederací, jakž náleží, zadosti stalo: pročež aby knížata a

stavově nijak nepomíjeli k jmenovanému knížeti sedmihrad- 1621
skému a k osobě jeho, jakožto jeho kurfirštské milosti falckraběte Fridricha splnomocněnému kommissaři, jisté osoby z prostředku svého s svým kategorickým ohlášením, čeho by se oni do nich budoucně naditi měli, od datum toho psaní ve 14 dnech pořád zběhlých vypravili. Nebo dokudž by toto jeho srdečné, upřímé napomenutí proti vší jeho naději místa žádného při nich nenalezlo, a oni žádných vyslaných s plnou mocí v čase určitém k nim neposlali; že by on sice musil nad tím dokonalým pádem a zkázou vlasti své milé srdečnou lítost nésti a ji oplakávati, pod tím pak příčinu ohně takového a krve nevinné prolévání dalšího lidem těm, kteřížto pro svou nezřízenou žádost cti a zisk svůj vlastní obecné dobré do takového neštěstí zavozují, přičítati.

Mezi tím pak že nemůže pominouti, toho činiti a živě se ujímati, k čemuž jej jeho vlastní svědomí a věrnost, kterouž jest se králi a pánu svému, ano i konfederantům všechněm jednou upřímě a těžce zavázal, vede a ponouká. Toho že jest na ten čas před nimi nijakž slušně zatajiti nemohl a nechtěl. —

Co se toho čouše tureckého, o němž děje se zmínka v listu markraběcím, tkne, to někteří pokládali za věc od Betléna a markraběte smyšlenou, a to tak: že jsou nastrojili jednoho Uhra, jazyka tureckého výborně povědomého, aby vydával se za čouše tureckého, jako by byl od sultana k Betlénovi a k markraběti poslán s vzkázáním takovým, že jeho velikomocný pán s králem polským na ten cíl zavřel pokoj, aby tím lépeji všecku moc a sílu svou proti zemím těm, kteréž sou se tak lehkovážně nad přísahami a závazky svými zapomenuly a od té jednou nábožně a pevně stvrzené konfederací i ode Fridricha, krále a pána svého, odpadly, obrátiti, do pole vyvésti a je s velikým vojskem Turkův a Tatarův zkrotiti a ku povinné poslušnosti vrchnosti jich pořádné přidržeti, věrných pak a stálých poddaných a konfederantův jejich se zastati a je k jich předešlé svobodě a zvolnosti zase přivésti mohl. To potom že jest Betlén spolu s Jegerndorfským uvedl v známost psaním svým knížatům a stavům při nynějším sjezdu ve Vratislavi pospolu shromážděným, napomenuv jich přitom také od osoby své bedlivě a pronikavě, aby se zase k konfederací předešlé dobrovolně přiznali a krále svého Fridricha se nezhošťovali, sami pak svévolně příčiny k tomu nedávali, aby vlast a země jejich na nejvyšší zhubena, a oni všickni spolu s lidmi poddanými na dokonalou mizinu, anobrž vykořenění gruntovní přivedeni nebyli.

Kteréžto psaní Betlenovo, ačkoli knížata a stavové k sobě přijali; avšak uradivše se o to vespolek, odeslali mu je zpátkem

1621 in originali, doloživše místo odpovědi vyslanému jeho toho: poněvadž oni na ten čas o žádném jiném králi českém a vrchním knížeti v Slezsku nevědí, jediné o JMC. Ferdinandovi toho jmena druhém; pročež že tomu a ne někomu jinému věrní a poslušní poddaní až do skonání životův svých zůstati a setrvati chtějí, za to Betléna i jiných všech žádajíce a k nim tu naději celou majíce, že jich od té doby takovými poselstvími a vzkázáními zaměstknávati nebudou, nýbrž i sebe i jich v příčině té ušanují, nebo že sou se na tom všickni jednomyslně ustrnuli a snesli, aby podtud více žádných takových listův a vzkázání odkudkoli jim přicházejících nepřijímali a nimi naprosto nic se nezaměstknávali.

Přes to všecko knížata a stavové zasedvše ze spolka na uvažování proposicí císařské, v krátkých dnech snesli se jednostejně o níže psané kontribucí a sbírky k zvláštnímu zalíbení císařskému: 1) že na hotové summě k důležité jeho potřebě nynější 400,000 tolarů na jisté terminy složiti, 2) na opatření hranic uherských každoročně do 6 let pořád zběhlých 70,000 tolarů odvozovati, 3) ano i posudné bez umenšení 6 groš. za 10 let pořád na vychování dvoru císařského dávati chtějí, 4) z strany pak hotovosti vojenské zakázali se poddaně a poslušně, pokudž k tomu toliko čas a příležitost bude postačovati, že císaři pomoc na lidu svém odeslati neprodleně nepominou. —

Tím spůsobem a processem na přítomný čas zavřín dokonalý mír, pokoj a srozumění dobré mezi císařem a knížaty i stavy v Slezsku prací snažnou kurf. saského; na čemž jedna i druhá strana dobře přestala a obvykla. A potom dnův následujících bylo to vše v kostele Vratislavském na kazatedlnici lidu vyhlášeno a pánu Bohu za šťastné sjezdu toho vyřízení a dokonání poděkováno.

Markrabě z Krňova opět v Slezsku.

Pod tím, když Betlén Gábor s Uhry svými v Moravě a Budian s lidem svým v Rakousích a v Štýrsku sem i tam znamenité škody mečem, ohněm i zájmem provozovali, markrabě z Jegerndorfu obrátil se zase zpátkem s houfy svými vojenskými k hranicem slezským, a po odeslání jim psaní výš dostaveného, když ho odpovědí žádnou nepoctili, přitáhv k městu Opavě, vzkázal úřadu a obci, aby se mu poddali. Tou příčinou knížata a stavové lid svůj válečný, jehož měli pospolu okolo 8000, netoliko musili v zemi sobě zanechati,

ale nad to výše i pomoci rychlé od kurf. sask. požádati, aby 1621
markraběti s dostatkem odepříti mohli.

Kterýžto dověděv se toho, co by Slezáci a kurf. sas. z strany Glacka obmýšleli, zanechav při Opavě dílu lidu, s ostatními houfy pustil se k Glacku, aby to jich předsevzetí zrušil. Nebo ačkoli knížata a stavové rozuměli tomu dobře, pokudž markrabě bude míti v moci své pevnost a pass ten při Glacku, že musejí v ustavičném strachu a nebezpečenství zůstávati, a tou příčinou chtěli rádi dle své nejvyšší možnosti z toho svízele sobě pomoci; avšak dostavše zprávy dokonalé, že neřkuli markrabě má na ně oko bedlivé a nedá jim k tomu tak snadno přistoupiti, alebrž že Glacko bylo by jak profiantem tak i municí i všechněmi jinými potřebami náležitě zásobeno a opatřeno do čtyr let, tak že by nebylo jim lze lidsky mluvě o ně s jakou platností se pokusiti a mocí ho dobýti: z těch příčin vol neb nevol musili na ten čas úmysl svůj zjinačiti a toliko opatrovati se v tom proti markraběti, aby on jim více škoditi a země hubiti nemohl, a kdyby někde co toho chtěl před sebe bráti, aby měli sílu svou vojenskou na hotově, kterouž by se násilí nepřítele svého příhodně brániti mohli.

O postoupení Tábora císařským.

Město Hradiště hory Tábor, v král. čes. od Prahy okolo 10 mil ležící, jak tam za časův Žižkových válek mělo o sobě jmeno dobré, tak ovšem i v této válce české, byvši nad spůsob starodávní mnohem řemeslněji zpevněno, chovalo se zmužile v tom celém obležení, kteréž déleji nežli rok trvalo.

Ačkoli zajisté Fridrich kurfiršt falcský z království českého preč odjel, a obležení na Táboře odnikudž nikdež žádným retuňkem a vysvobozením ani od krále ani od stavův, od císaře Ferdinanda již v dokonalou poddanost uvedených, těšiti se nemohli; avšak s tím se vším předce sobě nic nepostyskovali a nezoufali. K tomu jakkoli Don Baltazar, měv sobě poručené obležení téhož města, při němž s lidem císařským bez přestání ležel, napomínal jich nejednou, aby se dobrovolně poddali a, dokud ještě čas, milosti císařské užíti hleděli; ale oni tím nic se oblomiti nedali, pronesvše se mu v tom zřetedlně, že se do posledního člověka udatně brániti a pevnosti sobě svěřené obhajovati chtějí. Pročež Don Baltazar, znamenav při obležených urputnost takovou a netroufav sobě mocí násilnou nad nimi zvítěziti, obrátil se k oukladům válečným a dal hnáti štolu pod město. Když pak mina ta byla

1621 zhotovena, rozkázal vyhoditi ji prachem, kterouž víceji sobě nežli obleženým ublížil.

13. říjen Nic méně pustil tehdáž také k šturmu 13. d. října drahný počet vojákův svých, při němž tři hodiny celé ztrávili a po sedmikráte outok na město udělali, ale vše nadarmo, s ztrátou pak lidu císařského velikou, poněvadž na městě zavření soldáti i obyvatelé odpírali jim vší mocí a silou svou právě rytířsky, tak že císařští musili naposledy coufnouti zpátkem.

Mezi jinými zůstali tu při tom šturmu mrtvi tři hejtmané císařští Mateřovský, Firt a Mesner, ve dvou stech osob poraněných nejvyšší Paradyzer skrze nohu a rameno, jeden nejvyšší leitnant dvěma ranami a hejtman Mohr jednou byli postřeleni, kapitan pak Bleilebet kamenem škodně v rameno uhozen, tak že Don Baltazar musil k doplnění škody té na lidu vzaté čerstvé požádati pomoci z Prahy.

Jakkoli tedy na městě obležení měli nedostatek v ledačemž nemalý, zvláště v barvířích a v lékařstvích: nic méně však zavřeli mezi sebou to na konec, aby ještě poshověli až do památky Martina sv., zdali snad ještě odkudkoli buď od Mansfelda neb od markraběte a Betléna pomoci dostanou, uvedvše v známost Mansfeldovi, v jakých terminích byli by postaveni; jehož však psaní to nedošlo, protože je bavorští okolo Domažlic přejali.

Když pak i ten termin prošel a pomoci žádné se nespatřovalo, naposledy dali sebou předce hnouti, zvláště když viděli, jaký nedostatek v soli a palivu jim den po dni nastává, k tomu že jeden jejich přední hejtman a hrdina udatný, Romaneško, před čtyrmi nedělmi sešel z světa; tedy majíce sobě zakázaný od Don Baltazara jmenem císařským generalní

18. listop. pardon, smluvili se s ním 18. d. listopadu a postoupili mu Tábora na výminky tyto: 1) aby Táborští dali jim za dva měsíce služby, 2) aby s praporci rozvitými a se všechněmi břemeny a věcmi svými svobodně vytáhnouti a v jisté místo v bezpečnosti doprovozeni býti měli.

Což vše jim zdržáno; a tak dvě kompagnie, po 60 pacholcích silné, z města preč se odebraly, a tři praporce lidu císařského položeny do něho. Měšťané pak a veliký počet z vyššího stavu osob a obyvatelův okolních, kteří se na Táboře zavřeli a po ten veškeren čas tak dobře jako lid verbovaný císařským vojskům odpor statečný činili, byli všickni vzati na závazek, tak že žádný o své ujmě z města páchnouti nesměl. Mimo to Don Baltazar požádal od obojích výplaty, aby zplundrováni nebyli, 500,000 kop; jemuž oni uvolili se vyčísti 200,000.

A tak císař Ferdinand měl uvedeno sobě v moc celé

král. čes. vymíně samé toliko Třeboně a zámku Zvíkova nad 1621
řekou Vltavou ležícího. Ale ti neobávali se zimy této žádného příkoří neb zaneprázdnění od císařských; nebo Don Baltazar lid svůj, již prvé dosti před Táborem zbědovaný, do míst okolních rozložil, aby sobě po tak dlouhé a úsilné práci v kvartýřích zimních na cizí mozoly vyhověli.

Mezi tím poněvadž v ležení císařském, kteréž se v Moravě okolo Kremže a Ostré na ten čas zdržovalo, velmi mnoho lidu nemocmi rozličnými zhynulo, tak že některé kompagnie sotva 15 neb 20 pacholků silné byly: tou příčinou císař uznal za věc potřebnou, aby vojsko jeho poznovu reformováno, lid, jak nejvíce bude možné, zaplacen, někteří officírové odbyti, a noví regimentové spraveni býti mohli. *)

*) Následují (str. 436—456) příběhy říše něm. a (str. 456—480) věci anglické, zejmena psaní krále angl. k Ferdinandovi II. v příčině kurfirštství falckého a jednání parlamentu anglického.

Po té podává se zpráva o slyšení některých stavů českých před stavy nizozemskými v Hágu takto: „V posledních dnech měs. listopadu Bohuchval Berka z Dubé a z Lipého, Václav Vilém z Roupova, někdejší nejvyšší purkrabě Praž. a kancléř král. čes., spolu s jinými osobami z stavu panského, rytířského i městského, kteříž odjeli s králem, pánem svým, z Čech po bitvě Pražské a zdržovali se při něm dosavád v provinciích stavův sjednocených, shledavše se všickni pospolu v Hágu, vyžádali sobě audiencí před knížetem Moricem i stavy sjednocenými, a vstoupivše do plné rady zemské mezi ně, poděkovali jim úctivě za ta všecka a všelijaká dobrodiní a pomoci peněžité, kterýmiž byli od nich za direkcí i potom za panování krále Fridricha oni spolu se všechněmi jinými stavy král. čes. pod obojí vzáctně a štědře fedrováni, zakazujíce se jim zase, nyní v svém pohostinu i potom budoucně, pokudž by milosrdný Bůh je podlé krále a pána jejich milostivého zase do vlasti jich k statkům i úřadům dřevním přivésti a navrátiti ráčil, všelijakými službami líbeznými i odměnou náležitou.

Což stavové sjednocení přijavše od nich s vděčností, zamluvili se jim v tom exilium jich vší milostí, přízní i fedruňkem skutečným; čehož potom i užili od nich, když měli sobě od týchž stavův několik tisíců zlatých brabantských darováno.

Po audiencí pak učinili jim stavové tu vlídnou šetrnost, že dali je jistým osobám z prostředku svého do hospody jejich vyprovoditi.“

1621

O navrácení se některých osob katol. do Čech.

prosinec Při začátku měsíce prosince počali se teprva navracovati zase do král. čes. nejpřednější osoby katolické, a zvláště z počtu nejvyšších úředníkův a soudcův zemských, kteříž v čas potržky té a nedorozumění českého z vlasti své vyjevše, onde i onde, jak při dvoře císaře Ferdinanda a kurfiršta saského tak i v Bavořích, až do těchto časův se zdržovali a tudy k králi, císaři a pánu svému, věrné a poddané poslušnosti dokazovati hleděli. Z jichžto počtu byl i Adam z Waldšteina, nejvyšší hofmistr král. čes.; kterýž přijel do měst Pražských do domu svého vlastního na Malé straně, blíže kláštera sv. Tomáše ležícího, zdali z Drážďan, kdež drahný čas ochrany kurf. sas. užíval a u veliké vážnosti a rešpektu od něho i ode všech jeho dvořanův držán byl, čili z Vídně, v jistotě sem věděti nemohl.

A poněvadž Karel kníže z Lichtenšteina, téhož cís. Ferd. jakožto českého krále tejná rada, komorník a plnomocenstvím nařízený kommissař v témž království, měl z jistých a důležitých příčin 22. d. prosince odjedti k císaři z Prahy do Vídně: pročež aby po ten čas v nepřítomnosti jeho v zemi řád dobrý zachováván býti, a lidé v potřebách svých důležitých útočiště své vždy k někomu míti mohli, i byla táž správa obecní zemská poručena od císaře dotčenému Adamovi z Waldšteina, aby on místo knížete nad řádem a právem, ano i nade vší zemí ruku ochrannou držeti, a v tom úřadě bedlivě a rozšafně se chovaje, do dalšího císařského o tom nařízení aneb jeho šťastného do království příjezdu setrvati hleděl. Což on přijav k sobě poslušně, všemu tomu zadosti činiti se snažil.

Mandat proti kněžím evangelickým.

Ale dříve, nežli kníže vypravil se z měst Pražských ke dvoru, vydal z mocnosti úřadu svého, jemu od téhož císaře Ferdinanda poručeného, veřejný patent v jazyku českém i ně-
13. meckém, 13. d. m. prosince, nímž všecky a všelijaké kněží a
pros. kazatele evangelické neb pod obojí z král. čes. vypověděl, jakž týž mandat sám v sobě slovo od slova zní takto:

„My Karel atd. známo činíme tímto listem vůbec: že ačkoli po všem světě jak božskými tak i světskými starodávními císařskými i královskými právy a zříz. zem., též i snešeními obecnými, aby žádný poddaných proti vrchnosti ku pozdvižení

nevzbuzoval a k nepokoji příčiny nedával, dostatečně nařízeno, 1621
obzvláštně pak predikantům a farářům pod těžkou pokutou a trestáním, aby v těchto nynějších těžkých i v nově vzniklých a víry křesťanské se dotýkajících roztržitostech lidu obecného k bouřce a nepokoji neponoukali a nejitřili, vůbec přísně zapovědíno jest; však nic méně se to světle, patrně a všemu světu zřejmě v skutku nachází, že tohoto nedávno minulého pozdvižení a bouřky někteří čeští predikanti nejprvnější začátek a původové jsou byli a tu jedovatou, hrozně škodlivou rebellii rozsili a rozplemenili, když mnozí z nich léta 1618 v neděli křížovou zjevně v kostelích na kazatedlnicích spis velice jízlivý, bouřlivý a nepravdivý jsou publikovali, čtli a vyhlašovali, lidu obecnému všelijaké klamy předstírali a tudy jej proti své od pána Boha vystavené pořádné vrchnosti nejvyšší, totiž na onen čas JM. římskému císaři, uherskému a českému králi, pánu panu Matiášovi slavné a svaté paměti, potom tolikéž proti nyní kralujícímu nejjasnějšímu a velikomocnému a nejnepřemoženějšímu králi, knížeti a pánu, panu Ferdinandovi II., volenému římskému císaři, uherskému a českému králi, pánu nás všech nejmilostivějšímu, jako i proti JM. cís. a kr. nařízeným místodržícím, nejv. úřed. a soud. zem. a radám, všetečně ponukli a pozdvihli, od jejich povinné přísahy, dědičné povinnosti a poslušenství odvrátili a tudy k zbytečné, vysokomyslné a škodlivé vojenské výpravě a dalšímu pozdvižení přivedli, a někteří z nich již po začatém pozdvižení v kolleji cís. Karla IV. jim kázaní činili a, aby všickni jednomyslně v svém předsevzetí stále trvali, horlivě napomínali, tak že potom hned následující středu na hradě Pražském v kancelláři české někteří JM. cís. a král. místodržící a rady ukrutně, nevážně, v křesťanstvu neslýchaně a právě tyransky z okna ven vyhozeni, jiní pak do arrestu vzati a z úřadův, což i jiné JM. cís. a král. věrné služebníky potkalo, s posměchem ssazeni byli."

„A dále jsou také tíž čeští predikanti v kostelích jak zde v městech Pražských, tak i jinde v království tomto českém každodenně v jisté hodiny při obyčejném zvonění lehkovážné, pohoršitedlné modlení proti JC. a KM., též proti věrným JM. zjevně čtouc, s lidmi tehdáž shromážděnými vykonávali, takové tisknouti, psáti, roznášeti a vůbec prodávati nařizovali, ano ještě jiných mnohých, hrozných a těžkých činkův se dočinili, až i naposledy vedlé takového jich podtu přední rebellové a domnělí direktorové obec po sobě táhvše a nad svým svědomím se zapomenuvše, k nepodnému volení jiného pána jsou přistoupili a jej sobě za vého krále českého vystavili."

1621 „K kterémužto nešlechetnému a všem zemím škodlivému skutku dotčení predikanti a farářové dle nejvyšší možnosti své s velikou pilností a horlivostí jsou ponoukali a vedli, tak že i sami téhož tak násilně se na království vetřelého a již od JM. cís. a král. do achtu sv. římské říše daného Fridricha, jenž se falckrabětem při Rejnu jmenuje, za nepravého krále českého neplatně korunovati a summou ke všemu, což ku posile, rozmáhání a rozšíření té proklaté konfederací a škodlivého puntování, skrze kteréž ve všem křesťanstvu jedni proti druhým hrozně, těžce a jízlivě jsou pozdviženi a zbouřeni, až již i toto království spolu s přivtělenými zeměmi, též s celou sv. říší a všechno křesťanstvo do pohanského a barbarského těžkého jha a v moc Turku, úhlavnímu všeho křesťanstva nepříteli, přivedeno býti mělo, sloužilo, bohaprázdně napomáhali a všechněm vůbec za dobré a užitečné býti schvalovali; jakož pak až posavad týž nepokojní, všetečnaí a zlí lidé den ode dne vedlé příležitosti svých při zjevných i tajných schůzkách o to se všelijak, aby lid obecný proti JMC. a K. zjitřen, zdvižen, a tudy opět vedlé nešlechetného jich vinše nový v zemi nepokoj ztropen a způsoben býti mohl, se vynasnažovati a v tom praktikovati nepřestávají."

„I poněvadž to vše, což se nadpisuje, v pravém skutku tak a ne jináče, jakž vše vůbec dobře vědomé a známé, se nachází, majíce to vše se spolu od JM. cís. a král. k tomu nařízenými pány kommissaři v bedlivém svém uvážení, vedlé společného snešení a na tom zavření za spravedlivé a vysoce platné a potřebné uznáno jest: aby, pro zachování svrchu dotčených božských, císařských, královských i říšských, svatých a chvalitebných práv, též obecného snešení a pokoje stvrzeného, dotčení nepokojní lidé a buřičové, zvláště ti, kteřížto, jakž napřed oznámeno, léta 1618 to bouřlivé proklama a lehkomyslný smyšlený spis čtli, vyhlašovali a lidu obecnému přednášeli, též dotčený rebellský účinek toho nepořádného korunování vykonávali a takové činy své jak sami, tak i skrze pomocníky k zavedení lidu obecného zvelebovati, schvalovati a zastávati vedlé nejvyšší možnosti, což na nich bylo, napomáhali, z král. čes. a k němu přivtělených i jiných všech JC. a KM. zemí na časy nynější a budoucí dokonce vypovědíni byli."

„A protož z mocnosti od JC. a KM. nám propůjčené a kommissí na nás vzložené toliko ty a takové zlé, nešlechetné, jízlivé lidi a bouřlivé české predikanty, jakožto přestupníky a rušitele dobrého řádu a obecného pokoje, kteříž JC. a KM. důstojenství těžce urazili, potupili, JM. se zpronevěřili a zproti-

vili, všechny, žádného nevymiňujíce, vypovídáme, o tom dále 1621
nařizujeme a přísně poroučíme: aby se oni, an jsou mnohem větší a těžší pokuty i trestání spravedlivě zasloužili, z měst Pražských od publikování tohoto patentu našeho ve třech, z celého pak král. čes. a k němu přivtělených i jiných JC. a KM. i všeho slavného domu rakouského zemí a krajin v osmi dnech pořád zběhlých konečně preč odebrali, odstěhovali, a v těch místech nikdá se více nezdržovali. Však z obzvláštní milosti a dobrotivosti k tomu se jim povoluje, aby své mohovité věci s sebou vzíti a nemohovité statky své skrze osoby od nich k tomu dožádané ve třech měsících prodati mohli."

„Pokudž by pak který z nich proti tomuto našemu přísnému poručení a nařízení po vyjití tohoto jim uloženého času zde v městech Pražských aneb někde jinde v král. čes. a k němu přivtělených, též i v jiných JC. a KM. i všemu slavnému domu rakouskému náležejících zemích a krajinách postižen byl, a to by se na něj vyhledalo, že také tím publikováním svrchu dotčeného, lehkomyslného a bouřlivého spisu a proklama aneb tím proti JC. a KM. pozdvižením a od poslušenství a poddanosti odpadnutím, i jinými k tomu podobnými zlými skutky vinen jest a se jich účastna učinil: ten každý má beze všeho ušetření, jiným ku příkladu a k výstraze, na hrdle skutečně ztrestán a z světa sprovozen býti. A nemá žádný v nadepsaných JC. a KM. dědičných královstvích a všeho slavného domu rakouského zemích takových vypověděných a bannizirovaných osob, po vyjití uloženého času a terminu, jak zjevně, tak ani tejně do příbytkův svých přijímati, jich přechovávati, jim jídla ani pití aniž čeho jiného dodávati a jich trpěti pod uvarováním hněvu a nemilosti a k tomu nápodobného trestání a pokuty neprominutedlné."

„A to jest JM. C. a K. jistá a milostivá vůle, vedlé kteréž nám dle naší povinnosti se zachovati náleželo. Čímž se všickni spraviti a jak před takovým trestáním uvarovati věděti moci budou." —

I ačkoli všickni stavové a obyvatelové téhož král. čes. byli tím mandatem na mysli své skormouceni, rozumějíce tomu dobře, co dále odtud bude následovati; ale nevěděli, jak tomu vzhoditi a předjíti při císaři proměnu takovou. Pročež poroučeli se i s náboženstvím svým samému Bohu k ochraně. K[n]ěžstvo pak a kazatelé jejich z národa českého (neb na ty to[li]ko samé mandat tento se vztahoval, ale němečtí kněži b[yl]i ještě doněkud v Praze trpíni, aby kurf. sas. vypověděním ji[ch] tak náhle zjitřen nebyl), vol neb nevol strojili se k tomu, a[by] nařízení takovému dokonalému zadosti učinili.

1621 Nicméně podavše knížeti supplikací ponížené, žádali toliko za to, aby před odjezdem a odchodem jich z země bylo jim toho dovoleno, s posluchači svými přátelsky a křesťansky při obyčejném shromáždění církevním se rozžehnati, tak aby snad budoucně nebyli v tom mínění u lidí utrhavých, jako by se od týchž posluchačův svých potutedlně vykradli. Toho však nijakž užíti nemohli.

Přes to však všecko zachovali se v též věci takto: že sou uchýlili se jeden každý s posluchači svými do kostela beze všeho zvonění a zvláštnosti nějaké, a tu stojíce okolo oltáře rozžehnávali se a loučili jeden s druhým s pláčem a úpěním srdečným.

Někteří také z starožitnějších lidí vyhledávali toho při knížeti pokorně: nemohloli by býti déleji, aby aspoň přes nastávající hody vánoční bylo s tím vystěhováním kněžstva pod obojí prodlíno, tak aby ještě ty Boží a vejroční svátky v službách svých přesných a čistotných ztráviti mohli. Avšak ani k tomu povoleno nebylo. Odkudž povstávalo tím větší naříkání a úpění mezi lidmi bohomyslnými stavu i pohlaví obojího; nebo všickni chodili sem i tam po ulicích co omámení, aneb jakž vůbec říká se, co tělo bez duše. Manželka pak Adama z Waldšteina, paní náboženství pod obojí, srozuměvši tomu, že podlé jiných a spolu s jinými kněžími Pražskými i kněz Jan Rozacius, farář kostela sv. Mikuláše v Menším městě Pražském, správce duše její, tutúž cestu před sebe vzíti musí, zármutkem velikým upadla do těžké nemoci.

Od toho tedy dne začínala se v městech Pražských proměna i v jiných městech po krajích v farářích veřejná, a odevzdávali se fary evangelické kněžstvu papeženskému, jakož mezi jinými kostel sv. Václava proti Zderazu na Novém městě
20. poručen byl 20. d. prosince, to jest v pondělí po 4. neděli
pros. adventní, k správě a k konání v něm služeb církevních řádem církve římské opatu slovanskému.

O svévolnosti vojákův císařských.

A poněvadž v tytéž časy nepřestávala vždy svévolnost vojákův císařských, nýbrž čím dále tím hůřeji chtěla se rozmáhati, tak že lidé pokojní nebyli bezpeční sebou a věcmi svými, zvláště pak času nočního, kdežto dálo se násilí veliké sousedům i čeledi jich, kteříž po potřebách svých z domův u večer vycházeti musili; nebo kde na koho ta zběř trefila, pláště, mantlíky, klobouky z nich strhovali, i k čemukoli

jinému mohli přijíti, to sobě osobovali, tak že muselo se tomu vkročiti vstříc novým patentem, v němž zapovídalo se vůbec všechněm, aby po vybubnování večerním okolo hodiny šesté večerní naprosto žádný po ulicích bez světla se neprocházel a neprotuloval. A když někteří to i jiná nařízení vrchnosti přestupovali všetečně, byvše při skutku postiženi, musili tu svévolnost krky a hrdly svými perně zaplatiti a vynahražovati. 1621

Příběhy moravské a slezské.

Okolo toho času (v pros.) zběhlo se blízko Olomúce v markrabství moravském potkání mezi císařskými rejthary pod regiment knížete z Sasů náležejícími a štrafujícími Uhry, při němž s prvopočátku Uhři trpěli nemálo, až již i coufati počali. Ale ku posledku obrátilo se štěstí na jejich stranu. Nebo císařští ujavše to jejich ustupování za strach, byli o to smělejší a doráželi na Uhry dosti opodál, ale bez vůle a rozkazu svého nejvyššího. Což spatřivše Uhři, ustupovali před nimi vždy dále, až uvedli je sobě do zálohy, kteréž před tím skryli sobě v místě příhodném; a jak přivábili je v místo to, tu hned obořili se na saské se všech stran a nespustili se jich, až téměř větší díl jich pošavlovali, tak že v tom šermicli dle zprávy některých padlo lidu s obojí strany do 2000 osob.

A poněvadž neřkuli Betlén Gábor, ale i markrabě z Jegerndorfu činili knížatům a stavům slezským pohrůžky veliké pro to jich s císařem Ferdinandem skrze rokování kurfiršta saského se smíření, ale nad to výše i lid uherský čím dále tím víceji přibližoval se k hranicem slezským: tou příčinou knížata a stavové nařídili v zemi veřejnost a měli se na pozoru, aby někde od téhož lidu nenadále zjezděni nebyli.

A jakož v předešlém měsíci doložil sem summy psaní odpovídajícího markraběte z Jegerndorfu, tak i tuto také položím podobné psaní, od Gábora týmž knížatům a stavům z Německého Brodu 4. d. listopadu odeslané, v němž s prvopočátku stěžoval sobě do nich:

Ačkoli jest Betlén té vůle ani úmyslu dalšího nebyl, mnohem pak méně příčinu od nich sobě k tomu danou neměl, když jsou knížata a stavové směli za jeho sousedskou a otcovskou výstrahu, napomenutí a zakázku tak neřkuli ničemně jemu poděkovati, ale nad to výše i potupně osobu i též napomenutí jeho sobě slehčiti, aby se k nim v své přirozené

1621 přívětivosti, dobrotě, bohomyslnosti i krve křesťanské ušanování déle osvědčovati měl, nýbrž aby mnohem spíšeji během nepřátelským a se všelijakými nátisky vojenskými, kteréž sobě svou vlastní urputností zvolili a zlíbili, k nim neprodleně přikročil: s tím však se vším že, váže sobě mnoho ustavičných přímluv a proseb srdečných neb skroušených, kteréž činili k němu dosavad za ně netoliko jeho zvláště milý přítel Jan Jiří markrabě z Jegerndorfu, ale také i jiní věrní a upřímí patriotové, tyto dva trubače své, ukazatele listu jeho, ještě nad to nade všecko k nim vypravuje a jich v tom napomíná na konec, aby se mu již jednou v tom kategorice pronesli a otevřeli, zdali by při té, kterouž sou na onen čas sami dobrovolně žádali, náležitě utvrzené konfederací ještě dále setrvati, ano i toho skrze jich vlastního oratora tak vysoce snažně vyhledávaného, i také tak šťastně dosaženého a užitečného přátelství a přízně velikomocného císaře tureckého sobě náležitě vážiti, je uznávati i sobě oblibovati, čili pak za ten nezasloužilý posměch a potupu, kteráž se domu Ottomanskému, co stojí, nikda od žádného z lidí nestala, sebe samé i své potomky a dědice nevinné se vším časným i věčným pohodlím a blahoslavenstvím svým, jehož sice měli by sobě s právem náležitou, přirozenou, lidskou, ovšem pak křesťanskou měrou a povahou velmi mnoho a draze vážiti, do přetěžkého nebezpečenství a zavedení uvésti mínili a chtěli.

Cokoli tedy z toho dvého vidělo by se jim učiniti, že budou moci ve 14 dnech pořád zběhlých vyslané své do jeho ležení královského, kdekoli v tu dobu zaraženo bude, vypraviti a skrze ně jeho dalšímu mínění, jak přátelsky a sousedsky s nimi by on rokovati, o všecko se namluviti, i jak podstatně proti všelikého člověka moci a násilí je hájiti a zastávati mohl i chtěl, obšírněji vyrozuměti a ve všem tom od něho s náležitým dostatkem ujištěni a opatřeni býti.

Pakli by pominuli se tak vedlé této jeho výstrahy a navržení přátelského zachovati a jemu v tom čase určitém takové odpovědi kategorické nedali a neodeslali: tedy že potud více nebude jim potřebí žádných dalších ouskokův a výmluv užívati, a on také žádné odpovědi od nich přijíti ani jejich nečasným a pozdním bychahoněním očí, uší i srdce svého více zanášeti dáti, ovšem pak jejich svévolným a dokonalým pádem a zkázou, též budoucím nevinné krve křesťanské prolitím, kteréž na pomstu k Bohu volati a na duše jejich ji vinšovati bude, ani před pánem Bohem, ani přede vším světem vinen býti a z ničehož toho odpovídati nechce. —

Ale knížata a stavové slezská nedali se nic ustrašiti těm pohrůžkám Betlénovým ani Jegerndorfovým, nýbrž jak sami

po domácku opatrovali se proti oboum bedlivě, tak také i kurfiršta saského požádali v tom za pomoc, aby jim pomohl s země i z okolních míst, s vlastí jich se stýkajících, nepřátely císařské i jejich vybiti a vyčistiti. Kterýžto neoslyšel žádosti jejich, nýbrž nařídil při svých obou nejvyšších vojenských Karlovi Goldšteinovi a Kraftovi z Bodenhauzu, aby s lidem svým jízdným i pěším, co nejdříve bude možné, do hrabství Gladského přitrhli a hleděli je císaři Ferdinandovi, jakožto českému králi, v poddanost předešlou jakýmkoli spůsobem a prostředkem uvésti. 1631

Nejvyšší uznávajíce býti sebe tím jak císaři tak i kurfirštu povinni, vzali to tažení před sebe, ač dosti již pozdě, a přitáhvše do téhož hrabství, učinili začátek dosti dobrý a zdárný. Nebo nejdříve neřkuli několik kompagnií jízdy markraběcí, kteráž v Mitteršteinichu ležela, nenadále přepadli, ale i rytmistra s leitnantem, fenrichem i jinými officíry na živě jali, i dva kornety jim odňali.

Na druhý den přibližívše se k Najrodě, vzkázali k obleženým, aby se poddali dobrovolně. Jakkoli soldáti v témž místě položení, totiž okolo 200 muškatyrů a některých 30 rejtharův, postavili se z prvku k bránění, střílejíce na saské ven velmi silně, naposledy však smluvili se s nimi předce: jedno, aby obyvatelé téhož města do pokoje a smlouvy s Slezáky od kurfiršta zavřeného pojati jsouce, všech dobrodiní jejích zároveň užili; a druhé, aby soldáti odtud svobodně beze vší překážky cestou svou odtáhnouti mohli. K čemuž povoleno, však tak, aby dotčení vojáci všech svých pistol, bandalírů, povrchních a postranních zbraní tu zanechali a přitom přísahu vykonali, že za šest měsíců pořád zběhlých proti císaři římskému, proti kurfirštu saskému, ani proti knížatům a stavům slezským v službách vojenských potřebovati se nedají.

O tom uslyševše jiná okolní města a městečka k témuž hrabství přináležející, jako Habelswerd, Winšelberk, daly se též na milost císaři a kurfirštu saskému, anobrž všickni téměř stavové a obyvatelé dotčené krajiny kořili se vrchnosti své tehdejší, tak že v tom celém hrabství nepozůstávalo nic více na odpor císaři, kromě jediné město Gladsko s zámkem, protože bylo lidem markraběcím pod správou mladého hraběte z Turnu silně osazeno a dobře zpevněno.

Navrácení se kurfirsta sas. do Drážďan.

Když pak všecky ty věci v knížectvích slezských i jinde mezi císařem a zeměmi jemu v poddanost poznovu uvedenými snažnou prací a prostředkováním kurfiršta saského byly na

1621 dobré míře postaveny; tedy kurfiršt 7. d. prosince, to jest v outerý po sv. Mikuláši, navrátil se s celým dvorem svým v dobrém spůsobu zdraví s náležitou pompou do Drážďan, residencí své kurfiršťské.

A poněvadž týž kurfiršt pokládal sobě to za zvláštní dar a milost Boží, že podlé té kommissí naň od císaře římského vzložené cestu svou tak šťastně vykonal a na ní oboje Slezsko se vším a všelijakým k němu příslušenstvím beze vší moci a násilí válečného a nevinné krve křesťanské prolití pokojným a přátelským během témuž císaři římskému, jakožto českému králi a vrchnímu knížeti slezskému, pod moc zase uvedl a všeliké nebezpečenství a záhubu země i lidu ubohého od něho odvrátil, proti dalším vpádům a štráfům všelijakých nepřátel prozřetedlností svou dotčené země opatřil a v nich řád a nařízení dobré učinil a tou měrou je v předešlý spůsob pokojný a zdárný zase uvedl a skrze to sobě v křesťanstvu neumírající památku, pochvalu a poctivost spůsobil: z těch tedy všech příčin bylo nařízeno po celém jeho kurfirštství obecné neb veřejné pánu Bohu poděkování, aby se to v druhou neděli adventní, totiž 18. d. prosince, ve všech kostelích při službách Božích vykonalo, a po modlení Te Deum laudamus se spívalo.

Nad to rektor s professory akademie Lipské, umluviv se o to s úřadem téhož města, držel v túž neděli po obědích slavnou processí do kostela sv. Pavla, kterýž akademii náleží, v němžto, mimo líbou a rozličnou muziku, měl orací latinskou professor historiarum, v níž netoliko kurfiršta, pána svého, šťastné vyřízení vychvaloval, pánu Bohu za ně děkoval, ale potom i Čechy, císaři Ferdinandovi zprotivilé a již podmaněné, na tuhý examen bral a valchoval. Čehož také já sám (Skála), byv tu přítomný, sem doslýchal.*)

---

*) Na str. 490 Sk. vypravuje, kterak Kristianovi mladšímu z Anhaltu od císaře opět milost udělena byla:

„Kristian mladší kn. z Anhaltu byv od času bitvy Pražské větším dílem v arrestě držán a chován v Novém městě za Vídní, teď nyní roskázal ho císař odtud vyzdvihnouti a 50 rejtharům doprovoditi do Vídně, aby tu na další pardon jeho očekával, ale již ne jako věseň, nýbrž jako jiná osoba knížecí svobodná... Naposledy 12. d. prosince císař dovolil knížeti před sebe do pokoje osobně přijíti a za dokonalé odpuštění provinění jeho prositi. I zachoval se tak poslušně, a měv před tím dané sobě naučení v antikomoře od Ludvíka z Ulmu, místokancléře říšského, a Juliusa knížete Wirtemberského, s jakou ceremonií a v jakých slovích pokorných měl by císaře žádati za to, když před něj předstoupil, jsa u dveří, udělal před ním první poklonu, druhou nižší asi u prostřed pokoje a třetí nejponíženější, poklekna na kolena, blízko císaře. Tu císař roskázav mu zase povstati, doslýchal řeči jeho pokorné, ač obsažené v slovích krátkých, v níž milosti císařské a královské vyhledával. Na

tu žádost jeho dávaje mu zase odpověď jmenem císařským místokancléř 1621
říšský u přítomnosti rad tajných, dával mu kapitolu čackou a stížil nejprvé dosti dobře provinění jeho, jak jest proti velebnosti cís. i proti zříz. zem. sv. říše přetěžce shřešil a tudy v jak přísnou pokutu a trestání upadl; potom pak ukázal mu na milost císařskou. Pročež císař dal se sám v mluvení a potěšil ho laskavě, že jemu všecko provinění jeho předešlé odpouštěti a na milost jej přijímati ráčí. Začež kníže poděkoval císaři pokorně a zvolil sobě být do jistého času při dvoře jeho."

Na str. 491 Sk. vypisuje toto:

„Nějaký krumplíř, Pavel Gold jmenem, byl ve Vídni podán ku právu útrpnému pro vyhledání věcí některých, z nichž byl obviněn. I ačkoli ponejprv snášel trpělivě tázání právní dobře za tři hodiny, nechtěv se k ničemuž znáti; ale naposledy viděv, že toho násilí nepřemůže, kteréhož se mu čím dále tím víceji přitužovalo, k tomu se dle zprávy Wintermonatovy zřejmě přiznal: když jest na onen čas hrabě z Turnu ležel před Vídní, a on nadál se, že tehdáž Vídně dostane, že jest zhotovil mu vyrejsované položení celého města, kde a jak by se ho nejsnázeji zmocniti mohl. Nad to že vyznamenal na témž rejsování všecky domy měšťanův a osob katolických znamením planety Venuše ♀ k cíli tomu, když by se hrabě do města dostal, aby beze škody a zhouby domův evangelických snázeji je najíti a k svému forteli opatrovati mohl. Bylli pak tím týž člověk opravdu vinen, čili ta pověst od sokův strany evangelické na zošklivení jí při lidu obecném se vymyslila, toho já na soudu svobodném jednomu každému zanechávám, poněvadž v žádné jiné správě historické příběhu toho zapsaného nenacházím."

Mezi drobnými správami, na závěrce příběhův r. 1621 připsanými, stojí na st. 543 a 544 toto:

„28. dne m. března v Starém městě Praž. v osadě sv. Štěpána malého čtyry domy shořely s několika osobami nešetrností pekaře jednoho."

„V městech Pražských mimo tu jasnou a duplovanou duhu, kteráž při exekucí Pražské ukásala se na obloze nebeské, o níž na svém místě již dotknuto, hned brzo po exekucí 30. dne června, t. j. ve středu po památce sv. Petra a Pavla, strhlo se po 24. hodině hrozné a strašlivé povětří s hřímáním a blískáním ustavičným, že téměř nebe se nezavíralo. Zatím 19. d. července aneb v pondělí po 6. neděli po sv. Trojici ranním jitrem povstala neuadále mlha tak hustá a tmavá, že lidé z rathouzu Novoměstského vykoukající kostela Těla Božího viděti a znamenati nemohli. Měsíce pak září 22. dne strhl se po 23. hod. tak násilný a strašlivý vítr, že lidé byli u velikém strachu a zděšení postaveni, zvláště když v té své prudkosti tu celou noc až do 10. hodiny ranní bez přestání trval. Podobná bouře od větrův násilných povstala též v Praze té noci na outerek po Všech svatých, totiž 1. d. listopadu, a začavši váti po 24. hodině, nepřestala až ráno. Zděláný škody znamenité všudyž na staveních. Naposledy přetrhla to metelice sněhová."

Příběhové léta Páně 1622.

1622 *Věci vojenské.* *)

Když Betlén Gábor spolu s markrabětem z Jegerndorfu a Budianem roku pominulého v Uhřích, v Rakousích a v Moravě mečem, ohněm, zájmem a loupežemi všudež znamenité škody obyvatelům vyšším i nižším zdělali, naposledy udělavše ještě jeden silný štraf v Moravě, při němž několik kornet rejtharstva nejvyššímu Karlovi z Donína podskočili a na díle je potloukli, na díle pak rozplašili na různo a městečko Šternberk vypálili: nemohl (Betlén) již déleji pro veliký nedostatek profiantu v témž markrabství s lidem svým se zdržeti ani míst zdobývaných obhajovati, nýbrž vol neb nevol do Uher zpátkem se obrátiti a na jiné prostředky pomysliti musil.
leden Z těch příčin přišlo k tomu při začátku roku 1622, že mezi kommissaři císařskými s jedné a dotčeným Betlénem i stavy uherskými s strany druhé v městě Niklspurku jistá smlouva a pokoj jest zavřena.

Tato smlouva i při markraběti z Jegerndorfu spůsobila rozmysl a proměnu velikou, tak že on od lidu svého vojenského nenadále ujel a podal se osobně k Glacku a k Opavě. Dověděvše se toho knížata a stavové slezští, že by se mark. z Jegerndorfu vojska svého zhošťoval, dali s týmž lidem jednati, aby po odvedení jemu jisté summy peněz hotových služby markraběcí se zhostil a ven z země pokojně, kam by se mu koli vidělo, odtáhl. Poněvadž však podání téhož lidu bylo příliš nemírné a nedal se žádnými slovy pěknými v něm pooblomiti, mezi tím pak armáda kurfiršta saského pocítovala již v potravách i v píci konské nedostatku velikého, tak že bylo již na tom, aby aneb preč s pole strhla aneb o něco těžkého a nebezpečného se pokusila: tou pří-

*) Ruk. Skál. d. X. str. 572.

činou naposledy nejvyšší saský hejtman polní Kraft z Bodenhauzu umluvil se o to na konec s nejvyšším císařským Karlem z Donína a s jinými nejvyššími slezskými, aby raději hrdinsky na nepřítele dotřeli, nežli jako baby s hanbou a s posměchem svým věčným před ním s pole ucoufli a strhli. 1622

A tak dle resolucí té zachovali se, že 16. dne ledna shromáždili sobě před Opavou veškeren lid svůj jízdný a pěší, a ještě noci té vydali se na cestu v sněhu a v zimě tuhé se 30 kompagniemi rejtharstva i pěchoty a se 4 kusy střelby. Z nichžto nejvyšší Kraft z Bodenhauzu ráno okolo šesté hodiny na půl orloji přitáhl s šesti kompagniemi blízko města Wajštetu a položil se s nimi na vršku jednom. A dostav jisté zprávy, že by v témž městě ležely dvě kompagnie jízdy markraběcí a dva praporce pěchoty, obehnal vně naspěch a osadil týmž lidem svým brány všecky, aby mu žádný z nich ven z města vyniknouti nemohl. Když pak ostatní houfové dostali se k němu, vzkázal do města po trubači, aby se mu dobrovolně vzdali.

Ale nejvyšší wachtmistr z Trandorfu odepřel mu toho proto, že by nebyl k tomu cíli do města od generala svého položen, aby města nepříteli postupoval, nýbrž aby se na něm jako poctivý soldát bránil a věci sobě svěřené obhajoval. Z té příčiny saští opanovali vskok předměstí a zasadivše kusy dva proti zdem městským, pouštěli k nim střelbu bez přestání. Jimžto obležení odpovídali též nelenivě ze dvou švihovek, duplháků i z muškětův.

V tom dostal Bodenhauzen kundšaftu, že jeden praporec pěchoty markraběcí položil se do jedné vsi, dvě míle od města. I poslal tam na ně 200 osob jízdných i pěších, aby se jich zmocnili. Kteřížto zaskočivše je v tom kvartýru nenadále, přinutili všecky k tomu, že sou praporec i vrchní zbraně od sebe odevzdati a přísahou se zavázati musili, že za šest měsíců pořád zběhlých proti císaři, proti kurf. saskému ani proti knížatům a stavům slezským v službách vojenských potřebovati se nedají.

Na ráno obležení v městě Wajštetu vojáci markraběcí, dostavše od generala saského pardonu neb milosti a svobodného glejtu, podobně se mu poddali, praporce své dolů s kopíček strhli, vrchní zbraně složili i jednostejnou povinnost učinili.

Po vyřízení toho armáda saská podala se k městu Odeře, v němž leželo sedm kompagnií markraběcí jízdy a pěchoty; a dokud byla ještě půl míle vzdálí od města, tedy officírové nad týmž lidem vyslali k generalovi trubače jednoho, vzkázavše mu po něm: pokudž jim té námluvy jako tovaryšům jejich v Wajštetě popříti chce, že i oni toho celého úmyslu jsou,

1622 s ním se o všecko přátelsky srovnati. K čemuž bylo povoleno snadně. A tak i tito vytáhli z Odery a upustili od markraběte dokonale.

Zvěděv o tom šťastném armády saské prospěchu hrabě z Ortenburku, kterýž měl kvartýr svůj v městě Těšíně, i ten ustrnul se na tom s svými šesti praporci pěchoty, aby se s Bodenhauzem porovnal a někde jinde pohledal a pokoštoval štěstí svého. Čehož také bez hrubého odporu i užil jako i ostatní nejvyšší markraběte z Jegerndorfu, totiž Spee, Lonhans, že příkladem jeho i jiných s vojáky svými kvitovali službu předešlou. A tím spůsobem v pěti dnech do 40 kompagnií lidu z vojska Jegerndorfova k kassirování a k rozptýlení na různo přivedeno jest, tak že již celá země slezská kromě samotného Glacka, kteréž se nejdéleji drželo, očištěna byvši od lidu nepřátelského, císaři ku poddané povinnosti a poslušnosti zase se navrátila.

Další zprávy o svévolnosti vojenské.

Pod tím, dokavadž kníže Karel z Lichtenšteina, zřízený kommissař císařský v král. čes., zdržoval se v Vídni při dvoře a pro svou nemoc náhlou, kteráž ho tak tuze ujala, že lékaři o živobytu jeho pustili, nemohl se časně do Prahy k úřadu svému navrátiti, trefilo se jedné noci, že koliksi soldátův z varty té, již drživali obyčejně na place Malostranském před příbytkem knížecím, vloudivše se do téhož domu tejně, vylámali pokoj neb světnici knížecí a pobrali z ní na summě hotové a klenotech drahých při nejmenším za 8000 zlatých. Což když se na ráno vyjevilo, bylo z té kompagnie 14 osob vězením opatřeno s židem jedním, kterýž těch věcí kradených nemálo od nich skoupil.

Jak pak krádeže té dotčení škůdcové zažili, doloženo nikdež není. Židu přijímači právo odřeklo hrdla a měl býti 7. led. 7 d. ledna na břehu židovském blíže katovny oběšen. Poněvadž pak židé jiní prosili zaň velice a podvolili se dáti výplaty za jeho krk 10,000 kop miš., tím byl mu život zachován. Ta pak summa byla dána pod úrok Pražanům Staroměstským k tomu cíli, aby úrokové z ní každoročně vycházející obraceli se na skutky milosrdné lidem chudým.

A ač vůbec všudyž, kdekoli lid císařský ležel, zapovídalo se mu přísně, aby ani v místech, ani po silnicích obyvatelům a lidem přes svět pracujícím neubližovali a jich neokrádali; avšak nic to při nich neplatilo, nýbrž jak v Čechách, tak i na

Moravě i v Rakousích jedni přes druhé, a zvláště vojáci 1622 neapolitanští vydávali se valně na provozování loupeže, tak že již skůro žádný na cestu vydávati se nesměl.

Té tedy svévolnosti vojenské naposledy ani sám kardinal z Ditrichšteina ujíti nemohl, když jeda z Moravy do Vídně od té chasy neapolitanské kdesi nepřívětivě přivítán a jí stříbra svého všeho, co ho v tu dobu při sobě měl, v štychu místo pocty rytířské zanechati musil.

Podobné neštěstí mělo poně potkati i M. Filipa Fabriciusa, když z Vídně do Prahy se vracel, nebo okolo Čáslavě přijevše naň rejthaři někteří, do 300 kp. jemu odňali; z nichžto potom nejedni byli v tom usvědčeni a do vězení připraveni. Pět pak Francózův podobné výstupky, jichž se při silnicích příliš zhruba dopouštěli, musilo v Praze krkem zaplatiti: z nichž 4 oběšeni a pátý stat, protože byl osoba rytířská, měvší v vlasti své dobře čím poctivěji se živiti, poněvadž dle zprávy některých scházelo se mu z statkův jeho pozemských každého měsíce 1000 korun, a chtěl rád hrdla sobě vykoupiti 50,000 korunami, ale toho pro ostych a výstrahu jiných škůdcův zemských užíti nemohl.

Tehdáž také nejvyšší Frenk, byv propuštěn z zajetí od Don Baltazara a jeda z Čech do Nidrlandu s věcmi svými, byl obrán od soldátův císařských nedaleko města Chomútova, ztrativ tu do 50,000 zl. kořistí tu v zemi české nabytých.

Některé zprávy drobnější.

A poněvadž těch časův v král. čes., zvláště v městech Pražských, bylo se obávati v obilí drahoty veliké, z té příčiny jediné, že překupníci mnozí, skupujíce ledakdes podtají obilí, dali je potom jinam ven z země s ziskem svým nemalým vyvážeti: protož bylo překupování takové jim přísně pod hrdla ztracením zapovědíno mandatem otevřeným od Adama z Waldšteina, nejv. hofmistra v král. čes., jakožto na ten čas zřízeného na místě knížete z Lichtenšteina, jenž tehdáž ve Vídni nemocný ležel, místodržícího a správci v témž království, aby naprosto žádný o to více se nepokoušel a obilí ven z země bez dovolení a pascetlu jeho obzvláštního nikam nevyvážel a tajně nevypravoval.

V tytéž časy Albrecht Evsebius z Waldšteina, nejvyšší císařský, byl toho celého úmyslu, dáti stavěti klášter pro mnichy řeholy kartouské v Praze na Malé straně za Píseckou

1622 branou podlé domu svého, jejž v nově velmi nákladně vystavěl, skoupiv k potřebě té drahně domů v položení tom. Ale potom v krátkých dnech úmysl svůj, neví se z jaké příčiny, dokonce zjinačil a od boření těch domů přestati i závdavky na některé již na právě složené zase z téhož práva vyzdvihnouti poručil.

A jakkoli po tom veřejném král. čes. pádu a vyplundrování velikého počtu stavův a obyvatelův možných dokonalém nebylo skůro naděje, aby se kde jací pokladové peněz hotových a klenotův zachovati měli; nicméně však dokládá Řehoř Wintermonat, že okolo toho času nalezeni byli dva pokladové znamenití: jeden v Praze na Novém městě, v němž bylo na dukátích, říšských tolařích a klenotech více nežli za 150,000 zl. neb kop, a poněvadž náležel osobě jedné z stavův od kommissařův císařských statkův odsouzených, že byl také do komory jeho české vzat.

O tom pokladu předním dostal sem od jisté hodnověrné osoby z Pražan zprávu tuto. Když týž poklad v domě Jana Vostrovce na Příkopech Nového města Pražského ležícím, do prevétu v tehdejším tumultu po vzetí Prahy a drancování domů vhozený a až do té doby tam vězící, byl od kohokoli knížeti z Lichtenšteina pronešen, že kníže nařídilo to zvláštním dekretem při rychtáři cís. Novoměstském, aby jej pohodnému odtud vyzdvihnouti a náležitě vymýti dal v přítomnosti své a jiných osob přísežných, potom knížeti, aneb kdo tehdáž místo něho v Praze spravoval, v celosti odvedl. Což když se stalo, že bylo té summy vší okolo 40,000 tolarů na zlatě a klenotích nalezeno. Ale že manželka dotčeného Jana Vostrovce, na Křivoklatě neb kdekoli jinde u vězení se zdržujícího, jistila, že týž poklad ne manželu, ale jí vlastně náleží, pročež pro spokojení naříkání jejího že jest jí díl ňáký summy té puštěn, ostatek pak buď císaři odveden aneb za kýmkoli jiným zanechán.

Na druhý pak přišli kdesi vně v kraji, a to tak: Když jeden rytířský člověk, zděděv po bratru svém z světa sešlém bez dědicův pořádných (maličkoli nebyl Jan Běšín, obyvatel kraje Plzenského) statek jeho všecek a všelijaký, byl do něho právem zveden: že při inventování jiných svrškův a nábytkův v sídle nebožtíka trefil v koutě sklepu jednoho pevně uzavřeného na sedm soudků asi půldruhověderních, plných rozličné mince staré, mezi nimiž v jednom že našlo se plno dukátů a tolarův, řetězův zlatých a stříbra neb nádobí stříbrného drahně.

O obsílání některých obviněných osob v Čechách. *) 1622

V království českém začínala se hned od měsíce únor
února těžká inkvisicí mezi stavy a obyvateli jak pod obojí tak i pod jednou, kteří jsou se v čemkoli při tom pozdvižení pominulém proti velebnosti císařské a královské provinili a rebellie té, kterouž císař a král Ferdinand stavům dotčeným připisoval, účastné učinili. K tomu tedy cíli vycházeli z kancelláře královské knížete z Lichtenšteina patentové obzvláštní a dodávali se osobám k obvinění z dotčené rebellie obraným jmenem Adama z Waldšteina, nejvyššího hofmistra král. čes. a na ten čas místo knížete z Lichtenšteina, v Vídni ještě se zdržujícího, kommissaře od císaře v témž král. čes. zřízeného: v nichž ukládal se jim termin k vyvozování se z rebellie pominulé.

Když tedy jmenované osoby musely se opatrovati svědky a jinými průvody hodnověrnými a podstatnými, jimiž by nevinu svou prokázali, a že sou s jinými stavy a obyvateli téhož král. čes. v pozdvižení tom, l. P. 1618 v městech Pražských zběhlém, ani potom posléze v žádném předsevzetí jich válečném, ani naprosto v ničemž jiném žádného spolku nejmenšího neměly a proti císaři jakožto králi a pánu svému pořádnému, jehož samého za takového po ten veškeren čas při sobě uznávaly, nic nezavinily, z takového nářku a podezření vyvésti se mohly: i odsílaly k jistým lidem vyššího i nižšího stavu a řádu cedule řezané o vydání jim svědomí, jak dalece kdo čeho o nich byl povědom. Z nichž tuto jeden i druhý takový půhon položím, aby se z něho i o ostatních toho času z rebellie obviněných osobách, jak sou se kteří z nich z toho nářku vyměřovali a čím věrnosti své poddané k králi Ferdinandovi doličovali, tím patrněji vyrozuměti mohlo.

První tedy cedule k svědomí pod datum v Praze v pondělí první postní, t. j. 14. d. února, prošla od Václava Magrle 14.ún.
z Sobíšku, měštěnína Starého města Pražského, na osoby mezi jinými onačejší tyto: na Rudolfa Trčku, na Humprechta Černína, Voldřicha Bechyni, Jana Horského, Matiáše z Glauchova rentmistra, Henricha z Frankenšteina, na N. Vobětického, na N. Mecelia, na Jana staršího Petráčka, na Matiáše Jiřkovského, tyto dva měštěníny Staroměstské, a jiné mnohé v smyslu slovo od slova takovém:

„Urozený pane, neb statečný rytíři, neb slovútný NN. z N.! Vedlé toho patentu, V. M. neb Vám přednešeného, takového

*) Rukp. str. 597.

1622 svědomí od V. M. neb Vás žádám, a že je mne Václavovi Magrlovi z Sobíšku, kdyby mi koli a před kýmkoli je ukazovati náleželo, k mé potřebě, k vyvozování se z podezření rebellského, vydati ráčíte neb vydáte, žádám, že toho dobře povědomi jste: Když v létě 1618 těžká rebellie a proti JMC. zbouření se stalo v král. čes., že sem s direktory a jejich tovaryši nedržel, jim sloužiti ani falckraběti Fridrichovi, kteréhož sobě oni za krále vyzdvihli, nechtěl a nesloužil. A když sme tak začasté spolu se shledávali a v důvěrnosti promlouvali, tedy že sem takového předsevzetí neschvaloval, nýbrž jako nevážné proti pánu Bohu a vrchnosti pořádné bezpotřebně začaté býti soudil, a fedrovníci takového pozdvižení že jsou prosté Čechy sličným titulem zastávání svobod a náboženství podvedli a proti tomu vrchnosti od poslušenství odvedli. Čemuž sem se velmi divil, že páni bohatí a mocní neprohlédnou, v jakém těžkém zavedení sou postaveni; jejich noviny, kteréž obyčej měla jednota bratrská při svých shledáváních kostelních domácím jich víry svěřovati a tudy vůbec roztrušovati, že sem za klamavé držel. Když potom ti direktorové se zmocnili všech všudy a počali lidem poctivým rytířským i již v městech Pražských vdovám a sirotkům truhly štárati, peníze mocně bráti, a toho času l. P. 1619 lid JMC. Písek vzal: tedy že sem V. M. a Vám v důvěrnosti pravil, že před nimi direktory nejsem bezpečen, že mi nic nevěří; co jim koli pravím, to všecko zle vykládají; nyní že, nemaje žádné moci, abych jim odolati mohl, v liščí kůži se obleku a na to pomyslím, kterak bych jejich tyranství přítrž učinil a lidu JMC. k dojití měst Pražských cestu připravil.“

„A tu téhož času a léta že ponukl sem Staroměstských sousedův, aby sebe a města žádnému nesvěřovali; nýbrž na to šetříce, jak sou soldáti posekáni a jiná města zavedli, soldáti kvartýrů dostali, měšťanův v štychu zanechali, aby myslili, jak sebe chrániti mají, a druhé, aby se direktorům loupiti a šacovati nedali. Jakož pod tím titulem všickni veřejně na rynk vytáhli a tu přísahali mezi sebou, aby se proti tomu každému, kdoby jim neb jednomu z nich ubližovati a mocí na koho sáhati chtěl, do přemožení hrdla svého bránili a zastávali. Tudy sem obec k sobě naklonil a mezi nimi a direktory lepší přízeň měl; Vám pak že sem hned tehdáž se svěřil a pověděl, že mezi měšťany JMC. nemálo dobrých lidí, věrných poddaných míti ráčí, kteříž mi v vyzdvihování měšťanův nápomocni byli a mně k vůli v tejnosti se mnou se snesli: kdybykoli buď JMC. neb kurfiršt saský buď vojensky k městům Pražským přitáhl, abychom, majíce brány v moci své, jim je otevřeli, do města pustili a JMC. se poddali.“

„Také sem Vám to oznámil, že skrze JM. nejvyššího pána hofmistra s JM. kurfirštem saským jisté srozumění máme. Též o tom víte, že Novoměštští s námi v tom státi nechtěli; nýbrž vykládali, že sme se proti direktorům spuntovali; naposledy, když lid JMC. k Rakovníku přitáhl, že sem se opět s Vámi shledal a pravil, že brzy čas přijde, aby každý věrnosti k JMC. podlé nejvyšší možnosti své dokázal, a aby se k nám katoličtí přiznali, abychom mohli těm pikhartům překážku učiniti, na tom spolu zůstavše, podlé nejprvnější příležitosti abychom i hrdla svého vynasadili a o to pečovali, jak by město bez záhuby v moc JMC. přijíti mohlo." 1622

„V tom mimo naději v kolikasi dnech JM. kn. bavorské slavné vítězství na Bílé hoře v neděli před sv. Martinem nad těmi buřiči obdržeti ráčil. Tehdy hned v svítání v pondělí ráčili ste přiběhnouti k rathousu Staroměstskému a našli ste mne s Pražany Staroměstskými a Novoměstskými před rathouzem s dlouhou ručnicí státi, a to po společném pozdravení řekl sem V. M. v tejnosti: že sem již Pražany získal, a že sme vypravili posla o glejt k JM. knížecí, a někteří páni z rytířstva že sou na paláce, tam se nesnadí, a Vy mezi ně ráčili jíti k spokojení a k poddání města, neb že města s nimi nikoli státi nebudeme."

„I ráčili ste nahoru běžeti; co jest se tam mezi Vašimi Milostmi dálo, o tom abyste vysvědčiti ráčili. A když ste ještě nahoře bez jistého snešení zůstávali, tu že k měšťanům byl vyslán jeden člověk od JM. knížecí na rathous a s nimi, chtějíli JMC. za pána svého míti, jednal, a oni hned se ohlásili, že JMC. rádi za pána svého mají. I hned JM. knížecí ráčil jim svobodného přístupu povoliti a přednešení jich vyrozuměti. Když pak pánům a rytířstvu oznámeno to bylo, že sou lekli se a psaní i dišputování nechali, než mezi nás přišli a dosti šetrně žádali, abychom je také k sobě přijali a bez nich nic nečinili. Bylo jim oznámeno: že mohou vedlé našich posla svého vypraviti; ale aby své věci jednali, my také své že jednati budeme."

„A co víceji v té věci V. M. jest povědomo, to že mi, nic nevypouštějíc, pod pokutou pro nevydání svědomí 10000 kop gr. čes. propadení vysvědčiti ráčíte."

Mimo to všecko byli ještě v týchž řezaných cedulích dostaveni od něho jiní artikulové mnozí, v nichž žádal od výše jmenovaných osob vysvědčení zřetedlného, aby nevinu svou tím podstatněji dolíčil a zastal, v pořádku tomto:

I. Že týž Václav Magrle nebyl léta 1618 v koleji, když se radili stavové 23. máje, ani při tom nevážném skutku, kterýž provedli nad místodržícími.

1622 II. Že při proklaté konfederací nebyl na zámku a tam nikdá nechtěl jíti, leč na obeslání musil.

III. Že žádného tovaryšstva neměl s direktory ani s jinými buřiči, po ten všecken čas že jim se vyhýbal a se divil, že Bůh jich tak dlouho nechává, a pán té země že se opravdově neujímá.

IV. Že panu falckraběti, od rebellů nepořádně vyzdviženému králi, nikdy nesloužil a sloužiti nechtěl.

V. Když s katedry za jednoho defensora vyhlášen byl, toho že k sobě nepřijal, nýbrž se hned přede všemi ohlásil a pronesl, že toho na sebe přijíti nechce ani nepřijímá. Což od pána Vilíma z Lobkovic tuze domlouváno měl; ale on že dal mu za odpověd: že sluší Boha poslouchati a vrchnosti své poddánu býti. Pročež že ho za nevěrného syna vlasti, buřiče a nepokojného vyhlásili, jej jíti, do vězení poslati, ano i statek mu vyšturmovati dáti chtěli, i jiným vdovám a sirotkům, když se v své těžké rebellii zmocnili; od toho času že naň nevřeli.

VI. Že jest ten nevážný skutek i zlé předsevzetí jejich nikdy neschvaloval a za nehodné soudil; nýbrž když ta jedovatá jednota bratrská noviny a avisí domácím víry v kostelích i jinde roztřásala a vůbec roztrušovala, že je za klamy soudil a pravil, že oni sou původ a nejhorší na světě lidé a nehodni, že se kdy zrodili.

VII. Že bál se direktorův, aby naň nesáhli, jako na jiné sáhli a statky brali, jakkoli jest jim mnoho mluvíval.

VIII. Že musil se do liščí kůže neb čuby obléci a jináč raditi, a tu že sobě milost u Pražanův i direktorův získal.

IX. Že Staroměstským radil, aby bran, zdí a města direktorům v moc nedávali a jim šiditi se nedopouštěli, nýbrž zprotivili se, obec proti nim pozdvihli a je potloukli.

X. Aby, majíce brány v moci své, lidu císařskému neb kurfirštskému, když by k Praze přitáhl, město otevřeli, jej tam pustili a císaři se poddali a jemu v pokoji bez zkázy města v moc uvedli.

XI. Že podlé nejvyšší možnosti své se vynasnažoval na to i hrdla svého, aby, jak moha, cestu JMC. ku Praze způsobil, aby se tam dostal, a pikharti aby překážku měli.

XII. Že hrabě Šlik Ondřej do direkcí jej donesl, že se proti nim puntuje, rady skládá a je vyzrazuje. Čemuž že odepřel; ale proti tomu to řekl, že hrabě patronem jest té rebellie, toho že lituje, a direktoři že obec zavedli.

XIII. Když lid císařský Písek vzdal, a pověst přišla, že ku Praze táhne; že se vší pilností s Pražany o to jednal, aby veřejnost vyzdvihli, města direktorům nedávali, ale patřili,

co učinili Píseckým soldáti, že, když kvartýrův dosáhnou, 1622
měšťanův v štychu zanechají. Což že Staroměstští oblíbili a tak učiniti přislíbili. Pročež že i veřejně na rynk vytrhli; ten pak lid, totiž jeden praporec knechtů, který najali, že chtí pro svou obranu nechati, aby se direktorům ozvali. A když by lid císařský neb kurf. přitáhl, že radil, aby mu město vzdali, direktory dodrželi, dodali aneb potloukli. Na to že Staroměstští přislíbili mu tak se zachovati.

XIV. Že Magrle a jiní jeho druhové konfederací (kontradirekcí) novou sobě nařídili, v níž bývali jmenovitě: pan Trčka, p. Janovský, p. Henrich z Frankenšteina, p. Bechyně, on Magrle a Jezbera písař jejich. Dříve nežli sou co začali, že učinili sobě vespolek přísahu takovou: ruce pravé na srdce položili a všickni upřímně vyznali, že Ferdinand jest pán a král jejich, při něm oni že sou, stojí a státi budou do nejposlednějšího hrdel přemožení. Potom že sou se scházívali k Janovskému do domu a radili se o to, jak by mohli fedrovati JMC. proti rebellům; listy pak že posílávali k nejvyššímu hofmistru Adamovi z Waldšteina, s nímž měli srozumění, a on že jim též vzkazoval a k smělosti napomínal.

XV. Že Novoměstští nechtěli se Staroměstskými držeti, na něho se hněvali, buřičem a nevěrným pánu svému a králi nazývali a direktorům naň žalovali.

XVI. Že dotazoval se jeho a družiny jeho Rudolf Trčka, máli z král. čes. ujeti čili nic. Oni že odpověděli mu: ujedeli, že nechá buřičům statkův ku posile; ale aby raději jel na statek, jej vynaložil k zemdlení buřičův, oni že k němu přijedou a, budouli toliko malou pomoc míti od koho, že některý zámek aneb město opanují, aby tím dříve císař do Prahy se dostal.

XVII. Že psal Vilémovi ze Vchynic a nejvyššímu hofmistru, aby prosili kurfiršta saského, aby brzy vytáhl a buřičův se zmocnil; načež že časté psaní a odpovědi od nich dostávali.

XVIII. Když na pohřbu Daniele Kocha byl a s Martinem Fruveinem o té rebellii mluvil, že řekl mu slova ta: „Tys také jedním direktorem; jak spravuješ, že již mor, válka i oheň v zemi panuje, království a jeho sláva i bohatství hyne, národové se bouří, nevinná krev se vylévá, města se plundrují a pustiny dělají!“ Což on zapíral, že tak není. Na to že Magrle řekl mu: „Nezapírej, krev nevinná bude na vás žalovati; již ste nás zavedli! Věř, jak vám za to bude děkováno! Někteří byste sobě rádi hrdla zodjímali, jen kdyby možné bylo.“ On na to že nic neodpovídal, ale toliko zapsal sobě něco do klo-

1622 bouku a s tím šel od něho. Na ráno že byl do direkcí povolán, kdežto že zase mluvil všecko jako předešle.

XIX. Když armáda císařská k Rakovníku přitáhla, že jim posílali psaní, aby tím dříve přitáhli ku Praze, že JMC. nemálo věrných měšťanův má, kteříž budou mu nápomocní, aby se dostal do ní.

XX. Když kníže bavorské na Bílou horu přitáhl a slavnou viktorii nad buřiči obdržel: že tejně Magrle a družina jeho poslali k němu psaní, že Staroměstští nic proti JMC. nemají, jeho za pána mají a jej do Prahy pustí a buřiče dodrží.

XXI. Že poslali psaní i nejvyššímu hofmistru, na něž že dal jim odpověď, že je v své paměti míti bude.

XXII. V pondělí po půl noci že Magrle šel k Šífovi čili Šlikovi a radil se s ním, co má činiti; odtud že šel s dlouhou ručnicí před rathouz a tu směřoval ku pokoji, jiným, kteří bouřiti chtěli, jako Kutnauer a jiní, těm že též co domlouval a je ku pokoji napomínal. Což Staro- i Novoměstští sobě oblíbili a k knížeti bavorskému poslali po tom poslu, kteréhož kníže k nim poslal, vzkázav po něm: majíli císaře za pána, a co sou myslili, že se po ten čas všecken rebellie té účastné činili. Pod tím pak že páni a rytířstvo na paláce se hádali, aby Pražané bez nich nic nečinili, že také psaní své podlé jejich knížeti pošlí. Ale že Pražané je přijíti nechtěli, ale oznámili jim, aby oni zvláště své věci spravovali a psali i posílali, že Pražané také budou zvláště psáti.

XXIII. Když z Roupova a jiní rebellové jeli z Prahy, že řekli Pražanům u rathouzu: aby bez Jich M. vědomí v nic se nevydávali, se nepoddávali, že oni zas přijedou, lid na Špitálsku zmustrují a poznovu na Bílou horu potáhnou a, co zavedli, vyvedou. Na to že Magrle odpověděl mu: „Nejsi hoden toho, zrádce; vy ste nás zavedli a zle posloužili; vyvazujte sami z zlého!“ A kdyby na jeho vůli bylo, že byli by je dodrželi; než že falckrabě měl mušketýry, nesměli pro ně nic začíti.

XXIV. Že Martin Fruvein byl jeho zkázy vždycky žádostiv, hrozil mu, že ho k ní přivede; ale že Magrle chvála Bohu jí na něm dočekal.

Tito i jiní více artikulové byli v těch jeho cedulech řezaných obsaženi, jež k osobám rozličným o dání svědomí o nevině jeho rozsílal. A na ta svědomí jich potom vyhledával toho při nejvyšším hofmistru král. čes., aby od žaloby a nářku rebella upuštěn, očištěn a zvláštním patentem na poctivosti své dostatečně opatřen byl, s tím přitom doložením a výminkou patrnou, kdo by mu koli budoucně rebellstvím vy-

týkal, aby velikou pokutu peněžitou složiti a jednu polovici 1622
summy té témuž nejv. hofmistru a druhou jemu Magrlovi pod hrdla ztracením odvésti povinen byl.

Takéli pak toho všeho zcela a zouplna, jakž žádal, užil neb ne, zvěděti sem nemohl; to však konečně obdržel, že jest nářku toho zproštěn a při všem a všelijakém statku svém mohovitém i nemohovitém zanechán. Z čehož potom léta Páně 1623 chtěl do komory kurfiršta saského zapůjčiti pod úrok 30.000 zl., vyhledávav toho psaním svým, jež sem v svých rukou měl i četl, při Janovi Nerhofovi, z král. čes. pro náboženství odešlém, aby mu to při též komoře pro jeho, dědicův i budoucích jeho tím lepší bezpečnost a opatření k místu a konci přivésti pomohl. K čemuž však nepřišlo, buď že se týž Magrle v tom jináč rozmyslil aneb z jiných příčin. Nebo on při reformací v král. čes. náb. evangelického ven z země nevyšel, ale tam v krátkém čase umřel, pozůstaviv manželce opatření hojného a nemalé summy peněz hotových na zlatě, s nimiž ona podlé jiných spolukrajanův dostala se do města Pirna a tam se až do smrti své, totiž do l. P. 1633, zdržovala, zanechavši pozůstalosti své na díle bratru svému Kašparovi Permanovi, na díle Janovi Jezberovskému, ano i částkou nějakou peněz hotových chudé a potřebné exulanty podělivši.

Druhá forma takových cedulí řezaných k svědomí, kteréž Fridrich Švihovský z Ryzmberka a z Švihova na Nalžovech, Neprachovech, Příchovicích, JMC. rada, též z rebellie obviněný, rozdílným osobám ze všech tří stavův, a mezi jinými jednu i Pavlovi Lopatskému z Liběchova, měštěnínu Nového města Pražského a registratoru desk zemských, odsílal, zněla sama v sobě slovo od slova pod datum v Novém městě Pražském v domě jeho ve středu po sv. Trojici, t. j. 25. d. máje, takto:

„Slovútný atd. Vedlé práva a zřízení zemského tohoto svědomí od Vás, že mně je Fridrichovi atd. vedlé jistého patentu, z kancelláře JMC. mně daného, k vyvozování se z domnění rebellského tu, kdežbykoli a kdykoli mně toho potřeba nastávala a ukazovala, vydáte, žádám.“

„Toho jste povědomi, když sou ti nepořádní direktorové a někteří Čechové, kteříž sou se všickni tři stavové pod obojí tělo a krev p. J. K. přijímající jmenovali, Fridricha falckrabího při Rejnu za krále volili a korunovali, tak tolikéž kníže Fridricha Jindřicha, syna téhož Fridricha falckrabí, na tom nepořádném sněmě generalním, držaném na hradě Pražském l. P. 1620 ve čtvrtek po neděli Oculi a zavřeném téhož léta v pondělí po neděli Jubilate, též za čekance a budoucího krále

1622 čes. volili: že těch časův jednoho tak druhého volení a korunování sem nikdy v Praze, nad to pak výše na paláce, v kostele i při dskách zemských, na katedře ani v soudné světnici na hradě Pražském při témž nepořádném volení a korunování nebyl, a také mne těch časův, když sou týž Fridrich falckrabě a syn jeho Fr. Jindřich za krále voleni, korunováni a na čekance král. čes. vyhlášeni byli, že ste v nadepsaných místech nespatřovali. A i také při zavírání téhož nepořádného sněmu k relací že sem se nepřiznával a neohlašoval, a což vám dále a více o té vší věci povědomo jest, mičehéhož ovšem nevypouštějíc, že mi to vše zcela a zouplna seznáte a vysvědčíte, žádám."

„Nestaloli by se toho, a vy že byste mi svědomí nedali a jeho v pátek prv příští po Božím těle v 9 hodin na půl orloji do domu mého neodeslali, tedy pokládám sobě na vás pokuty podlé patentu mně daného pět tisíc kop gr. českých."

Na kterýžto půhon zachoval se tak týž pohnaný a vydal svědomí témuž Švihovskému vlastní rukou psané a pečetí vlastní upečetěné v dotčený den páteční v smyslu takovém:

„Já Pavel atd. známo činím tímto listem vůbec přede všemi a zvláště tu, kdež jej čísti náleží, že sem vedlé práva a zřízení zemského, ut supra, k vydání svědomí dožádán. Podlé kteréhožto půhonu neb cedule řezané toto témuž pánu seznávám a vysvědčuji: že toho povědom jsem, kterak jsa služebníkem při dskách zemských od léta pominulého 1608, a potom maje sobě spolu s jinými osobami úředními v létu pominulém 1620 poručeno, abychom podlé pořádku a obyčeje desk zemských osoby jak stavu panského, tak i rytířského k relací sněmovní vyznamenávali a napsali, což sem i já na díle vedlé takového poručení učinil a, jak obyčej byl, předně soudce zemské, potom rady soudův dvorského a komorního vyznamenal, a jiní také spolutovaryši moji tolikéž osoby z obce popisovali a potom to všecko tehdejšímu místopísaři panu Zdeňkovi Malovcovi atd. odvedli, on pak při zavření sněmu takové osoby na katedře v soudné světnici publikoval, a mnoho osob jak z stavu panského i rytířského, tak i z měst k tomu se přiznávalo. Ale já sem na to pozoru nedal a také sem viděti pro množství lidu z katedry, kdo se zejmena přiznával, nemohl. A obzvláštně zdali jest tehdáž pan Fridrich Švihovský atd. buď v Praze neb na paláce, v kostele neb při dskách zemských, na katedře a v soudné světnici byl neb ne, aneb zdali při zavírání téhož sněmu jest se od pána k relací přiznání stalo neb ne, nedav na to pozoru žádného, neb má povinnost k tomu nebyla, toho v paměti své nemám. A což tuto svědčím, to že v pravdě tak jest, to

přijímám k své víře a duši. Na potvrzení pák toho pečetí 1622
svou vlastní toto svědomí sem zapečetil atd.“

Kteří tedy žalobu tu rebellství domnělého z sebe svedli, byli při statcích svých, ač vždy ne bez složení pokuty nějaké peněžité podlé rozdílu stavu a jmění svého, zůstaveni. Ostatní pak, kteříž nemohli se z něho vyvésti, musili to platiti a vynahražovati statky svými, z nichž některým dokonce všickni statkové, některým polovice, jiným třetiny, mnohým čtvrtí a pátí dílové jich od kommissařův k tomu zřízených výpovědmi právními odsouzeni a odňati byli.

O nesnázích kněžstva vypověděného.

Mezi tím poněvadž při tom nedávno pominulém vypovědění kněžstva českého z země nebylo možné týmž kněžím, v tak krátkém čase se všechněmi jich věcmi movitými z měst Pražských se vystěhovati, nýbrž mnozí z nich porúčeli je k schování a k rúce věrné posluchačům svým upřímnějším: pročež když někteří z nich vraceli se poně do Prahy potichu, aby je sobě odtud vyzdvihnouti a spolu s sebou ven z král. čes. vypraviti mohli, byvše od špehýřův, na všecky takové věci pilný pozor a ucho vlekoucích, vyzrazeni, potkávali se dle vyměření patentu s vězeními a pokutami těžkými, jakož se toho dostalo měsíce tohoto února dne 11. i nějakému kněži Mikulášovi Kúpovi, na onen čas faráři při kostele sv. Vojtěcha v Podskalí, že byv v Praze usvědčen, od rychtáře Novoměstského do vězení rathouzního vzat, a potom 17. dne odtud 17.ún.
vyzdvižen a skrze téhož rychtáře na hrad královský Křivoklat mezi jiné vězně královské odvezen byl. Jak pak dále bylo s ním naloženo, zvěděti sem nemohl.

O zfalšování mince dobré. *)

Mezi jinými pokutami a metlami veřejnými, jimiž Bůh celé téměř křesťanstvo let těchto trestati ráčil, počítati lze to dávno neslýchané zfalšování a nadsazování mince dobré a staré, zlaté i stříbrné, a dělání z ní mince neb raději plíšků měděných naprosto neužitečných a téměř zrna žádného stříbra čistého v sobě, ale toliko jakousi pěnu neb postřejchování stříbrné zevnitř na sobě majících, kteréž se roku předešlého vyskytlo

*) Ruk. Šk. d. X. str. 611.

1622 v říši a, jakž vůbec pověst šla, v zemi brunšvické původ a začátek svůj vzalo, odtud potom po celé říši i do jiných okolních království a zemí se podalo a rozptýlilo, tak že v krátkém čase netoliko všudyž po městech a městečkách, ale skůro i po vesnicích nové a prvé nikdá nebývalé mince se sarážely, v nichž takové plevy se mincovaly a odtud potom skrze lidi poběhlé a mrzkého zisku s dokonalou lidu ubohého záhubou žádostivé sem i tam po zemích a krajinách se roznášely, a stará dobrá mince, stříbrná i zlatá, na nejvyšší zvýšená, totiž tolar říšský na 10 zl. neb kop mišenských a dukát na 18 neb 20 sl. a tak dále, podlé velikosti a malosti mince rozdílně, za ně se směňovala a do mincí v nově nařízených donášela.

Tou příčinou byly mince takové vysdvižené s rozkazu císaře Ferdinanda aneb raději rad jeho některých lakomých, jak u nás v král. čes., tak i v Moravě i v Rakousích. Kteréž najavše od císaře Jan de Vitte, kupec a měštěnín Malostranský, a Basseve, žid Pražský přední, s nimiž dle zprávy některých lidí měl v tom pronájmu díl dobrý i Pavel Michna z Vacinova, a uvolivše se dávati císaři do komory české platu ročního 6,100000 zl. neb kop mišenských, to jest 6 millionů a sto tisíců kop miš., tak daleco šejdířství to své sobě přivedli, že mandatem knížete z Lichtenšteina bylo zapovědíno vůbec po celém král. čes., aby summou žádná stará mince od krejcarův, sedmáčkův, šestákův, grošův českých starých buď plecháčův neb hubáčkův, ani německých grošův po 3 kr. od žádného z stavův a obyvatelův země se nevydávala ani za nic nebrala.

Skrze kterouž zápověd vzešel v Čechách takový dav a svízel lidu za příčinou mince staré, že člověk nemající té mince v nově bité, ani za peníz chleba neb piva sobě koupiti nemohl. Pročež jmenovaní mincmistři Pražští vyslali sem i tam po krajích faktory a náhončí své s mnoha tisíci kp. plecháčů namincovaných, aby vyměňovali za ně od lidí minci a groše staré.

Odkudž vzešel v zemích všechněch neřád a zmatek hrozný a záhubný, že ani kupci a obchodníci všelijací nevěděli se jak šikovati do té mince lehké při prodávání neb kupování zboží rozličného, ani hospodářové při prodávání obilí i jiných úrod zemských, k vyživení lidskému potřebných. Pekaři pak, nákladníci a řezníci zpěčovali se také bráti tu minci za chléb, pivo a maso. Odkudž následovala v patách drahota a nedostatek všech věcí veliký jak v Čechách tak i v říši, anobrž v Polště a místy ve Vlaších, až naposledy obce obávaly se z toho i veřejného pozdvižení a potržky lidu obecného po celé říši i jinde. Jakož pak v některých městech potkali se s nelibou

traktací od lidu obecného ti vipperové a šejdíři lidští, když chasa popeněžní zbouřivši se proti nim v městech Goslaru, v Eislebnu, v Halli saské, v Brandenburce a Freiberce mišenském, domy jejich dočista vyplundrovali, zhanobili a, cokoli v nich od svrškův a nábytkův a peněz neb klenotův zastihli a v skrýšech vyslídili, to vše jim dočista, beze všeho ostychu vrchnosti své, pobrali, je samé na tělích jejich velice zbili, zchroumali, i jinak nemilostivě s nimi naloživše, anobrž v tom rozlícení nesmírném i některým pokojným a s tím šejdířstvím nic činiti nemajícím sousedům a obyvatelům v příbytcích jejich nemalé zkrácení a škody sdělavše, tak že úřadové a vrchnosti městské měli práci a starost znamenitou, nežli tu bouřku v lidu slovy a prosbami otcovskými ukrotili, jakž toho mimo již jmenovaná města patrný příklad byl neřkuli v městě Halli (Slaném), kdež sám administrator arcibiskupství Magdeburského a biskup Hallský Kristian Vilím, markrabě brandenburské, osobně z zámku svého, tu v městě ležícího, dolů do města mezi chasu sjeti a ji, jak nejlépe uměl, pěknou a přívětivou řečí ukrotiti musil, alebrž i v hlavním jeho městě arcibiskupském Magdeburce, kdežto při podobné potržce do 16 (jiní kladou 20) osob na place pobito a do 200 těžce raněno a zchromeno bylo. 1622

Z čehož aby budoucně sjíti a těm podobná pozdvižení v zemích a obcech přetržena a zastavena býti mohla, pročež jak dotčený arcibiskup, tak i u nás v Čechách vrchní kommissař císařský a královský, kníže z Lichtenšteina, Fridrich Oldřich kníže brunšvické a jiné vrchnosti a stavové říše byli přinuceni k tomu, aby ňáký lepší řád v minci ustanovili a jistou cenu jí vyměřili. Jakož pak v Čechách vyměření stalo se takové: aby dukát nic výše a dráže ani vydáván ani brán nebyl, leč po 6 zl. a 45 kr., tolar po 1 zl. 30 kr., staré groše po 2 kr., a to toliko do svatého Jiří nejprv příštího; potom pak aby neplatila žádná jiná mince nic, kromě s rázem císařským, jak v Čechách tak i v Moravě a v Rakousích, za dvanácte zlatých staré mince aby se dávalo lidem od penězoměncův k tomu zřízených toliko 10 zl. gr. nových a v minci za hřivnu feinu 37 zl. A co by se peněz vyvážeti mělo ven z země, s těmi aby každý byl povinen opovídati se na clech hraničných. Duplovaní i prostí grošové, šedesátníci kurfiršta saského a knížete bavorského, v nově mincovaní, aby zatím brali a vydávali se předce po 1 zl. a 15 kr. a po 1 zl. a 30 kr.

1622 *O vzdání se Třeboně.*

V království českém město a pevnost Třeboň poddalo se císaři 10. d. března, když soldáti, králi Fridrichovi povinností zavázaní, jako i měšťané ani pomoci žádné odnikud se dočekati, ani hladem z nedostatku profiantu mezi nimi pošlým již déle vytrvati nemohli. Měšťanům darováno hrdlo, i při jmění svém jsou zůstaveni; soldáty pak, vyvedvše ven do pole, tam je ze služby jich staré, beze vší však záplaty, propustili, aby jeden každý z nich odešel svobodně cestou svou, kde by se mu dobře vidělo.

A tak již nic více nepozůstávalo v devocí a poddanosti falckraběte, předešlého krále, jediné město Glacko, kteréž mladé hrabě z Turnu držel, a zámek Švamberský, nad řekou Vltavou ležící, Zvíkov, nedav se dosavád tím nic ustrašiti, že mu rovně jako Třeboňským všelijací passové založeni a profiantův dodávání dokonce přejato bylo.

A poněvadž dotčený hrabě z Turnu nemohl se jak pro sebe samého, tak ani pro otce svého žádné milosti a pardonu při císaři dovolati, i ustrnul se také na tom, aby Glacka do nejvyššího přemožení svého a soldátův svých žádnému dobrovolně nevzdával. Tou příčinou dovoloval soldátům, aby téměř každodenně v několika stech ven z pevnosti do kraje vypadali a vesnicem okolním dobytek i obilé všelijaké pobrané do ní uváželi a vháněli. Kurfirštští rozumějíce také tomu snadno, že tou měrou nelze jim ho vyležeti, upustili od obležení města a zanechali té starosti a práce nejvyššímu z Waldšteina, aby i on, budeli moci s to býti, sám s lidem svým túž pevnost císaři, králi a pánu svému, v moc uvedl. Lid pak kurfirštský obrácen do země Dyrynské, aby sobě tam přes zimu vyhověl.

Některé zprávy drobnější.

V měsíci lednu bylo doloženo o zloupení na cestě M. Filipa Fabriciusa, někdy sekretáře a potom hofrychtýře měst v král. čes.; ale že dosavad nemohli se víc doptati původa loupeže té, zůstalo to tak. Teď pak nyní domakali se ho podivně, že nějaký leitnant, Francóz, jmenem Don Karel, dotčeného sekretáře Filipa s pomocníky tehdáž obloupil.

Když zajisté jeden z jeho služebníků, dostav na podíl svůj plášť jeho nákladný, prodal jej sousedu jednomu Pražskému za dosti skrovné peníze, a soused nenadáv se, aby věc

kradena býti a tak známému člověku náležeti mohla, chodil 1622
v něm svobodně: i poznali na něm ten plášť někteří dobří známí Fabriciusovi a uvedli mu to v známost. Kterýžto, domakav se, podlé přísloví starého, po niti klubka, opatřil to buď sám, buď skrze vyslaného svého v Vídni, kdež jmenovaný leitnant ležel v hospodě „u Zlatého slunce“, že byl vzat do arrestu. Čehož jiní officírové vojenští, jeho známí, ulekli se velice. Jestližetě tedy za ten účinek svůj nechvalitebný neodbyl ňákou potupnou pokutou, tedy jest jistá věc, že jest se mu dobře popotiti musil.

A poněvadž vždy předce k tomu přišlo, že ten lid Neapolitanský byl z Moravy podán do Čech, pročež nevyčkav v svých kvartýřích starých příjezdu kommissařův k vedení ho nařízených, sám o své ujmě vydal se z nich na cestu a táhl k Budějovicům, činiv škody a příkoří znamenité obyvatelům ubohým, kudykoli vandroval.

Mezi tím, když od pátého dne března až do 8. i dále 5. a 8.
v Praze strhl se vítr veliký, trvav ustavičně ve dne i v noci; břez.
tedy zviklal silným vánim svým ty pruty a okříny železné na věži mostské, na nichž byly přikované neb přiheftované hlavy direktorův justificirovaných, tak že potom v pátek po neděli postní Laetare, to jest 11. d. března, mezi 17. a 18. hodinou 11.
na celém orloji jedna z týchž hlav, Prokopa Dvořeckého, břez.
i s tou klecí svou neb mísou dolů na most spadla, a potom zase nahoru vnešena a mezi jiné dobře upevněna a postavena byla.

Zatím 24. d. března, totiž v zelený čtvrtek, oznamovalo 24.
se lidu v kostelích Pražských po kázaní slova Božího, že břez.
JMC. ráčí povolení své k tomu dávati, aby budoucně v Novém městě Praž. u sv. Jindřicha a v Starém městě Praž. v Tejně toliko, nikdež jinde, svátosti večeře Páně pod obojí lidem podáváno bylo. Ale potom nic toho v skutku nenásledovalo.

V pondělí pak velikonoční 28. d. března zběhl se nenadálý 28.
pokřik a tumult veliký v kostele Slovanském právě břez.
v kázaní z příčiny té. Když kněz papeženský obyčejem svým dotýkal slovy tuhými učení a náboženství evangelického, což v ty časy bylo každému příliš svobodno, anobrž pokládalo se vůbec za věc horlivou a chvalitebnou: tedy nádenník nějaký, doslýchaje důtek a utrhání takového, ozval se tu v ko-

1622 stele slovy těmi: „Bodejž takového kazatele s kazitedlnice dolů po hlavě shodili!“ To zaslechnuvše soldáti někteří přítomní, pustili se za ním, když po tom promluvení z kostela prchl; ale nemohli ho dostihnouti, protože jim po stupních slovanských do Podskalí utekl a tam v místě jistém před nimi se ukryl. *)

O jiných příhodách nábož. v Praze.

V těch počátečních náboženství evangelického v král. čes. i jinde proměnách, na něž stav duchovní tam velmi silně nastupoval, zběhl se v Starém městě Pražském za tou příčinou tumult náhlý a nebezpečný, a to v kostele Tejnském
10. duben v neděli druhou po veliké noci, to jest 10. d. dubna, příčinou tou. Když zajisté rychtář císařský v témž městě, maje nařízení arcibiskupa Praž., ráno mezi 8. a 9. hodinou na půl orloji uvésti do toho kostela matky Boží před Tejnem jednoho kněze papeženského, jemuž však nechtěl postoupiti fary předešlý kněz přijmím Locika, vešel s ním do kostela, v němž právě v tu dobu týž druhý kněz pod obojí služby Boží u přítomnosti velikého zástupu lidu rozličného vykonával: tedy lidé, nevědouce o tom nic, proč on tam přichází, a spatřivše okolo téhož císařského rychtáře drahně mušketýrův s knoty neb lunty rozsvícenými, ano všickni jdou upřímo k sakristii, i ulekli se toho komonstva vojenského, jakožto věci v kostelích Pražských před tím neobyčejné, a počali všickni tlačením se jedni přes druhé utíkati úprkem ven z kostela s hlukem velikým, tak že tu v kostele neřkuli lidé věkem sešlí jak strachem tak i od davu násilného mnozí do mdloby upadli, ale i dítě jedno malé, kteréž tehdáž přinesli ke křtu, bylo od lidu pošlapáno do smrti.

V tom, jakž se ten pokřik roznesl sem i tam po jiných kostelích všech tří měst Pražských, k němuž hned někteří přidali zprávu falešnou tu, jako by jednuškové kostel Tejnský ztéci a nad stranou pod obojí nějakou tragedii neb lázeň provésti sobě chtěli: tu také i z jiných kostelův lidé co zděšení pospíchali preč, nedbavše naprosto na prosbu a napomenutí kazatelův svých, kteříž je rádi v kostelích při spolku zdržeti a z toho domnění nedůvodného vyvésti usilovali, i tím se

*) Na str. 620—673 vypisují se věci uherské, nizozemské a německé, zejmena falcké. Red.

v témž strachu a domnění mnohem víceji posilňujíce, když 1622
uhlédali soldáty císařské, z nichž mnozí byli v tu dobu na kázaní v kostele německém na Malé straně, odtud běžeti a po učiněném lermu na buben jednoho každého z nich ku praporcům svým pospíchati. Tu zajisté lidé neměli za jiné, než že jim již zahynutí jich nastává.

Ale s druhé strany strachovali se neméně pozdvižení ňákého od obcí Pražských, a zvláště od té zběře popeněžné a záškodní, kteráž v Praze vždycky každého času bývá nazbyt a v takových potřebách obecných nedá se dlouho pobízeti, aby sobě pod tím něco cizího uhoniti a příbytky lidské tím směleji vybíjeti mohla. Pročež pro uvarování outoku dalšího bylo nařízeno, aby se dotčení praporcové rozlosovali a postavili před některé kostely papeženské.

Což když se stalo a pod tím nemohlo se nikdež po Praze znamenati, aby se chasa neb lid obecný k jakému outoku dalšímu strojiti a chystati měl, nýbrž že měšťané a obyvatelé pod obojí mají na tom dosti, že se jim od strany druhé příkoří žádné nečiní, porozuměvše mezi tím, že se ten pokřik a běhot z kostela Tejnského z pouhého toliko podezření zběhl: tedy potom to všecko samo od sebe toho dne pěkně se spokojilo a utichlo, ano i soldáti z stanovišť svých předešlých od praporcův do kvartýrův byli rozpuštěni.

Arcibiskup Pražský s jinými regenty zemskými nesa těžce, že by původem jmenovaného kněze Lociky to pozdvižení v lidu se stalo, a on lid obecný na kázaních svých k nedověrnosti nějaké a rozbroji proti straně pod jednou ponoukati měl, k tomu že, v čem jest se nedávno před tím témuž arcibiskupovi zakázal, že totiž ním, jakožto vrchností svou duchovní, ve všem všudyž se poslušně spravovati a všech řádův církve římské při službách církevních užívati chce, tomu potom zadosti činiti všelijak se zpěčoval: z těch příčin bylo o něm právu Staroměstskému 13. d. dubna, to jest ve středu po ne- 13.
děli dotčené, poručeno, aby ho z fary vyzdvihlo. Rychtář duben
tedy Staroměstský přišedv na faru Tejnskou ranním jitrem a kněze zastihv ještě v loži, jemu nařízení vrchnosti o osobě jeho v známost uvedl a, jak se přistrojil do šatův, jej s sebou z fary vzal a do vězení téhož arcibiskupa na Hradčany dodal. Odtud potom odvezli ho na hrad Křivoklat, a tam, jakž se zpráva dává, hlavu mu stíti rozkázali, aby podtud více rozbroje v lidu netropil.

1622

O zhoubcích zemských.

Okolo téhož času potkalo také neštěstí nemalé opata Strahovského, když z Prahy do Vídně se ubíral. Nebo trefivše naň blízko města Znojma na markrabství moravském někteří rejthaři loupežní, netoliko, co při sobě měl na penězích spolu s jeho vozem komorním a s šesti koňmi, dočista mu odňali, ale i zraněného k tomu, že pěšky do Znejma dojíti musil, přinutili.

I ačkoli bylo to již všudyž po král. čes. i po Moravě opatřeno mandatem otevřeným, aby se loupeže takové po silnicích přetrhovaly, a mnozí z těch škůdcův se i na hrdle trestali, avšak nemohla jim dokonce ta svévolnost opovážlivá býti zastavena. Pročež opět 8. d. dubna bylo takových škůdcův sedm v Praze odpraveno dosti přísnými smrtmi pro ostych jiných; nebo čtyři mečem ztrestáni, tři pak po trhání těl jejich kleštěmi ohnivými do kol vpleteni byli, z nichž jeden přiznal se k osmnácti mordům.

O Zvíkově a Kladsku.

Zatím vojáci Mansfeldští, ješto až dosavad zámku Zvíkova k ruce a jmenem krále českého Fridricha tak statečně obhajovali, že, neostýchajíce se naprosto nic lidu císařského, velmi zhusta naň z zámku vypadali, z šanců je vyháněli, koše na nich posekali a pobořili, ano i praporce z nich jim pobrali a nahoře na zámku císařském na truc neb na posměch vyvěsili, naposledy pro veliký nedostatek profiantu a hlad, nemohvše se již déle na témž hradě zdržeti a pomoci odnikud se nenadávše, vol neb nevol musili se i s zámkem poddati, vyhradivše sobě v smlouvě to, aby s filci a břemeny svými preč podlé vůle a libosti své svobodně odtáhnouti mohli.

Ale císařští dostavše zámku, nezdrželi jim smlouvu ve všech punktích, nebo obstavili všecky hejtmany a officíry jejich a svázané do měst Pražských do arrestu tužšího dopravili.

Kteroužto neupřímností posádka Gladská posilnila se v svém úmyslu mnohem víceji a rozhorlila se na císařské tak náramně, že umínili sobě všickni spolu s nejvyšším svým hrabětem mladším z Turnu, nežli by se na jaké výminky jim poddali a mělo býti podobně s nimi nakládáno, že raději hnáty své při pevnosti, jim jednou k opatrování svěřené, poctivě a rytířsky složiti chtějí.

A tou také příčinou, když kurfiršt saský napomenul hrabě psaním přátelským a jemu zámluvu takovou od osoby své učinil, pokudž by mínil pevnosti dobrovolně odstoupiti, že jemu milost a pardon dokonalý a příjemný při císaři, jenž jest sám od sebe nad míru dobrotivý a milostivý pán, vyjednati chce, hrabě vymluvil se kurfirštu tím příkladem nevěry k Zvíkovským prokázané: ačkoli, co se tkne vlastní osoby kurfiršta saského, připovědi jeho milostivé v žádnou pochybnost při sobě by neuvozoval, ale poněvadž táž věc na samé vůli, mínění a v moci jeho kurfirštské nezáleží, a měl by příklad čerstvý před očima, jak upřímě byla jest víra a připověd rytířská Zvíkovským zdržána: z těch příčin že slibům a zámluvám officírův císařských nijakž se dověřovati a na ně sebe, soldátův svých, ani pevnosti jemu svěřené v moc jejich vydávati nemůže, žádaje přitom, aby kurfiršt tuto jeho omluvu laskavě k sobě přijíti a jej při ní ještě na ten čas zanechati s pokojem ráčil. Nebo věděl dobře, jak náležitě byl by profianty, municí i lidem opatřen, zvláště když z Třeboně těch 150 soldátův nedávno propuštěných také k němu na Gladsko přitáhlo. 1622

Karel z Lichtenšteina místodržícím v král. čes. učiněn.

V tom, když Karel z Lichtenšteina, přišedv zase k lepšímu zdraví a čerstvosti po nemoci té, kterouž v Vídni drahně neděl vystál, navrátil se zase do měst Pražských k úřadu svému v sobotu na den sv. Jiří, jenž byl 23. d. dubna, okolo 20. hodiny, nepominul z jisté vůle a vyměření císařského, že týž císař Ferdinand jakožto král český osobu jeho za místodržícího v král. čes. milostivě nařiditi a to jistými patenty svými pod datum v městě Vídni v pondělí den sv. Antonína, to jest 17. d. ledna roku přítomného, vyhlásiti poručiti ráčil, zvláštním patentem svým, 25. d. dubna datovaným a 30. dne vůbec po Praze s týmž mandatem císařským vyhlášeným a vyvěšeným, všechněm vůbec i jednomu každému obzvláště, jakého ti koli stavu, řádu a povolání sou, v známost uvésti, s tím přitom doložením a zakázkou patrnou: že nepochybuje, aby jeden každý z obyvatelův téhož království, jak se vedlé týchž patentův poslušně zachovati a k němu v důležitostech svých utíkati, věděti neměl; on proti tomu že jednomu každému v potřebách a spravedlnostech jich fedruňku udíleti a je v věcech slušných a náležitých dle možnosti a příležitosti času nynějšího chrániti i také ve všech jiných příčinách všelijakou k nim náchylnost prokazovati neopomine.

Marginal notes: 23. duben (beside "v sobotu na den sv. Jiří"); 25. a 30. duben (beside "25. d. dubna datovaným a 30. dne").

1622 Mandat pak císařský, v té příčině s podpisem ruky vlastní a s přitištěním pečeti císařské a královské vydaný, zněl sám v sobě slovo od slova takto:

Že císař oznamuje týmž listem svým otevřeným všechněm vůbec, kterak pečuje o to, aby v královstvích a zemích jeho právo a spravedlnost průchod svůj míti a všecko zase v dobrý stav a řád uvedeno býti mohlo. I poznávaje s zvláštním zalíbením svým, kterak Jeho láska osvícený kníže Karel, vladař domu Lichtenšteinského, kníže Opavské, tejná rada, komorník a ujec jeho věrný milý, netoliko předešle slavným předkům jeho mnohé vzáctné a platné služby jest činil a k nim i též k němu svou pravou a stálou věrnost i upřímost všelikterak v skutku jest dokazoval, ale také hned po slavném vítězství jeho až posavad král. jeho české dobře, rozšafně, slavně a chvalitebně s dobrým a užitečným císařským spravoval, že ráčil jest císař z obzvláštní své císařské a královské k Jeho lásce náklonnosti, milosti a dověrnosti Jeho lásku za místodržícího svého v dotčeném král. svém dědičném českém zvoliti, nařídíti a ustanoviti, Jeho lásce všecku správu téhož král. ve všech a všelijakých věcech vedlé plnomocenství Jeho lásce daného v moc uvésti a poručiti, poroučeje o tom milostivě nejvyšším úředníkům a soudcům zemským, též radám svým soudu dvorského a komorního, i všechněm svým nejvyšším vojenským i jiným jak vyšším tak i nižším befelshaberům i všem soldátům, jako také vůbec svým radám, úředníkům, služebníkům i obyvatelům v témž král. svém dědičném českém, jakéhokoli stavu, řádu aneb povolání, osobám duchovním i světským, poddaným svým společně i rozdílně, a na konec tomu chtěje, aby oni všickni i jeden každý z nich nadepsané kníže z Lichtenšteina každého času za pravého, plnomocenstvím nařízeného místodržícího jeho v král. čes. uznávali a drželi, Jeho lásce všelikou náležitou a povinnou úctivost, rešpekt a poslušenství vlastně jako císaři samému prokazovali a vykonávali a, cokoli kdy a kdekoli ve všem král. jeho českém buď v věcech vojenských aneb justicie se dotýkajících, jako také i v komorních a v jiných jakýchkoli příčinách, nic ovšem nevymiňujíc, od Jeho lásky nařízeno, ustanoveno aneb zapovědíno bylo, v tom ve všem beze vší odpornosti a odmlouvání poslušně, volně a ochotně, též upřímě se chovali a tomu zadosti činili, jinak nikoli nečiníce pod uvarováním hněvu a nemilosti jeho císařské a královské, i také skutečného a těžkého trestání. *)

*) Následují (str. 678—700) příběhy říše něm., kdež na str. 681 zmínka se činí o Smilu z Michalovic, synu Bohuslavovu, že Fridricha falckého

1622

O pardonu cís. v Čechách.

V království českém při začátku měsíce máje Karel kníže z Lichtenšteina co nově nařízený a vyhlášený místodržící královský, přinesv s sebou od císaře ten dávno vinšovaný generalpardon neb veřejné prominutí všechněch předešlých proti císaři jakožto českému králi provinění, jichž sou se stavové a obyvatelové téhož král., zvláště pod obojí, dopustili, dal jej ne tištěný, ale toliko psaný po všech městech Pražských 4. d. máje, to jest ve středu po neděli křížové, ten den před památkou vítězného Krista pána na nebesa vstoupení, na rathouzích přivěsiti. *) květen 4. květ.

Stavové tedy a obyvatelové země české, nevědouce na ten čas, jak jináč sobě z toho strachu a nebezpečenství spomoci, aby vždy jednou ňák je přeskočiti a s hrdly i s statky svými, ač na nejvyšší zhubenými a zpustlými, bezpečnější býti mohli, zachovávali se tak poslušně a, přicházejíce osoby ze všech stavův před Adama z Waldšteina a jiné kommissaře k tomu zřízené, podávali v spisu poznamenání provinění svých rozličných.

V stavu pak městském dálo se to od měšťanův v jednom každém městě královském před úřadem konšelským; při němž předně jeden každý měštěnín výstupek svůj v dotčeném spisu vyznávati, za milost prositi a podlé toho pro snadší rozvržení a ukládání na ně pokut peněžitých i pošacování statku svého všeho a všelijakého nemohovitého dostaviti a špecifikovati musil. Jakýž spůsob byl v městě Žatči na zvláštní poručení knížecí o to úřadu prošlé zachován. Ale potom z toho jakoukoli pak příčinou tehdáž sešlo, že žádný takové pokuty neskládal, až teprva v létu Páně 1626, když Don Martin Huerta, dostav se do Žatče za gubernatora, mimo násilí to hrozné, kteréž nad sousedy pro náboženství sobě provozoval, nastoupil i na to, že musili mu, jestliže ne všickni, ale vždy mnozí takovou pokutu peněžitou skládati. Což činilli na poručení jakés královské či o své vlastní ujmě a z poštvání ho proti sousedům Henricha z Berků, toho zlopověstného člověka a tehdáž rychtáře císařského, svěděti sem v jistotě nemohl, nebyv již v tu dobu přítomný v zemi.

Ten člověk, dostav se fedruňkem Jaroslava Bořity z Martinic k tomu úřadu do Žatče skůro od pola nahý, v krátkých

---

skrze Francii do Zweibrikenu doprovázel, kdež falckrabě Jan, strýc Fridrichův, sídlem byl. Red.

*) Opět Paralipomena na str. 353.

1622 letech nad míru cizími mozoly krvavými zbohatl; ale málo takového zle nabytého statku i s dětmi svými zažil, sešedv právě v čas v témž městě z světa, když od komory české k činění počtu z úřadu svého obeslán byl. —

Téhož dne aneb nazejtří táhlo skrze Prahu 44 praporců lidu pěšího španielského a dva kornety jízdy, vzavše cestu svou k Bavorům a odtud bezpochyby do Falcu dolejšího.

A poněvadž vdova, po někdy Joachimovi Ondřejovi Šlikovi hraběti pozůstalá, vyhledávala toho snažně až dosavad při císaři, aby jí vdově siré a zarmoucené zvláštní milost císařskou a královskou aspoň prokázati a za největší potěšení v sirobě její toho užíti dáti ráčil, aby hlavy manžela svého nejmilejšího do rukou svých dostati mohla: i povolil císař k tomu naposledy a poručil knížeti, aby túž vdovu
9. květ. hraběnku v tak vzáctné žádosti spokojil. A tak 9. d. máje z poručení knížete Karla táž hlava z věže mostské dolů sňata a hraběnce v moc uvedena jest. Kteráž dala ji s náležitou ceremonií křesťanskou skrze kněžstvo německé a jiné přátely své do kostela německého k Salvatoru v Starém městě Praž. ležícího vnésti a do hrobu pod kazatedlnicí k tělu nebožtíka přiložiti.

V tytéž časy v městech Pražských ještě vždy předce dálo se divně s mnohými osobami evangelickými vyššího i nižšího stavu, nebo některé z nich jednak z vězení rathouzních na rukojmě propouštěli, jednak zase nimi místa ta smutná vymetali.

V krátkých dnech také po publikování pardonu toho Vilím starší z Lobkovic, Pavel z Říčan, Václav Šťastný Pětipeský, Jan Vostrovec a jeden z Finfkirchu, pán rakouský, odvezeni z Prahy na Zbiroh, aby tam do dalšího nařízení císařského u vězení zůstávali.

O některých výtržnostech v Čechách.

Brzo potom v málo kolikasi dnech vojáci císařští stropili potržku nebezpečnou v Novém městě Pražském, když přiběhvše na Koňský trh v houfu nemalém, ševcům obuv a plátenicem košile, punčochy a jiné věci plátěné z krámův jich mocí brali a vydírali: což několik set kop miš. vyneslo.

O čemž zvěděvši chasa Pražská popeněžní, anobrž i sousedé okolní, byli vskok vzhůru a chtěli zase sběři té vojenské mocí podobnou v předsevzetí jejím svévolném odolávati. Ale že právo vskočilo mezi ně časně a některé z vojákův,

jež při tom výboji a loupeži násilné ještě zastihlo, do vězení 1622
vzalo, tou příčinou měšťané i chasa obecní dali se zase tím snázeji upokojiti a rozešli se do příbytkův a obydlí svých. Loupežníkům pak těm, kterýmiž se právo ujistilo, byl osazen soud vojenský neprodleně a odsoudil z nich ku provazu osob patnáct a ostatním ukázal k dělání šanců.

Když pak odsouzení na smrt měli býti vyvedeni ku popravě, tu teprva prokázána jim milost taková, aby metali o to kostky, kteří by z nich měli zavisnouti; a tak naposledy prohráli krky tři, dvanácte pak jich vypalečkovalo se z provazů.

V tom, když hrabě mladší z Turnu počínal sobě tak neustále na Glacku, někteří sedláci čeští v kraji Hradeckém vzali sobě odtud posilnění veliké, zvěřivše se pánům svým dědičným, vyvstali jim z vesnic a zdržovali se ledakdes po lesích, mordujíce a obírajíce vinné i nevinné, kde na koho trefili, beze všeho rozdílu a ostychu, tak že někteří pokládali zběře té do 6000 a chtěli tomu, že i mnozí z zemanův českých ochuzených a před trestáním císařským ucházejících k nim se přirazili. Což však dlouho netrvalo; nebo kníže z Lichtenšteina a jiní officírové vojenští nedali jim lhůty dlouhé, nýbrž hleděli to všecko rozplašiti na různo.

O posádce Kladské a o lidu polském.

Mezi tím posádka Glacká pod správou hraběte mladšího z Turnu, kde mohla, činila na císařské vojáky výpady časté, kvartýry jejich jim vybíjela, samé beze vší milosti mordovala; jakž se toho v ty časy také dostalo pěti praporcům pěchoty Lichtenšteinské, které Glačští v městečku Winšelburku nenadále podskočivše, některé z nich pobili, jiné zajali a ostatním cestu k Broumovu ukázali.

Po některém málo dni dostavše kundšaftu na pevnost jistého, že honáci ženou okolo 140 volův polských do Prahy, číhali na ně a dopadvše týž dobytek s honáky do klepet, kupce rozehnali, dobytek pak dopravili sobě do Glacka.

V tutúž dobu přitáhlo dvě míle od Glacka do 5000 jízdy polské, kteříž chtěli potřebovati se dáti císaři v příběhu vojenském. A ač sedláci čeští, tili zbouření neb jiní okolní, usilovali založiti jim pass, aby dále netáhli; oni však nedbajíce na to nic, učinili na sedláky útok a potloukli z nich počet nemalý, totiž dle zprávy některých do 500 osob. Nic méně vojáci hraběte z Turnu, vyskočivše na ně z pevnosti,

1622 pomstili sedlákův ubohých a odňali těm škůdcům zemským kořisti nemálo.

Poněvadž pak císař dal těm kosákům oznámiti skrze bratra svého arciknížete Karla, že na ten čas služby jejich nikoli nepotřebuje, pročež aby se zase spátkem do vlasti své návrátiti neobmeškávali bez ubližování zemím a poddaným jeho všelikého: i mrzelo je to vzkázání přenáramně.

Za touž tedy příčinou general téhož lidu polského Stanislav Strojňokovský (?) učinil k arciknížeti Karlovi z města Fridlandu psaní stížné 22. d. máje jmenem svým i na místě všeho tovaryšstva svého v smyslu takovém:

Že jim ta resoluci arciknížecí s podivením nemalým přichází, anobrž že by byla to věc k slyšení hrozná a nemotorná, že po tak častém a snažném toho při nich vyhledávání, aby císaři ku pomoci proti jeho nepřátelům přispěli, a když oni, opustivše a na straně zanechavše tažení svého k vůli a ku potřebě krále a pána svého vlastního, na milostivou JMC. žádost z své obzvláštní devocí a náchylnosti k němu, ne bez outrat a nákladův na to převelikých, též zchuzení sebe a vystání hladu nemalého tak daleko již přitáhli, vůbec v ležení jejich se pověst ta proslýchá, jako by císař pomoci jejich již nepotřeboval a tou příčinou arcikníže dal jednati s nimi, anobrž jim poroučí na konec, aby se zase obrátili domů zpátkem. I protož když JMC. ráčí moci dobře (ač pokudž tomu tak jest) bez jejich služby býti, jim pak pod tím, aby se domů zpátkem obrátiti měli, nikoli se to trefovati nemůže, protože by vojsko krále pána jejich s nimi nic činiti míti nechtělo a mohlo by jim říci, že mají císaře svého, jemužto k vůli a pro něhož tolikerým tažením vojenským, k němuž byli po domácku nabízeni, pohrdli a jeho sobě a služby jeho více vážili nežli krále a vlasti své milé: i že ve jmenu Božím tak učinili, poněvadž pro tu dobrou svou affekcí, kterouž mají k císaři, byli by v příčině té svědomím čistým jistí a žádnými těmi překážkami a hyndruňky, kteréž jim kommissaři arciknížecí předstírali, v ničemž nejmenším sebe rozpakovati nedají a jich sobě dokonce za nic neváží a k knížeti bavorskému přiraziti se úmysl mají, poněvadž zdálo by se jim to skůro cosi směšného, aby týž kníže o pomoc jejich státi a jí potřebovati neměl a nechtěl. Pokudž by se pak mezi tím kdokoli tomu jejich durchcugu neb tažení jakýmkoli způsobem oukladným neb násilným na odpor stavěti a jim v tom jakou překážku a zaměstnání činiti usiloval:, tedy že mají k Bohu naději tu, že tomu každému to předsevzetí jeho k velikému neštěstí a škodě konečné sloužiti má a bude. Nic méně však že prosí arciknížete za to poníženě, aby císař jim toho úmyslu

jejich na zlou stranu vykládati a žádnou nemilostí zpomínati 1622
neráčil, alebrž jejich nejmilostivějším císařem a pánem tak jako i prvé zůstávati nepřestával.

A nevyčkavše odpovědi arciknížecí, táhli předce dále z kvartýrů svých, vzavše cestu svou při slezských pomezích skrze král. čes., kdežto na obé ohněm i sájmem škody nemalé lidem ubohým zdělali, ano i město Klatovy stekli a zloupili, až se dostali do Falcu dolejšího k armádě bavorské.

V ty časy poněvadž v ležení císařském před Glackem nacházel se nedostatek veliký v profiantu, a čím víceji soldátův do něho přibývalo, tím méněji potrav měli: pročež svěděvše o tom vojáci z regimentu Waldšteinského, jichž bylo tam do 500 v nově kommendirováno, že tam táhnouti mají, ale penězi žádnými, za něž by sobě stravu kupovati mohli, opatřeni nebudou, nechtěli tomu roskazu učiniti zadosti, nýbrž zaházevše zbraně své vrchní, rozprchli se sem i tam, kam kdo věděl.

Tou příčinou bylo to považováno bedlivě v radě vojenské, co s obležením tím dále činiti, zdali by ještě při něm setrvati, čili odvedouce odtud lid ten všecek knížeti bavorskému ku pomoci odeslati měli, aby spolu s ním tím dříveji a snázeji Falcu celého zmocniti se mohl. Nebo soldáti Glačští dobře za míli od města zdělali sobě v místech příhodných šance pevné a rozstavovali varty neb šildvachy tak daleko od pevnosti; skrze což působili a zàvalovali císařským ustavičné zaneprázdnění a zkrácení znamenité, přivozujíce s sebou do města téměř každodenně, co kde jen napadnouti mohli. *)

Některé příhody Pražské.

Mezi tím v král. čes. nebylo sice žádného nebezpečenství a nepříležitosti vojenské a nepřátelské stavům a obyvatelům odnikud se obávati; ale bez toho předce měli zvláště obyvatelé pod obojí soužení své veliké, když dolíhaly na ně těžkosti a obtížnosti rozmanité z strany odnímání jim statkův jejich v pokutách podlé nedávno pominulých časův vůbec vyhlášeného pardonu. Z vězňův pak, kteříž od exekucí lonské ještě dosavad sem i tam po rathouzích Pražských se zdržovali,

---

*) Následují na str. 704—725 věci německé, na str. 726—735 uherské, na str. 735—779 nizozemské a opět uherské a německé, zejmena zprávy o diplomat. jednání v příčině kurf. falckého. Red.

1622 byli někteří propuštěni z vězení na rukojmě dostatečné. Čehož když dostalo se i Matiášovi Borboniovi, doktorovi v lékařství,
3. červen 3. d. června, a on nadál se, že by již všechněch protimyslností a příkoří byl osvobozen a zproštěn: tožť velmi brzo po svém arrestu potkal se v nově mimo všecku naději s znamenitě potupnou výtržností a pychem od Jana Chrysostoma Šreple, tehdejšího rychtáře císařského na Novém městě Pražském.

Když zajisté týž Borbonius v supplikací své, kterouž podal knížeti z Lichtenšteina kdysi o příčině a potřebě své vlastní, mezi jinými stížnými slovy i v něčem téhož Šreple dotekl, a on toho se dověděl: tedy nemohl toho mile a mlče snésti, nýbrž domnívaje se, že by bylo mu svobodno nad dotčeným D. Borboniusem, jakožto člověkem pro náboženství vůbec v malé vážnosti postaveným, po vůli a líbosti své se vychladiti, a byť i jemu jaké bezpráví od něho jakožto osoby v té obci přední se stalo, že ho žádný v tom nezastane a rychtáři císařskému v tom za zlé nic míti nebude, nastrojil naň rychtáře neb písaře rychtářova Novoměstského, poručiv mu, kdekoli na toho D. Borboniusa na ulici trefí, aby pochopům svým, kterýmž týž Šrepl sám kyje na něho odevzdal, rozkázal těmi kyji jej dobře zopálati a od toho místa, kde by byl od nich podskočen, až do domu jeho na Koňském trhu, kdež od starodávna u Tunských sloulo, jej hnáti.

V tom trefilo se v sobotu po památce sv. Jana Křtitele, to jest 25. d. června, když D. Borbonius jda z domu svého ku pacientům neb lidem nemocným, kteréž v opatrování svém na ten čas měl, šel pokojně mimo dům Ovsa, ševce, téměř proti příbytku jeho, s druhé strany na Koňském trhu ležícího, že vystoupil nenadále z téhož domu Ovsova písař rychtářů s pochopy a poručil jim k Borboniovi dle nařízení jim učiněného nelenivě se zachovati. Kteřížto uposlechvše pána svého, učinili outok na Borbonia, a bijíce jej po těle, kde se jim trefilo, hnali jej zpátkem ku příbytku jeho — an se na tu příhodu nenadálou a prvé nikda v městech Pražských nevídanou ani neslýchanou veliké množství obojího pohlaví s nemalým mysli užasnutím žalostivě dívalo, že se tomu počestnému a vzáctnému starci taková hanba světská, ač nevěděli, proč a z čího poručení, od těch osob zlopověstných tak směle a svobodně děje, a to ještě u přítomnosti práva — po každé ráně a udeření ta slova k němu mluvíce: „Bejvej doma a vrchnost svou nežaluj!“ Což trvalo, až on právě do téhož domu svého vběhl, byv všecek předěšený.

Po chvíli pak, když zase sám k sobě přišel a z té řeči od pochopův k němu mluvené porozuměl tomu, z čího návodu jest se s tím ohavným despektem potkal, nemeškal sjíti stěžně

na Malou stranu k knížeti z Lichtenšteina (jemuž byl milý 1622
a příjemný pro umění své, neb kníže a jiné panstvo přední i jeho podlé jiných doktorův v potřebách a nedostatcích potřebovali) a přednesl mu, s jakou lehkostí a čím původem jest se toho dne nevinně a nenadále potkal, žádaje v tom od knížete náležitě býti opatřen a přichráněn.

Kníže vyrozuměv žalobě jeho a velmi těžce váživ tu svévolnost tyranskou Šreplovi, poručil hejtmanu Nového města Pražského, aby dolů na Nové město sjel a dotčeného Šreple vězením rathouzním opatřil.

Šrepl pak mezi tím srozuměv tomu, že mu ta jeho výtržnost tak, jak se domýšlel, snadně neprojde, ukryl se toho dne v klášteře kapucinském na Pohořelci až do hodiny 20. Kdežto doptav se ho týž hejtman, tam za ním jel a jeho odtud vyzdvihv, s sebou na rathouz Novoměstský do vězení dovezl, v němž zůstával až do dne pondělního po páté neděli po sv. Trojici, to jest do 27. dne června. Kteréhožto dne po tuhé domluvě knížecí a zápovědi dostatečné, aby podtud D. Borbonia a jiných zanechal na pokoji a nad lidmi tak všetečně se nepotřásal, jest toho arrestu zase osvobozen okolo 21. hodiny na celém orloji.

Před tím pak 16. d. června Adam z Šternberku, nejv. 16. červ.
purkrabě Pražský, Vilém Slavata a Jaroslav Bořita z Martinic jinak Smečanský, zeť jeho, někdejší místodržící v král. čes., navrátili se teprva z pohostinství svého k statkům a snad i k úřadům svým, jichž za dosti drahný čas zbaveni byli, a podlé nich i jiné osoby mnohé náboženství papeženského.

Potom v neděli 4. po sv. Trojici, to jest 19. d. června, 19. červ.
jezuviti zarazili sobě processí slavnou z kláštera sv. Jakuba v Starém městě Praž. až do kostela jejich blíže mostu Pražského, při níž užili několik nákladných divadel neb aufcukův, jako by triumf neb slavnou nějakou pompu komukoli k poctivosti při též processí drželi a prokazovali. A snad dálo se to vše v dobu tu od nich na čest a zvelebení Ignacia Loyoly, ustanovitele neb původa řeholy jejich, poněvadž nacházím v historii Continuatoris Meterani i u jiných historikův to: jakož jsou jezoviti již od dávného času o to se vší snažností usilovali i při rozličných papežích vyhledávali, aby patron a ustanovitel bratrstva jejich Ignacius Loyola v počet svatých do kalendáře vložen a kanonisován byl; avšak až posavad k tomu přivésti nemohli, až teď teprva papež nynější, dav se jim namluviti na to, k takovému zvelebení téhož Loyoly jim povolil.

Zatím Karel kníže z Lichtenšteina, místodržící v královs. čes., dostav zprávy, kterak mnozí synové Pražští, neměvše pozoru žádného na nynější spůsob rodičův svých pod obojí,

1622 v němž příčinou náboženství i pokut na ně podlé pardonu ukládání postaveni byli, počínají zase founěti a, jako by již všecko všudyž nebezpečenství s rodiči svými přeskočili, s rapíry i s jinými zbraněmi pobočními po městě se protulovati: pročež ujav to buď za ňáké trucování aneb nové puntování se proti králi a pánu svému, vešel tomu v cestu, a nařídiv kommissaře zvláštní, poručil jim, aby jdouce dům od domu po měšťanech Pražských náboženství evangelického zbraně poboční všelijaké v příbytcích jejich nalezené přehlídli, a co se jich koli kde najde, ty aby pobrali a v místo k tomu vykázané složiti dali.

11. července Což vykonáno 11. července s nemalým užasnutím týchž sousedův pod obojí, kteříž z prvopočátku nevěděli příčiny pravé, proč se to děje. Někteří pak píší, že zbraně vrchní jim pobrány, poboční pak zinventované a zpečetěné v domích jejich zanechány jsou.

---

15. července Po čtyrech pak dnech, totiž 15. d. července, vyvěšeni byli vůbec v městech Pražských patentové dva téhož knížete.

V prvním obsahovala se výpověd neb rozsudek jeho na 20 osob zejmena položených a přitom ouhrnkem na všecky ty, kteřížto učinivše se v mnohých těžkých případnostech účastné rebellie pominulé, milostí a pardonem císařským a královským z pouhé neváżnosti pohrdli a, majíce se podlé milostivého JM. cís. a královského patentu a vyměření v něm dostaveného v jistém čase před kommissaři k té věci zřízenými postaviti a provinění své vyznati, toho sou ani sami osobně ani skrze poručníky neb plnomocníky své učiniti zanedbali, ani toho urputného nepostavení svého příčiny a obrany žádné nepředložili. Z těch tedy příčin pro tu svou zpouru a neposlušnost všetečnou a povážlivou že dotčené kníže dle moci úřadu svého všecky takové potupníky svévolné za nehodné jmenované milosti a pardonu císařského a královského odsuzuje a vůbec vyhlašuje, tak že jí potud netoliko více nikda nyní ani na budoucí časy užíti nemají, ale nad to výše tou svou neposlušností a zpourou císaři a králi svému čest, hrdlo i statky své propadli.

Druhý vztahoval se na dědice rebellův již z světa sešlých i skrze exekucí sprovozených, jímž obsílali se ku postavení před kommissaři a vyslyšení nálezův s strany statkův týchž rodičův jejich, co za právo v příčině té jim vyměřeno bude, buď že by se podlé téhož obeslání postavili neb ne.

22. července Zatím 22. d. téhož měsíce vydal místodržící ještě třetí patent, nímžto předešlý patent, od něho jmenem a na rozkaz císařský vydaný v příčině nevyvožování obilé žádného ven z země a král. čes., dokonce se mořil a kassiroval na ten a

takový spůsob: aby od té doby již bylo zase všechněm všudyž svobodno a volno, v jakémkoli obilí handlovati a je neřkuli do samého kurf. sas. zemí, ale i do jiných okolních zemí po vodě i po zemi vyvážeti a vynášeti bez překážky a odporu člověka všelikého. — 1622

V tom téhož dne noci následující, jenž předcházela neděli 9. po sv. Trojici, trefila se příhoda neobyčejná na hradě Pražském. Nebo noci té okolo 11. hodiny na půl orloji Wolf mladší Vřesovec z Vřesovic, osoba z stavu rytířského, člověk hlavy divoké a nepokojné, kterýž před tím přijal k sobě povinnost rytmistrskou pod armádou cís. Ferd. náležející, avšak jsa v tom aneb skutečně shledán aneb toliko od někoho vrchnosti z domnění ňákého donešen, jako by s celou kompagnií svou k nepřátelům císařským kterým pak koli připadnouti mínil, byl pro příčinu tu vězením na bílé věži opatřen, i skrze mušketýry v témž arrestu neb zatčení ústavně vartován, koupiv sobě za peníze muškétýra toho, jenž v tu dobu před pokojem jeho na stráži stál, spolu s tím soldátem a služebníkem svým jedním z pokoje svého oknem dolů do příkopův zámeckých po provaze se spustil a, maje bezpochyby již v místě jistém koně pro sebe i pro tovaryše cesty své na poskoku, netoliko z příkopův tiše a svobodně vyšel, ale i z král. čes. preč dokonce ujel. A ačkoli na ráno, když odjezd jeho byl pronešen, z poručení knížecího do 20 koní bylo za ním na rozličné strany stěžně vypraveno; žádný však z těch vyslaných nebyl tak šťastný, aby se ho doptati, mnohem pak méně s sebou zpátkem do Prahy přivésti měl. On pak, dobřeli se pamatuji, dostal se předce až k hraběti z Mansfeldu, a natrefiv na té cestě ještě jednoho nejvyššího císařského, příjmím Laverdura, útok naň s pomocníky svými učinil, hrdlo mu odňal, a co při něm nalezeno věcí, na ty služebníkům preis svobodný pustil.

O posádce Kladské a Zvíkovské.

Poněvadž hrabě mladý z Turnu na Glacku nechtěl žádnou měrou pevnosti císaři vzdáti a milosti jemu podávané ujíti, pročež Karel arcikníže, bratr císaře Ferd. a Vratislavský biskup, maje při spolku jistý počet lidu jízdného i pěšího, byl toho celého úmyslu, s ním před Glacko přitrhnouti a pokoštovati při něm štěstí svého, zdali by aspoň on s ně býti a bratru svému je ku poslušenství přivésti mohl. Ale vyrozuměv z kundšaftův jemu přinešených, že by hrabě z Turnu na pří-

1622 jezd jeho očekával a spůsobem vojenským arciknížе přivítati chtěl: tou příčinou upustil od úmyslu svého a začal sobě doma v městě Nise jinou vojnu s měšťany a s poddanými svými, když předně jim všecky zbraně odňal, potom je k náboženství papeženskému mocí doháněl, a kteří z nich ohrozili se co proti tomu říkati a stavěti se mu na odpor, ty vězením tuhým stěžovati a rozličnými spůsoby trestati poroučel; školu pak evangelickou zavřel a správce její ven z země své vybyl.

Pod tím pak Glačští neobmeškávali ničehož toho, což by jim k zásobení se potravami všelijakými platně sloužilo. Pročež i s pilností velikou obilé na konec dozralé dosti opodál od města sousedům okolním zbrojně požínali a do pevnosti sváželi, i cokoli jiného natrefili a dopadnouti mohli, měvše obzvláštní pozor mezi jinými sousedy okolními na opata Broumovského a lidi poddané jeho, aby jim nemnoho zbytků v příbytcích a živnostech jejich zanechali, tak že okolo doby této měli v městě zajatých do 300, jichž k dílu nádennímu a robotám šancovním užívali.

A ač měsíce toho července vzešla vůbec a obzvláště v Slezsku pověst veliká, kteráž lidu obecnému v těch místech nahnala strachu a zděšení dosti, že by Betlén Gábor, maje na hotově 40.000 lidu čerstvého, chtěl markrabě z Jegerndorfu s některým tisícem hejduků, Turků a Tatarů Glackým ku pomoci vypraviti a nepřátely jejich od šíjí jejich odehnati; ale potom sám skutek to ukázal, že to vše byla věc naprosto smyšlená.

Proti tomu hrabě Jiří Fridrich z Hollachu, zakládaje sobě mnohem víceji na milosti a pardonu císařském nežli hrabě z Turnu, tak mnoho sobě i neustálou prosbou svou i vzáctnými přímluvami mnohých potentatův okolních při cís. Ferd. vyzískal, že jest jemu všecko jeho předešlé provinění zcela a zouplna prominul i jej na milost přijal.

V tom také soldáti Mansfeldští na Zvíkově dosavad ještě se zdržující, jakkoli nemohli žádnou mocí vojenskou více nežli od roka přivedeni býti k tomu, aby zámek ten poddali císaři; naposledy však doslýchajíce toho v konečnosti, že by císař mimo jiné země své okolní i celé království uherské sobě ku poslušnosti poddané zase přivedl, a oni od Betléna ani od falckrabího pomoci žádné nadáti by se nemohli: z těch příčin vydali se v jednání neb v smlouvu přátelskou s císařskými a zavřeli na tom: pokudž jim svobodného odjezdu a odchodu se všechněmi jich věcmi, s praporci rozvinutými, lunty roz-

nicenými i s zbraní obojí dopříno, a oni až do Glacka bez překážky a příkoří všelikého doprovozeni budou, tedy že zámku, komuž náležeti bude, odstoupí. 1622

Jakkoli officírové císařští připověděli je při těch výminkách zcela a zouplna zůstaviti; ale když na to 140 osob soldátův onakých a výborně zkušených ven z hradu Zvíkova s leitnantem vytáhlo, připovědi však té na papír uvedené i dostatečně zpečetěné jim nezdrželi, přinutivše předně vojáky, že se jim potřebovati dáti musili. Leitnanta pak, kterýž císařské obviňoval tuze z nevěry a protestací svou proti tomu bezpráví násilnému a nesoldátskému náležitou učinil, neřkuli do arrestu vzali, ale i za ruce a noze ukovaného k vyššímu právu do Prahy podali, i tím oučinkem velitelův svých reguli křivolakou a vůli Boží naskrze odpornou zřetedlně dolíčivše, že kacířům mnoho slibovati, ale slibům v ničemž nejmenším neplniti sluší a náleží.

Další zprávy o Praze.

A jakož od lonské exekucí Pražské ještě drahně osob vyššího i nižšího stavu zdržovalo se u vězení po rathouzích Pražských, kteréž skrze přátely a známé své toho při císaři v Vídni i při knížeti z Lichtenšteina v Praze ustavičně a pokorně vyhledávaly, aby, majíce darované sobě hrdlo, také i v tom osvobození z arrestu jich dokonalém další milosti císařské a královské užíti mohly, nepřestávajíce v té sollicitací dotud a tak dlouho, až i v ní byly skutečně vyslyšeny. Nebo měsíce srpna na díle před odjezdem, na díle pak po odjezdu srpen
téhož knížete z Prahy do Vídně k císaři, což stalo se v sobotu po sv. Vavřinci 13. d. srpna, drahně osob z stavu městského 13.
jest z rathouzu propuštěno na rukojmě dostatečné pod vý- srpen
minkou tou, aby v domích jako zatčení zůstávaly do dalšího vrchnosti vyměření.

Nejdříve tedy na Novém městě znikli téhož vězení dlouhého 11., 15., 16. a 19. dne srpna po 24. hodině v samý soumrak Lukáš Karbán z Volšan, Kašpar Uzlar, Eliáš nejstarší Rozín z Javorníka a Jan Gába, vše měšťané Novoměstští. Za nimi měšťané Staroměstští 19. dne srpna, totiž: Jan Theodor 19.
Syxt z Ottersdorfu, Jan Peldřimovský z Vyškořic, Jiří Závěta, srpen
Melichar Taychprecht, Abraham Anděl z Engelsperku, Mikuláš Diviš, někdejší služebník při úřadě purkmistrském, a jiní.

Proti tomu pak v neděli 11. po sv. Trojici, 7. dne srpna, v kteroužto kanovník Kotva, kněz papeženský byv uveden

1622 před týhodnem od arcibiskupa za faráře do kostela Tejnského, první kázaní v něm učinil, hrabě z Guttenšteina vyzdvižen z rathousu Staroměstského a někam jinam do vězení z Prahy s silnou konvojí uherskou jest odvezen.

V tutéž dobu vyšel ňáký patent a přibit po Praze po místech výsadních v jazyku českém i německém jmenem knížecím z strany pozůstalosti zamlčené lidí těch, ješto z král. čes. pro rebellii ujeli a ušli a pardonem císařským pohrdli. Kterýž obsahoval v sobě nařízení toto:

Jakož jest kníže jmenem a na místě císařském, jakožto českého krále, hned v roce 1621 pominulém všechněm vůbec i jednomu každému obzvláště obyvatelům a lidem poddaným král. čes., jakéhobykoli řádu, stavu neb povolání byli, o tom listem svým veřejným s dostatkem poručil, kteří by koli z nich komukoli z těch nepokojných a povětrných rebellův českých, jichžto vinou škody nenabyté témuž král. čes. zdělány a ono skrze ně skůro k dokonalé zkáze a zhoubě přivedeno jest, nějakými dluhy povinnovati a zavázáni byli, aneb sobě od nich klenoty na zlatě a stříbře, nicméně i jiné svršky a nábytky onačejší k věrné ruce jakýmkoli titulem poručené a odevzdané měli, aneb o tom, že by cokoli toho někomu jinému v zemi bylo svěřeno, v jistotě věděli, aby ti všickni byli povinni v jistém čase před ním a při úřadě jeho místodržickém směle a svobodně, beze všech dalších odkladův a rozmýšlení jakého ve všem tom se ohlásiti a pronésti: avšak s tím že se vším mnozí z týchž obyvatelův nacházejí se tak urputní a zarytí, že proti tomu patrnému a přísnému JMC. vyměření a rozkazu na odpor se postavujíce, v tom se tak, jakž by na věrné JM. poddané náleželo, nikoli nezachovali; ale užívajíce při tom všelijakých obmyslův a ouskokův lstivých, na sobě to, že ještě vždy předce s výš dotčenými rebelly a nepřátely JMC. zjevnými a škodlivými srozumění potutedlné mají, zřejmě a dostatečně pronášeti smějí.

A ač našli se někteří mezi týmiž obyvateli, kteříž sice se dle patentu, jmenem císařským od Adama z Waldšteina nejv. hofmistra král. čes. a v nepřítomnosti knížecí kommissaře nařízeného 6. d. m. března léta přítomného vůbec prošlého, v němž nařizovalo se, aby lidé dluhy takové na komoře české opovídali a při času sv. Jiří skládali, aneb proč by toho na ten čas učiniti nemohli, právní příčiny a obrany své předložili, poněkud tak zachovali a na díle o takových dluzích správu svou na komoře učinili; avšak že větší částka jich v tom se tak poslušně nezachovala, nýbrž tou zpourou neb nedbanlivostí svou dali knížeti k tomu příčinu, aby jim novým patentem svým, 25. d. máje vydaným, pokutu peněžitou dvoj-

násobně zvýšil, pokudž by se ve čtyrech nedělích od datum 1622
téhož listu pořád zběhlých tak poslušně v tom nezachovali a jmenovaných dluhův na komoře nesložili a nevypravili.

I poněvadž ani na ten poslednější rozkaz jeho žádný nic nedbá, a často dotčených dluhův ani na komoře české se nezpravuje ani neskládá: pročež že by kníže měl dosti příčiny spravedlivé, aby, zveda se s komorníkem ve všecky a všelijaké týchž nedbalcův urputných statky mohovité i nemohovité, s exekucí právní beze všeho dalšího odkladu a hojemství jim dodávání k nim přistoupil. Avšak aby vždy žádný z nich sobě slušně do osoby jeho nic stěžovati nemohl, že jim pokutu předešlým patentem vyměřenou z milosti své knížecí promíjí a odpouští, a přitom tímto listem svým všechněm a jednomu každému z týchž obyvatelův a lidí poddaných král. čes., jakého by ti koli stavu a povolání byli, jmenem a na místě JMC. poroučí a přikazuje: aby, buď že sou o některých takových dluzích a jměních dotčeným rebellům náležejících zprávu svou na komoru učinili, avšak v tom čase jich nesložili, buď že sou co toho na díle neb docela dosavad zamlčeli, zachovajíce se v tom tak poslušně, ve čtyrech nedělích, od publikování patentu tohoto pořád zběhlých, o jmenovaných dluzích i o jiných věcech jim k věrné ruce svěřených při komoře české zprávu dostatečnou učiniti i jiné v tom napomenouti nepomíjeli. A to že rozumíno býti má o všechněch jiných obyvatelův statcích a jměních, kteříž koli měli by býti týchž statkův svých buď na díle aneb docela odsouzeni.

Jestliže by se pak kdo v tom povolně tak nezachoval a tou milostí knížecí svévolně pohrdl a jakékoli statky mohovité neb nemohovité, ješto by týmž rebellům již před tím odsouzeným, aneb kteříž ještě budoucně čeho toho odsouzeni budou, o své ujmě jakýmkoli spůsobem odcizovati a ustraňovati se opovážil; tedy že ten a takový každý přestupník trojnásobní pokutu, zač by táž věc od něho zamlčená aneb prostrčená spravedlivě stála, i hned beze vší výmluvy a prominutí na komoře české složiti, a z též pokuty třetina tomu, kdož by ho v tom pronesl, dána a jmeno jeho zatajeno býti má.

O obléhání pevnosti Klacké.

Poněvadž pak Glacko císařské officíry velmi hrubě vůči bodlo, tou příčinou srazivše v hromadu tři regimenty pěchoty Lichtenšteinské, Waldšteinské a ještě jednoho nejvyššího, též jízdu všecku, co se jí v Čechách i v Moravě sem i tam nalézalo, s lidem slezským, nebyli na jiném, než co nejdříveji s tím

1622 vojskem společným se vší opravdivostí před pevnost přitrhnouti a ji buď mocí neb obmyslem aneb smlouvou přátelskou z moci a z rukou mladšího hraběte z Turnu vyníti a vysvoboditi.

K tomu tedy cíli bylo to nařízeno od knížete zvláštním patentem, v městech Pražských i po krajích vůbec rozhlášeným a rozeslaným: že se v tom stavové a obyvatelé král. čes. všickni společně i rozdílně napomínají, co tak jednomu každému z nich přijde podlé rozvržení odvésti obilí ssutého do profianthauzů, k tomu jak tu v Praze v kolleji velké císaře Karla IV. tak i jinde po krajích naschvále zřízených, aby s tím nikoli neodkládali, nýbrž časně díl neb kvotu svou do nich vypraviti hleděli, tak aby vojsko to císařské, kteréž k Glacku přitrhnouti a je opravdově oblehnouti má, v potravách a píci skrácení a nedostatku žádného netrpělo.

Ale obležení nelekali se té hotovosti proti nim vyzdvižené dokonce nic, nýbrž hotovili se také se všelijakými potřebami proti nepřátelům svým; nebo mimo jiné zásobení důležité hrabě z Turnu rozkázal také vně před městem patery šance mocné vyvrhnouti.

Zatím 13. d. srpna vypadli někteří hejtmané jeho s soldáty ven z pevnosti až do Frankenburku, městečka opatu Kamejskému neb Kamenickému náležejícího, a napadvše v něm dvě kompagnie rejtharstva slezského, jednu z nich z větší částky postříleli a pošavlovali, druhou pak i s kornetou a bratrem opatovým, podlé kořistí bohatých, zajatou s sebou do pevnosti přivedli, a zmocnivše se též v tu dobu i Mincelburku, zpluudrovali jej dočista.

Ač těch časův vůbec mezi lidmi šla pověst veliká o tom, jako by markrabě z Jegerndorfu a starý hrabě z Turnu, majíce při spolku sílu nemalou Uhrův, Turkův i Tatarův, mínili s nimi netoliko Glacským přitrhnouti na pomoc, ale i o něco podstatnějšího pokusiti se poznovu; ale zpráva ta byla pouhý trošt marný, nýbrž brzo potom našlo se to v skutku, že hrabě starý z Turnu s pánem z Landavy zdržoval se okolo těch časův v Konstantinopoli při dvoře sultana tureckého, markrabě pak v Velikém Varadýně.

Věci slezské a rakouské.

Tehdáž také činila se zpráva z města Vratislavě 14. d. srpna, že císař Ferd. vyhledával by toho při knížatech a stavích slezských, aby 3000 Uhrův do země a do Vratislavě 1000 lidu španielského pro lepší jich opatření nezpěčovali se

přijíti. I poněvadž žádost ta zdála se jim cos neobyčejného, 1622
a tou příčinou dělala jim rozmyšlení těžké, pročež předcházeli to při císaři prosbou svou poddanou, aby je v tak nebezpečné případnosti milostivě ušetřil.

Pod tím pak utekli se i k kurfirštovi saskému o zastoupení jich v tak důležité potřebě s tou přitom žádostí naň vzloženou: pokudž by se vždy na ně co valiti chtělo, aby kurfiršt podlé zámluvy své jim dílu lidu svého válečního k pomoci odeslati odporen nebyl.

S takovými obtížnostmi potkávali se všudyž ve všech zemích okolních, císaři pod správu náležejících, stavové a obyvatelé jich nábož. evangelického. A mezi jinými i Rakušané hořejší. Nebo obráni byli měsíce tohoto jmenem císařským Gundaker z Lichtenšteina, Hegenmiller, doktor Mosmiller, Jan Baptista Špindler a Jiří Milner, písař zemský v Linci, k tomu, aby, sjedouce do hořejších Rakous, zasedli na bedlivou inkvisicí, kdo by koliv z stavův a obyvatelův dotčeného arcikníželctví v tom, že jest se rebellie pominulé v čem nejmenším účastna učinil, shledán a usvědčen byl, aby se k takovému každému dle instrukcí jim vydané zachovati a nálezem spravedlivým jej poděliti hleděli.*)

Nové patenty proti nekatolíkům v Praze.

Ačkoli o příčině odjezdu knížete z Lichtenšteina, když 13. d. srpna z měst Pražských k císaři do Vídně se vypravil, a potom za ním při začátku měsíce září i Adam z Waldšteina, nejv. hofmistr král. čes., s Pavlem Michnou, byvše citováni od císaře, tam také odjel, vůbec věděti se nemohlo; ale když navrátil se zase zpátkem do Prahy 13. d. října, to jest ve čtvrtek 13.
po 20. neděli po sv. Trojici, okolo 20. hodiny na celém orloji — říjen
proti němuž nejvyšší úředníci a soudcové zemští s jiným panstvem a s kolikasi kompagniemi rejtharstva vyjeli a, slavně ho přivítavše, do příbytku jeho jej doprovodili — dozvěděli se v krátkých dnech ubozí zarmoucení stavové i obyvatelové pod obojí, duchovní i světští, víceji, nežli žádali a mílo jim

*) Str. 807—860 obsahuje příběhy nízozemské a německé. Tam na str. 812 jmenují se mezi komorníky Fridricha falc. tito: Fridrich Švihovský, Smil z Hodějova a z Michalovic, Jiřík z Berbistorfu a Ladislav Velen z Žerotína, jenž nedávno z zajetí od Lotarinských na snažnou přímluvu Fridrichovu propuštěn byl. Red.

1622 bylo. Nebo hned po jeho příjezdu netoliko to se zvědělo, že v tu dobu rounem zlatým za své vzáctné a platné služby od krále hišpanského a císaře jest poctěn, ale i veliká pověst a pokřik všudyž po Praze mezi lidmi vzešla, že by měl přinésti s sebou od císaře patenty nové, v nichž nařizovalo se od císaře, aby obadva kostelové, Staroměstský a Malostranský, národu a církvi německé pod obojí, na onen čas k vystavení povolení, a jichž týž národ v král. čes. dosavad ještě užíval a služby Boží svobodně vykonával, z jistých příčin zavříni, provozování v nich poct božských zastaveno, i kazatelé a správcové jejich ven z král. čes. vybyti byli.

Z čehož všickni evangeličtí lidé pohlaví obojího byli zarmouceni přenáramně; a tou také příčinou, nejsouce tím jisti, jak dlouho svobody té budou požívati moci, byli pilnější nežli kdy před tím shromáždění svatých, tak že jednoho dne nedělního shledalo se pohlaví obojího osob do tisíce, kteréž k stolu Páně s srdcem nábožným přistoupily.

21. říjen Když tedy kníže Karel nejdříve 21. a 22. d. října úřad konšelský ve všech třech městech Praž. obnovil, a kde kteří konšelé nacházeli se náboženství evangelického, ješto víru svou proměniti a k církvi římské přistoupiti nechtěli, jacíž nejedni se našli: ty z povinnosti konšelské propustil a místa jich osobami nehodnými a nespůsobnými, že jen papeženci byli, ba skůro ani práva městského nemajícími, osadil.

Zatím hned odeslal z kancelláře své dekret jmenem císařským k Hermanovi Černínovi z Chudenic, hejtmanu Starého města Pražského, dávaje mu na vědomí: jakož sou na JM. řím. císaře, jakožto českého krále, skrze tu po celém světě rozhlášenou rebellii českou všecky fary a kollatury ve všech třech městech Pražských připadly, a JMC. neráčil by na jiném býti, než aby se takové kollatury jiným kněžstvem pořádným náležitě osadily a opatřily: z těch příčin že se jemu od knížete jmenem JMC. poroučí, jak ho přítomný dekret dojde, aby i hned všecky k Augšpurské konfessí se přiznávající kazatele i správce školní německé, na ten čas v Starém i Menším městě Praž. se zdržující, před sebe povolal a jim milostivou a dokonalou JMC. vůli a mínění v známost uvedl a jim budoucí provozování služeb jejich církevních v týchž kostelích německých jako i v škole zcela a souplna dle vyměření JMC. na konec zastavil, věda, že v tom vůli milostivou JMC. a rozkaz naplní.

Černín zachovav se tak ochotně dle dotčeného poručení a povolav kněžstva německého před sebe, přednesl jim túž vůli císařskou s tím doložením, aby pod tu chvíli jmenovaných kostelův dočista prázdni byli a povinnosti své kněžské

a kazatelské ani v nich ani krom jich někde jinde nevykonávali, nýbrž ve 4 (aneb, jakž jiní, ač zle, kladou, ve 14) dnech od uvedení jim v známost vyměření toho se všechněmi věcmi svými ven z král. čes. se vystěhovali. Kteřížto nevědouce, jaké jiné rady v příčině té sobě na ten čas dáti, zakázali se mu, že se tak poslušně zachovati chtějí. 1622

A tak ještě toho dne okolo 23. hodiny české jeden i druhý kostel německý byl od rychtáře a primasa jednoho i druhého města zavřín a zpečetěn. A jakkoli toho dne bylo u zpovědi přes 200 osob, míníce na ráno večeře Páně požívati, toho však podtud více žádným vymyšleným spůsobem nemohlo se jim dostati, nýbrž musili to s bolestí srdce svého náramnou zanechati na straně a pánu Bohu nátisk ten svědomí svých poručiti.

K tomu také, ač kněží a správcové školní žádali knížete za prodloužení jim terminu, poněvadž nebylo by jim možné ani podobné v tak krátkém čase i potřeby své všecky sobě spraviti i s manželkami, dítkami a jměníčkem svým z král. čes. se vypraviti; avšak mimo jediný toliko den žádné delší lhůty uprositi a obdržeti nemohli, nýbrž hned 29. d. října, 29. října
to jest v sobotu po památce svatých Šimona a Judy apoštolův páně, vyjeli jedním vrzem všickni z Prahy, ubírajíce se upřímo k Drážďanům.

Poněvadž pak vyprovázelo je z města několik set neb tisíc posluchačův evangelických s pláčem a naříkáním velikým, i když přišli od Prahy asi půl míle (neb dle jiných správy na míli) a prvé nežli se rozžehnali vespolek: tedy mistr David Lippach, přední kazatel německý, vystoupiv sobě na místo příhodné, aby ode všech slyšán býti mohl, učinil k tomu celému shromáždění kratičké promluvení a napomenutí, v němž poručil je všemohoucímu a milosrdnému Hospodinu v tom protivenství počátečním na ně se valícím k milostivé a mocné obraně, ochraně a stráži a napomínal jich slovy pronikavými k stálosti a setrvání udatnému při pravdě Boží jednou poznalé a vyznalé. Což oni s vděčností a nábožností opravdovou netoliko od něho přijali, podlé toho s pomocí milosti Boží tak se chovati slíbili, ale také jemu a jeho spolutovaryšům darovali na cestu 400 zl., kteréž oni přijali s poděkováním a s výminkou tou, že z nich na cestě tráviti i soldátům, kteříž je provázeli, za práci jich odměnu a náhradu slušnou učiniti chtějí.

Na druhý pak den po uvedení v známost dekretu knížecího a vůle císařské v něm obsažené kněžstvu německému 30. října
dodán byl z kancelláře knížecí jiný dekret inšpektorům a opatrovníkům kolleje veliké císaře Karla IV., Michalovi Pečkovi

1622 s Radostie, měšťanínu Starého města Praž., a M. N. Mollerovi, professoru jednomu akademie Praž., v němž poroučelo se jim jmenem císařským: poněvadž JM. řím. císař ráčil by býti té celé a milostivé vůle, paterovi rektorovi a celé kolleji bratrstva jezuitského u sv. Klimenta v Starém městě Praž. akademii Pražskou jinak kollej velikou císaře Karla IV., jižto oni dosavad v držení a opatrování svém zůstávali, se vším a všelijakým k ní příslušenstvím k mocnému držení, vládnutí a užívání odevzdati; protož aby jmenovaní opatrovníci dotčené akademie i hned beze všech odporův a rozmyslův dalších tak poslušně vedlé dekretu tohoto se zachovali a se všelijakými registry svými listovními a summou se všemi statky a grunty, kteříž by koli k akademii Pražské od starodávna přináleželi, výš jmenovanému paterovi rektorovi s popisem a inventářem všech těch věcí a příslušenství k ní hodnověrným a skutečným odvedli a postoupili, z opatrování svého počet náležitý učinili a podtud více akademie a věcí jejích v ničemž nejmenším se neujímali, ale jí prázdni byli na konec. V čemž bezpochyby žeť sou se v skok tak poslušně zachovali, zvláště Michal Peček, kterýž sice byl pochlebník veliký jezuitský a knížete z Lichtenšteina.

Mimo to všecko byla nařízena od knížete bezpochyby z ponuknutí jezuitův visitací a přehlídání všechněch krámův kněhařských, kteříž jakékoli knihy přespolní latinské, německé i jiné do měst Praž. přiváželi a prodávali; při níž popisovali bedlivě, kdo z kněhařův dotčených jaké knihy v sklepích a kněhárnách svých mají, s tou přitom zápovědí jim učiněnou, aby pod tu chvíli žádnému z stavův a obyvatelův král. čes. ani komu jinému z těch kněh zinventovaných ani jedinké neprodávali, až do dalšího knížecího o té věci vyměření a rozkazu.

Podobnou věc dovedli sobě jezuviti Vídenští, když téhož měsíce netoliko stavové rakouští na zvláštní poručení císaře Ferdinanda jim školu svou zemskou odstoupili, ale i doktoři a professoři učení Vídenského akademii svou proti vší vůli, odporu a protestací své dostatečné, anobrž i prosbě mnohonásobní, na císaře ve vší nejhlubší poníženosti vzložené, též se vším a všelijakým k ní příslušenstvím a zvláštnostmi v dokonalou moc uvésti musili.

Nad čímž vesměs všickni pod obojí i pod jednou nesli zármutek veliký, obávajíce se, že za tou proměnou neobyčejnou jiné těžší nepříležitosti následovati budou. Čemuž mohlo se též porozuměti i z sollicitací daremné Jihlavských, kteřížto, ač velmi snažně vyhledávali toho při císaři, aby při svobodném náb. evangelického provozování byli zůsta-

veni, avšak až dosavad ničehož se dovolati a doprositi nemohli. 1622

O vzdání se posádky Kladské.

Zatím když hrabě mladší z Turnu se všechněmi jinými officíry a soldáty na Glacku zavřenými déleji nežli od roka obležení od lidu císařského s myslí hrdinskou vystáli; nedůvěřujíce se žádným připovědem od generala císařského v Čechách ani zámluvě kurf. saského, kterouž hrabě dokonalým pardonem císařským ujišťoval, uložili sobě na mysli své, raději do poslední krůpěje krve a přemožení svého, tak jakž se v tom dotčený hrabě od osoby své i na místě pomocníkův a soldátův svých jakož jindy nejednou, tak teď posléze před hrabětem Torkvátem patrně pronesl, sebe i města brániti, nežli by je dobrovolně poddati měli.

Avšak naposledy předce byli přivedeni k tomu, že se jináč rozmysliti musili, ne ovšem proto, že císařští drahně času z sedmnácti kusův pobořicích velmi zhusta a silně ku zdem městským stříleli, oheň do města házeli, od něhož celá kollej jezuvitská s mnoha domy okolními do gruntu vyhořela, a že v ní přišel oheň do prachu, tou příčinou obležení škody veliké pocítili — nebo hrabě odpovídal nepříteli zase neleniv a hrdinsky jak z děl, tak ovšem i výpady z města častými, a obzvláštně, když císařští 10. a 14. d. října s velikou vzteklostí a v počtu hojném k šturmu se strojili, nebo vyslav na ně lid svůj, do 600 osob z nich potloukli —; ale přinutil je k tomu pouhý nedostatek, jejž snášeli v vodě čerstvé, kterouž jim odňali, v mouce, v soli, v prachu i v palivu, a že neměli odnikudž naděje k spomožení a k sukkursu naprosto žádné. Z těch tedy příčin přistoupivše jak hrabě s soldáty, tak i obec celá ku přátelskému rokování, smluvili se o všecko bez hrubého tahání a nesnáze 26. d. října na nížepsané výminky:

I. Že svobodné náboženství pod obojí v městě Glacku v tom spůsobu a váze, v jakéž nyní zastíženo bude, ještě i napotom do dalšího JMC. v tom vyměření milostivého zůstati má. Chtělli by pak přes to všecko kdo z měšťanův aneb obyvatelův téhož města odtud kam jinam s jměním svým se podati a vystěhovati, aby měl svobodu, týž statek všecek a všelijaký v šesti měsících pořád zběhlých rozprodati a s svými věcmi, kde by se mu koli líbilo, beze vší překážky se odebrati.

II. Aby nejvyšší gubernator neb správce pevnosti Glacké Jan Lev se všechněmi při něm se nacházejícími rytmistry,

1622 hejtmany, officíry a soldáty prostými s praporci rozvinutými, s zbraněmi obojími, i se všechněmi břemeny i jměním svým svobodně i beze všeho hyndruňku a překážky z pevnosti vytáhnouti moc měli, s tou však přitom výminkou patrnou, aby jmenovaní soldáti na hranicech slezských a knížectví Svídnického od svých officírův z závasku svého dokonale propuštěni byli, praporce své z bidýlek strhli a JMC. přísahu takovou vykonali, že proti JMC. za šest měsícův pořád zběhlých v žádné vojenské služby najímati a potřebovati se nedají.

III. Že gubernator s již jmenovanými officíry a soldáty po dosažení a užití pardonu dokonalého neb generalního, kde se komukoli z nich líbiti bude, svobodně a pokojně odtáhnouti a odvandrovati mají.

IV. Že všickni officírové společně i jeden každý z nich rozdílně jako i soldáti obecní, kteřížkoli předešle císaři v válce té sloužili, svobodného passu a průchodu skrze všecky země a panství císařské užíti mají.

V. Aby všickni soldáti nemocní a poranění neřkuli v městě Glacku do zhojení svého zůstali a zdraví své náležitě opatřovali, alebrž také, když by s pomocí a fedruňkem sousedův a měšťanův zase k svému zdraví a čerstvosti dřevní přišli, podlé své dobrolíbezné vůle a příležitosti jeden každý v místo jemu příhodné obrátiti a odebrati se mohli.

VI. A naposledy, aby celá posádka, na ten čas v Glacku i na zámku se zdržující, beze všeho všudyž průtahu a odkladu dalšího z zámku Glackého ven vytáhla, a proti tomu lid císařský nahoru uveden a do zámku přijat byl. A když by dotčená posádka předešlá věci a potřeby své v městě zhotovila a spravila, tedy aby byla povinna i hned město kvitovati a odebrati se preč cestou svou. A dokudž by se tomu všemu od nich zcela a zouplna zadosti nestalo, že hrabě z Turnu spolu s dvěma officíry v městě v základu a rukojemství tak dlouho zanechán býti má, až by ten lid Glacký všecek výš jmenovaným spůsobem z povinnosti své propuštěn a abdankován byl.

Když tedy to všecko bylo od nich s obojí strany postaveno na místě, hned zatím 28. d. října vytáhlo z Glacka lidu jízdného i pěšího do 1500 se vším jměním svým, jakž bylo smluveno, a byli od 2000 lidu císařského až k městu Frankenšteinu, 5 mil od Glacka, pokojně beze vší ujmy a skrácení akkordu doprovozeni; ač Wintermonat zaznamenal toto:

Když konvoj neb průvodce císařští, kteříž hrabě z Turnu doprovázeli z Glacka až na pomezí brandenburské, měli odjížděti od něho zpátkem, že v tom, neví se však od koho

aneb z čího poručení, bylo uděláno po hraběti ran několik 1622
z ručnic neb z pistol, tak že jednou kulkou srazili mu klobouk s hlavy, ale bez ublížení. Kterýžto vida, co se tu s ním a jak zrádně díti by se mínilo, napomenul v skok živě všech svých soldátův, jež tehdáž tu okolo sebe měl, aby ho před takovým násilím oukladným a nenadálým jako poctiví a jemu vždycky prvé věrní i povolní soldáti zastali a přichránili. Což oni udělali srdečně rádi, a postavivše se do pořádku proti konvoji císařské, vzkázali jim, majíli chuť a srdce k jaké šarvátce, k níž oni jim příčiny žádné nedávají, tedy aby činili od sebe to, co na poctivé soldáty a ne na oukladníky zrádné náleží. Císařští pak znamenavše opravdovost živou a zkusivše prvé toho hojně, s jak zkušenými a srdnatými pacholky měli dosavad činiti, žádali hraběte: aby jim všechněm, zvláště officírům, té všetečnosti a neváznosti některých málo osob z prostředka jejich nepřipisoval a nade všechněmi se nemstil; poněvadž, kdokoli o to se pokusil, udělal to dokonce o své ujmě, beze všeho rozkázání officírův, tou příčinou že chtějí se na to s pilností vyptati, a kdokoli budou v tom shledáni, že jsou takové rány proti hraběti vystřelili, že budou věděti, jak k takovým přestupníkům s trestáním přísným přikročiti. A s tím rozjeli se od sebe pokojně.

Ale nežli málo minulo, ubozí Glačští poznali malou platnost z toho akkordu a poddanosti císaři prokázané. Nebo předně uděláno jim z prvního punktu neb artikule dokonce nic, tak že všecky správce a kněží své evangelické i s školníky preč z obce vybýti a člověčenství arciknížeti Leopoldovi, jemuž císař celé hrabství Glacké, proto že velmi rozkošné a veselé jest, daroval, slibovati musili. Za druhé, poněvadž na obležení Glacka šla útrata a náklad císaři veliký, protož byla uložena na měšťany sbírka obzvláštní: aby jeden každý z měšťanův možnějších byl povinen ze sta kop jmění svého a všelijakého po tolaru širokém a potřebnějši po půl tolaru v místo jim oznámené dáti a odvésti. Lid pak válečný, jejž potřebovali při města dobývání, byl také odtud odveden; z něhož šest praporcův z regimentu pěchoty Lichtenšteinské položeno do Prahy, ostatní pak rozlosováni sem i tam po kraji. —

A že v tu dobu škod a loupežnictví po všech silnicích okolo Prahy dokonce nic se neumenšovalo, protož kníže nařídil to, aby profous neb rumormistr jeden s 150 rejthary na silnice vyjížděl a lidi přes svět pracující před zákeřníky a loupežníky zjevnými přichraňoval.

1622

Hrabě z Turnu v Konstantinopoli.

V tutúž dobu šla v Čechách i jinde vůbec pověst hrubá, že starý hrabě z Turnu, vypraviv se osobně podlé vyslaného Betléna Gábora do Konstantinopole, dostal se tam bezpečně a poně sollicitovati měl při novém sultanu o pomoc lidu i peněžitou proti cís. řím.; ale že nebylo naděje, aby co obdržeti mohl, jak pro to nedávno k císaři vypravené poselství turecké, tak ovšem i pro jiná sultanova zaneprážděnění vojenská, kteráž mu v ty časy baše babilonský, spolčiv se proti němu s králem perským, zavalovati usiloval. Že pak hrabě tam ke dvoru sultanovu tehdáž se dostal, to věc jistá jest; ale aby co toho při něm vyhledávati měl, věda bezpochyby, v jakém spůsobu král jeho i Betlén postaveni jsou, jinde mimo Wintermonata najíti sem toho nemohl.

Zpráva o kozácích a o konfiskaci statků v Čechách.

A jakož jest pominulého měsíce září, dokudž Glacko zůstávalo ještě obleženo, síla nemalá (někteří kladou jich do 12 neb 14 tisíců) kozákův k městu Frankenšteinu přitáhla, zakazujíce se skrze dvě osoby, z prostředku svého vyslané k nejvyššímu císařskému hraběti Quattovi, kterýž v tu chvíli ležel v dotčeném městě, a dotazujíce se ho, zdali by císař jich služby proti Glacku užívati chtěl, a když on odbyl jich, že na ten čas pomoci jejich v místě tom potřebí není, nýbrž aby hleděli sobě pána jiného; tedy oni umínili sobě táhnouti zase do říše a tam dáti se potřebovati dále císaři proti nepřátelům jeho. Pročež, když dostali se až do Čech k Nimburku, okolo něhož položili se s znamenitou obyvatelův okolních záhubou a nepříležitostí, musilo se naposledy pomysliti na prostředky některé, kterak by je úplatkem ňákým spokojiti a ven z země zpátkem obrátiti a vybýti mohli; až napotom bylo zůstáno s nimi na tom, aby mimo službu pominulou ještě za tři měsíce žoldu se jim odvedlo. Tou měrou dali se namluviti na to, že sou se zase k hranicím postoupiti uvolili, odvedvše s sebou mimo jiné kořisti nemalé do 2000 koní, o něž sedláky ubohé připravili. Tam potom jak ukrutně s lidmi ubohými zacházeli, v měsíci následujícím oznámí se.

Při konci měsíce října vyšla výpověď z kommissí konfiskací, proti stavům a obyvatelům král. čes. pod obojí od císaře předešle nařízené, v kteréž odsuzovaly se mnohé osoby ze všech tří stavův přítomných i nepřítomných statkův svých všelijakých spůsobem rozdílným. Nebo někteří z nich byli odsouzeni dokonce všeho, jiní polovice, jiní třetího, mnozí čtvrtého i pátého dílu jmění svého, a to pro příčiny: že aneb 1) při vyházení místodržících královských přítomni byli, 2) k konfederací proti císaři radili a fedrovali ji, aneb 3) že k zavržení krále Ferdinanda svolovali a proti tomu 4) volení Fridrichova účastné se učinili, 5) pak a naposledy, že na onen čas s starým hrabětem z Turnu k Vídni proti císaři táhli. 1622

Věci slezské. *)

Téhož měsíce října knížata a stavové slezští, položivše sobě směm s povolením císařským, mezi jinými věcmi obecnými nařídili mezi sebou sbírky a daně veliké. A poněvadž při jiných stížnostech zemských bylo vzneseno na ně i z strany té hrozné závady a zhouby, kteráž pošla let těchto vůbec mezi lidmi bohatými a chudými skrse nenasycené lakomství a dráčství těch penězoměncův obmyslných a nespravedlivých, kteříž kypery a vipery vůbec se nazývali a, minci falešnou a nehodnou uvozujíce do zemí, zase z nich hodnou a těžkou vyváželi a v ledajakýchs místech pokoutních ji mincovati nepřestávali, kterak i v městě Vratislavi nalézalo by se takových šejdířův a pokladačův zemských nemálo: protož, měvše sobě ukázáno na deset měšťanův neposledních, obeslali je před sebe na rathouz a stíživše jim náležitě ten obchod jejich vlasti jich obecné i lidu potřebnému nad míru škodlivý a záhubný, jemuž žádnou měrou, byvše svědky hodnověrnými přesvědčeni, odepříti nemohli, uložili na ně pokutu peněžitou takovou, aby na zaplacení lidu jich válečného tunu některou zlata složili.

I aby mohli užíti v tom polehčení nějakého, tou příčinou, majíce dobrou vědomost i o jiných více sobě podobných dráčích a kypeřích, pronesli je také stavům, že by s nimi v tom spolku zůstávali; kteréž knížata a stavové s těmito bez pochyby v pokutě též srovnati nepominuli. **)

---

*) Díl X. str. 869.
**) Str. 870—895 obsahuje příběhy německé a franské.

Za vypověděním z král. čes. kněží a kazatelův evangelických českého i německého jazyka neb národu následovalo hned v patách protivenství a proměna mezi stavy a obyvateli pod obojí v náboženství jich znamenitá. Nebo všudyž předně po městech Pražských, potom i sem i tam po krajích v městech královských i na gruntech stavův vyšších dosazovalo se kněžstvo papeženské i jezuiti na fary a do kostelův evangelických, jakož se toho dostalo teď měsíce listopadu těm nejpřednějším a nejlidnatějším dvoum osadám v Novém městě Praž., Svatoštěpánské a Jindřišské, jejichžto kostelové obadva byli postoupeni jezuitům, kteříž začali v nich mšíti a kázati
1. list. 1. d. listopadu, to jest na den památný všech svatých.

Pročež mnozí z následovníkův náb. pod obojí, vidouce, že všecka naděje jejich mizí a hyne, kterouž dosavád měli ještě o milosti nějaké císařské, že, ohlédna se na přímluvy i služby vzáctné, kteréž kurf. sas. císaři Ferd. v válce té prokazoval a za kněžstvo německé k němu, aby v Čechách bylo trpíno a služby jim se nezastavovaly, nejednou činil, vždy někde svobůdky ňáké evangelickým pozůstaví a propůjčí, počali velmi zhusta od pravdy předešlé poznalé a vyznalé ku poslušnosti církve římské odpadati, na díle se mdloby a křehkosti těla, na díle s rozmyslem svým zdravým a v té naději celé, že tudy budou moci k větším i statkům i k úřadům a povinnostem předním zemským i obecným přicházeti, na díle pak z pouhého strachu a obávání se proto soužení a trápení rozmanitých, vidouce očitě, jak se již vůbec dálo od jezuitův a jiných papežencův tuhých, že téměř žádných řádů a ceremonií evangelických v kostelích trpěti nechtěli ani při svých vlastních kněžích. Neb v tu dobu odbyli z kostela sv. Mikuláše na Malé straně jednoho kněze papeženského pro to samé, že dovoloval literatům aneb žákovstvu obyčejné písně adventní při rorate zpívati, dosadivše na jeho místo jiného horlivějšího Římana.

Zapovídali se také všudyž po kostelích i žalmové bratrští.

Mezi těmi evangelickými, ješto v ty časy náboženství své starodávní proměňovali a v kostelích Pražských zjevně kommunikovali, našli se měsíce toho tyto osoby přední král. čes. a nad jiné skůro vznešené, totiž:

Štefan Jiří z Šternberka na Postoloprtech a Pátku, pán přes 60 let stáří. Manželky však své ani dětí mladších neměl k tomu podlé sebe, aby příkladu jeho následovali. V kteréžto stálosti při víře dotčená paní až do smrti své chvalitebně setrvala i s mladší šlechtičnou; ale ostatní

doery a syn po některém létu také se odvrátili od víry mateře své. 1622

Z professorův pak akademie Pražské též někteří oblíbili sobě obecenství a společnost církve římské: mezi jinými D. Basilius z Deučenperku a M. Jan Campanus, muž netoliko v králov. čes. vůbec hrubě známý a vzáctný, a jehož žákovstvo české sobě za *communem praeceptorem* svého pokládalo a mnoho o něm a umění jeho smýšlelo, alebrž i mezi cizími národy dosáhv jmena a pověsti slavné od mužův slavných pro své žalmy a písně církevní, jež zvláštním spůsobem neb formou do rythmův latinských uměle uvedl. Ten, aby dokázal před jezuvity, kteříž ho řečmi a sliby svými úlisnými nejdříve v stálosti jeho zviklali a potom i do konce od pravdy evangelické k sobě obrátili, svého dokonalého a nelícoměrného od strany víry pod obojí odstoupení, sepsal k vůli a žádosti jich odu neb verše *) ku poctivosti blahoslavené Marie panny, též v rythmech latinských, následovav v tom šlepějí bludných onoho sobě podobného a naposledy v pravé známosti božské hrubě zdětinělého, muže uměním sice světa vysoce osvíceného, Justalipsia, kterýž též v starosti věku svého vydal se v spisování veršíkův latinských ku poctivosti virginis Aspricillensis et Hallensis, to jest dvou obrázkův panny Marie, kteréž papeženci v Nidrlantu velmi nábožně ctí a divy jim veliké připisují.

Dotčenou odu Campanovu vypsal sem z jeho vlastního autografu, kterýž sem po jeho smrti dosáhl, jsa chirografu neb písma ruky jeho vlastní výborně povědom. Což proto dokládám, aby někdo nemyslil, že sem snad věc ňákou nejistou, jíž dotčený Campan nikdá vinen nebyl a jí nezaložil, nýbrž někdo z pomluvačův jeho za jistou a konečnou tuto položil.

Nad to nade všecko kníže z Lichtenšteina, nemaje dosti na tom dvojím předešlém kněžstva pod obojí z král. čes. vypověděni, vydal ještě třetí mandat přísný a rozeslal jej sem i tam po všech krajích, v němž opět zasnovu všecky a všelijaké kněží a kazatele evangelické, kde by se ti koli v zemi dosavad podtají zdržovali a přechovávali, k tomu přidržel, aby v málo kolikasi dnech z téhož království vyšli a jeho nyní i na časy budoucí na konec prázdni byli, nechtějíli, jsouce kdekoli usvědčeni a postiženi, beze vší milosti s pokutou a trestáním těžkou se potkati. Ale ani ta pohrůžka obnovená nevystrašila všechněch z Čech, nýbrž vždy předce mnozí z nich zdržovali se ledakdes mezi Nikodemy pokoutními.

---

*) Viz ruk. Šk. d. X. str. 897.

1622 Mimo to Wintermonat dokládá jakési instrukcí, kteráž v tu dobu měla býti vydána od knížete vrchnostem a úřadům nižším v král. čes., podlé níž by náb. pod jednou tím lepší a hojnější vzrůst v lidu bráti mělo:

1) Aby v stavu duchovním mezi prelaty a kněžstvem všelijakým, jak v životě a obcování, tak ovšem i v povinnostech jejich, náležitá náprava a obnova byla nařízena. 2) Podobně v důchodích církevních a záduśních aby dobrý řád se držel, tak aby se ti na nic nepotřebného a zbytečného neutráceli a nevynakládali. 3) Aby v každé obci úřad konšelský, zvláště primasové a písaři městští, byli lidé náb. katolického. 4) Aby sirotci k liternímu umění spůsobní a schopní dávali se od poručníkův mezi jezuvity na učení; ostatní pak aby byli přidržáni k řemeslům a obchodům poctivým jako i k službám mezi lidmi šlechetnými a onakými, kteříž by též přiznávali se k víře římské. 5) Aby žádný do společnosti měšťanské přijímán a práva městského žádnému udíleno nebylo, leč by se k víře katolické prvé přihlásil. 6) Aby bohatí sirotci panny a vdovy za samé lidi katolické vdávány a k stavu manželskému jim zasnubovány byly. 7) Školy menší po městech a městečkách i vesnicech aby se preceptory téhož náboženství osazovaly. 8) Z akademie Pražské aby dokonce sešlo, a ta v školu privátní neb postranní obrácena byla. 9) Pokladnice záduśní, osadní a kostelní aby se osobám katolickým postoupily a v moc uvedly. 10) Nad špitály v král. čes. aby císař sám jisté úředníky a správce nařídil a ceremonie katolické do nich uvedl. 11) Aby žádní rodičové dětí svých bez vědomí vrchnosti neb úřadu svého nikam ven z král. čes. do žádných akademií ani škol luterianských na učení nevysílali. 12) Z okolních zemí, jako z Štýrska a z koruny polské, aby všelijaké osoby katolické do země přijímány, a jim vychování náležité z jistých důchodův a platův obmyšleno bylo. 13) Aby po všech městech v král. čes. nařídila se kontribucí neb sbírka obzvláštní na vychovávání žákovstva a študentův potřebných. 14) Aby arcibiskupu Pražskému a kapitole jako i jezuvitům důchodův se přilepšilo. 15) Kollatury a fary aby se ledakomus vesměs nerozdávaly, leč s vědomím a rozmyslem dobrým úřadu konšelského v jednom každém městě.

V tutúž dobu, totiž 1/4 d. listopadu, držel se pohřeb, ač nevelmi valný a nádherný, předešlému arcibiskupu Pražskému v kostele kláštera Strahovského, jinak hory Sion. Na místo pak jeho dosazen mladý hrabě z Harrachu, kterýž potom kloboukem kardinalským byl od papeže obdařen. *)

*) Zase Paralipomena na str. 359.

1622

O loupežnictví a drahotě v Čechách.

A poněvadž mimo jiné mnohé příčiny obecné i příčinou velikých loupežnictví a krádeží, kteréž dály se v ty časy vůbec a zjevně po všech všudyž silnicích v král. čes., a lidé nesměli pro ně z krajův ku Praze s obilím a s jinými věcmi potravními, ani zase z Prahy ven s penězi za ně stržený mi, drahota veliká den ode dne jak v Praze tak i jinde se rozmáhala; z té příčiny kníže z Lichtenšteina roskázal vyvěsiti mandat veřejný 12. d. listopadu po celém král. čes., v němž 12. listop.
jmenem císařským oznamovalo se a nařizovalo při všechněch věrných a poslušných v témž král., jakého by ti koli stavu, řádu a povolání byli, to:

Poněvadž den ode dne čím dále, tím více po celém král. čes. veliká a nenadálá drahota ve všelijakém obilí i v viktualních věcech povstává, tak že bylo by se hrubě obávati hladu v zemi náramného, pokudž by tomu neřádu za času v cestu se nevkročilo, a táž drahota pocházela by odtud, že tak veliký počet formanův, karníkův a překupníkův dotčené věci potravní za lehkou a nehodnou minci přes hlavu skupují a ven z země ustavičně vyvážejí: z těch příčin že kníže dle úřadu a povinnosti naň od císaře vložené, aby tomu veřejnému a všemu království závadnému neřádu a zmatku časně v cestu vkročil, a obyvatelé téhož království mimo pominulé obtížnosti vojenské, kteréž již s záhubou svou znamenitou vystáli, zvláště že ještě drahný počet soldátův císařských vychovávati musejí, na dokonalou zkázu a nouzi i se vší zemí tudy přijíti nemusili, ale vychování své potřebné míti mohli, lepšího prostředku a cesty k tomu vynajíti jest nemohl, jako aby dotčené vyvážení obilí a potrav ven z země do času jistého zastaveno bylo.

A protož že jmenem a na místě cís. jakožto krále čes. tím listem svým veřejným všechněm vůbec společně i rozdílně z výš jmenovaných stavův a obyvatelův téhož král. jako i jiným jakýmkoli lidem a obchodníkům, handle a živnosti své v něm provozujícím, poroučí a zapovídá, aby od datum téhož patentu až do dalšího o té věci nařízení naprosto žádného obilí ani viktuálních věcí neprodávali, neskupovali, ven z země nikam nevyváželi, nevynášeli ani nevysílali pod žádným vymyšleným spůsobem a zámyslem, nýbrž raději je v tak náramnou drahotu pro opatření a vyživení obyvatelův domácích, zvláště lidu potřebného, v záloze zanechávali a tudy hladu nastávajícímu tím snadnější přítrž a překážku učiniti nápomocni byli; poroučeje přitom přísně všechněm a všelijakým vrchnostem

1622 a osobám přísežným sem i tam v krajích i městech královských, předně a zvláště vejběrčím cel a ungeltův královských pomezních i jízdným ku projíždění silnic nařízeným: aby na to na všecko pozor bedlivý měli a žádnému zápovědi jeho knížecí měniti a přestupovati nedopouštěli; pakli by je kdo v čem tom přestoupil, takovému každému aby všecko obilí i potravy skoupené a při něm usvědčeně beze všeho všudyž ohledu a ušetření pobrali, a zanechajíce sobě dílu svého třetího, ostatní díly dva do profianthauzův císařských dodati neobmeškávali, žádného v tom neušetříce z prodavačův ani kupcův. A kdybykoli co toho se zběhlo, aby o všem všudyž buď knížeti aneb komoře české zprávu dostatečnou učiniti nepomíjeli. V čemž že budou věděti všickni, jak dále se spravovati a před škodou i trestáním uvarovati, poněvadž byla by v tom JMC. vůle celá a dokonalá.

Neřkuli pak vně po silnicích provozovala se všelijaká prostopášnost a svévolnost od chasy vojenské, alebrž i v městech Pražských činila lidem pokojným protimyslnost a příkoří nesnesitedlné, zvláště pak co bylo tam Francózův a Vallonův, tak že lidé v bílé dni hrdly svými jisti nebyli, jakož pak 3. d. prosince v sobotu po 1. neděli adventní v Starém i Novém městech Pražských do osmi osob na díle pomordovali, na díle zranili smrtedlně.

V tytéž časy zakázal se císaři nejvyšší z Waldšteina, že jistý počet lidu jízdného a pěšího jemu na svůj vlastní groš najíti chce, pokudž by ho v tom dostatečně ujistiti chtěl, že při těch statcích, které sobě z statkův v pokutě císaři připadlých za 600.000 kop miš. skoupil, bude zcela a zouplna zůstaven bez překážky všelikého člověka nyní i na časy budoucí.

O psaních v příčině reformací Pražské učiněných.

Pod tím kurfiršt saský, vzav zprávu od M. Davida Lippacha a jiných kazatelův německých, kteréž kníže Karel ven z země české vypověděl, jak se s nimi dálo, učinil o to k němu psaní schvální z zámku svého Moricburku $\frac{1}{2}$³ d. listopadu: Kterak docházely by ho z míst rozličných zprávy nejedny, jichžto obyčejné a týhodní avisí neb noviny doličují neb dokazují, že by ti s povolením již v Pánu odpočívajícího někdy císaře římského Rudolfa slavné a svaté paměti a ne s špatnými náklady

vystavení kostelové v městech Pražských zavříni, a tou měrou 1622
následovníkům pravé Augšpurské konfessí svobodné náboženství evangelického provozování dokonce odňato a zastaveno býti mělo.

I ačkoli kurfiršt zprávám a pověsti té místa žádného při sobě nedává a jim nevěří, nýbrž mnohem spíšeji byl by toho výborně povědom, jakého by JM. císař, uherský a český král, pán jeho nejmilostivější, milostivého a pokojného ducha neb úmyslu býti a všechněmi myšleními svými k tomu cíli směřovati ráčil, jakým by spůsobem to vzniklé nedorozumění a rozbroj zcela a zouplna vyzdvižen, místo toho pokoj drahý a vinšovaný zase všudyž stejně upevněn a utvrzen, mezi vrchností a lidmi poddanými láska trvanlivá, náklonnost, dobrá a povinná poslušnost nyní i na další a budoucí časy v celosti zachována a čím dále, tím zdárněji vzdělávána býti mohla; nicméně že však kurfiršt dle své dobré a opravdové péče a starosti, a poněvadž tomu předešle porozuměl, že by kníže s stranou pod obojí dobře mínil a jejím milostivým ochráncím a zástupcím býti měl, nemohl toho nikoli pominouti, aby knížete tímto psaním svým přátelským za to požádati neměl, aby sobě výš dotčenou společnost neb obec německou tak, jakož to dosavad od sebe činil, ještě i napotom věrně i upřímě poručenou měl.

Pokudž by pak týž pokřik z strany zavření týchž kostelův a zapověděni svobodného náb. evangelického provozování vždy pravdivý a ne věcí ňákou smyšlenou byl; tedy aby kníže přičinil se o to, aby dotčená exekucí na svém místě netoliko zastavena, ale i to s pilností opravdovou opatřeno bylo, aby se skrze to někde nějaká nová, což by se velmi snadno státi mohlo, potržka, pozdvižení a jiné obtížnosti nebezpečné nezběhly a neurodily.

Přitom že žádá knížete, aby mu o tom o všem příběhu zprávu obšírnou co nejdříveji učiniti nepomíjel, tak aby kurfiršt tou měrou v povinnosti a úřadě svém v ničemž nejmenším hyndrován nebyl, nýbrž mnohem raději jemu náležitě zadosti činiti mohl a to všelijak fedrovati, což by koli nadál se, že by k odvrácení a přetržení skutečnému dalšího neštěstí, nebezpečenství, k zdržení pak v celosti spůsobu pokojného platně sloužiti a se vztahovati mohlo. —

I ač na ten čas nikdež najíti sem nemohl, jaká odpověd od knížete kurfirštu na to psaní dána byla, jest však rozuměti snadno z následujících psaní, že jest ho odbyl výmluvou zdvořilou a vztáhl to všecko na vůli a rozkaz císařský.

O túž věc dopisovál se na kníže Karla obšírně a pronikavě

1622 i doktor Matiáš Hoë z Hoëneku, nejvyšší kazatel dvorský kurfiršta saského, 11/1 d. listopadu v smyslu tomto:

„Milostivý kníže a pane! Co sem V. Kn. M. teď nedávno pominulého času z strany německých kostelův evangelických, v městech Pražských vystavených a nyní zavřených, psal, ráčíte se bezpochyby v tom ještě dobře a milostivě pamatovati. I poněvadž mně takové v čerstvé paměti dosavád zůstává, jak obzvláštní a vzácnou náklonnost ráčili ste déleji nežli před 30 lety k mým rodičům a k celému rodu našemu Hojovskému prokazovati a v té ráčíte se i k osobě mé ještě do přítomné chvíle ohlašovati laskavě: pročež mám tu naději celou a neomylnou, že ste psaní mé onehdejší milostivě k sobě přijíti ráčili, ano i také ještě to milostivě mi vážiti ráčíte, že v této tak důležité příčině V. K. M. toto opět druhé psaní poslušně činiti a níže dostavené věci představírati se neostýchám."

„Předně pak a nejprvé nemohu V. K. M. s dostatkem náležitým vypsati ani vymluviti, jak přetěžce všickni evangeličtí potentatové a knížata v sv. římské říši nad tím teď nedávno v král. čes. zběhlým a vykonaným zapověděním dočista náb. evangelického, obzvláště pak tím zavřením a zapečetěním dvou v nově vystavených kostelův Pražských sou se užasli a v myslech svých pohnuli, jakž sem já tomu z mnohých psaní posavád s velikou srdce mého bolestí vyrozuměl. A jistě V. K. M. ráčíte moci sami od sebe tomu dle prozřetedlnosti své vznešené výborně rozuměti, že to žádný z lidí rozumných dotčeným veleslavným stavům Augšpurské konfessí v příčině té za zlé míti nemůže, když musejí na to očima svýma patřiti, kterak neřkuli v král. čes., ale i v samé svaté římské říši na místech rozličných kostelové jejich, kteréž s milostivým nebožtíka cís. Rudolfa slavné a svaté paměti na větším díle na svůj vlastní groš a náklad pro sebe, pro vyslané své až i pro tolik mnoho tisíců osob národu německého, z zemí a knížectví jejich rodilých a na ten čas v městech Pražských se zdržujících, vystavěti dali, nyní jim odňati a uzamykáni jsou."

„V. Kn. M. ráčí o tom dobře věděti, jak věrného a upřímého přítele JMC. na mém nejmilostivějším kurfirštu a pánu míti ráčil, a jak jest JM. kurf. pro JMC. hrdla i života svého vlastního, ano i všechněch zemí a lidí poddaných se odvážil pro to jediné, aby jeho nejbližší soused, král. čes., pánu svému pořádnému a pravému do rukou zase se dostati mohlo. Což i sami nepřátelé znají i vyznávají, že kurf. saský k JMC. jistě veliké věrnosti dokázal. Pročež já mohu v tom V. K. M. konečně ujistiti, že ten slavný kurfiršt nemohl býti v ničemž víceji a tížeji zarmoucen, jako novinou tou, když dověděl se: že J. kurf. Msti náboženství nyní v nejvyšší ohavnost a ošklí-

vest vasto jest a jemu ani místa volného ani průchodu bezpečného již více se nepřeje ani dopřívati nechce." 1622

„Jeho kurf. Mstí veleslavnému a vzáctnému panu bratru, kurfirštu Kristianovi II. svaté a slavné paměti, ráčil jest na onen čas JM. římský císař k obzvláštní poctivosti provozování svobodné náb. evangelického v jazyku německém propustiti, ano i k vystavení kostelův nových jakož v jiných místech, tak obzvláštně v městech Praž. milostivě povoliti: tou tedy příčinou nerkuli z vlastní komory kurfirštské k témuž stavění vzáctná pomoc a summa penězitá byla odeslána, alebrž zde v celém jeho kurfirštství podobná sbírka jest shledána; kostelové pak a škola takovými osobami hodnými opatřeni, kteréž aneb prvé před tím v JMK. zemích v podobné povinnosti sloužily, aneb při nejmenším v nich se zrodily a vychovány jsou."

„Pročež slušně a spravedlivě i nynější kurfiršt nadál se toho, že, což jest takkoli JKM. panu bratru ku poctivosti jeho od císaře předešlého se stalo a k čemuž povoleno bylo, při tom že i nynější JMC. JM. kurfiršta, pána mého milostivého, zanechati a jemu pokojně toho užívati dáti ráčí. A tímť jsou JM. těšili a trošťovali mnozí patentové a jiné námluvy vysoké."

„Jeho osvícenost arcikníže Karel ráčil mi sám ústy svými milostivými oznámiti to: že měl sobě od JMC. to poručeno, aby mne tím ujistil a ubezpečil, že žádnému z následovníkův nepromněné neb nezjinačené konfessí Augšpurské na gruntech a v zemích JMC. žádní nátiskové a příkoří díti se nemají. A nejjasnější kurf. Kolínský JM. ráčil mne 25. d. března l. p. 1620 v městě Milhauzu milostivě za to žádati, abych mého nejmilostivějšího kurfiršta a pána tím na konec ubezpečil, anobrž i sám od osoby své tomu cele a nepochybně věřil, co se nás Luteránův, ješto se k té staré nezjinačené konfessí Augšp. přiznáváme, dotýče, že se od pánův katolických nikdo žádné nejmenší protimyslnosti, příkoří ani protivenství nadáti a obávati nemáme, s tím přitom těchto slov jeho formalních doložením patrným: „Denn wir Katholische lieben und halten euch der alten Aug. Conf. Zugethane anderst nicht, als unser selbst eigen Fleisch und Blut", t. j. nebo my katoličtí milujeme vás k staré Aug. konf. se přiznávající nejináč a uznáváme vás ne za jiné, než za naše vlastní tělo a krev."

„To byla JK. osvícenosti neb jasnosti slova ke mně mluvená, jakž to před soudnou stolicí Jesu Kristovou vysvědčiti mohu. A takť sem je také zcela a zouplna i na JM. žádost in continenti, hned té chvíle, mému nejmilostivějšímu pánu oznámost uvedl i pro budoucí paměť sobě bedlivě zaznamenal;

1622 ať nyní mlčením pominu jiných mnohých těm podobných vzáctných troštův a zámluv, kteréž se v ty časy od nejpřednějších pánův a osob katolických i jiných vzáctných officírův císařských oustně a listovně dály.“

„Když pak teď nyní všecko všudyž děje se naopak, tedyť ráčíte moci podlé VMK. rozumu vzáctného snadně posouditi, jak převeliká nedověrnost v myslech stavův evangelických nevyhnutedlně z toho povstane a následovati bude.“

„Když časem Kalvinistové v spisech a diškursích svých nám evangelikům v oči tím vytýkali a hrozili, že potom dobře poznáme, jestli že císař nad stranou odpornou svítězí, že s náboženstvím naším daleko hůřeji naloží a zajde, nežli by se s ním dálo pod regimentem a správou jejich kalvinistskou; tedy sme my nikdá tomu věřiti a v tom jim za pravé dávati nechtěli, měvše k JMC. daleko jinačejší dověrnost nejpoddanější. Ale již nyní musíme toho s srdečnou žalostí a s truchlením zakoušeti a dávati tomu místo, že lidé ti v té příčině příliš konečnou pravdu mluvili a nám předpovídali. Nebo nyní děje se s námi jak z strany náb., tak ovšem i z strany pokoje politického daleko hůřeji nežli s židy, těmi hroznými a ohavnými Ježíše Nazaretského ukřižovaného rúhači a utrhači té blahoslavené a požehnané rodičky Boží, Marie panny, avšak vždy předce přeje se jim svobody té, aby mohli školy své pod ochranou JMC. míti, v nich taková rouhání a útržky světle a neukrytě provozovati; my pak evangeličtí, ješto ono troje všeobecné církve křesťanské vyznání přijímáme a k němu se přiznáváme, musíme ze všech kazatedlnic i ze všech dokonce kostelův sehnáni a vystrčeni býti.“

„Nechažt tedy V. K. M. ráčí pro milost Boží při sobě zdravě považiti, jaké jen plesání a heraltování pojde z toho mezi Kalvinisty, že protivenství podobné jejich potkává nyní ty stavy a lidi evangelické, kteříž s takovou přenáramnou horlivostí a vroucností velebnosti a reputací císařské zastávali a ruku ochrannou nad ní drželi.“

„Když tedy V. K. M. spolu s panem hrabětem z Martinic takové a těm podobné příčiny pohnutedlné a důležité JMC. přednésti ráčíte, já mám k JMC. tu poddanou dověrnost neomylnou, že JMC. svou resolucí nejmilostivější z mnoha tisícû srdcí, až dosavad v hořké té strasti postavených, túž starost a lopotu příhodně setříti, nevymluvitedlnou radost a veselé v nich vzbuditi a tou měrou všecky evangelické stavy sobě tak mocně a tuze zavázati ráčí, aby pro JMC., kdybykoli toho potřeba nastala, v jakýchkoli příležitostech a příčinách hrdel a životův svých vynaložiti se neliknovali.“

„A poněvadž staří pohané mívali obyčej říkati, že otec

askavý za veliký hřích a výstupek syna svého přestává na 1622
dosti lehké pokutě a trestání; i pročež by pak nejveleslavnější císař křesťanský ráčil chtíti s nejtěžší a s nejpříkřejší pokutou přikračovati k lidem těm, kteříž proti němu nic neprovinili, ale dokonce nevinni jsou ve všem tom, cožkoli se v ty časy zběhlo, nýbrž sou se za JMC. skroušeně modlívali, úpění svá i vzdychání srdečná zaň ku pánu Bohu odsílali?“

„Já také od osoby své nežádám sobě a nechci z strany povinné poslušnosti a poddánosti, kterouž JMC. uznávám sebe býti povinného, žádnému z katolíkův nic napřed dáti, nýbrž sou mi toho mnozí muži vznešení mezi katoliky v spisích svých zjevných svědkové dostateční, že sem já pro JMC. mnohem víceji příkoří, pomluv a nepříležitostí přetrpěl a přestál, nežli všecko kněžstvo a preláti katoličtí. Kdybych tedy já od osoby své, ne ovšem vedlé vlastní neb privatní náruživosti a náklonnosti mé (poněvadž člověk luterianský a evangelický jsem a takovým živ i mrtev býti sobě vinšuji), alebrž jelikož jsem JMC. dědičný poddaný Rakušan, podlé povinnosti a závazku, ano i svědomí mého dobrého o té reformací nynější mluviti a soud svůj sprostý vynésti měl; jistě jinačeji bych říci nemohl, aniž co jiného v příčině té při sobě nacházím jediné to: že dotčená reformací ani JMC. ani slavnému domu jeho rakouskému, ovšem pak náboženství katolickému k ničemuž dobrému, užitečnému ani chvalitebnému sloužiti a vztahovati se nebude. Anobrž čas sám potom ukáže a dolíčí toho, že sem, jakkoli ten nejmenší ze všech lidí, pravdu pravil a v terči tom černého se nechybil.“

„Přitom však bylo by mi toho srdečně líto, jestliže by, stůj to na dlouze nebo na krátce, skrze to někdy nějaká nová nevole a potržka povstati a JMC. aneb JM. potomci do ňákého neštěstí a nebezpečenství upadnouti měli. Čehož dobrotivý Bože jej uchovati a jemu milosti té popříti rač, aby raději mysle zemí svých svazkem lásky a milostivosti své přirozené k sobě přitáhnouti, náležitě a trvanlivě sobě upevniti, i všeho toho potomkům svým v celosti dochovati moci ráčil!“

„A poněvadž JMC. ráčil jest na onen čas mně o tom skrze jisté osoby milostivě poručiti, pokudž by kdy budoucně vidělo mi se co za potřebné býti, v čemž bych JMC. ponapomenouti a vystříci měl, tedy abych to svobodně učiniti mohl a k JMC. tu dověrnost pokornou měl, že JMC. ráčí to od osoby mé milostivě a dobrotivě přijíti a na dobrou stránku obrátiti: pročež sem v té poddané a neomylné naději postaven, že JMC. tuto mou nejponíženější prosbu, žádost, péči a napomenutí neb výstrahu srdečně upřímnou ve vší milosti své císařské ode mne přijmouti ráčí, V. pak MK. (poněvadž o sobě

1622 to slovo míti ráčíte, že byste sobě mírné a pokojné rady velice oblibovati ráčili) tak laskavě se vší nejvyšší pilností k tomu se přičiniti ráčí, aby JMC. v hněvě a nemilosti své, v kterouž náboženství naše evangelické sobě vzíti ráčil, se odhlíviti, a jeho s učením kalvinianským, kteréž v religionsfridu aneb v smlouvě a majestatě na náb. sv. říši vydaném obsaženo a osvobozeno není, nikoli nesrovnávati, ovšem pak rouhání a utržek židovských mu nepředstavovati ráčil."

„Za to tedý za všecko V. K. M., aby se tak stalo, ještě jednou pro milosrdenství Boží a pro drahé a krvavé rány pána našeho J. K. prosím a žádám, Bohem sobě to vysoce osvědčuje, že tato prosba má pokorná odnikud jinud nepochází, jediné z pouhé a upřímé vnitřnosti srdeční, aniž k jakému jinému se vztahuje, leč ke všemu dobrému, počestnému a spasitedlnému celé obce a církve křesťanské. Nebo táž věc bude se vztahovati ku pochvale neumírající, JMsti pak cís. k utvrzení a v celosti zachování sobě dobré affekcí, příchylnosti a poslušnosti při věrných poddaných, ku přetržení všelijakých důmyslův a domnění scestných, k zastavení divných pomluv lidských, k umoření všeliké nedověrnosti škodlivé, k obrácení v niveč kalvinianského plesání, jubilirování a heraltování a naposledy k zdárnému JMC. království a zemí vzrostu, pohodlí a zvelebení."

„Já také od osoby své nepominu všechněch vůbec stavův evangelických za to prositi i napomínati k tomu, aby jak oni sami, tak i potomci jejich snažili se za tu JMC. milost a dobrodiní JMC. vší věrností a poslušností poddanou až do té nejposlednější krůpěje krve své vždycky každého času volně a ochotně se odsluhovati. S tím V. K. M. pánu Bohu všemohoucímu v jeho laskavou ochranu, sebe pak k milostivé V. K. M. paměti poslušně poručeného činím." —

Téhož dne naříkal D. Hoë velmi hořce na tu reformací Pražskou v druhém listu svém, kterýž psal k jednomu svému příteli dověrnému v ten rozum:

„Jakou proměnu a odvracování myslí lidských ta nynější reformací v Čechách všudyž na všecky stavy spůsobila a dosavad ještě působí, nemohu pánu dosti o tom vypraviti a vypsati. Co sem po ten veškeren čas jak zde v zemi, tak ovšem i na jiných místech v říši s velikou prací a starostí stavěti a vzdělávati pomáhal, aby naši stavové, co se náb. našeho tkne, k JMC. dověrnost a naději dobrou měli: to jest nyní úhrnkem pojednou zase zbořeno a obráceno na ruby.

„O, což jest mi toho spravedlivě žel a líto, že sem já těchto časův a novin dočekati musil! Byl bych sobě vinšoval

raději pod zemí mrtev, nežli na zemi živ býti! Kdokoli tomu 1622
veleslavnému císaři k tomu dílu a předsevzetí jedinou radil,
ten jest v skutku JM. úhlavní nepřítel a nemínil s JM. dobře
a upřímně. To že tak samo v sobě pravdivé a jistotné jest,
jak konečně já nyní prsty mými hýbám a psaní toto píši:
to brzo sám skutek a věci té skončení ukáže a dotvrdí."

„Ta dobrá důvěrnost stavův evangelických, kterouž měli dosavad k JMC., vymizí a vyčichne z mnoha tisícû srdcí a myslí lidských dočista; láska jich k němu uhasne, a místo toho mnohé jiné nepříležitosti a sloty z věci té se vylíhnou. Nechť pán pamatuje na mne, jestliže po některém roce něco toho se zběhne, a já již v zemi odpočívati a hníti budu."

„Z strany jízdy do Řezna nyní u nás od té chvíle, jakž kostelové ti sou zavřeni, jest zase všecko ticho. Před tím pak strojili se k ní silně, jakož i já musil sem býti každé hodiny nahotově, abych také s nimi jel. Ale jakž pošta ta neb novina přišla, že by kostelové evangeličtí tam v těch končinách byli odňati, vyrozuměl sem tomu, že kurýrové spolu s jinými dvořany, ješto již napřed byli odjeli, jsou zase povoláni zpátkem domů."

„Náš kurfiršt a pán nejmilostivější jest od osoby své v náboženství evangelickém tak horlivý, že ho ničímž hůřeji a víceji v mysli jeho zarmoutiti a uraziti nemohli, jako když dověděl se toho, že jeho spoludomácím víry tak se děje. Několik mnoho množství tisícû vzdychání a modliteb skroušených a srdečných, které sice církve naše za JMC. ku pánu Bohu před tím vysílaly, nyní již tou příčinou dokonce přestane, s převelikou dle zdání mého sprostého JMC. pána toho chvalitebného ujmou, škodou a zkrácením."

„Že jedna každá vrchnost a pán na svých gruntech vlastních tu moc a právo a svobodu má, aby s náboženstvím dle dobré a libé vůle a zdání svého zacházel a nakládal, dle znění majestátu císařského, na náboženství knížatům a stavům sv. říše vydaného, to sice pod jistými výminkami místo a průvod svůj míti může. Ale když se v některé zemi oboje náboženství nachází, tedyť jest věc náležitá, abychom také tam oboje zároveň trpěli, jakž týž majestat to v sobě šíreji obsahuje a zavírá. Ale o tom dosti."

„Ve mně může se srdce rozpuknouti lítostí velikou, když teliko na ty hreble neb handle pomyslím; nebo já se hrubě obávám, abychom tou měrou pána Boha našeho jakořka nepřinutili k tomu a nedohnali, aby na nás ňáké hrozné neřesti a metly přepustiti neráčil. Co by mohl císař nyní na světě lepšího a vinšovanějšího dovésti, jako to, kdyby zase milostí svou císařskou k evangelikům pravým se naklonil a kostely

1622 odňaté jim zcela a zouplna navrátiti a otevříti poručil? Což by JMC. tím skutkem milosrdným srdce mnohých králův, kurfirštův a stavův, ano i mnohých lidí poddaných k sobě převelice naklonil a lásku znamenitou při nich vyzískal! Ale i čas sám s sebou přinese a ukáže, čeho bychom se dále měli odtud nadáti."

Jakou pak koli odpověd kníže z Lichtenšteina kurfirštu saskému, ano i D. Hoë na psaní dal, na tom týž kurfiršt nikoli nepřestal, ani se lahodnými slovy v mysle své zjitření ukojiti nedal; nýbrž dopisoval se o to zavření kostelův a vyobcování z král. čes. kněží německých na samého císaře velmi tuze a podstatně, odeslav mu schvální psaní z Škejdic $\frac{9}{19}$ d. listopadu v smyslu takovém:

Že nemohl toho nijakž pominouti mlčením, aby neměl vznésti naň, čeho jest se teď od dnův pominulých dověděl: kterak totiž již od několika nedělí netoliko při jeho dvoře, ale i v jiných okolních místech mezi lidmi pokřik hrubý o tom vzešel, jako by císař měl ustrnouti se na tom dokonale, všecky evangelické kostely a kollatury, co by se jich v král. čes. nacházelo, neřkuli držitelům předešlým pobrati, ale i ty předešle v městech Pražských od kurfirštův a knížat evangelických s vědomím a dovolením JMC. již v pánu odpočívajících předkův slavné a svaté paměti vystavené kostely evangelické luterianské podobnou měrou uzavírati, upečetiti a náboženství to, kteréž se v nich podlé nezměněné konf. Augšpurské, s vírou obecní křesťanskou ve všem se srovnávající, dosaváde beze všeho všudyž odporu a překážky provozovalo, zastaviti a zapověditi dáti.

I ačkoli kurfiršt zprávě takové nikoli uvěřiti nechce, maje na největším rozmyslu to, s jakými by slavnými a císařskými myšleními císař nyní se zaměstknával, totiž kterak by na onen čas vzniklé a beze vší důležité potřeby vzbuzené nevole a rozbrojové po dosažení tolikerého slavného vítězství v královstvích a v zemích jeho císařských dokonale upokojeni, a ten zdávna vinšovaný pokoj drahý a vzáctný zase v svůj dřevní způsob uveden a navrácen, a tudy ten podobně v sv. římské říši zanícený a ještě dosavád plápolající oheň uhašen, dověrnost dobrá a upřímá jak mezi obojími stavy říše, tak ovšem i mezi pánem a lidmi poddanými poznovu ustanovena a vzdělána býti mohla, jakož pak že k tomu cíli císař na ten nastávající a do města Řezna položený a rozepsaný kurfirštský a knížecí sjezd se vší pilností nastupovati a všecko všudyž zastaviti a jako z cesty složiti jest ráčil, což by koli dotčenému sjezdu a osobnému kurfirštův a knížat k němu obeslaných shledání v překážce a cestě ležeti a jednání jich spo-

lečné hyndrovati a obmeškávati mohlo: avšak že pod tím 1622
dotčený pokřik přestati a utichnouti nechtěl, nýbrž den po dni tak náramně se rozmáhal a i kurfiršta naposledy k tomu ponukl a pohnal, že jest JMC. splnomocněnému v král. čes. gubernatorovi neb místodržícímu, panu Karlovi knížeti z Lichtenšteina, schvální psaní, jehož přípis hodnověrný tuto přikládá, o to učinil, aby všemu tomu gruntovněji vyrozuměl, a jeho v tom přátelsky pohledal, pokudž by se co toho tak, jakž se vůbec mluví a pověst jde, z strany zapečetění a uzavírání a odnětí týchž evangelických luterianských kostelův v skutku a v pravdě stalo, aby kurfiršta v tom dostatečně spravil, tak aby on pro příčinu tu, že jemu na tom velmi mnoho záleží, to časně předejíti, věc tu na císaře náležitě vznésti a při něm slušného opatření v ní vyhledávati mohl, v té celé a neomylné naději, že císař tu kurfirštovu snažnou žádost a vyhledávání, od něho úmyslem dobrým předsevzaté, v náležité považení vzíti a tu exekucí knížeti k vyřízení poručenou doněkud ještě pozastaviti a poodložiti poručiti ráčí.

Ale že jest se všecko všudyž jináče našlo, anobrž že to kurfirštovo psaní, dobrým míněním knížeti odeslané, ještě mnohem větší podnět k jmenované exekucí poskytlo a kníže k spěšnějšímu ji vyřízení popudilo. Když zajisté dotčené psaní témuž od JMC. splnomocněnému gubernatorovi v král. čes., Karlovi knížeti z Lichtenšteina, 4. d. listopadu, dle kalendáře starého, bylo dodáno, že právě také toho dne zběhlo se to uzavírání a zapečetění obou dvou kostelův evangelických luterianských; kazatelům pak těm evangelickým, z nichž některé kurfiršt k týmž službám Božím na žádost obce německé na onen čas propustil a propůjčil, aby ve třech dnech z měst Pražských i z celého král. čes. se vystěhovali, v známost se uvedlo, a aby podtud více žádnému z posluchačův svých ani svátostí večeře Páně nesloužili, ani k stavu manželskému žádného nepotvrzovali, byť krásně se již k tomu obému i řádně a zřízeně přihotovili a v kostelích oznámeni byli, jim jest na konec zapovědíno, a tou měrou všecko provozování pravého a v nezjinačené konfessí Augšpurské základ svůj majícího náboženství zcela a zouplna zastaveno, obec evangelická v městech Pražských dokonce vyzdvižena.

A když se již to vše nejdříve tak vyřídilo a spravilo, tu že teprva kníže kurfirštu na psaní jeho odepsal, jakž se tomu z příležícího vejpisu šířeji vyrozumí, a jemu tím dosti zřetedlně na rozum dal, jak málo nyní již na kurfirštu saském věrných a dobře míněných napomenutích a výstrahách, na dobrém sousedství, takž i na pokoji a míru obecném jemu neb komukoli jinému záleží.

1622 Čehož sice že kurfiršt saský na svém místě a v váze své zanechává a císaře podlé toho v tom konečně ubezpečuje, aby tím jist byl, že by se o túž věc naprosto nic starati a věci té v ničemž nejmenším ujímati a císaře ní zanášeti a zaneprazdňovati žádným spůsobem nechtěl, kdyby ho k tomu jeho vlastní interesse a potřeba, na níž kurfirštu velmi mnoho tu záleží, jeho dobrá, kterouž k císaři má a jí — tím se však nechlubě — mnohými spůsoby přes příliš k němu až dosavad dokazoval, affekcí a náklonnost, nyní ještě v nově nastávající zlí a nebezpeční časové, až i žádost jeho nemírná, kterouž k drahému a vzáctnému pokoji obecnému má, neponoukala, aby na císaře tímto psaním svým dolíhal a jemu všecky ty nepříležitosti nepředestřel, kteréž by z toho nedorozumění a daleko patřícího processu velmi snadničce zniknouti a císaři nový a snad daleko těžší, nežli předešlý byl, nepokoj a protivnost neb protimyslnost zavaliti mohly, maje k císaři tu celou a dokonalou dověrnost, že toho jeho vznešení milostivě a císařsky k sobě oblíbiti a, že by toliko z jeho povinného závazku, lásky a devocí vyplývalo, tomu místo u sebe dáti a za to jistotně míti ráčí, že by tou příčinou i kurfirštská podstata a interesse, na čemž jemu velmi mnoho záleží, i císařská velebnost a stav povýšený, v němž ho Bůh všemohoucí postaviti ráčil, ovšem pak pokojný a zdárný království a zemí jeho dědičných spůsob a všeho nastávajícího nebezpečenství od nich odvrácení velmi lehyčce zase poznovu k nějakému zkrácení, zbouření a proměně přivedeny býti mohly.

Předně tedy a nejprvé kurfiršt zná se k tomu, že to jeho nařízení císařské, kteréž již i v skutek uvedeno jest, mysl a srdce jeho tak náramně skormoutilo, jako která věc protimyslná v čas předešlého nedorozumění českého stalá, a to proto: že kurfirštovi nechtělo to žádnou měrou do hlavy, aby taková věc proti jeho spoludomácím víry, k pravé a nezjinačené konfessí Augšpurské se přiznávajícím, předsevzata býti mohla a měla, zvláště kdyžtě provozování jí svobodné na onen čas od nebožtíka císaře Rudolfa slavné a svaté paměti na přímluvu a žádost jeho v Pánu již odpočívajícího a nejmilostivějšího pana bratra Kristiana II. milostivě povoleno a dopříno, stavení pak dotčeného kostela vedlé toho mustru a modelu, kterýž císaři prvé byl ukázán, na dovolení jeho konečné zhotoveno a od něho až do smrti J. Msti a blaženého z toho světa vykročení, nic méně také i od nebožtíka císaře Matiáše, též i od nynějšího císaře Ferdinanda samého až do teď pominulého 14. d. října, dle kalendáře starého, vždycky přichraňováno a v své váze a celosti zachováváno bylo. Obec pak evangelická z národu německého spolu s svými kazateli

a správci duchovními, kteréž na větším díle jeho nejmilostivější 1622
bratr svaté paměti jako i sám kurfiršt k vykonávání v týchž kostelích služeb církevních propůjčil a propustil, tak se v učení, v kázaních slovy i skutkem k nejvyšší vrchnosti na modlitbách i v poddané poslušnosti chovati a ukazovati snažili, že výš jmenovaný císař Matiáš slavné a svaté paměti s nimi ve všem tom milostivě spokojen býti a tou příčinou jich mocně a podstatně proti všelijakým pomluvám postranním a obouzení sokův jejich, kteréž v tu dobu dálo se, hájiti a zastávati ráčil.

A ačkoli chtěl by se dávati tomu prým takový, že sou Čechové před málokolikasi lety vysoce nebezpečnou a od kurfiršta samého nikda neschvalovanou nevoli a rebellii proti císaři a králi, pánu svému, ztropili, a tudy to království spolu s jinými k němu přivtělenými zeměmi i s stavy a obyvateli jich nehkuli do nebezpečenství velikého uvedli, z něhož však pomocí pána Boha všemohoucího zase s fedrunkem a s přičiněním věrných a poslušných kurfirštův a knížat vychváceno jest, alebrž také se i těžké urážky velebnosti císařské a královské účastné učinili a tudy o všecky všudyž své starobylé svobody, privilegia a majestaty samoděk se připravili, z těch příčin že jeho milost císařská ráčil jest míti a má k tomu slušnou a spravedlivou příčinu a právo s podobnými pokutami a trestáními k nim přikročiti —: nieméně však že kurf. jest v té naději neomylné postaven, že císař v takové přísnosti ustavičné trvati neráčí, nýbrž v přirozené své milostnosti a dobrotě a přívětivosti k mnohým nevinným otcovsky se osvědčiti a hněv svůj proto zažžený netoliko mimo sebe pustiti, alebrž také následujících příčin a motiv kurfirštových při sobě císařsky a bedlivě povážiti, kurfirštovo interesse, na němž mu velice záleží, rozsouditi a svou velebnou císařskou mocností to opatřiti a zameziti ráčí, aby skrze tu věc větší, nežli předešlé, nevole a rozbrojové nepovstávali, a všecko všudyž vesměs do mnohem neštastnějšího spůsobu, nežli kdy prvé před tím, uvedeno a zapleteno nebylo.

Co se pak toho od Čechův vzbuzeného nepokoje a předsevzaté rebellie dotýče, té že jest kurf. sas. nikda jim neschvaloval a za slušnou neuznával, nýbrž po ten veškeren čas proti ní se, jak nejvíce mohl, postavoval na odpor.

Přitom však že i to dostatečně známé a průvodné jest, že takový nepokoj a rebellie ne od lidí duchovních, ale od politických, v vysokých a předních úřadech a povinnostech zůstávajících, a tak od osob těch pošel a povstal, kteréž měli moc lidem duchovním rozkazovati, lidé pak duchovní týmž představeným svým na odpor se stavěti ani moci ani práva a svobody žádné sóu neměli, a *obzvláště poněvadž národ německý*,

1622 *jakožto lidé přespolní, cizí a v zemi české pohostinní, Čechům v předsevzetí jich ani domlouvati ani žádné nejmenší překážky a vyměření ňákého činiti nemohli*; nýbrž mnohem spíšeji pod správou a ochranou defensorů jim představených zůstávati a jimi se v svých věcech a případnostech říditi a spravovati musili.

A byť i to tak bylo, že i národ německý rovnou měrou dotčeného rozbroje a rebellie účastného se učinil a z něho obviněn i v něm přesvědčen byl; s tím však se vším že vždy předce slušné a spravedlivé jest, aby mezi vinnými i nevinnými rozdíl jistý udělán, pokuta podlé provinění ukládána byla a na lidi nevinné okem milostivým se popatřilo, i také menší a mírnější pokuta, nežli na vinné, ukládala. Čehož však že toho všeho pominuto jest, když kostelové evangeličtí sou odňati, provozování v nich náboženství zapovědíno, a kazatelé evangeličtí ven z země vybyti a vyobcováni.

Tou zajisté měrou vinní s nevinnými, starší s mladými, muži s ženami, děti s čeládkou, všickni ouhrnkem beze všeho rozdílu, buď že sou něco provinili neb ne, pokuty jednostejné zakoušeti a za to vypíjeti neb platiti musejí, čeho se nikdá účastné nečinili a več se u- žádného nedlužili; ať nyní o tom se mlčí, že pod tím stavové a obyvatelové v král. čes. katoličtí pro svou rebellii — neb i mnozí z nich s oněmi druhými v příčině té se srovnati a za jedno býti musili — nicméně aneb ničímž toho přečinění neodbývají aneb mnohem lehčejší pokutou, nežli evangelikové luterianští, se tresci a pokutují, a to v tom, že katoličtí vždy předce své náboženství svobodně a zjevně provozují, evangeličtí pak ničehož toho dokonce požívati nesmějí, ješto sice v proviněních sou sobě rovni a tou příčinou měli by také i pokutami rovnými stíženi býti. K tomu že takovou měrou lidé evangeličtí v král. čes. nemají se pardonem císařským, kterýž sice v sobě dosti obmezený a soužený jest, proč mnoho těšiti a pohodlí jakého z něho očekávati, a to v tom, když se ne tělesnou a světskou, ale duchovní pokutou trestají a podlé toho i své dobré jmeno a poctivost, na níž svědomí dobré zavěšeno neb přivázáno jest, v nebezpečenství uvésti a vyhnání neb exilium podniknouti musejí.

To vše tedy že JMC. jakožto spravedlivý císař tím méněji na ně dopustiti ráčí, když ráčí kurfirštové věrné a upřímé devocí, též pomoci a obrany císaři od něho prokazované, a k jakému cíli to se od něho dálo, při sobě zdravě povážiti. Nebo v jakém nebezpečenství na onen čas JMC. velebnost královská, její království a země, až i v týchž zemích provozované vůbec náboženství katolické zůstávalo, a v jakých

terminích a způsobu ty věci ze všech stran byly postaveny: 1622
toho že nyní kurfiršt císaři šířeji připomínati nechce, protože jemu to samému přes příliš výborně vědomé a známé jest. Mnohem pak méně úmyslu toho jest, vyčítati dlouze, jaké jest mu v příčině té služby prokazoval, poněvadž jich sám skutečně zažil, a jak dlouho země od kurfiršta císaři k ruce zdobývané na svém místě a v podstatě své zůstávati budou, že budou moci svědkové té jeho volnosti býti.

Toho však jediného toliko že tuto dotkne, že taková služba a pomoc od kurfiršta císaři prokázaná, s založením za hřbet všelikého nebezpečenství, kteréž odtud zemím a poddaným jeho nastávalo, i jiných nepříležitostí a protimyslností více, stala se od něho s myslí ochotnou k tomu cíli, aby císař při té své skrze pořádné a spravedlivé prostředky náležitě dosažené velebnosti a povýšenosti královské zachován byl, království a zemí od něho odpadlých zase dosáhnouti mohl, a katolické i evangelické náboženství v tom spůsobu, ochraně a bezpečnosti postaveno a upevněno bylo, v němžto obapolně neb na obé před tím nedorozuměním a nepokojem povstalým bylo a se nacházelo.

A tím že císař kurfiršta v jednom psaní svém vlastní rukou psaným, pod datum v Vídni 6. d. června l. 1620, nežkuli, dle přípisu příležícího, ujišťoval, alebrž také i skrze rozdílná k němu jistých osob vysílání v tom ho napomínati dal, aby těm jeho rebellům a náhončím jejich tak dlouho se nedíval, sic jináče že jeho spoludomácí víry rovně s tím potkají se od nich, obdržíli oni vítězství, s čím sou se katoličtí obešli; toho však ničehéhož že nemá se kurfiršt proč obávati, jestliže císaři a straně katolické proti nim pomáhati bude.

Kteréžto zámluvě císařské že kurf. tak pevně a neomylně se důvěřoval jako ještě i dosavad důvěřuje se a toho sobě do hlavy své nižádnou měrou vpraviti nemohl, aby po dosažení nad stranou odpornou vítězství ta jeho assistencí a služba císaři učiněná cosi jiného a odporného působiti a jemu s sebou přinésti a jeho spoludomácí víry s tím se potkati měli, co jim nyní již přichází do rukou, zvláště poněvadž kurfiršt na dobré zdání císaře Ferdinanda a jiných katolických kurfirštův a knížat tak silně a podstatně knížatům evangelickým, a zvláště dolejšímu kraji saskému, jest se zavázal a v tom ujistil a ubezpečil, že válka ta, kterou císař před sebe vzal, jako i assistencí a pomoc, kterouž mu kurfirštové a knížata některá říšská z té dobré, již k císaři mají, affekcí, přívětivosti a přízně, k žádnému jinému cíli by se nevztahovala, jediné k tomu samému, aby císař tím snázeji velebnosti a důstojenství, království a zemí svých zase v celosti dosáhnouti mohl,

1622 a ne aby odtud jaká nejmenší ouhona, ujma a zkrácení pravému evangelickému, luterianskému náboženství budoucně díti se měla. Jehožto zámluvě že dotčená knížata a stavové sou uvěřili a na ni v spůsobu neutrálském zůstávali a v povinné císaři devocí a poddanosti neproměnně setrvali.

Císař že o tom sám dobře ví, a bylo mu to též nejednou v známost uvedeno s dostatkem, jak veliká nedověrnost mezi stavy obojími sv. říše, náboženství totiž katolického a evangelického, beztoho již předešle povstala, a kterak ta den po dni čím dále, tím hůřeji mezi nimi se rozmáhá.

Kdyby tedy nyní císař svou přirozenou dobrotou a povlovností věci té ňák mírněji vzhoditi a milostí svou císařskou ňák jí předejíti neměl, že obává se kurfiršt velice, aby táž nedověrnost mezi dotčenými stavy na nejvyšší nevzešla, a větší díl stavův evangelických na tom mysli svou se nestrnul, což by budoucně dokonalou zhoubu a zkázu celé řím. říše s sebou přinésti mohlo.

I poněvadž císař z již připomenutých věcí dobře vyrozuměti moci ráčí, jaké nepříležitosti z té v nově nařízené exekucí následovati a uroditi by se mohly, a jak velmi mnoho v příčině té kurfirštu by jakož z strany náboženství, tak i z strany toho závazku a assekurací jeho záleželo, a tou měrou jemu právem to náleží, aby podlé povinnosti své křesťanské svých spoludomácích víry náležitě se ujal, podlé pak úřadu kurfirštského o to se s pilností postaral, kterak by všeliké nebezpečenství a noví rozbrojové se předjíti, sjezd kurfirštův a knížat nastávající tím dříveji se fedrovati a dávno vinšovaný, drahý a vzáctný mír a pokoj již aspoň jednou zase dosažen a ustanoven býti mohl: z těch tedy příčin že kurfiršt uznal za potřebnou věc býti, aby císaři na spěch po svém kamerdinerovi neb služebníku komorním to všecko v známost uvedl a jeho za to v nejhlubší poslušnosti požádal, jak jest císař předešle v mnohých jemu prokazovaných protimyslnostech a příkořích vždycky víceji dobroty a milostivosti nežli jaké přísnosti práva užívati a na sobě prokazovati se snažil, aby týmž spůsobem i při této v nově nařízené exekucí na sobě povahy té zřetedlně prokazovati nepomíjel, a tou měrou netoliko na mnoho tisíců duší nevinných jako i na kurfirštovo interesse jisté veliké, co by mu totiž na té věci a jak mnoho záleželo jak za příčinou náboženství, tak ovšem pro tu jeho obligací, kterouž jest od osoby své stavům evangelickým luterianským jmenem a na místě císařském učinil, milostivě se rozhlednouti a to vše srdci svému císařskému živě připustiti, alebrž také i toho, jaké noviny z té věci vůbec pojdou, a jak velmi lehyčce ten zdávna žádaný, drahý a

vzáctný pokoj, k němuž byla by nyní naděje veliká, zase se 1622 mu ztratiti a mezi rukama zmizeti mohl, při sobě zdravě rozvážiti a neméně, než jako předešlý již v pánu odpočívající římský císař, pravé evangelické luterianské poddané své v královstvích a zemích svých milostivě trpěti a snášeti, jim kostely uzamykané zase zotvírati poručiti, v nich náboženství a služby jejich církevní svobodně provozovati dovoliti a tudy mnoho množství tisíců v svědomí jich soužených a zarmoucených srdcí poznovu obveseliti a potěšiti ráčil. Což že oni od císaře s nejpoddanější poslušností a vděčností přijmou, a kurfiršt císaři toho se zase ve všech líbezných a platných případnostech poslušně a hotově odslúhovati zakazuje a zamlouvá. —

Na to psaní dávaje císař kurfirštu zase odpověd svou z Řezna 31. d. listopadu, předně oznámil mu, že jest témuž psaní, co by v sobě z strany kollatorství, od kurfiršta v král. čes. nad kostely německými dosaženého, též uzavírání dvou kostelův konfessí Augšpurské v městech Pražských obsahovalo, a že se to od kurfiršta z pouhé jeho lásky a devocí k osobě jeho císařské děje, náležitě vyrozuměl; zatím kurfiršta také v tom ujistiv a ubezpečiv, že císař tu jeho srdečně upřímou a stálou affekcí neb příchylnost k sobě s takovou pilností na srdci svém rozvážil, že sobě také všecka a všelijaká jeho jednání, předsevzetí, rady a úmysly velice libuje a při sobě schvaluje. A ač nemohlo by také samému císaři nyní nic milejšího a příjemnějšího býti, jako aby kurfiršt časně do Řezna sám osobně se dostavil a spolu s císařem o mnohé vysoce důležité a potřebné, celé sv. říms. říše se dotýkající potřeby, tak jakž se to mezi nimi posavad obyčejně dálo, volně se uraditi a jemu zdání svého dobrého v nich uděliti, a císař jemu při tom společném jich shledání rozmanité případnosti a cirkumstancí platné, kteréž sice císařští poddaní, když od kurfiršta přímluvčích psaní k císaři vyhledávali, na díle před ním zatajovali, na díle pak ne bez chatrného zlehčení a despektu neb potupy jeho velebnosti císařské a královské, jakožto výš jmenovaných poddaných pravé a pořádné vrchnosti, a mnohem jináče věci ty, nežli se sice v skutku a pravdě nacházely, jemu přednášeli, gruntovněji vyjeviti mohl: ale poněvadž by pro jiné, kteréž v to vkročily, vysoce důležité věci a překážky kurfiršt příjezdu svého do Řezna dosavad odložiti jest musil, císař pak měl by k němu tu celou a neomylnou naději a dověrnost, že Jeho láska po vyřízení zaneprázdnění svých vlastních, ještě před zavřením sjezdu Řezenského, dá se k němu živetně najíti, nicméně však že císař mezi tím J. lásky příčin pohnu-

1622 tedlných se vší pilností při sobě povážil a jemu na ně následující pronešení své odeslati za dobré usoudil.

Jakož tedy všechněm vůbec, ovšem pak i samému kurfirštovi to výborně vědomé a známé jest, kterak císař Ferdinand od času panování cís. Matiáše slavné a svaté paměti tu od stavův král. čes. začatou ohavnou a nikda prvé neslýchanou rebellii, jak nejdříve dotčené král. čes. titulem spravedlivým a pořádným naň připadlo, se vší snažností upokojiti, ano i jmenované stavy české ku povinné jemu jakožto jejich pořádně přijatému a korunovanému králi poslušnosti zase přivésti sobě usiloval a jejich privilegia, práva a spravedlnosti v předešlém a starobylém jich spůsobu, váze a podstatě zůstaviti a zachovati chtíti a jim ku pokoji věrně a milostivě raditi ráčil; nic méně však že to jeho otcovské a upřímé napomenutí a mínění při nich žádné naprosto platnosti neřkuli neneslo a jich přichytiti se nechtělo, nýbrž že sou tomu všemu na odpor beze vší jim k tomu dané příčiny, s velikou horlivostí, opravdivostí a s násilím zuřivým v dotčené rebellii vždy dále postupovali, ji všelijak fedrovali a tak císaře s celým jeho slavným domem rakouským do tak převelikého nebezpečenství zapletli a posloupně i k nenabytým ztrátám a nákladům válečným přivedli.

Ale císař neohlédal se na to zprosta nic, že jest vždy předce měl v tom větší pozor na svou přirozenou dobrotu a milostivost, nežli na příkrost práva, jíž oni však hodně zasloužili, tak že neřkuli oumyslem tím kurfirštu saskému, ale také i bavorskému knížeti tu kommissí císařskou na jisté výminky milostivě k vyřízení poručil, aby všecky ty, kteříž by se po vyrozumění s dostatkem takové kommissí císařské těch rebellských a bouřlivých hlav zhostili a zase se ku povinnému císaři poslušenství hotově navrátili, i hned beze všeho dalšího meče vytažení na milost přijímali, proti tomu pak nazpět k všechněm rebellům nepokojným s náležitou a dobře zaslouženou pokutou a trestáním přikračovali.

Podlé toho všeho že i to císař při sobě milostivě rozvážil, kdyby skrze poskytnutí takové jeho milosti lidem těm, kteříž by se snad ku povinné císaři poslušnosti znovu navrátiti mínili, také i ten majestat císařský na náboženství zase zamluven a navrácen býti měl, tedy žeby také tudy jednou a touž prací ku předešlému nepokoji a nevolem příčina a příležitost od císaře poskytnouti se jim mohla, a císař musil by se budoucně ještě větší nebezpečnější války beze vší naděje k dosažení pokoje jakého obávati a očekávati na sebe, a tou měrou pod zámyslem majestatu na svobodu náboženství vydaného nepřátelům svým k divným kalvinistským a krve

žíznícím obmyslům a oukladům, též k převrácení na ruby 1622
regimentu politického, anobrž i samého religionsfridu k zrušení příčiny a příležitosti samoděk jakoťka do rukou poskytnouti.

Dále, že ač císař (nic na to nedbaje, ač nebezpečenství tehdáž bylo největší, s tím však se vším že i samému císaři a služebníkům jeho při dvoře kurfirštském v tu dobu přítomným bylo razeno a jak dobré zdání navrženo to, kdyby v těch patentích kommissí císařské doložilo se výslovně i majestatu toho císařského pro příčinu tu, aby i jiní tím snázeji a slušněji ku povinné poslušnosti zase přivedeni býti mohli) kurfirštu v jednom psaní svém, jemu vlastní rukou psaném, jakž z přiležícího výpisu vyrozumí se, v tom se patrně prohlásil, že on na ten čas z jistých příčin ještě toho učiniti nemůže, nýbrž tomu chce, aby všemu tomu vedlé znění a vyměření onoho majestatu na náboženství v sv. řím. říši vydaného, pod jmenem a titulem milosti zakázané a navrácení zase svobod a výsad starobylých rozumíno bylo; nic méně však že jest vždy předce přes to všecko i po zakázání takové milosti své císařské všecku svou snažnost a práci vynaložil tehdáž na darmo.

Když zajisté kníže bavorské všechněm stavům král. čes. výš dotčené patenty císařské a podlé nich, pokudž by se císaři zase poslušně poddati a kořiti chtěli, i tu zakázanou milost jeho císařskou odeslal; avšak s tím se vším že jsou předce s pohrdnutím, zlehčením a za hřbet založením dotčené milosti o žádném jiném pánu, jediné o své domnělé hlavě, všetečně a drze věděti nechtěli.

Nápodobně, když kurfiršt saský tu naň od císaře milostivě vloženou kommissí k sobě přijal a ji stavům českým v známost uvésti dal, že sou se jmenovaní stavové, chtějíce učiniti překážku zemím přivtěleným v tom, aby císaři poslušnosti žádné neprokazovaly a milosti jeho jim poskytnuté k sobě nepřijímaly, kurfirštu saskému v tom na odpor postavovali, urputnosti a tvrdošíjnosti své mečem zastávali a posléze, když kurfiršt lid svůj válečný do hořejších Lužic vypravil, svou tu všetečnost skutkem sobě provésti a dokázati z pouhé svévolnosti se pokoušeli. Naposledy, aby i všemu světu známé bylo, že sou z pouhé toliko a nepřátelské oumyslnosti, jen aby císaře a jeho veleslavný dům dokonale potlačili a regalií jeho zbavili, sami se mezi sebou na tom zavřeli a sobě zvolili, aby mnohem raději všecko vlastní pohodlí, štěstí, privilegia, práva a spravedlnosti a tak i náboženství své docela opykali a v šanc vsadili, nežli by se císaři kořiti a poslušnost povinnou jemu donésti a tudy milosti jim zaká-

1622 zané užíti a dosáhnouti měli, opovážívše se i toho, že se s lidem císařským v hlavní bitvu vydali, sebe pak samé skrze tu sobě násilně osobenou neb přivlastněnou svobodu proti císaři hájiti a zastávati chtěli.

Když jest pak svrchovaný a všemohoucí Bůh pře pravé zastati a císaři vítězství toho milostivého propůjčiti ráčil; tedy že sou tudy často jmenovaní stavové čeští neméně, než jako skrze svou rebellii počáteční, jako i proto, že jsou se všechněch všudyž traktací přátelských štítili a vzdalovali, tak dobře právo své kollatorské jako i jiná ostatní všecka práva, mnohem pak víceji, vedlé vyměření všech všudyž práv, všecka privilegia svá dokonce potratili, poněvadž by se to s samou slušností přirozenou výborně srovnávalo, abychom s takovým processem přistupovali k těm, kteříž by nás o naše vlastní strojiti a ke škodám přivozovati chtělí. Anobrž kdyby se ty všecky škody nesmírné, kteréž od nich v tom čase císaři i celému domu jeho slavnému udělány jsou, bedlivě sečtly, tedy že by táž pokuta za to protivení byla nejšpatnější, poněvadž sice byli toho úmyslu dokonalého a jistotně chtěli císaři větší škodu a zaneprázdnění učiniti, kdyby byl sám pán Bůh všemohoucí v tom za času překážku a přítrž milostivě zavaliti a učiniti neráčil.

Nicméně co se některých zemí přivtělených tkne, těm že jest císař milosti zakázané zase neodňal a nekassiroval, nýbrž mnohem raději jednání přátelská, kteráž s nimi byla začata, sobě oblíbiti a místo jim dáti ráčil. Že pak dotčené země některé k král. čes. přivtělené prostředkováním věrným a s pomocí kurf. sas., vydavše se s ním časně v jednání pokojné a přátelské (o čemž císař dobrou vědomost má, s jak znamenitou horlivostí a živostí kurf. věc tu pro zpomožení mnohým nepříležitostem a obtížnostem velikým po straně své fedroval, a jak drahně času s ní ztrávil) sobě své svobody, práva a spravedlnosti zachovaly v celosti: tyť neneslušně, ale s právem mají za to tomu jedinému děkovati, že sou se dobře potázaly a tu kommissí císařskou poslušně a ochotně ujaly, traktací pak kurfirštové místo a průchod povolný u sebe daly, sic jináče, kdyby byly se tak poslušně nezachovaly, že by potom ani milosti té byly nedošly, ani ratifikací dotčeného rokování, ani potvrzení svobod svých užíti, ani k společnosti pokoje obecného, jak v náboženství tak i v jiných politických příbězích zavřeného, i jiných věcí vedlé moci toho speciálního a obzvláštního jednání, kteréhož žádaly při kurfirštu, připuštěny býti nemohly.

Jakož tedy žádný člověk poctivý a rozumný věcí těch kurfirštu jinak vykládati nemá a nemůže, leč upřímě, jakýmž

úmyslem též od něho se dály: tak zase nemohlo by než 1622
k znamenité ouhoně a zlehčení jak vlastní osoby tak i slavného domu jeho saského se vztahovati, kdyby lidé ti, ješto milosti jim od císaře zakázané a poskytnuté nikda neujali, o ni nestáli, nýbrž s posmíškem ní pohrdli, a aby kurfirštu v kommissí jeho překážku dokonalou udělali, pro to samé k zbraněm sáhli, a aby svou svévolnou vůličku nad ním vychladiti mohli, naprosto ničehéhož nepominuli a s sebou nic scházeti nedali, z strany užívání majestatu od cís. Rudolfa na náb. vydaného i jiných dobrodiní z něho vyplývajících (jakž jest se císař v té věci kurfirštu tím výš dotknutým listem, vlastní rukou jeho psaným, pro uvarování nebezpečenství většího, a pokudž rebellové budou chtíti jíti císaři pod ruku, z veliké a přátelské k osobě jeho dověrnosti patrně pronesl) s oněmi druhými, kteříž sobě túž kommissí pokorně oblíbili a nedopustili k tomu přijíti, aby věc ta tak daleko a do tak přetěžkých terminův neb nepříležitostí zašla, ve všem tom zároveň srovnáni býti a té námluvy obzvláštní neb specialní, jednání prodloužených a na to potom vyšlé ratifikací císařské jednou a touž měrou zcela a zouplna užíti měli.

Jakož tedy stavové král. čes. nemají sobě dokonce v ničemž nejmenším do císaře stěžovati, že jsou neměli dosti dlouho dveří milosti jeho sobě otevřených dokořán: takž zase nazpět že nemají a nemohou v ničemž tom na žádného jiného slušně naříkati, ani komu vinu dávati, jediné samým sobě, že jsou sebe o ta jim na onen čas od veleslavného řím. císaře Rudolfa, toho jmena II., slavné a svaté paměti propůjčená a nadaná privilegia, práva a svobody (ač i těch jako i psaní přímluvčích, kteráž vyjednali sobě o to při předku kurfiršta saského, užívali nezřízeně ke zlému) tou svou tvrdošíjnou a zouplnou rebellií skrze vítězství to, císaři od pána Boha všemohoucího nad nimi propůjčené, dokonale připravili.

A jakkoli následovníkům konfessí Augšpurské v král. jeho čes. často jmenovaný majestat od předešlých králův českých v naději a dověrnosti té, že oni dle přípovědi své takové milosti a povolení císařského vděčně a poslušně, jakž na věrné poddané náleží, sobě vážiti a beze všech dalších pohoršení a zavalování králům, pánům svým, nevolí a rozbrojův nebezpečných jim se toho dobrodiní zase časem svým vším dobrým a líbezným odsluhovati nepominou, jakožto stavům téhož království jest darován a udělen: avšak že jsou se dotčení Luteriani v potržce té v ničemž nejmenším od zjevných nepřátel císařských neoddělili, věrné péče a starosti, kterouž kurfiršt po ten čas o ně vedl, dokonce nic sobě nevšímali, ani od rebellie své časně neupustili, ani milosti císařské,

1622 kteráž se jim podávala, účastné se učiniti nechtěli; nýbrž spolu s ostatními rebelly vždy předce zároveň jho jejich táhli, při nich nepromĕnnĕ setrvali, podlé nich a spolu s nimi také všeliké přátelské a pokojné traktací za hřbet sobě zakládali, králi a pánu svému se protivili, i podlé možnosti své nejvyšší o to, by jej dokonce a dočista z cesty složili a všecko to předsevzetí své na vejvažku válečném a ostrosti meče sobě založili, všelijak usilovali, nicméně také i jiným rebellům a nepřátelům císařským pomoc činiti a je proti němu fedrovati a posazovati se snažili; ať se nyní toho mlčením pomine, jaká k rebellii té v týchž kostelích německých posila a podnět lidu obecnému se podávala, poněvadž to tak vůbec vědomé a zřetedlné jest jako slunce na obloze nebeské, jakým spůsobem hned brzo po ztropení rebellie neb potržky té zjevně na kazatedlnicích obzvláštní spis od předních a hlavních buřičův skopirovaný, proti nebožtíkovi císaři Matiášovi čelící, v němž lid obecný rozpakoval se, aby slovům a psaním jeho císařským a královským naprosto nic nevěřili, nýbrž mnohem raději k stavům a jednotě jejich, kterúž sou sobě spůsobem neslušným a všemi právy těžce zapověděným vyzdvihli a nařídili, přistupovali a rozkazy jejich poslušně řídili se a spravovali, od kazatelův jejich čten a publikován byl.

Item, když ta lehkovážná a všechněm potentatům, knížatům a pánům k znamenité ouhoně, ujmě a zkrácení vztahující se konfederací neb sjednocení proti císaři a slavnému domu jeho rakouskému v městech Pražských se vykonalo, že v tu dobu všickni spolukonfederanti, kteříž se k tomu jednání z rozličných míst a království tam sjeli, shledavše se v jednom tom kostele německém zavřeném, neřkuli túž konfederací domnělou v něm nahlas vyhlásiti dali a tím čtením to bohaprázdné dílo neb jednání dostatečně stvrdili a schválili, alebrž pro další takového zapověděného sjednocení sem i tam po světě rozhlášení i to kázaní, kteréž na ten den při shromáždění jich společném v dotčeném kostele drženo bylo, vůbec roztrušovati vytištěné dovolili. Při kterémžto té neřádné konfederací v kostele německém vyhlašování že tak dobře následovníci konf. Augšpurské jako jiní král. čes. obyvatelové přítomni byli a to vše jednání touž přítomností svou schvalovali a tvrdili.

Pročež že není slušná a náležitá věc, aby se v takové příčině jedné neb více osob mínění a úmysl dobrý, který sice lidem vůbec známý a povědomý jest, vážiti a proň jiní všickni v provinění svém v čem nejméně ušetřovati měli.

Z těch a těm podobných příčin že neřkuli císař, ale i sám kurf. sas. budou přede vším světem v tom náležitě vy-

mluveni a ospravedlněni, kdyžtě se následovníkům Augšpurské 1622
konfessí rovně toho též, s čím sou se jiní potkali, také dostalo, a to vlastně a spravedlivě dle moci a znění onoho v létu Páně 1620 17. d. srpna k nim prošlého napomenutí a výstrahy: pokudž by kteří z nich milosti jim od císaře zakázané a poskytnuté sobě neoblíbili a jí neujali a k kommissí na kurf. saa. vložené nepřistoupili, ti že všickni potom neřkuli náboženství, ale i všecka privilegia svá na nejistých války otevřené vážkách sobě zavěsí a pouhému štěstí vrtkavému svěří.

I poněvadž pak z často jmenované kommissí od císaře na kurfiršta vložené to se výslovně vynachází a seznává, že jest mu v ní poručeno, aby on toliko ty samé osoby, kteréž výš připomenutým spůsobem beze všeho jich k tomu přinucení násilného a meče vytažení ku povinné poslušnosti zase se navrátí, na milost přijímal, a sám rozum to s sebou přináší, žeť v příčině té rozdíl jistý mezi lidmi učiněn býti musí; nad to pak že následovníci konf. Augš. neméně než jako ostatní rebellové byli ve všem tom od císaře více, než potřebí bylo, napomínáni a vystrháni s dostatkem, s tím však se vším že předce neostýchali se naprosto nic, v takové rebellii vždy déleji trvati a o nejtěžší a nejnebezpečnější věci se pokoušeti, jakož pak že ani samému kurfirštu to věc nepovědomá není, v jakých terminích a mezech v ty časy, když se ještě nevědělo v jistotě, které straně válka ta se poštěstí, věci císařské zůstávaly: a protož že následuje již z toho se všeho mocně a beze všeho všudyž odporu to, že při rebellii té, v níž všickni vesměs až do posledního přemožení jí jednomyslně setrvali, všickni také společně i jeden každý z nich obzvláštně beze všeho rozdílu a ušetření z svých svobod, práva kollatorského, jako i toho majestatu jim na náboženství vydaného samoděk se vyvedli, a za tou příčinou císař tehdáž v té věci rovnosti práva zachovati a ke všechněm přestupníkům svým jednostejné spravedlnosti užíti jest musil.

Sic jináče že císař může se také v tom upamatovati výborně, když na onen čas nepřátelé jeho směli roztrušovati o něm vůbec všelijaké útržky a pomluvy nedůvodné, jako by on něco těžkého proti nim a smlouvě o náboženství zavřené před se bráti a začínati mínil, že jest kurfiršta za to žádal, aby stavy král. čes. jmenem jeho v tom v konečnosti ujistil a ubezpečil, že na to myslí a tomu jistotně chce, aby dotčené smlouvě a majestatu těžkými přísahami draze stvrzenému jak v tom artikuli, co se náboženství tkne, tak ovšem i v jiných případnostech politických, kteréž se s hlavními a základními právy a zříz. zem. sv. římské říše ve všem všudyž náležitě srovnávají, vrchovatě zadosti učinil a nad ní ruku

1622 ochrannou držel, jakož pak že touž měrou i všecky jiné jeho ujišťování neb assekurací směřovaly k tomu cíli a se vztahovaly, že to své milostivé ohlášení, jako i dekret neb recess Milhauzský jemu přednešený, ovšem pak traktací ty všecky, kteréžkoli kurfiršť dle plnomocenství jemu k tomu od císaře daného v některých k jeho dědičnému král. čes. přivtělených zemích s stavy a obyvateli jich zavřel, smluvil i dostatečně potvrdil, upřímě a neproměnitedlně zdržeti a v jich celosti a podstatě zůstaviti chce.

Proto tedy že jakož jeho císařské zámluvy milostivé, tak ovšem ani žádná slova ani ujišťování, kteréž kurf. saskému kdy od sebe dával, slušně a spravedlivě od žádného v pochybnost jakou nejmenší uvozovati, mnohem pak méně ňák postranně a zle vykládati se nemohou a nemají; nýbrž že všecky a všelijaké pokuty spravedlivě zasloužilé, i všecko odtud povstalé neštěstí a nepříležitosti samotným toliko stavům českým připsány býti musejí, zvláště když dotčení stavové vší milostí císařskou, kteráž se jim podávala, myslí urputnou a zarytou pohrdali a tak samoděk se jí zbavili.

A protož že císař ráčí se kurfirštu milostivě dověřovati, ač vždy předce byl by k němu naděje celé a neomylné, že ještě před skoncováním sjezdu Řezenského, vyřídě své vlastní potřeby, k němu se sám životně vypraví, že Jeho láska všeho toho s pilností náležitou při sobě považí, o jeho slovích císařských aneb jeho nejvěrnější a nejupřímější k němu náklonnosti nic scestného smýšleti nebude; nýbrž mnohem spíšeji tím se potěší a ubezpečí, že císař podobně tím nic jiného nemíní ani nevyhledává, jediné toho, kterak by ten drahý, vzácný a trvanlivý pokoj a tak pokojný regiment, nímž sebe již od drahně let nijakž ujistiti a ubezpečiti nemohl, aspoň již jednou do jeho dědičného král. čes. zase poznovu uveden, v něm upevněn, a tudy všelijaké a všecky příležitosti a příčiny odporné k ňákému novému rozbroji a pozdvižení zcela a zouplna jednou dokonale přestříženy a zamezeny býti mohly.

Mezi tím pak aby se kurfiršt dle nejvyšší možnosti a pilnosti postaral o to, kterak by mezi císařem a Jeho láskou věrná upřímá dověrnost a korrespondencí neb srozumění vždycky každého času zdržána, zachována a k ničemuž protimyslnému a nelibému slušná a spravedlivá příčina a podnět podávána nebyla; nemaje o tom pochybnosti v ničemž nejmenším žádné, než že i Jeho láska s svou heroitskou myslí a upřímým úmyslem německým podobnou měrou k témuž cíli směřovati nepomine. S tím že se mu císař i na budoucí časy opět zamlouvati ráčí.

1622

O trestání stavův evang. na Moravě.

Nemnoho lépeji a potěšitedlněji dálo se stavům a obyvatelům náb. evangelického v markrabství moravském, nežli v král. čes. Předně zajisté měsíce září byli vyhlášeni vůbec za psance a rebelly zaryté, ano i cti, hrdla i statkův odsouzení od kommissařův k tomu od císaře zřízených všickni ti, kteřížkoli ven z markrabství moravského ujeli a nevyhledávali milosti a pardonu císařského, a to zejmena tito: Ladislav Velen z Žerotína, někdejší hejtman zemský, Vilím z Roupova, nejvyšší komorník, Jan Bernart z Kunovic, Krištof Berger, Hartman z Buchheymu, Ondřej mladší z Buchheymu, Jiří Fridrich z Regensdorfu, Jan z Šellendorfu, Václav Bítovský, Jan Šoboveský, Krištof Sedlinský, Jan Petelský z Vrbna, Bohuše Břemitský, Jan Adam z Vyškova, Jan Adersbach a Jiří Einbogen a jiní. *)

Tohoto pak měsíce listopadu přikročilo se k jiným osobám pod obojí ze všech tří stavův, kteréž pro rebellii českou zdržovaly se dosavad u vězeních rozličných v městě Brně. A ač ponejprvé byli ti všickni hrdel odsouzeni, teď pak posléze císař, buď na velikou prosbu a pokoření se jemu týchž osob buď něčíkoli přímluvou, poobměkčil a pozměnil ortelův jejich. S kteroužto milostí císařskou a polehčením jich trestání vypraven byl z Vídně do města Brna Don Baltazar de Marradas, nejvyšší válečný, s jinými kommissaři. Přijev tedy tam, uvedl jim ji všechněm v známost 3. d. listopadu vůbec přečtenou na rathouze Brněnském nížepsaným spůsobem.

Když tedy bylo zavoláno na osoby z stavu panského, předně vystoupil Pertold Bohobud (dobřeli se pamatuji) z Lipého, maršalek dědičný král. čes. Tomu četla se milost císařská taková: ačkoli byl by výpovědí naň vynešenou odsouzen k meči a ruky pravé utětí, statek pak svůj všecek že jest císaři v pokutu propadl; však že císař činí mu milost tu, aby u vězení zůstával do smrti.

Za ním zavoláno na Krištofa z Říčan a oznámeno mu, že císař od předešlé pokuty, kdež stat a čtvrcen býti měl, mimo propadení statkův do komory královské, upouští a jemu vězení věčné vyměřuje. Rudolf ze Šleinic, kterýž pod meč a všech statkův odsouzen byl, měl zůstávati u vězení do tří let pořád zběhlých. Zdeněk z Waldšteina, byv ortelován k meči a odmrštěn všech statkův svých, dostal milosti té, aby do smrti

*) Některá ta příjmí sou od Němcův zrumplována. Skála.

1622 vězněm byl. Fridrich z Kounic, měv podobnou pokutu podniknouti, zanechán u vězení do další resolucí císařské. Karel z Kounic odsouzen, aby místo ztracení hlavy i statkův u věčném žaláři život svůj strávil; Václav Mall, aby u vězení do dalšího vyměření císařského byl zanechán; Jan Čejka z Olbramovic (ten byl osoba rytířská, zdá mi se), nejvyšší písař mark. moravského, maje ztratiti hlavu, ruku pravou i statky, aby u vězení zůstával do smrti. Bernartovi staršímu Šáfovi podobná milost stala se, vězení totiž do dalšího uvážení císařského. Jiří Zahradecký z Zahrádek odbyl předešlé pokuty tříletým arrestem.

Z stavu rytířského dostalo se podobného pokut polehčení osobám šesti:

Krištofovi Plektovi (čili Blektovi) a Ludvíkovi Krakovicovi (či z Krakovec) oznámeno, že místo stětí a propadení statkův vězňové do dalšího rozvážení císařského býti mají. N. Vodický, měv přijíti o krk, ruku pravou i statky, ztrestán vězením do smrti. Václav Rechenberger odsouzen do žaláře na dvě létě. N. Kellečinský místo hrdla, ruky pravé i jmění ztracení dán do věčného arrestu. Ondřej Seitel (jiní Seydbünder), byv odsouzen pravé ruky a dvojí třetiny statku svého, dostal milosti té, aby před kostelem u sv. Jabuba vybíral almužnu na chudé za celý rok pořád.

Z stavu městského: Jan Adam z Olomúce, ztrativ skrze výpověd svou hrdlo a polovici statku, místo pokuty té měl v městě Olomúci na poutech celý měsíc na díle obecném robotovati. Vít Oesterreicher, též z Olomúce, odsouzen polovice statku. Jan Torm neb Torn, sekretář německý, místo ztracení ruky pravé odsouzen k žaláři do další resolucí císařské. Martin Leopold z Jihlavy, odsouzený k meči a propadv statek všecek, zanechán u vězení za dva měsíce. Jan Hynkonius, též z Jihlavy, kterýž ztratiti měl hlavu a jmění všecko, dostal se do arrestu do další resolucí císařské. Fridrich Majnrath z Znojma místo stětí a propadení statku všeho odsouzen k robotě v příkopích Vídenských do roka pořád zběhlého. Fridrich Trušvický měl podobně dělati na den v poutech za dvě létě v městě Hradišti. Jan Lanstranský, místo ztráty všeho jmění svého a vypovědění ven z země na věky, odsouzen k šancování v příkopích Vídenských do čtyr let pořád.

Zatím pak hned přikročili tíž kommissaři císařští k straně pod obojí, až i k těm novokřtěncům s reformací náb. se vší vroucností. Nebo neřkuli dotčené novokřtěnce, jichž bylo v Moravě množství veliké, anobrž i Luteriany i bratry a reformaty vesměs všecky s kazateli i správci jich duchovními

z celého markrabství vyobcovali a vypovídali, tak že z samé Jihlavy jednoho dne vyšlo několik set osob evangelických pohlaví obojího, kteříž všecko jmění své nemohovité a na díle i mohovité pro čistotné učení Kristovo opustili. Na čež srdci křesťanskému bylo líto i žalostivo hleděti, když ti zarmoucení lidé, zvláště ženy a děti malé, vlast svou s pláčem a kvílením hořkým opouštěli. 1622

O příbězích slezských.

Ačkoli pak knížata a stavové v knížetstvích slezských prostředkováním snažným kurfiršta saského rozsudkův a pokut takových, jakkoli i oni s stavy král. čes. pod obojí v tytéž věci proti císaři Ferdinandovi byli se vydali, znikli, ani s reformací podobnou moravské a české na ten čas se nepotkali; nicméně však zakoušeli jiných těžkostí a soužení a nátiskův, zvláště lidé jich poddaní, v městečkách a po vesnicech v vrch hlavy dosti.

Nebo předně v ty časy povstávala všudež v Slezsku mezi lidem drahota převeliká ve všech věcech napořád, a to z žádné příčiny jiné, jediné z nadvýšení mince všelijaké. Nebo tehdáž vůbec platil tolar široký 16 zl. a dukát 26 zl., dudek 36 kr., groš český neb stříbrný 6 kr.

Za druhé, chasa ta kozácká, kteráž sloužila císaři dosavad v Čechách a v říši a měla dostati odpuštění a záplaty své na hranicech slezských a polských, zavalovala týmž knížatům a stavům, jako i lidem jich poddaným zaneprázdnění, starosti, příkoří i škody téměř nesnesitedlné a nenabyté, a to netoliko mečem i ohněm, ale i šlechetného pohlaví ženského zprzňováním hůřeji nežli hovadským, jakéhož s těžkostí kdy lidé křesťanští od Turkův a Tatarův zšílených zakusili, jakž se tomu všemu z následující zprávy, od jednoho dobrého člověka z týchž míst učiněné, šířeji vyrozuměti může.

Když, prý, jmenovaná zběř ukrutná a prostopášná, kterouž vedli dva Černhouzové jakožto kommissaři (jiní píší, že jeden pán z Donína) císařští a zemští, a při nich N. Elfreich, jmenem a z rozkazu biskupa Niského, dostala se k Šmideberku 18. d. listopadu, ve 32 praporcích silná, pod nimiž však nebylo všech všudyž více, jediné 2221 pacholkův, kteříž udělali k praporcům povinnost, ale mimo ty nalézalo se při nich do 8000 lehkomyslné, mordéřské a loupežnické luzy: ta pak všecka směsice zarazila sobě sama po své vůli v Šmideberce, v Arasdorfě, v Lomnici, v Buchwaldě i v jiných vesnicích nejbližších.

1622 V Šmideberku sice nezabili žádného; nicméně však trápili se a mučili s lidmi přenáramně, hlavy jim provazy zatahujíce, palce do kohoutkův ručničných presujíce, aby peníze, klenoty i jiné věci jich dražší na nich vytáhli a vymohli, tak že skůro žádného domu nenechali v celosti, aby vždy v něm něco pobrati a vydrancovati neměli, kromě jediného domu pana pretoria, u něhož kommissaři leželi. Kde jaké pohlaví ženské podskočili, nechť jsou ty byly staré neb mladé, pěkné nebo šeredné, všechněm napořád činili násilí a právě barbarsky s nimi nakládali, neušanovavše ani děvčátek osmi neb devíti let stáří, ba ani bab šedesátiletých i nad to výše. Jakož se to stalo v Lomnici, kdežto dopadvše někteří z nich ženu jednu pominulou s smyslem, kteráž zůstávala kdesi ukována na řetěze, provozovali sobě s ní tak hovadsky, anobrž raději ďábelsky, že hanba a hřích o tom psáti.

Co lidí zastibli vně v poli, ty všecky pomordovali beze vší lítosti. Ale ani ti, kteříž rozschovávali se před nimi s ženami a s dětmi sem i tam do lesův a do hor, kamž nebylo naděje, aby s koňmi projedti a prodrápati se mohli, nebyli před tou zběří bezpečni s sebou; nebo je tam také co slídní psi vyslídili, pošavlovali, děti malé, po dvou, po třech na koně vházené, s sebou preč odváželi jako i pohlaví ženského spanilejšího počet nemalý. Z samé vsi Pilgramsdorfu vyštárali v lesích do 100 osob malých i velikých, a vehnavše je sobě odtud zase do vsi co stádo dobytka nějaké, všecky do jednoho pošavlovali, devět pak sedlákův v též vsi do ohně vhodili, a usadivše se vůkol něho, dobrou vůli sobě při tom pečitém zarazili. Ves Doppenbuš celou vyplundrovali, pána jejího Hochbergera smrtedlně zranili, manželku pak jeho zjevně beze všeho ostychu násilně zprznili.

Dvacátého dne listopadu, jenž byl den Páně nedělní, v počtu 26. po sv. Trojici, okolo nešpora, ukázali se z nich dva praporce okolo Hartavy. A když z Hiršberka bylo posláno těm lidem ubohým ku pomoci něco mušketýrův, tedy ti zlosynové, anobrž raději ďáblové vtělení, rozehnali je zase nazpátek, deset osob z nich zamordovavše. A že obávali se, aby Hiršberští nevypadli na ně ven, tou příčinou podali se ještě dne toho až do Bernsdorfu, kdežto opět 49 osob pošavlovali, mnohé na smrt zranili, všecko všudyž vyplundrovali, obilé a mouku koňům žráti dávali a ostatek v blátě pošlapali a pokazili, s ženami jich zacházejíce rovně jako jinde co psi nestydatí; faráře Bernsdorfského sotva odpolu mrtvého z rukou svých pustili prostředkováním jednoho hejtmana jejich, kterýž mu odtud pomohl i kalichy z kostela pobrané zase navrátil.

Dvanáctého (podlé starého kalendáře) neb dvamecítmého

dne listopadu, dostavše svobodného passu od Hiršberských, táhli od 9. až do 11. hodiny na půl orloji mimo samé město pod sedmnácti praporci, na nichž spatřovala se litera F s korunou a pod ní ⌊, skrze Grynov, kdež jednoho člověka zastřelili, k Langenovu a Lehnové, a položili se kvartýrem v nich. Koně měli velmi hrubě loupežemi rozmanitými naládované a obtížené. 1622

Před nimiž bylo potřebí Hiršberským míti se na pilném pozoru, aby se jim nevtiskli do města. Tou příčinou měšťané drželi pilně stráž okolo bran a příkopův neb zdí městských s muškety, s pikami a s halapartnami. Vytáhli i dva kusy na školu a jiné jinam pro všecku příhodu, kdyby byli chtěli jaký kvalt provozovati; nebo sice dávali k tomu měšťanům příčinu všelijakou, i do příkopků na ně střílejíce. Ale že úřad zapověděl před tím tuze, aby, jak nejdéle budou moci, měšťané jim v ničem se neozývali, tak že vždy předce pán Bůh pěkně je od místa odvedl, že ani předměstí neublížili ohněm. Mimo to ještě úřad daroval officírům jejich voznici ryb a tři vědra vína.

Když pak dostali se do Langenova někteří z nich, tedy syn pána vesnice té, Lesta po rodu, nenadáv se, aby za nimi měla býti tak veliká síla, jeda proti nim, udeřil k nim z pistoly a srazil jednoho s koně dolů. Potom pak teprva spatřiv poblouzení své neprozřetedlné a příliš náhlé, též sílu jejich, obrátil se zpátkem a ujel před nimi na zámek aneb na tvrz.

O čemž zvěděvše jiní kozáci, shloučili se u velikém houfu před zámek a chtěli mermo na otci jeho, aby jim vydal osobu tu, kteráž tovaryše jejich zoumyslně zabila. Ale otec spolu s Henrichem Špilerem z Rochrsdorfu a s čeládkou svou počali jim odpírati z zámku a stříleti tu na ně dolů čerstvě, nechavše tu na místě opět dvou kozákův. Pročež ostatní rozzlobili se na ně jako lití vlci a jezdíce sem i tam po vsi, nemálo sedláků mu pošavlovali, dvory jich dočista vybili, jednomu pak ubohému člověku jazyk z hrdla vytrhli a hrozně strápenému hrdlo docela odňali, nechtěvše žádnou měrou odtud za dva dny se hnouti, až se dotčený Lest s nimi o ty zmordované zlosyny po vůli jejich umluví. Pročež chtělli jest Lest těch nevážných škůdcův zbýti z hrdla, vol neb nevol musil jim shledati a odvésti na díle peněz hotových, na díle klenotův za 3000 tolarů.

Summou není podobné vymluviti s dostatkem, jak nekřesťansky s lidmi nakládali, dvéře nimi vyráželi a svázané v kozelec dolů s vrchův nimi kouleli, nehtův polovice od prstův na rukou uřezávali, svíčkami neb pochodněmi po těle pálili a mučili.

1622 Ale Bůh, mstitel takové zhovadilosti spravedlivý, nenechal jich dlouho bez pomsty. Nebo ač z prvopočátku rytířstvo slezské dalo se na to namluviti nejvyššímu z Donína, že jest na ně, mohouc to snadno dovésti, neudeřilo a jich nepotlouklo, ušetřujíc v tom císaře, k jehožto službě chasa ta se hlásila; naposledy však, byvše od ní rozdrážděni na nejvyšší, již déle zdržeti se nemohli, nýbrž učinivše na ni outok zmužilý, do 600 jí pobili, ostatní na hranice polské zahnali, dostavše od nich kořisti nemálo. Tam mají co nejdříve býti spokojeni a vybyti z země.

Mezi tím markrabě z Jegerndorfu, kterýž v ty časy zdržoval se v Velkém Varadíně pod ochranou Betléna Gábora, roznemohl se v Karykově velmi těžce, tak že sám pochyboval, aby z té nemoci zase povstati měl. Pročež obávaje se, aby Gábor neudělal se po jeho smrti nápadníkem nejbližším v pozůstalosti jeho, jakož tak před tím zachoval se v věcech jednoho rakouského pána z Landavy, předešel to ještě za živobytu svého, a co komu z dvořanův svých služby byl povinovat, v tom všecky podlé velikosti a malosti zásluh jejich penězi hotovými a klenoty náležitě spokojil, sám pak přihotovil se křesťanským spůsobem k vykročení z toho bídného údolí pláče, kdyby ho koli pán Bůh z něho povolati ráčil.

Ale Bůh prodloužil mu ještě zdraví jeho, tak že zase z nemoci té těžké povstal, očekávaje na to s radostí, co dobrého starý hrabě z Turnu při sultanovi tureckém v Konstantinopoli vyřídí. *)

---

*) Na str. 922—944 d. X. R. S. nalézají se příběhy německé, nizozemské a turecké. Dále pak, mezi zprávami drobnými, na konci r. 1622 položenými, čteme na str. 945 také toto: „V městech Pražských 20. d. března, t. j. ve středu po velikonočních svátcích dle kalendáře nového, ráno okolo 8. hodiny, ukázalo se nad Újezdeckou branou v povětří neb v oblacích pacholátko krásné a bělostkvoucí postavy, kteréž volalo hlasitě „Běda! Běda!“ opakovavši slovo to po patnáctekráte pořád. Čehož doslýchajíce soldáti, ješto při dotčené bráně vartovali, povolali ven gefreitra svého, aby i on ten zázrak očima vlastníma spatřiti a tu, kdež by náleželo, správu dokonalou o příhodě té učiniti mohl. Kterýžto i očima jej viděv i také hlas ušima vlastníma slyšev, bezpochyby žeť jest toho také před vrchností svou nezatajil.“

1622

O smrti Ad. z Lokšan, Ferd. Švihovského a M. Vodňanského.

Adam Lokšan z Lokšanu a na Březnici, pán český a Fridricha krále komorník mezi Čechy nejstarší, zahynul v srpnu v letech věku svého, soudím, asi 40 bídnou příhodou na té cestě, když král s hrabětem z Mansfeldu navracoval se zpátkem z Falcu dolejšího skrze Lotaringii do Sedánu. Nebo toho dne, kteréhož dostali sme se s vojskem k řece Mozele, majíce ji na ráno přejedti, v čas té strašlivé bouřky a vichřice, kteráž nás při té řece nenadále zastíhla, jeda na koni spolu s jinými mnohými rejthary, byl od té bouře v širém poli nedaleko ležení našeho zachvácen, a chtěv ukrýti se trochu před přívalem násilným, až by se to povětří hrozné přehnalo, vjel pod hrušku planou, v témž poli širém stojící, a přitiskl se s koněm velmi blízko k ní; okolo pak něho blížeji pod ratolestmi jejími stálo jiných rejtharův do desíti. V tom zalehv vítr násilný do té hrušky, přelomil ji právě nad Lokšanem v půli, tak že vrchní díl její padl mu na hřbet a přerazil mu jej dokonce na dvé, ratolesti pak její ostatní to rejtharstvo povalily také i s koňmi, ale neublížily ani neporanily žádného z nich ani koňův jejich, tak že všickni zase sobě i koně své z týchž ratolestí vymátli, Adamovi pak Lokšanovi přenáramně křičícímu a naříkajícímu nijakž pomoci a jeho ven vytáhnouti nemohli; nýbrž někteří z nich pospíšivše rychle do kvartýru, v němž král s dvořany svými odtud nedaleko ležel, oznámili mu o příběhu komorníka jeho. Pročež král rozkázal i hned na spěch senfty ňáké přihotoviti a nemocného k sobě do lozumentu přinésti. Jehož spatřiv král i jiní lidé vzáctní, vidouce i doslýchajíce bídy a trápení jeho, splakali nad ním srdečně a potěšovali ho, jak nejlépe uměli. On pak nežádal sobě ničehéhož jiného, jediné brzkého vysvobození Božího a zbavení bolestí přeukrutných. Pročež král poslal jej napřed do Sedánu, aby tam opatření lepšího užíti mohl. Kdežto v málo kolikasi dnech pobožně umřel a v přítomnosti životní krále, knížete z Bulionu a velikého zástupu hrabat, panstva, rytířstva a lidu obecného jest poctivě pohřben.

Ferd. Švihovský z Ryzmberka a z Švihova, pán dědičný na Horažďovicích, Fridricha krále komorník, jeda s týmž pánem svým na poště z Sedánu skrze Pikardii do Hágu, roznemohl se poznovu (neb před tím v Sedánu byl stonal těžce) a nemoha dále pro mdlobu jedti, zůstal v městě Amiensu, a tu v málo kolikasi dnech život svůj mladý (nebyv mnoho

1622 přes 20 let starší) a poutnický v vzývání p. Boha pokojně dokonal a zavřel. Byl z syna třetího Vratislava I., českého krále, pošlý.

Mistr Jan Campanus Vodňanský, na onen čas v starožitné císaře Karla IV. a českého krále akademii Pražské umění poetického a jazyka řeckého professor, facultatis philosophiae dekan a na ten čas i dotčené akademie rektor, roznemohv se smrtedlně v krátkém čase po svém od náboženství evangelického, na snažné jezuitův k tomu ho namlouvání, odpadlství, život svůj nejináč, než jako tam někdy onen bídný František Spira, jakž lidé hodnověrní o smrti jeho zprávu takovou činili, v hrozném pozoufání a desperací dokonal v Starém městě Praž. v kolleji anjelské 14. d. prosince a snad v kostele akademickém Těla Božího pochován. Pro tu proměnu víry křesťanské byl od jezuitův, svých učedlníkův, jenž se studiosi academiae Carolo-Ferdinandeae jmenují, verši řeckými i latinskými velice vychvalován.

Příběhové léta Páně 1623. *)

O sněmu Řezenském.

Ferdinand II., řím. císař, uherský a český král, již roku 1623
pominulého 1622 24. dne listopadu s komonstvem svým vzáctným k sjezdu rozepsanému kurfirštům a knížatům některým sv. říše přijel. Kurfirštové duchovní dva, Mohucký a Kolínský, dali se tam také osobně najíti. Ale Trierský, vymluviv se nedostatkem zdraví svého, vyslal tam plnomocníky jisté, jako i kurfirštové dva světští, saský a brandenburský, protože nebyvše spokojeni dobře s tou nedávno před tím v městech Pražských předsevzatou reformací a vypověděním z království českého všechněch dočista kazatelův luterianských, zpěčovali se pro důležité příčiny své sami životně k témuž sjezdu dostaviti se, nic se na to nerozhlédajíce, zvláště saský kurfiršt, že císař jemu rukou svou vlastní list psal a jeho v něm k výpravě osobní (do Řezna) se vším dostatkem napomínal. Mimo výše jmenované dva kurfiršty duchovní dali se najíti též osobně do Řezna: Wolf Vilém falckrabě z Najburku, Ludvík landkrabě z Hess, sídlem v Darmštatu, arcibiskup Salcpurský a biskup Wircpurský.

Po proposicí císařské od některých předkládáno bylo to: **)

Předně pak a nejprvé, poněvadž JMC. tento tak slavný sjezd, dle znění obeslání císařského, předně a obzvláštně k tomu cíli obrati a rozepsati ráčil, aby tudy tím snázeji a prospěšněji mír a pokoj v sv. řím. říši zase poznovu ustanoven a utvrzen, srozumění a dověrnost mezi stavy dobrá a dokonalá zdržána, nazpět pak ta nejškodlivější nedověrnost

*) Ruk. Sk. d. X. str. 953.
**) Ruk. Sk. d. X. str. 967. Z dlouhého jednání téhož sněmu Řezenského podáváme jen správy ty, jež dějin českých dotýkají. Red.

1623 aspoň již jednou umořena a do konce vyzdvižena býti mohla: že z těch příčin samých bylo by nad míru vysoce zapotřebí, aby všelijaké překážky, kteréž by takovému slavnému a vysoce užitečnému předsevzetí někde v cestě ležeti mohly, zase časně z cesty dočista složeny byly. Nejvíceji pak že toho vyhledává potřeba ta nejvyšší, aby JMC. se vší pilností o to se postarati ráčil, aby JM. vlastní království a zvláště koruna česká, z nížto všecky ty v sv. řím. říši vzniklé nevole, rozbrojové a spůsob nynější zarmoucený počátek svůj vzali, k stálému a trvanlivému upokojení zase přivedena, ta začatá reformací a skutečné v ní postupování na stranu poodložena, mysle a srdce lidské zase vyzískána, a tak strach, bázeň a nedověrnost ta nebezpečná vyplývající odtud, kteráž velmi chatrnou lásku a milování vrchnosti pořádné v lidu vzbuzuje a působí, zcela a zouplna z cesty složena býti mohla.

Čehož nestaloli by se, že kurf., knížata a vyslaní žádnou měrou viděti a rozuměti tomu nemohou, jakým by spůsobem a prostředkem JMC. království a země v své starobylé váze a podstatě zdržány, a okolní kurfirštové a knížata nastávajícího nebezpečenství osvobozeni býti mohli, zvláště když toho se posoudí zdravě, že by skrze netrpělivost a pozoufání lidské, jak by se jen k tomu příčinka a příležitost nejmenší poskytla, nové pozdvižení odtud vzniknouti, a takž i JMC. i celé sv. římské říši snad daleko těžší neštěstí a nepříležitost, nežli kdy prvé, zavaliti se mohlo.

Přes to že stavové sv. římské říše k konfessí Augšp. se přiznávající mají zrak očí svých na tu reformací Pražskou velmi bedlivě obrácený, a procházejí o ní vůbec soudové a diškursové rozliční.

Ačkoli zajisté dotčená reformací drží a pokládá se za věc a jednání postranní a privatní, totiž na jisté místo a osoby se vztahující; s tím však se vším že s věcmi těmito obecnými byla by tak tuze svázána a smíšena, že, pokudž by od též reformací přestáno a upuštěno nebylo, kostelové němečtí v městech Pražských, k nimž JMC. veleslavný pan předek cís. Rudolf II. slavné a svaté paměti ku pohodlí a užitku následovníkův náb. evangelického na onen čas milostivě povolil, a oni jich v užívání pokojném a svobodném až do teď nedávno pominulého 24. d. října bez všelijakého člověka příkoří a překážky vždycky zůstávali, zase otevříni a propuštěni, a v nich svobodné náb. provozování tak, jakž se to dosavad dálo, i ještě na delší časy jim dovoleno nebylo, že nebyla by naděje žádná, aby se kdo toho vinšovaného pokoje a svornosti drahé v sv. říši v čem nejmenším dočekati mohl, nýbrž nazpět že bylo by se velmi hrubě obávati v ní

rostržitosti dokonalé, zkázy a zpuštění zemí nejžalostivějšího, 1628
poněvadž sice jednomu každému vůbec byla by věc výborně známá, že dotčená rebellie ne od poddaných evangelických, ale od vysokých hlav a osob, v zemských úřadech postavených, jimžto onino poddáni byli a nimi říditi se musili, začátek svůj vzala.

A takž že sama slušnost a spravedlnost s sebou také to přináší, aby i při ukládání pokut na lidi zavinilé rovnost práva se zachovávala a pokuty podlé provinění se ukládaly.

Tou zajisté měrou že lidé k Augšp. konfessí se přihlašující v král. českém neměli by se proč tím generalním pardonem neb milostí veřejnou JMC. v čem nejmenším těšiti, budouli míti se tak přesmutně a žalostivě ven z země do ciziny a pohostinství vyháněti.

A poněvadž poctivost jejich jestiť s dobrým svědomím tuze v hromadu svázána a spojena, takovou měrou že i nejosvícenějšího pana kurfiršta sas. nejvěrnější a nejhotovější služby a assistencí, JMC. prokázané, způsobí a vyvedou z sebe jemu velice odporný a protimyslný oučinek, a ta v sv. říši čím dále, tím víceji se rozmáhající nedověrnost a zášti mnohem ještě hůřeji vzroste a zsílí se; pročež že by bylo mnohem lépeji a zdravěji pro císaře i pro všecky všudyž, kdyby císař celému král. čes. ouhrnkem generalního pardonu a milosti své laskavě a ochotně udělil a tudy všeobecnou neb veřejnou amnestii neb zapomenutí na všecka a všelijaká dosavád zašlá přečinění a příkoří vůbec po všech královstvích a zemích nařídil.*)

Přímluva vyslaných saských.

Kurfiršt saský, pán jejich milostivý, že to při sobě nachází: že v sv. řím. říši i v zemích okolních žádného dobrého a trvanlivého pokoje a bezpečnosti není se nadáti, jestliže by té předsevzaté reformací české i jiným věcem, jí se dotýkajícím, příhodně zpomoženo, kostelové evangeličtí zase zotvíráni, veřejné a všeobecné amnestie všechněm vesměs uděleno a mysle lidí poddaných vyziskány nebyly. Neměloli by se pak dotčené reformací české vzhoditi, tedy že netoliko ta předešlá nedověrnost v příčině náboženství, kteráž již ode dávního času

*) Str. 974—1007 obsahují jednání sněmu Řezenského o kur falcký, který bez povolení kurfirštův saského a brandenburského na Maximiliana, knížete bavorského, přenešen byl. Potom následují přímluvy knížat, jež, pokud reformací české dotýkají, zde přivádíme. Red.

1623 mezi stavy sv. říše se zhnízdila, zmenšena nebude, alebrž ještě mnohem víceji tudy se rozmůže. Odtud potom že bylo by se hrubě obávati všelijakých zmatkův a rozbrojův škodlivých, a tou měrou že by se k tomu od tolika mnoho množství tisícův lidí srdečně vinšovanému pokoji žádnou měrou přijíti nemohlo.

Pro ty i jiné příčiny J. M. kurfiršt ráčí souditi: že táž věc z strany reformací české byla by věc obecní a dotýkala by se též obecného dobrého říše, a tou měrou že by byla jedinký a pevný grunt a podpora pokoje; při čemž jest zapotřebí i toho bedlivě šetřiti a rozvážiti, že tuto jest činiti o náboženství již do země uvedené, a ne o to, kteréž by se teprva v nově do ní uvésti mělo. K tomu že to veliké násilí a donutkávání poslušnost povinnou při lidech hyndruje a zastavuje, a že jakořka národ německý v král. čes. v čas té potržky o tom, co se v něm tehdáž dálo, špatnou vědomost měl, protože žádný stav v něm nebyl, s dotčenou rebellií a volením krále nového nic činiti neměl, a byv pod ochranou stavů král. čes., jim v jejich předsevzetí zlém ani vyměření a rozkazu jakého činiti nemohl. Kurfiršta saského pak věrnost a láska neproměnitedlná že jest vůbec výborně známá; on že s císařem i s jinými míní upřímě, poddaně, věrně a dobře, a tou měrou že vyslaní jeho byli by tím jisti, že i ostatní kurfirštové a knížata budou mu v tom opravdově nápomocni, podlé své podobné poslušnosti a devocí, jíž císaři jsou zavázáni, ano i vedlé příchylnosti k vzdělávání obecného dobrého sv. říše jako i k utvrzení dobré a bezpečné mezi stavy obojími dověrnosti, i k dosažení míru a pokoje dokonalého. *) —

Přímluva vyslaných brandenburských.

Z strany reformací že soudí tak: nebudeli od ní upuštěno, že země císařské všecky na dokonalé pozoufání přijdou, a lidé poddaní, povedouli život bez služeb božských a svobodného náboženství provozování, že budou dokonce bohaprázdní Epikurové. Proti tomu pak, budouli míti náboženství své proti vší vůli své zjinačiti aneb preč z země a vlasti své se odebrati, že císař na větším díle mužského pohlaví země své zbaví a tudy je nad míru obnaží a ztenčí, aneb nebude moci na takové lidi povětrné, kteříž proti svému dobrému svědomí a ne z upřímého náboženství milování, pro samo toliko pohodlí časné, se k jiné víře a náboženství přiznávají, v ničemž nejmenším se bezpečiti, mnohem pak méně se jim v čem dověřovati. A byť pak krásně i jiné na místa jich sobě dosadil,

*) Ruk. Šk. d. X. str. 1010.

tedy by vždy byla to věc ...tá, jak by se mu potomci jejich 1628
podařili. *) —

Přímluva arcibiskupa Salcpurského.

V příčině reformací Pražské a zavření ... nemůže císaři na odpor se stavěti, poněvadž ... že kníže punkt jakožto věc privatní neb obzvláštní a k ... týž zemím přináležející k tomu sjezdu se netrefuje. **) —

Přímluva kurfiršta Mohuckého.

Co se Pražské reformací tkne, poněvadž byla by věc taková, že již o ni několikerá psaní mezi císařem a kurfirštem saským prošla, a oni rozuměli by sobě jakožto přátelé dověrní dobře: pročež že není o tom co pochybovati, aby císař nevěděl, jak se v té příčině k kurf. sas. pronésti a jemu zadosti učiniti, tak že by kurfiršt žádné příčiny neměl, scestně o císaři smýšleti a pro túž věc jemu se nedověřovati. ***)

Při témž sjezdu Řezenském obeslal císař před sebe některé panstvo a rytířstvo české, moravské i rakouské, ješto bylo se pro ty exekucí zemské sem i tam z zemí dotčených rozjelo. Ale nemnoho se jich po témž obeslání stavělo, protože processu takovému věřiti nechtěli. Mezi jinými nalezl se také

---

*) Str. 1019.

**) Str. 1020.

***) Str. 1022. Jako arcibis. Salcpurský a Mohucký, tak také kurfiršt Kolínský a vyslaný kurfiršta Trierského reformací českou ponechali dobré vůli císařově, jenž také v té příčině na přímluvy kurfiršta saského a brandenburského, jak dějiny české dostatečně svědčí, naprosto nic nedbal. Na str. 1039—1062 nalézá se právní výklad týchž přímluv kollegia kurfirštského. O témž sněmu Řezenském praví Skála na str. 1083 toto: „Poněvadž sjezd Řezenský daleko jinačejší skončení vzal, nežli se ho mnozí lidé prozřetedlní a onací nadáli: z té příčiny některá knížata a stavové říše evangeličtí, a zvláště v dolejším kraji saském, nebyli s vyřízením jeho dobře spokojeni, vidouce již na oko, jak se s mnohými zeměmi a obyvateli v nich pod obojí, totiž v král. čes. a v mark. morav. až i v dolejším Falcu nakládá, pročež i oni obávali se toho, aby snad potom i v ostatních zemích německých tak se s stranou evangelickou nedálo, a i na ně naposledy ten pořádek nepřišel, a oni podlé jiných jho papežské vol neb nevol podniknouti a o své svobody politické i duchovní, totiž o náboženství, přijíti nemusili. Tou tedy příčinou Kristian IV., denemarský král, knížata brunšvická, holštejnská a mechlburská a podlé nich i spolu s nimi města říšská, v témž kraji ležící, totiž Břím, Hamburk, Lubek, Luneburk a jiní snesli se vespolek na tom: aby sobě vojsko 10.000 pěchoty a jízdy silné pro defensí neb obhájení samých sebe i zemí a lidí poddaných svých před tím, kdož by koli jim v čem tom překážku a zkrácení jaké činiti chtěl, neprodleně sebrali a shledali.“ Red.

1628 Jiří Fridrich svobodný pán rak[illegible]ý z Roggendorfu, jenž se v ty časy v městě Emden [illegible] Fryzlandu východním s manželkou svou zdržoval[illegible] zajisté vyrozuměv z obeslání toho vedlé jiných postavil v Řezně, chtělli by vůli císařské [illegible]ekl na to slova ta: „Jaká“, prý, „milost mi se milosti [illegible]ěškáli, to jest, aby mi hlava dolů sražena? čili mo- st[illegible]ká, aby mi vězení do smrti vykázáno bylo? pakli ra- kouská, aby mně všecky statky mé pobrali? Ale já o tako- vou milost žádnou nestojím, dokud živ.“

Zprávy o proměnách v náboženství.

V ty časy opadaly zhusta osoby ze všech stavův král. čes. i jiných zemí okolních od náboženství evangelického k římskému pro to samé toliko, aby milosti císařské užíti a časná zboží i úřady sobě zachovati mohly. Že pak jeden Vodický, osoba vyššího stavu v mark. morav., nechtěl upustiti od náboženství obnoveného aneb od jednoty bratrské, musil se velmi dobře potiti a vyčísti císaři v pokutě 40,000 tolarův. Mezi těmi pak, ješto neměli rozmyslu hrubého přichytiti se víry pod jednou, byl i Rudolf z Tyfenbachu, Rakušan, nejvyšší vojenský.

V městech Pražských vyšel také v ty časy mandat otevřený jmenem císařským od knížete z Lichtenšteina, v němžto zapovídalo se všechněm pod obojí: jestliže by kdo z nich podtud v náboženství svém předešlém umřel a před smrtí svou k víře katolické se nepřihlásil, aby nikdež u žádného kostela ani na žádném krchově tělo jeho pochováno nebylo.

Totéž protivenství z strany náboženství nechybilo se ani židův, zvláště v Vídni bydlících. Nebo bylo uloženo na ně, aby se dali u víře římské s pilností vyučovati. Ale oni věděli dobře, jak sobě z toho pokušení pomoci, uvolivše se vyčísti císaři na jisté terminy 300,000 tolarů říšských. A to byla hlavní příčina, pro niž šli na ně s návodem takovým.

Mezi jinými českými pány, jež císař z zemí svých vypověděl a statkův všech zbavil, nalézal se také pán z Rederu a na Fridlandě, kteréžto panství leží při hranicech hořejších Lužic. Ten vytráviv se v pohostinství svém téměř ze všeho a dostav zprávy jisté, že by císařští soldáti dotčené panství jeho, nejvyššímu Albrechtovi Evsebiusovi z Waldšteina od císaře odevzdané ano i za knížectví vyzdvižené, byli opustili, shledal sobě naspěch 70 rejtharův, a vpadv s nimi na dotčené panství Fridlandské, vyplundroval je s nimi, jak a kde nejvíce

mohl, hejtmana pak, jehož z Waldšteina tam dosadil, jav, s sebou preč odvezl. 1623

O čemž zvěděv bezpochyby z Waldšteina neb kdokoli jiný z officírův vyšších císařských, vyslali v místo to dvě kompagnie rejtharův, zdali by kde téhož z Rederu i s pomocníky jeho podskočiti a dopadnouti mohli; ale přijeli příliš pozdě, nebo z Rederu, nabrav sobě kořistí nemálo, pospíšil si s nimi zase v místo bezpečné. Nicméně, aby se císařští vždy na někom vychladili, obrátili se na ubohé sedláky a obyvately Fridlandské a znuzili je také nemálo.

O zmáhající se drahotě.

Pod tím ta veřejná téměř po celém křesťanstvu drahota rozmáhala se v říši, v Rakousích a jinde čím dále, tím víceji, tak že příčinou její a přílišného všeliké mince zvýšení i ti řemeslníci a nádenníci díla a práce své robotné sobě po vůli své nadvěčovali, tak že v Vídni pár střevíců mužských v tu dobu 12 zl. platil.

Pročež císař, nechtěje již déleji tomu neřádu nebezpečnému a nad míru záhubnému se dívati, vydal v Rakousích i v jiných zemích mandat nový, nímž zapovídal vůbec přísně pod ztracením hrdla, aby žádný více mince zlaté ani stříbrné ani nevydával ani nepřijímal výšeji, než jakž nynější nařízení jeho vyměřuje, jmenovitě: dukát za 6 zl. 45 kr., korunu za 5 zl. 40 kr., rejnský zlatý za 4 zl. 3 kr., říšský tolar za 4 zl. 30 kr., šedesátník starý za 3 zl. 52 kr. a jinou minci podlé proporcí této veliké. Přitom nařízena taxa jistá všech a všelijakých věcí prodajných, ku potravě lidské i hovadské náležejících, jako i zboží krámského; ano i řemeslníkům a nádenníkům stalo se vyměření jisté, jak by se jim dílo jejich platiti mělo.

Ale ani to nic platiti a tomu neřádu zpomoci nechtělo. Nebo lid sedlský nenesl nic k městům na trhy, kramáři a kupci v městech zastrkovali zboží své ledakams do koutů, nežli by je s škodou svou prodávati měli. A ač byla naděje, že lid sedlský i jiní obyvatelé v krajích budou moci býti přinuceni k tomu mandatem tím, aby potřeby a potravy rozličné přinášeli a dováželi do Vídně; oni však ani k tomu nedali se nutiti, protože mnozí z nich ukrývali se podobně s těmi úrodami zemskými. Jiní pak neměli již co prodávati a tou příčinou utíkali od statkův a živností prázdných preč. Summou spatřovala se všudež mezi lidmi vyššími i nižšími takový neřád

1623 a nepovolnost, že bylo se čemu podiviti, a to nejvíce příčinou té veřejné a nenadálé reformací v náboženství, k nížto jezuviti, majíce v ty časy všudyž plac a kredit nejlepší, vrchnost velmi prudce vedli a lidi všelikého řádu doháněli.

*Další zprávy o proměnách náb. v Čechách.**)

Ač tím mandatem v městech Pražských vyvěšeným, o němž málo výše dotknuto, bylo těžce zapovědíno, aby žádného člověka evangelického aneb, jakž je již v tu dobu titulovali, nekatolického těla mrtvá nemohla užíti pohřbu poctivého při kostelích aneb na krchovích městských; s tím však se vším vždy předce mohlo se toho ještě v těch začátcích reformací nařízené objednati některým osobám, že při farách Pražských bývaly pochovávány, jakož se toho dostalo mezi jinými i Janovi Kamarýtovi z Rovin, měštěnínu Nového města Praž. Kterýžto život svůj v pánu dokonav 30. d. prosince v noci,
1. led. potom 1. d. ledna, to jest v neděli na nové léto, pohřben byl na krchově při kostele sv. Štěpána Velikého, byv k hrobu svému doprovozen, mimo přátely a sousedy své pohlaví obojího, od samého toliko žákovstva, ale bez kněze osady Štěpánské tehdejšího, jmenem Jakuba Kociána.

Kterýžto kněz, napomáhav podlé jiných věrně k reformací předsevzaté, byl bezpochyby také dobrou příčinou mnohým sousedům v osadě té Štěpánské i v jiných předním, že sou se ku poslušnosti církve římské přihlašovali.

Mezi kterýmižto měšťany Novoměstskými nalezl se v tu dobu i Jan Římský z Kosmáčova, měštěnín a osoba radní téhož města, jemužto, když víru římskou sobě oblíbil a na den památky sv. Štěpána k ní se zjevně v kostele Matky Boží Sněžné, v témž Novém městě Praž. ležícím, přijal a i svátostí oltářní způsobem, s přijmím jeho se srovnávajícím, v něm přijatou dokonale a zřetedlně stvrdil, výš jmenovaný kněz Kocián to hodnověrné vysvědčení od osoby své vydal, kterak jest to týž Římský učinil z ponuknutí vlastního svého svědomí, kteréž jej v tom obviňovalo, ano i k ústnímu přiznání přivedlo, že jest od času narození až do výš jmenovaného dne, v němž se do lůna církve římské přivinul, v nejistotě náboženství ustavičně zůstával.

*) Ruk. Sk. X. str. 1068.

Zatím v pondělí po neděli 3. po třech králích, to jest 1628
23. d. ledna, v noci na úterek z rozkazu knížete z Lichten- 23. led.
šteina, aby již nikdež ani znamení nejmenšího náboženství neb víry pod obojí, kteréž předkové naši z horlivosti té, kterouž k kalichu Kristovu měli, v místech výsadních a posvátných sobě vystavili, nepozůstávalo, snímán dolů od třetí hodiny až do šesté na celém orloji, s velikou prací a nebezpečenstvím hrdla osob k tomu obraných, ten kalich veliký pozlacený z mědě udělaný, jejž na onen čas Jiří Poděbradský z Kunštátu, český král, do toho štítu velikého prostředního u kostela Matky Boží před Tejnem nad obrazem svým královským postaviti dal. Přitom také vyňali i meč z rukou téhož obrazu krále Jiřího, kterýž Pražané poručili před tím s povolením stavův král. čes., po prvním snětí ho, zase v místo to vložiti. A tak to obé, z očí lidu obecného složené, jest kdekoli, buď tu v kostele Tejnském neb jinde, do soukromí složeno a zastrčeno.

Nedlouho potom přišel dle zprávy Gotharda Artusa do měst Pražských z Slezska nějaký kazatel evangelický, a zaraziv sobě kolo veliké lidu obecného na rynku Staroměstském, učinil k němu řeč obšírnou a napomenutí nábožné: aby hříchův svých přetěžkých přestali, pokání skroušené z nich činili a tudy hněv Boží proti nim rozpálený ukrotiti opravdově se snažili; pakli zanedbají toho učiniti, tedy že Bůh konečně je morem hrozným, válkou ukrutnou i jinými přetěžkými metlami navštíviti a trestati ráčí. Což když doneslo se vrchnosti, byl z poručení jejího rychtářem vzat a do vězení šatlavního uvržen. Jak pak dále s ním bylo naloženo, toho sem najíti nemohl.

O loupežnictví okolo Prahy.

A poněvadž v ty časy to přenesmírné po silnicech a zvláště okolo Prahy lidí pokojných a přes pole po živnostech a obchodích pracujících loupení a obírání velmi silně se rozmáhalo, a to příčinou tou nejvíce, že ti, kteříž byli k tomu dle rozkazu knížete místodržícího, aby neřády takové přetrhovali, nařízeni, sami se loupežnictví toho na cestách dopouštěli: pročež když byl v tom hříchu usvědčen náležitě jeden rumormistr, že, vyjížděje s rejthary jemu přidanými na silnice, aby dle povinnosti své škůdcům zemským překážku činil, sám se v to řemeslo nepoctivé vydával a lidi obíral, byl odsouzen hrdla. A jak ho buď někde při účinku aneb potom v lozumentě jeho popadli, tak také jest 16. d. ledna, to jest v pon-

1623 dělí po druhé neděli po třech králích ven za bránu Horskou vyveden a od mistra popravního na šibenici, podlé samé silnice vystavené, v čepici sobolové, v županu šarlatovém a v zlatohlavovém kabátě, též s bílými botami a ostruhami pozlacenými na nohách, opásaný po těle drahou pintou červenou tykytovou, oběšen.

Ale druhé noci podruh nějaký Novoměstský, uchlípiv se na ten oděv jeho drahý, odřezal ho nočně a ze všeho toho až do košile obloupil. Málem však kořisti té zažil; nebo při prodávání téhož šatstva v tarmarce jest usvědčen a opatřen vězením náležitým, pokudž toliko tím samým té nevážlivosti své lakomé odbýti mohl.

Poručení kn. z Licht. v příčině křtů a pohřbů.

Mezi tím z poručení Karla knížete z Lichtenšteina, místodržícího královského v zemi české, chodili desátníci městští
22.ún. ve všech třech městech Pražských 22. d. února, to jest ve středu po neděli po devítníku, dům od domu po sousedích a měšťanech, dotazujíce se jednoho každého s bedlivostí, měli by sobě co který z nich stěžovati na faráře nynější v osadě, buď v příčině křtu sv. neb i pohřebův těl mrtvých, že by dítky jejich v nově na svět narozené ním zameškávány byly, aneb tělům lidí mrtvých na krchovích obecných pohřbův křesťanských vykonávati se nedopouštělo. Ale k jakému cíli a pro kterou příčinu dotázky takové by se činiti měly, toho jim neoznámili.

Příběhy slezské.

V tutúž dobu Karel arcikníže rakouské a biskup Vratislavský přijel 16. d. února do města Vratislavě k sněmu, knížatům a stavům slezským od císaře Ferd. rozepsanému, jakožto kommissař jeho královský, s jinými osobami jemu k tomu přidanými, a byv od nich přivítán, jakž na osobu a úřad jeho náleželo, slavně a přívětivě, hned následujícího dne pondělního předložil jim k uvážení společnému proposicí císařskou.

Knížata pak a stavové, zasedvše na ni neprodleně, mezi jinými věcmi potřebnými i o to vespolek k zvláštnímu krále a pána svého zalíbení se snesli, že jemu třikráte sto tisíců kop neb zl. na jisté terminy odvésti chtějí. Což arcikníže přijav

od nich na místě bratra svého císaře s poděkováním, navrátil 1623
se zpátkem do Vídně s novinou tou příjemnou. Knížata pak a stavové, uznavše toho býti věc vlasti své i jim samým potřebnou, vypravili z prostředka svého jisté osoby do království polského, aby s králem i s stavy staré smlouvy a kompaktata, mezi národem obojím od předkův jich sdělaná, zase sobě obnovili a utvrdili, poněvadž ty jak v jiných příčinách, tak ovšem i těmi častými luzy té záškodní polské skrze Slezsko průjezdy a taženími nad míru škodnými a záhubnými byly velice zviklány a zlehčeny. Ano i teď naposledy dotčená knížata a stavové potkali se od toho nezbedného polského lidu s protimyslnostmi velikými, tak že, chtělili sou ho s poctivostí a s pokojem zbýti z hrdla časněji, musili jim shledati, ač s závadou a zkrácením svým velikým, nemalou summu peněz. Kteréžto dostavše od nich, hnuli se teprva z hranic slezských a podali se do mark. moravského, kdež bezpochyby nemnoho rozšafněji a šlechetněji hospodařili, než jako před tím v Slezsku.*)

Příjezd Ferdinanda II. do Prahy.

Císař Ferdinand po zavření sjezdu Řezenského umínil sobě sjedti do král. čes. a je těmi neřestmi velikými na nejvyšší znuzené a umdlené příjezdem svým zase obveseliti a, poněvadž v něm od mnoha let již nebyl, přítomností svou v nějaký příhodnější řád uvésti. Vypraviv se tedy s dvorem svým z Řezna 5. d. dubna, přijel na hrad Pražský do residencí 5. dub.
své královské 11. d. po 4. hodině německé velmi tiše a beze 11.
vší všudy pompy a uvítání ho od stavův slavného a nádher- dub.
ného, vzkázav před tím časně nejvyšším úředníkům a soudcům zemským, místodržícím svým, aby, zanechajíce vší té slávy a nákladu zbytečného, na příjezd jeho očekávali. Kteřížto vyjevše proti němu až do obory Hvězdy, tam jej přivítali s účtivostí a pokorou náležitou.

Císař pak poobědvav v Hvězdě spolu s nimi, vyjel zatím ven na Bílou horu a dal sobě ukazovati všecku tu příležitost a položení, na němž se ta nešťastná bitva mezi vojskem jeho a bavorským z jedné, a vojskem krále Fridricha i stavův

*) Na str. 1077—1142 vypisují se dějiny španělské, německé, anglické, hollandské a franské.

1623 král. čes. a jiných zemí sjednocených z strany druhé zběhla. Po spatření míst těch dostatečném obrátil se k Hradčanům a vjel do zámku pokojně, tak že nemnozí o příjezdu jeho tehdáž zvěděli.

Téhož také dne Adam z Šternberka, nejvyšší purkrabě Pražský, byv nemocí smrtedlnou před tím čas některý navštíven, v domě svém na Hradčanech před samým večerem a, jakž někteří jistili, po samém příjezdu císaře, krále a pána svého, při němž a pro něhož vystál nepříležitostí nemálo, dny života svého dokonal.

Potom pak 17. d. máje přistrojili mu pohřeb dědicové jeho v Praze dosti prostý, davše tělo jeho mrtvé vnésti do kostela sv. Víta na hrad Praž.

Mezi jinými stavy a obyvateli téhož království s těžkostí kdo radoval se z přítomnosti a příjezdu císařského tak, jako stav duchovní, jakž se tomu zřetedlně porozuměti může z orací latinské, kterouž ku poctivosti jeho jmenem a na místě celé kapituly hradu Pražského Josef Macatius z Mertelic, sv. theologie doktor a dotčené kapitoly Pražské scholastikus, sepsal, dedikoval a vůbec vytisknouti dal. Kterouž tuto přeloženou pro lepší vyrozumění položiti sem nepominul.

„*Vinš císaři od kapitoly Pražské učiněný.*“

„Nejveleslavnějšímu a nejnepřemoženějšímu císaři Ferdinandovi, toho jmena druhému, českému králi, zdraví prodlouženého a v obydlí duší blahoslavených slávy věčné od pána Boha vinšujeme a žádáme.“

„*Odpověď kůru Pražského.*“

„Živ a zdráv buď císař Ferdinand, vysvoboditel a sláva křesťanstva, sloup a podpora náboženství, spravedlnosti zvelebitel, pobožnosti vzdělavatel, koruna vlasti, perla ctnosti, naděje a potěšení naše! Ó, ať v zdárném způsobu života a ve štěstí za mnohá léta trvá a nad námi panuje a po smrti své u věčném blahoslavenství se všechněmi svatými živ jest a přebývá neb kraluje!“

1623

„Panegyricus aneb řeč ozdobná,

nejnepřemoženějšímu řím. císaři Ferdinandovi, rozmnožiteli sv. říše, veleslavný nad nepřátely svými triumf držícímu, při šťastném jeho z Vídně do král. čes. se navrácení připsaná.“

„Které věci mysl lidskou ustávající neb umdlenou obyčejně probuzují a očerstvují, těch nyní při tomto velebnosti Tvé, nejnepřemoženější a velikomocný císaři, příjezdu jako s nejveselejším a nejšťastnějším slunečným východem již sme dosáhli. Nebo když, vzavše sobě k tomu příčinu a příležitost z obecné města i světa bídy a neřesti, z víry a náboženství pravého západu neb zastínění, z rozličného zemí okolních proti lidem dobrým spiknutí a zrocení, na křtalt jedovaté a pekelné saně, nás i s našimi všechněmi věcmi ti mudrlanti nestydatí, sekty kalvinistské zástupcové jízliví a nejobmyslnější, hubili, nuzili i s lkáním a zármutkem naším velikým na různo rozptylovali a rozháněli: již nyní zase všecky ty nepříležitosti a strasti sou aneb zmenšeny aneb docela s nás setříny a sňaty; anobrž v místech těch náboženství i svatost před tím hrubě soužené, mnohovážnost před tím velice potlačená, stavu duchovního zřetel a důstojnost nad míru zastíněná, umění svobodná jako nějakým třeskutým mrazem neb větrem ostrým slouštěná a uvadlá, teď již, při témž císaře JM. příjezdu k nám vinšovaném a radostném, zdají se jako poznovu okřívati a zkvétati vesele.“

„Jakož zajisté, když slunce paprsky své jasné na obloze nebeské vypouští, všelijací oblakové pošmourní a mračna hustá před nimi na růsno se rozbíhají a rozhánějí, ano i vnitřní naše horkost v nás se vzbuzuje a jako zažíhá: týmž způsobem i nyní, jako nějakým silným v hromadu spojením, všecko to, cožkoli prvé se tajilo a krylo v temnostech neřestí obecných, se třpytí jasněji a po tak přesmutných bouřích a rozbrojích českých, vichřicech a vlnobitích jako s ňákou blízkou září slunečnou světlejší paprsky z sebe vypouští a na všecky strany okolo sebe vystřeluje. Nebo již smělost vzteklá nazpět ustoupila, záhuba jedovatá v vlasti naší přestala.“

„Nyní již nad míru časté moře českého se bouření neb dutí, nejprotimyslnější větrův slezských fučení, strašlivé Moravanův povětří, nepříhodná vichrův lužických a jiných zemí foukání se upokojily neb utišily; dnes světla a hvězdy nebeská, kteráž byla sice nedávno velikými mračny potažena a jako zastřína, mnohem jasněji na obloze nebeské se stkví a líbější léto k nám zpátkem se navracuje. Dnes ty nejvzteklejší bitvy, války nejstrašlivější, potýkání nejkrvavější při

1623 soudech, v širém poli i po čeledech radostného skončení došly, a at jedním slovem mnoho obsáhnu, dnes všech dobrých věcí, statkův, příbytkův, chrámův a míst posvátných, až i samého života z milosti a požehnání pána Boha nesmrtedlného a z lásky i přízně císařské jako z ohně a od meče, anobrž skůro z hrdla smrti vychvácených a nám zase v celosti navrácených sme dosáhli.“

„Za takovou tedy Boží milost a práci císařskou jest slušné a spravedlivé dle zdání mého, abychom my předně velebnosti božské a potom i JMC. díky nesmrtedlné a nesčíslné s srdci skroušenými a poníženými vzdávali. Což aby jako v zrcadle nějakém případně a zřetedlně v běhu a posloupnosti této mé orací spatřiti se mohlo, ukáži a vyjádřím v ní tyto věci: jak přetěžká a horoucí válka byla by uhašena, jak slavné od paměti lidské nad nepřátely obdržáno vítězství, a jak by vysoce a draze všech těchto triumfův císařských a velebnosti i slávy jeho znamenitě vzácných všickni lidé smrtedlní sobě vážiti a s ustavičným díkův činěním je velebiti a oslavovati povinni byli. Nebo ti a takoví činové JM. u věčné paměti celému křesťanstvu vždycky zůstávati, lidé o nich ustavičně mluviti, muži učení v letopisích svých je vypisovati, před zapomenutím a zvetšením bedlivě opatrovati a, jak daleko nebe i země se vztahuje, tak dalece sem i tam se roznášeti budou.“

„Ve vší tedy nejhlubší a nejpoddanější pokoře Vaší cís. velebnosti za to prosím, abyste s dobrotivou myslí tuto práci mou k sobě přijíti a věcí v ní obsažených milostivě při sobě rozvážiti ráčili.“

„A abych začátek řeči mé od těžkosti války té učinil, i původ pravý bitvy té krvavé i nesnáz její patrně ukázal, jest celému městu Praze, anobrž i všemu oboru zemskému to věc výborně vědomá a známá, že ty nejtěžší různice a nedorozumění i bouřky nejnebezpečnější v král. čes. na onen čas při objednávání majestatu v létě Páně 1609 (jejž kalvinistové čeští privilegium na náboženství titulují a nazývají) vzbuzeny a pošly byly.“

„Odtud hned zšílenost a smělost Čechův pod obojí tak náhle vzrostla a tak daleko se vydala, že, vyváživše mocí a rukou brannou dotčený majestat na cís. Rudolfovi slavné a svaté paměti, všecky ty, ješto dotčeného privilegium a majestatu podepsati nechtěli a pro dobré své svědomí naprosto nemohli, všemi lstivými spůsoby ti bouřliví, nevěrní rebellové na mizinu dokonalou přivésti a z kořene je vyvrátiti usilovali a pod falešným stížností obecných zámyslem příčinu k otevřené válce sobě vzali, jakž toho všeho také i sám skutek zřetedlně doličil. Nebo s urážkou velebnosti a trůnu

božského i císařského obecné dobré a pokoj celého oboru křesťanského povyky vojenskými a všelijakou hotovostí a přípravou válečnou zkormoutili a zrušili, nejvyšší úředníky zemské a místodržící královské v král. čes. beze všeho vyslyšení pořádného z residencí královské ven z okna vyhodili, z poslušnosti a poddanosti krále a pána svého nešlechetně se vytáhli, na bubny udeřiti, v trouby troubiti a lid pozdvíhati rozkázali, zbraní se uchopili, církev Boží potupili, církevní i politickou kázeň řádnou nohama pošlapali." 1628

„A oč nad to více ještě se pokusili? Snesli se vespolek jednomyslně i na tom: aby císařskou slávu nesmrtedlnou zatemnili, pocty a služby nábožné, pro něž předkové naši veliké a těžké války vedli, sobě zlehčili, veleslavných knížat a sv. římské říše velebnost a povýšenost potlačili, statky duchovní všecky rozmrhali a utratili, a summou všecku sv. říše důstojnost, vlasti své poctivost, náboženství a víru starožitnou z gruntu vyvrátili, potiskli, z cesty sklidili a ven z země české vypudili."

„Pročež kdyžtě ta vzteklice ani žádnými prosbami ani napomenutími hnouti a oblomiti neb zkrotiti se nedala, a obec křesťanská, obecné dobré, města, chrámové Boží a svatých, ano i celá sv. římská říše k zkáze a k zhubení dokonalému se potahovala a navažovala: z té příčiny, Vaše cís. velebnosti, pro zvelebení všeobecného všech křesťanův dobrého, spasitedlného, pro přetržení nešlechetných úsilí a předsevzetí rebellův, pro vyvrácení a uhašení převrácených puntovníkův, podnětův a podpalův, byvši pohnuta k tomu starobylým předkův svých slavných obyčejem, právem obecným i vlasti své obzvláštním, zákonem Božím, lidí ubohých úpěním a naříkáním a bezprávím potištěných a nebezpečenstvím spasení křesťanského, proti nešlechetnosti té původům, proti spiknutí fedrovníkům, proti škodlivým Božím, spravedlnosti, vlasti i všeho křesťanstva nepřátelům, kteříž netoliko do příbytkův a domův lidských, ale také i do kostelův a míst posvátných smutný a záhubný nešlechetnosti své oheň uvrci a vše popelem položiti usilovali, proti těm nepřátelům do zbroje oblečeným, aby pocty božské, řád a spravedlnost obecná i počestnost náboženství starožitného obhájeny byly, zbraně své ste s pomocí božskou pochytiti a jim mocí zbrojnou opříti se ráčili."

„Kdo zajisté o tom neví, jak ukrutně v bohomyslnosti naší stěžováni a sužováni sme byli, jak hluboko bouře a vlnobití nepravosti násilné nás do propasti protivenství pohřižovala a potopovala? Na ty, kteříž se k svému pořádnému a přijatému králi přihlašovali, strana druhá mocí a vzteklostí

1623 válečnou násilně sáhala, z statkův vlastních je vyháněla, o jmění jich připravovala, příbytkův zbavovala, ano i ven z vlasti vyháněla. A kdo by tuto vyčísti mohl všecky zármutky, bolesti, úpění a lkání srdcí lidských, jimiž dobří a věrní následovníci císařští, v tak přehrozných bídách a neřestech i v ukrutenství vězící, k Vaší cís. velebnosti ustavičně úpěli a volali? Ale ráčili ste vždy uslyšeti dobrých lidí naříkání, prosby a žádosti a tou měrou pro zkrocení a zkompeškování těch povykův buřičských a pro potěšení soužených neráčili ste se liknovati ku pomoci a na retuňk svým věrným, neušetřivše přitom ani nebezpečenství hrdla svého, přispěti."

„Mám obyčej velmi začasté i s jinými mluvívati i také sám ku paměti čerstvé sobě přivozovati vojnu tu nad míru těžkou a nesnadnou, kterouž Ferdinand I., český král, s rebelly svými českými a poddanými urputnými na onen čas vedl. Ale když onu vojnu s válkou nynější srovnávám, při níž mezi domácími a vlastními přátely divní oukladové, loupežnictví i mordové zhusta přicházeli, mezi vlastním otcem a synem, mezi krevními i příbuznými přátely hrozná myslí zkyselení, záští a nenávisti den ode dne se rozmáhaly, jedni druhé nemilostivě nuzili a jako na kusy rozsápávali, okolní národové nebezpečně se pozdvihovali, celá sv. říše se bouřila, vojáci pohanští k zkáze a zhoubě křesťanstva se ponoukali a poštvávali, když, řku, ty všecky k oné válce Ferdinanda I. přirovnávám: musím upřímě vyznati, žeť onano vojna této daleko chatrnější byla a mnohem menší nebezpečenství v sobě obsahovala. Tuto zajisté vedla se válka ne s jednou toliko, ale s mnohými zeměmi, lest a chytrost byla nespravedlnosti zástěrou, zámysl stížností obecných falešný měl větší podstatu nežli spravedlnost, svévolnost zápasila s studem a s poctivostí, násilné poctivého pohlaví ženského zprzňování s věrností, podvodové s pobožností, mrzutost se šlechetností boj tuhý vedla, zdrželivost s chlípností, novota řádův a obyčejův s náboženstvím starožitným, svoboda s řádem a právem, a tak slušnost, středmost, udatnost, opatrnost a jiné ctnosti všecky s nepravostí, s prostopášností, s nečilostí, s drzostí a summou s nectnostmi a s neřády všelijakými se potýkaly. Vzteklost nepřátelská při mordování dobrých nevážně sobě počínala, jízlivost, ukrutenství, tyranství a s lidmi ubohými ohavné se katování den ode dne se zvětšovalo; přenáramná a mrzutá nešlechetnost po celém království mocně panovala, spravedlnost pak patrně se potlačovala a ututlávala."

„Vědí o tom dobře jeden každý z obyvatelův téhož království: jaké bylo tehdáž v něm řádu a práva pošlapávání, pobožnosti zpuštění, náboženství zohavování, jaká rouhání

proti pánu Bohu vůbec se provozovala, jak potupně svatí a 1623
světice se zlehčovali, jaká prchlivost a zlobení se proti lidem katolickým povstávalo. Očima našima na to všecko sme se dívali, v uši naše toho sme doslýchali; avšak přitom s myslí udatnou to vše sme snášeli a vystáli."

„Proti tomu jaká mezi protivníky ššílenými modlení obecná i domácí, jací postové se nařizovali, jaká kázaní se držívala k záhubě církve Boží a nás všechněch k vykořenění dokonalému: to žádnému nic neznámé není. Co to zajisté jiného tehdáž bylo, když nejonačejší a nejpobožnější pány v král. čes., VCM. úředníky nejv. a místodržící král. čes., právě věřícího náboženství a víry zástupce, vlasti fedrovníky, cti a slávy Boží ochránce, královské místodržící, ven z okna po hlavě vyházeli, nejnábožnější pak a nejučenější muže, víry katolické zástupce a šermíře nejbystřejší a nejudatnější bez vyslyšení pořádného z celého království vyhnali a v osmi dnech z něho se jim dokonce vystěhovati poručili? Jací to jistí a neomylní ukrutenství jich proti katolikům přirozeného důvodové a znamení!"

„Z té příčiny také lidem duchovním statkové se odnímali, klášterové, oltářové i kostelové se poškvrňovali. Vypuzeni byli z statkův a z far svých kněží; ven z země vypovídaly se osoby řádné. Obyvatelové království, byvše k tomu mocí přinuceni, domy, příbytky i všecko a všelijaké jmění své opouštěti a do jiných krajin dalekých s manželkami a s dítkami svými vandrovati musili. Mnohé manželky pobožné zbavovaly se manželův svých, a synův neb rodiny rodičové katoličtí. Žádná dověrnost a řád, ale pouhé toliko násilí a meč, na obci se nespatřovala; privátní neb obecní lidé samými toliko zdmi domův svých a ne povinností nějakou řádu a práva před násilím tehdejším se hájili. V domích všudyž ve všech koutech úpění a lkání lidí ubohých bylo plno, podlahy v nich krví zbrocené; po všech ryncích, po všech rathouzích, po všechněch domích plno křiku, naříkání, úpění a vytí se doslýchalo. Převětšího zlosynství, převkrutnějšího divadla!"

„Tožť, když matrony šlechetné věci takové díti se viděly, rozprostovlasené vlasy z hlavy trhaly, usilujíce původy bouřky té namluviti na to, aby se vrchnosti své pořádné neprotivili, ale v poddanosti jí povinné zůstávali. Ale nemohly při nich nic dovésti. Jinde matky ubohé, když jim dcery mocí byly pobrány, s velikým naříkáním za násilníky křičely a povolávaly: proč by je loučili s krví jich, kterou sou pod srdci svými nosily a na svět zplodily, s starostí a prací velikou vychovaly; chtějíli jim bráti děti, chtějíli je zbavovati man-

1628 želův, aby téměř i matky i manželky také pobrali a z světa sprovodili, nebo že nemají již otcův, kteříž by je živili, nemají zástupcův žádných, aby je zastali; děti, potěšení rodičův, že sou jim již zodnímány, člověka pak toho nikdež není, kterýž by matky a manželky osiřelé do domu svého pod střechu přijíti chtěl.“

„Již pak co dále záhubnějšího království tomu přitrefiti se mohlo, jako to: že lidé musili na to očima svýma patřiti, kterak ve všech příbězích obecných i domácích předešlá nařízení a jednání císařská se jinačila a mořila, práva lidská i božská násilně se rušila, že vrchnost pořádná s trůnu svého byla svržena, dsky zemské porušeny, práva a zříz. zem. zlehčena, s lidem svobodným co s chlápy se nakládalo a k vykonávání přísah proti vší slušnosti řádu a práva se doháněli.“

„Nad to výše hrozné a strašlivé dílo po vší české zemi se dálo a provozovalo: městečka se pálila, města hrazená plundrovala, nábytkové a svrškové domovní preč se vynášeli, s obyvateli v městech se hrozně katovali; v městě Prachaticích a na Písku všecko všudyž v drt bylo obráceno, měšťané v blátě se pošlapávali, celý rathouz do gruntu vyvrácen, lid služebný s domácími sousedy na mizinu a záhubu přiveden. To Čechové bouřliví dobře cítili, pročež pohrůžkami se napomínali, nebezpečenstvími se strašili a všemi způsoby kû pánu a králi svému dědičnému se ponoukali, povolávali, anobrž bezděk se doháněli. Ale vše nadarmo; nebylo rovně tak to vše při nich platno, jako by hluchému zpíval, poněvadž radou otcovskou a královskou rebellové zhrzeli, a spravujíce se volí a zdáním lidí zpronevěřilých, sebe samé i všecky své dokonce na mizinu a záhubu přivedli.“

„Ach přenesmyslní Čechové! I kdož vás tak hanebně ošálil, abyste pravdu a svatosvaté přísahy sobě tak zlehčiti, rady dobré opovrhnouti, u Kalvinistů a u Turkův, úhlavních křesťanstva nepřátel a pobožnosti křesťanské propasti bezedné, pomoci a fedruňku vyhledávati, aby mužové podvodní a ošemetní, zavrhvše pána svého dědičného, puntování divná a konfederací s bohaprázdnými a jmena křesťanského nepřátely nejjízlivějšími na zkázu království toho křesťanského zavírati směli? Pane Bože! jaká bída, jaká větší a těžší ukrutnost a soužení nad to býti mohla? Kdo by se byl kdy v zemi české od lidí, v mravích i v pravích křesťanských dobře zvedených, věcí tak mrzutých nadál? Což sou se na jurisdikcí vrchnosti své nerozpomenuli? Což neplatila při nich naprosto nic láska otcovská císaře římského, psaní milostivá královská, právo krevnosti? Což nezřídily u nich nic knížat dobrých a vzáctných

výstrahy a napomenutí, naříkání a úpění lidí bídných, sirotkův 1623
kvílení? Proč aspoň nedali hnouti sebou slovu Božímu a zázrakům, kteréž na nejvyšší sobě zlehčovali a jen se jim útštipačně vysmívali?"

„Ó přenešťastná a přebídná země česká! Jak přetěžké a tvrdé metly a švihání z dopuštění pána Boha, nepravosti mstitele přísného, vystáti a přetrpěti si musila, když otce vlasti, naději a útěchu král. čes., podporu slávy, svíci světa, Ferdinanda, nejmocnějšího a nejslavnějšího císaře, jsouci dcera jeho, za otce svého uznávati nechtěla, v Fridrichovi pak, králi falešném, naději vítězství svého složila, Kalvinistům jsi se v služebnost podrobila, od pohanův pomoci a retuňku se nadála! Ale sklamalas se v tom; pročež také potlačená, na různo rozmetená a na nejvyšší zhmožděná již ležíš, již obmyslové a oukladové tvoji všelijací sou vyjeveni, již lest tvá městu i světu známa jest, kterým královstvím země sjednocené jsi podvedla, oklamala a zprznila; již za to mečem tvým vlastním klesneš, zbraněmi vlastními na zemi povalena a do hluboké propasti a jámy, kterouž's jiným kopala, sama po hlavě vstrčena budeš!"

„Mělť jest sice falckrabě, král falešný a spiknutí toho vůdce přední, na jednom praporci svém heslo napsané, jímž sobě vítězství neomylného sliboval, takové „Bonam causam tandem vincere", t. j., že věc dobrá předc naposledy zvítězí a stojí; ale jak jest bylo pravdivé, sám skutek a skončení války té patrně to ukázal. A i toho, že by Fridrichovi království české nikoli nenáleželo, a on že by král falešný byl, tak mocně a zřejmě dolíčil, že on s nejvyšší makovice neb stupně královského, jehož se lstivě zmocnil, v náhlosti dolů spadv, kde by se podíti měl, dokonce nevěděl, ani, od koho by se pomoci a fedruňku jakého nadáti mohl, žádného takového přítele a zástupci nenašel."

„Opět jiným praporcem těšil se Fridrich, že konečně jako vítěz slavný triumfovati bude, na němž stál nápis ten: „Diverti nescio. Nazpět obrátiti a zvrci se nemohu"; ješto však vůbec vědomé a známé jest, že se netoliko zprosta obrátil, alebrž hned na ruby všecek převrátil a ode všeho odvrátil, když nestyděl se s týmž praporcem i podvazku svého zlatého, znamení řádu rytířův královských v Engelandu, o nějž kdo přijde, počítá se mu to za hanbu a posměch největší, jednomu prostému soldátu v rychlém utíkání svém v štychu zanechati, a když lid český byl poprán a na různo rozehnán, také s jinými pro zachování sobě hrdla na utíkání se vydati a do jiných zemí dalekých mrzutě salézti."

„Na ty zajisté prosby a modlení, kteréž nejosvícenější

1623 kníže Maximilian ku poctivosti pána Boha všemohoucího a nejblahoslavenější Marie panny i všech svatých a světic, dříve nežli ku potýkání přišlo, se srdcem nábožným a skroušeným vykonal, a jimž sou se Čechové bezbožní toliko posmívali, vojáci císařští i knížecí takovou srdnatostí a silou zažženi a naplněni byli, že mezi ustavičným střelby boucháním, hřímáním, trub zvučením a bubnův hlučením nejináče, než jako lvové rozlícení nepřítele mordovali, k zemi potírali, i dokonce přemohli, kníže pak Maximiliana nejnepřemoženějšího, rodinu císařskou a přítele krevního s velikým vítězstvím a pompou až do Prahy doprovodili a uvedli."

„Ó převznešenějšího a od paměti lidské neslýchaného vítězství! Kterýmž neřkuli ode všech slot a strastí, alebrž i od strachu a dalšího jich se obávání sme dokonce osvobozeni, celé křesťanstvo z oukladův a osidel nepřátelských a z divných protivenství a nebezpečenství vyplaceno, vyhnanci do vlasti své zase uvedeni, svoboda, řád a právo starobylé poznovu obnovena, pobožnost z mrtvých vzkříšena, statkové naši, nám předešle pobraní, zase nám navráceni. Kdo by se takovým věcem s právem nedivil? Kdo by toho, že se to vše původem a působením božským stalo, zjevně nevyznal? že šibalové a sokové nekatoličtí, kteříž nás, nevím kam na konec světa aneb do nějaké země pusté, skalnaté, v níž by chleba nebylo, ale plno neřestí, slot a bouřek, zahnati, vystrčiti, anobrž do gruntu zkaziti i z král. čes. s kořene vyplemeniti chtěli, sami tudy sebe na dokonalou mizinu přivedli, ven z vlasti vyhnáni, až k zemi povaleni, nohama pošlapáni, a zanechavše po sobě i opustivše v ní všecko jmění, svršky a nábytky své, do cizých, dalekých a král. čes. nemilých a nepříjemných končin zutíkali a rozprchali se?"

„My pak nazpět, ješto sme před tím z vlasti naší nejmilejší beze vší příčiny a vyslyšení pořádného neslušně a nespravedlivě byli vypovědíni, z dědictví našich obloupeni a z země vlastenské preč vyvrženi, nyní zase z milosti Boží a z dobroty císařské do též vlasti naší navrátivše se, v ní se s plesáním srdečným radujeme, těšíme, v dědictví našem kocháme, svobod a privilegií předešlých požíváme a právy i výsadami starobylými svobodně a směle vládneme. Co nad to dobrodiní milejšího, co vinšovanějšího nám státi se mohlo?"

„Jsouť ovšem ty věci zvláštní velebnosti a milosti božské darové; avšak Bůh nám jich skrze nejpobožnějšího a nejjasnějšího císaře, jakožto nástroj svůj zvolený, udíleti, poskytovati a dávati ráčí. A protož nechť jiní vychvalují vlasti své důstojnost a slávu, jiní národové cizí předkův svých počestnost, bohatství, moudrost, velikomocnost; s tím však se

vším čest a sláva naše spatřuje se v tom největší a nejhojnější, že máme krále a pána nejkřesťanštějšího, náboženství právě věřícího nade všecky jiné lidi milujícího, nejbohomyslnějšího, cti a slávy božské útočiště, srdcí soužených potěšitele, vězňův a zajatých vysvoboditele, útěchu a ochranu naši jedinou." 1623

„Oni lidé staří a bludy pohanskými naplnění, když císaře své vítěze a s triumfem slavným do Říma se navracující, kořistmi válečnými hojně osypané a štěstím přílišně se na mysli své pozdvihující, přivítati chtěli, tedy vycházejíce jim vstříc s velikým množstvím lidu, s hlučným všechněch a radostným plesáním a prokřikováním do města Říma je uvozovali. Což sou onoho Pompeja, toho nad jiné udatného vůdci a vítěze, v vozu drahém při triumfu afrikanském spanilí slonové po městě netáhli? C. Aurelius, když do Vlach s válečnou mocí silně vtrhl, Sarmaty v bitvě na hlavu porazil, města některá franská rukou brannou sobě opanoval, bouřlivou krajinu egyptskou upokojil, při navrácení svém do Říma byl nad míru slavně a nádherně od Římanův přijat a uvítán. Nedálali se Markovi Klaudiovi poctivost nejznamenitější tehdáž, když onoho veleslavného vůdci a nejvyššího hejtmana polního pánův Kartaginenských, Hannibala, v válce nebezpečné a přetěžké přemohl, Syrakusy, město nejpevnější, mocí dobyl?"

„Ale proč já tak daleké a přespolní příklady tuto přivozuji, an domácích máme nazbyt? Zdaliž jest Vratislav, kníže české v počtu devatenácté, jenž potom i za krále v Čechách prvního vyzdvižen byl, přijev l. P. 1086 do hlavního města království tohoto po vítězství nad nepřátely dosaženém, s velikou radostí a pompou slavnou od stavův nebyl přivítán a přijat? Albrecht kníže rakouské l. P. 1438, vjev do Prahy s vzáctným komonstvem, aby si korunu král. čes. pojal, potkal se od stavův s poctivým přivítáním. A mimo to kolikráte česká země knížata svá, kolikráte krále, kolikráte císaře, do hlavního města Prahy přijíždějící, s nejvzáctnějšími poctami, slávou, bubnováním, troubením, střelby veliké pouštěním, muzikou rozkošnou slavně a úctivě vítala a přijímala: kdo by to všecko vymluviti mohl?"

„Netoliko v paměti některých lidí starožitných pozůstává, ale i v letopisích českých to zapsáno se nachází, jak veleslavné uvítání bylo nebožtíka Ferdinanda, toho jmena I., českého krále a řím. císaře slavné paměti, když po vítězství nad Čechy obdrženém do měst Praž. se navrátil, ješto vítězství to Ferdinanda I. obsahovalo se a zavíralo v samých toliko mezech a hranicech král. čes. Ale Ferdinanda našeho II. velebnost a sláva mnohem dáleji se vztahuje a rozprostírá, protože nejen

1623 samotnou zemi českou rukou brannou přemohl, ale i ostatní země k ní přivtělené, totiž Moravu, Slezsko, Lužice, Rakousy, s silou velikou sobě podmanil, potlačil a zkrotil, v království pak uherském ano i v sv. říši rozbroje vzniklé, veliké potentaty a knížata, z svých zemí vyhnané, upokojil, utišil a z nebezpečenství nepřátelských vysvobodil, v zemích okolních ohně zanícené uhasil, meče proti celému křesťanstvu vytažené ztupil, lidem souženým a sníženým jistou naději k bezpečnosti učinil, aby zdáli se, že sou se skůro na svět zase poznovu narodili, nebezpečenství smrti zproštěni a z hrdla nepřítele nejukrutnějšího vytrženi."

„Nejveleslavnější zajisté císař s nebezpečenstvím života svého velikým pro naše dobré s znamenitou prací, péčí i s mocí a silou válečnou země neposlušné a odbojné sobě podmanil, města bouřící se zkrotil, obyvately beze všeho pořádného vyslyšení ven z země vypověděné do vlasti a obce jich nejmilejší zase uvedl. Nebo, cokoli sme dobrých věcí, pověst šlechetnou, pobožnost a jiné přirozené i po rodičích zdědilé ozdoby a dary od Boha přijali, ty všecky nám vzteklost, nešlechetnost nepřátel našich domácích i cizích zatemnila, nohama pošlapala, zhanobila, anobrž i téměř na mizinu přivedla. Ale teď zase JMC. prací a přízní milostivou jest to vše nám milostivě osvíceno, zokrášleno, poctěno a v celosti navráceno. Z království na onen čas souženého nejv. úředníci zemští i jiní muži dobří byli na díle vyhnáni, na díle obávajíce se moci násilné sami dobrovolně preč z něho ušli; nyní pak do spokojeného a svobodou Páně obdařeného království zase se ve štěstí, ve zdraví navrátili."

„Mimo to ještě jiných mnohých vzáctných darův a ozdob z daru a milosti Boží poznovu sme nabyli a dosáhli, ješto kdyby byla milost a láska císařská v to nevkročila, byli bychom musili nyní všeho toho býti prázdni. Táž milost a přízeň císařská manželům dítky, statky, vlasti, bratry bratřím, manžely manželkám, rodiče dětem zase navrátila. S volí zajisté a z milosti JMC. to se stalo, že strejcové, ujcové a švagrové se zase vespolek milostně vítají a líbají, že dobří pastýřové ovečky své zase navštěvují, a ovce pastýřův svých poslušně následují."

„Naposledy šťastným k nám císaře našeho příjezdem všecka chvalitebná práva, ustanovení, vrchnosti, úředníci, kancelláře důstojnost a podstata, svoboda, časové úrodní spolu s poctou božskou a jeho svatých také navrátila se zase do země."

„Jestližeť lidé poddaní radují se s právem, když od pánův svých z poddanosti jha propuštěni bývají, mnohemť slušněji

my radovati se máme, že sme jho to, jímž usilovali protivníci naši připraviti nás nejen o statky naše, alebrž i o náboženství až i o samého Boha, z sebe svrhli. Jakož zajisté tam někdy synové izraelští z přísné a z hrozné poroby egyptské byli od Mojžíše vysvobozeni: takž také i nás z jha kalvinistského, jenž mnohem tvrdší a nesnesitedlnější jest nežli ona služebnost Egyptských, nejvelebnější císař a pán náš nejmilostivější vytrhnouti a zprostiti ráčil. Zdaliž ně po všechněch všudyž ulicech, po ryncích, po rathouzích lidé sobě na nás jako na zločince nějaké prsty neukazovali? domův a obydlí našich nepoznamenávali? modláři nás nenazývali? kostely i kaply nám nesodnímali? svědomí dobrá a čistá k přísahám falešným nedonutkávali? obrazy Krista pána i svatých nepopálili? oltáře ven z kostelův nevymetali? sektu svou místo náboženství do církve neuvedli? sváry, hadruňky, bouřky, konfederací, zášti domácí pod zástěrou evangelium sv. na naši záhubu divně sobě nevymýšleli? proti Bohu a vrchnosti válku nezavřeli a mezi sebou nenařídili i skutečně nevyzdvihli? Potulovali se a co rychlí ptáci proletovali se sem i tam po ryncích, po ulicech, po rathouzích jako jiní Achabové krvaví, Antiochové nejnepokojnější, Faraonové nejukrutnější, Achytofelové nejlstivější, plnými ústy křičíce a mezi lidem to rozvolávajíce, že pro samo kalicha Kristova zastávání, zase dosažení a v celosti zachování ta válka děje se, ješto však pod tím, kde jen mohli jaký kalich posvátný dopadnouti, beze vší urážky svědomí z církve neb z kostela vyzdvihnouti a bezbožně a nešlechetně protarmarčiti jej směli.“ 1623

„Ach, jací to časové! jací obyčejové a povahy! V jaké zemi tehdáž sme bydleli? V jakém městě sme živi byli? V takovém, kdež Kalvinismus pod licoměrným evangelium sv. úmyslem pravou božskou i lidskou náboženství, úřadu a rady zemské i městské mnohovážnost, velebnosti královské i císařské ozdobu, okrasu a slávu z gruntu vyvrátiti usiloval.“

„Ale otec nebeský s svou božskou ochranou na prosby a úpění lidí bohomyslných a v mysl jich nábožnou milostivě prohlednouti, víru a náboženství i všecku počestnost její časně přichrániti, království českému pána jeho pořádného navrátiti a poddané pánu jejich zase v poddanost uvésti ráčil, tak aby v tom žádný z lidí již více nejmenší pochybnosti nemíval a v tom se nijakž nerozpakoval, že Ferdinand II. král český pořádný a dědičný jest, náboženství pak katolické samo pravým a apoštolským náboženstvím jmenováno býti má, poněvadž tato nynější válka česká toho nemálo dotvrdila a nejednou zázraky doličila.“

„To jest vůbec daleko známější věc, nežli aby se mělo

1623 o tom mnoho mluviti a psáti, kterak ty dvě vysoce urozené neb osvícené osoby panské, byvše postavené v nebezpečenství smrti, tou svou při náboženství katolickém stálostí a vyznáním zjevným víry katolické velice dotvrdily. Když zajisté nejblahoslavenější pannu Marii v nebezpečenství života svého vzývali a prosili za pomoc, za propůjčení jim kněze římské církve žádali i jiná mnohá víry a náboženství katolického znamení na sobě pronášeli: kdo pochybuje o tom, když byli z okna dolů do příkopu po hlavě vyvrženi, aby zvláštním blahoslavené Marie panny opatrováním, též horlivostí svou k náboženství katolickému bez ublížení zdraví jich od smrti zachováni býti neměli pro to, aby tou svou věrností a stálostí, víry římské vzděláním hojnějším nám i potomkům našim pochvalu a památku nesmrtedlnou spůsobili a pozůstavili? Nebo až do dnešního dne, beze všeho na těle svém úrazu nejmenšího, čerství a zdraví zůstávají; ješto naproti tomu ti, kteříž bezbožně a nešlechetně ty pány nevinné, vlasti a náboženství zástupce obzvláštní, z kancelláře královské na zřejmou královského a císařského trůnu potupu a zlehčení, na potlačení víry katolické s násilím největším ven z oken vyhodili, jakožto lidé nehodní, aby na ně slunce nebeské svítiti a života delšího požívati měli, spravedlivým soudem božským nyní pod drnem pohřbeni ležeti a červům za pokrm býti musejí."

„Což to nebyla věc velice podivná a zázračná, když na Bílé hoře, blízko Hvězdy obory a paláce královského, císařský a bavorský lid s vojskem českým velmi udatně se potýkal, právě na tom místě, na němž před tím Fridrich l. P. 1619 31. d. října od stavův slavně jako král český byl přivítán, dotčeného Fridricha l. P. 1620 8. d. listopadu hanebně spolu s rebelly českými i se vším lidem jich tak náhle oslepeného porazil a na utíkání obrátil, že všeho rozumu zdravého pozbyl, město Prahu, šanci, valy, příkopy, branami i lidem nad míru opatřenou a opevněnou, docela opustil a z země do jiných dalekých krajin mrzutě utekl."

„Vědomé jest všechněm: kterak Prachatice a Písek, města Prahy daleko skrovnější a mdlejší, hleděla vždy jakž takž moci a násilí nepřátelskému se brániti, ač s svou škodou a zkázou dokonalou; ano i jiná v témž království města, městečka, vesnice, tvrze a zámkové bez zkázy své přílišné outoky nepřátelské poněkud vystáli a naposledy jich znikli; sama pak Praha pro horlivé mnohých duchovních i světských lidí víry pravé katolické milování beze všeho pokušení a štusu vojenského v celosti ostala, když totiž nejosvícenější kníže bavorské, Maximilian, duchem Božím veden jsa, s mečem dobytým vojáky na Bílé hoře rozložené, sem i tam okolo nich objížděje,

na díle řečí knížecí milostivou, na díle pohrůžkami tuhými 1623
od vpádu do Prahy odvedl, a aby obyvatelé v ní nevinní pohubeni, církve neb kostelové katoličtí poškvrněni, zloupeni a kněží v nábožném povinností svých vykonávání hyndrováni a kormouceni nebyli, myslí nábožnou vzteklost chasy vojenské na uzdě zdržel a ukrotil."

„Ano i to jistý div a zázrak Boží byl, že to vítězství slavné zběhlo se na den ochtábu památky všech svatých, tak že sami rebellové čeští to dobrovolně vyznati musili, že vojsku císařskému a bavorskému tehdáž všickni svatí a světice pomocí svou přítomni byli, jakkoli oni té pomoci jejich prvé se vysmívali a na ně vzhůru k nebi jakořka plili. K tomu dobrota božská rebelly JMC. právě v tu neděli 22. po sv. Trojici, v níž po kostelích katolických zpívalo se obyčejně evangelium to: „Dávejtež, což císařovo, císaři" zase podmanila, dávajíc tudy na rozum, že rebellové císaře, pána svého, neslušně a nepořádně zavrhli, avšak že Bůh mu zase spravedlivě k témuž právu a spravedlnosti pomohl a do rukou uvedl."

„Naposledy pak ani to bez zvláštního divu a zázraku se nestalo, že Kalvinistové čeští z vnuknutí a původem a fedruňkem té šelmy pekelné a svým nešlechetným spiknutím a spuntováním všecky císařské země dědičné po sobě do té konjurací a spiknutí potáhli a vpletli, rady jeho věrné a hrdiny nejudatnější ven z vlasti jich beze všeho vyslyšení a rozsudku pořádného vypověděli, vší moci a podstaty zbavili, všechněm upřímě a dobře smýšlejícím přístup k císaři zamezili. Nebo k tomu toliko cíli tím vším směřovali, aby převálčíce a potlačíce dokonce řím. císaře, království a církví našich obhájci horlivého, v týchž královstvích a zemích jeho, daleko i široce se vztahujících, tím svobodněji po své libosti a vůli sami sobě počínati, zjevné víry a náboženství katolického provozování, anobrž hned všecku památku její z myslí lidských zcela a zouplna tím snázeji zastaviti a vykořeniti mohli."

„Ale nadarmoť lícejí a roztahují se tenata před očima ptactva; daremnět lidé pokoušejí se o to, aby dobrého muže potlačovali, jehož Bůh laskavě ostříhá a chrání. Velebnost božská ráčila JMC. dostatečná vojska z zemí dalekých mimo všecku naději k vysvobození vězňův seslati a s pomocí svou dostatečnou na retuňk mu přispěti, když nemalý počet vévod, knížat, markrabat, hrabat a panstva s houfy silnými k němu přitáhl a jakořka přiletěl, když aneb sami urozenější a onačejší rekové a rytíři z říše, ze Vlach, z Frankreichu, z Nidrlandu i z Polska, aneb osoby z krve jich pošlé výborně vyrystované na službu se mu postavili a věrnosti i služeb svých

1623 platných až do vylití krve a smrti své pro Boha a císaře k němu dokázali."

„Proti tomu pak Kalvinistové angličtí, hollandští, čeští, uherští, moravští, slezští a lužičtí za svou nešlechetnost, nespravedlnost a bezpráví, též pro bezbožnost a nepravost obnaženou byli na hlavu poraženi a na různo rozplašeni, a dostavše při té bitvě rány nezhojitedlné a smrtedlné, sebe i potomky své všecky věčnou ouhonou a potupou hanebně zmazali, království čes. do nejhlubší bíd a neřestí propasti po hlavě vstrčili. Již nyní leží na zemi přemoženi a poraženi původové hlavní pozdvižení toho, potlačeni jsou oukladův a osidel fedrovníci, ven z země vypuzeni a vyvrženi sou nešlechetnosti defensorové a zástupcové."

„S druhé pak strany ubozí soužení následovníci a milovníci císařští jsou z osidel a nebezpečenství vytrženi, lidé duchovní zase do království povoláni, nejv. úředníci a soudcové zemští na své úřady a místa předešlá zase poznovu dosazeni. Jiní Čechové, jenž byli z vlasti nepravě vypověděni, k statkům a živnostem svým se navrátili, prelati pak a kanovníci Pražští kostela hlavního na hradě Praž. také zase dostali."

„A protož slušné a potřebí jest, aby všickni křesťané i JMC. rady věrné z toho se srdečně radovali a veselili, že v nebezpečenstvích věrnost jejich jest zkušena, a úřadové počtiví jim přivětšeni a rozhojněni. Nechať se též veselí a plesají ti, kteříž protivenství pro spravedlnost, pro císaře trpělivě vystáli; nebo žádné to neštěstí nic jim neuškodilo, protože nad nimi nepanovala žádná nepravost. Nechť radují a veselí se s námi všickni ti, kteřížkoli pro náboženství katolické jakýchžkoli nátiskův a příkoří zakusili, k smrti se poznamenávali, poněvadž po převálčení a porážce nepřítele milosti na Bohu, dobroty a přízně na císaři sobě zasloužili."

„Jestliže zajisté synové izraelští byli radostí velikou naplněni tehdáž, když Davida za krále nejnepřemoženějšího sobě od Boha daného přijali, kterýžto nepřátel jejich všetečnost nestydatou náležitě zkompeškoval a pokoj stálý jim způsobil; a jestližetě na onen čas národ Boží vyvolený nad Holofernem, nepřítelem svým ukrutným, když ho Judit mečem svým zamordovala, lid jeho byl odehnán a loupeže assyrských rozebrány, s právem radostí velikou plesal a rozličné hry a kratochvíle s prozpěvováním a s nástroji hudebnými provozoval: i kterakž bychom my, pane Bože nesmrtedlný! slušně se veseliti, radovati, plesati, triumf slaviti, jsouce tak slavným císaře našeho triumfem a radostí novou jakořka poznovu na svět zrozeni, neměli, kdyžť sme nesmrtedlné milosti císařské, jíž nelze se do vole nadiviti, skrze něho dosáhli?"

„Jest ovšem tak, žetě císař Ferdinand I. slavné paměti 1623
zvláštním a vznešeným dobrodiním kapitolu a církev hlavní Pražskou poctil, když ji za stolici arcibiskupskou vyzdvihl, vrchním pastýřem a biskupem nábožným král. čes. okrášlil a ovečky zbloudilé do ovčince Kristova skrze něho zase uvedl. Veliká milost králův a císařův římských v Čechách se zastkvěla, když po tom oplakání hodném ohni a upokojení bouřek domácích privilegiemi, milostmi, svobodami a výsadami novými zemi českou poznovu obdařili a zozdobili."

„Ale s tím se vším Ferdinanda II., krále a císaře nejnepřemoženějšího, milosti a dobročinnosti nám prokázané ani velikost ani velebnost ani důstojnost potentáta žádného od paměti lidské připodobněna a přirovnána býti nemůže. Převyšuje císaře našeho vítězství všechněch jiných knížat, králův a císařův slávu a velebnost. Kdo zajisté kdy byl aneb býti mohl na světě, kterýž tolik provincií, království, pospolu a pojednou proti němu v nešlechetnosti spuntovaných a sjednocených, přemohl a zkrotil, jako Ferdinand císař toho dovedl? Kdo jest tolik nevinných obyvatelův z království vyhnaných do vlasti jich zase uvedl a úřadův i povinností jejich jim přispořil a nadvětšil? zemi českou, vypudiv z ní temnosti sekty kalvinistské, pobožností osvítil? Císař náš Ferdinand. Kdo v král. čes. pocty božské rozšířil a zvelebil? kolleje, špitály, kostely i jiná místa posvátná, nešlechetností a nepravostí nepřátelskou poškvrněné a zanečištěné, zase obnovil a posvětil, k starodávní nábožnosti poznovu přivedl a rozhojnil? Císař Ferdinand."

„Vidím zajisté očima svýma, kterak se starodávní a vysoce chvalitebné náboženství českého pocty a služby církevní milostně vzdělávají, umění svobodná jako na nohy zase povstávají, vtipové vzáctní při mládeži a žákovstvu českém obživují, kázeň církevní i řád politický zdárně zkvétá."

„A co potřebí věci ty šířiti? Když patřím na císaře nejnepřemoženějšího do Prahy vjíždějícího, tedy vidím, že všecky a všelijaké starožitnosti, velebnosti, spravedlnosti, pobožnosti a slávy památky a znamení předkův jeho spolu s ním do ní vjely a se shrnuly. Nebo nyní v Čechách i to slunce nebeské jaksi jasněji svítí, a hvězdy na nebi, kteréž byly před tím temnostmi sekty kalvinistské zastříny a začazeny, jakési nové paprsky světlejší od sebe vypouštějí a vystřelují; nás žádné nebezpečenství života podtud více nesužuje, žádné pohrůžky neděsí a nestraší, žádného nepřítele se nelekáme, vítězné radosti a veselí svazkem vespolek se vížíme a jako prvorozeni sobě vespolek dobré věci vinšujeme a žádáme."

„Ale jaké díky a chvály za tak převeliké dobrodiní pánu

1623 Bohu svrchovaně dobrému a JMC. vzdávati budeme? jakou vděčnost a odměnu velikomocným knížatům, kteříž v příčině té, opovážívše se všech statkův svých, životy a hrdly svými, až do krve své vylití, nás zastali a nepřátelům našim udatně se opřeli? Kdo bude moci jim za to slušně a podlé zásluhy jich poděkovati a odplatiti se? Která mocnost vtipu našeho, která velikost šetrnosti bude moci se jim za tolikerá a tak veliká dobrodiní odměniti? Jaké chvály vzdadí jim obyvatelé král. čes., kteřížto sníženi byvše na nejvyšší až k zemi těmi neřestmi hroznými a jako odpolu živi, byvše ze všeho jmění svého obloupeni a z vlasti vyhnáni, v těžkostech leželi? Jaké písně prozpěvovati budou vyhnanci, že sou zase do vlasti s poctivostí a ve štěstí velikém uvedeni? Jaké poděkování za to učiní rodičové, že děti, děti, že rodičové, a manželé, že manželky jim zase navráceny jsou? Čím odplatí se za dobrodiní jim stalé manželé s syny, že se s celými čeleďmi netoliko s pomocí božskou do vlasti navrátili, ale také i s velikým plesáním a radostí přijati a přivítáni jsou? Co my jim od sebe slušně učiníme, kteříž sme po zmordování nepřátel ukrutných, po vysvobození měst Pražských z nebezpečenství, od smrti nastávající zachováni a ku právům, spravedlnostem, nadáním a privilegiím našim dřevním navráceni?"

„A protož za to vítězství, kteréhož máme potomkům našim u věčné památce zanechati, všickni vespolek i jeden každý z nás obzvláštně, poděkujíce velebnosti božské díkův činěním nesmrtedlným, píseň novou na varhany i na bubny s radostným prozpěvováním sezpívejme, že, byv pamětliv na nás, věci podivné v zemi naší učinil."

„A tak vítězi veleslavnému, Ferdinandovi císaři, pacholátka malá, mládenci urození i muži slovútní písně nové prozpěvujme a Kristu pánu na čest modlitby nábožné vykonejme. Osoby rytířské nechť se z toho radují, páni nejpřednější téhož království ať triumf slavný drží; celá pak církev katolická nechť se z toho vítězství nového těší a sobě vespolek všeho dobrého vinšuje a žádá. Nebo otec nebeský poctil nás slávou ustavičnou života, poctivosti a jmena dobrého."

„Zatím pak již VC. velebnosti, nepřátel nejvzteklejších, čehož nikda prvé žádný nedovedl, podmaniteli a druhému jistě našemu vysvoboditeli, za to, že ste, žádostivi jsouce spasení a vysvobození našeho, pamatujíce na Boha, sebe pak samého nic nešanujíce, v vítězství zpomožení a v udatnosti vítězství sobě složiti a pro naše dobré život Váš vlastní v nebezpečenství všelijaké vydati neliknovati se ráčili, poníženě a vysoce děkujeme a život náš, jejž ste nám VCVel. zase poznovu navrátiti a jako stvořiti ráčili, na osvědčení naší

ustavičné vděčnosti, pokorně obětujeme, volajíce hlasem spolu 1623
s Davidem sv. a takto k pánu Bohu dobrotivému srdcem skroušeným modlíce se: „Hospodine milostivý! zachovejž nám v dobrém způsobu císaře Ferdinanda, zachovávej a chraň nejjasnějšího domu rakouského, přispívaje mu pobožnosti a spravedlnosti, jenž sou svaz a podstata zemí a království nejmocnější a nejpokojnější. Udílej císaři Ferdinandovi prospěchu ve všech věcech zdárného a zdraví prodlouženého. Dejž nám milost tu, aby on byl tím naším stromem palmovým, jenž jest v domu Božím štípený a ustavičně kvetoucí; aby byl stromem naším cedrovým, pod jehožto stínem a ratolestmi bychom my v bezpečnosti zůstávali a se skrývali."

„Nechať jest naším Jozue, kterýž by s myslí zmužilou a nepřemoženou zastával nás před nepřátely našimi. Nechť jest druhý Asver, kterýž by nepřátely vlasti, náboženství a pokoje obecného rušitele zkrocoval. Nechť jest Konstantinem Velikým, aby náboženství vzdělával. Nechť jest druhým Justinianem, aby všechněm k spravedlnosti dopomáhal. Nechť jest Karlem IV., kterýž by mládeži křesťanské školy křesťanské zotvíral, učiteli a professory vysoce učenými akademie a učení vysoká zokrášlil a zvelebil. Nechť jest Filipem, králem macedonským, kterýž by tak smýšlel, že daleko milostivější a chvalitebnější věc jest, lidem dobře činiti nežli mocí a silou je přemáhati."

„Tyto naše prosby, tato díkův činění při nás tak dlouho trvati a pamatovati se budou, jak dlouho krůpěje krve bude se v tělích našich a potomkův našich nalézati. Nebo musíme se k tomu i sami ústy svými přiznávati i vůbec to vyznávati, že císařem naším nejmilostivějším stojíme a statkův i jmění našich užíváme a, byvše vyhnanci, do vlasti naší, nad níž nic milejšího a líbějšího není, pouhou milostí jeho zase přijati sme."

„Pročež mámeli s právem rodiče naše milovati a jich sobě draze vážiti, protože nám života udělili, i statkův a jmění po sobě zanechali, jestližeť Boha nesmrtedlného, z jehožto požehnání darův těch vezdejších užíváme, jestližeť knížata, od nichž milostmi a nadáními znamenitými obdařeni býváme, a jestližeť krále, jichžto dobrodiním k vysokým úřadům a poctivostem přicházíme, povinni sme náležitě za to velebiti a oslavovati: tou tedy měrou povinni sme nesčíslnou a nesmírnou vděčnost JMC. pánu našemu nejmilostivějšímu prokazovati, poněvadž nám všelijaká dobrodiní rodičův našich a počestnosti i obdarování knížecí a královská, úřadům politickým slávu, církvi památku neumírající triumfem svým navrátiti ráčil. Kterýchžto věcí ačkoli sme předešle všechněch zdárně požívali, nyní však přicházejí nám daleko vděčnější, rovně jako zdraví dobré a pohodlné obyčejně bývá milejší a příjemnější

1623 lidem těm, kteříž časem z nemoci těžké povstávají, nežli těm, ješto nikda nemoci žádné na těle svém nepocítili: takž také tyto věci poznovu dosažené působí nám rozkoš větší, nežli kdybychom byli se v nich ustavičně beze vší všudyž proměny kochali a veselili."

„O přeblaženějšího a žádostivějšího dne toho, v němžto nejvelebnějšího císaře pracemi, péčí, starostí, bohomyslností z nebezpečenství dobré pověsti, jmena šlechetného, hrdla a cti a z hrdla nepřátel našich vytrženi a vysvobozeni sme! Zdráv buď, Ferdinande, císaři nejvelebnější! že jsi nám život i zdraví přinesl. Zdráv buď, císaři nejmocnější! že skrze Tebe země, království, i sv. říše, bezprávím nepřátelským zbouřené a znepokojené, zase ku pokoji a utišení přišly. Živ a zdráv buď, Ferdinande, císaři nejveleslavnější, a milostně zkvétej, spasení a slávo lidu, podporo náboženství, koruno vlasti, perlo drahá všelikých ctností, naděje a útěcho naše jediná! Živ a zdráv buď, Ferdinande, zdraví, štěstí dobrého zde na světě a potom v onom budoucím životě blahoslavenství věčného dosáhni a požívej!"

„Již bych byl konec řeči této udělal, kdybych nebyl povinen z vnuknutí přirození samého také i nejosvícenějšímu Maximilianovi, v obojích Bavořích knížeti a ochránci náboženství nejhrdinštějšímu, náležité poděkování učiniti za jeho, kteréž nám prokázal, dobrodiní nesmrtedlné, jež všechněm národům i všelikému věku vysoce velebiti a oslavovati náleží. On zajisté důmyslností, bedlivostí, prací a snažností svou převelikou nepřítele s pomocí božskou z Rakous až ke zdem města Prahy přihnal, na něj na Bílé hoře blízko obory Hvězdy, půl míle od měst Pražských ležící, k bitvě přihotoveného zmužile dorazil, jej potloukl a na hlavu porazil, do města Prahy vítěz s slavným triumfem vjel, věrnosti své veliké, netoliko jmění svého všeho se odváživ, alebrž i bolesti mysli i nebezpečenství života, k císaři i k jeho věrným poddaným dokázal, místa plná loupeží, plná nešlechetností, plná nepřátel cizích i domácích, od těch všech neřestí očistil a osvobodil, kostely svatokrádeže, města loupežnictví a drancování, role a grunty zpuštění dokonalého zprostil, kostely a domy ohněm hořící z plamene vytrhl a oheň v nich uhasil, meče na obec českou vytažené ztupil, nad šíjemi našimi třesoucí se preč od nich zahodil a pokoje vinšovaného nám dobyl; jehožto přítomností nepřítel padl a preč vyvázl, chřest a hluk vojenský všecek umlkl, smutek a kvílení obyvatelův proměnilo se v radost a v plesání, ukoptění neb nečistota lidí zbědovaných obrátilo se jím v slíčnost, a všeliký přístrach i hrůza ode všech dobrých lidí odňata a odvrácena."

„Můžemeliž my se tak vzáctnému knížeti, jenž po 1623
celém oboru křesťanském sobě věčnou pochvalu, památku a jmeno dobré tudy spůsobil i po sobě zůstavil, za taková dobrodiní jeho do vole, do smrti vynaděkovati aneb čím náležitě odměniti a odsloužiti? Spisovatelé však letopisův a historií hodnověrných postarají se o to všelijak, aby ty jeho činy právě královské k věčné památce a ke cti jeho ozdobně vypsati a obšírně zaznamenati mohli. My pak budeme tím povinni a zavázáni naprosto všickni, abychom knížete Maximiliana tak přenesmírná dobrodiní, takovou štědrotu obzvláštní, tak k víře nepodobnou knížecí jeho dobrovolnost bez přestání v srdcích a myslech našich pěstovali, sobě mile připomínali a pánu Bohu za to za všecko i s potomky našimi srdečné díky a chvály vzdávali."

„Nic tedy na ten čas nám nepozůstává, jediné abychom se zrakem mysli naší ku velebnosti božské obrátili a k němu s pozdvižením hlasův našich zvolali, řkouce:"

„Ó nejpobožnější Ježíši, ó nejsladší Ježíši! Jsouce my bídní milostí tvou pouhou do domův, do sídel, do kostelův, do vlasti a k službám tvým svatým zase zvedeni a navráceni, račiž popříti nám také milosti té, abychom toho všeho tvým svatým požehnáním v dobrém a pohodlném spůsobu za dlouhé časy požívali a to vše v celosti sobě zachovati mohli."

„Odvrať a vzdal od nás zdrancování statečkův našich, příbytkův našich popálení, gruntův a popluží zpuštění další. Nechať již docela přestane církví a kostelův poškvrňování, oltářův boření a obrazův svatých zohavení a popálení. Udílejž Ferdinandovi, císaři nejvelebnějšímu, jehožto mocností a mnohovážností království české nebezpečenství těžkých jest osvobozeno, síly a srdnatosti k odpírání nepřátelům jeho nepřemožené. Nechažť zahanbeni sou před ním všickni ti, kteříž cokoli zlého proti němu obmýšlejí a snovají. Dejž mu milost tu: kdyžť z činův jeho slavných panstvo království českého se veselí, nimi se honosí, stav rytířský se z nich raduje, stav městský v nich své obzvláštní kochání má, aby i vítězství a mocnosti jeho děsili se nepřátelé jeho, knížata pak okolní aby se z přízně jeho císařské těšili a sobě štěstí toho vespolek vinšovali, jako i jiní stavové sv. říše, kteříž služby své platné a vzáctné ku poctivosti a pochvale všeho křesťanstva, pro vysvobození upřímých synův vlasti a k obecnému všech nás dobrému v válce té prokazovati se neliknovali."

„Ochraň a obhajuj domu rakouského, zachovávej v zdárnosti rod bavorský, opatruj nejosvícenější obojích Bavor kníže Maximiliana, aby jeho pobožnosti, práce, snažnosti a rad rozšafných všickni potomkové následovali a těm jeho ctnostem se

1628 divili. Posilňuj všechněch vůdcův a správcův vojenských, když sou za císaře, pána svého, za obec křesťanskou, pro spravedlnost, řád a právo hrdinsky bojovali, aby potom také, po dokonání běhu a života svého rytířského, pro zásluhy prací a úsilí svých dosáhli odplaty věčné."

„V tvýcht rukou záleží válka i pokoj, boj i vítězství. Ty v pravici své srdce knížat a králův zavřená máš a zdržuješ. Ty jsi spasení a ředitel životův, statkův, památky i jména našeho poctivého. V tvéť božské přízni a stráži všickni odpočinutí pohodlného a bezpečného užívati, srdečně sobě vinšujeme. A protož život, hrdlo, čest i statek, dobrou památku, jmeno i spasení naše věčné spravovati, opatrovati, ostříhati, chrániti, ozdobovati a to vše v celosti do své svaté vůle zachovávati rač."

O odjezdu Ferdinanda II. z Prahy.

Poté císař, nezdržev se v Čechách nic déle, než až do
15. květ. 15. dne máje, toho dne hned ráno po 10. hodině německé z hradu Praž. přes rynk Staroměstský branou Horskou vyjel a do Vídně skrze Moravu, kdežto v Niklspurce u kardinala z Ditrichšteina dva dny se zdržel, se navrátil. Příčina toho vůbec kladla se ta, že by k rozepsání sněmu uherského pro nastávající v Uhřích pozdvižení nové do Prešpurku pospíchal.

16. Na ráno pak po jeho odjezdu propouštěli se někteří
květ. měšťané Pražští z arrestův svých domovních, mezi nimiž byl i Jan Theodor Sixt z Ottersdorfu, jako potom i 7. d. julii Lukáš Karbán z Volšan. Což dálo se skrze odeslání jim do domův jejich dekretův s podpisem ruky knížete z Lichtenšteina a s doložením takovým: kdybykoli bylo komu z nich dáno znáti od knížete k dostavení se, aby byli povinni tak poslušně se zachovati. K tomu také museli i rukojmě jisté postaviti za sebe v úřadě purkmistrském.

V kterémžto arrestu domovním trvali 48 neděl a před tím u vězení rathouzním od 20. febr. l. P. 1621 až do 11. aug. 1622 na půldruhého léta méně 10 dnů.

Ale jak jen toho zatčení znikli, tu hned nastalo z nich některým tuhé pokušení z strany náboženství, když přátelé bližší namlouvali je na to: poněvadž byli by při hrdlech jistě podivným spůsobem a řízením božským zachováni, ovšem k tomu cílí, aby z nich dobří křesťané učiněni byli, protož aby tou milostí božskou nezhrzeli, nýbrž, vážíce sobě draze dobrodiní takového Božího i císařského, k víře a náboženství

římskému se přivinouti nezpěčovali. Proti čemuž hleděli se bránití, jak komu Bůh rozumu a moci duchovní propůjčovati ráčil. 1623

Nové pokutování v Praze. *)

A poněvadž Ferdinand v tom pardonu generalním, kterýž v král. čes. léta Páně 1622 4. d. máje po všech třech městech Pražských publikovati dal, to sobě proti stavům král. čes., kteří se koli rebellie předešlé jakýmkoli spůsobem na mnoze něb na mále účastné učinili, výslovně vyhradil, jakkoli je trestání na hrdle a na cti dokonale osvobozuje a bezpečné činí, avšak co se pokuty propadení statku dotýče, poněvadž sou týmž pozdvižením svým císaře k znamenitým škodám a outratám přivedli, ano i do dluhův přenáramných zapletli, z té příčiny že jest knížeti z Lichtenšteina některé přední rady a služebníky své pro spravedlivé všeho toho opatření, jak by takoví dluhové císařští od těch provinilých stavův zaplaceni, jiní pak, kteříž mu věrní zůstali, ušetříni býti mohli, za kommissaře milostivě nařídíti a přidati a jim k tomu jistou instrukcí vydati ráčil: kníže tedy Karel, uváživ túž věc s týmiž kommissaři v tom čase dosti bedlivě, nalezl k tomu prostředek tento, že nařídil to jak při prokuratoru, tak i při rychtářích císařských, aby onenno osoby z stavův vyšších, tito pak osoby z stavu třetího, zhotovíce sobě na ně obvinění, k jistým dnům před knížetem a kommissaři k němu přidanými z účastnosti té rebellie obvinili.

Kteřížto zachovavše se tak, vyžádali sobě od knížete obeslání na osoby, zejmena poznamenané. K čemuž kníže i jiní kommissaři povolivše, posílali taková obeslání tištěná po osobách jistých, začavše týž process nejdříve 12. d. června na 12. červ.
lidech a měšťanech Pražských předních, zvláště kteříž před tím za direkcí a správy královské Fridricha falckraběte v úřadě konšelském zůstávali, citujíce je v týchž obesláních před sebe na hrad Pražský, aby od dodání jim týchž obeslání v témždni pořád zběhlém, postavíce se v místě určitém, žalobu neb obvinění na ně od rychtáře císařského jednoho každého města složenou přeslyšeti a, majíli čím, nevinu svou odvésti povinni byli.

Začátek tedy toho processu stal se výš dotčeného dne 12. června v Starém městě na osobách těchto: na Melicharovi

*) Ruk. Sk. d. X. str. 1169.

1623 Haldiusovi z Najenperku, na Vratislavovi Henrichovi z Frankenšteina, na Zikmundovi Celestynovi z Freifeldu, na Henri-
2. čer- chovi Pichlpergrovi z Pichlperku, a po nich 2. d. julii na
venec Jiříkovi Zyglovi z Chocemic, někdejšímu primasovi Nového města Pražského, a Janovi Kechlovi z Hollenšteina, měštěnínu a na onen čas spoluradnímu Menšího města Pražského.

Na ty žaloby potom, když obrany žádné proti nim nic nepostačovaly, šli rozsudkové knížecí a kommissařův rozdílní, jimiž někteří jistých dílův statkův svých se odsuzovali.

O zmáhání se náboženství katol. v Čechách.

Pod tím rozšiřovalo se silně náboženství katolické všudyž po české zemi, a přibývalo den po dni do ní nových řehol mnišských, jimžto vykazovali se na díle předešlí kostelové pod obojí, na díle pak k stavení nových klášterův a kostelův se jim povolovalo, jakož i ty dny postoupen byl kteréhosi řádu mnichům špitál na Újezdě u sv. Maří Magdaleny, jejž oni, nic se neohlédajíce na to zkrácení veliké, kteréž se skrze to stane ubohým lidem chudým, ješto předešle mívali v něm opatření své náležité v dosti hojném počtu, dali v skok bořiti, jsouce toho úmyslu klášter nový na tom místě založiti.

O loupežnictví voj. v Praze.

Těch také dnův soldáti v městech Pražských rozložení, pro nedávání jim peněz téhodných na vychování, začali sami činiti náhradu sobě, vybíjejíce domy v Starém i Novém městě některých pekařův, řezníkův a nákladníkův; co pak kde od sedlského lidu neslo se do Prahy na trhy od omastku a jiných věcí potravních, toho všeho dobrou částku jim odnímali mocí, tak že bylo se obávati hrubě pozdvižení obce, zvláště v nepřítomnosti knížete z Lichtenšteina jako i nejvyššího z Waldšteina, kteříž těch dnův odjeli z Prahy do Vídně na veselí nějaké.

Příběhy slezské a lužické.

V Slezsku pak neoddechvše sobě obyvatelé, jakž náleží, po těch předešlých neřestech, obávali se teď opět nových; nebo v ty časy vzešla pověst a pokřik po zemi veliký, že by se na hranicích polských a slezských nacházelo do 12,000, jiní

kladli do 20,000, zběře polské a kozácké, kteráž chtěla mermo dále do země vtrhnouti a v ní škody lidem ubohým ohněm, mečem i zájmem provozovati. 1623

Někteří pouštěli o nich hlas ten, že by od císaře proti Mansfeldovi a knížeti Kristianovi měli potřebováni a od jednoho Radžiwila, knížete litevského, k tomu cíli v ta místa přivedeni býti. Jiní pak oznamovali, že by to ti kozáci byli, kteříž se králi polskému v Moskvě zprotivili, a srozuměvše tomu, že by císař měl ještě tak silné nepřátely a odporníky v říši, že sou proto v místa ta přitáhli, aby se mu zakázali proti nim v službu, očekávajíce tu toliko na žold a na ordinancí, kde by dále táhouti měli.

I ačkoli císař byl by tomu velmi rád, kdyby táž chasa mohla býti odtud ňák pěkně s poctivostí vybyta; ale že bylo se obávati, aby, rozdráždíc je tím pohrdnutím služby jejich, nedali jim příčiny k drancování země i pálení, proto tedy zanechali jich na témž pomezí, zakázavše se jim dáti žoldu za čtyry měsíce, aby měli je pohotově, kdyby se Mansfeld a Halberštatský biskup v předsevzetí svém spokojiti nechtěli.

Nic méně knížata a stavové slezští vypravili k císaři jisté osoby z prostředku svého, žádajíce ho, aby proti takovým škůdcům byli i spolu s lidmi poddanými svými náležitě zastoupeni. Pod tím pak vydali vůbec patent, v němž dávali všechněm obyvatelům knížectví slezských na vědomí: jakož jest dotčená směsice kozácká již předešle nejednou skrze pouhé toho jí přehlédání vlast jejich k velikému neštěstí, záhubě a posměchu vpády svými přivedla, a knížata i stavové nebyli by toho úmyslu takovým škůdcům zemským toho již déleji dovolovati; pročež že napomínají v tom všechněch obyvatelův vůbec i jednoho každého z nich obzvláštně, aby všickni se vší mocí svou na hotově byli, a sebe, manželek, dítek i statkův poddaných svých před násilím jich, chtělili by komu jaké činiti, věrně hájiti a zastávati a tou měrou túž zahálčivou a záhubnou zběř ven z země co nejdříve zase vybýti hleděli. V čemž že knížata a stavové, bylali by budoucně toho potřeba jaká, jednoho každého z týchž obyvatelův při JMC. náležitě vymluviti a zastati chtějí a tímto listem zřetedlně se zakazují.

Ano i kurfiršt saský pronesl se v tom týmž knížatům a stavům listem otevřeným, kterýž v Lužicích obojích vůbec vydati rozkázal: pokudž by se na ně jaké nebezpečenství a příkoří od lidu toho polského valiti chtělo, že jich pomocí náležitou fedrovati a před ním zastati nepomine. Nebo málo před tím, totiž 7. d. června, císař chtěje ho sobě zase vyzískati a upokojiti mysl jeho pro tu reformací Pražskou ano i přenešení

1623 kuru falckého na Bavora vypravil k kurfirštu z Prahy do Drážďan Fridricha pána z Talenberka, presidenta nad appellacími na hradě Pražském, Ottu Nostice z Nostic, místokancléře slezského, a doktora Ottu Melandra, radu dvorskou, a postoupil mu k držení a užívání týchž Lužic obojích v zástavě pro dluh, jehož se do 6 millionův sečtlo. Kurfiršt pak pojav s sebou jmenované kommissaře císařské, vypravil se s nimi do města Buděšína, a obeslav tam všecky stavy obojího markrabství, přijal od nich slib a povinnost náležitou v pondělí po třetí neděli po sv. Trojici, to jest 3. d. července dle nového kalendáře aneb 23. d. junii dle starého, spůsobem a slavností takovou.

Když zajisté na určitý den stavové sešli se na rathouze v počtu velikém, a tejné rady dvorské kurfiršta saského dali se též najíti mezi ně, tedy Dr. Otto Melander jmenem císařským učinil k nim promluvení vážné v tom smyslu;

Že JM. římský císař, uherský a český král, pán jich všechněch nejmilostivější, ráčí se v tom pamatovati milostivě, jakou jest JM. kurfiršt saský JMC. v důležitém času a potřebě nejpilnější při pominulé rebellii české, z zvláštní a neproměnné věrnosti a devocí neb poslušnosti, pomocí skutečnou na retuňk přispěl a ji k takovému cíli a spůsobu přivésti nápomocen byl, že odtud JMC. i s celým slavným domem rakouským zvláštního potěšení, pohodlí a vzrostu nabýti, tím pak kurf. pochvaly a památky neumírající v celé sv. řím. říši, ano i při všeho světa potomcích dosáhnouti a sobě spůsobiti jest ráčil. I aby tedy JM. kurf. svými outratami a náklady velikými jak z strany summy hlavní, tak ovšem i v příčině úrokův, na túž summu vzešlých, dostatečně ubezpečen a zjištěn býti mohl, za tou příčinou že JMC. Jeho milosti kurfirštské oboje markrabství hořejších i dolejších Lužic v zástavě a základě postoupiti a zapsati jest ráčil.

A ač JMC. ráčil se pod tím vysoce podlé nejvyšší pilnosti starati o to, kterak by týmž zemím z závad takových zpomoženo, a ony k výplatě své dokonalé zase přijíti a tou měrou při JM. slavné správě a regimentu na delší časy dokonale zdržány býti mohli; poněvadž však JMC. nebylo nijakž možné, zvláště v těchto tak přetěžkých a nepokojných příbězích, tak naspěch tak veliké summy shledati, přitom pak JMC. ráčil by sobě tak vzáctných a platných služeb, od JM. kurfiršta v příčině té povolně prokázaných, vysoce vážiti a dotčený zápis neb zástavu na pilném pozoru míti, pročež že jest JMC. kurfiršta saského v tom již déleji zdržovati a obmeškávati nemohl, nýbrž že jest umínil sobě konečně, dotčené oboje markrabství lužické mocí výš dotčeného zápisu skrze jisté kom-

missaře při obecném sněmě v zástavě neb v základu skutečně 1623
postoupiti a země ty kurf. saskému v plné a dokonalé držení a vládnutí uvésti, jakž to vše neřkuli list JMC. věřicí, ale i jmenovaný zápis v sobě šíření obsahují a zavírají, ano i stavové také sami k tomu ke všemu ve vší poddanosti povinné již se přiznali a povolili.

Na to tedy že páni kommissaři přítomní chtějí jmenem a na místě JMC. stavy téhož markrabství obojího, vyšší i nižší, z povinnosti a závazku toho, jímž JMC. zavázáni byli, jak daleco se týž zápis vztahuje, nyní s slavností náležitou propustiti a proti tomu JM. kurfirštu saskému a dědicům jeho v plnou a dokonalou poslušnost, vedlé moci a znění recessu a zvodu jim od JMC. k tomu odevzdaného a poručeného, též vedlé zápisu a zástavy té týmž stavům k vyrozumění propůjčené, uvésti a postoupiti; jakož pak že to nyní tak činí a JM. kurfiršta sas. pánu presidentu, panu Kašparovi z Šenberku, a jiným pánům kommissařům a tejným radám dvorským, jmenem a na místě JMK., dotčenou zemi obojí v dokonalé držení a vládnutí uvozují a odevzdávají, aby JM. kurf. jich tak dlouho užívati mohl, dokudž by jak v hlavní summě tak i v úrocích na ni vzešlých dostatečně, zcela a zouplna spokojen a zaplacen nebyl.

A poněvadž námluva tato na dotčený zápis a zástavu jako i na zvod v jmenované markrabství oboje cele se vztahuje, a jim stavům často dotčený zápis a zástava k vyrozumění gruntovnímu jest propůjčena: pročež že nyní toliko týž recess JMC. ještě přečte se jim nahlas.

Po přečtení recessu president Šenberk jmenem a na místě kurf. sas. vydav se v odpovídání na přednešení kommissařův císařských, učinil k nim i ke všechněm stavům přítomným řeč úctivou v rozum tento:

Cokoli JMC. na JM. kurfiršta sas. na onen čas milostivě k vyřízení vzložiti a co mu k sobě přijíti poručiti ráčil, v tom že kurfiršt ráčí se též výborně pamatovati, a že to vše předně k JMC. povinné poctivosti a pohodlí od něho stalo se a, naděje se, tak platně a řádně vyřízeno jest, že JMC. s kurfirštem v té věci náležitě a milostivě spokojen býti ráčí; stavové pak markrabství obojího lužického měli by příčinu slušnou, aby kurfirštu JM. za to s vděčností povinnou poděkovali.

Poněvadž pak JMC. kurfirštu saskému za příčinou vedených a vynaložených od něho outrat a nákladův na to tažení vojenské dotčené markrabství zastaviti, zapsati, ano milostivě slovy svými císařskými a královskými v tom se pronésti a ohlásiti ráčil, že jemu téhož markrabství i skutečně postoupiti,

1623 stavy jeho z povinnosti své předešlé propustiti a je kurfirštu novou přísahou zavázati, i tak v plné a dokonalé držení a vládnutí ho zvésti dáti ráčí, tím vším způsobem a právem, jak jest ho JMC. předešle sám v držení a užívání byl, jakož pak již i k tomu cíli JMC. přítomné pány kommissaře vzáctné s listem věřicím a instrukcí obzvláštní do téhož markrabství vypraviti jest ráčil, aby kurfiršt sas. to vše od nich k sobě zcela a souplna přijal: a protož že týž kurf. JM., pán jejich milostivý, takovou JMC. milost a postoupení dotčeného markrabství obojího in amplissima juris forma, s nejdokonalejší a nejonačejší formou, způsobem a pořádkem a slavností právní, jmenované země hořejších i dolejších Lužic, s vykonáním od stavův přísahy a závazku poslušnosti náležitým, k sobě přijímati a jich k držení a užívání dokonalému ujímati ráčí, tak a na ten všecek způsob, jakž jest jich JMC. předešle sám užívati a nimi vládnouti ráčil, poddaně přitom JMC. za to děkuje a od osoby své připovídaje, že tomu celému zápisu, zástavě i naň zhotovenému recessu kurfirštskou měrou pevně a neproměnitedlně zadosti činiti a stavy téhož markrabství při jich privilegiích, svobodách, zvyklostech i řádích dobře nabytých, též právích a spravedlnostech zůstaviti a chrániti chtíti ráčí.

A poněvadž stavové byli by již z povinnosti a přísahy, kterouž JMC. předešle byli zavázáni, dostatečně propuštěni, i pročež že JM. kurfiršt ráčí býti toho celého a dokonalého úmyslu, dáli pán Bůh, zjitra túž povinnost a závazek neb slib člověčenství na místě obyčejném sám osobně od nich přijíti a k týmž stranám tak se zachovati, jakž to JM. úřad a povolání vyhledává, ano i privilegia jich zemská s sebou to přinášejí. A jakož kurfiršt byl by JMC. pokornou a poddanou devocí a poslušenstvím zavázán, že touž měrou také i vzáctným pánům kommissařům, ovšem pak všechněm stavům dotčeného markrabství svou kurf. milostivou náklonností a přízní se zakazovati a zamlouvati ráčí.

Na to hned nazejtří, 24. d. června dle starého a 4. d. července dle nového kalendáře, ráno okolo 10. hodiny německé kurf. sas. s vzáctným a hlučným komonstvem svým byl od stavův na rathouz Buděšínský doprovozen a uveden na mazhouz, pěknými čalouny obestřený. Kdežto postaviv se na místě trochu od podlahy vyvýšeném pod nebesy hedvábnými, měl okolo sebe stojící po obou stranách všecky své rady, officíry a dvořany nejonačejší.

A když stavové lužičtí s jinými lidmi a obyvateli městskými naplnili osobami svými ostatní díl a plac mazhouzu rathouzního: tu opět po utišení hlaholu lidského president tejné

rady kurfiršta sas., Kašpar z Šenberku, učinil k stavům pro- 1623
mluvení mírné, opáčiv v něm ozdobně včerejší přednešení kommissařův císařských, i co při tom dále mluveno a jednáno bylo, a učiniv zakázání stavům jmenem kurfiršta a pána svého, že kurfiršt na jiném býti neráčí, než vedlé znění zástavy zápisné, ano i recessu zvodného věrně, upřímě a nepromĕnně se ve všem tom chovati a nad privilegiími zemskými stavův, předně pak a obzvláštně nad svobodným náboženství provozováním, tak jakž ono v písmích prorockých a apoštolských založeno a v nezměněné konfessí Augšpurské obsaženo a zavřeno jest, ruku ochrannou držeti a jich hájiti a zastávati. A poněvadž již nepozůstávala táž věc na ničemž jiném, jediné na tom, aby stavové JMC. kurfirštu dotčenou povinnost a slib poddanosti podlé starobylé zvyklosti a pořádku mezi nimi obyčejného povolně vykonali: což se stalo od nich ve vší poslušnosti pořádkem tímto.

Předně vystoupil děkan Buděšínský s rychtářem svým, a pokleky na kolena, říkal přísahu po sekretáři kurfirštovém jazykem latinským, a po vykonání jí přistoupiv k kurfirštovi, ruky pravé na to mu podal s úctivostí příslušnou.

Po něm vystoupil stav rytířský a učinil túž povinnost stoje v řeči německé, a naposledy i stav městský, též klečící, srovnal se s vyšším stavem v tom ve všem zcela a zouplna za jedno; nebo táž přísaha jejich trojí byla jednostejně sepsaná a obsahovala v sobě jednu a túž formu i věci nerozdílné.

Po vyřízení všeho toho pokojném a šťastném odjel zase kurfiršt zpátkem do lozumentu svého na spanilém koni plesnivém pod dekou černou aksamitovou, jemu na onen čas od úřadu Lipského darovaném, maje na sobě šaty černé hedvábné. Po polední pak dav přistrojiti panket slavný na rathouze k druhé hodině na půl orloji, pozval k němu přední osoby z stavu vyššího a z jednoho každého města purkmistra jednoho, s nimiž přívětivě stolil a dobré mysli byl.

Po té spraviv v Buděšíně, což bylo k opatření země a regimentu nového zapotřebí, navrátil se zase do Drážďan s dvorem svým v dobrém spůsobu zdraví, byv přivítán od domácích i od poddaných svých s náležitou a radostnou vděčností. *)

*) Na str. 1174—1208 d. X. ruk. Sk. vypravují se příběhy německé, franské, hollandské a polské.

1623

O kostele M. Jana z Husince u Praze.

Při začátku měs. července, 4. d., strana pod jednou v král. čes., ujavši se kostela na Malé straně, jenž před tím jmenoval se po M. Janu z Husince, netoliko jej znovu přesvětiti i jiným jménem překřtíti dala ku poctivosti sv. Leopolda, jehož papež do počtu svatých vložil, ano i arciknížete Leopolda, bratra vlastního cís. Ferdinanda, ale také, ačkoli tam stolic a lavic bylo, to vše i s křtitedlnicí z něho ven vymetati poručila. *)

O nedostatku obilí v zemích koruny české. **)

Poněvadž pak král. čes. téměř všecko tou pominulou válkou bylo na veliké zpuštění, zvláštně co se dělání rolí tklo, přivedeno, aniž dosavád těch daremných žroutův vojenských zbýti nemohlo: protož čím dále, tím větší nedostatek v obilí v něm se nacházel, tak že měsíce září u mnohých sousedův v městech Pražských chleba režného za několik dnův viděti nebylo, a musili žemlemi se krmiti. Odkudž mezi řemeslníky a lidem potřebným pocházelo naříkání veliké.

Takového svízle z příčiny tétéž musily zakoušeti i Slezsko i Morava; nebo v ty časy musili lidé v Slezsku platiti pšenice strych za 30 tolarů a žita za 20 tol., a tou měrou zhynulo lidu nuzného hladem a morem počet nemalý.

O věcech náboženských.

Podlé toho nedostatku chleba vezdejšího rozmáhal se vždy žalostněji i hlad duchovní a ujma chleba slova Božího čistotného příčinou té tuhé reformací papeženské v král. čes., v Moravě i v Rakousích. Nebo mezi jinými obyvateli evangelickými v Rakousích trefilo se v tu dobu měšťanům a sousedům města Petersdorfu, dvě míle od Vídně, že úřad městský aneb kteříkoli jiní kommissaři k tomu zřízení, povolavše

*) Ruk. Sk. str. 1189.
**) Str. 1208.

všecky na rathouz, oznámili jim jmenem císařským na konec, 1623
aby aneb ve čtyrech nedělích pořád zběhlých k náboženství katolickému římskému dokonale se přiznali, aneb statky své rozpredajíce, jinam z obce jich se vystěhovali.

Když tedy někteří z nich vedlé toho vyměření zachovali se tak a zpeněžili jmění a statečky své, úřad, dověděv se toho, obeslal před sebe lidi ty, kteříž od koho z nich co koupili, a poručil jim, aby žádný summy té trhové neodvozovali prodávajícím, ale složili je v deposicí na právě, že úřad potom dobře jednomu každému odvede summu jeho náležitou.

A když prodávající strany žádaly peněz svých od úřadu, nemohly nic víceji z nich dosáhnouti, jediné po 15 zl. na cestu, ostatní pak peníze zanechal úřad za sebou s tím přitom oznámením jim učiněným: co myslí a co před sebe berou, že náboženství katolického tak potupně a lehce sobě vážiti, svého pak kacířského smyslu tak urputně se přidržeti a o něm tak mnoho smýšleti smějí; pročež aby pomyslili na to zdárně a zdravě, kam se pak z vlasti a od jmění svého obrátiti míní a kde troufají naleznouti místo to, v němž by na budoucí časy v tom spůsobu a při náboženství svém domnělém bezpečně a s pokojem ostati a setrvati mohli.

Podobně v markrabství moravském nakládali papeženci s stranou pod obojí; nebo vyhledavše ještě okolo Jihlavy asi šest neb sedm kněží evangelických, ješto se do té doby mezi svými dověrnějšími posluchači zachovali, tedy rychtář císařský nový učinil jim vyměření takové a to na konec: aby, pod propadením hrdla a životů svých, s manželkami, s dětmi svými ven z země v osmi dnech pořád zběhlých se odebrali a do ní nenavracovali se do smrti.

A ač kostelové evangeličtí zavírali se a zapovídali lidem bohomyslným a šlechetným velmi přísně; proti tomu však loupežníkům a zjevným škůdcím zemským toho zapověditi a zastaviti nemohli, aby jim loupiti a okrádati nesměli. Nebo 13. d. září v městech Pražských, byvše dosaženi mezi jinými 13. září
zločinci dva, kteříž osm kostelův vyloupali, byli toho dne, t. ve středu po 13. neděli po sv. Trojici, za živa pro to upáleni.

Nad to nade všecko s jakou snažností bylo o to všudyž po straně papežencův přemýšleno a usilováno, aby víra evangelická k nejvyššímu ztenčení a snížení byla přivedena, tomu se může také i odtud vyrozuměti, poněvadž nový papež, kterýž 7. d. měsíce srpna zvolen a Urbanem VIII. nazván byl, hned brzo po dosednutí svém na stolici papežskou držel konsistoř a radu s kardinaly římskými, v níž považovalo se to: skrze

1623 jaké cesty a prostředky víra římská měla a mohla by se všudyž tím víceji rozšiřovati a štípiti, až zůstáno naposledy po dlouhém věci té uvažování na tom, že by se to nijakž příhodněji a podstatněji a užitečněji vykonati nemohlo, jako skrze péči a skutečné se k tomu přičinění ligy katolické, kteráž se nyní již jak v říši německé, tak ovšem i v jiných zemích okolních velmi hluboce zakořenila a zsílila, však tak, aby jí v tom stolice římská dle své nejvyšší možnosti radou i skutečnou pomocí neopouštěla. A na to hned, dokládá Wintermonat, bylo odloženo a vykázáno 30 tisíců korun důchodův ročních z prebend nebožtíka Camerina, kterýž měl v opatrování svém všecky bulle papežské, ješto se olovem pečetívají, aby se na to dotčeným ligistům do říše vydaly. *)

O otevření soudu zemského.

V království českém poněvadž příčinou těch domácích nevolí a rozbrojův již několik let žádná skůro práva nešla, obzvláštně pak soud zemský větší držán nebyl: z té příčiny z jistého císaře Ferdinanda nařízení soud zemský větší svato-
2. říj. václavský byl 2. d. října začat, a vedlé starobylé země zvyklosti a řádu po čtrnáct dnův pořád zběhlých pře a spravedlnosti lidské se slyšely a uvažovaly.

Ale přede vším jiným nejprvé bylo to všecko dočista, cožkoli za času kralování Fridricha, kurfiršta falckého, buď při sněmích obecních neb kde při kterémkoli právě a soudě hořejším snešeno, za právo vyrčeno a usouzeno bylo, nic méně všelijaké smlouvy, konfederací, kompaktata a jednání, v témž čase zašlé a zdělané, mocí královskou a slavného soudu zemského většího vyzdviženo, umořeno a za neplatné uznáno a vyhlášeno; proti tomu pak za mocné, právní, řádné, spravedlivé a slušné usouzeno a publikováno všecko to, cožkoli všickni tři stavové král. čes. při tom posledním, jenž za šťastného cís. Matiáše slavné paměti panování držán byl na hradě Praž., sněmě obecném mezi sebou snesli, zavřeli a nařídili.

---

*) Na str. 1210 rukop. podává se zpráva, kterak Jiří Fridrich hrabě z Hohenloe jinak z Hollachu, jenž jakožto spojenec stavův král. čes. od Ferdinanda II. do klatby dán byl, došel od císaře milosti; byltě zajisté na vzácné přímluvy od něho dne 19. září ve zvláštní audiencí přijat, z té klatby propuštěn, ano posléze i za tajnou radu dvorskou vyhlášen. Red.

1623

O nové válečné výpravě B. Gábora. *)

Ačkoli Betlén Gábor od zavření pokoje s císařem Ferdinandem v městě Niklšpurku dosti drahný čas choval se tiše, tak že nebylo až dosavád o něm nic scestného aneb nebezpečného slyšeti; avšak teď při dokonání roku přítomného ožil zase a s velkou silou lidu uherského, tureckého a tatarského, jejž někteří na 80,000, jiní na 60,000 pokládali, vpadl do království uherského, potom až do Moravy s ním se dostal a tou měrou císaři a zemím jeho novou válku a zaneprázdnění velmi nebezpečné a záhubné zavalil. Což jak se dálo, nevšickni škribenti o tom správu jednostejnou činí. Pročež položím tuto jednu i druhou, aby čtenář rozšafný a soudný mohl potom sám rozeznati, která by z nich podstatnější a podobnější k pravdě byla.

První z těch zpráv sebral sem z continuatora Meteranova a z Wintermonata, druhou pak naskrze z Mikuláše Bella, s nímž i M. Gothart Arthusius ve všem se srovnává.

Když tedy Betlén Gábor toho hnutí vojenského pro ospravedlnění v tom osoby své pokládal příčiny slušné a podstatné tyto: že císař jemu ničehéhož toho skutečně nesplnil a nezdržel, očkoli s ním předešle smlouvu učinil, a jemu mezi jinými věcmi toho dvojího knížectví v Slezsku, Opolského a Ratibořského, v moci nezanechal, nýbrž zase mu je odňal; že vyslanému jeho, jednomu pánu z Šellendorfu při sjezdu knížat a stavův ve Vratislavi žádného místa a sessí dopříti nechtěl, jezovitův dle připovědi své ven z země uherské nevybyl —: pročež vyhledával při císaři toho, pokudž by císař chtěl míti před ním pokoj a ušanovati zemí svých před další záhubou a znusením, tedy aby výš dotčené námluvě a připovědi své ve všech všudy punktích a klauzulích zcela a zouplna zadosti učinil a netoliko samého Betléna v tom dostatečně spokojil, ale přitom také Fridrichovi falckraběti, markraběti z Jegerndorfu, hraběti starému z Turnu a summou všechněm pánům a rytířům českým, moravským, rakouským, i jiným všelijakým vyhnancům a od něho z země vypověděným generalního pardonu udělil, náboženství pak evangelickému ve všech těch zemích předešlého průchodu svobodného a zvolnosti, jakž se to prvé tam zachovávalo, dopřál; s tou přitom doloženou prosbou, pokudž by zpěčoval se toho tak vykonati,

*) D. X. str. 1220.

1628 tedy že ani on od úmyslu svého upustiti nemíní, nýbrž jej k splnění smlouvy náležitě s ním zavřené mečem i ohněm dohnati chce. Jakož pak pohrůžky jeho nebyly marné a jalové; nebo vytáhv s takovou silou do pole, octl se dříve s ní v Uhřích, nežli jaký císařský lid do hromady se srazil, kterýž by mu v tom odpor náležitý činiti mohl.

Císař zvěděv o tom jeho tažení, rozeslal sem i tam kurýry své, aby lidem byl fedrován, obzvláště pak a nejdříve aby to vojsko, ješto onde i onde po zemi české leželo, bylo za hranice uherské uvedeno. Markrabě také z Negromontu dostal poručení od císaře, aby jakožto general týž lid u Králové Hradce shromážděný pod správu svou přijal a s ním v místo určité obrátiti se neprodléval, jehož někteří do 15,000 pokládali. Stavové také v Rakousích, měvše o to shledání své společné, nařídili 30. člověka, aby i s jízdou lenní byli pohotově. V Čechách podobně kníže z Lichtenšteina patentem veřejným to opatřil, aby 20. člověk vyzdvižen byl, desátý pak zatím na hotově zůstával, zastaviv přitom dekretem obzvláštním v městech Praž. všecku tu kommissí v příčině náboženství před tím nařízenou. Slezáci pak, ač se v tom ve všem srovnávali též s jinými zeměmi, lidu však svého přes pomezí vyvésti nechtěli.

Betlén pak z druhé strany rozdělil vojsko své na čtvero. První houf Turkův a Tatarův měl sobě poručený Botián, přední pán uherský, aby s ním vpadl do Štýrska; ač jiní píší, že byl vyzískán potom od císaře skrze kancléře uherského, zakázav se mu, netoliko nic nepřátelského proti císaři před sebe nebrati, ale i císařský profianthauz dobrou částkou vína a obilé fedrovati. Druhý houf zůstával při Betlénovi a markraběti z Jegerndorfu; třetí díl spravoval hrabě z Turnu a čtvrtý jiný general z národu uherského, kteréž obrátil do Moravy. Sám pak zdržoval se z prvopočátku s lidem svým v Uhřích, zmocniv se v krátkém čase mimo zámek Levencov, na němž jal nejvyššího Sejfrida Kolniče se dvěma jeho strejci, pány mladými, a jiných míst, všech měst báňských; neb moci jeho žádnou měrou odolati nemohli. O čemž zvěděvše kněží, mniši i jeptišky uherské, zutíkali všichni z Prešpurka a odjinud do Vídně.

Zatím hned měsíce října opanoval sobě ostrov v Dunaji, Šuty řečený, jenž se na 9 mil táhne; odkudž přejal císařským pass po vodě k Rábu, k Komárnu i k Novému Zámku, a měl odtud cestu otevřenou, táhnouti bez překážky až k samé Vídni a do všech okolních zemí, totiž dolejších Rakous, do Čech, do Moravy i do Slezska. Ostatní také houfové jeho neleželi nikdež dlouho s pokojem.

V tom, když ta novina přišla do Prahy o vpádu Betlénovém do Uher, Rakous a mark. moravského, kníže z Lichtenšteina nařídil kommissí 24. d. října, že skrze jisté officíry vojenské všechněm měšťanům a sousedům Pražským pod obojí odnímali se zbraně jejich neřkuli vrchní, ale i poboční, nepominuvše v tom ani žádných tovaryšův vandrovních. Ale nežli čtyry dni minuly, rozmyslil se kníže jináče a poručil 28. d. října navrátiti dotčené zbraně zase týmž měšťanům evangelickým, aby každý z nich buď sám vart s jinými sousedy pod jednou zastával aneb čeledína svého hodného na ně posílal. 1619 24. říjen 28. říjen

Přitom bylo téhož dne nařízeno ve všech obcech Pražských, aby se šance okolo Prahy dle potřeby uznalé vyzdvihovaly, a aby při zdech městských bylo prostranství dosti, přišloli by budoucně k jakému bránění města. Všickni ti domkové a hampejsové při zdech jsou do gruntu pobořeni a rozkopáni, Poříčská a Svinská brána docela rumem zavezeny, a zdi městské, počnouc od Karlova až k řece, naskrze se opravovati začínaly.

Nad to výše v neděli 21. po sv. Trojici a v pondělí, t. j. 5. a 6. dne listopadu, úřadové města, svolavše všecky podruhy Pražské, poručili osobám k tomu zřízeným dle dekretu knížecího, aby vyvedouce je ven za Karlov, lisy některé městu škodnější a přitom všelijaké zdi u zahrad a vinic, blíže zdí městských ležících, co by z muškety dostřeliti mohl, s zemí srovnali a až pod bránu Poříčskou k vodě pobořili a štěpí všecko posekali. Kteřížto davše se do toho hospodářství živě, naposledy ani tomu mladistvému štěpoví neodpustili, tak že dne úterního bylo žalostivo na to hleděti, jak mnoho tu škod na zdech i na štěpích krásných a úrodných zděláno. Kteréžto škody na staveních a zdech zdělané s těžkostí mohly by býti ve dvou letech vynahraženy, byť se krásně znovu to všecko stavěti mělo. 5. a 6. listop. 7. list.

V tytéž dny sešel dekret z kancelláře císařské v Vídni k úřadu městskému, aby měšťanům zbraně jich zase navráceny a oni vedlé soldátův ponůcky městské zastávati povinni byli. Z jednoho každého také domu musili posílati osobu jednu na šance a mimo to hospodář každý dáti poznamenati na registříku, kolik by osob mužského pohlaví v příbytku svém měl, a kdo by ti byli.

Nad to nade všecko oznámeno všechněm sousedům Vídenským, aby se všelijakými potřebami a potravami, a obzvláště solí a moukou, opatřili na rok.

Mezi tím Betlén Gábor, rozepsav sněm stavům uherským do Trnavy k 17. d. listopadu pod velikou pohrůžkou, kdo by

1623 se k němu nepostavil, nemeškal se dlouho v Uhřích s lidem svým; nýbrž vtrhv s ním až do Moravy, obskočil armádu císařskou nenadále se všech stran a zarazil jí všecku příležitost k dosažení profiantu a píce tak mocně, že přenáramný hlad všickni napořád, onací i sprostí soldáti, trpěti musili. Lidu toho císařského bylo tehdáž pospolu do 9000, vše dobrých a zkušených pacholkův, totiž 42 kompagnie jízdy a 4 regimenty pěchoty pod správou markraběte z Negromontu, generala Don Baltazara a Eusebia Albrechta z Waldšteina, nejvyšších.

I poněvadž bylo jim poručeno od císaře, aby s týmž lidem toliko na hranice uherské vtrhli a dle uznalé potřeby náležitě je osadili, a oni, mimo túž ordinancí, přetáhvše pomezí, podali se dosti opodál do Uher a obrátili lid svůj proti Betlénovi: tím tedy vyvábili Betléna na sebe, že udeřiv na ně, něco jich pobil a ostatní obrátil na utíkání. Kteřížto ustoupivše před ním až do Moravy, potáhli ho tam za sebou, že on se vší téměř mocí za nimi následoval.

Císařští nevědouce se kam dále tak na spěch vrci, ucoufli před ním k městu Hodonínu. Za samým tím městem jsou bahna veliká, před ním jest hráz za míli dlouhá, a jde přes ni silnice hlavní, kterouž musí se jezditi, kdokoli z města do kraje aneb zase z kraje k městu práci vážiti chce. Když tedy Uhři tiskli silně na císařské a hnali se po nich až k samé hrázi, tak že oni musili před nimi na tu hráz, nevědouce kam jinam se obrátiti: i měli je tu již právě jako do nějakého saku vehnané, a hned bez meškání vyvrhli sobě při též silnici proti císařským čtyry velmi mocné šance, po každé straně dva; potom zmocnili se i samé hráze a vtáhli sobě na ni několik kusův střelby, z níž ustavičně na císařský lid stříleli, a to trvalo celých sedm téhodnův.

V kterémžto času zakusili hladu a nouze k víře a k vymluvení téměř nemožné. Nebo chléb byl v ty časy mezi nimi nad míru vzácný a drahý, tak že jedna osoba ve čtvrti hodiny mohla ho lehyčce za 12 zl. slouskati, a soldáti obecní neviděli ve čtyrech nedělích ani melky chleba, ale musili přijímati za vděk s umrlými neb od Uhrův postřílenými koňmi a kobylami, byť třebas již čtyry dny na drahách leželi, nemohouce odvlíci jich odtud dříveji, kde zdechli, pro nebezpečné a ustavičné na ně střílení.

A když soldáti z jedné strany mrchy kráječi sobě zřízky a tak syrové a nesolené hltavě žrali, tedy psi z druhé strany svého také dílu užíti hleděli. Koní jejich ztrávili všecky došky ze střech městských, na nichž mnozí od třicíti let pošiti zůstávali, anobrž kořenoví všelijaké vykopávali sobě

nohama ven s země a tím zaháněli hlad. Anobrž s těžkostí kdo nacházel se již mezi nejvyššími officíry, kterýž by jakou potravou náležitou byl zásoben, tak že samému nejvyššímu z Waldšteina nezbývalo již nic více jídla mimo jediný hovězí jazyk uzený, kterýž však spotřeboval právě ten den před zavřením příměří. Jehož kdyby byl jim Betlén Gábor na velikou a snažnou prosbu a snížení se před ním generala císařského markraběte de Montenegro — kteréž naň dle zdání některých rad císařských nikoli nenáleželo a k ujmě reputací římského císaře vztahovalo se nemálo, a to v tom, že při shledání jich společném generał, ssedv s koně svého, k Betlénovi na koni sedícímu pěšky šel a s ponížeností velikou nohuli či třmen políbil — nedopřál a nad nimi se nesmiloval, bylo by to všecko, lidé i hovada, co mouchy hladem mizerně pomříti a scepeněti musilo. 1623

Příměří pak to vztahovalo se až do svátkův vánočních. Od té doby Betlén a z Turnu shledali se několikráte s markrabětem a s Waldšteinem, pozvavše je k tabuli své. A když Betlén dovolil i k tomu, aby lidu jeho byl profiant dodáván za jeho peníze, aby se chasa zase trochu vysytiti mohla, zhynulo jich vskok od nejprvnějšího jídlem a nápojem se přeplnění do několika set, tak že v mnohém regimentu nebylo 100 osob.

Před tím pak příměřím ustanoveným císařští nevědouce, jak jináče sobě z té nouze a z toho chobotu pomoci, jediné pokudž by se mohli rukou brannou skrze nepřítele proprati, ustrnuli se na tom ze spolka všickni, aby pokoštovali štěstí. Ale zvedlo se jim hrubě zle; nebo pokusivše se o to, ztratili lidu svého do 6000 mimo ty, co jich zjímáno bylo na živě i s několika předními officíry. Nebo Betlén byl poručil před bitvou, aby mimo samé Němce žádnému jinému kvartýru se nedávalo. Střelba také s municí i s vozy špížnými zůstala tu všecka v štychu. Někteří pak chtějí tomu, že generalové s nejvyšším musili se vyplatiti Gáborovi 400,000 zl. mince dobré a těžké.

Odkud se znáti dává, v jak přetěžkém nebezpečenství císař římský byl v ty časy postaven. A ač všudyž na všecky strany vyhledával spěšně pomoci a fedruňku, při papeži, při králi španielském, při Poláku, při novém kurfirštu bavorském i při saském, vzkázav i Tyllymu i Anhaltovi, aby co nejdříveji možná s dílem lidu svého do Rakous a do Moravy pospíšili: ale to všecko bylo daremné a pozdní opatření; nebo Tylly nemohl lidu svého tak naspěch a tak daleko dopraviti, jak by byl sice sobě vinšoval, protože byla již zima, dnové příliš

1623 krátcí, cesty nad míru zlé a k tomu peněz, po nichž chasa dychtěla nejvíce, před rukama velmi málo.

21. listop. Posléze, totiž 21. d. listopadu, obnovil s Betlénem palatýn a Negromont příměří to a prodloužili je sobě až do času sv. Michala archanjela léta příštího 1624, zanechavše mu v assekuraci měst baňských neb horních v království uherském.

Ale císař, maje sobě to narovnání uvedeno v známost od palatýna a jiných smlouvcův 29. d. listopadu skrze jisté
29. listop. osoby k němu s tím vypravené, nechtěl v tom státi a k žádnému dalšímu příměří, leč až do měsíce března nejprv příštího, povoliti, dostav zprávy, že Betlén vytáhl zase z Moravy s lidem svým do Uher a, položiv jej v Šutech, sám odjel do Trnavy, očekávaje tu na konfirmací císařskou.

Nad čímž zastavivše se nemálo palatýn, markrabě a z Waldšteina, jakožto prostředkové a plnomocníci od císaře k tomu zvolení, vypravili se tito dva poslednější stěžně do Vídně ke dvoru a vyhledávali toho snažně při císaři, aby nezpěčoval se všemu tomu učiniti zadosti, co takkoli oni podlé palatýna uherského Betlénovi slíbili a připověděli, a to tím více proto, poněvadž císař dotčenému palatýnovi dokonalé plnomocenství na to na všecko dáti a v něm žádné jiné výminky a výhrady, kromě co se samotné ratifikací dotýče, sobě nepozůstaviti ráčil, s tím přitom ohlášením a protestací doloženou solennissime, t. j., jak nejpodstatněji jim se zdálo: pokudž by císař vždy dotčené námluvy jejich stvrditi a ratifikovati chtíti neráčil, a budoucně jemu neb zemím jeho odtud něco horšího a závadnějšího vzniklo, aby jim potom viny žádné v tom nedával, ale těm, kteříž ho koli v tom rozpakují.

Betlén také, dověděv se toho, byl zase vzhůru a nechtěl se nijakž jináč v té věci spokojiti, leč mu smlouvcové ubrmanští to, což mu i oustně slíbili, i v čem se mu listovně zapsali, zcela i zouplna splní; pakli by se toho nestalo, tedy učinil jim pohrůžku, že v krátkém čase s mnohem větší silou a mocí tureckou i tatarskou je navštíví a statky palatýnové, jichž na ten čas ušanoval, všecky nejdříve opanovati aneb dočista popleniti rozkáže.

V tutéž dobu, když v Čechách dověděl se toho kníže z Lichtenšteina, že Betlén učinil příměří a coufl z Moravy
pros. zase zpátkem, i dal hned při začátku měsíce prosince vůbec po všech třech městech Pražských provolati hlasem biřicovým, aby všickni ti měšťané, kterýmžkoli před tím zbraně povrchní i poboční byly navráceny, aby podlé soldátův varty a ponůcky městské zastávali, dotčené zbraně všecky od sebe odvedli a před hejtmany městskými v místě sobě vykázaném složiti nepomíjeli.

A tak když v tom udeřili mrazové třeskutí, tak že nebylo lze jedné ani druhé straně již déle v poli trvati, odvedli obojí vojska svá do kvartýrův zimních. Lid císařský z větší částky uveden do král. čes., totiž: regimentu saského 1000 koní do Žatecka, holšteinské rejtharstvo do Litoměřického a 500 koní nejvyššího Avantagna do Rakovnického kraje; pěchota šaumburská rozložena okolo Prahy na čtyry míle, Kolaltova pak do kraje Loketského a Hebského, ale s jakým užitkem a prospěchem obyvatelův a poddaných jejich, toho oni potom nejlépe zakusili. 1623

S druhé strany, když lid turecký táhl zpátkem domů a dostav se k jednomu passu úzkému, položil se při něm, nenadáv se odnikud ničehož zlého, a chtěl kořisti své mezi sebou děliti, tožť jedno mladé hrabě z Serýnu, připadv na ně nenadále, potloukl jich tu do 600 osob, dostav od nich 4 praporce, kteréž císaři přivezl do Vídně a daroval na znamení vítězství svého. Ale že se to zběhlo již pod zavřeným příměřím, pročež Betlén Gáber nesl to velmi těžce a zařekl se hrubě, že bezpráví a nevěry té bez pomsty nenechá. Podtud zpráva *první.*

V *druhé* zprávě Mikuláš Bellus obsáhl a zavřel příhodu tu v ten rozum.

V Uhřích prý Betlén Gábor pokusil se opět o nový rozbroj, k němuž ponukli ho někteří z knížat říšských, a mezi nimi i falckrabě listem svým 9. d. července jemu odeslaným, v němž naříkal, že nepřátelé jeho víceji lstí nežli činy hrdinskými jej přemohli a na něm vyhráli, přitom ho žádaje, aby tomu nikoli nevěřil, jako by mezi císařem a ním pokoj jaký býti měl. Hišpan a englický král že sou sami bez něho všecko jednali; ale on že tomu všemu učinil odpor a chce jednou ranou obmysly ty nepřátelské zmásti. Francóz že jest na Španiele rozhněvaný; tou příčinou že Mansfeld a kníže brunšvické dorazí naň tím srdnatěji.

Mimo to pak Betlén zastíral se tím, jako by mu toho, což mu na sněmě uherském v Oedenburce bylo připovědíno, nedržeJi. A k tomu cíli i od sultana tureckého, namluviv jej falešně na to, jako by císař, přemoha nejdříve knížata německá, mínil zatím i na Turka se vší mocí svou udeřiti, vzáctné pomoci dosáhv, 12. d. září z země sedmihradské s 60,000 lidu a se 12 kusy střelby vytáhl, a udělav sobě most přes řeku Tisu, ujal se některých míst v král. uherském, a zvláště měst sv. Ondřeje a Lovenče, kteréžto pevnosti vzdal mu svévolně jeden nejvyšší náhončí jeho. U Fikova popálil předměstí,

21*

1623 město pak Eperies musilo mu spolu s jinými slibovati člověčenství. Na to zmocnil se regimentu nejvyššího z Tyfenpachu, kterýž čtyry dni v jedné vesnici uherské beze všeho pokrmu zašancovaný ležel, jako i města Trnavy, a nejvyššího leitnanta Wanglera s některými jezuvity, osobami rytířskými, s mnohými officíry i soldáty zajal.

Dále podali se odtud Betlénovi k ostrovu Šutě a na díle přinutili obyvatele jeho k slibování poddanosti oumyslem tím, aby odtud k' Rábu, k Komárnu a k Novému Zámku pass otevřený měli, císařským pak jej zavřeli. Ale pan Esterházy umínil sobě tu pevnost třetí do poslední krůpěje krve hájiti a zachovati císaři. Udělali také štráf nenadálý až do předměstí Prešpurského a k Dunaji nahoru; z kterýchžto míst odehnali dobytka mnoho a tudy přinutili obyvately mnohé, že sou obydlé svá opustili a shrnuli se do měst hražených, tou měrou téměř celé Rakousy dolejší protáhvše a položivše ohněm.

I aby císař tomu nenadálému vpádu vstříc vjíti mohl, nařídil hotovost vojenskou všudyž po všech končinách, povolav díl lidu válečného z říše, zvláště regiment Kolaltův; hraběti pak z Negromontu roskázal s jeho armádou vtrhnouti na hranice uherské, aby přednímu houfu nepřátelskému, v němž bylo 12,000 lidu, cestu zamezil a Marku, jakožto nejpřednějšího passu do Moravy, do Slezska i do Rakous, se zmocnil.

Potom Betlénští vpadli do Moravy, hospodařivše tam zle zájmem, mečem i ohněm, a zvláště na panstvích knížete z Lichtenšteina, opanovavše sobě Aušpici, Břesnici, Feldsburk a jiná městečka i místa mnohá.

A poněvadž starý hrabě z Turnu dal se v tom slyšeti vůbec, že postará se o to, aby hus svatomartinskou v Praze jedl, pročež opatrovali se tam proti němu silně a dali vyvrhovati šance v místech k tomu příležitých, brány pak městské rumem zasypati a zatarasovati. Že pak mnozí nedověřovali se v věci té měšťanům evangelickým ve všech třech městech Pražských, tou příčinou pobrali jim zbraně jich na některý den, jako i tovaryšům vandrovním, nařídivše i to při lidech těch, kteříž v jakýchkoli zbraněch handlují, a při mečířích, aby pod těžkou pokutou žádnému z měšťanův pod obojí bez vědomí rychtářův císařských zbraně nejmenší neprodávali.

V tutúž dobu vynešen mandat v Praze ke všechněm stavům a obyvatelům král. čes. svědčící: kdo kde jaké obilí suté na sejpkách má, aby je z krajův do měst hražených a bezpečných za času odvezli, a co ho ještě v stozích a v slámách nemláceného pozůstavá, to aby neprodleně vymlátiti a v táž místa dopraviti dali, tak aby budoucně nepříteli neto-

liko profiant přejat, ale i obilé před ohněm a jiným nebezpečenstvím nepřátelským náležitě přichráněno bylo, lidu pak císařskému, jenž z říše spátkem táhne, ku pohodlí sloužiti mohlo. 1623

Mezi tím dostal se k císaři do Vídně z Trnavy jeden kundšaftýř, kterýž činil mu zprávu obšírnou, jak jest se Trnava vzdáti musila, a co se přitom pamětihodného zběhlo:

I. Že výš jmenovaný nejvyšší leitnant Wangler s officíry svými v Trnavě v jakési malé světničce v počtu 115 osob, a v jednom sklepě podzemním do 250 soldátův od Tyfenpachova regimentu na hromadě ležeti a svízel znamenitý snášeti musejí, nemajíce nač živi býti, leč co jim lidé dobří udělí, prosíce pro Boha, aby jim z té nouze bylo ňák spomoženo, aby snad dáleji k něčemu jinému přivedeni nebyli.

II. Že sice Betlén z prvopočátku, když se mu vzdáti musili, sliboval jim připověď svou zdržeti, a kteří by koli chtěli dáti se mu potřebovati, že mají býti od něho zaplaceni, ostatním pak, poněvadž lidu má dostatek, že bude dovoleno, aby s průvodem jeho buď k Prešpurku aneb k Skalici byli doprovozeni; potom však že jim nic toho nezdržel, nýbrž dal se v tom slyšeti zjevně, že on jest pacholek chudý, ale císař že jest veliký potentat.

III. Že vezír turecký, jenž se při nepříteli zdržuje, žádal od něho toho: poněvadž se mu v tom zakázal, že všechny soldáty německé, co jich koli dostane, sultanovi tureckému v dar odeslati chce, pročež aby mu ty praporce německé, jichž v Trnavě dostal, postoupil. Na to že Betlén dal mu za odpověď to: poněvadž se to zběhlo ještě v Uhřích, pročež že se to k tomu trefiti nemůže; ale co budoucně, když se do země německé dostanou, toho dosáhne, to všecko aby sobě bral a jako s svým nakládal.

IV. Když pak vezír porozuměl tomu, že Betlén zpěčuje se mu vydati Němcův, tedy že postavil se na oko, jako by chtěl jedti od něho preč; ale Betlén sáhv rukou pod koberec, že ukázal mu patent rukou sultanovou podepsaný, v němž poroučelo se: byť krásně i sníh napadl, aby týž vezír byl povinen předce zůstati při něm. A na to že hned vypravil kurýra do Konstantinopole, aby mu patenty na zimní kvartýry s sebou přinesl.

V. Že mezi Turky nalézá se velmi mnoho Vlachů a Francózův poturčených.

VI. Že dostal o tom zprávy od jednoho nejvyššího kato-

1623 lického, že ty dny byl u Betléna vyslaný od falckraběte, ale nedlouho zdržoval se při něm, byv hned zase odbyt.

VII. Že Betlén byl nejprvé úmyslu toho, pět tisícův toliko Uhrův a Turkův, schválně vybrakovaných, napřed na horu poslati; ale zvěděv o síle císařské, že s celou mocí do pole vyhnul.

VIII. Trnavu že osadil 2000 pacholky a 2000 jízdy, při střelbě a munici že nechal 1000 pacholků, z nížto 11 kusů jest velikých a 9 menších, ale puškaři všickni pouzí Němci.

IX. Ačkoli nepřítel pokládá se býti 80,000 silný, však, co on z pohledění souditi mohl, že není více než 60,000 lidu branného, kromě luzy zadní a neužitečné. Turkův že jest dvakráte více nežli Uhrů, a ještě 10,000 Tatarův že se očekávalo. Vozův špižných, jež všecky samí volové táhnou, že má při sobě do 4000, ale na větším díle již vyprázdněných, protože vydával z nich se ustavičně profiant na lid.

X. Jak mnoho mohl vyskoumati, že úmysl celý Betlénův byl by upřímo ku Praze, jakž týž špehýř to sám v své uši slyšel, když Betlén při jednom panketě připil vezírovi sklenici neb koflík vína na to, aby okolo vánoc mohli spolu v Praze snídati.

Brzo potom a když již armáda Betlénova tak silně a hluboko do země se vrazila, vojsko císařské pod správou hraběte z Negromontu s oné strany města Hodonína v mark. moravském nedaleko Betléna přitáhlo a s ním tak zmužile šermiclovalo, že jest před ní na dvě míle zpátkem ustoupiti a retovati se musil. Ale že Betlénovi vojáci byli na větším díle jezdci, pro tu příčinu jízda císařská nemohla a nesměla jich bez pěchoty daleko stíhati, uznávajíc sama sebe býti jim slabá.

Na to potom Betlén přirazil se k houfu svému napřed vyslanému se 40,000 lidu a táhl upřímo na vojsko císařské. Kteréžto uznavši to při sobě, že by proti takové moci a síle veliké příliš slabé a chatrné bylo, i obrátilo se zase nazpět a retovalo se k městu Hodonínu, zašancovavši se tam, jak k tomu čas naspěch postačoval. Ale když nepřítel nastupoval císařským tuze na paty, tedy obklíčil je v místě tom se všech stran, že jim naprosto nic od žádných potrav, ani píce za půldruhého měsíce odnikudž dodávati se nemohlo. Pod tím pak nepřítel zjezdil a zhubil křížem téměř celé markrabství moravské, ztekv a zplundrovav mezi jinými městy a sídly i město i zámek Konice (či Kounice), kardinálovi z Ditrichšteina náležející, u Brna předměstí popálil a několik tisíců (někteří počítají na 15,000) duší křesťanských s sebou preč z země odehnal, kolikzi kornetů rejtharstva císařského, kteréž general

vypravil z ležení k osazení měst předních, totiž Brna, Znojma, 1623
Olomúce a Jihlavy, trefiv na ně, pošavloval.

Z strany položení města Hodonína znáti sluší, že při něm z jedné strany leží rybník hluboký, z druhé bahniště široké, na třetí jest les, a z čtvrté strany má pěkné a roskošné roviny a pole, na nichž nepřítel vyvrhl sobě čtvery šance a osadil je šestnácti kusy střelby, z nichž zdělal císařským škody znamenité, tak že žádný bezpečně ani hlavy vzhůru posdvihnouti nesměl. Mimo onyno šance vyhodil nepřítel ještě pátý šanc na samé hrázi rybníka a tím přejal císařským všecko potrav a píce jim dodávání a dovážení, tak že byli dokonce vůkol a vůkol od něho jako v kleci nějaké zavříni a vystáli po ten veškeren čas přenáramné nehody, neřesti, nouzi, hlad, soužení a nebezpečenství největší zmužile, věrně a trpělivě, přijímajíce za vděk koňským masem, kteréž jim buď nepřítel postřílel aneb hlad pohubil, když jen ho dostati mohli. Živé pak koně musili rákosím v tu dobu a sejtím rybničným, ano i došky starými ze střech krmiti.

Sedmnáctého dne listopadu ustrnul se na tom Bètlén, aby armádu císařskou docela sjezditi a potlačiti mohl, dav hned z jitra udělati na ni z 13 kusů 166 ran; zatím postaviv sobě lid svůj všecek do pořádku k bitvě, a poněvadž na větším díle měl jízdu, pročež sešedv sám s koně dolů, procházel všecky regimenty s šavlí dobytou a napomínal jich, obzvláště pak Turkův: poněvadž se mu zakázali, že na císařské — kteříž mezi tím také přichystali se beze všeho strachu a lekání k bitvě a dávali na nepřítele oheň z sedmi děl — podlé něho statečně doraziti chtějí, pročež aby této chvíle tomu zadosti učinili, a ssednouce dolů s koňův svých, k šturmu s vojáky jeho běželi. Ale Turci dali mu na to odpověd takovou: byt tu krásně sám sultan jejich osobně byl přítomen a toho na nich žádal, že by mu k vůli s koní svých vysedneati nechtěli; ale když Betlén Gábor nejprvé na císařské s Uhry svými udeří a vyžene je do pole z šancův jejich, tu že oni budou věděti, co činiti a jak jim vyplíti. Tou příčinou musel Betlén upustiti od úmyslu a předsevzetí svého.

Císařští pak, chtějíce spomoci sobě z těch outiskův a těžkostí, vyhledali sobě k tomu prostředek dobrý skrze jednoho soldáta, kterýž chtěl je vyvésti odtud skrze les; ale že nepřítel dověděl se toho jakým pak koli spůsobem časně, i číhal na ně, a když přišli mu nenadále v ruce, potloukl jich tu nemálo, zvláště Vallonův, jenž pokoušeli se tudy rytířsky skrze nepřítele se propraťi. Jiní píší, že bylo 1500 Vallonů, kteřížto usilovali tím passem sutíkati, ale téměř všickni vzali tu za své.

1623 Když tedy hlad a nouze v ležení císařském na nejvyšší již vzešel, a lidu drahně ním skapalo, tak že nebylo lze a možno jim déle se v témž místě zdržovati: tožť dopustil Bůh na Betléna jakýsi strach, byv zpraven v tom od špehéřův svých v jistotě, kterak z říše, z Čech, z Slezska, z Rakous i z Polska do 40,000 lidu jízdného i pěšího, z dolejších pak Uher několik kompagnií husarův pod nejvyšším Nadaždim císařským na retuňk táhne. I aby s poctivostí svou ven z země zase ňák vytáhnouti mohl, vydal se v rokování s generalem Montenegrem na dobré zdání Tuřího, palatýna uherského, a uzavřev s nimi 20. d. listopadu příměří na dva měsíce, netoliko císařské obležení toho osvobodil, ale i dostatek profiantu a píce jim propustil. Ale mnozí soldáti nahltavše se z prvopočátku pokrmův náhle a nezřízeně, dali za to hrdla, a čím měli se občerstviti, tím se strojili o hrdla.

Jedenmecítmého dne listopadu sjel se Betlén s generalem císařským mezi šanci a chtěl se mu omlouvati slovy obšírnými: že toho tažení nevzal před sebe do zemí císařských k tomu cíli, aby je hubiti a nuziti měl, alebrž proto, poněvadž i hodnověrnými psaními ode dvora císařského prošlými prokázati může, že by císař byl té celé vůle, zemi sedmihradskou jemu rukou brannou odníti, a cokoli při té traktací o pokoj v Niklšpurku bylo, to že mu nic naprosto zdržáno nebylo; ač on že císaři v tom viny žádné nedává, ale radám toliko jeho některým. Nebo kdyby byl měl k tomu tak chuť ňákou obzvláštní, aby zemím císařským škoditi a ubližovati chtěl, že bylo k tomu dobré příležitosti dosti před rukama, totiž kdyby byl zanechal před ležením císařským toliko 20,000 lidu, s ostatním vojskem že mohl svobodně beze vší všudyž překážky ku Praze táhnouti. A tak že vůle jeho jiná byla, jediné přivésti k tomu, aby toho, což mu vlastně náleží a s ním smluveno jest, užíti a přitom zůstaven býti mohl, jsa v naději té postaven, že by také ještě časem svým císaři proti nepřátelům jeho platnou službu prokázati mohl.

Mezi tím císař pro to Betlénovo zrušení pokoje odňal mu to dvoje knížectví v Slezsku, totiž Opolské a Ratibořské, lidem svým osadil a obyvatele s poddanými jich z povinnosti, kterouž Betlénovi se zavázali, propustil, titul pak knížecí, jímž ho též poctil, při všech kancellářích svých překancellovati rozkázal. A když v tu dobu vyslaný Betlénův dostal se do města Opole, tedy kommissař císařský tam se zdržující opatřil ho arrestem, zvláště proto, že v ty časy pošla řeč vůbec, jako by Betlén jednoho officíra císařského, kterýž ho v něčem urazil, v městě Eperies za živa odříti rozkázal.

Na to potom Betlén učinil k císaři vyslání schvální, podav mu artikulův těchto, aby mu je potvrdil a skutečně splnil: 1) aby mu dotčených knížectví se vším k nim příslušenstvím zase zcela a zouplna navrátil; 2) aby mu toho celého dílu země uherské, jenž se táhne od měst báňských až k zemi sedmihradské k dědičnému držení a vládnutí postoupil; 3) aby mu všecky náklady a outraty, na to tažení nynější vynaložené, zase vynahradil; 4) aby ho za palatýna neb místodržícího v král. uherském vyzdvihl; 5) a na to na všecko dostatečnou assekuraci jej opatřil. 1622

Proti těm punktům odeslal mu zase císař místo odpovědi neb resolucí své artikule neb podání takové: 1) aby všecky a všelijaké křesťany zajaté svobodně propustil; 2) aby mu všecky rebelly a zejmena markrabě z Jegerndorfu, hrabě z Turnu a Ladislava Veléna z Žerotína vydal; 3) a k tomu všecky škody a útraty, k nimž císaře svévolně přivedl, nahradil; 4) aby z království uherského dokonce se vyklidil a císařských zemí i lidí poddaných při pokoji zanechal a jich nesužoval podlé znění smlouvy a pokoje, předešle s sultanem tureckým zavřeného, aneb že mu císař nohy udělá a cestu z Uher ukáže.

Po vytažení tedy zpátkem Betléna Gábora z markrabství moravského, dokud on ještě v Trnavě se zdržoval, oddělili se Turci od něho a chtěli táhnouti domů do pevností svých rozdílnými stranami s kořistmi a křesťany zajatými. O čemž zvěděv nejvyšší Esterházy, vladař na Novém Zámku, že první jejich houf dosti silný přitáhl 26. d. listopadu blízko řeky Nitry, zarazil sobě ležení bezpečné mezi dvěma městy Nitrou a Mecou neb Mecovem, a přivzav k sobě na pomoc posádku z Komárna a 2000 Uhrův věrných, udeřil na ně nenadále dne druhého a rozehnal je všecky na různo, křesťanův pak zajatých drahný počet z otroctví jich vysvobodil a kořistí bohatých nemálo jim pobral.

O věcech nábož. a o minci v Čechách. *)

O vánočních svátcích trefilo se v král. čes., že se shledalo u jednoho z stavu rytířského, půl míle od Hory Kutny, drahně obyvatelův evangelických obojího pohlaví a

*) Ruk. Sk. d. X. str. 1240.

1623 řádu rozličného, aby službám Božím obcovali a svátosti večeře Páně podlé ustanovení jeho požívati mohli.

O čemž zvěděvše rejthaři císařští, kteříž nedaleko od vesnice té leželi, připadli na to shromáždění lidu nenadále, a vskočivše mezi ně, buď do kostela neb kdekoliv posluhování bylo, právě v tu dobu, když k stolu Páně přistupovali, nakládali s nimi ne jako lidé křesťanští, ale hůřeji nežli kteří barbarové divocí. Nebo svláčeli a strhali s lidí šaty, některé z nich odhalivše do naha, mnohé pak z nich nemilostivě stloukli. Oplatky a víno posvátné po zemi rozsypali a rozlili a kalich pak nohama šlapali. Mezi jinými osobami ženskými byla také tu v kostele přítomná jedna přední paní stavu vyššího; té sice chasa ta na její velikou prosbu a pláč ušanovala, že z šatův vyvlečena nebyla, ale proti tomu vzali s sebou vůz její komorní s šesti koňmi hodnými. Summou zacházeli s lidmi ubohými hůřeji nežli se psy; kněze také zbili kyjmi téměř na smrt, že snad s velikou nouzí zdraví předešlého dojíti mohl. Artesius doložil, že v témž kostele i některé osoby ženské násilně zprznili.

V tutéž dobu převor u Matky Boží pod řetězem v Menším městě Pražském nařídil to při poddaných svých, kteříž k tomu duchovenství přináleží, aby aneb katolickou víru přijali, aneb domův a živností svých do jistého času prázdni byli.

28. pros. Zatím 28. d. prosince, to jest na den mlaďátek, vynešen patent v městech Pražských i jinam po krajích rozeslán, v němž se jmenem císařským nařizovalo: aby příkladem stavův a obyvatelův arciknížectví rakouských všichni stavové v král. čes. (minci) v tom spůsobu a ceně brali a vydávali, v jakém se tam vydává a přijímá. Ale že přitom nebyla nařízena žádná taxa jistá, po čem by se co prodávati a kupovati mělo, a zvláště co se věcí viktualních a potrav dotýkalo, pročež povstal z toho zmatek a neřád v městě takový, že lidé do třetího dne ani chleba ani masa dostati nemohli.

Vídenský pak mandat, 20. dne prosince vůbec vyvěšený, obsahoval v sobě to: aby říšský tolar bral se i vydával po $1^1/_2$ zl., groše po 20 šilincích za 20 kr., po 10 šilincích za 10 kr., groše po 48 kr. za 6 kr., po 24 kr. za 3 kr., groše po 15 pacích za $1^1/_2$ kr. a groš prostý za tři haléře, a to pod hrdla ztracením. Ale že přitom podobně žádné taxy nebylo, a lidé chtěli předce věci své podlé ceny předešlé prodávati, pročež povstala z toho neřádu drahota veliká a nikdá prvé neslýchaná.

V Čechách v ty časy, nežli minci spadlo, kopa míšenská platila půl osmé kopy těch peněz zlých.*) 1623

*) Tím končí se příběhy české v díle Skálově; následují toliko některé drobnější správy ještě o r. 1623, které však k dějinám českým se nevztahují. Jenom na str. 1242 čteme toto: „Třicátého dne ledna ráno při slunce východu paprskové sluneční kdekoli na stavení a krovy městské přicházeli, tedy každé to místo spatřovalo se v tom spůsobě, jako by hořelo, zvláště brána Konská zdála se lidem na ni po Konském trhu patřícím nejináč, než co by v nějakém plameni stála. Čímž ponuknuti byvše někteří z nich, patřili na slunce skrze šátky a papíry, špendlíky propíchané, a znamenali to na něm zřetedlně, že jasnost neb blesk jeho divně se měnil, bera jednak na sebe barvu ohnivou, jednak zase modrou, až naposledy vypustilo z sebe do povětří tři koule černé; a s tím se ten zázrak dokonal.“

Dodatek.

Vysvětlení pře české. *)

Léta 1620 přišla k vytištění v Starém městě Pražském u Jonaty Rohackého z Hranic, měštěnína a impressora téhož města, dedukcí stavův král. čes. a zemí k němu přivtělených v jazyku německém, předně pro zprávu gruntovní všech okolních potentatův i národův a vyrozumění příčinám pohnutedlným a vysoce důležitým, kteréž je k tomu ponukly: že jsou nejdříve Ferdinanda toho jmena II., císaře římského, po smrti císaře nebožtíka Matiáše regimentu a správy toho království a zemí k němu přivtělených zbavili, potom pak místo něho k volení Fridricha, kurfiršta falckého, podlé svobod a výsad svých starobylých přistoupili a je k skutečnému vyřízení přivedli. A ač tiskla se též obrana jich i v řeči české, avšak nepřišla k dokonání svému pro nastalou brzo potom proměnu v témž království.

Abych ji pak celou od počátku až do konce, tak jakž v němčině vyšla na světlo, do češtiny přeložiti a sem pro budoucí památku příhody té slovo od slova vepsati měl, to se mi nijakž trefiti nemohlo pro průvodův k ní přiložených obšírnost příliš velikou.

Nicméně abych i v příčině té krajanům a potomkům mým milým vždy nějak platně posloužiti a to, což v dotčené obraně neb dedukcí široce a tou měrou i ku pochopení smyslu a roz-

---

*) Rozprava tato nalézá se v IX. dílu Ruk. Skál., kdež do příběhův r. 1620 vložena jest (str. 1336—1391); vynechali sme ji však tam pro obšírnost její, podávajíce ji teprv na konci celého díla. Red.

vržení jejího celého trochu zatmělo a nesrozumitedlně položeno a obsaženo jest, v kratší summě jim vysvětliti, k snadnějšímu i patrnějšímu pře té české porozumění jim napomoci mohl; protož vidělo mi se spis ten latinský, kterýž teprva v létu Páně 1626 pod titulem takovým: „Evidentia causae Bohemiae“ to jest: „Patrné pře české vysvětlení,“ byl vytištěn, do češtiny ode mne (t. P. Sk. ze Zhoře) přeložený, tuto vepsati. Nebo autor jeho v něm summovně a zřetedlně obsáhl všecku podstatu výš dotčeného spisu, tak že, kdo tomuto porozumí gruntovně, bude moci potom i túž dedukcí obšírnou s lepším rozmyslem a užitkem čísti a podstatě její vyrozuměti.

Zní pak týž spis sám v sobě takto:

Datum a podstata pře té a dedukcí české na tom vlastně záleží:

Zdali jsou Čechové Ferdinanda, za krále v živobytu císaře Matiáše vyhlášeného, vlastní moci a o své ujmě z správy král. čes. vyzouti a vladařství jeho zbaviti mohli, a jaké právo i svobodu k tomu měli?

To prokáželi se, že jsou mohli to učiniti, tedy o následujícím zatím volení krále nového nebude pochybnosti a rozmyslu žádného. Poněvadž pak nic tak s přirozením obecným pěkně se nesrovnává a netrefuje jako to, aby tím vším spůsobem jedna každá věc zrušena a rozvázána byla, jakýmž byla počátečně spojena a svázána dle regule právní; pročež dříve, nežli bychom vzali před sebe obranu a obhajování práva a svobody té, kterouž stavové král. čes. při skládání s úřadu a s stolice králův svých mají a sobě osobují, nejprvé a nejdříve peptáme se na to a vyhledáme z pamětí starých, jakým spůsobem až dosavad králové čeští k skutečnému držení a vládnutí dotčeného král. mívali obyčej přicházeti, totiž zdali skrze svobodné stavův volení čili právem dědickým a nápadním. Tímto spůsobem hájí se Ferdinand císař, jejž kdyby dostatečně provedl, prokázal by vrchovatě i to, že takové právo potomkům a dědicům králův českých žádnou měrou ani smlouvou odňato býti nemohlo a nemůže dotud a tak dlouho, dokavadž by kdo z nich pozůstával na živě. Onoho pak spůsobu prvního drží se stavové pevně a jej nížepsaným pořádkem provozují. Což když učiníme za pravé mocnými a patrnými průvody, zatím nepomineme i odvodův a obran rakouských dotknouti a svésti je.

Dokazují tedy stavové král. čes. právo a svobodu svou s strany volení sobě krále obzvláštně důvodem trojím:

Nejprvé že jsou byli vždycky a jsou dosavad národ sobě svobodný, stvrzujíce to slovy onoho hodnověrného historika

českého Kosmy Pražského, že národ český a obyvatelé země té s prvopočátku ani soudce ani knížete nemívali, ale kdokoli v třídě své aneb mezi nimi buď osobou neb mravy počestnější byl, k tomu se všickni jiní sbíhali a utíkali a před ním o věci nejisté a bezpráví, jedněm od druhých stalá, bez ujmy a skrácení svobody své se soudili a nesnadili. Znamení a šlepěji té starobylé jich zvyklosti a svobody nachází se nemálo i v zřízení zemském, za panování císaře a krále Ferdinanda I. v Čechách zhotoveném a vytištěném. Jakéž jsou:

I) Že mohou sobě sami stavové spolu s králem svým práva ukládati a nařizovati podlé znění zříz. zem. A 9, A 17 §. 2, A 18, a toto zřízení při konci R 18, R 22, X 1, Z 4. A svobody té až do dne přítomného při všech téměř sněmích obecných užívali a zachovávají. Artikul z sněmu léta 1610 o placení škod od lidí duchovních, též o uvažování artikulův obecných zříz. zem. V 13, 14, 15, 16; v Apologii stavův větší N 15, 107, 109, 122, 123. A co jsou snešení sněmovní? Jediné právo od stavův nařízené.

II) Rozličné formy neb notule přísah, a to předně přísaha krále JM., kterouž činí při korunování stavům a vší obci král. čes. na hradě Pražském v kostele sv. Víta. Zříz. zems. A 2. Stavové pak místo přísahy, a zvláště kteříž blíže osoby jeho přístojí, kladou prsty své na korunu, kterouž král na hlavě má, na znamení poddanosti své dobrovolné, kterouž se mu zavazují; a ostatní od něho vzdálenější s vyzdvižením dvou prstův na pravé ruce v tom též se mu osvědčují. Tak ovšem i přísahy všechněch nejvyšších úředníkův zemských zříz. zems. B 3, 4, soudcův zems. B 5, rad soudův dvorského a komorního B 6, i jiných všech a všelijakých vyšších i nižších osob přísežných, zříz. zems. B 7, B 8, L 54, P 33, až i manův M 48. Což ono první mocnost královskou nemálo obmezuje, když ji ku právům a zřízením zemským víže. Toto pak druhé zbraňuje nejv. úřed. a soudcům zems. i všechněm jiným osobám přísežným folkovati králi v čemkoli neslušném a neprávním, protože neméně vší koruně české než jako králi povinností těžkou jsou zavázáni. Odkudž následuje to, že král český mocí svou vlastní a sám o své ujmě, bez povolení a snešení stavův, tyto níže psané věci činiti nemůže a nemá:

1. Na žádnou věc zemskou obecní žádných relatorův ke dskám zems. činiti. Zříz. zems. A 20.

2. Žádných statkův, ani svých vlastních ani zemských, zpupných ani manských, duchovních ani světských, pod žádným vymyšleným spůsobem od země odcizovati ani zapisovati. Zříz. zems. A 2, A 17, 18, 19, 28, E 13, Q 11.

3. Stavy k žádným vojnám nutiti. Zříz. zems. A 29.

4. Stříbru a minci po své vůli cenu nadsazovati aneb ukládati. Zříz. zems. V 1, 3, 8, 13, 14, 15, 16. Nebo mincíři peněz, a zvláště zlatých, přísahu králi i zemi činiti musí, jako i průbířové královský a zemský. Zříz. zems. V 19, V 6.

5. Věcí českých ne cizozemcům, nežli nejv. úř. a soudcům zems. a radám soudu dvorského a komorního k uvažování podávati. Sněm obecný léta 1608 na str. 30.

6. Žádných zámkův ani úřadův zemských cizozemcům svěřovati. Zříz. zems. A 27.

7. Žádného do země ani do stavu panského neb rytířského přijímati. Zříz. zems. A 40, 41.

8. Žádného z stavův k tomu, aby v povinnosti neb úřadu zemském přes rok trvati musil, nutiti. Zříz. zems. B 11, M 36 §. 2, O 4.

9. Aneb bez rady úředníkův a soudcův zems. místo s světa sešlých jiným osobám úřady zemské dávati. Zříz. zems. A 5, B 2.

10. Žádného cizího člověka poddaného bez vůle pána jeho dědičného z poddanosti propouštěti. Zříz. zems. A 15.

11. Ani komu na škodu a zkrácení druhého clo vysazovati. A 12.

12. Žádnému léna neb statku manského odemřelého bez jmenování jisté osoby, po které by takový statek manský byl a na krále připadl, dávati. N 5.

13. Žádného před soudem zemským glejtovati. A 22, 23.

14. Ani sobě samému ani lidem svým poddaným, kteříž jsou na statcích královských, práva vynášeti, ale musí pořádem práva živ býti, totiž: jak sám skrze prokuratora svého jiné k soudům rozličným vyšším poháněti, tak i v témž prokuratoru svém pohánčn býti má, lidé pak jeho poddaní skrze úředníky neb hejtmany jeho. C 5, D 3, M 35, T 2.

A to také všecko na větším díle obsahuje se a opakuje v reversích králův českých, ku příkladu v reversu krále Ferd. I., pod datum v Vídni 15. d. m. prosince, to jest v sobotu po sv. Lucii, léta Páně 1526, království jeho českého prvního; item v reversu cís. Matiáše, jakožto krále českého po jeho korunování na král. čes., jehož datum na hradě Pražském v pátek po Božím těle léta 1611.

Nejv. pak úředníci a soudcové zemští nejsou povinni králi českému v čem nesluěném a neprávním povolovati, ani rozkazův jeho nespravedlivých vykonávati pod hrdla stracením. A 17 §. 2, A 20 na počátku.

A takého práva a svobod i mark. mor., jakožto král. čes. oud přední, téměř užívá v mnohých těm podobných příbězích, jakž se tomu všemu z práv a zřízení jeho zemských, s povolením JMC. a z poručení všech čtyr stavův téhož mark. znovu

vytištěných v létu Páně 1604, na listu 7, 9, 13, 19, 25, 27, 35, 36, 37, kdežto všelijaké povinnosti a přísahy zemské činí se podobně markraběti a stavům moravským společně a nerozdílně, snadno vyrozuměti může.

Zeptalli by se kdo, odkud jsou Čechové svobody takové nabyli, toho já se zase zeptám, aby mi oznámil, odkud jsou pak a jakým právem na onen čas Římané, Atheniensti, Lacedemonští a za našeho věku Benátčané i jiné všecky obce svobodné, kteréž žádného krále a pána nad sebou neměli a nemají a jemu v ničemž poddáni nebyli a nejsou, takové výsady dosáhli. Práva římská, mimo jiná práva, také to zřetedlně ukazují a tvrdí, že dle práva přirozeného všickni lidé jsou svobodní, a z takové výminky neb výsady a způsobu svého přirozeného nikda žádný národ dříveji se nevyzouvá a nezhošťuje, leč když od mocnějšího přemožen a pod jho podmaňován bývá, aneb když sám z své dobré a svobodné vůle moc a vladařství své na někoho obzvláštního přenáší a jemu se k správě poroučí a poddává. —

Druhý důvod toho svého práva a svobody pokládají sobě býti ustavičné a pokojné jeho za drahně set let užívání. A to v návodu svém příklady téměř nesčíslnými vysvětlují a doličují. Z nichž tuto některé toliko připomeneme, a zvláště ty, kteříž to slovy patrnými svědčí a tvrdí, že Čechové vždycky toho práva volení knížat a králův svých svobodně užívali, dědicové pak jich že nikda žádného práva dědického neb nápadního po nich k témuž království nemívali aniž sobě je osobovali. Zřejmě tedy a neukrytě vynachází se v starožitných a hodnověrných pamětech a letopisích národu českého toto:

Že Krok při sněmě Vyšehradském, a to ne za kníže, ale toliko za rychtáře neb soudce, kterýž by lidu podlé slušnosti a rozumu dobrého neb zdárného práva udílel a jej soudil, od obce zvolen byl, po smrti pak dcera jeho nejmladší Libuše, kteréžto druhé dvě sestry starší byly by práva svého nikoli neustoupily, kdyby byly domnívaly se, že jim knížetství české právem dědickým náleží. Potom pak, když lid neb obec národu českého zošklivila sobě správu a panování ženské, ale neměla k tomu žádné slušné příčiny, aby ji z stolice knížecí svrhla, pročež vymyslila sobě prostředek ten: že zvolivši sobě za kníže Přemyslava, přivedla k tomu pannu Libuši, kněžnu svou, že sobě dotčeného Přemyslava za manžela pojala.

Kníže Boleslav I., jenž l. P. 929 po oukladném zamordování svého bratra knížete Václava mocí vetřel se na knížetství, zanechal po sobě syny dva; z nichžto potom ne starší, jakž to v dědičných knížetstvích obyčejně se děje, ale mladší Boleslav, příjmím Pobožný neb Milostivý, od stavův na místo otcovo byl dosazen.

Podobně pravnuka jeho vnuk Vratislav, první český král, jakkoli dva starší bratry měl, oboumdvoum však od stavův král. čes. představen jest. Ten opět ačkoli pět synův po sobě zanechal, stavové však, poběhvše všech, bratra jeho Kundráta, kníže moravské, l. P. 1093 za krále sobě zvolili, a on tou měrou místo jeho nastoupil.

Ale ani ten království synům právem dědickým po sobě nezanechal, jichžto čtvero zplodil. Nebo stavové dosadili po něm na stolici knížecí l. P. 1109 Břetislava II., předdotčeného Vratislava, bratra jeho, syna nejstaršího. Po něm zase ne syn jeho, ale bratr Vladislav I., dle svobodného obce národu českého volení, za pána vyzdvižen.

Po Vladislavovi pak l. P. 1125 panoval v Čechách Soběslav, bratr nejmladší, a ne některý ze tří jeho synů, jež stavové pominuli všecky.

Soběslav opět ačkoli pozůstavil po sobě syny tři, žádný však z nich, nýbrž nebožtíka bratra jeho Vladislava I. syn Vladislav II. l. P. 1140 za kníže české zvolen byl, a posléze od cís. Fridricha za druhého českého krále jest vyzdvižen. Po něm nastoupil na místo jeho syn druhorozený Vladislav III. A ti všichni byli praví a přirození Čechové.

Z cizozemcův neb knížat přespolních první dosáhl král. čes. Rudolf, kn. rakouské, cís. Albrechta I. syn. O němž, že ho sobě stavové vyvolili mimo historiky české i škribenti rakouští to vysvědčují. Za ním následoval Henrich neb Jindřich kníže korytanské a po Jindřichovi Jan hrabě z Lucemburku. Ten když praktikoval o to s císařem Ludvíkem bavorským, aby titulem směny za jistý díl země jiné císaři království českého postoupil, potkal se od stavův s slovy nepříjemnými. Kteřížto nestyděli se mu z oust v uši domlouvati takto: „Nevíme, kterak jsme toho na VK. Velebnosti zasloužili, abyste svobody a privilegia naše, kterýchž jsme od předešlých císařův a králův českých dosáhli a podlé nichž za krále a pána sobě voliti můžeme, koho se nám líbí, nám rušiti měli; nebo ráčíte věděti o tom dobře, že ne bezděk, alebrž s dobrou a svobodnou volí a dle volení našeho kralovati ráčíte.“

Po smrti pak cís. a krále Zikmunda Albrecht, kníže rakouské, za krále českého zvolen jest.

A když posléze Ladislav, syn jeho, v věku mládeneckém sešel s světa, tedy Jiří z Kunštátu a z Poděbrad, pán český, byl důstojností královskou od stavův poctěn. Dokud pak ještě král Jiří byl živ, tedy stavové, pominuvše synův jeho všechněch Vladislava, Kazimíra polského krále syna, léta Páně 1471 na sněmě obecném za náměstka, čekance jeho a budoucího českého krále sobě obrali a vyhlásili.

Kdoby tedy to již bral v pochybnost, aby Čechové tolika příklady zřetedlnými práva svého a volení svobodného s dostatkem prokázati neměli? Neb lidé v právích zběhlí vůbec na tom se snášejí, že k uvedení a ustanovení zvyklosti nějaké obecné jest vrchovatě dosti dvojího oučinku neb příkladu, že se to neb ono v obci neb v zemi některé od stavův a oudův jejích jednou i po druhé dálo a zachovávalo, ač kanonisté, to jest doktoři práv duchovních, chtějí míti k utvrzení zvyklosti takové příklad neb účinek čtverý; a taková zvyklost že tak mnoho platí, jako právo psané, zvláště jestliže jest byla někdy ňákým odporným soudem a příběhem stvrzena.

Podlé vyměření práv císařských z historií pak starožitných vynachází se to:

Když l. P. 1101 Oldřich a Bořivoj, bratří vlastní, nesnadili se vespolek o knížetství české před císařem Jindřichem IV., že císař sice Oldřichovi udělil listu lenního na knížetství české, však s výminkou takovou: kohokoli z nich dvou uznají býti Čechové spůsobnějšího a hodnějšího k správě země, toho také aby měli svobodu, za kníže sobě ustanoviti.

Podobně když léta 1126 cís. Lotarius, domnívaje se, že knížetství české zůstávalo by v moci císaře, a stavové neměli by práva a svobody té, aby sobě koho jiného za kníže zvolili, leč kohož by císařská velebnost z mocnosti milosti své jim představila a potvrdila, na vyhledávání toho při něm Otty, markraběte moravského, aby ho lénem na knížetství české obdařil, jakkoli již Čechové Soběslava za kníže a pána svého zvolili, k tomu jest povolil: ale Čechové vypravivše k němu o to poselství schvální, a opovídajíce se císaři v tom šetrně, že z jistých svých příčin k takovému obdařování jeho povoliti nemohou, mezi jinými věcmi v témž svém ohlášení doložili slov takových: „Jestiť zapotřebí, nejjasnější císaři, aby prozřetedlnost tvá o tom věděla, že volení knížete českého nikda jest v císařské, ale vždycky v panstva českého moci a vůli záleželo. V tvé pak moci záleží sametné toliko takového českého volení potvrzení. A tak beze vší příčiny nás práva nového jhem soužiti (obtížiti) neb pojiti usiluješ. Protož věz, že my k tomu žádnou měrou nesvolujeme, nýbrž mnohem raději volíme sobě při spravedlnosti pobožně zemříti, nežli rozkazům a úsudkům neslušným a nespravedlivým v čem ustoupiti. A jistě, jestliže od toho předsevzetí nepřestaneš, jestiť všemohoucího Boha soud na poskoku neb přede dveřmi, kterýž mezi námi budoucně pamětihodný div ukáže."

Že pak císař Lotarius, nedbav nic na to stavův českých se mu opření, vždy předce markrabě Ottu mocí válečnou na hrdlo jim vstrčiti usiloval; tedy Čechové pro obhájení svobod

svých svedli s lidem jeho bitvu a vítězství šťastné nad ním obdrželi a tudy práva a výsady své starožitné brannou rukou sobě obhájili, tak že naposledy Lotarius, když kníže Soběslav při přátelském s ním o to rokování jemu to s dostatkem předkládal a řeč svou slovy těmi zavřel: „A jakož předešle nejednou jsem tvé velebnosti císařské po vyslaných mých vzkázal, že my Čechové tomu práva nového jhu, jehož ani otcové naši nikda nésti a trpěti nemohli, šíjí našich podrobiti nechceme, tak hle teď již nyní soud božský patrně toho dokázal a potvrdil, kdo by z nás při dobrou a spravedlivou měl a ji zastával,“ — dal tomu všemu místo a neřkuli volení knížete Soběslava Čechům potvrdil, ale i hned v ležení svém praporem král. čes. jako znamením lenním neb manským zjevně ho daroval a poctil.

Nad to Gerhart Roö v historii rakouské píše: že při sněmě Řezenském léta Páně 1471 bylo rokováno s strany volení na království české Vladislava, Kazimíra krále polského syna, o čež že vzešel tuhý spor mezi knížaty říšskými a poslem papežským, měloli by se k tomu volení stavův král. čes. povoliti. Papež že jest ho neschvaloval a za pořádné nedržel proto, že jest se dálo od kacířův, a tou příčinou že slušně s právem minouti a za neplatné držáno býti má. K tomu zdání papežovu že přistupovali také vyslaní Matiáše, uherského krále, vyhledávajíce toho snažně při císaři a stavích říše, aby takovému volení žádného místa ani průchodu nedávali pro příčinu tu, že jmenovaný král Matiáš byl prvé na král. čes. volen a měl by pro sebe i konfirmací papežskou na to. Ale naposledy, když větší díl knížat říšských přistoupili k zdání a soudu císaře Fridricha III., že byli příchylnější k osobě Vladislavově a tou příčinou volení jeho potvrdili.

Naposledy Cromerius, historicus polský, jistí: Když po smrti císaře a krále Zikmunda Čechové byli rozděleni na tři roty, a jedni z nich Albrechta, kníže rakouské, druzí pak Kazimíra, Vladislava krále polského bratra, za krále sobě vyvolili, a ta rozepře mezi těma dvěma soky jináč porovnána býti nemohla: že naposledy papež spolu s sborem Basilejským vložil se v to z mocnosti své a zanechal všeho toho na vůli a svobodě stavův král. čes., aby poznovu na volení krále zasedli a o kohokoli z těch dvou jednomyslně se snesou, toho aby sobě za krále a pána ustanovili. —

Třetí, provozují stavové též právo své také i vlastním knížat a králův svých přiznáním, ano i císařův římských vysvědčením a konfirmacími. Když zajisté Bořivoj od Vladislava I., bratra svého mladšího, jehož stavové zvolili sobě za

22*

kníže, vyhledával toho při něm nezbedně skrze posly své, aby mu knížetství českého postoupil; tedy Vladislav dal mu za odpověď to: že to není žádná věc prostá a privatní, kteréž Bořivoj žádá na něm, ale záleží na snešení celé obce jednomyslném, pročež že ne od jediného a samotného bratra svého, alebrž ode všech stavův knížetství žádati musí, poněvadž to teprva mocné a stálé bude, což se z společné všech stavův rady a snešení uváží a na místě postaví.

A continuator historie Kozmy Pražského svědčí: že Soběslav, kníže české, léta Páně 1130 na paláci Vyšehradském, svolav k sobě stavy, ta slova, jichž jmenovaný historicus v své uši doslýchal, k nim mluvil: „Panošové čeští! nechválím sebe sám, ani se v tom vynáším, ale pravou pravdu pravím, že po mém vlastním bratru, knížeti Vladislavovi, ne štítem mým neb nějakou jinou mocí násilnou knížetství tohoto jsem dosáhl, ale z pouhé milosti a milosrdenství božského a volením bratra mého ještě živého a vás všechněch. A tou příčinou soudím, že jsem v řádném a v spravedlivém ho držení a vládnutí až dosavad byl a zůstával.“

A Ladislav, krále českého a císaře Albrechta syn, jako i Jiří Poděbradský v přísaze své, kterouž jsou stavům spůsobem králův českých obyčejným od sebe vykonali, sami sobě, ne jiný titul nějaký, jediné volených králův českých, dali a přivlastňovali; jako i král Vladislav přiznává se k tomu patrně, že stavové král. čes. syna jeho Ludvíka z své svobodné vůle za krále zvolili. Tak se to patrně vynachází v přísaze krále Ladislava, na pomezí českém vykonané, v těch slovích: „My Ladislav z Boží milosti volený král v Čechách atd.“; též v povinnosti krále Jiřího, stavům v Praze 6. d. máje l. P. 1458 učiněné, slovy těmi: „Já Jiří, volený král český, jakož nyní korunu přijíti mám, pročež slibuji a přiříkám povinností touto dobrovolně a přísahou pánu Bohu všemohoucímu a jeho anjelům, u přítomnosti vysoce důstojného otce Augustina v Rábu a Vincence Vacovského biskupův, Protasia, voleného biskupa Olomúckého, a Přibislava, opata voleného, též u přítomnosti vysoce urozeného Mikuláše, vévody sedmihradského, a Osvalda z Rogonu, hraběte ceklerského v Uhřích, Zbyňka Zajíce z Hasenburku, nejv. sudího zemského král. čes., Prokopa z Rabšteina, téhož král. nejv. kancléře, pánův, a Michala od sv. Mikuláše, arcipřišta Novohradského, a Tomáše z Ruchus, kantora Rábského, oboudvou kanovníkův a v duchovních právích doktorův, že já nyní i na budoucí časy řádův vysoce sv. římské a apoštolské církve, i jí samé věrně a poslušně ostříhati a nejsvětějšímu otci a pánu našemu Kalixtovi, řízením božským toho jmena třetímu papeži, i jeho potomkům neb náměstkům

poslušnost, jednotu i jiných věřících králův křesťanských obyčejem jednomyslnost v křesťanské víře, kterouž též sv. římská a apoštolská církev vyznává, hlásá a drží, prokazovati i tak věřiti, a dotčené svaté křesťanské víry podlé vší možnosti mé chrániti a zastávati, podobně i lidi poddané mé podlé rozumu a moudrosti mně od Boha propůjčené od všelijakých rot, sekt a kacířství, sv. římské církvi odporných, odvozovati a odvraceti, věřící pak u víře jejich upevňovati, padlých zase pozdvihovati a k jednotě církve přivozovati a tak všecky a všelijaké, od největšího až do nejmenšího, křesťanské a sv. římské církve řády držeti i v nich p. Bohu všemohoucímu ke cti a slávě a svaté křesťanské víry k vzdělání setrvati mám a chci. Toho mi dopomáhej pán Bůh a toto svaté, jehož se mými rukami tělesnými dotýkám, čtení, jakožto svědkové na lepší zdržení všeho toho, což se svrchu píše. Což já z celého srdce mého beze vší lsti a podvodu plniti slibuji a připovídám. Amen. A že to vše tak upřímě ode mne držáno býti má, pročež jsem já Jiří, pořádně volený král český, tento přísahy mé výpis nejsvětějšímu v Kristu otci Kalixtovi třetímu odeslal. A pro lepší toho všeho dověrnost a jistotu dal jsem k listu tomuto na pergameně psanému mou vlastní pečeť s mým dobrým svědomím přivěsiti, dožádav se přitom urozených pánův, Zdeňka z Šternberka, nejv. purkrabího Pražského, Zbyňka Zajíce z Hasenburka, nejv. sudího zemského, a Prokopa z Rabenšteina, nejv. kancléře, že jsou pečetě své podlé mé na svědomí přivěsiti dali. Jenž jest atd."

V listu pak Vladislava krále, kterýž jmenem a na místě Ludvíka, syna svého nezletilého, když byl od stavův na král. čes. volen, týmž stavům od sebe dal, týž král hned na počátku téhož reversu přiznává se vůbec k tomu: že jsou páni, rytířstvo, Pražané i města a tak celá obec král. čes. téhož syna jeho Ludvíka, korunovaného krále v Uhřích, z své svobodné vůle, nebyvše mu tím zavázáni, aby to učinili, za jeho zdravého života a z lásky té, kterouž k králi Vladislavovi, jakožto pánu svému a dědicům jeho mají, za českého krále zvolili a korunovali, však na spůsob takový: aby král Vladislav do smrti své v témž království panoval a jeho se všemi k němu příslušejícími zeměmi užíval beze vší téhož syna jeho překážky a jemu v to vkračování. Za kteroužto službu, jemu i synu jeho od stavův prokázanou, že jim bez přestání děkovati a jich tak chrániti a obhajovati chtíti ráčí, aby při svých právích, svobodách, privilegiích a dobrých řádích i obyčejích beze vší ujmy a zkrácení zůstaveni byli.

Nad to císař Fridrich II. zvláštním majestatem svým, v městě Ulmě 1216 26. července daném, to vysvědčil: že

Václav, krále Otakara syn, byl od Čechův za krále zvolen, a že on volení to z milosti své císařské a s radou knížat a stavův říše za mocné a platné drží a potvrzuje pod propadením 1000 liber zlata litého, polovice do komory císařské a polovice králi českému, kdobykoli též volení a konfirmací jeho v čem lehčil a rušil.

Teď pak před málo kolikasi lety cís. Rudolf II., byv za to požádán od arciknížete Matiáše bratra svého, neměl v tom rozmyslu žádného, aby stavův král. čes. v tom pohledával, aby dotčeného bratra jeho za čekance král. čes. a po smrti jeho za krále zvolili a vyhlásili. Což když obdržel při nich, tedy zvláštním reversem svým k tomu se zjevně přiznal na hradě Pražském léta Páně 1608 v sobotu po Božím těle: že dotčený bratr jeho nejstarší za čekance a po smrti cís. Rudolfa za krále českého od stavův volen a vyhlášen jest, a že takové svobodné jich volení týmž stavům ani jich právům, řádům, privilegiím, svobodám, výsadám a obdarováním zemským atd. k žádné ujmě, zkrácení a škodě sloužiti a vztahovati se nemá nyní i na časy budoucí a věčné. Ovšem pak ani sám arcikníže Matiáš nestyděl se za to nic, jakož císaře v tom úctivě pohledávati, tak i při stavích o to jednati, a když v žádosti své byl skutečně vyslyšen, i rozličnými listy a reversy svými k tomu, že jest od stavův z jich svobodné a dobré vůle za čekance i za budoucího krále čes. volen a vyhlášen, se přiznati, ano i to podobně připověděti, že dotčené svobodné jeho volení týmž stavům k žádné ujmě a zkrácení sloužiti nemá a nebude, jakž to vše tři rozdílní reversové téhož cís. a krále Matiáše, první pod datum v ležení polním před Prahou v sobotu po sv. Janu křtiteli léta P. 1608, druhý v Jihlavě ve čtvrtek po neděli postní Laetare 1611, třetí na Hradčanech v vrchním městě Pražském v sobotu po neděli Exaudi téhož léta 1611, v sobě šířeji obsahují a zavírají.

Císař pak Filip, příjmím Švábský, nad to výše také i zvláštním majestatem a privilegium té starožitné knížat a králův sobě volení zvyklosti stavům král. čes. na sněmě říšském, v Mohuči l. 1200 držaném, náležitě potvrdil. O čemž i náměstek jeho Fridrich II., císař, v majestatu svém zmínku patrnou činí i vlastní mocí císařskou všeho toho potvrzuje v městě Basilii 26. d. září l. P. 1212.

Nad to nade všecko sám císař Karel IV. v své zlaté bulli, jenž jest hlavní právo a zříz. zems. sv. říše, světle a neukrytě vyznává to, že království jeho české, zůstávaloli by kdy prázdné, nemá na císaře a na říši připadati, nýbrž že stavové a obyvatelé jeho mají právo a moc krále českého sobě voliti podlé znění privilegií, zvyklostí, obyčejův a řádův jich

starobylých a od císařův neb králův římských předešlých jim nadaných a potvrzených. Čehož i on cís. Karel IV. neřkuli touž bullí zlatou při tom bez umenšení a ujmy zanechal, nýbrž mnohem více, aby to vše vedlé znění týchž privilegií stále a nepohnutě držáno a zachováváno bylo, toho potvrdil. Ať již pro krátkost mlčením pominou se rozliční listové lenní, králům českým od císařův římských na král. čes. dávaní a za volením stavův následující, jako i konfederací, smlouvy a kompaktata, mezi volenými králi českými s jedné a rozmanitými králi okolními až i samými císaři, též kurfiršty a knížaty říše s strany druhé o věci rozličné stalé a zavřené, jimiž patrně se to ukazuje, že volené od stavův krále ti všickni potentati za pořádné krále české drželi a uznávali, samo pak království české že bylo jmíno a držáno za království sobě svobodné, a ne nějakému právu dědičnému a nápadnímu podrobené. Toho též potvrzují a doličují dostatečně mnozí příkladové králův a knížat křesťanských, kteříž o to království, když časem bývalo prázdné, jedni přes druhé s velikou snažností stávali, usilovali a jemu jako frejovali, ješto kdyby byli soudili, že jest království dědičné, byli by s těžkostí takovou práci o věc cizí vedli a pořádné i pravé dědice z něho vysazovati a jakožko loupiti chtěli.

Proti tedy těm všecknĕm již připomenutým příčinám a průvodům takéli se ještě kdo tak smělý a rozumný vydaří, kterýž by se o to právo svobodného volení s stavy král. čes. nezbedně sporovati a tomu oble odporovati směl, že týmž stavům dotčené právo, jehož oni od tolika set let v pokojném držení a užívání při tak mnohonásobním knížat a králův svých volení beze všech nárokův byli, a knížata i králové jejich je za to uznávali, císařové pak římští totéž zvláštními majestaty svými řádně potvrdili, jakožto národu sobě svobodnému nikda nenáleželo ani do dneška nenáleží? anebo pustě jim svobodné sice králův volení, toho by jim však pod tím příti a dovoliti nechtěl, aby mohli a moc měli krále jednou zvoleného a korunovaného zase z stolice a důstojenství jeho shoditi a svrci? Neboť všickni národové, kteříž králům od sebe zvoleným a ustanoveným poddanou poslušnost prokazují, o tom tak jednomyslně smýšlejí a soudí: jakéhožkoli práva a moci komu lid neb obec celá časem postoupí a odevzdá, že toho též zase z příčin slušných a spravedlivých od něho požádati, jemu odníti a vladařství toho, jež od obce král přijal, obec zase krále z příčiny právní a podstatné zbaviti může.

A toho práva i obyčeje svého jsou i stavové čeští již od dávních časův ne jednou nebo dvakráte, ale množatykráte nepominuli užívati a zachovávati. Nebo kníže Bořivoje, jehož

sobě okolo l. P. 890 sami svolili, pro příčinu tu, že bez vědomí a vůle jich od pohanské modloslužebnosti k náboženství křesťanskému spolu s manželkou svou Lidmilou přistoupil, léta Páně 894 ssadili s knížetství. Podobně i Stujmíra, bratra jeho, na místo knížecí dosazeného, za tou příčinou ven z země vyhnali.

Václava také, syna Přemyslova, v létu Páně 1226 krále voleného a od císaře Fridricha II. potvrzeného majestátem zvláštním, protože tvrději s poddanými nakládal, a jsa napomenut, aby příkrosti té přestal, obyčejův svých změniti nechtěl, leta Páně 1248 s stolice královské svrhli, oblíbivše sobě místo něho za krále syna jeho Přemyslava Otakara, nedavše se žádnou měrou z úmyslu svého vyvésti dříve, až když král Václav přislíbil jim vysoce, že se napraviti chce, tu teprve stavové přistoupili k tomu, aby on do smrti kraloval a syn pak jeho po smrti teprva království zase obdržel.

Podobnou měrou zašli s Jindřichem, knížetem korytanským, že království sobě od stavův svěřené zle a neřádně spravoval, anobrž nenáležitě zloupil, dav zlato a stříbro české na fasuňcích ven z země do Korytan odvážeti; což zběhlo se l. P. 1310. Místo pak jeho opatřili Janem hrabětem lucenburským. Ať nyní pomineme suchou nohou dlouhého vězení, do kteréhož král a císař Václav, cís. Karla IV. syn, pro své veliké tyranství byl od stavův vsazen a v něm drahně času držán, jako i bratra jeho Zikmunda, kterýžto pro nesmírné náboženství pod obojí sužování šestnácte let země české prázden býti musil, jsa z ní vyhnán od stavův král. čes. evangelických.

Ale zástupcové domnělého práva rakouského vedou proti těm stavův průvodům excepcí a výmluvy tyto:

I. Že to slovo „*volení*“ v jazyku českém vyznamenává věc nejednu a jest slovo omylné, zatmělé a aequivocum, dále se vztahující, nežli u jiných národův podlé vlastnosti řečí a jazykův jejich.

II. Že titíž příkladové, jimiž Čechové zdání svého hájí, sami proti nim svědčí a čelí, dávajíce na rozum to, že svobodné krále volení nikda v moci a na svobodě jich nezáleželo, nýbrž vždycky vztahovalo se a jako přivázané bylo k rodům a čeleděm knížat a králův českých.

III. A byť krásně za starých let i to právo a svobodu měli, v následujících však časích že jsou ji potratili a byli z ní vyvedeni, a sice: skrze jisté a následující smlouvy mezi králi českými a knížaty rakouskými stalé, zlatou bullí od cís. Karla IV. království českému vydanou, zřízením krále Vladislava, samým zříz. zem. král. čes. A. 1, v němžto dotčená

zlatá bulle, pořízení neb majestat kr. Vladislava, též list krále Ferdinanda I. stavům daný, kdežto Anna, manželka jeho, podlé znění výš dotčeného pořízení otce jejího za Karla IV. a král. čes. dědičku tak zjevně se vyhlašuje, sou výslovně stvrzeny.

IV. A byť třebas stavové měli i takovou moc, právo a svobodu celou a neporušenou, aby sobě dle libosti své krále voliti i zase s trůnu jich sesazovati mohli; v tomto však příběhu, kde se krále Ferdinanda zavržení tkne, že proti němu jakožto dobrovolně přijatému, pomazanému a korunovanému králi téhož práva užíti a jeho beze všeho vyslyšení pořádného a příčiny podstatné slušně zavrci jsou neměli a nemohli.

Ale, jak by ty obrany a ouskokové jich platní a podstatní byli, pošetřme.

O první excepcí takto píše autor jakéhosi diškursu španielského: „Aniž to co císařské při vadí a škodí, že Čechové v příběsích takových časem toho slova „volení“ užívají, protože v jazyku českém všelijaké krále přijetí, buď že se to děje právem dědickým a nápadním buď skrze pravé volení, tím slovem „volení“ v prostranném a veřejném neb generalním smyslu rozumí se a vyznamenává.“

Ale rádi by věděli Čechové praví a přirození, v které škole a od kterého vznešeného grammatika českého ten španielský host a sofista takové povědomosti jazyka českého nabyl? ješto tím jsem jist, že žádný z přirozených a domácích v zemi české obyvatelův, kterýž by byl v řeči své mateřské nejzběhlejší, toho slova „volení“ nikda nikdež jinak psaného a položeného ani sám nečetl, ani od jiných čísti neslyšel, nežli v tom sprostém vlastenském a literálním smyslu a vyznamenání. Aniž jazyk český jest tak hrubě ouzký, jalový a neozdobný, aby jednu každou věc jejím vlastním přirozeným jmenem pojmenovati a vysloviti nemohl. Ku příkladu, co se materie neb věci přítomné dotýče, to slovo latinské „electio“ Čechové jmenují a vykládají *volení*, assumtio *přijetí*, successio *nápad*. Kterážto slova jakož vlastní a přirozené vyznamenání své mají a hned samým vyslovením a zněním od sebe velice se dělí, tak také nikda jedno za druhé v též řeči české a slovenské od žádného rozumného člověka se nebeře, nýbrž v skutku a v pravdě věci naskrze rozdílné znamenají. Nebo s těžkostí najde se jazyk aneb řeč pod nebem tak hojná na slova, kteráž by ji v hojnosti slov a výslovném jich vyznamenávání věcí samých přeštekovati mohla; v čemž odvoláváme se k spravedlivému rozsudku všech lidí rozumných, kteříž jazyka našeho i jiných mnohých řečí cizích jsou výborně povědomi. Takť jest sice, žeť zchytralí mudrlantové mohou

snadno vymysliti jednomu každému slovu smysl a výklad hostinský po své libosti a vůli, kterýž by k ouskokům jich lépeji se šikoval; ale vůbec lidé šlechetní a učení nezachovávají obyčeje takového, aby slova podlé takových v nově smyšlených od ledakohos, nikda prvé v jazyku mateřském neslýchaných glos a výkladův, nýbrž podlé obyčejného národu toho zvyklosti a užívání vykládati měli. Naposledy, poněvadž jeden každý, kdo co mluví, jest také řeči a slov svých vykládač nejlepší a nejjistší, slovce pak toho *volení*, o něž nyní takový těžký spor vznikl, stavové král. čes. při ustanovování a volení knížat a králův vždycky obyčejně a nepromĕnně užívali: byť tedy krásně mimo to vlastenské své vyznamenání ještě také časem i něco jiného ním se mínilo a znamenalo; avšak v této případnosti a v tom jednání zemském nemůže nic jiného vyznamenávati a s sebou přinášeti, leč to, což ním stavové míní a jaký výklad a vyznamenání jemu dávají.

Mnohem pak ještě patrnější ta věc jest ze všech historikův, kteřížkoli kdy o věcech a příbězích českých psali na díle česky, na díle pak i latinsky. Kdekoli zajisté skribenti čeští kladou to slovo, jež strana odporná z zatemělosti a ekvivokací neb mnohonásobního vyznamenání nedůvodně obviňuje, *volení*, tu všudyž historikové latinští vyložili *electio*. A v některých císařských a královských privilegiích neb majestatích, kteříž hned počátečně byli psáni jazykem latinským, činí se patrná a výslovní zmínka *electionis regum, o volení králův*. V kterémžto jazyku to slove *electio* nebylo nikda od žádného z lidí učených za vocabulum ambiguum, slovo zatmělé, obojetní a mnohého vyznamenání jmíno a vykládáno, jako v konfirmací cís. Fridricha II. zní takto: „Elegerunt in regem eorum Venceslaum etc., ut electionem ipsius Venceslai ratam haberemus etc. Electionem praefatam ratam habemus ac firmamus.“ A v druhém privilegium téhož císaře na svobody a výsady král. čes. v Basilii 26. září 1212 daném: „Quicunque ab ipsis in regem electus fuerit, ad nos vel successores nostros accedet, regalia debito modo recepturus.“ Podobně sám král Ferdinand I. v reversu svém, stavům král. čes. v Vídni 13. d. prosince l. P. 1526 daném, přiznal se k tomu slovy zřetedlnými: že jsou ho všickni tři stavové „*sic ex sua liberâ et bonâ voluntate juxta libertates* illius regni elegerunt in regem Bohemiae, non ex aliquo debito.“ A císař Karel IV. v konfirmací svrchu dotčeného privilegium cís. Fridricha také to vysvědčuje a poznovu nařizuje: „Electionem regis Bohemiae etc. ad communitatem regni et pertinentiarum ejusdem rite, juste et legitime in perpetuum pertinere.“ Pod datum v Praze 7. d. dubna 1348. Ale jaká potřeba déleji se s tak daremnou,

jalovou a právě sofistickou neb školskou výmluvou zaměstknávati a ji podstatněji porážeti? —

Co se druhé excepcí strany odporné dotýče, znáti sluší podlé pravidla a posloupnosti hodnověrných pamětí národu našeho českého, že začna od Kroka, prvního vladaře v Čechách, až právě do krále Václava III. za několik set let žádný z knížat a králův těch neseděl na stolici české, kterýž by nebyl z rodu a z potomkův Krokových a Libuše, dcery jeho. A aby se nezdálo někomu, že bychom chtěli něco toho před stranou odpornou i jinými lidmi soudnými ututlati, což by zdálo se býti nám na ujmu a ztenčení průvodův našich, k tomu dokládáme ještě i to, že jak Jindřich, kníže Korytanské, tak i Jan, lucelburské hrabě, králové čeští, dotčeného Václava III. krále dvě vlastní sestry za manželky měli. Albrechtovi pak knížeti rakouskému dostala se za manželku dcera Zikmuda krále. Vladislav také, Kazimíra polského krále syn, zplozen byl z vlastní sestry Ladislava krále a dcery druhé Albrechta císaře. Proti tomu král Ferdinand I. měl zase za manželku dceru téhož Vladislava a sestru vlastní krále Ludvíka. Jehožto synové a vnukové až právě do Ferdinanda II. v Čechách kralovali.

Ale jakož dotčení příkladové neprovozují toho, že království české pro příčinu tu bylo by dědičné, tak také svrchu dotčené svobody a práva stavův nevyvrací a neruší; nebo právo nápadu dědičného to s sebou přináší a vyměřuje, aby při takových posloupnostech měl se největší pozor na blízkost krevnosti a na věk, a aby přední přístup a právo měl k nápadu království bližší stupněm před dalším a starší před mladším. Již pak výšeji přivedeno jest příkladův drahně, kterak stavové král. čes., postupujíce po právě a svobodě své, nejednou osoby mladší starším a vzdálenější přátely krevní neb příbuzné bližším představovali a za knížata i krále sobě obírali. Anobrž nejednou se to přiházelo, že, pominuvše v příčině té zcela a zouplna celého rodu knížecího neb královského, jiné dokonce cizí a přespolní pány k takovému důstojenství sobě obádali.

Že jsou pak na větším díle, majíce voliti sobě knížata a krále nové, zůstávali při rodech a potomcích knížat a králův svých předešlých, toto jim k žádné ouhoně, ujmě a zkrácení práva a svobody jich žádným vymyšleným spůsobem sloužiti nemůže. Nebo takový obyčej zachovává se i jinde v královstvích sobě svobodných, že stavové, po sjití s světa krále jich předešlého, nejbližší přátely krevní, po nich na živě pozůstávající, sobě za krále zvolovali a představovali. Tím spůsobem nynější denemarský král Kristian IV. může to snadně ukázati, že předkové jeho od mnoha množství let v témž krá-

lovství jedni po druhých posloupně až právě do něho panovali. A i po něm syn jeho nejstarší z vůle stavův panovati má.

V koruně polské potomkové knížete Lecha do mnoha kolen, rod Piasta za mnoho set let, dům pak Jagella, jinak Vladislava IV. krále, téměř po dvě stě let kralovali.

V říši pak německé nemnoho méně dům rakouský císařství římské beze vší přítrže spravoval, ať nyní nic se nedí o starých knížatech franských a švábských, kteří hned od císaře Kundráta II. až do Kundráta IV., totiž až do desátého pokolení, přes dvě stě a třiceti let dotčené císařství v moci a v rukou svých drželi; avšak žádný ta království pro příčinu tu za království dědičná a nápadní před kurfiršty sv. říše aneb stavy týchž zemí pokládati a vyhlašovati by nesměl. A tou tedy měrou ani království české toho se nebojí, aby takové právo dědické a nápadní na ně provedeno býti mělo a mohlo.

Že pak království české takovému jhu dědickému nikda poddané nebylo a není, toho mimo přivedené příčiny jsou za důvod: 1. potomkové Kaši, prvorozené dcery Krokové; 2. potomci knížete Vladislava I., z syna jeho nejmladšího Theobalda zplození, totiž páni Švihovští a páni Zajícové, kteříž ještě do dneška pozůstávají na živě; 3. též Rudolf, kníže rakouské, císaře Albrechta syn, o němž Tomáš Eberndorfer, kanovník a professor Vídenský, jistí to: že jest neřkuli koruny české skrze volení stavův nedosáhl neb neobdržel, ale nad to výše syna po sobě zanechal, kterýž ani hrudy neb hrstě země české právem dědickým aneb nápadním po otci svém tam nedostal, nezdědil; 4. jako i knížata Minsterberská a od Jiřího z Kunštatu a z Poděbrad, krále českého, pocházející. Kteřížti všickni, kdyby byla se země česká dostala a přináležela předkům jich právem dědičným, byli by měli s právem po vymření přátel svých krevních dolů stupujících v ní děditi a nápadu užíti.

Tou tedy příčinou příkladové ti, kteréž strana odporná přivozuje pro snadší vyprázdnění práva a svobody svobodného volení českého, téhož práva stavův žádnou měrou zlehčiti aní k žádné ujmě jeho vztahovati se nemohou. Nebo ačkoli druhdy přiházelo se to v Čechách, že po otcích zasedali synové na trůn knížetství a království českého aneb krevní přátelé po přátelích: to však nedálo se mocí práva jich synovského aneb pro blízkost krve, ale z pouhého a z dobrovolného stavův volení, jakž se tomu patrně srozumívá z výš připomenutých majestatův a listův královských i císařských, předně pak a obzvláštně z volení Václava syna Otakarova, Ladislava syna

Albrechtova, Ludvíka syna kr. Vladislava a Matiáše syna Maximiliana II. a bratra Rudolfa II., císařův římských.

Aby pak po švagrovství neb právem příbuzenství království jaká, nechť by třebas dědičná byla (ať nedíme nic o královstvích sobě svobodných, jakéž že král. čes. jest, toho Čechové silně zastávají), na někoho připadati měla: tohoť obyčeje a příkladu nikdež se nenajde, poněvadž práva římská té svobody a výsady ani při nápadích statkův lidí prostých žádnému nepropůjčují, aby právem příbuzenství po někom děditi a nápadu užíti měl. Ačkoli tedy Jindřich kníže Korytanské měl za manželku Annu, krále Václava II. sestru; avšak ne proto, nýbrž na poníženou prosbu zaň učiněnou od manželky a sester jejích, kteréž padvše na kolena v plném sněmě před stavy král. čes., obdržely to na stavích, že jsou dotčenému Jindřichovi hlas dali a za krále ustanovili. Ale ne hned proto po smrti švagra svého, Václava krále, na též království dosedl, nýbrž, když někteří z stavův v tu dobu zvolili sobě proti němu za krále Rudolfa kníže rakouské, cís. Albrechta syna, on tomuto ustoupiti a u veliké trpělivosti na ně očekávati musil, až stavové teprva po smrti Rudolfově jeho také sobě za krále zvolili.

Janovi pak Lucemburskému druhá sestra téhož krále Václava nebyla dříve zasnoubena k manželství, až on z jednomyslného všech stavův snešení a volení králem byl učiněn.

O Albrechtovi historikové píší, že králem českým byl zvolen, i on sám k tomu se přiznal skrze vyslané své před králem polským Vladislavem, že jest z nařízení zemí králem českým. V tom pak jednání, kteréž mezi ním a Tábory, stranou jeho odpornou, prošlo, žádné jiné příčiny svého pořádného kralování nepředkládal, jediné tu: že jest z obecného všech stavův snešení za krále volen a přijat; jiní pak, kterýchž daleko menší počet jest, že jsou Kazimíra, krále polského bratra, voliti ani práva království na jiného přenésti nemohli.

Vladislav pak král, Ludvíkův otec, kdyby byl podlé svobodného stavův volení království čes. nedosáhl, jakým by byl medle právem syny krále Jiřího, za jehožto ještě zdravého života na sněmě obecném, l. P. 1471 v Praze držaném, za čekance neb náměstka jest zvolen, od téhož království odstrčiti, aneb větší právo, nežli jeho matka, Albrechta císaře a českého krále vlastní dcera, k němu míti mohl? Tato zajisté nerkuli nikda královnou českou nebyla, ale ani titule královského sobě neosobovala. Čehož byla by bezpochyby nikoli neobmeškala, kdyby byla se domnívala, že království české na ni právem dědickým po otci připadlo a jí náleží. Avšak

byť krásně i dědičné bylo, tedy podlé výš dotčeného práva o nápadích dědických bylo by ne jí jakožto mladší, mnohem pak méně synu Vladislavovi z ní splozenému, alebrž sestře její starší Anně, knížete Viléma saského manželce, z nížto tolik slavných a hojných rodův královských a knížecích pochází, náležeti a na ni připadnouti měle. Tak že tento samotný příklad slouží platně ku porážce a zemdlení ne tak svobodného stavův volení, jako právu dědickému a nápadnímu, na nějž strana císařská tak tuze tře a největší podstatu a datum pře své sobě zakládá.

Ferdinand pak I., král český, jakož tím prvním léta Páně 1526 stavům král. čes. v příčině té od sebe daným reversem k tomu zjevně a výslovně se přiznal, že jest z dobré a svobodné obce království českého podlé svobod téhož království za krále českého volen, a to ne z dotčené obce povinnosti nějaké, ale z její svobodné a dobré vůle: tak také ani v tom poslednějším listu neb zápisu svém, kterýž v l. P. 1545 místo onoho prvního stavům podstrčil, tomu neodepřel, nýbrž opět světle a neukrytě zná se k tomu, že jmenovaní stavové jej za krále a pána sobě z své svobodné vůle zvolili a přijali, jakž týž revers změněný pod datum na hradě Pražském ve středu po sv. Jiljí l. P. 1545 to vše v sobě šířeji obsahuje a zavírá. —

Již následuje excepcí třetí. Avšak dříve, nežli k odpovědi obzvláštní neb specialní přikročíme, jest zapotřebí předložiti a podotknouti nejdříve některé věci, kteréž k vyvrácení jejímu celému veřejně slouží a se vztahují.

Vůbec zajisté mezi lidmi rozumnými a v právích zběhlými to jest vědomé a známé: že žádnému z knížat a vrchností světa nikoli nesluší něčeho proti právům, obzvláštně pak přísahou jich stvrzeným před sebe bráti a začínati. A co by takkoli od nich proti privilegiím, statutům, zříz. zems. neb přísahám jich se dálo a konalo, to že samým právem ničímž, nepodstatné a neplatné jest. A tou měrou že taková novotná jich předsevzetí a účinkové práv a zříz. zems. starožitných zrušiti a vyprazdňovati nemohou. Ovšem pak že žádné smlouvy postranní a falešní i křivolací starých práv a privilegií výkladové aneb pořízení a kšaftové královští, starobylý spůsob a formu správy obecné z gruntu vyvracující, žádné nejmenší moci a platnosti nemají.

Tou příčinou hned tam před 400 lety nejv. biskup římský Honorius III., když král uherský tehdejší odcizil některá panství neb země od koruny na zřejmé zkrácení a ujmu její, odepsal mu v smysl ten: aby dotčené odcizení, nedada sobě v tom překážeti a nerospakuje se naprosto nic přísahou nějakou, jestliže jest ji vykonal na to, že nechce ničehož toho

změniti ani sjinačiti, jakožto neprávní a neslušnou — protože nebyl by povinen jí zadosti činiti, jakožto vztahující se na zkrácení a ouhonu předešlé jeho přísahy, kterouž jest se při korunování svém vysoce zavázal a zamluvil, že práv království svého bedlivě ostříhati a na poctivost a velebnost koruny své bedlivý pozor míti chce —, dokonce zrušil a v nic obrátil.

Podobně když král Jan, otec císaře Karla IV., království české právem směnným na císaře Ludvíka Bavorského přenésti se pokoušel, tedy stavové král. čes přivedli jej k tomu, že jest dotčený list směnný neb smlouvu, mezi nimi o to sepsanou, zjevně přede všemi stavy zrušiti a na kusy roztrhati neb rozřezati musil.

Císař pak Fridrich III., Albrecht a Zikmund, knížata rakouská, když jsou po smrti Ladislava, českého krále, l. P. 1458 království české rádi sobě uloviti chtěli a pro snadší věci té vyřízení předstírali stavům smlouvy a kompaktata stará, mezi král. čes. s jedné a knížaty rakouskými s strany druhé zdělaná, hájíce se nimi, že by podlé znění jich království čes. jim vlastně náleželo, nebyli v žádosti své uslyšáni; ale stavové je všecky s těmi smlouvami zavrhli, tak že oni musili tomu chtějte neb nechtějte obvyknouti, vidouce, ani stavové Vladislava, polského krále, jim představili a za krále vyvolili.

A jakkoli kníže Břetislav, též Jan a Zikmund, králové čeští, usilovali o to dosti, aby o nápadích dědičných mezi dětmi svými s strany království českého říditi a kšaftovati mohli: s tím však se vším, jakož syn onoho prvorozený Spitihněv, tak také tohoto zeť, zanechajíce na straně dotčených pořízení a kšaftův otcův svých, musili předce na samém volení svobodném stavův přestati a zanechati všeho toho na dobré a svobodné vůli stavův; krále pak Jana kšaft ačkoli místo a průchod svůj měl, to však nestalo se podlé dokonalé vůle a nařízení jeho, ale všickni stavové na obecném sněmě jemu povolili a jej schválili.

Odkudž ačkoli již patrně se seznává, jak mnoho podstaty a platnosti v příčině té měly by v sobě buď smlouvy ty aneb zlatá bulle neb pořízení krále Vladislava, jimiž se strana odporná proti stavům král. čes. hájí a zamítá; přes to však všecko vidí se nám za slušné i potřebné býti, abychom na jednu každou tu věc obzvláštní odpověd dali a mdlobu i neplatnost průvodu toho zřetedlně ukázali.

Předně tedy co se tkne té dvojí smlouvy, z nichž první stala se mezi Rudolfem I. a králem Václavem, mládenečkem sedmi let stáří a to ještě sirotkem, potom pak posléze od Albrechta císaře s synem jeho Rudolfem, tehdejším králem

českým, byla obnovena; poslední pak od Karla IV. s knížaty rakouskými Albrechtem a Leopoldem l. P. 1366 jest v Praze učiněna, poněvadž knížata rakouská králi Janovi ve čtvrtek před nedělí květnou neřkuli original dotčené smlouvy se všechněmi jinými listmi, na král. čes. a mark. mor. znějícími, zase odevzdali, ale také i životní přísahou a listem obzvláštním latinským, pod datum v Bruku v neděli masopustní l. P. 1324, dobrovolně, svobodně a s rozmyslem svým zdravým sami od sebe i jmenem a na místě dědicův a budoucích svých všeho a všelijakého práva neb připovědi, kteréž jim buď zouplna aneb z částky nějaké a z jakékoli příčiny neb jakýmkoli titulem a spůsobem i dědicům jich na král. čes. neb mark. mor. náleželo neb ještě budoucně náležeti by mohlo, dokonce se odřekli a témuž králi Janovi postoupili, připověděvše, nikda více se na nic toho nenavracovati a proto jemu žádného zaneprážďnění právniho ani neprávního nezavalovati, nýbrž jeho při všem tom vždycky s pokojem zůstavovati, a to beze lsti a podvodu všelijakého, neberouce sobě v čem tom ku pomoci a za obranu žádných dobrodiní právních, duchovních neb světských, ani milostí neb nadání apoštolských a císařských. Podobné odřeknutí práva stalo se od Rudolfa, bratra jejich, listem obzvláštním též řečí latinskou v polním ležení u Elsingu l. P. 1360 v sobotu před narozením blahoslavené Marie panny. Tato pak druhá, když již žádných více dědicův z beder jmenovaných Albrechta a Leopolda, knížat rakouských, pošlých nepozůstává (na něž samé a nikam dále dotčená smlouva zní a se vztahuje), sama od sebe vymizela a minula; tou měrou není potřebí šířeji jich poráželi a s nimi se zaměstknávati.

Již rozebereme trochu bedlivěji a považíme zlaté bulle cís. Karla IV. té, kteráž činí výklad a vysvětlení k majestatu cís. Fridricha II., jak dalece tkne se volení králův českých, již napřed přivedenému. Že pak táž bulle zlatá k této při české dokonce nic nepřináleží a se netrefuje a naprosto ostati nemůže, toho mimo předcházející odvod neb odpověď generalní dokážeme ještě průvody a příčinami následujícími těmito:

I. Že císař Karel v tu dobu, když tu zlatou bulli vydal, v Praze totiž l. P. 1348 Indictione prima 7. d. dubna, nebyl ještě plným neb dokonalým králem římským, a tak ničehož toho *de plenitudine romanae regiae potestatis*, z plnosti mocnosti krále římského (kterouž se v témž listu zastírá), činiti, mnohem pak méně tak vznešeného sv. římské říše ouda svobody a privilegia jakořka jednou ranou vyvrátiti a vyprázdniti jest nemohl. Nebo když po smrti cís. Ludvíka Bavorského, jemužto na potupu a lehkost byl z návodu papežova od

některých toliko kurfirštův nepořádně za krále římského zvolen, a to ještě za jeho živobytu, říše neměla pána a hlavy žádné, tedy Gynter hrabě z Švarcburku byl l. P. 1349 za císaře zvolen. A že Karel nicméně ujímal se nepořádně a urputně titule krále římského, pročež Gynter dal jej do achtu říšského.

II. Poněvadž plnost mocnosti královské k věcem neslušným a nespravedlivým se vztahovati a užívati nemá. Jakáž by tedy byla to spravedlnost, aby jediný člověk privatní, pro svůj a potomkův svých užitek a pohodlí, právo a nařízení celého království nejpodstatnější, na němž ono jako na pevném gruntu založeno jest, a tak celého národu svobodu nejstarožitnější takovým hostinským a falešným výkladem a smyslem vyvraceti a jemu tak patrné násilí činiti měl?

III. Že všeliká konfirmací neb stvrzování privilegií a milostí předešlých má do sebe povahu přirozenou tu, aby jim moci a podstaty přidávala, je rozhojňovala, a ne ujímala aneb vztahovala se na to, začež by strana nikda vrchnosti neprosila; jakož pak z tétéž bulle Karlové zřetedlně to se spatřuje, že stavové král. čes. a zemí k němu příslušejících vyhledávali při králi Karlovi toliko samého potvrzení aneb výkladu neb vysvětlení dotčeného majestatu neb privilegium císaře Fridricha II. Jestližetě pak vždy mělo se státi vysvětlení v něm nějaké, tedy mělť jest král Karel šetřiti bedlivě přede vším jiným toho, k jakému cíli a konci cís. Fridrich nadání to Čechům učinil, totiž že ne k tomu, aby ním nápadu a práva nějakého dědického králům českým potvrdil, jakého nikda v témž král. nebývalo, alebrž aby jim toliko stvrdil a upevnil předně a jmenovitě volení krále Otakara podlé vyměření a dání jim na to investitury neb odění a listu lenního nebožtíka Filipa římského krále, potom pak práva jich s strany volení sobě králův národu českého. Čehož netoliko totéž privilegium l. P. 1212 od cís. Fridricha Čechům dané světle a patrně dosvědčuje, ale také i druhé, od téhož cís. po čtyrech letech, léta totiž 1216, vyšlé, v němžto Václava krále českého, syna téhož Otakara, volení se potvrzuje. Kdyby byl zajisté cís. Fridrich tomu privilegium svému tak rozuměl, jak je potom cís. Karel ujal a vyložil, byl by nikda nedal přijíti k tomu, aby ještě za jeho zdravého života a panování právo to od něho ustanovené aneb potvrzené v tolika málo letech tak zřetedlně zrušeno, a dědic pravý král. čes. za krále zvolen býti měl, a to velikou a zřejmou dotčeného práva a nařízení svého ujmou a zkrácením; mnohem pak méně byl by v jednom a témž listu po třikráte to vysvědčil a vyznal, že jmenovaný král Václav jest z vůle celé obce národu českého zvolen. Naposledy měl se také dle vyměření práva míti na to pozor dobrý

a bedlivý, jakého práva v příběhu takovém obec česká i předešle a za starodávna užívávala; nebo nejvýbornější práv vykládání jestit zvyklost starobylá.

IV. A poněvadž všelikého vysvětlení povaha a povinnost to s sebou přináší, aby věci jakkoli v sobě zatmělé a nesrozumitedlné tím lépeji vyjadřovalo a omylné neb pochybné s cesty skládalo: jak tedy táž zlatá bulle cís. Karla vysvětlením řádným slouti může, poněvadž sama v sobě mnohem zatmělejší a pochybnější jest, nežli to, což by vysvětlovati měla, a tak sama proti sobě čelí v tom, že nejprvé nařizuje to, aby stavové král. čes. a zemí k němu přivtělených měli moc a svobodu krále českého sobě voliti v tom toliko příběhu a případnosti, kdyby z rodu, kmene, semene neb čeledě králův českých žádného dědice pořádného pohlaví mužského neb ženského, čehož Bože uchovati rač! na živě nebylo; potom pak hned za tím dokládá: „aneb kdyby se přitrefilo, že by jakýmkoli jiným spůsobem dotčené království prázdné zůstávalo?“

Kteréžto dvě klausule jak by se rozumně a náležitě vespolek srovnati mohly, a jestližeť toliko tehdáž, když by rod královský v Čechách dokonce sešel, volení krále stavům náleží, jaký pak to bude ten jiný spůsob prázdného království a krále zbaveného: kdo z nás tomu rozuměti, a jak by se ta zatmělost příhodně vysvětliti mohla, viděti a domysliti se toho může?

Mnohem pak méně budeme moci věděti v konečnosti, kdy by nápadové dědiční dle moci a nařízení tohoto cís. Karla v král. čes. místo a průchod svůj míti měli, do kterého kolene aneb stupně krevnosti takové právo by se vztahovalo. Nebo měloli by platiti bez počtu a jistého vymezení kolen a stupňův, tak dobře na přímé jako na poboční neb postranní linie, mezi osobami pohlaví mužského i mezi ženami, až i mezi dětmi jich s obojí strany z nich pocházejícími neb dolů sstupujícími: tedy by nebylo potřebí k tomu přimíchávati žádného toho jiného spůsobu, kdyby království bylo prázdné, poněvadž by se nikdež takový spůsob nenacházel, neřkuli nějaký rozdílný od sešlého rodu královského; nýbrž takovou měrou všecko volení stavův král. čes. se všemi a všelijakými na ně v zlaté bulli cís. Karla IV., l. P. 1357 v městě Normberce vyzdvižené, privilegiími, právy i starobylou jich zvyklostí tak honosně a slavně vztaženými dočista zmizeti a v vítr obrácené býti by muselo. Aneb zdali by právo prvorozenství v tom jakou předničku mělo, a kteří krevní přátelé kterým, zdali bližší dalším čili tito oněmno a beze všeho krevnosti rozdílu předloženi a představováni býti by měli: tož vše jak by převelice zmotáno a spleteno bylo, tomu aspoň z té krále Ferdi-

nanda s králem hišpanským učiněné a zavřené smlouvy dosti patrně poznati a vyrozuměti se může, kteráž v létu 1617 na svém místě položena jest.

V. Jak marný byl by to cís. Karla výklad neb vysvětlení dotčeného privilegium cís. Fridricha, i odtud také zřejmě se seznává, že jak v privilegium tak i v bulli Karlové poroučí se budoucím králům českým: kdokoliv ode všech stavův král. čes. za krále zvolen byl, aby k císaři římskému se vypravil a od něho léno královské neb regalia svá spůsobem neb obyčejem náležitým přijal. Odkudž již patrně následuje jedno z toho dvého: že aneb všickni králové čeští od stavův voleni býti musejí, aneb, neníli zapotřebí všechněch zároveň voliti, tedy že ani to potřebné není, aby všickni ku přijímání léna neb regalií svých ke dvoru císařskému vypravovati se povinni byli, poněvadž dle moci a vyměření jak privilegium cís. Fridricha tak i konfirmací cís. Karla žádní jiní, jediné volení králové čeští zavazují se k dostičinění nařízení tomu. Ale o tom tak smýšleti nemotorně i mluviti velice směšné jest.

VI. Anobrž kdyžtě často jmenovaný cís. Karel z též plnosti mocnosti své císařské, kterouž dotčenou bulli zlatou vydal, téhož dne a léta v témž místě, totiž v Praze l. P. 1348 Indictione primâ 7. d. dubna a království svých roku druhého, jiný majestat neb privilegium stavům král. čes. daroval: v něm všecka a všelijaká privilegia jich potvrdil, ním všeliké ztenčení a nedostatky v týchž privilegiích zemských se nalézající doplnil a napravil, co by pak koli v nich pochybného a zatemnělého s strany téhož království a králův českých pro přízeň neb k dobrému jich se nacházelo, na budoucí věčné časy z hojnější štědroty, z moci velebnosti své římské královské, to vše vyjádřil a vysvětlil bez překážky jakýchkoli práv, zvyklostí, užívání, zachovávání práv obecných neb městských, statut neb nařízení proti nim stalých a vydaných, jakými by ta koli jmeny se jmenovati aneb v jakémkoli znění najíti se mohla, nejináč než jako by byla do téhož listu jeho císařského ze jmena a slovo od slova vepsána a vložena. Kteréž on dotčeným listem všecky odvolal, kassiroval, v nic obrátil a za neplatné položil z dotčené římské královské plnosti moci, tak aby žádné naskrze moci, podstaty a pevnosti více nemívala pod propadením 1000 hřiven zlata litého, polovice do komory císařské a říšské, a polovice druhé těm, jimž by se v čem tom jaké zkrácení a bezpráví trpěti dostalo. V tom pak již často opáčeném listu neb majestatu cís. Fridricha II. volení stavův král. čes. k žádnému jistému rodu neb kmenu královskému aneb k sešlosti jeho dokonalé ani jedinkým slovem obmezeno a přivázáno není; a jestliže co

pochybného neb zatmělého v něm bylo, tedy by to dle moci a znění dotčené konfirmací cís. Karla mělo se pro přízeň aneb k dobrému téhož král. s právem vykládati a vysvětlovati.

Z těch příčin a podlé té klausule, všecka jiná odporná nadání a výsady kassirující a v též konfirmací císařské patrně dostavené, ta svrchu psaná bulle cís. Karla IV. v částce té, v kteréž té konfirmací čelí na odpor, dočista minouti a žádné moci, podstaty ani trvanlivosti míti nemůže, a to tím víceji proto, že zatím hned v sedmi letech, totiž l. P. 1355 — kdyžto knihy práv a zříz. zems. od téhož císaře v nově zhotovených k zrušení svému skrze oheň nenadále vzešlý byly přivedeny, a císař Karel stavy král. čes. od ostříhání jich a všechněch sentencí, punktů, klausulí a artikulů v nich obsažených a tou tedy měrou i od práva toho, jímž usilovalo se právo dědické a nápadní dědicům královským na rovné i poboční linii dolů stupujícím, rovně jako i ta podivná bulle zlatá proti starobylému právu a svobodě král. čes. a stavům jeho potutedlně upevniti a utvrditi, zcela a zouplna osvobodil listem svým obzvláštním, proto že jsou stavové nikda k sepsání takových práv a zříz. zems. povolení svého nedali a jich sobě neoblíbili — týž císař Karel jakožto král český knížatům a pánům českým dobrou svou věrou přislíbil i mocí svou královskou listem svým obzvláštním a na věčné časy trvajícím to nařídil, aby jako on sám král tak i všickni jiní knížata, páni a dotčené koruny české poddaní věrní se všechněmi jeho i jich dědici a budoucími starých a obyčejných práv svých beze vší překážky ustavičně a s pokojem užívati a na budoucí věčné časy nimi se spravovati povinni byli, jakž to vše u vysvědčení psaném Jana markraběte moravského, téhož císaře a krále Karla IV. syna, v jazyku latinském pod datum v Praze l. P. 1355 6. dne října šířeji se obsahuje a zavírá.

Potom pak hned v roce následujícím, totiž 1356, týž cís. Karel jinou novou bulli zlatou, jsa již pravým a dokonalým králem a císařem římským a tou měrou maje mnohem plnější moc nežli prvé před tím, když onu první zlatou bulli v způsobu neb losu svém ještě nejistém na světlo vydal, ovšem pak, na čemž podstata a mocnost věci té nejvíce záleží, s jistým vědomím a povolením všechněch kurfirštův a knížat říšských na obecném sněmě v městě Normberce vůbec vydati a vyhlásiti roskázal a tou jakožto právem a zříz. zems. sv. říše onu předešlou postranní, potutedlnou a tajně podstrčenou bulli svou a mimo i kromě sněmu obecného jak říšského tak i stavův král. čes. sepsanou zrušil a umořil, když jest v ní sám neřkuli to, že stavové a obyvatelé král. jeho českého v příběhu takovém, když král. čes. zůstává prázdné, podlé znění

a obsažení privilegií jejich i starodávní zvyklosti, obyčejův, řádův od dávních let užívaných a od římských králův a císařův nabytých, mají moc a právo krále českého sobě voliti, výslovně vyznal, ale nad to výše tolikéž tím svým císařským nařízením novým to, aby dotčená zvyklost starobylá a privilegia jejich nyní i na budoucí věčné časy ve všem znění svém a formě celé stále a nepohnutě držána a zachovávána byla, vyhradil a nařídil. Nebo ustanovení, časem poslednější, onačejší aneb podstatnější jsou těch, kteráž je předešla.

Dotčená pak zvyklost starobylá že stavy král. čes. k některému jistému rodu a kmenu královskému nikda jest nezavazovala, to jsme již napřed se vším dostatkem provedli a prokázali.

Již nyní také chtěli bychom věděti rádi a býti vynaučeni od zástupcův domu a pře rakouské: kteří jsou pak císařové římští, předkové cís. Karla IV., a jakými privilegiemi svými tutúž starobylou zvyklost Čechův změnili a do tak příliš ouzkých lisic sehnali? aneb k čemu dobrému v tétéž zlaté bulli císařské, kdež zmínka obšírná činí se o nápadích jiných kurfirštův světských, království české samotné tak snažně a bedlivě z toho práva a processu nápadního se vyhražuje, kdyby nemělo býti postaveno neb zůstávati v lepším spůsobu nežli ostatních kurfirštství stavové a obyvatelové, nýbrž v daleko horším, kdež by neřkuli sami toliko dědicové pohlaví mužského po meči jako v jiných kurfirštských domích neb rodích, ale také i ženy s kuželi v něm dědíti a vládnouti mohly a měly? Toť by bylo věru znamenitě vzáctné privilegium a obdarování a hodné tak slavné a platné výminky neb výhrady!

VII. A protož jest k víře podobné, že podlé přirozené králův a velikých potentatův vášně a povahy, kteříž o to všelijak usilují, aby dědice své zvelebiti a na ně neřkuli jiná panství veliká, ale i království svobodná, k nimž sice žádného práva a spravedlnosti nikda neměli, přenésti mohli, dotčené vysvětlení cís. Karla jest od kohokoli k vůli jeho vymyšleno, a že je jak před stavy král. čes., tak ovšem i před kurfiršty sv. říše (ačkoli nynější jich protivníci usilují ním oboje mámiti a děsiti) se vší pilností rovně tou měrou tajili a ukrývali, jako teď nedávno pominulých časův některá arciknížata rakouská s svou smlouvou neb spuntováním se proti cís. Rudolfovi II., bratru a strejci svému nejstaršímu, v létu Páně 1608 mezi nimi potutedlně usnovanou, a posléze i Ferdinand král s smlouvou tou, kterouž v létu P. 1617 s králem hišpanským bez vědomí stavův král. čes. a zemí k němu přivtělených i s ním sjednocených zavřel z strany dědičného nápadu

a sukcessí v království uherském a českém. Což vše také cís. Matiáš o své ujmě na znamenitou neřkuli samé koruny české, alebrž i celé římské říše a jejich základních a hlavních práv a zříz. zems. i snešení sněmovních ouhonu, zkrácení i záhubu dokonalou bez vůle a vědomí lidí těch, jimž na té věci záleželo nejvíce, tajně a ukrytě listem obzvláštním potvrdil a schválil, jakž o tom již na svém místě jest s dostatkem psáno.

Tou také příčinou stavové král. čes. na to jalové cís. Karla vysvětlení a konfirmací hned od toho času, jak se vylíhlo, nikda nic jsou nedbali a naň se v příbězích takových neohlédali, jakž se tomu z následujících císaře Albrechta, zetě Zikmundova, krále Jiřího Poděbradského, krále Vladislava polského až i samého arcikníže Matiáše rakouského na království české volení, nicméně i z pominutí v tom manželky a dceř obou jmenovaného cís. Albrechta zjevně a neukrytě porozuměti může.

A ani do dneška stavové nemají k tomu žádné příčiny hodné a podstatné, pro niž by aspoň nyní teprva na ni víceji dbáti a ní se vázati dáti měli. Nebo, jakž práva obecná vyměřují, co se koli tak tajně a potutedlně koná, to žádnou excepcí slušnou a právní hájiti a vymlouvati se nemůže; a což pokoutně neb násilně aneb jakýmkoli jiným nenáležitým spůsobem v zvyk uvedeno a nařízeno jest, to žádné platnosti a stálosti míti nemá.

Svrchu dotčená pak smlouva k konfederací arciknížat rakouských proti Rudolfovi učiněná a v řeči latinské sepsaná sama v sobě zní takto:

„Poněvadž jak z přítomného spůsobu a příběhu těchto smutných a oplakání hodných časův, v nichžto království uherské již téměř všecko ztraceno, země pak slavného domu rakouského s zemí uherskou mezující na nejvyšší znuzené jsou, tak ovšem i z jiných mnohých příčin tomu se porozumívá, že by JM. římský císař, pán a bratr náš nejmilejší, z jakési mysli své nespůsobnosti a nestatečnosti, kteráž své nebezpečné proměny při něm má a jednak naň přichází, jednak zase časem svým od něho odchází, k správě a opatrování království a zemí nikoli dostatečný a spůsobný býti a tou měrou zemí těch sobě od Boha - svěřených tak, jak by sice náleželo, déleji příhodně a prospěšně spravovati moci neráčil: a protož my Matiáš, Maximilian, Ferdinand a Maximilian Arnošt, arciknížata rakouská, bratří a strejcové, majíce k tomu příčin hojně i bolest i lítost nad tím velikou, ovšem pak považujíce při sobě toho bedlivě, což nám od Boha a práva přirozeného k opatrování svěřeno jest, abychom toho

nějak samoděk nezanedbali, pročež uznali jsme za věc potřebnou býti, abychom s tímto sjezdem naším zde v Vídni pospíšili. Kdežto věci té pilně a zdravě mezi sebou považujíce, nemohli jsme žádného lepšího a příhodnějšího lékařství neb prostředku k pomožení jí při sobě vynajíti, jako tento: abychom dle moci a znění smluv a porovnání mezi námi stalých, též také podlé chvalitebného a od slavných našich předkův zachovávaného obyčeje a zvyklosti, ovšem pak majíce na pilném pozoru výš připomenutý JMC. nedostatek a nestatečnost rozumu zdravého, sobě za hlavu a sloup domu našeho, totiž arcikníže Matiáše, jak podlé pořádku přirozeného tak ovšem vedlé pořízení děda našeho cís. Ferdinanda I. slavné a svaté paměti, v příčině této zvolili a ústy i srdcem jednomyslným sobě ustanovili."

„A protož mocí listu tohoto našeho společného my všickni svrchu jmenovaní jak od osob našich, tak i jmenem a na místě mladších dědicův a budoucích našich na dotčeného arciknížete Matiáše všecku moc, právo a velebnost, jakým to nejlepším spůsobem a řádem státi se může, zcela a zouplna přenášíme a jemu postupujeme; a cokoli v příčině té a jednání tak vysoce důležitém jednáno, rokováno i uvažováno býti má, jak při nejvyšším biskupu, pánu našem, vší cti a šetrnosti nejhodnějším, tak i při nejjasnějším hišpanském králi, a bratru i strejci našem nejmilejším arciknížeti Albrechtovi i při jiných knížatech, připovídáme a slibujeme všickni společně, že to vše sobě oblibovati a stále i pevně držeti a zachovati chceme, avšak na ten a takový spůsob: kdybykoli a v čemkoli, což by se k jednání tomuto vztahovalo a přináleželo, nás za radu a pomoc žádal, abychom mu ve všem tom hotově a volně radni a nápomocni byli a jeho v ničemž tom neopouštěli."

„Jestliže by také kdy sv. římská říše pro tytéž již připomenuté příčiny na volení římského krále přemýšlela a na uvažování věci té zasedla, tedy mi všickni chceme a slibujeme vším úsilím naším o to se postarati, abychom toho jediného, jehož přirození po císaři prvního dalo a na svět vyvedlo, totiž arcikníže Matiáše, bratra a strejce našeho nejmilejšího, a žádného jiného, co na nás bude, fedrovali a jemu k důstojenství tomu pomohli."

„Avšak poněvadž bez věrné a snažné rad, služebníkův a poddaných našich pomoci tak vysoké a důležité jednání prospěšně a příhodně říditi a konati se nemůže: z té příčiny vidělo se nám za dobré a potřebné býti, abychom je v tom s náležitým dostatkem opatřili a zjistili a pro jich větší bezpečnost, kdybykoli jim toho potřeba jaká nastala, a oni buď jeden z nich neb více nás za to požádali, je pod ochranu

naši, nechť by pak jim od kohokoli z nás list glejtu svobodného dán byl, my všickni arciknížata ze spolka milostivě přijali. A ta jest v již dotčených věcech a příčinách všechněch naše jistá a dokonalá vůle i mínění. Pro lepší všeho toho dověrnost i jistotu ustavičnou a neproměnnou v smlouvě této rukama našima vlastníma sme se podepsali a ji sekréty (pečetmi tajnějšími) našimi upečetiti a stvrditi dali."

„Stalo se v Vídni 25. d. m. dubna léta spasení lidského 1606."

„Matiáš. Maximilian. Ferdinand."
„Maximilian Arnošt."

Že pak arcikníže Albrecht nebyl tomu sjezdu jich přítomen, pročež arcikníže Matiáš, odeslav mu do Brislu jeden exemplář smlouvy té, žádal ho přitom snažně a bratrsky, aby dotčenou námluvu jich společnou také sobě oblíbiti, ano i podpisem ruky vlastní i pečetí svou stvrditi se nezpěčoval. Kterýžto dav místo u sebe žádosti jeho, túž smlouvu jejich z bratrské lásky jim ratifikoval a schválil listem zvláštním v městě Brislu 11. d. m. listopadu léta Páně 1606, jakž to vše hodnověrný vidimus týchž listů arciknížecích, k žádosti stavův král. čes. od purkmistra a rady města Českého Brodu zhotovený 24. d. máje téhož léta, šířeji v sobě obsahuje a zavírá.

VIII. Anobrž od toho času nikda žádný císař římský v investituře neb v odění a listu lenním, kteréž vydávali králům českým na království, dědicův jejich neobsahoval a zmínky žádné o nich nečinil. Privilegia pak a nadání, jistým osobám propůjčená, také spolu s týmiž osobami hynou a umírají dle obyčejné regule právní. Aneb nechtějíli dáti tomu místa zástupcové pře rakouské, nechť ukáží aspoň jediný příklad tomuto průvodu odporný; ješto proti tomu nacházejí se příkladové nesčíslní jak v jiných knížetstvích říšských, tak ovšem i v knížetstvích a zemích rakouských, v nichž ukazuje se a poznává, jaký rozdíl byl by mezi lény dědičnými, a kteráž dědičná nejsou a na dědice žádnou měrou se nevztahují.

A mezi jinými nahlednouti jest toliko do investitury neb listu lenního cís. Reycharta, jejž dal králi českému Otakarovi na království české a mark. moravské předně, potom pak i na knížetství rakouské a štýrské markrabství v městě Achu 9. dne srpna l. P. 1262 a království svého 6., kdežto táž investitura neb odění lenní na král. čes. a mark. mor. zní takto: „Téhož krále knížetstvími král. českého a mark. mor. i všemi lény, dotčeným dvoum knížetstvím přislušejícími, mocí listu tohoto

odíváme a darujeme a jemu jmenovaných knížetství a len neb manství zprosta mocí královskou potvrzujeme." O knížetstvích pak rakouském a štýrském zní takto: „Témuž králi a dědicům jeho pořádným, kteříž po něm v statcích manských podlé práva a zvyklosti sv. říše s právem budou moci a mají děditi, ty dvoje knížetství, totiž rakouské a mark. štýrské, na říši a na nás podlé práva svobodně připadlé, se všemi lény a manstvími zcela a zouplna pod léno vysazujeme atd." A tam se patrně rozdíl ten najde a uhlídá.

IX. Poněvadž císař Karel to smyšlené a privatní neb domácí privilegium jakožto tehdejší český král sobě samému dal a vysadil, jakou ono medle podstatu a moc míti může, an práva to patrně vyhražují: předně, aby mezi osobou něco druhému dávající a od ní přijímající dokonalý rozdíl byl; za druhé, že žádný zprosta kníže a král v své vlastní při a k vlastnímu užitku a pohodlí svému neb dědicův a budoucích svých nic takového sobě vysazovati a nařizovati a o své ujmě za rychtáře neb soudce sebe vystavovati, ovšem pak předešlá císařská a královská privilegia a výsady veřejné pro své a svých dědicův a budoucích dobré ztenčovati, sužovati a tou měrou i vyvraceti nemůže a nemá?

X. A co řekne k tomu strana odporná, že, kdyby se mělo dáti místo a průchod dotčené bulle a výkladu cís. Karla, že to často dotčené privilegium císaře Fridricha vyprázdnilo by se ní a bylo by učiněno marné a neužitečné docela, proto že by stavové byli připraveni a vyvedeni z práva svého, řádně a náležitě dobytého, beze vší příčiny a provinění svého. Naposledy takovou měrou volení jejich svobodné nemohlo by míti nikda na věky místa a průchodu žádného, leč by spolu s celým oborem zemským i to království zahynulo a potom zase vyskytlo se posnovu, ješto není to slušné a náležité, aby privilegia císařská, obzvláště pak obcem a královstvím nadaná, měla se tak ničemně vyprazdňovati a jako v smích a žert obraceti.

Ale zanechajíce na straně těch pletich zmatečných, kteréž sobě v příčině té vymýšlejí mudrlantové a pochlebníci králův, již obraťme se a přistupme k rozjímání toho majestatu neb pořízení krále Vladislava, na hradě Pražském v pátek po třech králích l. P. 1510 a království jeho uherského 20. a če ského 39. zhotoveného. Kterýž v sobě obsahuje věci tyto: 1) že Ludvík, syn jeho, korunovaný uherský král, jest také z svobodné vůle pánův, rytířstva a měst král. česk. v témž království korunován a přijat; 2) pokudž pak by týž král Ludvík bez dědicův, čehož Bůh milostivě uchovati rač, prostředkem smrti z světa sešel, tedy že mocí téhož král. česk. práv, výsad a

privilegií dcera jeho kněžna Anna právou dědičkou král. česk. zůstati má; 3) aby dědicové jeho v jistých místech a pod správou jistých osob šlechetných obojího jazyka, uherského i českého, chováni a týmž jazykům hned z mládí vyučováni byli pro snadší potom týchž zemí a lidí poddaných správu a opatrování, když by se s nimi sami smlouvati uměli; 4) aby kněžna Anna bez povolení a rady stavův král. česk. žádnému k stavu manželskému zamlouvati se nemohla. Což vše od téhož krále Vladislava slovem i listem tím královským, pečetí jeho upečetěným, jest stvrzeno.

I. Ačkoli tedy král Vladislav to jistí a nařizuje, aby Anna, dcera jeho, po smrti bratra svého dle moci a znění práv, výsad a privilegií král. česk. dědičkou jeho zůstala; ale kdy se to stalo? I však kněžna Anna nikda v král. česk. nekralovala, jakkoli stavové manžela jejího Ferdinanda arcikníže za krále a ne za ňákého místodržícího jejího sobě zvolili. A tak on a *na manželka jeho* a to ne právem a dobrodiním jejím, nýbrž ze svobodného stavův volení té důstojnosti dosáhl, jakž se sám k tomu v jednom i druhém, v pravém i v tom podvrženém, reversu svém slovy patrnými přiznává.

II. A není divu. Nebo jak jest to otce jejího pořízení, na tak ničemných a nepodstatných příčinách založené, platnost jakou jí nésti mohlo? Praví sice kr. Vladislav a dceru svou Annu za dědičku českou podlé znění a moci práv a privilegií českých vyhlašuje. Ale která jsou to práva? Kdy od koho vydaná a přijatá? Jaké jsou to výsady? Kdy vysazené? Co to za privilegia býti musí? Kdy od kterého císaře římského vyprošená a nadaná, aby podlé moci a vyměření jejich kdy která osoba ženská právem dědickým a nápadním v zemi české kralovala aneb od císařův římských lénem knížecím, královským a kurfirštským náležitě odína a obdařena byla? Proč se na to ona první kněžna Libuše s sestrami svými nepotahovala? Proč sestry krále Václava, totiž Anna, Jindřicha kn. Korytanského, Markéta, knížete Boleslava lehnického a břehského, a Alžběta, krále Jana Lucemburského manželky? Což stalo se okolo l. P. 1308. Odkudž seznává se, že žádná z těch sester, přímou linií z rodu krále českého dolů sstupující, před třemi sty lety v témž království žádného práva dědického neměla ani ho užíti nemohla, nýbrž toliko manželé jejich z dobré svobodné vůle stavův za krále jsou zvoleni. Podobně mnoho svedla po smrti císaře Zikmunda dcera jeho Alžběta, císaře Albrechta II. manželka; nebo netoliko jí nic od stavův puštěno nebylo, nýbrž místo ní stavové zvolili sobě za krále Kazimíra polského a potom Albrechta, kníže bavorské. Posléze pak manžel i syn její, Albrecht císař a král Ladislav,

chtěliť jsou dosednouti na stolici českou, neháj̈ili se právem dědickým manželky a matky své, ale musili čekati, až je sobě stavové za krále vyvolili, a přestávali na samém voleného krále českého tituli, jakž se to z přísahy Ladislavové očitě spatřuje, jakož i to nikdež se jak v právích starých českých, tak i v pamětech hodnověrných nenajde, aby král. české k takovému právu nápadnímu osob ženských přivázáno a jemu podrobeno býti mělo. A tak není div žádný, že stavové téhož král. nikda nic na to pořízení Vladislavovo v takových příčinách se neohlédali a na ně nedbali, protože proti všem právům, zvyklostem i svobodám jich starobylým oble čelí. A proto také táž dcera jeho Anna nikda jest podlé téhož pořízení ke koruně české a správě její nepřišla, ale manžel její, jehož z jiných sokův neb kompetitorův za pána sobě zvolili.

III. Jak jen s právem pořízení to za slušné, rozumné a podstatné držeti se může, a ne raději za pouze nemotorné samo o sobě, poněvadž v něm král Vladislav patrně se přiznává k tomu, že syn jeho král Ludvík byl by jen ze svobodné vůle pánův, rytířův a měst král. česk. za krále zvolen a tou měrou ne podlé ňákého práva svého dědického, ale z pouhé a cizí vůle neb dobrolibeznosti, proti tomu pak, k čemu syn jeho žádného práva a spravedlnosti nikda neměl, aby samotná dcera jeho Anna podlé práva, výsad a privilegií téhož král. pravou a pořádnou dědičkou jeho býti a k němu právo jinačejší nežli bratr její míti mohla! Ješto snad bylo by daleko slušněji a podobněji k pravdě, aby král Ludvík jakožto syn královský a kurfirštský, podlé povahy a práva výsad kurfirštství světských, po otci svém, měllí on k témuž král. právo jaké dědičné, v něm dědil, kněžna pak Anna, sestra jeho, podlé vyměření práv a zvyklostí len kurfirštských, na samé toliko pohlaví mužské se vztahujících, anobrž i podlé obapolní smlouvy, mezi králem Václavem a Vilémem i bratřími jeho, knížaty rakouskými, obnovené (v nížto zřetedlně vyhraženo jest, aby deery jich v zemích jejich knížecích a královských právem nápadním nedědily, ale ty na samé toliko syny a dědice jich pohlaví mužského připadaly; dcery pak aby se vybývaly ne statky pozemskými a nemovitými, ale toliko movitými, totiž věny na hotových penězích, klenotech a okrase ženské záležejícími, podlé stavu a rodu jejich knížecího), aby byla věnem náležitým vybyta. Čímž samým, byť jiných důvodů nebylo, dotčené pořízení sebe vyvrací, ruší a vyprázdňuje.

IV. K tomu práva lenní o tom tak patrně vyměřují: že žádný man o statku svém manském a lenním sám o své ujmě bez dovolení pána lenního řídití a kšaftovati nemůže, mnohem pak méně může to někdo učiniti na ujmu a skrácení

sv. římské říše a práva jejího lenního. Předně pak a obzvláštně o ženách dotčená práva nařizují to: že dítě pohlaví ženského v takových statcích manských děditi ani nápadu žádného užíti nemůže, leč by léno neb manství bylo samo v sobě takové aneb tím spůsobem a pod tou výminkou dosažené, aneb že by otci jeho byl list takový na ně dán, aby po otci synové i dcery zároveň v něm děditi a nápadu užíti mohli. Ale aby král Vladislav měl ňáké takové obdarování a výsadu na král. čes., léno přední v říši, od kterého císaře římského dostati, toho se nikdež nenajde, nýbrž investitura neb list jeho lenní, jemu od cís. Fridricha III. ve Vídni 10. d. m. června l. P. 1477 v řeči německé daný, na samu toliko osobu jeho vlastní a ne na dědice jeho a mnohem pak méně na dcery výslovně se vztahuje.

V. Ale jestližeť matka Vladislava krále, dcera Albrechta krále českého, dle moci a znění práv, výsad a privilegií českých, žádnou dědičkou téhož krále nebyla, jestliže sám Vladislav, otec, i Ludvík, bratr Annin, toliko z pouhé a svobodné vůle stavův za krále byli zvoleni, jakož pak to věc jistá a povrchu ležící jest: která tedy práva, výsady a privilegia zemská dceři a sestře jejich Anně spíšeji a slušněji nežli před ní otci, bratru a bábě její království české právem dědickým přivlastnila a postoupila? Aneb jak jest to mohlo býti, aby Vladislav král tím pořízením svým ji za dědičku království ustanoviti a tak mnohem větší právo, nežli jest sám kdy měl, na ni přenésti mohl, poněvadž ani té moci za živobytu svého neměl, aby synu svému, jakožto králi českému již volenému, proti vůli stavův poručníky, kteříž se mu líbili, zříditi mohl, jakž se tomu z latinského přiznání Zikmunda, polského krále, stavům král. česk. na to daného na zámku jeho Braclavě v pátek na den sv. Havla l. p. 1517, království jeho 11., patrně porozuměti může? Jakož zajisté, komu větší věci sluší, tomuť i to, což menší jest, může a má dobře slušeti; tak zase, komu nesluší špatnější věc vykonati, tenť ovšem nemá svobody a práva k tomu, aby o onačejší se pokusiti směl.

VI. Mimo práva lenní přináší to s sebou veřejné a obecné právo všech království světa, kteréž spolu s nimi z práva všech národův se urodilo a pošlo: že žádný král té moci a svobody sobě propůjčené nemá, aby něco na zřejmou a makavou království svého škodu a zkrácení, ovšem pak na proměnu spůsobu jeho dřevnějšího o své vlastní ujmě a libosti nařizovati a před sebe bráti měl neb mohl, obzvláště pak v královstvích těch, kteráž dědičná nejsou, ale na svobodném volení stavův záleží; neb, cokoli král v takových královstvích může, to vše má a může ze samého dovolení a propůjčení

stavův, jemu při volení jeho stalého. Jakož tedy práv a zříz. zem. v jeho samého moci a vůli nepozůstává, ale také i stavův, týmž spůsobem ani zrušení neb změnění jich na jeho libosti nezáleží, jakž již to o našem král. česk. předešle jest obšírně ukázáno a provedeno při prvním průvodu hlavním.

Tím tedy to divnější věc jest do krále Vladislava, že se na to pořízení uamluviti dal, ješto se sám k tomu výslovně a dobrovolně přiznal v reversu svém, že syn jeho Ludvík od stavův král. česk. z lásky a z jich svobodné vůle, a ne z nějaké povinnosti, ke koruně české přišel a za krále zvolen jest. Kdežť tedy místo a průchod volení svobodné má, tuť neplatí zprosta nic žádný dědický nápad, ovšem pak král bez vůle obce nemůže o království takovém o své ujmě pořízení a kšaftu žádného dělati. K tomu nad vlastní přiznání ve všelijakých jednáních není průvodu podstatnějšího, zvláště když se to děje nejednou a času rozdílného.

VII. A ačkoli král Vladislav pro svou přílišnou dobrotu byl snadný k přemluvení, aby z čího pak koli návodu pořízení také učinil, pročež ho také každý rozumný člověk v tom pobloúzení jeho tím snázeji při sobě omluvena míti může; s tím však se vším království české není povinno, pro tu jeho dobrotu dáti se vyvésti z svobody své a práva starobylého, na němž všecka jeho podstata a velebnost záleží.

VIII. Jestližetě týž král Vladislav v létu Páně 1499 v úterý po sv. Martinu v městě Prešpurce k tomu zvláštním majestatem povolil a to nařídil, aby neřkuli žádná města neb hradové, ale ani prosté vesnice, v král. čes. ležící, bez rady a vůle vší země od ní odcizovány a nikterak zapisovány neb zastavovány nebyly (zříz. zem. A 19); pakli by on neb kterýkoli budoucí český král co toho přes toto nařízení učinil bez vůle a rady vší země, tedy aby takové odcizení neb zástava žádné moci ani průchodu neměla na časy budoucí a věčné: kterakž tedy to pořízení jeho o celém království českém a uvedení ho v dokonalé dědictví místo a platnost svou míti může, poněvadž to též zříz. zem. A 18, od téhož krále Vladislava spolu se stavy učiněné, pod velikými pokutami zbraňuje a zapovídá? Nebo na zbavení svobody království celého, již mnoho set let pořád v pokojném držení a užívání stavové byli a zůstávali, mnohem více záleží nežli na odprodání statkův aneb měst od něho některých. Odkudž opět celý svět porozuměti může, že jest králi Vladislavovi věci té, kteráž proti jeho vlastní přísaze, proti reversu a proti zříz. zem. patrně a naskrze čelí, nebylo nijakž možné a svobodno, dotčené pořízení činiti.

IX. Poněvadž králi Vladislavovi jakožto králi českému

nenáleželo to, aby koho bez povolení stavův do země aneb do stavu vyššího přijímati mohl, dle práva a zříz. zem. A 18, 40, 41, mnohem tedy míněji slušelo mu samému o své vlastní ujmě bez předešlého stavův volení neb povolení celé obce národu českého dceru svou za královnu a dědičku království takovým pořízením neforemným ustanoviti a vyhlásiti; nebo dotčené pořízení nebylo a není žádný instrument a list zemský neb obecný, ale toliko jeho domácí a postranní spis mezi a pro vlastní děti jeho zhotovený, avšak celému království a stavům na znamenitou ouhonu a zkrácení se vztahující.

X. K tomu nenachází se při něm ani žádných slavností náležitých, totiž svědkové ani pečeť zemská, ovšem pak žádného nejmenšího stavův k němu povolení, jehož snad žádný z tehdejších stavův ani nikda neviděl, mnohem méně, co by v sobě obsahovalo, nevyrozuměl.

XI. Aby pak při kterém sněmě obecném týmž stavům k schválení, oblíbení předneseno a od nich na relací sněmovní do desk zemských pořádně vloženo býti mělo, to se nikdež v celých deskách zemských téhož království až dosavad vyhledati nemohlo; pročež také za žádné pořízení královské jmíno a držáno býti nemůže, když se v něm nic právně a pořádně neklade, ale za pouhou a prostou rozprávku neb poznamenání domácí.

XII. Ačkoli práva propůjčují svobody a výsady veliké kšaftům těm, kteréž rodičové mezi dětmi svými vlastními činí; ale toto pořízení svobody takové užíti nemůže, protože tu jest činiti o veliké země a knížectví celá, kteráž se takovými postranními a privatními spisy kšaftovními, při nichž žádných slavností kšaftovních šetříno nebylo, tak snadně a lehce rozdávati a v dědictví dokonalé uvozovati nemohou a nedají.

Ale strana odporná dotírá na nás již samými právy a zříz. zem. král. čes. a praví: chcemeli věděti, podlé kterých neb jakých práv, výsad a privilegií českých kněžna Anna byla by od otce svého Vladislava za dědičku král. čes. nařízena a vyhlášena, abychom pilně nahledli do zříz. zem. A 1, tam že se toho patrně dočteme.

Ale dříve, nežli bychom přistoupili k odvodu obrany této, vidí se nám čtenáře laskavého ponapomenouti v tom, že práva ta a zřízení zemská, kterýchž stavové král. čes. od panování krále Ferdinanda I. až do vítězství Pražského krále Ferdinanda II. při soudech zemských užívali a spravovali se nimi ve všelijakých potřebách a jednáních svých, nejsou práva ta stará zemská národu českého; ale že král Ferdinand a potom i císař římský, přemohv a zkompeškovav dotčené stavy v létu Páně 1547, protože jsou podlé starých erbanuňkův, s domem

saským vyzdvižených, na rozkaz jeho královský proti Hanušovi Fridrichovi, kurfirštu saskému, jakožto svému v náb. pod obojí spoluoudu a druhu, války vésti nechtěli, a dav onano stará po své vůli a libosti zopravovati a zkorrigovati, teprva l. 1564 tato obnovená a zjinačená jim k užívání vydal: a z té samé příčiny za základ pevný a neomylný svrchu dotčeného majestatu a pořízení kr. Vladislava, kteréž o padesáte čtyry léta starší a dřívější jest nežli táž zříz. zem. Ferdinandova, nižádným spůsobem provozovati se nemohou. Nebo dle regule právní jistá jest a neomylná věc, že práva a ustanovení obecná vyměřují spůsob a formu jistou, podlé nichž by se lidé v budoucích jednáních svých řídili a spravovali, a nevztahují se na příběhy a účinky již dávno pominulé.

Ale jak a v čem dělila by se táž práva a zříz. zem., na něž Ferdinand při svém korunování přísahu vykonal a jimiž se spravovati reversem svým zvláštním léta Páně 1526 15. d. prasince, to jest v sobotu po sv. Lucii, se zapsal, od starých práv a zříz. zem., tomu se z níže psaného příkladu tím zřetedlněji vyrozumí.

Artikul o volení krále Jeho Msti takto zní:

V starém zřízení zemském.

A 1.

„Za právo nařízeno jest: aby král čes. volen byl obyčejem starobylým podlé zvyklosti, práva a svobody král. čes.; když by pak zvolen byl a přijel, má nejv. purkrabě, nynější i budoucí, připověděti pánům, rytířům i ostatním městům a tak celé koruně české, že tomu, o kohož se koli oni mezi sebou, aby králem byl a do království přijel, snesou, zámek Pražský bez odporu a pokojně postoupiti chce.“

V novém zříz. zem.

A 1.

„Když by koli k tomu podlé privilegium tohoto království přišlo (totiž zlaté bulle cís. Karla IV., krále Vladislava majestatu a Jeho milosti královské pána našeho nynějšího listu na to stavům daného), že by král český volen býti měl, tedy má volen býti také, jakž od starodávna bylo, a to na hradě Praž. A když by zvolen byl a přijel, aby nejv. purkrabě Praž., nynější i budoucí, zámek a hrad Praž. bez odporu v moc jeho hned po zvolení krále JM. postoupil. A hejtman hradu Praž., nynější i budoucí, po smrti krále JM., když by bez dědiců umřel, k žádnému jinému s zámkem zření míti nemá, dokudž by král č. zvolen nebyl, než k nejv. purk. Praž., jakž přísaha jeho to ukazuje. B VII.“

Odkudž již vidí se, že staré zřízení zemské klade za základ volení krále českého obyčej starobylý, zvyklost, právo a svobodu král. čes. Ale nové zřízení zemské má za základ a grunt toho všeho zlatou bulli cís. Karla IV., majestat krále Vladislava a list Ferdinanda, krále tehdejšího, a přitom tím obmyslným a lstivým dědicův královských přilepením neb podvržením, o nichž staré zříz. zem. nikdež zmínky nejmenší nečiní, dotčené právo volení českého poněkud sužuje.

Nicméně považme trochu bedlivěji; jak by hrubě to opravení starého zříz. zem. stavům král. čes. škoditi, dědicům pak královským ku pohodlí sloužiti mohlo.

Kdybychom měli libost a žádost, spor tento s stranou druhou šířiti a zveličovati, mohli bychom říci, že tou zlatou bullí cís. Karla, o níž zmínku činí zříz. zem. nové A 1, ona, kterouž týž císař celé římské říši vydal a níž volení králův stavům českým na konec neb dokonale potvrdil, majestatem pak krále Vladislava list ten, jejž on při volení krále Ludvíka stavům odvedl, a listem Ferd. I., krále, konfirmací ta, kterouž všech a všelijakých práv a privilegií král. čes., a tou měrou i toho práva volení svobodného potvrdil, rozuměti se má.

Ale zanechajíce na straně ouskokův takových, pusťme to straně naší odporné, že skrze tu zlatou bulli král Ferdinand chtěl rozuměti to privatní cís. Karla vysvětlení privilegium Fridricha cís., skrze majestat Vladislavův to pořízení jeho ze strany Anny kněžny a listem svým revers ten poslední. Mohouliž tedy a majíliž pro tu samou příčinu mezi jiná privilegia zemská král. čes. tak, jakž je tím jmenem v dotčeném zříz. zem. král Ferdinand křtí, se počítati a klásti? My ť jistě o tom velice pochybujeme proto, že všelijakých podstatných a opravdových privilegií ta vlastní povaha a spůsob jest, aby vždy jakouž takouž milost a dobrodiní lidem těm, na něž svědčí, s sebou přinášela a udílela a neodnímala, svobody pak obci neb národu kterémukoli buďto starodávní potvrzovala a nebo novou jej obdařila, a ne dočista jí zbavovala a zhošťovala.

Z toho ze všeho již snadno se porozumívá, že jakožto domnělé právo dědické kněžny Anny ani žádnými právy starými, zříz. zem. ani zvyklostmi českými, ani tou marnou cís. Karla deklarací neb vysvětlením majestatu cís. Fridricha žádnou měrou pravdivě a podstatně provésti se nemůže, tak ovšem že ani to otce jejího postranní pořízení neforemné i proti všemu právu a rozumu zdravému čelící straně odporné platnosti nejmenší s sebou nepřináší a nijakž vymlouvati a ospravedlňovati se nedá.

Již tedy dále pošetřme, zdali aspoň v tom reversu krále Ferdinanda I. zavírala by se nějaká moc, platnost a podstata onačejší.

I. Předně tedy znáti sluší, že dotčený revers krále Ferdinanda byl bez vědomí všech tří stavův král. čes. od někoho z pochlebníkův královských podvržen a k jiným privilegiím zemským přiložen, jakž toho důvod jistý jest ten. Ač zástupcové pře cís. Ferdinanda smějí to jistiti, že by stavové revers děda jeho prvnější, stavům před korunováním jeho l. 1526 13. d. prosince ve Vídni daný i do desk zem. v kvaternu privilegií latinském l. 1547 v úterý po sv. Martinu na listu 20. vepsaný, při obecném sněmě na hradě Pražském l. 1545 držaném jemu zase navrátiti a místo něho ten poslední pod datum na hradě Praž. ve středu po sv. Jiljí l. 1545 a království jeho římského 15. a jiných 10. od něho přijíti měli; avšak aby se to kdy od stavův na kterém sněmě obecném toho roku od nich držaném (ješto byli po dvakráte pospolu při nich shromážděni) státi a oni k jaké takové směně reversův královských z společného snešení povoliti měli, toho se nikdež žádné znamení ani paměť hodnověrná v celých dskách zemských král. čes. najíti dosavad nemohla, jakž se tomu všemu z níže psaného vysvědčení dvou úředníkův menších Pražských a jiných osob přísežných při témž úřadu gruntovněji porozuměti může.

„My Zdeněk Malovec z Chejnova a z Winterberka na Vysokém Dvoře, místopísař, Vilém Felix Kaplíř ze Sulevic, písař menších desk zemských, Jiřík Košetický z Horek, ingrossator větších desk zem., Jiřík Doubravský z Boubína, ingrossator menších desk, Jan Albert z Kamenska, Jan Ostrovid z Kundratic, M. Daniel Třebičský, registratorové desk zemských, vše král. čes., známo činíme vůbec přede všemi: Jakož v dotčeného král. čes. knize neb kvaternu latinském privilegií zemských, kteráž za správy neb panování nebožtíka císaře Ferdinanda I. l. P. 1547 v úterý po sv. Martinu od osob k tomu od JM. královské i jeho země zřízených s originály kollacionirována neb srovnána, podepsána, i visutou pečetí zemskou upevněna a stvrzena jest, mezi jinými listy a majestaty také výš jmenovaného cís. Ferdinanda tři rozdílní reversové v řeči latinské obsaženi se nacházejí, jež JM. při času královského svého volení stavům českým odvedl; mezi nimižto dva z strany obhajování a zachovávání všech a všelijakých jejich práv, svobod, privilegií, zvyklostí dosavad nabytých pod datum 13. a 15. d. prasince l. P. 1526, třetí pak z strany jeho svobodného volení na listu dvacátém v následujícím smyslu neb obsažení slovo od slova zní takto:“

„My Ferdinand známo činíme tímto listem obecně přede všemi: jakož jsou páni, rytířstvo i také města a tak celá obec král. čes. ze své svobodné a dobré vůle vedlé svobod téhož král. zvolili nás za krále českého; protož přiznáváme se k tomu, že jsme tomu od vyslaných jejich s dostatkem vyrozuměli a skutečně to poznali i shledali, že dotčení stavové a obec téhož království ne z nějaké povinnosti, ale tak, jakž výše dotčeno jest, to volení, zvolivše nás za krále čes., ze svobodné a dobré vůle své učinili. Kterýžto list náš pro lepší toho všeho jistotu pečeti naší, kteréž dosavad jakožto arcikníže rakouské jsme užívali, přivěšením jsme stvrdili. Jenž jest dán v městě našem Vídni 13. d. prasince l. P. 1526, království pak našeho prvního.“

„Poněvadž pak podlé téhož reversu na kraji a po straně tato následující slova: „Istae literae sunt regiae Majestati a statib. regni Boh. in arce Pragensi feria V. post festum Assumptionis Beatae Mariae Virginis a. D. 1545. redditae, atque aliae literae loco illarum a sua Majestate statibus regni lingua Boh. sunt datae, quae in hunc librum sunt quoque inscriptae. Quarum datum in arce Prag. feria IV. post Aegidii a. D. 1545“ přiložená a připsaná se nacházejí: z té příčiny byli jsme v tom od JM. pánův nejv. úředníkův zemských podlé povinnosti naší pohledáváni a požádáni, abychom dle povinnosti a přísahy naší, kterouž jsme ke dskám zemským vykonali, v pravé a čisté pravdě o tom, cožbykoli nám bylo povědomo z strany toho postranního připsání, zprávu naši učinili a přitom i to vyznali a vysvědčili, zdaliby v těch v létu Páně 1545 držaných sněmích a v relacích i v snešeních jejich sněmovních aneb sice kdekoli jinde ve dskách zemských jaká zpráva a jistota o tom před rukama se nacházela, odkudž by seznati a spatřiti se mohlo, že dotčené proměnění a vyzdvižení toho prvního císaře Ferdinanda reversu v zjevném a plném sněmě s vědomím, s volí a oblíbením, též na poručení všechněch stavův státi se mělo.“

„Na kterýžto rozkaz neb toho od nás vyhledávání nepominuli jsme toho všeho v kvaterních sněmovních i relací jich se vší pilností hledati a zvláště v sněmích těch, kteřížto v jmenovaném 45. roce drženi byli. A protož vyznáváme tímto listem naším zjevně:“

„Předně a nejprvé, že táž po straně doložená slova ne v kontextu neb uprostřed knihy neb kvaternu privilegií zemských, ale toliko na kraji listu a podlé téhož reversu na straně jsou dostavena byla. Kterého pak dne aneb z čího rozkazu taková juxta se stala, nic toho přitom doloženo a poznamenáno není, ani žádného jmena pod tím se nenachází, odkudžby

mohlo se porozuměti, kdoby ten člověk aneb osoba byla, aneb zdali jest také úřadu desk zems. přísahou byl zavázán, kterýž též slova postranní přiložil a připsal. A jakkoli také o tom postranním přípisu dokládá se toho, že by císaře Ferd. revers nový do takové knihy ingrossován neb registrován býti měl, avšak ani jedinkého slova z něho do téhož latinského kvaternu privilegií zemských vepsáno není, ani se v něm nespatřuje a nenachází."

„Dále vyznáváme také i to:. že, ačkoli dvojí sněm v témž 45. roce, první ovšem ve středu po třech králích, druhý pak v pondělí po nanebevstoupení Marie panny držán byl, však že v žádném z těch artikulův a snešení sněmovních naprosto nic toho, co se tkne jednoho i druhého toho cís. Ferdinanda reversu, před rukama se nenalézá, jako ani o tom směnění prvního neb druhého reversu ani jedinkým slovem v těch dvou sněmův artikulích a snešeních se nečiní a nepřipomíná, mnohem pak méně jaké stavův povolení k zjinačení téhož reversu a proměnění privilegií Karlšteinských (na Karlšteině složených) tehdáž se stalo, jakž sice v jiných a těm podobných příbězích a za příčinou zjinačení neb proměnění privilegií a majestatův zemských v království tomto jistý a starobylý obyčej a zvyklost se zachovává a toho zapotřebí jest."

„Což vše přijímáme k našemu křesťanskému svědomí a na přísahu i povinnost naši. K té také potřebě toto svědomí na jmenované toho při nás vyhledávání od sebe sme dali a pro lepší všeho toho jistotu a bezpečnost v něm se našima vlastníma rukama podepsali a pečetmi našimi přitištěnými stvrdili $\frac{21}{11}$ d. m. máje l. P. 1620. Zdeněk Malovec z Chejnova, Wilem Felix Kaplíř, Jiřík Košetický z Horek, Jiří Doubravský z Boubína, Jan Albert z Kamenska, Jan Ostrovid z Kundratic, M. Daniel Třebičský."

II. Za druhé, jmenovaný revers obsahuje v sobě tuto věc dvojí: 1) že kněžnu Annu, manželku Ferdinandovu stavové král. čes. za pořádnou dědičku a královnu podlé moci a znění práv, výsad a svobod koruny české (totiž často psané zlaté bulle cís. Karla IV. a pořízení kr. Vladislava, o níž zmínka obšírná v témž reversu Ferdinanda krále se činí) poddaně uznali a přijali; 2) jeho pak Ferdinanda arciknížete osobu za svého krále a pána ze své svobodné a dobré vůle zvolili a přijali. Z nichž tato poslední klausule jest sama v sobě beze všeho odporu pravdivá a neomylná, ale onano, co se v prvním punktu obsahuje, totiž, aby stavové král. čes. kněžnu Annu, dceru Vladislavovu a Ferdinandovu manželku, za pořádnou dědičku a královnu svou uznali a přijíti měli, potřebuje trochu vyhledání i uvážení bedlivějšího.

Když zajisté Ludvík, český král, dotčené kněžny Anny bratr vlastní, jakž to týž revers Ferdinanda sám výslovně vysvědčuje, léta Páně 1526 na den památný stětí sv. Jana, to jest 29. d. srpna, při obhajování svaté křesťanské víry jako i pro zachování svých království, zemí a poddaných věrných milých proti tomu tyranskémn a dědičnému všeho křesťanstva nepříteli v potkání polním zahynul: tedy stavové dověděvše se toho pádu smutného, hned při začátku měsíce října, totiž v pátek po sv. Františku téhož roku, položili sobě sněm obecný a na něm jakožto v času tom, když krále žádného neměli, o některá práva a zříz. zem. vespolek se snesli, obzvláštně co se dotýkalo volení krále, pojavše nimi trochu v uzdu (obmezivše nimi trochu) přílišné a nezřízené mocnosti královské užívání. Zatím málo v kolikasi dnech zvolili sobě za krále tohoto, o němž tak častá zmínka se děje, Ferdinanda arciknížе rakouské, kněžny Anny manžela.

Že pak tíž stavové předsevzali i vykonali volení to své ne z povinnosti nějaké, ale z své svobodné a dobré vůle a podlé starobylých svobod království: to vše sám král volený v tom reversu svém, téhož léta 13. d. prosince stavům v příčině té vydaném, zjevně a výslovně vyznal, a na to potom 24. d. února roku následujícího i korunou českou od nich jest poctěn. Od té chvíle potom kraloval týž Ferdinand v Čechách až právě do své smrti. Kdy tedy kněžna Anna byla za královnu českou přijata, an smrtí manžela svého na sedmnácte let předešla? Takové zajisté věci vysoce důležité a podstatné, k nimžto potřebí jest povolení celé obce a království celého ne někde v koutě, alebrž zjevně v plném sněmě a shromáždění stavův se obyčejně řídí a pro budoucí památku věčnou do knih obecných neb desk zemských se zapisují; nazpět, cokoli toho tajně, pokoutně aneb mocí násilnou se kuje a koná, to žádné zprosta platnosti a mocnosti s sebou nenese, aniž za příklad a právo budoucí komu postačovati může.

Jestližeť tedy strana naše odporná nemůže nás zpraviti gruntovně v tom, což tuto vyhledáváme od ní a na čež se jí dotazujeme, tedy tím samým uvedou v pochybnost revers ten královský a budou moci o to méně naň v své při spoléhati.

Ale máť v sobě týž revers cosi víceji; nebo vypravuje se v něm, že kněžna Anna proto jest od stavův král. čes. pořádnou a zrozenou dědičkou a královnou jejich uznána i přijata, že král. čes. se zeměmi k němu přivtělenými po smrti krále Ludvíka na ni jakožto vlastní jeho sestru a dědičku pořádnou podlé znění nadaných jim svobod a privilegií i toho nařízení cís. Karla IV. řádně a zřízeně připadlo. V kterýchžto

slovích znamenati opět předně sluší velikou odpornost a řeči nesrovnání, kteréž my zástupcům často řečeného reversu k srovnání a ospravedlnění zanecháváme. Nebo málo výše před tím dokládá toho a jistí král Ferdinand, že král bez dědicův sešel z světa, tuto pak v slovích přivedených praví, že sestra jeho byla by pořádná dědička jeho.

Dále pošetřme, jaké jsou to svobody a privilegia, podlé nichž kněžna Anna za dědičku království učiněna a vyzdvižena jest. V reversu tom vyčítá se privilegium dvoje, totiž zlatá bulle cís. Karla IV. a pořízení Vladislava krále. Ale jaká medle svoboda a privilegium obsahuje se v jednom tom i druhém listu? Což jest to svoboda, když stavové svobodní pohlaví ženskému bezděk a proti vší vůli své poddáni býti musejí? Toliž má slouti privilegium neb výsadou, býti na věčné časy otroky ustavičnými jednoho rodu neb domu knížecího? A protož poněvadž táž zlatá bulle jest pravá bulle, totiž bublinka marná, a to pořízení Vladislavovo nemnoho podstatnější, jakž málo výše to provedeno jest obšírně, jakáž tedy podstata a platnost bude toho reversu Ferdinanda krále?

Ale dí na odpor někdo z protivníkův našich: „I však právo a zříz. zem., jak pod literou A 1, B 20, 25, B 3, 7, 8, tak i jinde více činí zmínku patrnou o dědicích královských, ano i přísahy některých úředníkův zemských, jako i manské na ně se výslovně vztahují; odkudž snadno rozuměti a zavříti se může, že po smrti králův českých dědicové jich nastupují na místa jejich a království toho právem dědickým a nápadním docházejí.“ Tak jest, že se to tak v skutku dosavad dálo, a že v témž zříz. zem. dostaveno jest jmeno dědicův královských; ale jak právně a spravedlivě se to stalo, i k jak hrubé platnosti straně odporné to slouží, nyní již posuďme. To pak jest věc jistá a vůbec vědomá, že té proměny a přídavku v zříz. zem. stalého byl první původ a počátek Ferdinand I. král, kterýž po korunování a ujetí se správy koruny české i po zkrocení Čechův sám o své ujmě a vůli proti starodávním právům, zříz. zem., svobodě, privilegiím, anobrž proti své vlastní přísaze královské stavům učiněné ta slova „dědicův královských“ do jmenovaného zříz. zem. vložiti a vlepiti rozkázal, jakž to průvodné jest a patrné jednomu každému, kdož toliko staré zříz. zem. s novým jako i notule přísah nejv. úřed. a soud. zem. s přísahami nejv. úředníkův zemských mark. mor., v nichž žádná nejmenší zmínka neděje se o jakých dědicích markraběte mor., bedlivě srovná. Toť by pak byla věc arci směšná, aby oud těla byl svobodný, hlava pak jeho otrocká a chlapská!

Za druhé pravíme proti tomu ouskoku jich to, že to slovo

„dědic“ v právích a zříz. zem. našich má smysl a výklad nejeden. Nebo dědic (heres), o němž tuto zmínka se děje, v témž zříz. zem. nic jiného nevyznamenává nežli *suos heredes*, to jest vlastní a svoje dědice něčí. Ostatní pak a cizí lidé, kteříž po někom něco dědí, slovou vlastně nápadníci, jakž se ten rozdíl zřetedlně vynachází v témž zříz. zem. pod literou I 52, v němž toto se nařizuje za právo: jestliže by kdo umřel bez dědicův a bez zřízení, a měl bratra vlastního dílného neb sestru vlastní vybytou neb nejbližší přátely krevní po meči, že statek jeho nápadem, successione, na ně připadnouti má. Odkudž zřetedlně se seznává, že podlé práv a zříz. zem. král. čes. ani bratři vlastní dílní v tom jmenu „dědic“ se nezahrnují a ním se nemíní, ale sámi toliko *sui sive domestici heredes* t. j. svoji domácí a v moci otce svého ještě zůstávající neb nezletilí. Anobrž ještě ani ti všickni vesměs a bez rozdílu pohlaví, ale samotní toliko pacholíci a osoby pohlaví mužského, jakž se to v témž zříz. zem. pod lit. F 17 výslovně nachází. Podobně jako i v právích manských neb lenních jmenem dědicův nic jiného nerozumí se, jediné pacholíci a pohlaví mužské.

A ač purkrabové Karlšteinští činí přísahu králi (zříz. zem. B 8) i jeho dědicům, tím však jmenem „dědicové“ že nemíní se žádní jiní, jediné dědicové pohlaví mužského a tam v tom nejužším téhož slova vyznamenání, a bez ujmy a zkrácení obyčejův, práva a svobody král. čes. staredávní, mezi kterýmižto právy hlavními právo volení svobodného jest nejpřednější a nejpodstatnější. Přísahy také jiných nejv. úřed. a soud. zem. i rad královských jsou sepsané a vztahují se na samého jak tehdejšího krále jich Ferdinanda I., tak ovšem i na budoucí krále české a nikdež na královny.

Ale řeknou ještě odpůrcové naši na odpor: že nechť děláme, co děláme, a vrtíme se, kam chceme, toho však jim zapříti nikterakž nemůžeme, žeť aspoň podlé moci a znění práva tohoto a zříz. zem. obnoveného, král. čes. vždy není dokonale sobě svobodné, ode všeho nápadu dědického osvobozené. Pusťme jim předně to na čas, že mimo krále Ferdinanda také i všickni tři stavové v král. čes. dotčené zříz. zem. obnovené sobě oblíbili a je schválili; což staloli se od nich, tedy nezachovali se v tom zřízeně dle starobylého obyčeje, řádu a zvyklosti předkův svých.

Pod tím však hned zase tuto vzniká otázka a pochybnost jiná: zdali totiž to jedněm i druhým, králi i stavům ze spolku, bez vědomí a povolení kurfiřštův a knížat sv. říše učiniti a takovou proměnu v tom království, sobě vždycky prvé svobodném, o své ujmě zarážeti náleželo? Nebo, co se

všechněch došýče, to také ode všech schváleno a uváženo býti má, poněvadž pak král. čes. beze všeho odporu a pochybnosti bylo by jedno z nejpřednějších a nejvznešenějších lén neb manství sv. říše, nímž císařové římští krále české beze vší dědicův jejich v listech svých lenních zmínky (ješto jináče se v listech lenních, kteříž na léna dědičná svědčí, děje), časův rozličných obdarovali, jakž se to vše v konfirmací cís. Fridricha II. u volení krále Václava l. P. 1216 26. d. července v městě Ulmu, v investituře to jest v odění neb listu lenním cís. Reycharta králi Otakarovi vydaném v Aachu 9. srpna l. P. 1262, v druhém listu lenním cís. Fridricha kr. Vladislavovi daném ve Vídni 10. d. junii l. 1477 i v třetím od cís. Rudolfa I. králi Otakarovi v ležení před Vídní (aneb na zámku neb hradě Vídenském, *in castro ante Viennam*) 25. d. listopadu l. 1276 odevzdaném šířeji obsahuje a zavírá.

I kterakž by tedy jmenovaní králové čeští na patrnou ouhonu, ujmu a zkrácení sv. říše dědice své po sobě za nápadníky koruny české ustanovovati a tou měrou spůsob a formu předešlý toho tak vzácného léna neb manství, což sice práva lenní manům vůbec zřetedlně zapovídají, změniti a v daleko horší proměňovati mohli, ješto táž práva lenní neb manská světle a neukrytě tak o tom vyměřují: kdyby někdo královskou nějakou důstojností oděn a poctěn byl od císaře, že toliko on ji míti a užívati má, dědic pak jeho že žádným spůsobem po smrti jeho na ni nastoupiti ani v ní nápadu po otci užíti nemůže.

A protož, co jsou kolivěk ve věci té Čechové spolu s králi svými bez celé říše dovolení po straně a o své ujmě nařídili, toť jistě dotčené sv. říši k žádnému zkrácení a ujmě nijakž sloužiti a vztahovati se nemá a nemůže, jakožto věc sama v sobě nepodstatná, neplatná a marná. Začež kdyby byl toho všeho sám cís. Ferdinand I. jakožto král český neměl a neuznával, k čemu bylo by mu potřebí toho tak snažného při stavích král. čes. vyhledávání, aby synu jeho prvorozenému a nejstaršímu Maximilianovi II. podlé privilegií a svobod svých jmena, titule a důstojenství krále českého ještě za jeho Ferdinanda zdravého života užívati dovolili, a proč by byl musil týž syn jeho Maximilian týmž stavům za to, že jsou mu k tomu povolili a toho dopřáli, úctivě děkovati psaním svým z města španielského Valledolitu v úterý den sv. Řehoře 12. d. března l. P. 1554 a království jeho českého prvního?

Rovně kdyby byli téhož cís. Max. II. synové Rudolf a Matiáš toto zříz. zem. za tak nepodstatné neuznali, proč by byli vyhledávali toho při stavích s takovou snažností, aby je sobě za krále zvolili?

Ovšem pak, jestliže to právo dědické a posloupnost nápadní v král. čes. co platiti má, i pročež jest po smrti cís. Matiáše, strýce jeho, arcikníže Ferdinand, nynější císař, království čes. zdědil a ne bratří jeho vlastní Maximilian a Albrecht, an obadva živi a zdrávi byli před rukama? Aneb proč jest týž císař Ferdinand II. tou novou smlouvou, s Hišpanem o král. čes. učiněnou, bratry své obadva, Leopolda i Karla, ode všeho v něm nápadu dočista odmrštil?

Takliž náleží arciknížatům rakouským, aby sobě sami o své ujmě bez dovolení obce a stavův moc vrchní osobovati a jak sv. říše tak i král. čes. práva a zříz. zem. základní po své libosti a vůli svobodně rušiti a to, což jedné a samé osobě z počtu jich dáno a propůjčeno jest, na nesčíslné přenášeti, aneb také místo toho, jehož stavové za nápadníka neb čekance království dle snešení svého obecného zvolili, někoho jiného, třebas snad zjevného jich nepřítele a tyrana, na stolici královskou dosazovati směli?

Dalekoť jináče o tom vyměřují jak přísahy, tak ovšem i zápisové aneb reversové králův českých, stavům dle starobylé zvyklosti a řádu země vykonaní a odvedení: kteréžto věci rušiti a vyprázdňovati a to, což pro obecné dobré do které obce neb království uvedeno a v ní nařízeno jest, k vlastnímu užitku a pohodlí chtíti sobě přivozovati, žádnému knížeti práva nepropůjčují a neosvobozují. Jaký by pak rozdíl byl veliký mezi tyranem a knížetem dobrým, o tom nyní není čas obšírněji psáti a toho vyjadřovati. A tak zdá se nám, že jsme i na tu třetí odpůrcův našich excepcí a výmluvu jalovou odpověď dostatečnou dali, ukázavše to gruntovně, jak by ty obě dvě smlouvy neb kompaktata již dávno minuly, zlatá bulla cís. Karla IV. s tím pořízením Vladislava krále žádné naprosto platnosti v sobě neměla, právo pak a zřízení zemské obnovené na trojím mdlém a třtinovém gruntu založeno bylo. —

Nyní tedy již podlé pořádku náležitého přistoupíme k čtvrté a poslední týchž odpůrcův našich excepcí a výmluvě, kterouž jestliže porazíme a přemůžeme jako tři předešlé, nebude nic jiného pozůstávati, nežli abychom nepřátely naše v tolikerém potkání pravdou zjevnou přemožené přinutili k tomu, aby též pravdě vítězící ustoupili. Jestliže by pak oni proti svědomí svému usilovali ji déleji potlačovati, nechť přitom jsou jisti tím, že jí dokonce nepotlačí a neututlají, aby celý sbor křesťanský ji spatřiti a s gruntem vyrozuměti nemohl.

Ale pošetřme a považme s gruntem přede vším jiným toho: jak pořádně a náležitě Ferdinand II., arcikníže rakouské, byl by za krále českého zvolen a vyhlášen. Císař Matiáš

l. P. 1617 povolav před tím k sobě do Prahy Maximiliana a Ferdinanda, bratra a strýce svého, arciknížata rakouská, a o tu všecku věc s nimi bedlivě se uradiv, anobrž i na místě dokonale postaviv, zatím teprva stavům král. čes. sněm obecný ku pátému dni m. června rozepsal a položil.

Když pak stavové shromáždili se v soudnici ke dni určitému, dal jim úmysl svůj přednésti v spisu v rozum ten: poněvadž by žádných dědicův pořádných neměl, z té příčiny že jest sobě téhož arciknížе Ferdinanda za syna zalíbeného zvolil, žádaje stavův milostivě, aby ho za náměstka neb nápadníka po smrti jeho oblíbili a zvolili. Za tou preposicí sněmovní čteni listové arciknížete Maximiliana a Albrechta, bratří vlastních cís. Matiáše, jimiž odříkali se všeho práva svého, kteréž by sobě na král. čes. pokládati mohli, a přenášeli je z své dobré a svobodné vůle na osobu arcikníž. Ferdinanda, strejce svého.

Na to hned na sejtří Ferdinand od přítomných v soudné světnici stavův za nápadníka neb sukcessora cís. Matiáše zvolen, a přišed spolu s císařem i s arciknížetem Maximilianem do sněmu mezi stavy, za krále českého jest vůbec vyhlášen. Tu také jmenoval se jistý den k korunování jeho, totiž 29. d. června, jenž byl památka sv. Petra a Pavla, apoštolův Páně; dotčení pak listové obadva k ostatním privilegiím zemským jsou na zvláštní rozkaz přiloženi.

A ta celá akcí konala se obmyslně a chytře, avšak proti zřejmému obyčeji a řádu starobylému, na patrnou a makavou práv a svobod českých ouhonu a vyvrácení dokonalé. Nebo na teď nedávno pominulém sněmě l. P. 1610 na hradě Pražském držaném zavříno bylo od cís. Rudolfa a stavův a za právo obecné nařízeno to: aby při budoucích sněmích, kteřížkoli buď od JMC. neb budoucích králův českých rozpisováni a pokládáni bývali, po uvážení proposicí sněmovní, což předně díti se má, i hned také obecní artikulové aneb každého osobní a obzvláštní přednášeni, uvažováni a zavíráni, ano i před zavřením sněmu a vykonáním relací sněmovní sepsáni, na místě a konci postaveni, a které by věci do sněmu náležely, ty také do téhož sněmu vepsány a položeny byly; a každý aby svobodu měl, při sněmu potřebu svou přednésti, a relací sněmovní nemá prvé čtena býti, leč by ti obecní artikulové spolu s proposicí JMC. uváženi a na místě postaveni byli.

Ale tomu všemu na odpor v mandatu obecném cís. Matiáše, sem i tam po krajích král. čes. rozeslaném, jímž stavové obsílali se k témuž sněmu pod datum v pondělí den památný sv. Filipa a Jakuba apoštolův Páně 1617, zapovídalo se stavům

výslovně: poněvadž k té samé a jediné potřebě týž sněm obecný jim se pokládá, aby mimo přednešení jeho sněmovní nic jiného na témž sněmě se nejednalo.

A jakkoli to všem vůbec výborně vědomé a známé bylo, že stavové král. čes. měli by moc a svobodu krále sobě voliti, anobrž že i sám císař Matiáš, vlastní krále českého syn a bratr, před málokolikasi lety dotčeného království svobodným stavův volením dosáhl; přes to však všecko rádeové téhož císaře zlí a neupřímí vyhledali v tu dobu arcikníželi Ferdinandovi jakýsi nový a prvé v tom království neslýchaný titul a právo k dosažení koruny české, o němž s těžkostí kdy která království dědičná jakou vědomost měla, ovšem pak méně kdy ho užívala, zvláště co se nápadův královských dotýče, a to bezpochyby k konci a cíli tomu, aby lidé vůbec za to měli, že jmenované král. čes. neřkuli království dědičné jest, ale nad to výše také že po samé vůli a libosti králův českých mohlo by se na kohokoliv cizího právem a titulem synovství zalíbeného přenášeti a jemu za dědičné postupovati. Což vše vztahovalo by se na nejvyšší netoliko samé koruny české, ale také i vší sv. římské říše, jejížto léno neb manství ono jest, ouhonu, ujmu a zkrácení. Nebo takovéto právo, aby synovství zalíbené při právě lenním neb manském jaký průchod míti neb někomu platnost nějakou při nápadech statkův manských nésti mělo, dosavad u žádného národu v zvyk uvedeno ani užíváno nebylo. A když by jednomu kurfirštu táž věc slušela, proč by i jiní k ní práva a přístupu svobodného míti neměli, tét my subtilnosti rakouské rozuměti a jí vtipem rozumu našeho vyzpytovati nemůžeme. Ale takovou měrou nemusilo by nikda žádné kurfirštstvi prázdné státi, na říši právem odumrtním připadati a od císaře římského dle vyměření zlaté bully cís. Karla IV. jakožto léno neb manství naň a na sv. říši právně a pořádně připadlé jiným náležitým manem a držitelem opatřeno býti.

Svrchu pak podotknutí listové arciknížecí byli tak chytře a zateměle zkopirováni podlé formule neb notule ekvivokací jesuitské, že v nich neřkuli právo dědické na král. čes., po němž týž dům rakouský dosti dlouho toužil, dokonale se upevňovalo, alebrž i to prozřetedlně opatřeno bylo: kdyby stavové opřeli se arciknížatům v tom udatně, že oni nevědí zprosta o žádném právě jich dědickém, kteréž by jim na koruně české náležeti mělo, aby arciknížata mohli jim vyjíti zase tím a říci, že oni ničehož toho v týchž listech nepraví a nejistí zprosta, ale že toliko práva svého, kteréž by míti mohli na témž král. čes., strejci svému Ferdinandovi postupují. A poněvadž jakož stavové svým svobodným volením,

tak také arciknížata nápadem svým dědickým hájí se a zastírají, a táž věc nebyla by ještě mezi stranama právem žádným rozhodnuta a vysvětlena; z té příčiny že těmi slovy v listech arciknížecích zatměle dostavenými (jimiž se nic toho nevyměřuje a nejistí, aby táž arciknížata právo jaké k král. čes. míti neb nemíti měli, zvláště pak, byť i co toho měli, že se toho všeho týmiž listy na konec odříkají) jakož stavům a svobodě jich zkrácení žádné se neděje, tak ovšem ani arciknížata práva svého, dříve nežli by strany o to byli porovnány, dokonce zbaveni a odmrštěni býti nemohou; ještoto podlé úmyslu a mínění arciknížat dotčená slova daleko jinačejší smysl v sobě obsahují a zavírají. Poněvadž zajisté Matiáš, tehdejší český král, v tu dobu ještě v živobytu zůstával, tedytě to byla věc jistá a neomylná, že žádnému z týchž bratří jeho také dle zdání jich ještě v ty časy žádné právo a spravedlnost na král. čes. jest nenáleželo. A tou měrou postupovali listy těmi Ferdinandovi práva toho svého, kteréž domnívali se budoucně moci míti k témuž království, teprva po smrti bratra svého, císaře a krále Matiáše.

I ačkoli nejvyšším úředníkům a soudcům zem. král. čes. dle povinnosti jich náleželo, aby ty všecky věci co nejbedlivěji při sobě vážiti, rozsouditi a to, aby obec král. čes. v příčině té žádné škody a ujmy nenesla, svoboda pak její v nebezpečenství těžkém nevězela, všelijak s pilností opatrovati a předcházeti hleděli; někteří však z těch ustrnuvše se na tom myslí svou jízlivou cele, aby raději vlast svou do věčného otroctví zapletli, nežli aby svobodné náb. evangelické v ní trpěti měli, ostatní pak jsouce halafanci, sliby bohatými omámeni a zaslepeni, netoliko sami od osob svých, zapomenuvše se na přísahy své, jimiž král. čes. byli zavázáni, dotčeného práva dědického a nápadního všelijak zastávali, proti tomu pak svobodné krále volení, kteréž stavům od starodávna dle výš připomenutých důvodův s právem náleží, rukama i nohama z gruntu vyvrátiti usilovali, ale nad to výše také i jiné upřímnější vlasti své jednak zakázkami oulisnými na svou stranu přivábili, jednak zase pohrůžkami a trucováním hrozným k zdání svému bezděčně dohnali.

Čemuž porozuměvše mnozí z stavův pod obojí, k čemu se tu stele, nežli by k takovému bezpráví a násilí povolili a hlasy svými předsevzetí to záhubné stvrditi a schváliti měli, ujeli raději za času od sněmu. Nebo z dotčených stavův pod obojí potkávaly se osoby přední od nejv. úřed. a soud. zem. pod jednou s pohrůžkou takovou: aby se žádný z nich tomu volení Ferdinanda arciknížete na odpor nestavěl, nemělli by hlav dvou na sobě, z nichž by jednu lehko opykati a spolu

i se statkem v šano vsaditi směl neb chtěl. Nejedni pak z počtu jich pro to samé, že jsou se k věci přítomné směle a svobodně podlé povinnosti a svědomí dobrého přimlouvali, z úřadův svých, v nichž na ten čas zůstávali řádně, hned po zavření sněmu toho byli smetáni. Ta pak sbírka, novému králi od stavův dle starobylé zvyklosti na sněmě svolená, kteráž vynesla drahně tisíců, jest rozdarována od něho štědře některým málo osobám, kteréž tu svobodu vlasti své mrzutě protarmarčily, aby vždy odměny nějaké za tak vzácnou a platnou službu, témuž králi novému prokázanou, dostaly.

I jestližeť stavové při sněmích obecných hlasův a přímluv svobodných nemají, ale může jim ledakdos lecos poroučeti, aneb nápadník království dle vůle a libosti samého krále se nařizovati a vystavovati: pročež tedy sněmové obecní k uvažování věcí takových jim se rozpisují a pokládají? Proč se na jednoho každého z nich přímluvy od nejv. purkrabího Praž. podlé pořádku úřadův a stavu podávají a sbírají? Neníť naděje, aby jedno i druhé mělo se díti toliko pro formu a z obyčeje pouhého. A protož když v té věci sehnalo a nalezlo se tak mnoho nepořádků a zmatků přetěžkých, a sama práva papežská neb duchovní v příbězích takových to vyměření činí a za právo ustanovují, co se koli proti právu děje, to že vše jmíno býti má za takové, jako by nikda toho nic se nestalo: touž měrou dotčené volení, jakožto proti pravidlu a formě neb znění privilegií zemských vykonané, nemůže než za marné, prázdné a nepodstatné jmíno a držáno býti, a to proto, že při něm svoboda, stavům s právem náležející, byla dočista odňata a zamezena.

To pak jest věc nad míru škodlivá a záhubná pro budoucí příklad zlý, aby někdo chytře se vlouditi a na trůn důstojenství královského vstoupiti neb dosednouti měl. Jakož pak tak se stalo, když léta Páně 1098 cís. Jindřich IV. při sněmě Řezenském kníže Bořivoje, od Břetislava knížete českého, strýce jeho, ne bez dovolení některých pánův českých za náměstka království zvoleného a vyhlášeného, listem neb majestatem svým císařským za toho potvrdil, že ostatní království českého stavové, dověděvše se, co se tu stalo, a nechtěvše příkladem tím volení svého svobodného zlehčiti dáti, dotčeným Bořivojem pohrdli a místo něho Svatopluka za kníže sobě zvolili. Císař nesa to těžce, dotázal se poslův českých k němu o to schválně vypravených, s čí mocí a povolením Čechové kníže Bořivoje ven z země vyhnali, an ho sobě prvé zvolili za pána. Kteřížto dali mu na to odpověd takovou: že oni poslové nemají o tom volení Bořivoje vědomosti žádné, protože jen osoby některé bez obce národu

českého jeho volily, z té příčiny že oni poslové spolu s celou obcí jeho z vlasti své vyhnali. A tak císař, jsa v té věci dostatečně zpraven, netoliko konfirmací svou předešlou na kníže Bořivoje znějící zase zrušil, ale nad to výše i Svatopluka za kníže české vyhlásil. Potom pak, když Svatopluk v tažení vojenském cís. Jindřicha V., kteréž vzal před sebe proti Boleslavovi, knížeti polskému, byl zabit, a bratr jeho od panstva a rytířstva českého v tu dobu v ležení císařském přítomního za kníže české zvolen a od císaře potvrzen byl, tedy stavové král. čes. podobnou měrou jej za kníže a pána svého uznávati nechtěli, nýbrž potkal se od nich proto s takovou potupou, jako před tím Bořivoj.

Ale položme neb pusťme jim to za pravé, že arcikníže Ferdinand byl řádně zvolen, a při tom volení že se nedostatku a zmatku naprosto žádného najíti nemůže; nicméně však, poněvadžtě neřkuli při svém korunování stavům přísahou životní v tom se nábožně zavázal, že stavy při jich právích, privilegiích, svobodách a starobylých řádích a zvyklostech král. čes. zcela a zouplna zanechati a zůstaviti, od koruny české ničehož neodcizovati, nýbrž raději podlé možnosti své ji rozšiřovati a zvelebovati, i cožkoli by k dobrému, k vzrůstu aneb ku poctivosti jejímu se vztahovalo, toho všeho věrně a opravdově vyhledávati, alebrž i zvláštním reversem svým, jim na to odvedeným, k tomu se zapsal, že za zdravého života cís. Matiáše jakožto krále čes. správy a věcí král. čes. zemských v ničemž se neujímati chce, a pakli by co toho učinil, tedy aby stavové jemu žádnou poddaností více povinni nebývali; pod tím pak ani té své přísaze ani zápisu v mnohých příčinách zadosti neučinil, nýbrž sám nejdříve to oboje zrušil: — z těch příčin také toho volení svého sám svévolně a vinou vlastní se zbavil, stavům pak k tomu, aby neřkuli osobu jeho zavrhli, ale také i místo něho jiného nového krále sobě zvolili, příčinu velikou poskytl. Nebo když dle regule právní jedna strana svazek námluvy neb závazku nějakého rozvazuje a ruší, tedy i druhá, pro niž se to vše stalo a zavřelo, z téhož závazku propouští se a osvobozuje. A toť právo i k králům světa patří podlé zdání oněch dvou slavných doktorův v právích, Vasquia Hišpana a Zoanetta, rady knížete bavorského. Z nichž tento píše: že král, učiníli co proti smlouvě a přiřčení svému, tím samým účinkem i právem psaným všecku moc a důstojnost svou tratí. Onenno pak dokládá k tomu ještě cosi víceji řka: že v uzdu pojat a nejspravedlivěji z stolice a úřadu svého svržen býti může.

Přes to však všecko, abychom nezdáli se čtenáře dobrotivého šáliti a mámiti, na Ferdinanda pak vinu, kteréž by

dokonce byl prázden, nenáležitě a nedůvodně sčítati a psáti: z těch příčin prokážeme to kratičce, kterak a v čem jest svrchu dotčenou přísahu i revers neb zápis svůj, že se správy král. čes. před smrtí cís. Matiáše ujímati nebude a nechce, přestoupil a zrušil. Při čemž nejdříve přede vším jiným povážiti sluší s pilností smlouvy té, již nejednou v spisu tomto připomenuté, kteráž stala se mezi Ferdinandem, arciknížetem, a Filipem III., hišpanským králem, léta Páně 1617 6. d. m. června — a to ještě dříve, nežli Ferdinand za sukcessora neb nápadníka král. čes. zvolen byl — a na den korunování jeho od císaře Matiáše mocí jeho královskou stvrzena a schválena jest. A bezpochyby žetě týž Ferdinand král od toho času (tak jakž jest se v tom smlouvou dotčenou zjevně zavázal slovy těmi: „Zavazujeme se mimo to, že v šesti měsících potom, kdybychom jak na král. čes. tak i na uherské korunováni byli, na obé list tento náš slavně a náležitě poznovu stvrditi chceme)“ také se tak zachoval a ji s dostatkem potvrdil. V té tedy smlouvě:

1. ne žádný nějaký oud neb díl, knížectví prosté neb zemi proti všemu právu a zříz. zem. patrnému odcizil, alebrž dokonce celé království slavné jako v jednom okamžení, a tož bez vědomí, ovšem pak bez rady stavův na člověka cizozemce právem dědickým přenesl a u věčnou služebnost neb otroctví podrobil;

2. neřkuli volení jich svobodné do gruntu zrušeno, ale nad to výše i tomu samému jeho domnělému právu dědickému a nápadnímu znamenitá ouhona, ujma a zkrácení se stalo, a to v tom, když týž arcikn. Ferdinand daleko bližší přátely krevní nežli on jest, ovšem pohlaví mužského po meči, totiž vlastní bratry své, Leopolda a Karla, se všechněmi jich dědici a budoucími obojího pohlaví od nápadu toho odstrčil; ješto proti tomu lidé v právích obojích zběhlí na tom se snášejí: že žádnému monarchovi neb potentatu ta moc a svoboda propůjčena není, aby posvátné koruny své dědictví právem královským zmenšovati měl, protože království nejsou v měšci a pokladnici knížat, ale obce jsou páni a vladařky pravé i vlastenské věci a statkův svých obecných; a jestliže by přes to všecko kníže některé o takové věci zemských odcizování se pokusil, že tudy všecko panství své tratí, zvláště když by na jisté výminky a výhrady, jako se to Ferdinandovi králi od Čechův stalo, za pána přijat byl. Kdož zajisté z nich těmi výminkami buď pohrdá aneb je nenáležitě ruší, tedy obci jeho práva všecka a všelijaká moci a svobody té propůjčují, aby sobě ku předešlé své svobodě buď tajně neb zjevně, mocí a rukou brannou pomohli a takové svazky nerozvíži-

tedlné a odcizování vlasti její záhubná i škody nenabyté třebas i ostrostí meče přesekali a v niveč obrátili. Anobrž jestližeť vrchní pán jakéhokoli statku manského zboží takové lenní bez vůle mana svého na jiného vladaře o své ujmě přenésti a tou měrou dotčeného mana k tomu, aby proti vůli a chtění svému pána jiného nad sebou míti musil, přinutiti nemůže; pakli by kdo udělal ňáký nový list lenní aneb směnu o statek manský rytíře neb mana svého bez povolení toho, čížby též manství neb léno bylo, tedy to vše ničímž a za věc nestalou jmíno a drženo býti má: z těch tedy příčin kdo jest tak tupý a nerudný trupel, aby toho již neviděl a souditi nemohl, žeť ovšem mnohem méněji v slavných královstvích, a zvláště kteráž sobě všelijak svobodná jsou, takoví zmateční handlové a odcizování jich buď na díle neb celá a dokonalá místo a průchod svůj volný míti mohou a mají! Ať nyní již víceji důvodův nepřivozujeme, kteréž netoliko samým Čechům, ale i Uhrům s nejvyšší pilností zdravě rozvažovati a, pokudž praví svobod a časného blahoslavenství vlasti své milovníci a zástupcové býti chtějí, těm oukladům a osidlům, kteráž na ně poliknuta jsou, za času vstříc vkročiti náleží.

Tak dobře zajisté království uherské jako země česká touž smlouvou zavazuje se k nápadu dědickému arciknížatům rakouským a, kdyby král Ferdinand bez dědicův pohlaví mužského sešel z světa, beze vší vůle a povolení stavův uherských na hišpanské přenáší a jemu přivlastňuje. Nebo i Ferdinand arcikníže i hišpanského krále orator světle a neukrytě v často jmenované smlouvě vyznávají toto:

1. že císař Matiáš chtěl tou smlouvou učiniti jisté pořízení o budoucím v královstvích svých, uherském a českém, nápadu;

2. že král hišpanský odřekl se v ní všeho práva svého, jež jakožto jedinký Anny, uherské a české královny, pravnuk z strany nápadu v dotčených královstvích měl;

3. že arcikníže Ferdinand svolil k tomu, aby linie pohlaví mužského jeho katolické velebnosti (krále hiš.) v témž nápadu jmenovaných království předcházela linii pohlaví ženského, z rodu otce Ferdinandova pocházející;

4. že oboje strana smlouvu tu zavírající odřekla se a znamenité zkrácení učinila všechněm a všelijakým právům, privilegiím, zvyklostem, výsadám, dekretům a obyčejům starobylým již řečených království, kteráž by koli proti ní čelila.

Císař Matiáš v konfirmací své smlouvy té španielské patrně dokládá a ohlašuje, že arciknížata Maximilian a Albrecht, bratří jeho, na žádost jeho tak se zachovali, a jaké by koli

právo i spravedlnost na království uherském a českém měli neb míti mohli, témuž arciknížeti Ferdin., strýci jeho, postoupili a se odřekli.

Anobrž i vy sami sv. římské říše kurfirštové a knížata, nechceteli do tétéž poroby chlapské, kterouž nad Čechy Rakušané nyní provozují, vběhnouti, máte jistě tuto nač zdravě a opravdově pomysliti. Nebo v nyní dotčené konfirmací cís. Matiáše:

I) dům rakouský *císařským domem* se tituluje, a tak ten titul neb důstojnost císařská, kteráž sice dle svobodného kurfirštův volení jediné toliko osobě od nich k tomu úřadu obrané vlastně náleží, tuto přivlastňuje se již celému rodu neb čeledi hišpanské a rakouské;

II) ale nad to výše připisuje se jí i dokonalá *Majestas*, to jest *Velebnost*, kteráž samotnému toliko císaři římskému vlastně přináleží;

III) a pro jistší též velebnosti v domu rakouském utvrzení a posloupnost nařizuje se v též konfirmací i jistá a obzvláštní mezi těma dvěma domy sukcessí neb nápad dědický;

IV) a to z obzvláštní k náboženství katolickému (znamenejte to sobě pilně, páni kurfirštové a knížata evangelická!) a k veleslavnému neb císařskému domu rakouskému náklonnosti neb horlivosti a lásky;

V) děje se to mocí císařskou a královskou;

VI) a tu věc že císař Matiáš měl jest v svém bedlivém uvážení s slavnými, králem hišpanským a s Maximilianem i Albrechtem, arciknížaty, neporadiv se o to s žádným z kurfirštův a knížat říšských;

VII) takový pak pořádek a posloupnost v dotčeném nápadu vyměřený že ustanovuje se mezi nimi za právo věčné a neproměnitedlné.

VIII) na ten a takový spůsob, aby proti němu žádný z budoucích císařův římských naprosto nic nařizovati a vyměřovati nemohl a moci neměl. Nebo jestliže domníváte se, že tou velebností domu rakouského rozumí se v smlouvě a v konfirmací té samotná toliko důstojnost ta, kteráž témuž domu z království uherského a českého přibyla a přirostla, tedy v pravé pravdě mýlíte se v tom převelice. Císař zajisté Matiáš v dotčené konfirmací mluví *generaliter*, veřejně, o velebnosti domu svého rakouského, kteréž týž dům z milosti a z daru velebnosti božské dosáhl. A to jmeno *Augustus*, to jest rozmnožitel, ani králům uherským ani českým vlastně nenáleží, ani ho nikda žádný v tituli svém neužíval. To pak spuntování arciknížat rakouských proti císaři Rudolfovi l. P. 1606 skoncované může vás čemusi jinému ponaučiti.

Jakož zajisté tou poslední smlouvou obmýšlelo se to, aby království uherské a české, tak také opímno porovnáním neb raději spiknutím šlo se na to, aby sv. římská říše v dědictví a v sukcessí neb v posloupnost nápadní podrobena a uvedena byla, protože v též námluvě arciknížecí předně císař Rudolf beze všeho předcházejícího věci té od kurfirštův uvážení a rozeznání pořádného, podlé samé toliko čtyr arciknížat, totiž Matiáše, Maximiliana, Ferdinanda tohoto a Maximiliana Arnošta, bratří a strýcův, výpovědi a úsudku za nespůsobného k správě císařství římského se uznává, zatím pak arcikníže Matiáš císaři Rudolfovi jakožto bratr jeho nejstarší za sukcessora neb nápadníka se nařizuje na spůsob ten: jestliže by v tom čase sv. římská říše položila sobě sněm obecný za příčinou krále římského volení, aby jmenovaná arciknížata všecka byla povinna, celé úsilí své vynaložiti na to, aby ta jediná osoba, totiž arcikníže Matiáš, jemuž samo přirození té přednosti udělilo, aby dle zdání jich po císaři první a nejbližší byl, a žádný jiný, k důstojenství krále a císaře římského byla fedrována. Odkudž snadno již můžete závěrku takovou sobě udělati, zdaliž tentýž dům rakouský před samými kurfiršty sv. říše neosoboval by sobě tou měrou moci, práva a svobody té, aby po své libosti a vůli císaře římského jakož voliti, tak zase s stolice jeho ssazovati a tak císařství římské týmž právem a titulem sobě v dokonalé dědictví uvésti mohl, jakýmž jest sobě toho v království uherském a českém dovedl aneb při nejmenším dovésti usiloval.

Na ten pak čas pomíjíme mlčením onoho jednání potutedlného, kteréž se zběhlo mezi samými císařem Mat. a arciknížetem Maximilianem, bratrem jeho vlastním, z strany sukcessí neb práva nápadního tohoto Ferdinanda, strýce jich, a to nejen v samém království uherském a českém, alebrž i v římské říši, kdežto arcikníže Maximilian radil cís. Matiášovi k tomu, aby volení osoby Ferdinandovy k dotčeným důstojnostem zůstávalo na jeho samé vůli svobodné, Ferdinand pak aby zase přátely své krevní po meči v tom zvláštní smlouvou neb reversem náležitě a dostatečně opatřil.

Což tedy nad ty připomenuté věci patrnějšího býti může jakož to, že páni rakouští tak dobře o důstojenství císařství německého i o jiná království sami mezi sebou pokoutně se smlouvají a puntují, aby, vydrouce z rukou kurfirštům sv. říše svobodu její starodávní, království neb císařství dědičné sobě z ní udělali, jakž již předešle jiní lidé rozumní a zkušení tu věc v spisech svých bedlivě vyjádřili. A ješto sice táž věc sama v sobě kurfirštům a knížatům říšským k opatření slušnému vlastně přináleží, pročež také ji při tom zanecháváme,

I jestližeť Uhři a říšané bespráví to tak těžce nesou, kdož by tedy Čechům za zlé měl, že, nepřivykvše životu a stavu chlapskému, zpěčují se všelijak toho, aby jim jho to nesnesitedlné na šíje jich vloženo nebylo?

Již nyní otázky té nerozhodneme a nevysvětlíme, zdali jest arcikníže Ferdinand spolu s králem španielským v tom jich obapolném všelijakých práv a výsad, smlouvě jich odporných, odřeknutí dotčená práva, privilegie, zvyklosti, výsady, řády, obyčeje, ustanovení starobylá týchž království uherského a českého v čem nejmenším zlehčiti a jim ňáké takové zkrácení učiniti, aneb jakožto císař římský mocí svou císařskou a královskou, neporaděš se o to prvé s kurfiršty, s knížaty a s jinými stavy říše, jaké právo a zříz. zem. sám o své ujmě nařizovati a budoucí císaře římské, náměstky své, k tomu, aby téhož nařízení jeho nového a neobyčejného měniti na věčné časy moci a svobody neměli, tak těžce zavazovati mohl, poněvadž dle regule právní rovný nad sobě rovným žádné moci, práva a vladařství nemá a osobovati sobě nemůže, ovšem pak že předek náměstku svému, kterýž v rovné moci a důstojenství jako on postaven bude neb býti má, žádné ouhony, ujmy a zkrácení zavalovati a jeho ničímž tím obtěžovati nemůže.

Nad to výše jest vůbec vědomé a známé, že jak sám císař římský, tak ovšem i uherští a čeští králové mívají obyčej ten, že před svým korunováním vykonávají stavům týchž zemí přísahu na práva, zříz. zem. a jiné svobody jich zemské. Odkudž jeden každý soudu zdravého člověk souditi může, žeť jim jich, tak nábožnou přísahou stvrzených a schválených, o své ujmě a pokoutně, kromě sněmu obecného, rušiti a jinačiti nižádnou měrou nesluší a nenáleží. Takť jest sice, že stavové král. čes. dle zříz. zem. Z 4 mají tu moc, vůli a svobodu, s volí krále JM. na obecném sněmu práv svých přičiňovati neb ujímati; ale nazpět králi ta moc a svoboda zřízením zemským propůjčena není, aby bez vůle a vědomosti stavův buď předešlá práva rušiti, buď nová ňáká nařizovati měl, mnohem pak méně aby někdo z cizozemcův, za jakýchž před svým na král. čes. volením arcikníže Ferdinand a Hišpan od Čechův jmíni a držáni byli, jakým odřeknutím svým domnělým tak mnoho moci a svobody sobě osobovati mohl.

Druhý důvod nešpatný toho, že arcikníže Ferdinand brzo po svém korunování věcí a správy král. čes. skutečně se ujímal, a to ještě dříve, nežli nevole tyto v něm vznikly, jest ten, že jest se všelijak o to snažil, aby v témž král. i jinde všudyž vůbec svobodné náb. pod obojí provozování zastaveno a zapovědíno bylo. Odkudž snadno rozuměti tomu, z čího ponuknutí a s čím fedruňkem to těžké protivenství náboženství

ství evangelického hned od času jeho korunování den ode dne přísněji se rozmáhalo, jakož toho všeho mnozí a patrní příkladové, od stavův v apologii větší obšírně přivedení, světle a patrně doličují.

Přistupuje k těm hořejším důvodům dvoum ještě i tento třetí, totiž kardinala Klezla arrest, ač to domu rakouskému nic nového a neobyčejného není. Nebo tam na onen čas Zikmund, kníže rakouské, téměř přede dvěma sty lety podobného pychu neb výtržnosti nad kardinalem Mikulášem Kuzánským se dopustil, když ho jíti a v těžkém vězení za některý čas zdržovati rozkázal. Pro kterýžto výstupek svůj byl od Piusa II. papeže, jakž historikové římští svědčí, do těžké klatby dán. Nápodobně Ferdinand II., král a císař, nastrojil bandity neb vrahy na bratra Jiřího kardinala, kteříž ho oukladně zamordovali; začež se s jednostejnou pokutou jako Zikmund od tehdejšího papeže potkal.

Ač my tuto nezastáváme pře Klezlovy, jelikož jest kardinal — nebo ta přináleží k rozsudku konsistoři papežské, v níž dosti drahný čas byla uvažována —; ale jelikož přitom také byl presidentem tajné rady císařské, anobrž srdce a duše Matiáše, císaře římského, uherského a českého krále, a týž císař Matiáš nemíval obyčeje, aby kdy co na místě postavoval a nařizoval dříve, leč až se s ním o to o všecko poradil, zvláště co se věcí říšských a dotčených království platně tklo, pravíme to, nechť jest, jak chce, žetě se tu vždy Klezlovi násilí znamenité stalo, a tudy i cís. Matiášovi potupa a zlehčení veliké. Odkudž potom nemohlo také než přetěžké bezpráví a ouhona i těm všem již dotčeným zemím a královstvím následovati a se státi. Jakož pak sotvy jiná příčina toho jeho ode dvora odbytí a vězení byla nežli ta, aby on radami svými mírnějšími, jichž císař chtěl rád následovati, císaře nerozpakoval, arciknížete pak a krále Ferdinanda úmyslu a předsevzetí jízlivému překážky žádné nečinil; kterýž to dvé sobě dokona umínil: aby Čechy zkompeškoval a nábož. jich evangelické mocí násilnou dokonce vykořenil.

A že tomu tak v skutku a v pravdě jest, doličují toho za čtvrté vlastní jeho oučinkové, kteréž v tu dobu před sebe bral: když Don Baltazara de Marradas, rodilého Španiele, rejtharstvo spolu s regimentem pěchoty nejvyššího Krichingera z ležení svého friulského do král. čes. pro to protivenství v náboženství, čím dále tím více se rozmáhající, povolal, jakkoli týž lid také i v těch místech pro tutúž příčinu byl nejvíce a dosavad chován, a mimo ty ještě i jiné, od něho v nově zverbované, pod správou hejtmana z Felzu a kapitana Jana Lágha soldáty jízdné i pěší do Budějovic pro ochranu

těhož místa vypravil, tam je zmustrovati a proti Čechům potřebovati zvláštním psaním témuž Don Baltazarovi poručil, jakž jedno psaní jeho, k radám a správcům zemským do Grácu z Prešpurku 12. d. června, a druhé, k Don Baltazarovi z Vídně 3. d. listopadu odeslané, to vše v sobě šířeji obsahuje a zavírá. Ostatních pak těm podobných od krále Ferdinanda na patrnou zkázu, záhubu stavův král. čes. spáchaných výstupkův a účinkův, protože nedostalo se nám ani do kancelláře a věcí jeho listovních nahlédnouti, ani hodnověrných zpráv a instrumentův od jeho faktorův, agentův a vyslaných rozličných užíti, zanecháme nyní s pokojem.

A ačkoli i arcikníže Matiáš podobnou měrou s povolením cís. Rudolfa za krále českého podlé stavův svobodného volení a pod těmi a týmiž výminkami jako teď posléze arcikníže Ferdinand volen a vyhlášen byl; avšak když ho stavové pod obojí v létu Páně 1609 za to poddaně prosili, aby se za ně k cís. Rudolfovi, bratru svému, v příčině propuštění jim svobody náboženství podlé některých kurfirštův a knížat říšských toliko přimluvil; učinil sice tak a uvedl císaři Rudolfovi v známost, čeho by při něm stavové vyhledávali, avšak přímě a otevřeně za ně se přimlouvati nesměl, obávaje se, aby tudy proti reversu svému nezavinil a císař nevzal sobě odtud příčiny k tomu, aby ho tím nestíhal, že jest týž zápis svůj přestoupil, v práva království nenáležitě se vtíral a tou příčinou čekanství českého sebe svévolně zbavil. Mnohem tedy slušněji a snažněji měl se všeho toho král Ferd. vystříhati. Neboť snázejiť se to vymluviti může, když se někdo za někoho zprosta toliko přimlouvá, nežli když s mocí vojenskou, během nepřátelským do království něčího vtrhne a je, jak nejhůřeji možné, hubí a plení.

Ale týž arcikníže Ferdinand ve všem tom popustil sobě uzdy příliš volně a tou smlouvou španielskou přísahu svou nejedním spůsobem přestoupil a poškvrnil, když totiž: 1. práv, zříz. zem. a svobod král. čes. stavům, jakž sice mu to náleželo, v celosti a podstatě jich nezanechal; 2. království českého neřkuli v ničemž nejmenším nezlepšil a nerozšířil, alebrž spíšeji všecko zcela a zouplna prohandloval a odcizil; 3. a místo jeho zvelebení a zlepšení do věčné pohany, pořekadla, lehkosti až i poroby nesnesitedlné je uvésti chtěl.

Nad to nade všecko i skutečně a účinlivě proti dotčenému reversu neb zápisu svému i výminkám v něm obsaženým přečinil, a to v tom, že: 1. do správy král. čes. ještě za zdravého života cís. Mat. nerozšafně pletl se a vtíral; 2. a nemálo lidu válečného do něho pro skrocení a zkompeškování stavův pod obojí uvedl.

Jaká tedy naděje pozůstávala týmž stavům o tom, budeli připuštěn k dokonalému téhož král. vladařství a regimentu, že lepším a přívětivějším vladařem a hospodářem bude, kdyžtě ještě před ujetím se ho tak nezřízeně a nemilostivě kralovati začal? A jak by v hrozné ošklivosti a nenávisti náb. evangelické měl, v tom se neřkuli tím svým hrubě náhlým král. čes. sužováním, alebrž mnohem dříveji, když se správy zemí svých dědičných okolo l. 1598 ujal, zřetedlně vyjevil a pronesl:

I. Že stavové a obyvatelé nábož. evang., v zemích knížatům katolickým přináležejících bydlící, nemají proč spoléhati na pokoj a smlouvu, v říši na onen čas vyzdviženou a vůbec religionsfried řečenou, a ním se proti vrchnosti své hájiti, poněvadž ne oni, ale toliko knížata a páni jejich byli by vlastně a immediate, beze všech prostředkův, stavové a oudové římské říše.

II. Že od své slušné a spasitedlné reformací nijakž neupustí, nýbrž spíšeji hrdlo, život i knížectví a summou všecko všudež, což má, opykati a na to vynaložiti, anobrž sebe i své rozsekati dáti chce, nežli by v zemích svých nábož. katolické potlačovati dopustiti měl.

III. Že toho úmyslu celého jest, při tom mínění svém až do hrobu setrvati a sebe k ničemuž jinému a odpornému přemluviti nedati.

IV. Jak dlouho neustoupí služebník pánu svému, t. j. poddaný evangelický knížeti katolickému, a jestliže pán na pravé ruce stojí, služebník jeho na levou ruku se neuchýlí; tedy že dotud není naděje žádné, aby v zemi té jaká dověrnost, pokoj a svornost mezi nimi vespolek býti mohla.

V. Kdekoli zajisté kacířským (t. j. evangelickým) predikantům neb kazatelům jejich domnělého náboženství provozování aneb jemu obcování zjevně neb tajně se dovolovalo a propouštělo, to že netoliko obcem těm, v nichž se co toho dálo, ale také i katolického knížete a potentata reputací knížecí mnohými spůsoby k znamenité ouhoně, ujmě a skrácení obyčejně se vztahovalo, a odtud nikda k ničemuž jinému, jediné k rozmanitým nevolem a praktikám bouřlivým, příčina a posila se neposkytovala.

Máliž tedy kdo ještě jakou příčinu slušnou, aby se s právem tomu diviti měl, že stavové — jsouce v tom domnění neomylném postaveni, že král Ferdinand dle práva toho, kteréž sobě sám vyřkl a napsal, král. čes. dokonce se zbavil, a tou měrou že oni oběma očima bdíti a předně jeho s stolice královské ssaditi, zatím pak hned jakožto v království prázdném a žádného pořádného pána na ten čas nemajícím na volení krále nového v té naději, že na přísahu a závazek

svůj lepší nežli onenno pozor míti bude, záhy pomysliti musejí — naposledy vždy k tomu vel neb nevel přikročili, a dotživše tohoto s důstojenství královského pro jeho tolikeré přetěžké proti přísaze a reversu jeho přečinění, protože nevěděli, jakým lepším a příhodnějším prostředkem z těch nátiskův a neřestí sobě zpomoci a svobody své v celosti a v podstatě jich zdržeti a zachovati, místo něho sobě krále nového, totiž Fridricha, falckrabě a kurfiršta při Rejnu, pro vznešené dary, jemu od pána Boha svrchovaně dobrotivého bohatě propůjčené, zvolili a ustanovili?

V kteréžto při stavové král. čes. pod obojí, spoléhajíce na její dobrotu a spravedlnost, nevzdalují se žádného soudu lidského, až ani těch vlastních nepřátel a odpůrcův, za to toliko vůbec všechněch prosíce, kdo by koli chtěl vzíti na sebe práci a povinnost soudce, aby túž při spravedlivě rozsoudil, aby hleděl jiným takové právo a výpověď vyřknouti, s jakouž by se sám potkati sobě vinšoval, kdyby se ho v podobné věci dotýkalo, a on byl v takovém losu postaven, v jakémž nyní Čechové zůstávají, totiž kdyby tak mnoho nátiskův a příkoří přetěžkých od knížete svého, třebas dědičného, jakýchž Čechové od arcikn. Ferdinanda, na jisté výminky za krále jich zvoleného, vystáti a přetrpěti musili.

A což více jest: kdyby třebas i sám Ferdinand král byl poddán císaři některému náboženství evangelického a porozuměl tomu z jeho předsevzetí, že by náboženství jeho, v němž by byl hned od dětinství svého spolu s mlékem mateřským vychován, jemu mocně a bezděk vydříti a k jakémukoli jinému novému, nevím jakou mocí svou panskou, jej nutiti, ovšem pak i svobody jeho politické a městské spolu se všechněmi a všelijakými privilegiími a výsadami, jemu od předešlých císařův římských nadanými, docela vyvrátiti a zrušiti chtěl, — s těžkostí by se práva a obrany své, jemu od Boha i od přirození propůjčené, sám svévolně zbavil a odřekl, mnohem pak méně dal by mu v tom za pravé, když by tak přísně nad ním a svědomím jeho panovati usiloval. Nebo podlé vyměření práva slušné a spravedlivé jest: co kdo v druhého osobě neb v druhém za věc slušnou a náležitou uzná a nařídí, aby i on také v své vlastní osobě neb sám totéž právo podnikl a trpěl.

Nad to nade všecko z historií hodnověrných to jest věc průvodní a po vrchu ležící, že i kardinalové církve římské tétéž mocnosti práva a svobody proti samým nejvyšším biskupům římským nejednou užívali a se ujímali, když papeže tyto: Felixa V., Jana XXIII., Benedikta XIII., Řehoře XII. i mnohé jiné ze stolice papežské svrhli, tak že i mnozí jejich doktoři

v právích neostýchali se o té věci takto psáti: cožkoli komu od lidí dáno a propůjčeno jest, to také od nich jemu zase i odňato býti může; a když papež bývá s papežství svého svržen, že táž moc jemu ne od lidí, nýbrž od Boha, prostředkováním však lidským, se odnímá, kardinalové pak že v takovém příběhu jsou povinni, od takového papeže, kterýž by byl v tom shledán, že by se v svém výstupku, proti přísaze a slibu jeho nábožnému spáchaném, poznati a žádným vymyšleným způsobem napraviti nechtěl, odstoupiti a jemu z poslušenství se vytáhnouti.

To také lidem rozumným ještě v zapomenutí nepřišlo, kterak jsou Němci před lety pěti sty Jindřicha IV., římského císaře, protože sobě v správě císařství příliš svévolně a bezuzdně počínal, před třími sty Adolfa hrabě z Nasavy, že příliš houževný, nečistý a vysokomyslný byl, teď pak přede dvěma sty lety Václava, čes. krále, císaře Karla IV. syna, pro jeho opilství nezřízené a že téměř dnem i nocí toliko z ožralství se vyspával a tudy správy říše římské dokonce zanedbával, s trůnu císařského složili.

Mezí jinými pak příčinami právními, kterýmiž arcibiskup a kurfiršt Mohučský na císaře Jindřicha IV. šel, ta byla nejhlavnější, totiž regule právní tato: koho kurfirštové a knížata říšská z svého společného a jednomyslného snešení za hlavu sobě vystavili, že oni toho zase mocí svou dolů svrci a za vrchnost svou slušně déle mohou neuznávati. Anobrž i knížata a stavové koruny franské již před jedenácti sty a padesáti lety Childericha, krále svého, pro samu jeho nečilost z království sehnali. Což jim Zachariáš, tehdejší papež, velice schválil, učiniv o té věci přitom výnos svůj takový: že koho obec za krále nad sebou ustanoví, toho také i dolů ssaditi moc a svobodu má.

Podobně i Švédové několik králův svých pojali v uzdu a z počtu královského vymustrovali, totiž: Kristirena, Erycha II. a Zikmunda, kterýž těchto časův ještě v království polském panuje.

Co pak Denemarčané přede sto lety učinili králi svému již dotčenému Kristirenovi, cís. Karla V. švagru, to také lidem historií Šlejdánových povědomým v čerstvé paměti zůstává.

Naposledy, zdaž i izraelští synové Roboama, Šalomounova syna, pro jeho tvrdošíjnost nesmyslnou, že lidu jha otcova trochu polehčiti nechtěl, nezavrhli? ať jiných příkladův více nehledáme.

Nevidíme tedy takovou měrou v tom rozdílu ani příčiny nižádné, proč by, což předtím jiným mnohým královstvím, z nichž některá dokonce dědičná jsou, časem i z ledajakých příčinek lehkých proti papežům, císařům a králům jich, ješto

někteří mezi nimi dosti dlouho s svou znamenitou pochvalou země a království svá spravovali, slušelo s právem, to nyní samým toliko Čechům, a to v příčině a v případnosti daleko podstatnější, proti králi Ferdinandovi, an nikda ještě v skutečné držení a vládnutí koruny české nevešel, předsevzíti neslušelo a nenáleželo, a zvláště poněvadž z téhož domu rakouského arciknížata některá, mezi nimiž i jmenovaný král Ferdinand se nachází, neměli v tom naprosto rozmyslu žádného, aby podobné svobody a práva, kteréhož na onen čas proti mnohým knížatům a králům svým svrchu jmenovaní národové užili, teď také před málo některým rokem — na čež se kurfirštové a jiná knížata říšská skrze prsty dívali, a žádný z nich, ani tento Ferdinand s jinými společníky a strýci svými, tohooučinku za žádné bezpráví a potupu velebnosti císařské jim nevykládali — proti císaři Rudolfovi, kterýžto říši i království svá okolo 36 let chvalitebně a spravedlivě spravoval, sami o své ujmě užíti a s ním tak nenáležitě zacházeti neměli.

Že pak král Ferdinand po smrti cís. Matiáše odeslal stavům král. čes. konfirmací psanou všechněch a všelijakých privilegií jejich, tímtě samým ani sám od osoby své předešlých výstupkův, přečinění svých a nepravostí smýti a očistiti nikoli jest nemohl, ani stavové král. čes. — poněvadž sice v tom, že by stížnostem jich obecným, jež oni v příčině náboženství jich potlačeného vůbec předstírali, a pro něž nejvíce různice a rozbroj ten vznikl, náležité zpomožení učiniti chtěl, netoliko naprosto nijakž se nepronášel, alebrž nad to nade všecko ještě dosti hojný počet a sílu lidu válečného proti stavům jakožto zjevným nepřátelům svým, a to dříve nežli oni ho s království svrhli aneb v čem nejmenším urazili, v král. čes. choval a od té doby začasté větší vojsko lidu cizího ze Vlach skrze německou říši tam na ně posílal, osobám pak těm, kteréž oni z okna kancelláře české dolů do příkopů zámeckých smetali, jakožto zrádcům a zpronevěřilým synům vlasti úřady jich a správu král. čes. jakožto místodržícím svým poznovu poručil a svěřil — pouhému a prostému papíru se dověřovati a naň hrdel i všeho blahoslavenství svého časného jemu bezpečně a dokonale svěřiti, aneb dotčenou generalní konfirmací psanou za dostatečné svobodného nábož. svého pod obojí ujištění a osvobození jmíti a sobě pokládati jsou nesměli, to při sobě bedlivě považujíce: jestližetě sobě týž král Ferdinand to za žádný hřích a rozmysl podstatný nepokládal, že jest přísahu svou a revers stavům odevzdaný tolikráte přestoupil a zrušil, tedy že mnohem méně bude vážiti sobě té jalové konfirmací papírové a oni se vším tím z strany svědomí i svobod svých starobylých před ním jisti a bezpeční zůstanou.

To na ten čas vidí se nám býti jakožto mocný a dostatečný průvod a obrana práva stavův král. čes., kteréž oni praví se míti k volení i k skládání králův svých a tak i dotčeného Ferdinanda krále, že jsou to s strany osoby jeho slušně a spravedlivě učiniti mohli, tak ovšem i jakožto podstatná a nepřemožená odpověd a svedení všech a všelijakých výmluv a excepcí strany naší odporné, jimiž při stavův českých ztenčovati, porážeti, svou pak proti tomu léčiti, premovati a ospravedlňovati usilují.

Přes to však kdo by koli byl žádostiv, hojnější a gruntovnější zprávy těch všech věcí nabýti, ten nechť nestíží sobě přečísti celou obranu českou neb pře vedení, pod titulem dedukcí v jazyku německém vůbec vydané; slibuji mu, že ani práce ani času, kterýž v tom ztráví, litovati nebude, ale nabude zprávy dobré o tom, jak spravedlivé pře tíž stavové král. čes. ctí, hrdly, krví i statky svými hájili a zastávali.

(Konec celého díla.)

Závěrečné poznamenání.

Když sme úvod k tomuto dílu skládali, nepodařilo se nám dopíditi se dostatečných pramenův, jimiž bychom byli s to bývali, všecky životopisné zprávy tam položené na jisto postaviti. Jsouce tedy místem odkázáni na pouhé domnění, některých omylův uvarovati sme se nemohli. Zatím však šťastnou náhodou přišel p. Dr. Sieg. Kapper, problížeje památky latinského básnictví v Čechách 16. a 17. věku, v c. k. universit. bibliothece na sbírku latinských básní pod titulem „Epigrammatum Georgii Carolidae a Carlsperga liber primus (L 11, G 62),“ s nichž nejedny Adama Skály a rodiny jeho se dotýkají. Spisovatel jich Jiří Karolides z Karlsperku žil beze vší pochyby s Adamem Skálou, otcem našeho historika Pavla Skály, v důvěrném přátelství, i připsal tedy některé epigrammy v dotčené knize Adamovi a dětem jeho. Jsou to sejmena chronogrammy 171—181 a epigr. 245. Z kterýchžto básní na jevo jde, že Adam Skála nepocházel s Vodňan, ale s Písku, kdež teprv 13. února 1556 se narodil, a že pak v Praze dne 10. ledna 1581 se oženil. Což tedy v úvodu našem dále o Ad. Skálovi s Vodňan se vypravuje, na otce Pavla Skály vztahovati nelze, nýbrž na osobu jinou téhož jmena. Tolikéž nebyl Adam Skála od Ferdinanda I. na šlechtictví povýšen; tohoť se dostalo beze vší pochyby již otci jeho, tedy dědovi našeho Pavla.

Konečně s dotčených epigrammů vyrozuměti jest, že náš dějepisec Pavel Skála narozen byl dne 10. července 1583 v Praze, o čemž chronogramm 174, tomuto nejstaršímu synu Adama Skály připsaný, patrně svědčí. Širší o tom o všem zpráva nalézá se v časopise „Květy“ r. 1867 str. 130.

K. Tieftrunk.

Jmena osob a míst.

A.

Abel 136.
Abraham 136.
Adam Jan 268.
z Adelhofu Krist. 4.
Adersbach Jan 267.
Adrian, of. voj., 35.
Ach viz Cáchy.
Achab 104, 105.
Albert Jan z Kamenska 369, 371.
Albrecht, arcik. rak., 24, 30, 359, 360, 376, 377, 383, 384.
Albrecht I., cís. něm., 337, 348, 349, 351.
Albrecht, kn. bavor., 12.
„ kn. rak., 351.
„ „ „ 352.
Albrecht, král. čes., 295, 337, 339, 340, 347, 348, 349, 358, 362.
Alžběta, král. angl., 28.
„ manž. kr. Albrechta, 362.
Alžběta, sestra kr. Václava III., 362.
Amberk 56, 58, 59.
Amiens 273.
z Anhaltu 321.
„ Krist. mladší 23, 192.
z Anhaltu Krist. starší 16, 17, 18, 21, 23, 30, 48, 61.
Anjel Abrah. 42, 227.
Anna, manž. Ferd. I., 345, 362, 363, 364, 366, 368, 371, 372, 373, 383.
Anna, manž. Jindř. Korut., 349, 362.
Anna, manž. Viléma kn. sas., 350.
Anna Marie, kněž. sas., 45.
Apatykář Jiří 42.
Arasdorf v Slez. 269.
Artesius 330.
Arthus Goth. 283, 317.
Asver 303.
Augšpurk 12, 17, 127.
August, kn. sas., 52.
Augustin, biskup Rábský, 340.
Aujezdecký Šeb. 52.
Aurelius 295.
Auspice na Moravě 324.
Avantage, nejv. voj., 323.

B.

Babka Joach. 41.
Basilie 342.
Basseve 208.
Batián, pán uher., 318.
Bečov 6, 56.
Bechyně Karel 67.
„ Oldřich 199, 203.
Bellus (Belly) Mikuláš 55, 69, 78, 150, 317, 323.
Belvic Zik. 52.
Benedikt XIII. 399.
Berbisdorf 8.
„ Jiřík 231.
„ Landfrid 39.
Berger Kriš. 267.
z Berchova 165.
Berka, Adelsp. 39.
„ Bohuch. 39, 183.
„ Henr. 217.
„ Pertold 267.
„ Václav 39.
Bernava 30.
Bernsdorf v Slez. 270.
Běšin Jan 198.
Betlén Gábor 3, 7, 8, 18, 24, 25, 26, 33, 50, 155, 165, 166, 167, 168, 170, 179, 180, 182, 189, 190, 194, 226, 238, 272, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329.
Bezděkovský Jan 67.
z Bilé Frid. 55, 86, 90, 91, 106, 107, 108, 113, 114, 124, 125, 126, 127.
Bindhof, of. voj., 2, 71.
Bítovský Vác. 267.
Bleilebet, of. voj., 182.
Bohdanecký Abr. 67.
Bohdanecký Rob. 67.
Boleslav I., kn. čes., 336.
„ II. „ „ 336.
„ kn. lehnické, 362.
„ král pol., 381.
Bor (Hayde) 3, 35.
Borbonius Mat. 40, 73, 85, 172, 222, 223.
Bořivoj I. 343.
„ II. 338, 339, 380, 381.
Božecký Vác. 42, 87, 91.
Braclav 364.
Brandenburk 209.
Breiner Seifr. 153.
Brno 54, 153, 165, 267, 326, 327.
Brod Český 360.
Brod Německý 178, 189.
„ Uherský 170.
Broumov 219.
Bruk v Rak. 352.
Brusel 24, 26, 360.
Břemický Buh. 267.

Břetislav I. 361.
„ II. 337, 380.
Břesnice v Mor. 324.
Břím 279.
Bubna Jan 39.
„ Vác. 52, 68.
Budějovice 211, 387.
Buděšín 310, 313.
z Budova Václ. 55, 85, 90, 91, 92, 103, 106, 108, 109, 124, 125.
Budyán, of. voj., 24, 180, 194.
z Buchhaymu Hart. 267.
„ Ondřej 267.
Buchner 9, 20.
Buchwald 269.
Bukovský Jan 52.
Bukvoj 2, 8, 21, 24, 51, 59, 60.
z Bulionu hrabě 273.
Bystřice v Uhř. 25.

C.

Cáchy 360, 375.
Camerino 316.
Campanus Jan 241.
Cařihrad 24, 230, 238, 272, 325.
César 29.
Cetlice 3.
Cistrsdorf v Rak. 23.
Claudius M. 295.
Cromerius, hist. pol., 339.

Č.

Čáslav 197.
Čejka Jan 268.
Černín Diviš 40, 86, 90, 91, 101, 102, 103, 115, 126.
Černín Heřman z Chud. 232.
Černín Humprecht 199.

D.

Darmštat 275.
Dauber Mel. 155.
David, král, 94, 104, 185, 300, 303.
z Deičenperku Basil. 241.
z Ditrichšteina kn., kard., 153, 197, 306, 326.
Diviš Mik. 42, 87, 91, 227.
Domažlice 2, 36, 171, 162.
Dominášek Jindřich 7. *)
z Donína Hannibal 170.
„ Karel 194, 196.
„ „ pán 272.
Donkastr, legat ang., 25.
Doppenbusch v Slez. 270.
Doubravský z Boubína Jiř. 369, 371.
Doupovec Vil. Vej. 67.
Drážďany 43, 44, 52, 53, 124, 184, 191, 192, 233, 310, 313.
Drtleb neb Dertleb 167.
Dvořecký Prokop 40, 55, 86, 90, 96, 99, 100, 106, 113, 123, 124.
Dvůr Vysoký 369.
Dykastus 124.
Dyršenryt 78.

E.

Ebersdorfer Tom. 349.
Einbogen Jiří 207.
Eisleben 209.
Ehrfeld, of. voj., 166.
Elfreich 269.
z Ello Pavel 38.
Elsing 352.
Elsnic Bern. 52.
Emden 289.
z Emden hrabě 24.
Eperies (Prešov) 324, 328.
Ertl Ondřej 39.
Erych II. 391.
Esterházy 24, 324, 329.
Ethesius Mat. 83, 162.
Ezechiel 131.

F.

Fabricius Fil. 143, 197, 210, 211.
Falkenov 56, 70, 72.
Feldsburk na Moravě 324.
Felix V. 390.
Felix Jan 30.
z Felsu, hejt., 387.
z Felsu Kolon 6, 51, 67, 68, 74.
Ferdinand I. 11, 127, 290, 295, 301, 324, 335, 345, 346, 347, 350, 354, 359, 362, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375.
Ferdinand II. 2, 9, 10, 20, 23, 25, 30, 34, 38, 43, 44, 47, 76, 81, 83, 97, 143, 148, 149, 162, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 189, 191, 192, 199, 203, 208, 215, 225, 226, 230, 234, 239, 240, 254, 257, 260, 269, 275, 285, 286, 287, 293, 295, 297, 301, 302, 303, 304 305, 306, 307, 314, 316, 317, 332, 333, 347, 357, 358, 360, 366, 369, 376, 377, 378, 379, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 392, 393.
Fikov v Uhřích 323.
Filip, cís. něm., 342, 353.
„ král mac., 303.
„ II., „ špan., 29.
Filip III., kr. šp., 382.
z Finfkirchu 218.
Firt, of. voj., 182.
z Flissenpachu Jan Vác. 38, 51, 74.
Foxius Pavel 28.
Frankenburk v Slez. 230.
Frankenštein 236, 238.
z Frankenšteina Vr. Hen. 199, 203, 308.
Frankfurt 9.
František sv. 120.
Freiberk v Míšni 209.
z Freifeldu Zik. Cel. 308.
Frank (Fraňk?) 1, 58, 60, 62, 73, 78, 197.
Fridland 52, 220, 280.
Fridrich I., cís. něm., 307.
„ II., „ „ 341, 342, 344, 346, 352, 353, 355, 361, 368, 375.
Fridrich III., cís. něm., 339, 351, 364, 375.
Fridrich falcký 1, 7, 9, 12, 13, 14, 20, 21, 23, 26, 30, 31, 34, 35, 37, 38, 40, 42, 50, 56, 61,

*) V textu na str. 7 chybně stojí „Jindřich, dominášek z Písnice“.

68, 70, 71, 73, 76, 79, 82, 85, 113, 147, 148, 150, 155, 162, 166, 167, 169, 173, 179, 181, 183, 200, 205, 206, 210, 214, 216, 217, 231, 239, 273, 285, 293, 298, 307, 316, 317, 332.
Fridrich Jindř. falc. 205, 206.
Fridrich Oldř., kn. brunš., 209.
Fruvein Benj. 39, 54, 82.
„ Mart. 42, 54, 55, 82, 83, 98, 203, 204.

G.

Gába Jan 54, 227.
Gábor viz Betlén Gáb.
Garges Jan 42.
Géhe Kund. 46.
z Gelhornu Karel 155.
Geller Jan 67.
Gerlice viz Hořelec.
z Gerštorfu Mik. 52, 68.
„ Oldřich 52, 68.
Ginter ze Švarcburku, kr. něm., 353.
Glacko viz Kladsko.
Glouchova Mat. 199.
Gnyzen Mel. 38.
Gold Pavel 193.
Goldštein Karel 191.
Gomora 188.
Goslar 209.
Gradýn, of. voj., 42.
Grath, hejt. Joach., 6.
Gray 73.
Griespek Blaž. 52.
Grosch, of. voj., 56.
Grossengrýn 7.
Grott Jan 56.
Grynov 271.
Gustav Adolf 21.
z Guttenšteina hr. 52, 68, 228.
Gynel Albr. 53.

H.

Habelswerd v Kladsku 191.
Hadaver D. 53.
Hág 79, 183, 273.
Haldius Melichar 308.
Halle 209.
Hamburk 32, 35, 279.
Hannibal 295.
Hanuš Fridrich, kurf. sas., 367.
Harant z Polžic 40, 85, 90, 91, 99, 101, 102, 106, 109, 110, 111, 124.
z Harrachů hr. 248.
Hartava v Slez. 270.
Haugvic, of. voj., 167.
Haunšild Jiří 42, 87, 90, 91, 122, 123, 126, 127, 128, 138, 139, 140.
Heb viz Cheb.
Hegenmiller 231.
Heilbronn 362.
Helfenštein v Mor. 170.
Hertenberk v Loket. 7.
Heřman Zachar. 177.
Hiršberk v Slez. 270.
Hlohov Veliký 46.
z Hodějova Smil 39, 231.
Hodonín na Mor. 320, 326, 327.
Hoë D. 45, 173, 177, 246, 250, 252.
Hochberger 270.
z Hollachu (Hohenloš) Jiří Fr. 16, 17, 18, 23, 30, 226, 316.
Holofernes 300.
Honorius III., papež, 350.
Hora Kutná 41, 86, 97, 106, 329.
Horský Jan 199.
Hořelec 44, 52.
Hoštálek Max. 42, 86, 90, 92, 97, 99, 106, 120, 128, 139.
Hoslauer Jindř. 67.
„ Wolf 85.
Hradec Jindř. 1.
„ Králové 318.
Hradec Št. 388.
Hradiště 268.
Hradiště u Tábora 181.
de Huerta Mart. 36, 60, 61, 217.
Hufnagel Jak. 39.
Hus Jan M. 118, 181, 314.
Hvězda u Prahy 285, 298, 304.
Hybel Jak. 42.
Hybner Zik. 62.
Hynconius Jan 268.
Hyršava 59.

Ch.

Cheb 71, 72, 73.
Childerich, kr. fran., 391.
Chomútov 197.
Chuchelská 115.
Chuchelský 101.

I.

Ignacius 118, 223.
Illov, of. voj., 2, 3, 4, 5, 35, 71.
Inšpruk 81.

J.

Jablonka 158.
Jagello 348.
Jakeš Vít 137, 138, 141, 142.
Jakub, král ang., 25, 26.
Jakub, patr., 133, 134, 137.
Jakušský Zik. 73.
Jan XXIII. 390.
Jan, apoš., 106.
Jan falcký 217.
„ markr. moravský, 356.
Jan Jiří saský 46, 172.
Jan z Lucem., král čes., 337, 344, 347, 349, 351, 352, 362.
Janovský 203.
z Jegerndorfu (z Krňavy) markr. 8, 16, 17, 18, 21, 30, 48, 63, 69, 79, 80, 101, 152, 159, 160, 165, 166, 167, 174, 177, 179, 180, 189, 190, 194, 196, 226, 230, 272, 317, 318, 329.
Jeníšek Přibík 55, 64, 68, 84.
Jeronym M. 118.
Jessenius Jan 42, 86, 90, 91, 118, 120, 121, 122, 123, 124, 126, 128, 139, 140.
Ješín Pavel 39.
Jesbera 203.
Jesberovský Jan 205.

Jihlava 268, 269, 315, 327, 342.
Jindřich IV., cís. něm., 338, 380, 391.
Jindřich V., cís. něm., 381.
Jindřich III., král fran., 28.
Jindřich Korutanský 337, 344, 347, 349, 362.
Jiří z Poděbrad 283, 337, 340, 341, 348, 349, 358.
Jiřík Frid., dok., 4, 39, 119.
Jiřkovský Mat. 199.
Joachimsthal 37.
Job 131, 135, 137.
John Bonav. 42.
Jocher Vil. 30.
Josef Eg. 133.
Josue 303.
Judita 300.
Julius, kn. wirtemb., 192.
Justalipsius 241.
Justinian 303.

K.

Kadaň 5.
Kalixt III., papež, 340, 341.
Kama ve Falci 150.
Kamarýt Jan 41, 73, 85, 282.
Kamenice v Lužici 156.
Kaplíř Kašp. 40, 55, 86, 90, 93, 94, 96, 99.
Kaplíř Kriš. 106, 112, 123.
Kaplíř Pavel 39.
„ Vilém 369, 371.
Kapr Daniel 38, 85.
„ Jan 74.
Karban Lukáš 41, 73, 74, 85, 227, 306.
Karel IV. 11, 185, 230, 233, 274, 303, 342, 343, 344, 345, 346, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 361, 367, 368, 371, 372, 373, 376, 378, 391.
Karel V. 63, 127, 391.
Karel, arcikn. rak., 53, 150, 173, 177, 220, 225, 247, 284, 376, 382.
Karel de Austria 170.
Karel Frid., kn. Minstrber., 43, 45, 46, 48, 49.
Karlštein 47.
Karpison = Kyrbicer Joach., of. voj., 56, 70.
Karykov v Uhř. 272.
Kaše, dcera Krok., 348.
Kaul, doktor, 58.
Kazimír, kr. pol., 337, 339, 347, 349, 362.
Kechle z Hollenšteina 51, 308.
Kellečinský 268.
Kladsko 62, 152, 181, 191, 194, 196, 210, 214, 215, 219, 221, 225, 227, 229, 230, 235, 236, 237, 238.
Klatovy 2, 57, 58.
Klézel 382.
Klusák Mik. 52.
Knot Jan 39.
Kober 42.
„ Krištof 55, 86, 91, 97, 99, 101, 106, 116, 118, 123.
Kocián Jak. 282.
Kocour Ondř. 41, 73, 87, 89, 90.
Koch Daniel 203.
Kochán Valent. 41, 86, 90, 91, 97, 99, 101, 106, 116, 123, 139.
Kokořovec Ad. 67.
Kolalto, nejv. voj., 24, 323, 324.
Kolnič Sejf. 318.
Komárno 318, 324, 329.
Konecchlumský Vilém 86, 90, 91, 99, 101, 106, 109, 115, 124.
Konstantin Veliký 303.
Konstantinopol viz Cařihrad.
Kosey, nejv. voj., 153.
Kosmáčov 282.
Kosmas 334, 340.
Kostelec Černý 162.
Košetický Jiř. 369, 371.
Kotva, kanov., 227.
z Kounic p. 78.
„ Fridrich 268.
„ Karel 268.
Kounice na Moravě 326.
Koutný Lorenc 76, 77.
Kozel z Peclin. Jin. 87, 89, 90.
Kraeiger Lud. 79.
Kraft z Bodenhausu 191, 195, 196.
Krakovic Lud. 268.
Kralovice 6.
Kremž na Mor. 183.
Krichinger 387.
Kristian IV., král den., 35, 279, 347.
Kristian II., kurf. sas., 45, 247, 254.
Kristian Vilém, markr. bran., 209.
Kristiren, kr. švéd., 391.
Krňava 153, 170.
Krok 336, 347, 348.
Křivoklat 2, 162, 198, 207, 213.
Kubín Jos. 87, 91.
Kundrát II. 348.
„ IV. 348.
„ kn. čes., 337.
z Kunovic Jan 267.
Kúpa Mik. 207.
Kutnauer Pavel 39, 42, 87, 89, 123, 128, 137, 140, 141, 204.
Kuzánský Mik. 387.
Kystrýn 23, 31, 43.

L.

Lában 153.
Ladislav, král čes., 12, 337, 340, 347, 348, 351, 362, 363.
Lágh J. 387.
Laminger Wolf 38, 51.
z Landavy Eras. 78.
„ Jiří 78.
„ pán 230, 272.
Langenov 271.
Lanstranský Jan 268.
Lauerwald Mag. 56.
Lazar 131.
Lehnová v Slez. 271.
Lech, kníže pol., 348.
Leikhart, doktor, 30.
Leininger Jan 56, 59, 71.
Leopold, arcikn. rak., 81, 237, 314, 352, 376, 382.
Leopold Martin 268.
Lest 271.
Lev Jan 235.
Levencov viz Loveneč.
Libuše 336, 347, 362.

z Lichtenberku kněžna 45.
z Lichtenšteina Gund. 231.
z Lichtenšteina Karel 23, 25, 31, 37, 38, 51, 53, 56, 59, 60, 64, 66, 67, 83, 93, 149, 162, 163, 171, 184, 196, 197, 198, 199, 208, 209, 215, 216, 217, 218, 222, 223, 227, 232, 234, 241, 243, 244, 245, 252, 253, 280, 283, 284, 306, 307, 308, 318, 319, 322, 324.
Lindenauer 35, 72.
Linec 55, 231.
z Linstan Mik. 3.
z Lipého Petr. 78.
Lipník 170.
Lippach David M. 81, 88, 120, 233, 244.
Litoměřický Vác. vis Maštěrovský.
z Lityehova Wolf 52.
Livius 29.
z Lobkovic Popel Vil. star. 40, 55, 56, 85, 202, 218.
z Lobkovic Zdeněk 23, 25, 53, 152.
Locika, kněz, 212, 213.
Loket 6, 56, 70, 71, 72, 73.
z Lokšan Adam 39, 273.
Lomnice 269, 270.
Lomnický Šimon 81, 142, 147.
Londýn 150.
Lonhans, of. voj., 196.
Lopatský Pavel 205, 206.
z Losu Otta 40, 55, 86, 90, 91, 92, 106, 113, 114, 123.
z Losu Joach. 46.
Lot 138.
Lothar, cís. něm., 338, 339.
Louny 42.
Loveneč v Uhř. 318, 323.
Lovosice 53.
Lubek 279.
Ludmila 344.
Ludvík bavor., cís. něm., 337, 351, 352.
Ludvík, král čes., 340, 341, 347, 348, 349, 361, 363, 364, 365, 368, 372.
Luk Kašpar 42, 162.
Luneburk 278.
Lycek Jan 78.
Lysen Jan 39.

M.

Magdeburk 209.
Magerle Václav 199, 200, 201, 203, 204, 205.
Majnrath Frid. 268.
Mall Václav 268.
Malovec Zdeněk 206, 369, 371.
z Mansfeldu hr. Arnošt 1, 2, 7, 31, 34, 35, 36, 50, 53, 55, 58, 59, 60, 61, 62, 70, 71, 72, 73, 78, 150, 162, 165, 169, 171, 182, 225, 278, 309, 323.
Mariacell 150.
Mark 324.
Markéta, sestra kr. Vác. III., 362.
Marradas Balt. 73, 78, 150, 151, 164, 170, 171, 181, 182, 183, 197, 267, 320, 387, 388.
z Martinic hr. Bořita 223, 248.
Maštěrovský Vác. 42, 87, 90, 91, 123, 128, 133, 134, 137, 139, 140.
Mateřovský, hejt. cís., 182.
Matiáš I. 9, 17, 19, 74, 160, 185, 254, 255, 260, 264, 316, 332, 333, 335, 342, 349, 358, 359, 360, 375, 376, 377, 378, 379, 381, 382, 383, 384, 385, 387, 388, 392.
Matiáš Kor., král uher., 339.
Maximilian II. 349, 375.
Maximilian, arcikn. rak., 29, 358, 360, 376, 377, 383, 384, 385.
Maximilian bavorský 30, 277, 298, 304, 305.
Maximilian Arnošt, arcik. rak., 358, 360, 385.
Meselius 199.
Mecov v Uhř. 329.
Melander Otto 38, 51, 54, 84, 310.
Mencl 5.
z Mertelic Jos. 286.
Mesner, hejt. cís., 182.
Meteranus 223, 317.
Michal, duchov. práv dokt., 340.
z Michalovic Bohus. 40, 85, 90, 91, 96, 99, 100, 103, 106, 115, 123, 126, 216.
z Michalovic Smil 39, 216.
Michelberk 4.
Michna Pavel 66, 148, 152, 162, 208.
Mikuláš, vévoda sedm., 340.
Milhaus 247.
Milner Jan 39.
„ Jiří 231.
„ Petr 39.
Mincelburk v Luž. 230.
Miteršteinich v Klad. 191.
z Mitrovic Vrat. Kriš. 38.
Mnichov 30.
Mohr, hejt. cís., 182.
Mohuč 342.
Mojžíš 104, 136, 297.
Moller 100, 234.
Montenegro vis Negromonte.
Moravec Jan 42.
Moric, kn. holl., 31, 183.
Moricburk v Sas. 244.
Mosmiller 231.
Myška Kriš. 52.

N.

Nadaždi 328.
Náchod 70.
Nájrod v Klad. 191.
Najštetl v hoř. Falci 56.
z Nassavy Adolf 391.
Nathan 135.
z Negromonte markr. 318, 320, 321, 322, 324, 326, 328.
Neher Jiří 42.
Nerhof Jan 205.
Nero 129.
Niklspurk (Mikulov) 194, 306, 317, 323.

Nimburk 238.
Nirmberk 11, 53, 354, 356.
Nisa v Slez. 70, 79, 152, 156, 157, 173, 226.
Nitra 329.
z Nogarély hr. 7.
Nostic Otta 310.
Nové Město Víd. 23, 24, 192.
Nový Zámek v Uhř. 318, 324, 329.

O.

Odera 195, 196.
Oedenburk (Šopreň) 323.
Oesterreicher Vít 268.
z Oldenburku Frid. Jiří 73, 85, 162.
Oldřich, kn. české, 338.
Olešnice 43.
Olomouc 54, 69, 152, 189, 268, 327.
sv. Ondřej v Uhř. 323.
Opava 152, 180, 181, 194, 195.
Opole 328.
Oršinovský Jan 39.
z Ortenburka hr. 56, 70, 72, 196.
Ostrá 183.
Ostrov 6, 72.
Ostrovid z Kandratic Jan 369, 371.
Otakar I. 342, 344, 348, 353.
Otakar II. 360, 375.
Otto, kn. morav., 338.
z Ottrsdorfu Sixt 42, 55, 86, 227, 306.
Oves 222.

P.

Paradyzer, nejv. voj., 164, 182.
Paříž 28.
Pátek 240.
Paulus Aem. 29.
Pavel ap. 109, 121, 129, 132, 135.
Peček Michal 233, 234.
Pečka Pavel 42, 85.
Peldřimovský Jan 42, 227.
z Pelnic Beran 46.
Perman Kaš. 203.
Perno 205.
Petelský z Vrbna Jan 267.
Pětipeský Vác. 40, 85, 218.
Petr apošt. 104, 121, 133
Petráček Jan 199.
Petrsdorf v Rak. 314.
Pfeferkorn Alb. 52, 68.
Piast 348.
Pichlperger Hen. 308.
Pilgramsdorf v Slez. 270.
Pinta, hejtm., 75.
Píryc Jan 56.
Písecký Vác. 39.
Písek 200, 202, 292, 298.
Pisnice 7.
Pius II. 387.
Plajenštein 150.
Plasy 6.
Platejs Jan 86.
Plekt Krišt. 268.
Plumberger Frant. 42.
Plzeň 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 38, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62.
Pompejus 295.
de la Porta Jeron. 60, 61, 62.
Postoloprty 240.
Praha 1, 9, 10, 21, 30, 39, 42, 51, 52, 53, 54, 56, 60, 61, 62, 64, 68, 69, 71, 73, 81, 84, 91, 96, 97, 144, 148, 149, 151, 152, 154, 157, 163, 164, 170, 181, 182, 184, 187, 193, 196, 197, 198, 199, 202, 203, 204, 206, 207, 211, 212, 213, 214, 215, 218, 219, 225, 227, 228, 230, 231, 232, 233, 237, 243, 283, 285, 286, 288, 294, 295, 298, 299, 301, 304, 306, 307, 308, 310, 314, 319, 323, 324, 326, 328, 340, 342, 346, 349, 352, 355, 356, 370, 376.
Prachatice 292, 298.
Prešpurk 24, 25, 306, 318, 324, 325, 365, 388.
Přeyner, nejv. voj., 24.
Protasius, biskup Olom., 340.
pí. Pruskovská 93.
Pruskovský 24, 152.
Přehořovský Karel 67.
Přemyslav = Přemysl 336.
Přibislav, opat, 340.
Přimda 3.

Q.

Quatt hr. 280.

R.

Ráb 85, 87, 318, 324, 340, 341.
z Rabšteina Prok. 340, 341.
Rádháb Jan Fr. 155.
Radziwil, kn. litev., 309.
Rakovník 201, 204.
Rauber, pf. cís., 165, 166.
z Rédern p. 52, 280, 281.
z Regensdorfu Jiří 267.
Réhsym 24.
Rechenberger Václav 268.
Richard, kr. něm., 360, 375.
Richter Jan 46.
Richthauzer 54.
Rohoam 321.
Roë Gerh. 339.
z Roggendorfu Jiří 280.
z Rogonu Osvald 340.
Rohacký Jonata 332.
Rokycany 2.
Romanečko 182.
Ronšperk 2, 36.
z Roupova Vác. Vil. 39, 183, 264.
z Roupova Vilím 267.
Rozacius Jan 81, 92, 93, 94, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 105, 106, 107, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120.
Rozacius Jan mlad. 101.
Rozacius Samuel 101.
Rozín Eliáš 39, 41, 73, 85, 227.
Rudolf I. 11, 337, 351, 375.
Rudolf II. 18, 63, 98, 244, 246, 254, 260,

263, 276, 288, 342, 349, 357, 358, 377, 384, 385, 388, 392.
Rudolf, kn. rak., 348, 349, 351, 352.
Ruchus Tomáš 340.
Ruprecht falc. 11.
Růže Rein. 46, 48.
Ryppl Leand. 42, 87, 90, 91, 122, 126, 127, 128, 138, 139, 140.

Ř.

Řečický Jiřík 41, 73, 87, 89, 90.
Řehoř XII. 390.
Řepický Ad. 67.
Řezno 9, 17, 251, 259, 275, 280, 285.
z Říčan Kriš. 267.
„ Pavel 40, 55, 85, 218.
Řím 30, 104, 113, 121, 138, 149, 295.
Římský Jan 282.

S.

se Sasů kn. 78, 148, 189.
Sedán 273.
Sedlinský Kriš. 267.
Segenberk v Holšt. 34.
Seidel Ondř. 78, 268.
Sekerka Jiří 171.
z Serynu hr. 323.
Sigendorf v Rak. 23.
Skála Pav. 192.
Skalice v Uhř. 165, 166, 168, 325.
Sláma Dan. 42.
Slavata Michal 52.
„ Vilém 223.
Slavkov 4, 6, 7, 55, 70, 71, 72.
z Smiřic Albrecht 51, 67, 68.
Smolík Zdeněk 52.
Soběslav, kn. čes., 337, 338, 339, 340.
Sodoma 138.
Spee, nejv. voj., 196.
Spigelberk 165.
Spinello, nejv. voj., 153.
Spinola 26.
Spira Frant. 274.
z Strachovic Kriš. 155.
Strážnice na Mor. 166, 167, 168.
Strojňokovský (?) Stan. 220.
Stříbro 2, 3, 4, 35, 36, 57, 62.
Stříska Dan. 42.
Stůjmír 344.
Sudetius 109.
z Sulcu (chybně v textu Salzu) hr. 83.
Sušice 60.
Sušický Šim. 42, 87, 91, 123, 128, 134, 137, 141.
Svatopluk, kn. čes., 380, 381.
Svídnice 46, 154, 157, 159.
Syrach Linh. 56.
Syrakusy 295.
Syton 37.
Syxt Pavel 42, 106, 123, 139.

Š.

Šáf Bern. 268.
Šalomoun 391.
z Šellendorfu Jan 267.
p. „ 317.
Šenbach 7.
z Šenburku Kaš. 46, 48, 174, 311, 313.
Šenvelinek, of. Mansf., 6.
Škejdice 252.
Škréta Dan. 39.
Šlejdán 391.
Šlejnic Rudolf 78, 267.
Šlif 53.
Šlik Jan Alb. 39.
„ Joach. Ondř. 39, 52, 85, 90, 91, 106, 107, 109, 120, 124, 202, 204, 218.
Šmideberk 269, 270.
Šoboveský Jan 267.
Špiler z Rochradorfu Hen. 271.
Špindler Jan 231.
Šrepl Jan 41, 88, 171, 222, 223.
se Štangu Adam 46.
Štefek Tobiáš 41, 55, 86, 90, 91, 97, 98, 99, 101, 106, 117, 118, 123.
Šteiman Ondř. 42.
z Šternberka Adam 101, 223, 286.
z Šternberka Štef. 42, 240.
ze Šternberka Zden. 341.
z Štolců Frid. 162.
z Štubenberku Rud. 52, 68.
Šultys Jan 41, 86, 90, 92, 97, 99, 106, 119, 123, 139.
Šváb Kašp. 38.
Švamberk 6.
z Švamberka Petr 51, 67, 68.
Švehla Jan 41, 73, 87, 91.
Švihovský N. 40.
„ Ferd. 278.
„ Frid. 42, 205, 206, 231.

T.

Tábor 1, 2, 58, 59, 73, 78, 150, 164, 170, 181, 182, 183.
Táchov 3, 4, 6, 35, 36, 58, 150.
z Talenberka Frid. 38, 42, 51, 310.
Teichprecht Mel. 42, 85, 227.
Tejřovský Hen. Jak. 52.
Teplá 4, 5, 6, 36, 72.
Těšín 196.
Teyfle Wolf Zik. 56.
Thuán Jakub 28.
Tilly 2, 56, 58, 59, 60, 62, 72, 73, 78, 321.
Torm Jan 268.
Torquato hr. 235.
z Trandorfu, nejv. wachtmistr, 195.
Trčka Rud. 42, 199, 203.
Trnava v Uhř. 25, 165, 319, 322, 324, 325, 326, 329.
Trušvický Frid. 268.
Třebičský Dan. 369, 371.
Třeboň 1, 2, 37, 73, 183, 210, 215.
z Turnu hr. star. Mates, 8, 39, 76, 165, 193, 230, 238, 239, 272, 317, 318, 321, 324, 329.

z Turnu hr. mlad. 191, 210, 214, 219, 225, 226, 230, 235, 236.
z Turnu Hen. Vít 78.
Tuří, palat. uher., 328.
z Tyfenpachu, nejv. voj., 324, 325.
z Tyfenpachu Frid. 81.
„ Rudolf 280.
Týn Horšův 2, 36.

U.

Uhler Kašp. 85.
Ulm 341.
z Ulmu Lud. 192, 375.
Uzlar Kašp. 227.

V, W.

Václav (sv.), kn. č., 336.
Václav I., král čes., 342, 344, 346, 348, 353, 375.
Václav II., král čes., 349, 351, 363.
Václav III., král čes., 347, 362.
Václav IV., král čes., 344, 391.
M. Wagnér 125.
Wajštet na Mor. 195.
Waldsasy 4.
z Waldšteina Adam 38, 184, 188, 197, 199, 203, 217, 228.
z Waldšteina Albr. 2, 8, 153, 166, 170, 197, 210, 244, 280, 281, 308, 320, 321, 322.
z Waldšteina Zdeněk 267.
Valledolit 375.
Wangler, of. cís., 324, 325.
Varadín Veliký 230, 272.
Vasquio, práv., 381.
M. Vavřinec 45.
z Weimaru kn. Vilém 35, 150.
Vejda 56.
z Veleslavína Sam. 39.
Velvary 83.
Veselí na Mor. 167, 169.
z Vchynic Radis. 39.
„ Oldř. 52, 68.
„ Vilém 203.
Vídeň 8, 9, 21, 23, 24, 25, 26, 30, 37, 40, 51, 53, 54, 55, 62, 63, 78, 81, 82, 101, 152, 162. 165, 173, 184, 192, 193, 196, 197, 199, 211, 214, 215, 227, 239, 257, 267, 280, 281, 285, 287, 306, 308, 314, 318, 319, 322, 323, 325, 335, 346, 359, 364, 369, 370, 375, 388.
Vilém, kn. sas., 350.
Vincenc, biskup Vácov., 340.
Winšlberk 191, 219.
Wintermonat 193, 198, 236, 238, 242, 316, 317.
Wirth Jan 46.
Vítha Boh. 52.
„ Ladis. 67.
Witman Mich. 87, 89, 90.
de Vitte Jan 208.
Vladislav I., kn. čes., 337, 348.
Vladislav II., kn. čes., 337, 339, 340.
Vladislav Jag., král čes., 11, 337, 339, 340, 341, 344, 345, 347, 348, 349, 350, 351, 358, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 371, 373, 375, 376.
Vladislav III., král. pol., 339.
Vladislav IV., král pol., 348, 349.
Vobětický N. 199.
Vodický 268, 280.
„ Jindř. 78.
Vodňanský Nat. 42, 87, 91, 122, 128, 137, 141.
M. Vodňanský Jan 273, 274.
Vokáč Sim. 41, 73, 77, 89, 90, 91.
Wolf Vilém falc. 275.
Wolfenbitel 31, 32.
Vorlík 73.
Vostrovec Jan 85, 198, 218.
Vracký N. 40.
Vratislav v Slez. 43, 79, 154, 157, 158, 159, 161, 172, 174, 177, 179, 230, 284, 317.
Vratislav I., král čes., 274, 295, 337.
Vrbenský Vikt. 81, 123, 127, 142.
Vřesovec Volf mlad. 225.
z Wurmu Jiří 78.
z Vyškova Jan Ad. 267.

Z.

Zahradecký, hrad v Mor., 24.
Zahradecký Jiří 268.
Zachariáš, papež, 391.
Zajíc z Hasenb. Zbyněk 340, 341.
Zanetto, dok. práv., 381.
Závěta Jiří 42, 85, 227.
Zbiroh 2, 218.
Zejdlic 71.
„ Jind. 52.
Zikmund, arcik. rak., 351, 387.
Zikmund, král čes., 337, 339, 344, 347, 351, 358, 362.
Zikmund II., král pol., 364.
Zikmund III., král pol., 29, 391.
Znojmo 54, 268, 327.
Zweibriken 217.
Zvíkov 73, 183, 210, 214, 226, 227.
Zygl Jiřík 308.

Ž.

z Žampachu p. 23.
Žateč 7, 42, 86, 217.
z Žerotína Karel 153.
„ Velen 24, 167, 168, 231, 267, 329.
Žitava 44.
Žižka Jan 181.
Žlutice 6.